



PÉCS

MEGYEI JOGÚ VÁROS INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

2014-2020

Pécs

*Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlése 261/2014. (09.25.)
számú határozatával elfogadva*

ECO-CORTEX KFT. ÉS MSB ZRT. KONZORCIUM

A munkát koordinálta és a tanulmányt szerkesztette Dr. Göndöcs István Dr. Kiss Tibor közreműködésével

A tanulmány kidolgozásában résztvevő szakértők:

Baracsi Viktória

Bognárné Tóth Réka

Busa Csilla

Csete Sándor

Fontányi Eszter

Dr. Göndöcs István

Heindl Zsombor

Horváth András

Horváth Márton

Jónás Gergő

Dr. Kiss Tibor (PTE KTK)

Dr. Madár Péter

Dr. Tistyán László

Udvardi Péter

TARTALOM

Vezetői összefoglaló.....	1
Bevezető	9
1. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI.....	13
1.1. A stratégiai fejlesztési célok meghatározása.....	13
1.2. A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása.....	22
1.2.1. A városrészek lehatárolása és a lehatárolás indoklása	26
1.2.2. A város fő jellemzői városrészi vetületben.....	29
1.2.2.1. Egészséges környezet biztosítása.....	29
1.2.2.2. Fenntartható, fejlődő társadalom	32
1.2.2.3. A város gazdasági alapjainak újjáépítése.....	42
1.2.2.4. Kompakt város	47
1.2.3. A városrészek célrendszeri érintettsége	53
2. A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK.....	75
2.1. Projektek rendszerének bemutatása: stratégiai célok és projektek összefüggése.....	75
2.1.1. A célrendszerből levezetett beavatkozások	77
2.2. Kulcsprojektek bemutatása	91
2.2.1. Kulcsprojektek indoklása	91
2.2.2. Kulcsprojektek elemeinek bemutatása	92
2.3. Hálózatos projektek bemutatása.....	99
2.3.1. Hálózatos projektek indoklása	99
2.3.2. Hálózatos projektek elemeinek bemutatása.....	99
2.4. Akcióterületi projektek bemutatása	102
2.4.1. Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával.....	103
2.4.2. Az egyes akcióterületeken a megvalósításra kerülő fejlesztések összefoglaló bemutatása (projektelemek bemutatása)	103
2.5. Szociális városrehabilitációs projektek bemutatása.....	106
2.5.1. Szociális városrehabilitációs projektek indoklása	107
2.5.2. Szociális városrehabilitációs projektek elemeinek bemutatása.....	107
2.6. Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések és ezek illeszkedése a stratégia céljaihoz (egyéb projektek).....	108
2.6.1. Az akcióterületen kívül végrehajtandó, jelentős projektek indoklása.....	108
2.6.2. Egyéb projektek elemeinek bemutatása	109
2.7. Akcióterületen kívüli, egyéb fejlesztések bemutatása.....	111
2.7.1. Akcióterületen kívüli, nem jelentős fejlesztések indoklása.....	111
2.7.2. Akcióterületen kívüli, egyéb fejlesztések elemeinek bemutatása.....	112
2.8. Intézkedés típusú projektek (koormányzás) bemutatása.....	112
2.8.1. Intézkedés típusú projektek indoklása.....	112
2.8.2. Intézkedés típusú projektek elemeinek bemutatása.....	113
2.9. Innovatív és hatékony Pécs - Smart City projektek bemutatása.....	115
2.9.1. Smart City projektek indoklása	115
2.9.1.1. SMART CITY MODELL (SCM)	115
2.9.1.2. A SMART CITY modell egy lehetséges szervezeti megoldása	117
2.9.1.3. SCM feladatok és kompetenciák.....	122
2.9.2. Smart City projektek elemeinek bemutatása	122
2.10. A fejlesztések ütemezése	129

2.11.	A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve	130
3.	ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM (amennyiben a településen található szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület)	132
3.1.	A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések (a település egészét érintő és az egyes szegregátumokra vonatkozó fejlesztések, programok meghatározása)	138
3.2.	A fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések.....	140
3.3.	A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések.....	141
4.	A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI.....	142
4.1.	A célok és projektek illeszkedése az EU 11 tematikus célkitűzéseire.....	142
4.2.	Külső összefüggések - A célrendszer hazai illeszkedése	152
4.3.	Belső összefüggések.....	165
5.	A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI	167
6.	A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE	169
6.1.	A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek	169
6.2.	Az integrált településfejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló szervezeti keretek meghatározása.....	169
6.2.1.	A projektmegvalósítás menedzsmentje	169
6.2.2.	A stratégiai célok elérésének menedzsmentje - a monitoring szervezeti keretei	170
6.3.	Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok	171
6.4.	Monitoring rendszer kialakítása	172
6.4.1.	A SMART CITY rendszer monitoring funkciója	172
6.4.2.	A horizontális célokhoz kapcsolódó indikátorok rendszere	173
6.4.3.	A stratégiai, operatív és részcélok rendszerének indikátorai.....	174
6.4.4.	A projektek rendszerének indikátorai	199
7.	A stratégiai programozás során megvalósított partnerségi folyamatok.....	210
7.1.	Partnerségi terv	210
7.2.	A partnerségi folyamat bemutatása	211
7.2.1.	Nyílt társadalmi partnerség	211
7.2.2.	Tervező szakértők által szervezett szakmai workshopok.....	215
7.2.3.	A 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet által meghatározott szervezetek által történt véleményezés	216
7.3.	A partnerségben résztvevők száma	221
	Mellékletek.....	222

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Fejlesztési zónák elhelyezkedése a várostestben.....	4
2. ábra: A fenntartható fejlődés kritériumainak szakértői megítélése.....	10
3. ábra: A fenntartható fejlődés kritériumai terén elérhető teljesülési szint a megkérdezett szakértők szerint	11
4. ábra: A célrendszer felépítése	13
5. ábra: Célrendszer	14
6. ábra: Fejlesztési zónák elhelyezkedése a várostestben.....	22
7. ábra: Pécs város egyes városnegyedei, illetve városrészei	28
8. ábra: Pécs város zöldfelületi borítottsága.....	30
9. ábra: Pécs zöld és kék infrastruktúrájának meghatározó elemei.....	31
10. ábra: Pécs városnegyedeinek, illetve a városnegyedeket alkotó városrészek népsűrűségének áttekintő térképe	35
11. ábra: Pécs városnegyedeit, illetve a városnegyedeket alkotó városrészeket jellemző öregedési indexek áttekintő térképe.....	37
12. ábra: Az aktív korú lakónépesség aránya Pécs egyes városnegyedeiben, városrészeiben	39
13. ábra: A diplomával rendelkezők aránya a 25 éves és idősebb lakónépességen belül Pécs egyes városnegyedeiben, városrészeiben.....	42
14. ábra: Gazdasági zónák kihasználtsága a városban.....	44
15. ábra: Gazdasági szereplők elhelyezkedése a város területén	45
16. ábra: A gazdasági tevékenység térbeli összefüggései.....	46
17. ábra: A jelenlegi térszerkezet főbb elemei.....	47
18. ábra: A kívánatos főbb szerkezeti kapcsolatok hatása.....	48
19. ábra: A jelenlegi térszerkezet kialakult és nem kialakult elemei.....	49
20. ábra: Konfliktuspontok a várostestben.....	50
21. ábra: Térbeli kapcsolatok fejlesztési irányai.....	51
22. ábra: Pécs közlekedési hálózatának fejlesztési koncepciója	52
23. ábra: Lakózónák kihasználtsága a városban.....	53
24. ábra: Egészséges környezet biztosítása – területi relevancia	67
25. ábra: Fenntartható, fejlődő társadalom – területi relevancia.....	69
26. ábra: A város gazdasági alapjainak újjáépítése – területi relevancia	71
27. ábra: Kompakt város – területi relevancia	72
28. ábra: A SMART CITY modellben működtethető tevékenységek.....	116
29. ábra: Pécs szegregátumainak áttekintő térképe a 2011-es népszámlálás alapján	132
30. ábra: A statisztikai adatok alapján lehatárolt és a fejlesztés alá bevont további szegregátumok elhelyezkedése.....	136
31. ábra: Rehabilitációs célú fejlesztések a pécsi szegregátumokban 2011-2015.....	138
32. ábra: A partnerségi folyamat elvi vázlata.....	210

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Áttekintő célrendszer.....	21
2. táblázat: Pécs városnegyedei.....	26
3. táblázat: Pécs városrészei.....	27
4. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeinek népsűrűsége fő/km ²	32
5. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeinek népsűrűsége fő/km ²	34
6. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeit, városrészeit jellemző öregedési indexek ...	37
7. táblázat: Az aktív korú népesség aránya Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben.....	39
8. táblázat: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességben belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben.....	41
9. táblázat: Relevanciatáblázat városrészi bontásban.....	66
10. táblázat: Az EU 11 célkitűzése és a stratégiai célok közötti kapcsolat.....	143
11. táblázat: Az EU 11 célkitűzése és az operatív célok közötti kapcsolat.....	144
12. táblázat: Az EU 11 célkitűzése és a projektek közötti kapcsolat	151
13. táblázat: IVS – OFTK célmátrix: a stratégiai célok – átfogó célok kapcsolatrendszere	153
14. táblázat: IVS – OFTK célmátrix: az operatív – stratégiai célok kapcsolatrendszere	154
15. táblázat: IVS – OFTK célmátrix: az operatív – területi célok kapcsolatrendszere	155
16. táblázat: IVS – ÚSZT célmátrix: az operatív célok – ÚSZT programok kapcsolatrendszere	159
17. táblázat: A célrendszer kapcsolata a területi és helyi programokkal	164
18. táblázat: A célok komplex indikátortáblázata	198
19. táblázat: A projektekhez kapcsolódó indikatív indikátorok	209
20. táblázat: Visszaérkezett reakciók és intézkedések	220

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A stratégia-alkotás előzménye, céljai és feladatai

A város jövőtervezési munkáinak harmadik fázisában, a Megalapozó tanulmány és a Településfejlesztési koncepció elkészítését követően került sor a Településfejlesztési stratégia elkészítésére.

A Koncepció a Megalapozó tanulmány és a városi szintű helyzetelemzés alapján bemutatta a SWOT analízist, ebből levezetésre kerültek a követendő stratégiai irányok. Szakértői megkérdezés, a stratégiai irányok és az elemző anyagok alapján felállításra került a célrendszer. A Koncepció – műfajánál fogva – általánosan (a város egésze szintjén) és hosszú távból (2030) kiindulva, a jelen felé visszakövetkeztetve („back casting” módszerrel) tárgyalta a város fejlődési lehetőségeit.

A dokumentum legfontosabb eredménye a jövőtervezés alapelveinek rögzítése, valamint a célrendszer kidolgozása volt. A koncepcióalkotás keretében kidolgozott célrendszer a jövőkép – távlati cél- stratégiai célok – operatív célok – részcélok bontásban tartalmazza a célhierarchiát, sőt a részcélok eléréséhez rendelkezésre álló eszközök és feladatok felmérésére is sor került. A célok - jellegüknek megfelelően - a közép-és a rövidtávot is felölelik. A konkrét fejlesztési akciók tervezése, a célok városrészekre való vonatkoztatása e dokumentumnak nem volt határozott célja, a részcélokra, eszközökre, feladatokra való bontás azonban előkészítette a projekteknél való gondolkodást.

A Koncepció készítését követi az **Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS)**, mely már konkrét fejlesztési jellegű beavatkozásokat is tartalmaz a középtávú stratégiai célok megvalósítása érdekében, valamint a célokat és a beavatkozásokat a városrészek szintjén is értelmezi.

A Stratégia továbbítte a Megalapozó tanulmányban és a Koncepcióban alkalmazott fenntartható fejlődési szemléletet. A Koncepcióban kidolgozott célrendszerből levezetve kerültek kidolgozásra azok a beavatkozások, amely megvalósulása jó eséllyel biztosítja a város számára, hogy a hanyatló folyamatoknak gátat vessen, a tendenciákat megfordítsa, és újra elindítsa a várost egy fejlődési pályán. A projektek azonosítása és megfelelő csoportosításban való bemutatása képezi a dokumentum gerincét. A 2014-2020 közti tervezési ciklus alatt megvalósításra kerülő projekteknél a város intézményi és földrajzi környezetében érintett szervezetek stratégiáival is összhangban kell állnia, és meg kell felelnie az EU és Magyarország fejlesztési céljainak, kritériumrendszerének és operatív programjainak. A stratégia készítésének e követelmény teljesítése is fontos szempontja volt.

A partnerség fontossága

A város fenntarthatóságának helyzetéből következik, hogy az Önkormányzat csak intézményesített és stratégiai mélységű partnerségben tudja megfordítani a több évtizedes negatív trendeket. Ez abból adódik, hogy a változás legérzékenyebb területei – pl. oktatás, gazdaság, civil- lakossági szféra- nagyrészt az Önkormányzattól független autonómiákként működnek, rájuk csak közvetett hatás gyakorolható. Ezekben az esetekben a hatósági, hatalomgyakorlási eszközök csak kiegészítő szerepet játszhatnak, elsősorban a célok

egyeztetése, a megvalósításba való szakmai bevonás, a közös elvi alapok feltárása és tudatosítása és a kölcsönös érdekeken nyugvó együttműködés lehet eredményes. Az Önkormányzat az egyetlen olyan entitás a térségben és a városban, amely a koordináció feladatát felvállalhatja, kooperáció keretében juttathatja érvényre a sinergiákat és –mint első az egyenlők között- kölcsönös és felismert érdekek mentén vezetheti a sokszereplős folyamatokat.

A stratégiának kifejezett célja, hogy ezt a jelen helyzetben mással nem helyettesíthető megoldást az érintettekben tudatosítsa, és bizalmukat megteremtve megvesse a partnerség alapjait.

A tervezett beavatkozások köre és tartalma

Abból adódóan, hogy a város stratégiai helyzetének megváltoztatása csak szoros partnerségi rendszerben lehetséges, a tervezett beavatkozásoknak olyan tételeket is tartalmazniuk kell, amelyek megvalósításában az Önkormányzat koordinációs vagy együttműködési szerepet játszik, de a fő megvalósító szervezet tőle független autonómiaként működik. A stratégia ebben az értelemben nem csupán az Önkormányzat programja, hanem a városé is, beleértve minden szervezetet és a lakosság közösségeit. Ez a kiterjesztés nagy bizonyossággal javítja a városvezetésről alkotott képet is annak révén, hogy javul az együttműködés, és ismertté válik a vezetés felelősségvállalása.

A stratégia számos olyan projektet tartalmaz, amelyek nem beruházás tartalmúak, hanem helytelen vagy eredménytelen folyamatok megváltoztatására, hiányzó vagy előnyösen bevezethető folyamatok megszervezésére, majd a folyamatok fenntartására irányulnak. Az időütemezés és a pénzügyi tervezés - a stratégia fejlődés- és fejlesztés-irányultsága kapcsán – azonban csak a fejlesztési elemeket, a fenntartási típusúakat nem, vagy csak az említés szintjén jeleníti meg. Ezzel összhangban a költségbecslésben nem szerepelnek fenntartási típusú tételek. A pénzügyi tervezés célja azoknak a fejlesztésfinanszírozási szükségleteknek a meghatározása, amelyeket a város kisebb részben saját forrásaiból, nagyjából részben támogatásokból, és a partnerségi kapcsolatban megvalósításra kerülő projektek esetén a partnerségi együttműködés keretében szerez vagy szervez meg. A pénzügyi terv főként az önkormányzati finanszírozásra koncentrál, a tisztán külső forrásból történő finanszírozáshoz nem készül becslés a stratégiában.

A stratégia és a kormányzás

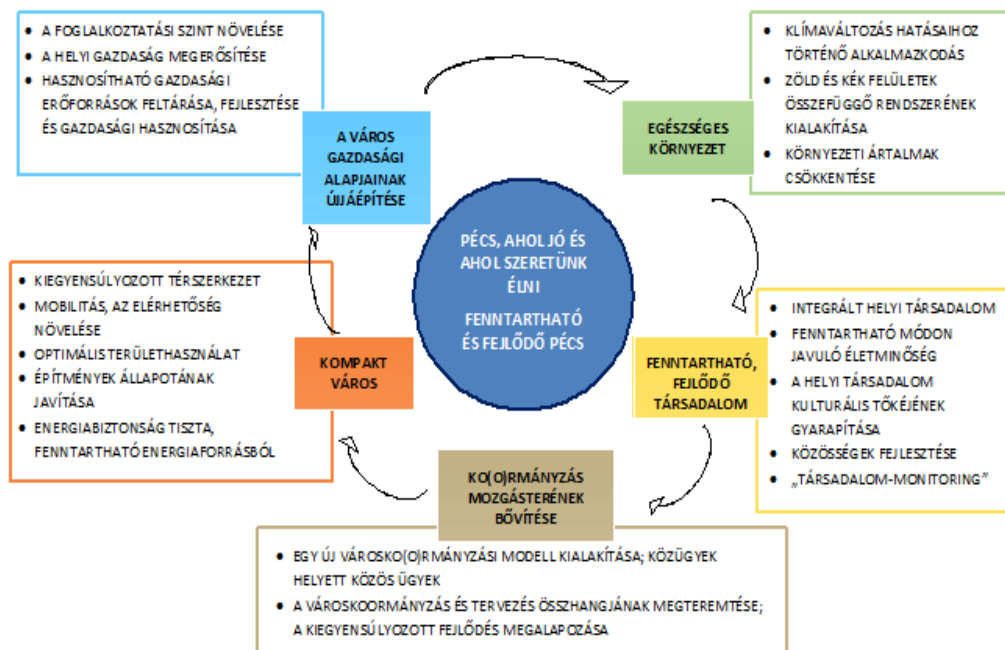
A Konceptióban elhatározott célok elérése és a Stratégia keretében megfogalmazásra kerülő beavatkozások, projektek megvalósulása az Önkormányzat helyi kormányzási tevékenysége keretében történik. A dokumentumok tartalmának megfelelés mellett ezért kiemelt fontossággal bír, hogy a kormányzás a tervezési dokumentumokban meghatározott és a Testület által elfogadott elvek mentén végzi-e tevékenységét, hatékonyan képes-e megszervezni a végrehajtás feltételeit, kellő fegyellemmel és önfegyellemmel követi-e a megvalósulás folyamatát és meghozza-e a szükségessé váló korrekciós döntéseket. A Stratégiának nem célja a kormányzási tevékenység egészére vonatkozó javaslatok kidolgozása, azonban nem kerülhető el, hogy intézkedési típusú beavatkozásokat is tartalmazzon, melyek a következőkre irányulnak:

- a) Nem beruházási jellegű, fejlesztési célú beavatkozások
- b) Olyan intézkedések, amelyek a többi stratégiai akció, projekt megvalósulását szolgálják (megteremtik azok szervezeti, együttműködési, hatósági, döntéshozatali marketing- stb. háttérét).
- c) Olyan kormányzati változtatások, amelyek lehetővé teszik az új partnerségi viszonyok érvényre jutását és a kormányzásnak a tervezéssel (jelen esetben a stratégiával) való összhangját, valamint segítik a partnerek tevékenységét fejlesztési projektjük helyes előkészítése, a megvalósítási feltételek megszervezése, megteremtése terén, vagy városi eszközökkel javítják azok megvalósítási feltételrendszerét.

Az új stílusú és tartalmú kormányzás a partnerség egyenrangú viszonyaira épül, módszere a koordináció és a kooperáció, ezért stílusának újszerűségére a Stratégia a „ko(o)rmanzás” írásmóddal utal.

A város célrendszere

A stratégia követi a Konceptióban elhatározott célrendszert, melyet az operatív célok szintjéig a következő ábra mutat be.



A város városrészi felosztása

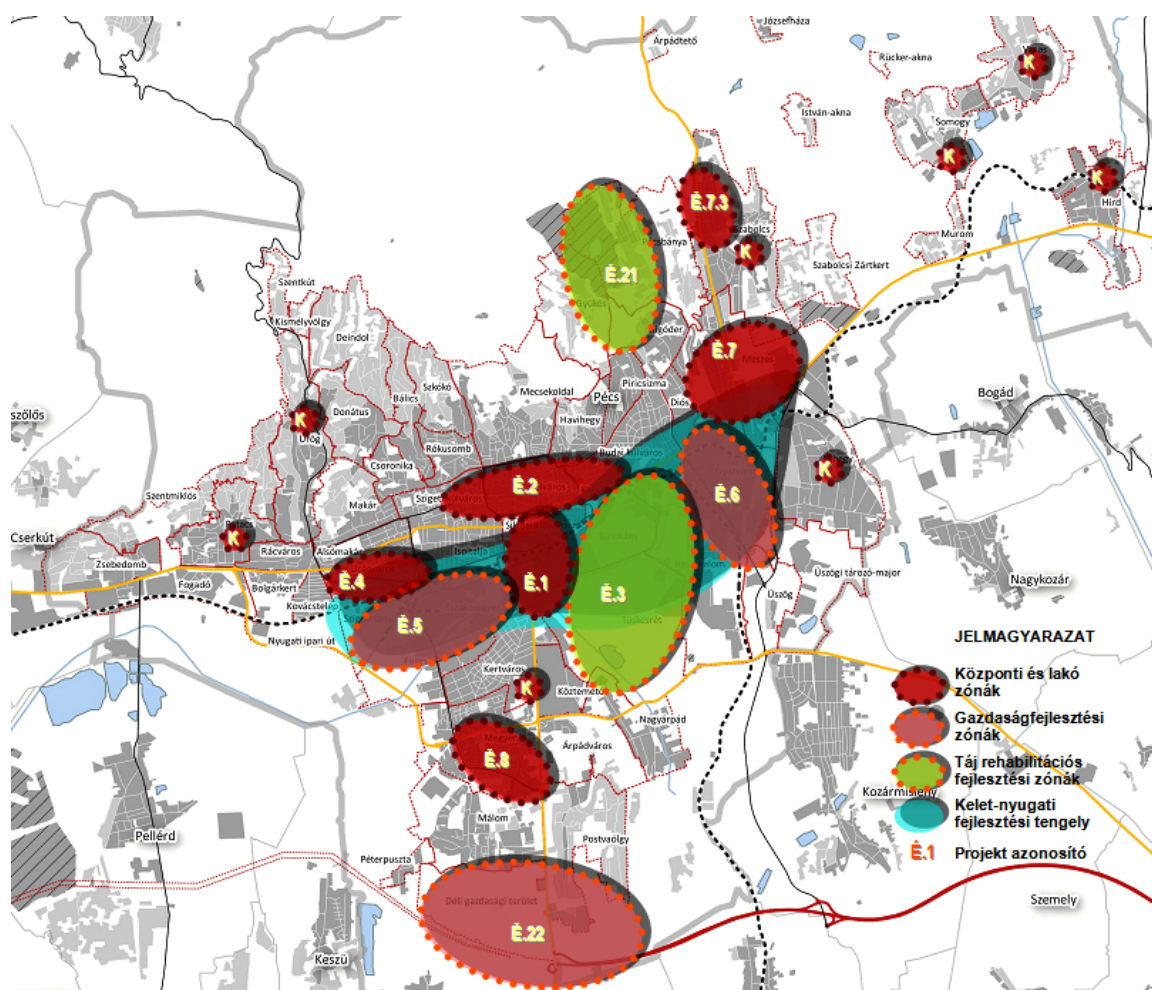
A Stratégia a várost négy városnegyedre osztva mutatja be:

Központi városnegyed	Városközpont, Szigeti városrész, Mecsekoldal, Budai külváros
Nyugati városnegyed	Újmecsekalja, Rácváros, Patacs, Magyarürög, Istenkút, Nyugati Mecsek
Keleti városnegyed	Keleti Mecsekoldal, Pécsszabolcs, Bánom, Meszes, Gyárváros, Újhegy, a várostól távol eső települések: Somogy, Vasas, Hird, Üszögpuszta
Déli városnegyed	Kertváros, Megyerváros-Málom, Nagypárad, Árpádváros, Postavölgy

A városnegyedek további tagolása visszatükrözi a város földrajzi tagoltságát és a beépítési, lakosság-eloszlási, társadalmi különbségek sokszínűségét. A négy városnegyed összesen 13 városrészre tagolódik, melyek összesen 67 „kis városrészt” tartalmaznak. A túlzónak látszó felosztás mögött magas heterogenitás húzódik meg, amit egy-egy városrész tervezése, a projektek városrészi hatásai tekintetében tudatosítani szükséges. (A 13 városrész közül csak kettő van, mely homogenitása folytán nem tagolódik további részekre.)

Területi célok kijelölése – Fejlesztési zónák

Az integrált településfejlesztési stratégia feladata, hogy a város a fejlesztési elképzeléseit a település egészére nézve, átfogó módon foglalja rendszerbe. A város szerkezeti széttagoltsága, egyenetlen területhasználata, belső összefüggéseinek hiányosságai miatt nagyobb, pontos határokkal egyelőre nem definiált szerkezeti egységek – fejlesztési zónák - azonosítására van szükség, melyek a továbbiakban kisebb (akcióterületi, egyedi, városrészi, szakaszolt) egységekben kerülnek megvalósításra. A kiépítetlen K-NY irányú tengely mentén a város kettéosztott, ezért szükség van a fő várostestek összekapcsolására, a zavart használatú területek tervezhető hasznosítására.



1. ábra: Fejlesztési zónák elhelyezkedése a várostestben

Jelentős városszerkezet-alkotó elemek:

- **Észak-déli tengely - a Városközpont déli irányú komplex fejlesztése a Siklósi út mentén**
- **Kelet-nyugati tengely - a Belső városrészek komplex kulturális, turisztikai és vállalkezési fejlesztése**
- **Városliget - környezetfejlesztés és környezetgazdálkodás a Balokány területén**
- **Uránváros – a Nyugati városrész rehabilitációs zónája**
- **Tudásvölgy – területek az innovatív iparágak számára a Pécsi-víz mentén**
- **A Kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése (csatlakozva a Tüskésrét tengelyhez)**
- **Gyárváros – Keleti gazdasági területek újrahasznosítása és fejlesztése**
- **Meszes – Keleti városrész szociális célú rehabilitációs zónája**
- **Kertek városa – Déli városrész szociális célú rehabilitációs zónája**

A városrészek jellegzetességei

A városrészek a fenntarthatósági tényezők mindegyike szempontjából rendkívül heterogén. A *természeti adottságaikat* tekintve az egyes pécsi városrészek között jelentős különbségeket találunk. A viszonylag magas zöldfelületi borítottság ellenére a levegőszennyezettség országos összehasonlításban magas.

A klímaváltozás negatív hatásainak leginkább kitett, egyben a legkisebb alkalmazkodóképességgel rendelkező városrész a történelmi belváros.

A humán rekreációt szolgáló zöld és kék felületek hiánya rendszeres és sokat emlegetett probléma a városlakók részéről. E tekintetben elvárás lehet, hogy véges távolságon (ált. 500 m-en) belül elérhető, a mindennapos testmozgást, kikapcsolódást szolgáló, sokféle korosztály számára megfelelő szolgáltatásokat nyújtó zöldterületek kerüljenek kialakításra kellő sűrűségben. Noha a város rendelkezik megfelelően felszerelt és kellően nagy befogadóképességű zöldterületekkel több városrészben is, ezek általában távol esnek a sűrűn lakott, fiatal családok által preferált lakóhelyektől, és a történelmi városrészekről.

A *lakosság* városrészek közti eloszlása is rendkívül heterogén. Ez jellemző a laksűrűségre, az életkori eloszlásra, a gazdasági aktivitásra és az iskolai végzettség szerinti eloszlásra is. Az egy lakásban lakók száma az elidősödött belvárosban a legalacsonyabb, s a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya is belváros és a Mecsekoldal területén a legmagasabb. A fiatalabb keleti területeken magasabb alacsonyabb foglalkoztatási ráta és alacsonyabb iskolai végzettség jellemző.

A *gazdasági funkciók* tekintetében meg kell különböztetni a működő vállalkozások területi eloszlását és a fejlesztésére alkalmas gazdasági területeket, melyek közt részben van átfedés. Sok az alulhasznált és a felhagyott terület, melyek a preferálandó KKV-k elhelyezésére tehetőek alkalmassá. Nagyfoglalkoztatók letelepítésére főként az M60 környezetében lévő, ipari parkban lehet elhelyezni. A terület logisztikai értékének fejlesztéséhez szükség van a repülőtér aktiválására, szükség esetén bővítésére, valamint a vasúti összeköttetés biztosítására.

A gazdaságfejlesztés tekintetében figyelembe veendő, hogy a lakosság mozgásának mérséklése érdekében törekedni kell a munkahelyek és a sűrűn lakott területek közelségére és az egyszerű, természetkímélő közlekedési megoldások alkalmazására.

A város turisztikai vonzerőkínálata főként a belvárosra koncentrálódik, holott a város számos egyéb, ki nem használt potenciállal rendelkezik. A vonzerő szempontjából fontosak a fürdők, melyek kínálata szegényessé vált, főleg országos és nemzetközi összehasonlításban. Különösen a termálfürdő, gyógy-és egészségturisztikai szolgáltatások hiánya okoz vonzerőhiányt.

Városszerkezeti szempontból a város sűrűn beépített része egy hosszan elnyúló kelet-nyugati irányú várostestből – ennek mértani közepén a történelmi belvárossal – valamint egy ettől délre elhelyezkedő különálló városrészről áll. A kettő között elhelyezkedő mélyvonal, a város vízgyűjtő vonala, a Pécsi víz völgye, mely geográfiai adottságai miatt csak részben és általában tervszerűtlenül került gazdasági célú használatba. Keleti irányban lényegében faluszerű létformával tartozik Pécshez Somogy, Vasas és Hird. A Mecsek oldal beépítését a domborzati viszonyok, a kiszolgáló infrastruktúra, és az elmúlt évtizedek sajátos dezurbanizációs trendje határozta meg.

A várostesten belül jelentős kiterjedésben fordulnak elő rosszul vagy alul-használt, területek, melyek működési és kapcsolati zavarokat, felesleges forgalomnövekedést, értékvesztést jelentenek.

A városfejlesztési célok városrészi relevanciája

A célrendszer eltérően érinti az egyes városrészeket. A célok meghatározása során figyelembe vett legfontosabb szempontok közt hangsúlyosan szerepelt, hogy a célok megvalósulás ne növelje, hanem csökkentse a különbségeket, javítsa a társadalom integráltságát és szolgálja a társadalmi igazságosságot.

A zöldfelületek szempontjából az egyenletes hozzájutás és a város átszellőzésének javítása szerepel kiemelt nézőpontként.

A társadalom szempontjából a célok városrészi hatása nagyon összetett, a célok nagyobb súllyal a hátrányosabb helyzetű társadalmi rétegek felemelésére irányulnak, ezért hatásuk a keleti-déli területeken markánsabb lehet, azonban az integráció, a kulturális tőke fejlesztése vagy a közösségek fejlődésének elősegítése minden területen fontos lehet.

A gazdaságfejlesztési célok a beruházások potenciális helyszínét illetően az ipari parkokat, a barnamezős területeket érintik legjobban, de megjelennek a Pécsi víz vonala mentén is. A lakosság eloszlását tekintve a nagy lakosságszámú területek a legérintettebbek, de a város egészséges társadalmi összetétele tekintetében nem kevésbé fontos a ritkább lakosságú, de magasabb iskolai végzettségű területek lakosság-megőrzése.

Térszerkezeti vonatkozásban a város középső és keleti területei a legérintettebb fejlesztési területek, valamint a nagyobb városrészek alközpontfejlesztései jelentősek, melyek célja a kiegyensúlyozott térszerkezet kialakítása.

A fejlesztések csoportosítása és néhány fejlesztési példa

Az összefoglaló szintjén a tervezett beavatkozások struktúrájának megértéséhez elegendő a célrendszer megtekintése, mivel a projektek eredendően a célokból kiindulva kerültek megfogalmazásra.

Az időbeliséget tekintve az első két év a tervezések, pályatzkészítés, forrásszervezés időszaka lesz, valamint ebben az időszakban szükséges koncentrált energiával megkezdeni a nem beruházási típusú projektek megvalósítását. Később a beruházások lebonyolítása vonja el a figyelmet és a kapacitásokat.

A fejlesztések a következő fejlesztési csoportosítást követik:

- kulcsprojektek
- hálózatos projektek
- akcióterületi projektek
- szociális városrehabilitációs projektek
- akcióterületen kívül végrehajtandó, jelentős projektek
- akcióterületen kívül végrehajtandó, egyéb projektek
- intézkedés típusú projektek
- a SMART CITY modell keretébe illeszkedő projektek.

A projektek közt több, a város jövőjét jelentősen befolyásoló fejlesztés található, közülünk néhány, a város jövőjét jelentősen befolyásoló fejlesztési irányt és fejlesztést (a teljesség igénye nélkül):

- a zöld és kék felületek (vizek) hálózatának létrehozása
- komplex vízgazdálkodási rendszer kialakítása, ideértve a csapadék-, hulladékvizeket is
- nagyfoglalkoztató letelepítése
- a helyi gazdaság fejlesztésének ösztönzése, a területi gazdaság fejlesztése, KKV-k támogatása
- integrált megyei turizmus megszervezése
- komplex erőforrás-feltárás, -elemzés és megtérülő fejlesztésekre irányuló hasznosítási K+F+I program kidolgozása
- Karolina Zöld Energiapark nagyprojekt – komplex megújuló energia- hulladékvíz-barnamezős terület-hasznosítási, helyi gazdaságfejlesztési és foglalkoztatási program
- A foglalkoztathatóság javítását és a társadalmi felemelkedést szolgáló városi kísérleti nagyprojekt
- SMART CITY projekt: komplex innovatív, infokommunikációs technikán alapuló városfejlesztési és -működtetési, monitoring- és stratégiai tervezési alrendszer fejlesztése.

A fejlesztési javaslatok szinte teljes körűen átfogják a város működését. A kulcsprojektek közt számos olyan projekt szerepel, amelyek intézkedési, társadalomfejlesztési típusúak, valamint nagyrészt a város működésének modernizálására és innovativitásának jelentős fejlesztésére irányul a SMART CITY program.

A város erőforrásai közt a fejlődés szempontjából a szellemi potenciál és a jövő generációja a legjelentősebb. Arra célszerű törekednie a városnak, hogy a nem beruházási típusú, jelentős innováció-tartalommal bíró és a jövő generációit jobb helyzetbe hozó projektek megvalósítási feltételeit megteremtse és megvalósítsa ezeket az akciókat, mivel megfelelő összetételben minden időtávon ennek révén érheti el a legnagyobb fejlesztési költség-hatékonyságot.

A beruházási típusú fejlesztések körében a minél jobb minőségű és időben történő előkészítésre és a fejlesztések megtérülési feltételeinek elemzésére és azok megteremtésére szükséges törekedni.

A projektervezés során biztosítani kell az időbeli átfedések olyan kombinációját, amely a gyors megtérülése eredményt hozó projekteket időben előresorolja, a lassú megtérülésűeket pedig időben elosztva valósítja meg.

BEVEZETŐ

A településfejlesztési stratégia (ITS) a várostervezési folyamat harmadik állomása. A tervezési folyamatok tartalmát a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szabályozza.

Az első fázisban egy Megalapozó tanulmány készült el, amelynek keretében helyzetfeltárássra, helyzetelemzésre és helyzetértékelésre került sor. Ez a tanulmány képezte Településfejlesztési koncepció alapját.

A második fázisban a Településfejlesztési Koncepció kidolgozására került sor. A Koncepció is tartalmaz Helyzetelemzési részt, mely összefoglalja a Megalapozó tanulmányban foglaltakat, egyúttal ki is egészíti azt. A Koncepció – műfajánál fogva – általánosan és hosszú távra vonatkozóan (2030-ig) tárgyalta a város fejlődési lehetőségeit, konkrét fejlesztési akciók tervezése e dokumentumnak nem volt célja. A dokumentum legfontosabb eredménye a jövőtervezés alapelveinek rögzítése, valamint a célrendszer kidolgozása volt. A koncepcióalkotás keretében kidolgozott célrendszer a jövőkép – távlati cél- stratégiai célok – operatív célok – részcélok bontásban tartalmazza a célhierarchiát, sőt a részcélok eléréséhez rendelkezésre álló eszközök és feladatok felmérésére is sor került.

A Koncepció készítését követi az Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS), mely már konkrét fejlesztési jellegű beavatkozásokat is tartalmaz a középtávú stratégiai célok megvalósítása érdekében.

A helyzetelemzés keretében a múlt vizsgálata a rendszerváltás időszakáig nyúlt vissza. A hosszú idősorok tanúsága szerint a közismert alapvető változások (a város bányaiiparának, könnyűiparának, stb. felszámolódása, a tőkebefektetéseket akadályozó délszláv háború, a közlekedési kapcsolatok hiányosságai) következtében a város hanyatló pályára került, mely ma is tart.

Az elemzett kritériumok a fenntarthatóság négy fő területét – természeti környezet, épített környezet, gazdaság, társadalom – bontják részletesebb elemekre. A vizsgált kritériumok az alábbiak voltak:

A. A város természeti környezete, ezen belül:

1. az ökológiai hálózatokhoz kapcsolódó kék és zöld infrastruktúra (zöldfelületek és vizek rendszere)
2. a hulladék- és csapadékvíz gazdálkodási rendszer
3. a klímaváltozás várható hatásaira való felkészülés a természeti környezet esetében

B. A város épített környezete, ezen belül:

1. a területhasználat tervszerűsége
2. a közintézményi ellátottság
3. a közterületek műszaki állapota, üzemeltetése
4. a közlekedési kapcsolatok hálózata

C. A város gazdasági környezete, ezen belül:

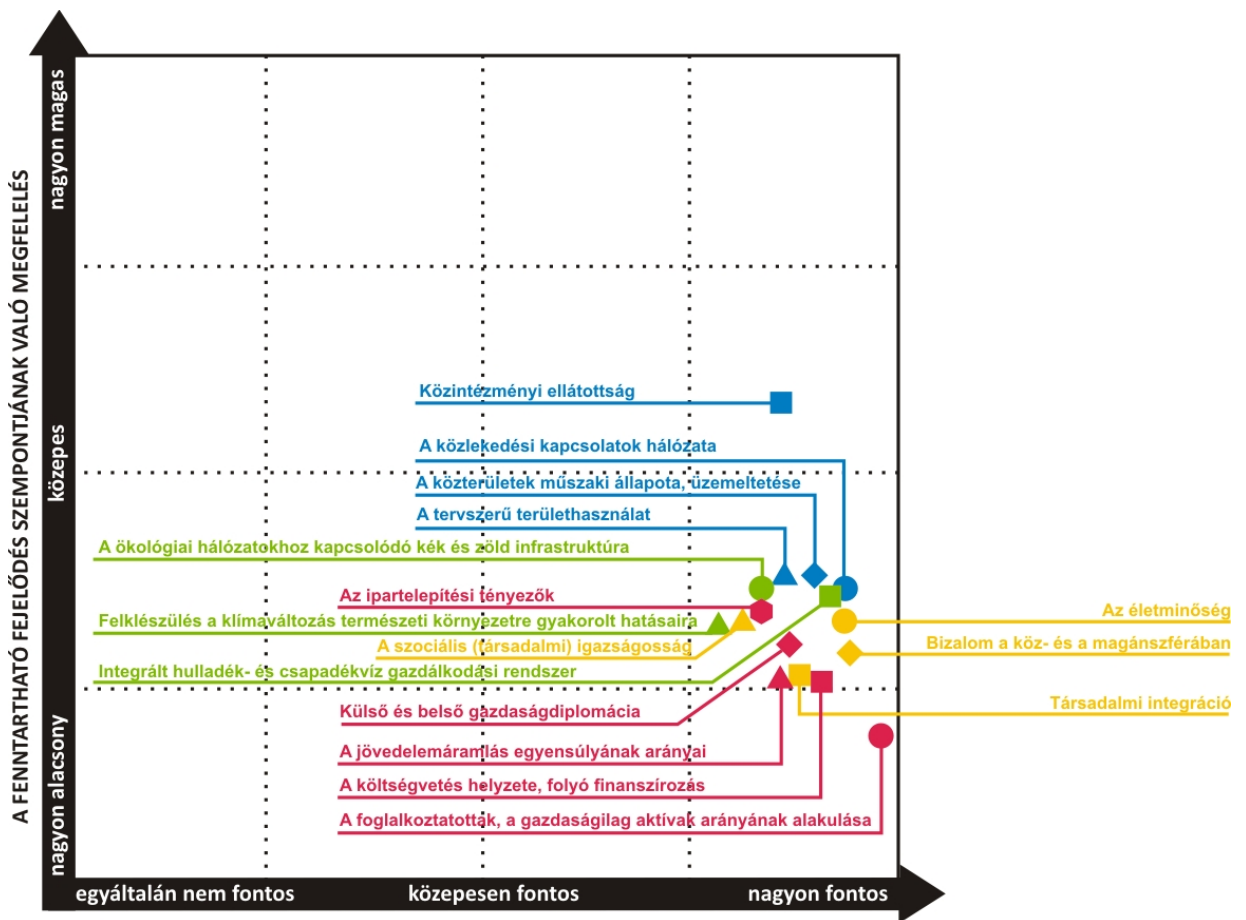
1. az ipartelepítési tényezők
2. a külső és belső gazdaságdiplomáciai tevékenységek
3. a jövedelemáramlás egyensúlya
4. a foglalkoztatottak, a gazdaságilag aktívak arányának alakulása

5. Az önkormányzati költségvetés, a folyó finanszírozás helyzete

D. A város társadalmi környezete, ezen belül:

1. a társadalmi integráció
2. a társadalmi igazságosság
3. a köz- és magánszférát jellemző bizalom
4. az életminőség.

Szakértői megkérdezés (közel ötven városfejlesztésben érintett szakértő és az önkormányzati képviselők fele válaszolt) alapján is az a következtetés adódott, hogy a város a két évtizedes folyamatok alapján nem felel meg a fenntartható fejlődés követelményeinek. (A kiválasztott kritériumok fontosak, de gyengén teljesülnek.)

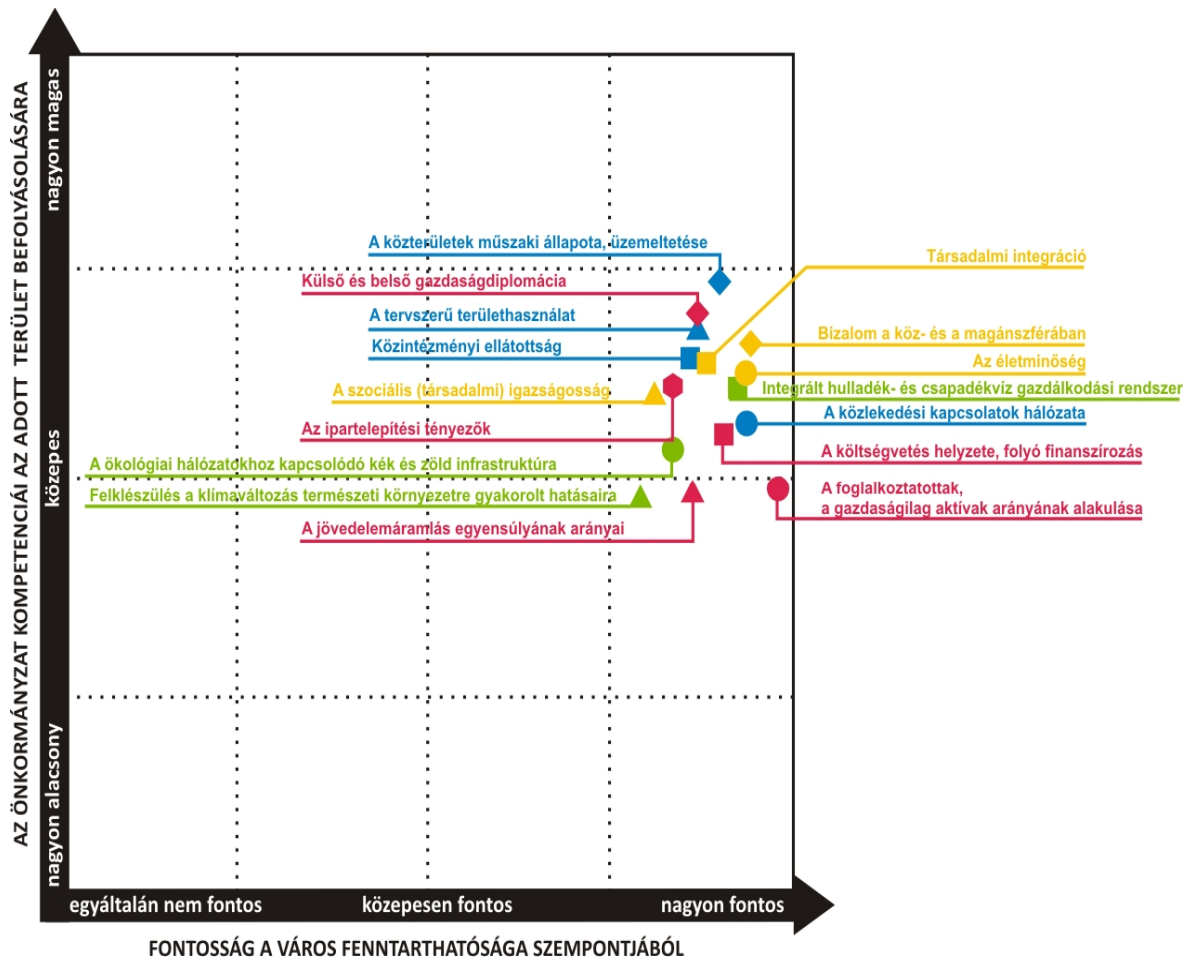


FONTOSSÁG A VÁROS FENNTARTHATÓSÁGA SZEMPONTJÁBÓL

2. ábra: A fenntartható fejlődés kritériumainak szakértői megítélése

(Az ikonok geometriai eltérősége csak a megkülönböztetethez szolgálja.)

A megkérdezettek szerint a helyzet ma még megváltoztatható, elérhető olyan fordulat, amelynek eredményeképpen e fontos fenntartható fejlődési kritériumok teljesülése lényegesen javul, s kedvező zónába mozdul el. A vélemények a város helyzetét jól ismerő szakemberek optimizmusát tükrözik, akik ismerik a város meglévő, de nem kellően kiaknázott értékeit, szellemi potenciálját, az itt lakók szellemiségét, innovációs képességeit.



3. ábra: A fenntartható fejlődés kritériumai terén elérhető teljesülési szint a megkérdezett szakértők szerint (Az ikonok geometriai eltérése csak a megkülönböztetőséget szolgálja.)

A célrendszer a Konceptió keretében került kidolgozásra. Alapját a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtésére irányuló szándék jelenti. A fenntarthatóság általában horizontális szempontként jelenik a célrendszerekben, ami feltételezi, hogy a fenntarthatóság feltételei alapvetően fennállnak, de fontos, hogy minden területen továbbra is érvényesüljenek, megszilárduljanak.

Pécs esetében a fenntarthatóság kritériumai jelenleg nem teljesülnek. Levezetésre került, hogy a város folyamatban lévő méretbeli csökkenése a minőségi, szerkezeti tényezőkben is radikális romlást eredményező negatív spirált indíthat el, ezért a város elsősorú feladata a fenntarthatósági tényezők megszilárdítása és a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése. A célrendszer mindazonáltal tartalmaz horizontális szempontokat is, amelyek a fenntarthatóság általános alkotóelemeiként kerültek definiálásra.

A Megalapozó tanulmány a részletes SWOT mellett hasonló részletezettségben tartalmazta az abból levezethető, követendő stratégiai irányokat is, melyek a célrendszer tervezése keretében figyelembe vételre kerültek, így állítható, hogy **a célrendszer a helyzetelemzésben feltárt összefüggéseken nyugszik, a belső összefüggései megjelenítik a város életének teljességét.**

A célrendszer a négy fenntarthatósági szegmens (természeti és épített környezet, társadalom, gazdaság) fenntarthatósági tényezőinek meghatározására és azok fejlesztésére irányul. A fenntarthatóság biztosítása érdekében a Koncepció és a Stratégia kitért azokra a kormányzás terén szükséges feltételekre is, amelyek révén biztosítható a célokat teljesítő projektek érdemi megvalósulása. A célok meghatározása a fenntarthatósági területek és a célok közti kereszthatások következetes számításba vételén alapult.

A teljesség érdekében a projektek elsődlegesen a célrendszerből kerültek levezetésre, a kereszthatások figyelembe vétele alapján pedig lehetőség nyílt arra, hogy ez a struktúra úgy kerüljön átcsoportosításra kulcsprojektek, hálózati projektek, akcióterületi projektek stb. keretében, hogy a kereszthatások figyelembe vételével ismert szinergiák érvényre jussanak. Ennek révén koncentráltabb és a megvalósíthatóság szempontjából gyakorlatiasabb rendszer alakult ki, mely világosabban összefüggésbe hozható az operatív programok rendszerével. Az összefüggések megtartása érdekében több esetben a nagy formátumú projektek alprojektekre bontva jelennek meg a rendszerben.

A célrendszer teljességre törekvő kibontása következtében a projektek számos nem beruházási jellegű elemet tartalmaznak, amelyek a társadalom, a partnerség és a kormányzás keretében valósítandók meg.

Az elemzések rávilágítottak, s az anyagok társadalmi egyeztetése is egyértelműen visszaigazolta, hogy a város legégetőbb problémája jelenleg a foglalkoztatás alacsony szintje, amely a megtartó képességet, a vonzerőt, az egyetemre való jelentkezések számát és a befektetési kedvet egyaránt negatívan érinti. Ebből következően a gazdaságfejlesztési tényezők jelentős súlyt kapnak, emellett a közvetlenül a foglalkoztatást érintő akciók is helyet kapnak. Mindez nem jelenti a gazdaságfejlesztés kizárólagosságát.

A fenntartható fejlődés belső összefüggései miatt rendkívül fontos, hogy a kijelölt célok döntő része megvalósuljon, s a folyamat a források által kínált lehetőségek kiaknázása mellett megtartsa stratégia-vezéreltségét.

A társadalom rossz kilátásai miatt az egészséges és vonzó környezetre kiemelt hangsúlyt kell fektetni, mivel egyrészt a kevés és csökkenő számú munkaképes korú egészsége egyre fontosabb, másrészt erősíti a város megtartó képességét és vonzerejét. Ez a tényező elsősorban az egészség- és minőségtudatos társadalmi rétegre hat, ők pedig egyúttal az a réteg, akikre a tudásigényes gazdaságot építeni lehet. A viszonylag lassú fejlődési eredményekkel járó követő ipartelepítés mellett, amit a gyors munkahelyteremtés igénye indokol, a város problémáinak megoldása főként az innováció-orientált, kreatív tevékenységektől és emberektől várható, ezért erre a társadalmi és gazdasági szegmensre külön figyelmet szükséges fordítani.

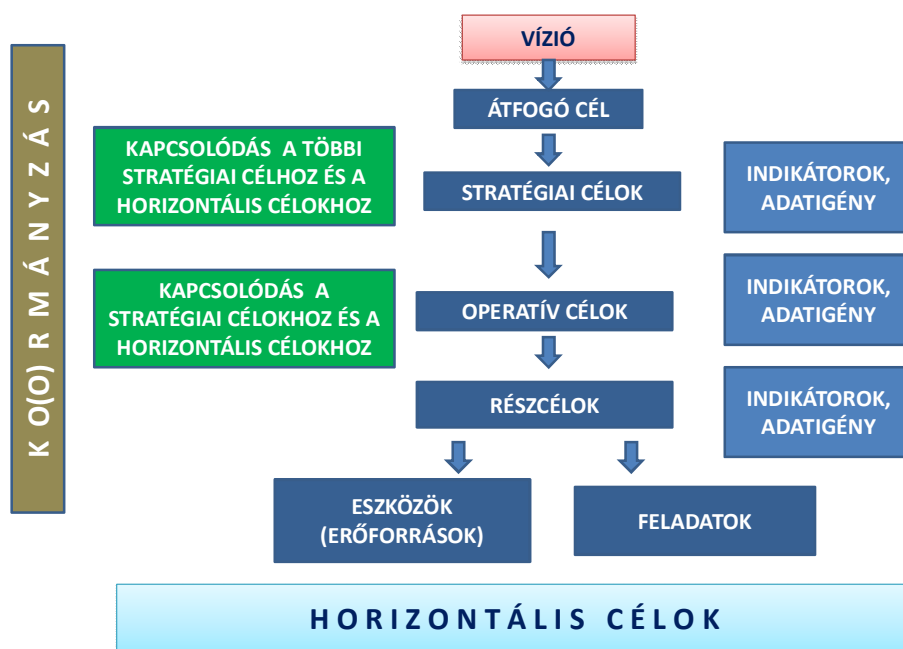
A célok és az azok alapján megfogalmazott projektek, köztük a számos nem beruházási típusú beavatkozás egymást támogató rendszert alkot. A projektek egy része program jellegű, ami a város jövőjének gyökeres átalakítási szándékából adódik. Ezek egy része nem valósítható meg a stratégia 2020-ig tartó időhorizontján belül, azonban az eredményesség szempontjából fontos e stratégiai folyamatok elindítása és következetes végigvitele.

1. KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

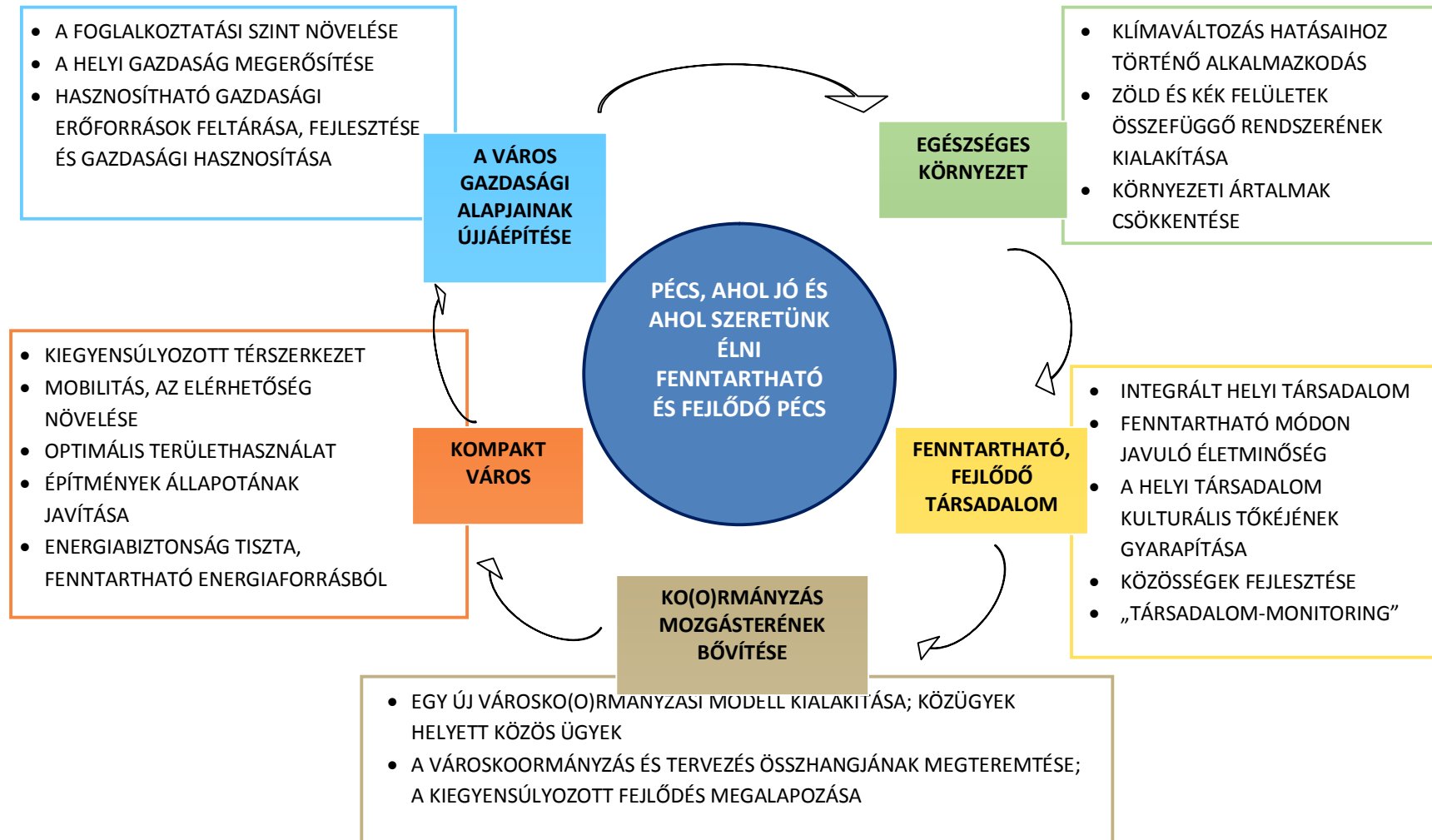
1.1. A stratégiai fejlesztési célok meghatározása

A célrendszer fő jellemzői az alábbiak:

- A fejlődést szolgáló célhierarchia a hosszú távtól a rövid távú cselekvésekig, a legátfogóbb jövőképtől a legközvetlenebb módon megfogalmazható részcélokig kerül lebontásra
- A célokhoz azok mérését, alakulásának nyomon követését lehetővé tevő indikátorokat kapcsol
- Feltárja a célok közötti kapcsolódási pontokat
- Megjelöli a részcélok eléréséhez figyelembe vehető eszközöket és feladatokat
- Minden, a fejlődés kibontakozását szolgáló hierarchikus cél-elem esetében figyelembe veendő horizontális célokat fogalmaz meg, melyek a fenntartható fejlődésen belül a fenntarthatóság kritériumait jelenítik meg.
- A célok teljesülése a helyi kormányzás, irányítás tartalmának, minőségének, szerveztségének függvénye, ezért a célok rendszerét átfogó keretként tekinthetünk a kormányzásra, mely a megvalósulás szempontjából megkerülhetetlen tényező.



4. ábra: A célrendszer felépítése



5. ábra: Célrendszer

Hosszú távú jövőkép

PÉCS LEGYEN OLYAN VÁROS, AHOL JÓ ÉLNI, ÉS LAKÓI SZERETNEK IS ÉLNI. AZ ÉLETMINŐSÉG KÖZELÍTSEN AZ EURÓPAI ÉLVONALHOZ.

A városok esetében általában megfogalmazott igény – "ahol jó élni" – egy szubjektív elemmel is kiegészül: „ahol szeretnek élni” a lakói. A megfogalmazás tartalma: a városhoz ragaszkodó és azért tenni is akaró, felelősséget vállaló helyi társadalom kialakítása a cél.

Átfogó cél

Konkrétabban – mint átfogó cél – fenntartható fejlődésre képes térségi vonzasközpontként került megfogalmazásra a jövőkép. Ennek indoka, hogy jelenleg a fenntarthatóság, a fejlődőképesség és a térségi vonzasközponti szerep egyike sem teljesül maradéktalanul. E cél integrálja mindazokat a követelményeket, amelyek teljesülése biztosítja, hogy a város töretlenül tovább vihesse történetileg kialakult értékeit és azokat képes legyen nagyobb- országgrésznyi- területen, s a közeli déli határon túlnyúló- területen kisugározni, érvényre juttatni.

Stratégiai célok

Fenntartható fejlődési területenként egy stratégiai cél megfogalmazására került sor. A négy cél kiegészül a helyi kormányzás terén elérendő céllal, amely biztosítja, hogy a stratégiai célok megvalósulásának politikai és szervezeti feltételei is megteremtődjenek.

A célok fenntarthatósági területenkénti megfogalmazása nem jelenti a területek különállását, mivel a célok megfogalmazásához minden esetben a többi célhoz való kapcsolat feltárása is társul. Ez azért fontos, hogy olyan projektek szülessenek, amelyek minél több lényeges összefüggés mentén hatást gyakorolnak a pozitív irányú elmozdulás érdekében.

A tervezett stratégiai célok:

1. Egészséges környezet biztosítása

A cél megfogalmazását indokolja, hogy noha a város magas természeti értéket képviselő erdőkkel határos, levegője rendszeresen, hosszú időszakokra átlépi a megengedett levegőtisztasági határértékeket, egyes városrészeiben kiugró a zajterhelés, és a klímaváltozás által okozott, a városi környezetben felfokozottan jelentkező felmelegedés is jelentős stressz-terhelést okoz. A környezeti terhek a lakosság egészségi állapotának romlásával járnak. Külön tényező, hogy a város korábbi bányászati múltja következtében az idősödő férfilakosság jelentős hányada szenved légzőszervi és keringési bántalmakban. A rendszert alkotó zöldfelületek és vizek hiánya, a csapadékeloszlás szélsőségesége, a csapadék- és hulladékvizek hasznosításának hiánya indokolja, hogy rendszerszerű fejlődési folyamat kezdődjön.

2. Fenntartható, fejlődő társadalom

A város lakosságának létszámcsökkenése, elöregedése és a munkaerő-piaci kompetenciák szempontjából gyengülő összetétele a fejlődés akadályozó tényezőjévé válik, ezért nagy hangsúlyt kell fektetni a társadalom fejlődőképességére is. Olyan társadalomfejlesztésre van szükség, amely képes biztosítani azokat a humán erőforrásokat, amelyek elegendőek a fenntarthatóságot és a fejlődést biztosító folyamatok kialakításához. Különösen az alacsony iskolázottságú réteg felemelése, kulturális tőkéjének intenzív fejlesztése, ennek révén foglalkoztathatóvá tétele jelent kihívást. A város fenntarthatóságához a jelenleginél lényegesen erősebb gazdaság szükséges, amely magasabb hozzáadott értéket csak képzett munkaerővel tud előállítani. A humán erőforrás-igények kielégítéséhez a részleges munkavégző képességgel, de nagy felhalmozott tudással és tapasztalattal rendelkező inaktív rétegek (pl. nyugdíjasok, járadékosok) részleges reaktiválására is szükség lesz.

3. A város gazdasági alapjainak újjáépítése

A város gazdasági alapjai a rendszerváltást követően olyan mértékben rendültek meg és épültek le, hogy a jelenlegi potenciál nem áll arányban a város méreteivel. Ez a foglalkoztatás és a jövedelemtermelő képesség súlyos hiányosságaiban jelentkezik elsősorban, de a háttérben a fejlődőképes gazdasági ágazatok, profilok, vállalkozások hiánya húzódik meg. A városnak új gazdasági arculatot, befektetési vonzerőt biztosító intézkedések meghozatalára, új ágazatok meghonosítására van szüksége, melyek biztosítják a stabil és tervezhető működőképességet, a dolgozni készülő és a már dolgozó fiatal és a munkaképes korú lakosság helyi életpálya-tervezésének feltételeit és tanulási motivációját.

4. Kompakt város – kiegyensúlyozott városszerkezet

A város szerkezete több szempontból – pl. területhasználat, zöld és kék infrastruktúra- hiányosságokat, ellentmondásokat mutat. Egyes területek intenzív területhasználatával szemben mások elhanyagoltak, a beépített területek számottevő részének karaktere kialakulatlan. Több helyen felhagyott ipari tevékenységek barnamezős területei rontják az összképet. A város Mecsek oldali beépítése környezeti hátrányokkal járhat, hasonlóképpen a jelenleg zöld mezősnek számító területekre is vonatkozik ez a kockázat. Az egyes városrészek decentrumai gyengék vagy hiányoznak, a város belső szövetében számos terület funkciószegény. Mindezek miatt a város egyenletes sűrűségű és minőségű funkcióellátása, a decentrumok kialakítása és egymáshoz való területi kapcsolódása, az alulhasznált vagy kialakulatlan területek hasznosítása irányába szükséges elmozdulni a város területi terjeszkedése és a belső kohézió lazulását eredményező szétterülése helyett. A funkciók, a közlekedési hálózat belső kapcsolódásainak logikus rendje és kiegyensúlyozottsága biztosíthatja a gördülékeny működőképességet.

5. A kormányzás mozgásterének bővítése

Az első négy operatív cél megvalósulását az garantálhatja, ha olyan helyi kormányzás működik, amely következetesen szem előtt tartja e célokat. A korábbi gyakorlat jellemzője volt, hogy a hivatali apparátust főként hatósági feladatok terhelték le, így a fejlődés feltételrendszerének megteremtésére kevesebb erőforrás jutott, valamint az önkormányzat programjai döntően olyan célokat és tevékenységeket tartalmaztak, amelyekre közvetlen hatást tudott gyakorolni. A közigazgatás átalakításának eredményeként a Hivatal hatósági feladatainak jelentős része más szervezetekhez – alapvetően a Kormányhivatalhoz- került, így több erőforrást lehet a fejlődés szolgálatába állítani. Másrészt a koncepció abból az új paradigmából indul ki, hogy az önkormányzatnak – a témakörtől függően más-más mértékben- felelősséget kell vállalnia a közvetlen kompetenciakörén kívül eső területek fejlődésének koordinációjáért is, mivel más szereplő nem kompetens az összes helyi szereplő jövőtervező tevékenységének koordinációját illetően. A koordináció lehetőségét a kooperáció, a helyi szervezetekkel, entitásokkal való együttműködés teremti meg. Az új megközelítést a ko(o)rmanyszás kifejezés érzékelteti, utalva a kooperáció és a koordináció szavakra. A változást egyrészt a „közügyek helyett közös ügyek” kifejezés mögött húzódó tartalom váltja ki: a közös ügyek körébe számos olyan tevékenység- (pl. gazdaságfejlesztés, oktatás, civil tevékenységek, lakosság körében elérendő célok) tartozik, amelyekre az önkormányzat koordináló tevékenysége, szemléletformálása, partnerségi aktivitása, vagy szervezet és egyeztetett lobbytevékenysége révén képes hatást gyakorolni. Az eredményességet pedig alapvetően a másik kormányzási operatív cél: a kormányzás és a tervezés összhangjának megteremtése teremti meg.

Horizontális célok

A fejlődési elemeket jelentő célok mellett minden cél elérését szolgáló tevékenységek során érvényesítendő horizontális elvek megfogalmazására is sor került. A horizontális célok a fenntarthatóság elemeiként is felfoghatóak.

A horizontális célok a következők:

- **Cselekvőképesség**

A mindenkor fennálló jogi- kormányzati feltételrendszer keretei közt a városnak maximálisan ki kell használnia lehetséges mozgásterét annak érdekében, hogy önálló céljait meg tudja valósítani, felismert problémáit meg tudja oldani. A cselekvőképesség fogalma részben az önálló célkitűzési, stratégia-alkotási képességet, részben az ennek megvalósítását eredményező egységes (köz)akaratot és a célok mellett való kitartást, a városérdek elsődlegességét jelöli.

- **A sokféleség növelése**

A sokféleség növelése a kockázat mérséklésének egyik fontos eszköze, mivel csökkenti a kiszolgáltatottságot (ld. az Elcoteq révén egy lábon álló gazdaság és foglalkoztatás példáját). A sokféleség a természeti környezet területén pl. a biodiverzitást, vagy a zöld- és kékfelületek alkotta városi terek változatosságát, az energia-ellátás területén a megújuló energiaforrások kombinált és kreatív alkalmazását, az épített

környezetben a funkciókhoz, környezethez illeszkedő, változatos megoldásokat, a gazdaságban hosszú távon a fejlett KKV-szektorra való támaszkodást jelenti.

- **Rendszerhatékonyság**

Rendszerhatékonyság alatt a szűkösen rendelkezésre álló természeti, humán, pénzügyi, információs erőforrások magas hatékonyságú használatát, az őket felhasználó rendszerek hatékonyságát jelenti. A cél a hulladékok, veszteségek, redundanciák nélküli erőforrás-gazdálkodás, amely megfelelő kreativitással társulva átlag feletti fejlődést eredményez (a természeti rendszerek és az ezen alapuló Kék gazdaság példáján: minden kimenet egyúttal egy következő folyamat input-eleme is).

- **Esélyteremtő hozzájárás**

A társadalmi integráció fellazulása és a társadalmi különbségek növekedése rontja a társadalom teljesítőképességét. Koncentráltan szükséges foglalkozni a növekvő arányú leszakadás megakadályozásával, ellensúlyozásával annak érdekében, hogy a helyi társadalom önfenntartó képessége erősödjön, ez által kiszolgáltatottsága csökkenjen. A gyenge esélyekkel rendelkező rétegek számára olyan kitörési, fejlődési esélyeket kell biztosítani, amelyek az érintettek körében ösztönzik a társadalmi felemelkedés felé vezető úttal együtt járó kötelezettségek, terhek vállalását.

- **Felelősségvállalás**

A Konceptió deklarálja azt az elvet, hogy az önkormányzat – bár nem minden téren egyenlő súllyal – felelős a városban minden működési területért. Azokon a területeken, ahol közvetlen kompetenciákkal nem rendelkezik, közvetett módszerekkel kell érvényre juttatnia a város érdekeit. Az önkormányzat számára felelősségvállalással járnak a földrajzi környezetben betöltött térségi szerepek is.

A felelősség és a feladatok megosztásához vezet az a széles körű **partnerség**, amely ahhoz szükséges, hogy az önkormányzat által csak közvetett módon befolyásolható területek a város célrendszerébe integrálódjanak, tevékenységüket összehangolják az önkormányzattal és más városi szereplőkkel (pl. az egyetem a gazdasági kamarával). A civil szervezetek, a lakosok is vállaljanak részt a közös célok általuk teljesíthető részében (pl. családi házas telkeken a felszíni burkoltság csökkentése, a talaj művelése), továbbá erősödjön a lakosságon belül az egymásért viselt felelősség.

PÉCS LEGYEN OLYAN VÁROS, AHOL JÓ ÉLNI, ÉS LAKÓI SZERETNEK IS ÉLNI. AZ ÉLETMINŐSÉG KÖZELÍTSEN AZ EURÓPAI ÉLVONALHOZ.																
A város legyen vonzó a mindenkori lakói és az ide érkezők számára is, magas szinten biztosítsa a kor követelményeinek megfelelő környezeti, anyagi, szolgáltatási feltételeket, vonzó életperspektívát nyújtó foglalkoztatási feltételeket kínáljon, és egyúttal a lakosságnak a városhoz fűződő pozitív érzelmi viszonya, elégedettsége, a városért való tenni akarása is járuljon hozzá a város megtartó- és fejlődőképességéhez.																
PÉCS FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSRE KÉPES TÉRSÉGI VONZÁSKÖZPONT																
Hosszú távon a természeti és épített környezet, a gazdaság és a társadalom egyensúlyos, a regionális környezethez harmonikusan kapcsolódó fejlődésére van szükség.																
Az egyensúly hiánya a fenntarthatóság ellen hat. A fenntarthatóság és a fejlődés elválaszthatatlan követelmények, mivel fejlődés hiányában a fenntarthatóság megkérdőjeleződik, a fenntarthatósági követelmények figyelmen kívül hagyása mellett pedig a fejlődés ütközik korlátokba. A városnak meg kell erősítenie történelmi távlatokban kialakult regionális vonzerejét, integratív és fejlődés-ösztönző szerepét, mert a város és környezete az erőforrások tekintetében erősen egymásra utalt, s Pécs a régió legnagyobb városaként felelősséggel is rendelkezik a térségi fejlődés segítése, ösztönzése terén.																
STRATÉGI AI CÉLOK	EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET			A FENNTARTHATÓ, FEJLŐDŐ TÁRSADALOM					A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK ÚJJÁÉPÍTÉSE			KOMPAKT VÁROS Kiegészüllyozott városszerkezet				
OPERATÍV CÉLOK	1. Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	2. Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	3. A környezeti ártalmak csökkentése	1. Integrált helyi társadalom	2. Fenntartható módon javuló életminőség	3. A helyi társadalom kulturális tőkájének gyarapítása	4. Közösségek fejlesztése	5. „Társadalom-monitoring”	1. A foglalkoztatási szint növelése	2. A Helyi Gazdaság megerősítése	3. Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása	1. Kiegyensúlyozott térszerkezet	2. Mobilitás, az elérhetőség növelése	3. Optimális területhasználat	4. Építmények állapotának javítása	5. Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
RÉSZCÉLOK	Csapadék helyben tartása, a gyűjtött csapadékvizek és hulladékvizek komplex hasznosítása	Kondicionáló zöldfelületek intenzitásának növelése	A levegőtisztaság javítása	A közbizalom erősítése az állami és önkormányzati intézményekkel, a helyi kormányzás, a közélet és a gazdaság szereplőivel szemben	Az életminőségre hatást gyakorló - természeti és épített - környezeti tényezők alakítása, a hozzáférés esélyeinek növelése	A családok támogatására irányuló intézményesített, vagy közösségi alapú programok annak érdekében, hogy a kulturális tőkegyarapító képességük fejlődjön	A területi alapokon keletkező kezdeményezések elősegítése közösségi fejlesztési eszközökkel	A „társadalom-monitoring” rendszerének megtervezése, illetve következetes, folyamatos és hosszú távú működtetése	Pécs tudásintenzív (újra)iparosítása egészség-, környezet-, kulturális- kreatív és gépipari fókusszal	Az egyetem és a turizmus fejlődésének támogatása a város jövedelemgyenlegének javítása érdekében	A város és a térség természeti erőforrásaiban (szén, urán, megújuló energiaforrások) rejlő potenciál és a hasznosítási lehetőségek feltárása	Policentrikus városszerkezet erősítése	Az átlagos eljutási idő csökkentése	Funkcionális tömörség	Az épületek energetikai állapotának javulása	Tiszta, fenntartható energiaforrások fokozatos beépítése a város energetikai rendszerébe
	A város átszellőzésének javítása, tájépítészeti, építészeti, városépítészeti megoldásokkal	Kondicionáló vízfelületek növelése	A városi felszíni vizek tisztaságának biztosítása	A bizalom erősödésének elősegítése a magánviszonyok alakításában releváns programok megismertetése, illetve elterjedésük támogatása révén	A materiális jól-lét fejlesztése, e jól-létre hatással lévő közjavak gyarapítása, a hozzáférésükben mutatókozó esélyegyenlőség mérséklése, kiküszöbölése	A formális és nem formális civil szerveződések támogatása annak érdekében, hogy a kulturális tőkegyarapító tevékenységeik hatékonyak legyenek	A közös értékrend alapján szerveződő közösségek erősítése	A helyi társadalom (lakosság) állapotának ciklikusan ismétlődő, rendszeres szondázása	Pécs közszolgáltatás alapú gazdasági fejlesztése, a fejlesztéspolitikai rezsimitikai átalakítása	Helyi termékek és termelők megerősítése	A város- városkörnyék együttműködésében rejlő lehetőségek feltárása	A közlekedési hálózat szolgáltatási szintjének javítása	A modalsplit arányainak javítása a közforgalmú és a nem motorizált közlekedés javára	Funkcionális változatos ságnövelése	Üresen, kihasználatlanul álló épületek arányának csökkentése	Egységes, tervszerű városi energiagazdálkodási rendszer bevezetése
	A klímaadaptációs képesség irányelvgyűjtésének kidolgozása és alkalmazása	Közcélú, humán aktivitást kiszolgáló zöldterületi funkciók biztosítása	A felszínalatti vízbázis védelme	A közéleti aktivitás növelése, a különböző szintű döntések előkészítésében, megvalósításában való bekapcsolódás	A mentális jól-lét fejlesztése, e jól-létre hatást gyakorló közjavak gyarapítása, a hozzáférésükben mutatókozó esélyegyenlőség	A kulturális tőke tartalmának és minőségének a foglalkoztathatóságot javító fejlesztése intézményi, illetve közösségi támogatás révén		A helyi gazdaság állapotának a gazdaság szereplői, illetve az adekvát szakértői csoportok által (online módszerek	Nagyfoglalkoztatók Pécsre vonzása és integrálása a megye-régió gazdaságába, klasztereibe	A szociális-, illetve közfoglalkoztatás rendszerének továbbfejlesztése	A városi vagyongazdálkodás fejlesztése					

				lehetőségeinek szélesítése, az együttműködés kultúrájának fejlesztése	mérséklése, kiküszöbölése			alkalmazásával történő értékelése								
	Közcélú zöldterületi ellátottság minőségének és elérhetőségének javítása	A zajszennyezés mérséklése	A civil aktivitás növekedésének támogatása, a közösségek fejlesztése, a szükséges infrastrukturális és dologi háttér biztosításának támogatása révén	Az egészség megőrzését szolgáló ismeretek, magatartásmoделlek bővítése, az adekvát intézményrendszer meglévő feltételeinek optimalizálása, fejlesztése	A másodlagos szocializációs intézmények működésének befolyásolása annak érdekében, hogy a kulturális tőkegyarapító képességük fejlődjön			A város általános állapotának interdiszciplináris megközelítésű értékeltetése szakértői csoportok által								
	A természetes, természetközeli és kultúrtáj tájrészletek ökológiai és képi tájpotenciáljának, valamint a tájkarakter megőrzése, lehetséges növelése, védelme	A szelektív hulladékgyűjtés részarányának további növelése	A közbiztonság érzetének javítása a nyilvánosság eszközeinek használatára támaszkodva	A helyi társadalom életminőségét alakító tényezők folyamatos monitorozása, a korrekciós beavatkozások megalapozása	A megfelelő intenzitású és minőségű társadalmi nyilvánosság kialakulását szolgáló kommunikációs eszközrendszer kialakítása és működtetése											
		A fényszennyezés mérséklése	A lét- és magánbiztonság érzetének javítása	A humán közszolgáltatások rendszerének összehangolt működtetése hatékonyságuk javítása érdekében	A helyi társadalom kulturális tőkéjének tervezett gyarapítását feladatként elismerő szemlélet kialakítása a helyi kormányzás intézményrendszerében											
				A városhoz kapcsoló pécsi identitás alakítása, erősítése												

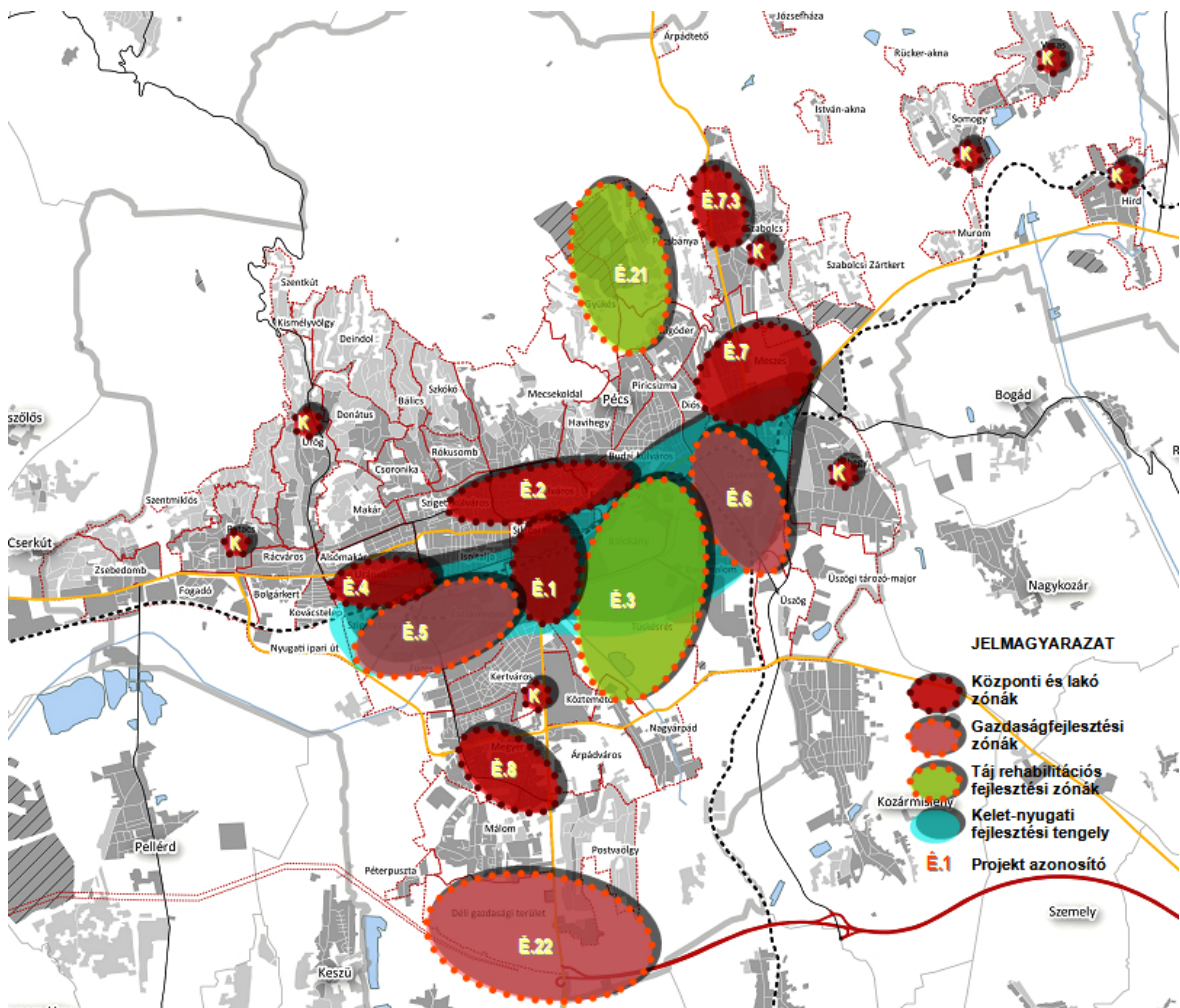
HORIZONTÁLIS CÉLOK	CSELEKVŐKÉPESSÉG
	SOKFÉLESÉG NÖVELÉSE
	RENDSZERHATÉKONYSÁG
	ESÉLYTEREMTŐ HOZZÁFÉRÉS
	FELELŐSSÉGVÁLLALÁS

1. táblázat: Áttekintő célrendszer

1.2. A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása

A területi célok kijelölése – a fejlesztési zónák

Az integrált településfejlesztési stratégia feladata, hogy a város a fejlesztési elképzeléseit a település egészére nézve, átfogó módon foglalja rendszerbe. A középtávú fejlesztési programban olyan tanulmányokkal és tervekkel megalapozott akcióterületek, illetve egyedi projektek megnevezésére kerül sor, melyek megvalósulása fontos és lehetséges az aktuális tervezési periódusban. Ez a 2014-2020 időszakra szóló átfogó stratégiai dokumentum a koncepcióban is megfogalmazott célok elérését segítő területek kijelölésére is hivatott. Ezen területi lehatárolások sajátja, hogy az átfogó, a városrészi, az akcióterületi illetve egyedi projekt célok elérését együttesen szolgálja. A megjelölt fejlesztési zónák utcaszinten nem rögzítik a területek határait, inkább az integrált tervezés számára készítik elő az együtt tervezés összefüggéseit. Az egyes akciók, projektek megvalósítása előtt környezetalakítási tervek (telepítési tanulmányterv, beépítési terv stb.) kidolgozása szükséges olyan módon, hogy azok hatásai és összefüggései a teljes fejlesztési zónában kerüljenek megvizsgálásra. E tervek részletes kidolgozását követően lehetséges azok eredményeinek a településrendezési eszközökbe történő beépítése, mely így már célra orientáltan és hatékonyan képes elősegíteni a kitűzött célok elérését.



6. ábra: Fejlesztési zónák elhelyezkedése a várostestben

Észak-déli tengely - a Városközpont déli irányú komplex fejlesztése a Siklósi úton

Valamennyi operatív cél megjelenik a területen régóta megfogalmazott fejlesztési igényekben. A szándékok és lehetőségek összehangolt mérlegelése nagy hatékonysággal javítja a mobilitást, élénkíti a gazdaságot, és javítja a vasút által elválasztott városrészek térszerkezeti kapcsolatát.

Az egymással is összefüggő főbb fejlesztési elemek a következők:

Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása a távolsági buszpályaudvar és a vasútállomás közötti zónában, a szükséges infrastrukturális fejlesztések tervezése, ütemezése, tulajdonviszonyok rendezése.

Vásárcsarnok a helyi termékeknek, mely az intermodális csomópont-hoz kapcsolódó kereskedelmi funkciók kialakítását jelenti, különös tekintettel a regionális termékek piacra jutását elősegítő korszerű vásárcsarnok kialakítására.

A **közlekedési (közúti, vasúti) területek újraértelmezése** a vasút által elvágott városrészek összekapcsolására. Kiemelten kell kezelni a gyalogutak, gyalogjárdák kialakítását!

Siklósi út és csatlakozó gazdasági területek átfogó rekonstrukciójának és rehabilitációjának előkészítése, a településrész alközponti szerepének erősítése.

Kelet-nyugati tengely - a Belső városrészek komplex kulturális, turisztikai és vállalkozási fejlesztése

A város leginkább kialakult területe, ám értékeinek bemutatása, a városközponti szerepének és rangjának fejlesztése folyamatos beavatkozást és a hiányosságok pótlását igényli. A feladatok nagyobb része konkrét ingatlanhoz kapcsolódik, de elsősorban keleti irányban a tervbe vett fejlesztéseknek a közterületeket és a területhasználatot egyaránt érintő, komplex szemléletű projekteknek kell lenni.

Egyedi, a kulturális tőkét gyarapító feladat a **Régészeti Múzeum** rekonstrukciója, ami a **Nick udvar** és a volt **Fegyveres Erők Klubja** újrahaznosítása esetében gazdasági célokkal is párosul.

Belváros megközelítésének javítása szükséges a kereskedelmi és szolgáltatási funkciók megtartásához, míg a **Belváros és a Zsolnay Negyed kapcsolatának fejlesztésétől** a városközponti funkciók kiterjedését és a **Budai városrész rehabilitációját** lehet várni.

Az Egyetem keleti kampusza és a Zsolnay Negyed közötti zavartalan zöldfelületi kapcsolathoz szükséges a **Breuer Marcell sétány** befejezése.

Nyugati irányban elsősorban a Magasház környékének rehabilitációja és a **Szigeti külváros központjának** fejlesztése lesz kiemelt cél. Ezzel együtt a városrész tengelyét képező Kórház tér – Hungária út vonalának rekonstrukciója is halaszthatatlanná vált.

Városliget - környezetfejlesztés és környezetgazdálkodás a Balokány területén

A Tüskésréti út tengellyel jellemezhető terület, mely magába foglalja a Basamalom, Tüskésréti, Balokány városrészeket a nagy lehetőségek zónája. A lehetséges fejlesztések nagyban hozzájárulhatnak a mobilitás és a térszerkezeti kapcsolatok javításához, meghatározóak lehetnek a város zöldfelületi rendszerének kialakításában, de az energiatermelés és a helyi gazdaság fejlődéséhez is.

A 6-os út alternatívája, de egyúttal egy új fejlődési potenciál tengelye is lehet a **Kelet-nyugati közlekedési kapcsolat** kiépítése a Mohácsi és Siklósi út között. Ezzel együtt kell kezelni az **Észak-déli közlekedési kapcsolat** fejlesztését, a Búza tér—Kisállomás—Nagyárpádi út kapcsolat kiépítésével.

A zöldfelületi rendszer meghatározó elemei a **Tüskésréti táj rehabilitáció**, a **Pécsi-víz mentén** kialakítható parkterület, a kelet-nyugati irányú zöldfelületi kapcsolat, a vízlépcsős tározó rendszer létrehozása, csatlakozó területek vegyes felhasználása. A Balokány területén kialakítható **Városliget** a Kisbalokány fejlesztésével és déli irányú kapcsolatainak kialakításával a zöld és kék felületek összefüggő rendszerét tudja a belvároshoz kapcsolni.

Tiszta, fenntartható energiaforrást tud biztosítani a **Naperőmű** létesítése a Tüskésréten, mely a Basamalom területével az iparfejlesztésnek adhat lendületet.

Uránváros – a Nyugati városrész rehabilitációs zónája

A fejlesztési zóna alapvetően a telepszerű beépítésű területeket foglalja magába, a városrész értékeinek megőrzése, fejlesztése és bemutatása céljából. Uránváros a 20. század meghatározó városfejlesztési törekvéseinek első rangú megvalósítása. Épületei egyenként és együttesükben is építészettörténeti értéket képviselnek, melyek megfelelő karbantartás és fejlesztés mellett fenntartható és javuló életminőséget tudnak biztosítani a lakóhelyükhöz kötődő, erős identitással rendelkező lakóiknak.

Uránváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése, a közterület rehabilitációja az EKF kapcsán részben megvalósult. Szükség van azonban az Uránbányász tér—Olimpia—Harmadik Színház tengely revitalizációjára és a **lakóterületek komplex fejlesztésére**

Lakóépületek korszerűsítését, energetikai célú felújítását a város energiastratégiájával összhangban kell végrehajtani.

A városnegyed keleti részén van a város legfontosabb **sportcélú intézményterülete**. Az optimális területhasználat eléréséhez a Tüzér utca Megyeri út tengelyen (Sportcsarnok, Jégpálya, Teniszkлуб, Szivárvány Gyermekeház, tervezett Kosarakadémia stb.) kell a lehetséges funkciókat végiggondolni (többcélú csarnok, labdarugó stadion, uszoda, esetleg strand építése).

Tudásvölgy – területek az innovatív iparágak számára a Pécsi-víz mentén

Az északi és déli városrészeket elválasztó vasútvonal mentén mára elavult ipari struktúra vegetál. Teljes újraértelmezése, telek- és tulajdonviszonyainak átrendezése szükséges.

A **Kelet-nyugati közlekedési tengely** kiépítése (csatlakozva a Tüskésrét tengelyhez) növeli a mobilitást az egész városban és új helyzetet teremt a területhasználathoz.

A zöld és kék felületek összefüggő rendszerét folytatja a Balokány felől a **Pécsi-víz mentén kialakítandó parkterület**, a vízlépcsős tározó rendszer létrehozása.

A Hauni Hungária üzemterületének fejlesztése elindíthatja az Északmegyer és Füzes korszerű technológiákra, az egyetemmel együtt kialakított K+F tevékenységre alapozott **gazdasági célú fejlesztését**.

Az Expo Center hasznosítása állandó kereskedelmi funkcióra, mellette az **új Vásártér** kialakítása a helyi gazdaság erősítését (a jövedelem-egyenleg javítását) szolgálhatja. A Tüke Busz telephely kialakítása a MÁV konténer pályaudvar területének felhasználásával a mobilitás növelését és a környezeti ártalmak csökkentését eredményezi.

A területen elindított sportcélú fejlesztéseket mindenképpen a Tüzér utca körzetében levő városi sportlétesítményekkel együtt kell vizsgálni.

Gyárváros – Keleti gazdasági területek újrahasznosítása és fejlesztése

A város első, máig nem teljesen kihasznált ipari parkja mellett a hagyományos iparterületen (volt házgyár, szénfeldolgozás létesítményei) mára nagyrészt elavult ipari struktúra vegetál. Utóbbi teljes újraértelmezése, telek- és tulajdonviszonyainak átrendezése szükséges.

A Tüskésréti tengelyhez kapcsolódó **kelet-nyugati közlekedési tengely** kiépítése az Üszögi út és a Mohácsi út között növeli a mobilitást, és javít a térszerkezeti kapcsolatokon.

A **felhagyott ipari területek és létesítményeket** (volt szénmosó, volt villamos erőmű, volt házgyár, stb.) újra kell hasznosítani.

A gyárvárosi **lakóterületek rehabilitációja**, az építmények állapotának javítása a feltétele a fenntartható és javuló (elfogadható) életminőségnek. Ezzel együtt szükséges a terület szociális célú rehabilitációja, a közterületek rendbetétele és közösség fejlesztése.

Puskin tér és Budai vám közötti területek kereskedelmi szerepének fejlesztése részben pótolhatja a **hiányzó alközponti funkciókat**, melyen belül a templom környéke visszakaphatja tér és közösségszervező szerepét.

Zöldfelületi folyosó kialakítása szükséges rekreációs feladatokkal a Pécsbánya, Névtelen utca, Gyárvárosi tengelyben, mely része tud lenni a zöld és kék felületek összefüggő rendszerének, és fontos szerepet tölthet be az **észak-déli átszellőző folyosó** biztosításában.

Meszes – Keleti városrész szociális célú rehabilitációs zónája

A kiegyensúlyozott térszerkezet és a fenntartható és javuló életminőség biztosítása érdekében a **városrész központ funkcióbővítő fejlesztése, közterületek rehabilitációja** (Szeptember 6-a tér körzete, Szabolcsfalu központja) és a lakóterületek komplex fejlesztése szükséges.

A szociálisan hátrányos lakosság lakókörzetében meg kell szabni a **lakóhely minimum programot**. A különösen elavult lakókörzetek fel kell számolni, a fejleszthető körzetekben meg kell indítani a rehabilitációt.

A **lakóépületek korszerűsítését**, energetikai célú felújítását a város energiastratégiájával összhangban kell végrehajtani.

Kertek városa – Déli városrész szociális célú rehabilitációs zónája

A város legnagyobb lélekszámú városnegyede több korában és beépítési módjában eltérő részből áll. A kertes, családi házas területek mellett a markáns építészeti (és társadalmi) problémák a telepszerű beépítés elvei szerint kiépített Megyerváros területén jelennek meg. A városrészben a mérete ellenére, vagy éppen azért nem alakult ki az egyértelmű szervezőerővel rendelkező, alközpont.

A Déli városrészek heterogén központjainak újraértelmezése szükséges, komplex szemléletű **funkcióbővítő fejlesztéssel**, a közterületeknek a közösségek bevonásával tervezett felújításával. A lakóterületek komplex fejlesztése, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása előfeltétele a fenntartható és javuló életminőségnek.

Lakóépületek korszerűsítése, energetikai célú felújítása különösen a telepszerű beépítésben kell, teljes körűvé váljon.

A városrészt fel kell készíteni a déli ipari területek használatbavételével kialakuló új városzerkezeti helyzetre.

1.2.1. A városrészek lehatárolása és a lehatárolás indoklása

A lehatárolás alapját a korábbi rendezési, fejlesztési dokumentumok, illetve a városi szakemberek által rendelkezésünkre bocsátott adatok adták.

Az egykori Általános Rendezési Tervek, a városrészek történeti fejlődését – morfológiát – követő, alapvetően lakófunkciójú településszerkezeti egységeket, városnegyedeket határolt le. (1994)

Központi városnegyed	Városközpont, Szigeti városrész, Mecsekoldal, Budai külváros
Nyugati városnegyed	Újmecsekfalja, Rácváros, Patacs, Magyarürög, Istenkút, Nyugati Mecsek
Keleti városnegyed	Keleti Mecsekoldal, Pécsszabolcs, Bánom, Meszes, Gyárváros, Újhegy, a várostól távol eső települések: Somogy, Vasas, Hird, Üszögpuszta
Déli városnegyed	Kertváros, Megyerváros-Málom, Nagypárad, Árpádváros, Postavölgy

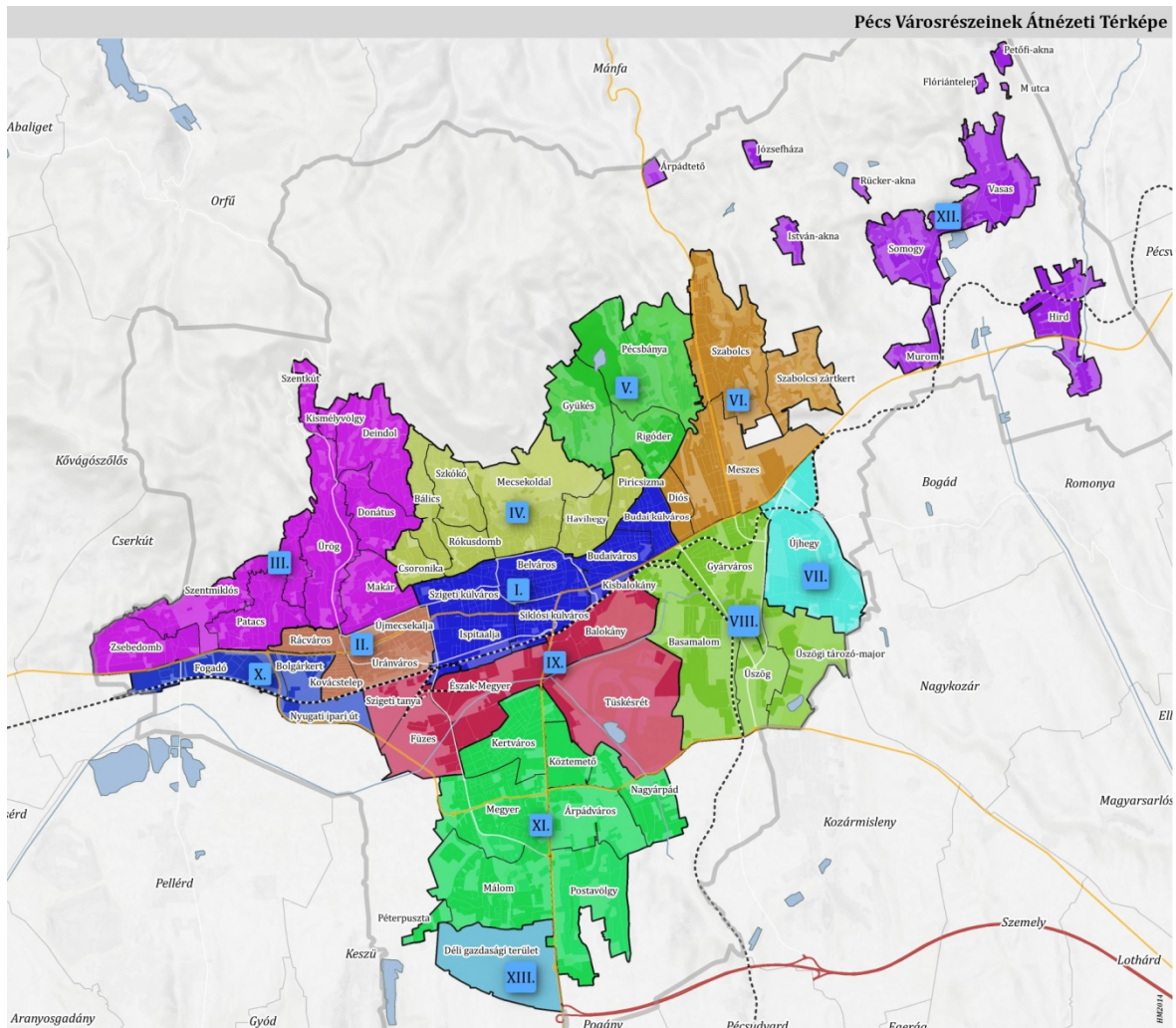
2. táblázat: Pécs városnegyedei

A későbbiekben ez a felosztás képezte az alapját a további „finomított” városrészi lehatárolásoknak, a fejlesztési stratégiák tervezési egységeinek.

Jelen dokumentum esetében az alapegységek határait a településszerkezetben betöltött szerepkörük szerint finomítottuk, pontosítottuk.

I.	Belső városrészek	Ispitaalja, Siklósi külváros, Szigeti külváros, Belváros, Budai külváros, Kisbalokány, Budaiváros
A városrészen belül a Budai külváros belváros felé eső részét, mint Budai város neveztük meg, valamint a városrész együtt tervezhetősége okán a Kisbalokányi területet is ide soroltuk.		
II.	Nyugati városrészek	Kovácstelep, Rácváros, Uránváros, Újmecsekalja
A Szigeti út feletti területet a történeti fejlődése elején Újmecsekaljaként aposztrofálták, jelen felosztásban a beépítettség jellegéből adódóan (is) a Makári egységtől elkülönítetten nevesítettük.		
III.	Mecsek-nyugat	Ürög, Szentkút, Kismélyvölgy, Deindol, Patacs, Szentmiklós, Makár, Zsebedomb, Donátus
IV.	Mecsek-közép	Csoronika, Rókusdomb, Mecsekoldal, Havihegy, Piricsizma, Bálics, Szkókó
V.	Pécsi-víz mente	Füzes, Észak-Megyer, Balokány, Szigeti tanya, Tüskésrét
A városfejlesztésben stratégiai jelentőségű területet önállóan városrészként neveztük meg.		
VI.	Mecsek-kelet	Gyúkes, Rigóder, Pécsbánya
VII.	Keleti városrészek	Diós, Szabolcsi zártkert, Meszes, Szabolcs
VIII.	Újhegy	Újhegy
IX.	Keleti gazdasági terület	Gyárváros, Basamalom, Üszögi tározó-major, Üszög
Az eddig Déli 1 városrészként szerepeltetett területi egységet jellemző területhasználata szerint tovább tagoltuk.		
X.	Nyugati gazdasági terület	Fogadó, Nyugati ipari út, Bolgárkert
XI.	Déli városrészek	Kertváros, Köztemető, Megyer, Árpádváros, Nagypárad, Málom, Postavölgy, Péterpuszta
XII.	Somogy - Vasas - Hird	M utca, Flóriánteleg, Vasas, Somogy, Rücker-akna, István-akna, Murom, Hird, Petőfi-akna, Árpádtető, Józsefháza
XIII.	Déli gazdasági terület	Déli gazdasági terület
Stratégiai, illetve térszerkezeti szerepe okán önálló városrészként került megnevezésre.		

3. táblázat: Pécs városrészei



7. ábra: Pécs város egyes városnegyedei, illetve városrészei

1.2.2. A város fő jellemzői városrészi vetületben

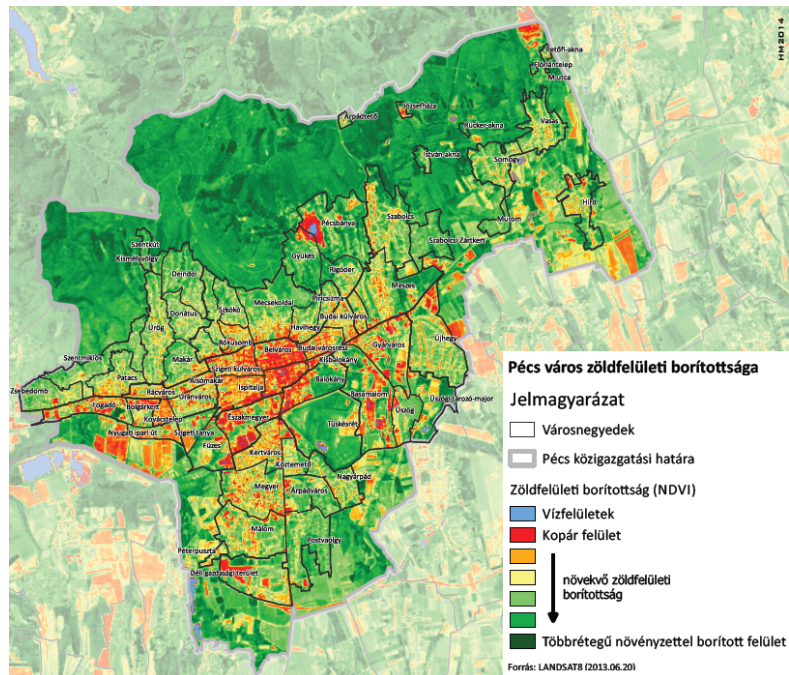
1.2.2.1. Egészséges környezet biztosítása

A zöld felületek, integrálva a kék infrastruktúra elemeit együttesen alkalmasak lehetnek arra, hogy külön beavatkozás nélkül is, pusztán az élő rendszerekre jellemző autonóm szabályozó mechanizmusaikon keresztül mérsékeljék környezetünk szélsőségeit, és a városlakók számára optimális környezeti feltételeket teremtsenek. A zöld- és kék infrastruktúra kiterjesztése a város legtöbb részében hozzájárulhat a klimatikusan szélsőséges (leginkább nyári) hónapok könnyebb túléléséhez, a szellemi és testi frissesség alapjának számító éjszakai nyugodt pihenés feltételeinek megteremtésével. A zöld és kék felületek, legyenek azok akár köztulajdonban vagy magánterületen, hathatósan járulnak hozzá a város esztétikai, városképi megjelenéséhez, biológiailag aktív felületként csökkentik a légszennyező anyagok koncentrációját, mérsékelhetik a fény- és zajhatásokat, megfelelő tárgyi kiegészítésekkel pedig sokféle társadalmi réteg mozgás- és rekreációs igényét is szolgálhatják.

A természeti adottságaikat tekintve az egyes pécsi városrészek között jelentős különbségeket találunk. A városrészek eltérő domborzati fekvése, az ebből adódó eltérő klimatikus sajátossága, felszíni vizekbeni gazdagsága, talajadottságai, az egykori természetes élőhelyek maradványfoltjainak nagysága eltérő karaktert, kedvezőbb vagy éppen hátrányosabb feltételeket biztosít az adott városrész lakói számára. A városképileg meghatározó épített környezet mellett kialakult, főként antropogén eredetű zöld- és kékfelületek eltérő arányban, térbeli mintázatban, minőségben és funkcióval vannak jelen az egyes városrészekben.

A klímaváltozás negatív hatásainak leginkább kitett, egyben a legkisebb alkalmazkodóképességgel rendelkező városrész a történelmi belváros. A következő ábrán jól látszik, hogy a város központi, történelmi városmagja hőszigetként emelkedik ki a Mecsekoldal és a Pécsi víz völgyének klímáját tekintve kedvezőbb zónájából. Noha megfelelő alapadatok híján csak becsülni lehet a hőmérsékleti különbségeket az egyes városrészek között, előzetes kalkulációk szerint akár 8-10 fok eltérés is lehet a legmelegebb és leghűvösebb városrészek maximális nappali felmelegedésében. Noha az éjszakai lehűlés mértékét sok tényező is meghatározza (pl. átszellőző-képesség, beépített környezet hőkapacitása stb.), a zöld és kék felületek kiterjedése, a városi növényzet intenzitása egyike a legfontosabbaknak. Éppen ezért a városrészenkénti fejlesztési tervekben az épített környezettel párhuzamosan, azzal egyenrangú mértékben szükséges fejleszteni a kondicionáló felületek mennyiségét és minőségét is.

A humán rekreációt szolgáló zöld és kék felületek hiánya rendszeres és sokat emlegetett probléma a városlakók részéről. E tekintetben elvárás lehet, hogy véges távolságon (ált. 500 m-en) belül elérhető, a mindennapos testmozgást, kikapcsolódást szolgáló, sokféle korosztály számára megfelelő szolgáltatásokat nyújtó zöldterületek kerüljenek kialakításra kellő sűrűségben. Noha a város rendelkezik megfelelően felszerelt és kellően nagy befogadóképességű zöldterületekkel több városrészben is, ezek általában távol esnek a sűrűn lakott, fiatal családok által preferált lakóhelyektől, és a történelmi városrészeketől.

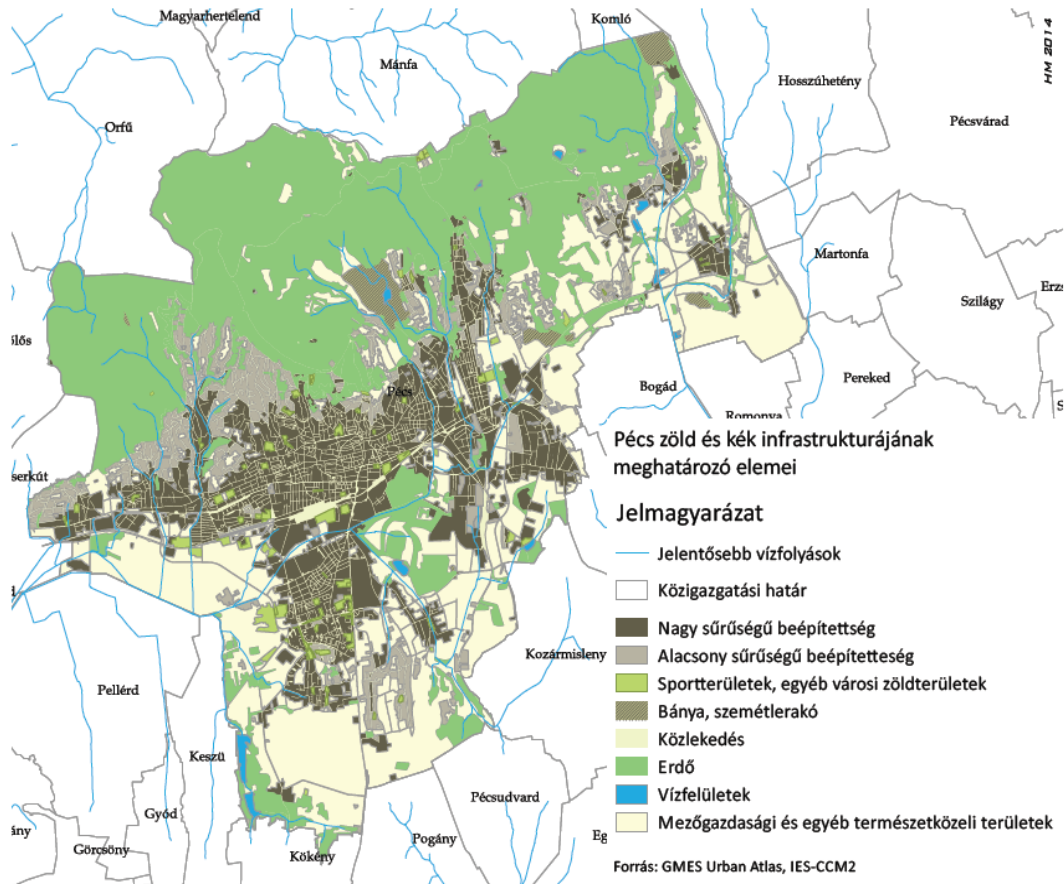


8. ábra: Pécs város zöldfelületi borítottsága
 Forrás: LANDSTATS (2013.06.20.) alapján

A város térszerkezetében *jól elhelyezett, megfelelő méretű és intenzitású* zöldfelületek fontos szerepet tölthetnek be a levegőtisztaság- és a termikus komfortfeltételek javítása területén. Egy város klimatikus jellemzőit leginkább a kiterjedt, komplex zöldfelületek (több szintes lombkorona, meghatározó cserjeszint), vagy fizikailag aktív állandó vízfelületek, felszíni vízfolyások képesek befolyásolni.

A tájszerkezet megbontása és a Mecsek É-D irányú völgyeinek beépítése következtében a város átszellőzése sérült. A Mecsek erdőtömbje, valamint a belváros DK-i határában lévő Balokány és Tüskésrét sokhektáros kiterjedésű egybefüggő zöldfelülete kedvező adottság, mely az egész város klímájára meghatározó hatással bírhat. A várost északról határoló erdőség mintájára a déli, jelenleg intenzív mezőgazdálkodással művelt területeken hasonló erdőtömbök létrehozása javasolható. Ez egyrészt a város hőszigetként viselkedő részeivel szemben kisebb mértékben felmelegedve a városi légáramlás megindulásához járulhat hozzá, másrészt pedig csökkentheti a déli mezőgazdasági táj felől érkező szálló por és pollenszennyezés mértékét.

A városon belül kevés és funkcionálisan gyenge kínálatú a köztulajdonú zöldterületek száma. Alacsony a zöldfelületi intenzitás, vagyis nem elegendő a fás-cserjés növényzet borítottsági aránya. Az egyes zöldfelületek szétszórtnan, elszigetelten, területileg kiegyenlítetlen módon helyezkednek el; a foltszerű, vonalas és pontszerű zöldfelületek jelenléte sok városrészben nem biztosított kellő arányban. Mindez nemcsak városképileg aggályos, hanem jelentősen ronthatja az egyes városrészek klímaváltozással szembeni alkalmazkodóképességét is.



9. ábra: Pécs zöld és kék infrastruktúrájának meghatározó elemei
Forrás: GMES Urban Atlas, IES-CCM2 alapján

A zöldfelületek mellett a vízfelületek is rendelkeznek kondicionáló hatással: port és szennyeződéseknek kötnék meg, párolgásukkal hűtik a levegőt. Nagyban javítják a növényzet életkörülményeit, ezen keresztül a város mezo és mikroklimáját. A kondicionáló zöldfelületekkel szinergiában működve növelik egymás esztétikai és környezetjavító hatását. Sok városrészben a burkolt felületek túlzott arányban vannak jelen a zöldfelületekhez képest. Kismértékű a helyben tartott csapadék és kevés a városban a vízfelület. A meglévő vízfolyások medrének revitalizálásával, csatornába vezetett patakok felszínre hozásával, és a hegylábi területek forrásainak hasznosításával jelentősen fejleszthető lenne a város kék infrastruktúrája.

A városi élet mindennapjait érintő egyik fontos várható következménye a klímaváltozásnak, hogy a lehullott csapadék időbeli változatossága megnő: hosszabb aszályos időszakot rövid idő alatt lehulló jelentősebb csapadék követhet, ami a villámárvizek problémájának súlyosbodását vetíti előre. A fokozódó szárazság miatt jelentősen nő a nyári időszakban az ivó- és öntözővíz iránti igény.

A nyári felhőszakadások során lezúduló, esetenként villámárvizet okozó csapadék elvezetéséhez a csapadécsatorna-hálózat elégtelen. Ennek egyik fő oka a belváros és a Mecsek oldal magas burkoltsági aránya, a művelt területek visszaszorulása, a talaj ebből adódóan alacsony vízvisszatartó-képessége. A csapadékvíz nagy része, valamint a volt

bányaterületeken felszínre kerülő nagy mennyiségű szennyezett illetve tisztított víz ugyancsak hasznosítás nélkül elvezetésre kerül, miközben a forgalom által felvert szálló por megkötése és a zöldfelületi arány nagyságrendi növelése jelentős mennyiségű öntözővizet igényelne.

A városi csapadékvizek visszatartására egyrészt a Mecsekoldal megfelelő pontjain létesítendő zárt ciszternák, másrészt a megnövelt kapacitású és megfelelően karbantartott csapadékelvezető rendszeren keresztül ellátott, a Pécsi víz mentén létesítendő és rekreációs célokat szolgáló mesterséges tavak szolgálhatnának. A zápor- és csapadékvíz-tározók létesítésével a város vízgazdálkodása kiegyensúlyozottabbá válik. A tározókban összegyűjtött csapadékvíz a városüzemeltetés számára öntözővízként szolgál, gazdaságosabbá téve ezáltal a városüzemeltetési feladatok ellátását.

1.2.2.2. Fenntartható, fejlődő társadalom

Pécs város területeinek demográfiája – népsűrűség

A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a lakónépesség száma Pécsen 156 049 fő volt. Ez a népesség összesen 76,2 km² területen élt¹. A város népsűrűsége – lakónépességre számítva – 2 047 fő/km² volt. (Lásd a következő táblázat adatait.)

A számítás alapjául a 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok szolgáltak.

Városnegyed	A lakónépesség száma	A lakónépesség súlya	Terület	A terület súlya	Népsűrűség
I. Belső városrész	29 469 fő	18,9%	5,3 km ²	7,0%	5 571 fő/km ²
II. Nyugati városrészek	na	na	na	na	na
III. Mecsek-nyugat	11 656 fő	7,5%	11,2 km ²	14,7%	1 138 fő/km ²
IV. Mecsek-közép	17 481 fő	11,2%	6,4 km ²	8,4%	2 713 fő/km ²
V. Mecsek-kelet	3 513 fő	2,3%	5,4 km ²	7,1%	653 fő/km ²
VI. Keleti városrészek	13 343 fő	8,6%	6,8 km ²	8,9%	1 969 fő/km ²
VII. Újhegy	3 822 fő	2,4%	2,8 km ²	3,7%	1 353 fő/km ²
VIII. Keleti gazdasági terület	2 305 fő	1,5%	7,6 km ²	10,0%	301 fő/km ²
IX. Pécsi-víz mente	549 fő	0,4%	8,4 km ²	11,0%	65 fő/km ²
X. Nyugati gazdasági terület	162 fő	0,1%	2,3 km ²	3,0%	70 fő/km ²
XI. Déli városrészek	40 832	26,2%	11,4 km ²	15,0%	3 590 fő/km ²
XII. Somogy-Vasas-Hird	na	na	na	na	na
XIII. Déli gazdasági terület	18 fő	0,0%	2,2 km ²	2,8%	8 fő/km ²
Pécs város együtt	156 049 fő	100,0%	76,2 km²	100,0%	2 047 fő/km²

4. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeinek népsűrűsége fő/km²

¹A népsűrűség számítását a népszámlálási adatokra támaszkodva végeztük. A népszámlálás óta eltelt időszakban a város népessége közel 7%-kal csökkent, 2014. január elsején 146.581 fő volt. Pécs város tényleges területe a szövegben jelzettnél nagyobb, a laksűrűség számítása során azonban figyelmen kívül hagytuk a külterületeket.

A város lakónépessége azonban nem egyenletesen oszlik el a lakott területeken, az egyes nagy városrészek – a továbbiakban *városnegyedek* - népsűrűsége jelentős mértékű eltéréseket mutat. (E tovább is bontható városnegyedek önmaguk is heterogének. E heterogenitást mutatja be az egyes városnegyedek leírása. A városnegyedek, illetve városrészek elhelyezkedéséről lásd 7. ábra, illetve a városrészek részletes leírását mellékletben.)

Ha a városra jellemző népsűrűség-értékeket tekintjük, abban az esetben városnegyed szinten a Belső városrészek népsűrűsége a relatíve legmagasabb – 5 571 fő/km². A második legsűrűbben lakott városnegyed a Déli városrészek nevű terület, itt a népsűrűség 3 590 fő/km². A Mecsek-közép nevű terület az itt jellemző 3 590 fő/km² népsűrűséggel a harmadik legsűrűbben lakott területe a városnak. A városnegyed szintű népsűrűség adatokat a városnegyedeket alkotó városrészek heterogenitása miatt tovább kell finomítani, mivel az egyes területekről nem adnak reális képet.

A népsűrűséget városrész szintű adatokkal jellemezve megállapítható, hogy Pécs legsűrűbben lakott területe a Déli városrészben található Megyer városrész. **Ebben a városrészben a laksűrűség értéke 14 420 fő/km². Ez az érték a város egészére jellemző átlagos laksűrűség hétszerese!**

Pécs második legsűrűbben lakott városrésze a Belső városrészek elnevezésű városnegyedben található Szigeti külváros nevű városrész. **A Szigeti külvárost jellemző laksűrűség értéke 10 466 fő/km². Ez az érték a város egészére jellemző átlagos laksűrűség több mint ötszöröse!** A város harmadik legsűrűbben lakott városrésze a Mecsek közép városnegyed Rókusdomb nevű városrésze. **A Rókusdombot jellemző népsűrűség 7 448 fő/km². Ez az érték a város egészére jellemző érték három és félszerese.** A városi átlagot jelentős mértékben meghaladja a népsűrűség még a Belvárosban – 6224 fő/km², illetve a Budaivárosban – 6171 fő/km². Az egyes városrészeket jellemző **népsűrűség-adatokat a következő táblázat tartalmazza.** (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján készült.)

Városnegyed	Városnegyed népsűrűsége	Városrész	Városrész népsűrűsége
Belső városrész	5 571 fő/km ²	Ispitalja	3 306 fő/km ²
		Siklósi külváros	3 964 fő/km ²
		Szigeti külváros	10 466 fő/km²
		Belváros	6 224 fő/km²
		Budai külváros	3 423 fő/km ²
		Kisbalokány	3 000 fő/km ²
		Budaiváros	6 171 fő/km²
Nyugati városrész	n.a. ²	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	1 338 fő/km ²	Ürög	1 458 fő/km ²
		Szentkút	338 fő/km ²
		Kismélyvölgy	541 fő/km ²

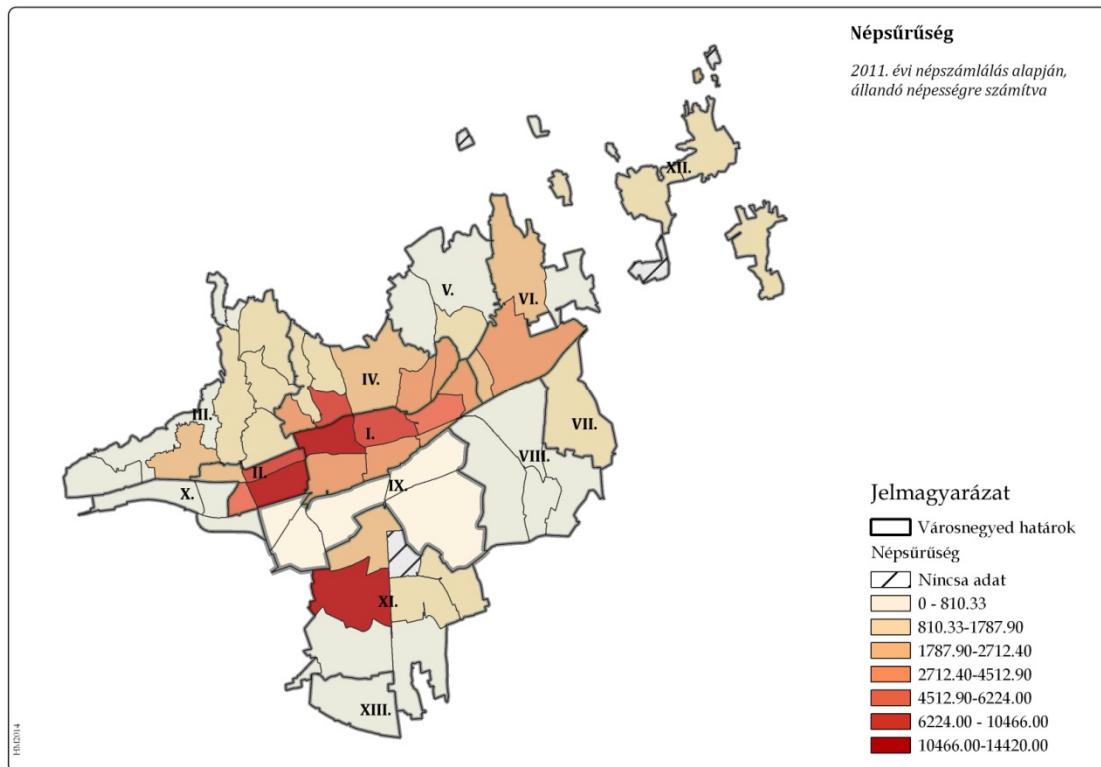
²Az adott városnegyedre vonatkozó, kért adatok e sorok írásáig nem érkeztek meg a KSH-tól. Az Uránvárost is magába foglaló Nyugati városrész-adatok megérkezését követően a laksűrűség sorrendje változhat!

Városnegyed	Városnegyed népsűrűsége	Városrész	Városrész népsűrűsége
		Deindol	810 fő/km ²
		Patacs	2 393 fő/km ²
		Szentmiklós	340 fő/km ²
		Makár	1 530 fő/km ²
		Zsebedomb	665 fő/km ²
		Donátus	1 473 fő/km ²
Mecsek-közép	2 713 fő/km ²	Csoronika	3 165 fő/km ²
		Rókusdomb	7 448 fő/km ²
		Mecsekoldal	2 097 fő/km ²
		Havihegy	3 318 fő/km ²
		Piricsizma	2 928 fő/km ²
		Bálics	1 463 fő/km ²
		Szkókó	1 779 fő/km ²
Mecsek-kelet	653 fő/km ²	Gyűkés	304 fő/km ²
		Rigóder	1 505 fő/km ²
		Pécsbánya	556 fő/km ²
Keleti városrészek	1 969 fő/km ²	Diós	2 389 fő/km ²
		Szabolcsi Zártkert	232 fő/km ²
		Meszes	2 712 fő/km ²
		Szabolcs	1 908 fő/km ²
Újhegy	1 353 fő/km ²	Újhegy	1 353 fő/km ²
Keleti gazdasági terület	301 fő/km ²	Gyárváros	628 fő/km ²
		Basamalom	265 fő/km ²
		Üszögi tározó-major	7 fő/km ²
		Üszög	196 fő/km ²
Pécsi-víz mente	65 fő/km ²	Füzes	9 fő/km ²
		Észak-Megyer	150 fő/km ²
		Balokány	118 fő/km ²
		Szigeti tanya	79 fő/km ²
		Tüskésrét	21 fő/km ²
Nyugati gazdasági terület	70 fő/km ²	Fogadó	129 fő/km ²
		Nyugati ipari út	5 fő/km ²
		Bolgárkert	14 fő/km ²
Déli városrészek	3 959 fő/km ²	Kertváros	2 560 fő/km ²
		Köztemető	-
		Megyer	14 420 fő/km ²
		Árpádváros	1 026 fő/km ²
		Nagyárpád	952 fő/km ²
		Málom	666 fő/km ²
		Postavölgy	652 fő/km ²
		Péterpuszta	216 fő/km ²
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.
Déli gazdasági terület	8 fő/km ²	Déli gazdasági terület	8 fő/km ²

5. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeinek népsűrűsége fő/km²

Megjegyzés: a táblázatban **szürke színnel kiemeltük** azokat a népsűrűség-értékeket, amelyek legalább 25%-kal magasabbak a város egészét jellemző 2047 fő/km² értéknél. Vastag szedéssel kiemeltük a város legsűrűbben lakott négy területét

A 10. ábra a város városrész mélységű laksűrűség adatait jeleníti meg térképen.



10. ábra: Pécs városnegyedeinek, illetve a városnegyedeket alkotó városrészek népsűrűségének áttekintő térképe

Pécs város területeinek demográfiája – életkori sajátosságok

Pécs egyes városnegyedei, városrészei nem csak a népsűrűséget illetően, de az egyes területeken élő népesség életkori összetételét tekintve is nagyon jelentős eltéréseket mutat. Az életkori összetételben mutatkozó különbségek összegző mutatója az ún. öregedési index, amely a száz 0-14 éves korú gyermekekre jutó 65 éves vagy idősebb személyek számát jeleníti meg. Az öregedési index ennek az értéknek a századrésze. (Pl.: Pécs város egészét jellemző öregedési index értéke 1,40. Ez azt jelenti, hogy száz 0-14 éves korú gyermekekre 140 65 éves vagy idősebb személy esik.)

Városnegyed szinten Pécs leginkább elöregedett területe a Belső városrészek nevű városnegyed. Az e területet jellemző öregedési index értéke 2,22. A második legelőregedettebb terület a Nyugati gazdasági terület, az öregedési index 2,00.

Városrészi mélységben vizsgálva a népesség elöregedtségének mértékét, a Siklósi külváros lakónépessége a „legöregebb”. E városrész öregedési indexe 3,46, közel két és félszerese a város egészét jellemző értéknek. Erősen elöregedett a lakónépesség a Szigeti külvárosban (2,62), az Ispitaalja nevű városrészben (2,56), a Kertváros nevű városrészben (2,21), a Belvárosban (2,08), és a Rókusdomb nevű városrészben (2,06).

Az egyes városrészekre számított öregedési indexek értékeit a következő táblázat tartalmazza. (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján.)

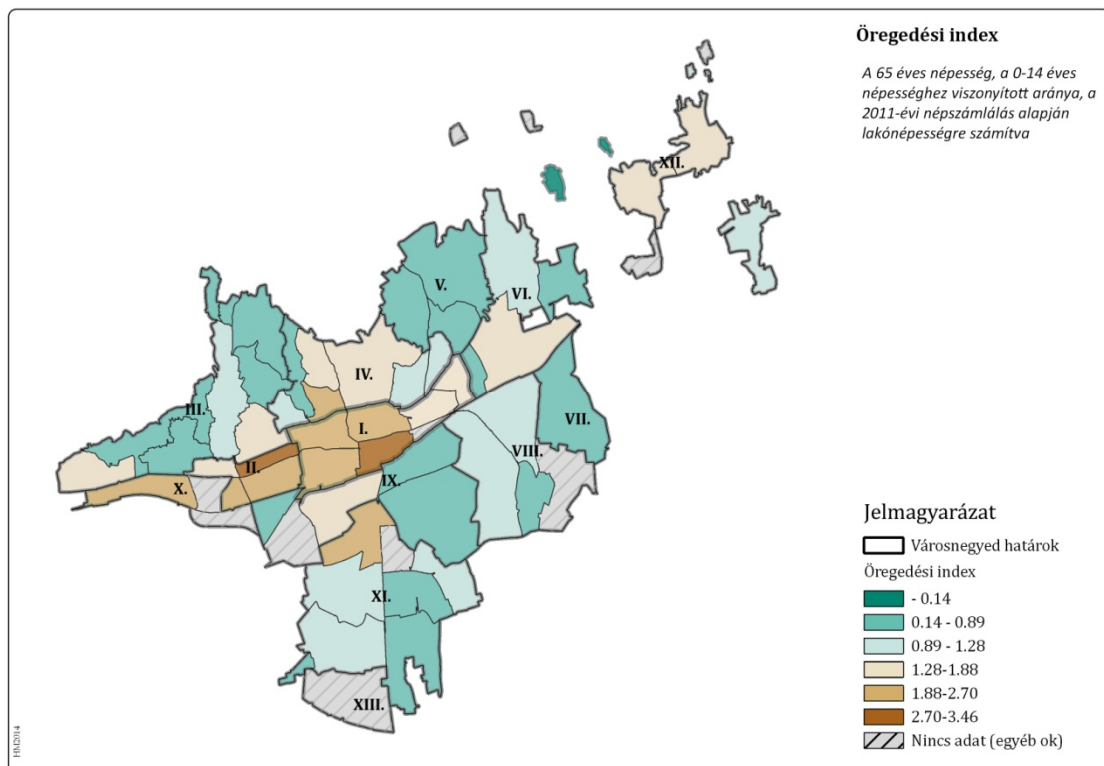
Városnegyed	Városnegyed öregedési indexe	Városrész	Városrész öregedési indexe
Belső városrész	2,22	Ispitalja	2,56
		Siklósi külváros	3,46
		Szigeti külváros	2,62
		Belváros	2,08
		Budai külváros	1,54
		Kisbalokány	n.a. - adatvédelem
		Budaiváros	1,40
Nyugati városrész	n.a.	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	1,14	Ürög	1,12
		Szentkút	0,76
		Kismélyvölgy	0,60
		Deindol	0,75
		Patacs	0,76
		Szentmiklós	0,83
		Makár	1,35
		Zsebedomb	1,50
		Donátus	0,71
Mecsek-közép	1,32	Csoronika	1,12
		Rókusdomb	2,06
		Mecsekoldal	1,67
		Havihegy	0,97
		Piricsizma	1,16
		Bálics	0,79
		Szkókó	1,51
Mecsek-kelet	0,69	Gyűkés	0,47
		Rigóder	0,63
		Pécsbánya	0,81
Keleti városrészek	1,22	Diós	0,76
		Szabolcsi Zártkert	0,56
		Meszes	1,38
		Szabolcs	1,15
Újhegy	0,74	Újhegy	0,74
Keleti gazdasági terület	1,10	Gyárváros	1,24
		Basamalom	0,95
		Üszögi tározó-major	n.a. - adatvédelem
		Üszög	0,74
Pécsi-víz mente	1,00	Füzes	
		Észak-Megyer	1,82
		Balokány	0,59
		Szigeti tanya	0,45
		Tüskésrét	0,50
Nyugati gazdasági terület	2,00	Fogadó	1,88
		Nyugati ipari út	n.a. - adatvédelem
		Bolgárkert	n.a. - adatvédelem
Déli városrészek	1,21	Kertváros	2,21
		Köztemető	n.a. - adatvédelem
		Megyer	1,18
		Árpádváros	0,62
		Nagyárpád	0,99
		Málom	1,16
		Postavölgy	0,87
		Péterpuszta	0,14
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.

Városnegyed	Városnegyed öregedési indexe	Városrész	Városrész öregedési indexe
Déli gazdasági terület	0,00	Déli gazdasági terület	0,00

6. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeit, városrészeit jellemző öregedési indexek

Megjegyzés: A táblázatban szürke alapon jelenítettük meg az öregedési indexeket, amennyiben azok magasabbak a város egészét jellemző 1,40-es értéknél. A táblázatban vastagon szedtük azokat az index-értékeket, amelyek legalább 25%-kal magasabbak a város egészére jellemző értéknél.

A következő ábra térképen is megjeleníti az egyes városrészek előregedettségét összefoglaló módon mutató öregedési index-értékeket.



11. ábra: Pécs városnegyedeit, illetve a városnegyedeket alkotó városrészeket jellemző öregedési indexek áttekintő térképe

Pécs város területeinek demográfiája – az aktív korúak arányai

Az öregedési index általánosan elfogadott mutatója a népesség előregedettségének, de jellegéből adódóan nem szolgál információkkal az aktív korú népesség arányainak alakulásáról³. (Emlékeztetőül: aktív korúnak tekintjük a 15–65 év közötti korú népességet.)

Az egyes városnegyedek, városrészek adatait tekintve látható, hogy az aktív korúak aránya nagyon jelentős területi eltéréseket mutat. A legalacsonyabb érték Tüskésrétre jellemző, ahol az aktív korúak aránya mindössze 58,9%. Ebben a dimenzióban a legmagasabb arányt, 84,8%-ot a Csoronika nevű városrész esetében regisztrálhattunk. (E

³Egy terület előregedettségének megítéléséhez legalább e két mutató együttes értelmezése szükséges.

két érték által átfogott range 25,9%, azaz az aktív korú lakónépesség súlyát illetően nagyon jelentős városrészi eltérések jellemzik Pécsset.)

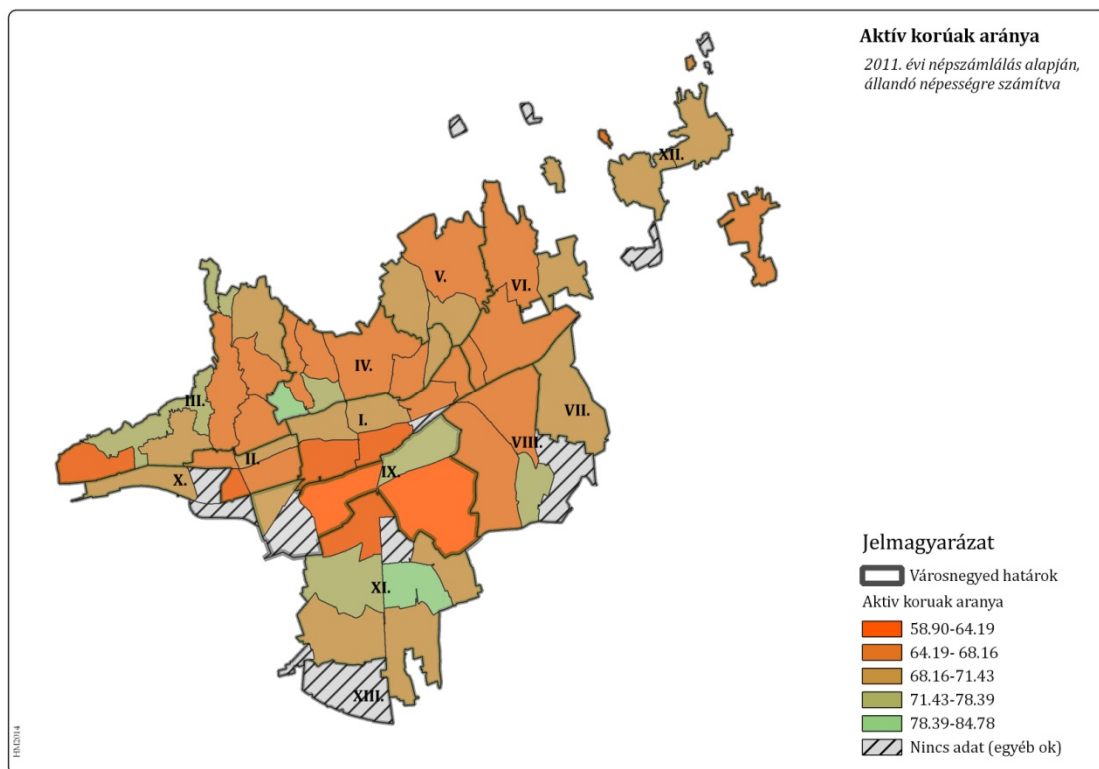
Az aktív korúak arányának a város egészére jellemző értéke 69,3%. Ennél az értéknél legalább öt százalékkal alacsonyabb e korcsoport aránya a Tüskésréten (58,9%), az Észak-Megyer nevű városrészben (60,5%), a Kertváros nevű városrészben (63,1%), az Ispitaalján (63,1%) Zsebedomb nevű városrészben (63,7%), a Siklósi külvárosban (63,8%) és a Budai külvárosban (64,2%).

Az aktív korúak városnegyedekre, városrészekre jellemző arányait a következő táblázat tartalmazza. (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján)

Városnegyed	Aktív korúak aránya	Városrész	Aktív korúak aránya
Belső városrész	67,9%	Ispitalja	63,1%
		Siklósi külváros	63,8%
		Szigeti külváros	69,2%
		Belváros	70,3%
		Budai külváros	64,2%
		Kisbalokány	n.a. - adatvédelem
		Budaiváros	66,8%
Nyugati városrész	n.a.	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	67,8%	Ürög	68,1%
		Szentkút	72,7%
		Kismélyvölgy	75,8%
		Deindol	68,6%
		Patacs	70,1%
		Szentmiklós	73,8%
		Makár	68,1%
		Zsebedomb	63,7%
		Donátus	67,3%
Mecsek-közép	72,5%	Csoronika	84,8%
		Rókusdomb	74,9%
		Mecsekoldal	66,0%
		Havihegy	67,4%
		Piricsizma	69,5%
		Bálics	66,3%
		Szkókó	67,4%
Mecsek-kelet	68,8%	Gyükés	69,3%
		Rigóder	70,2%
		Pécsbánya	67,5%
Keleti városrészek	66,5%	Diós	66,7%
		Szabolcsi Zártkert	71,0%
		Meszes	66,1%
		Szabolcs	66,8%
Újhegy	68,9%	Újhegy	68,9%
Keleti gazdasági terület	66,8%	Gyárváros	66,4%
		Basamalom	66,5%
		Üszögi tározó-major	n.a. – adatvédelem
		Üszög	71,4%

Városnegyed	Aktív korúak aránya	Városrész	Aktív korúak aránya
Pécsi-víz mente	65,0%	Füzes	n.a. – adatvédelem
		Észak-Megyer	60,5%
		Balokány	72,9%
		Szigeti tanya	69,2%
		Tüskésrét	58,9%
Nyugati gazdasági terület	70,4%	Fogadó	69,5%
		Nyugati ipari út	n.a. - adatvédelem
		Bolgárkert	n.a. - adatvédelem
Déli városrészek	71,1%	Kertváros	63,1%
		Köztemető	-
		Megyer	71,8%
		Árpádváros	78,4%
		Nagyárpád	68,6%
		Málom	69,5%
		Postavölgy	70,3%
		Péterpuszta	n.a. - adatvédelem
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.
Déli gazdasági terület	78,8%	Déli gazdasági terület	78,8%

7. táblázat: Az aktív korú népesség aránya Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben



12. ábra: Az aktív korú lakónépesség aránya Pécs egyes városnegyedeiben, városrészeiben

Pécs város területeinek társadalmi státusa – a diplomások arányai

A város egyes területeinek fontos jellemzője – a demográfiai sajátosságok mellett – az ott élő népesség társadalmi státusa. Ebben az összefoglaló területértékelésben a társadalmi státust alakító tényezők közül egyet mutatunk be, ez a mutató **a diplomások**

aránya a 25 éves vagy idősebb népességén belül. (Az egyes területeken élő népesség társadalmi státusát jellemző adatok már e mutató alapján is erőteljes, szociológiai értelemben vett szegregációt mutatnak⁴.)

A diplomások arányának területi különbségeit tekintve már városnegyed szinten is erőteljes különbségek mutatkoznak. A diplomások aránya a Mecsek nyugat nevű városnegyed egészét tekintve 41,2%, a Mecsek közép nevű városnegyedben 36,9%, a Belső városrészekben pedig 34,6%. Ezek az értékek 25%-kal meghaladják a diplomások város egészére jellemző 26,4%-os arányát.

Városrészi mélységben vizsgálva a diplomások előfordulási gyakoriságát a 25 éves vagy idősebb lakónépességén belül, az adatok alapján látható, hogy arányuk **ötven százalék felett alakul** a Bálics nevű városrészben (55,6%), a Szókó nevű városrészben (55,5%), a Csoronika nevű városrészben (53,8%). További 13 városrészben a diplomások aránya legalább 25%-kal meghaladja a Pécs egészét jellemző arányt. (Lásd erről a következő táblázat adatait.) (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján)

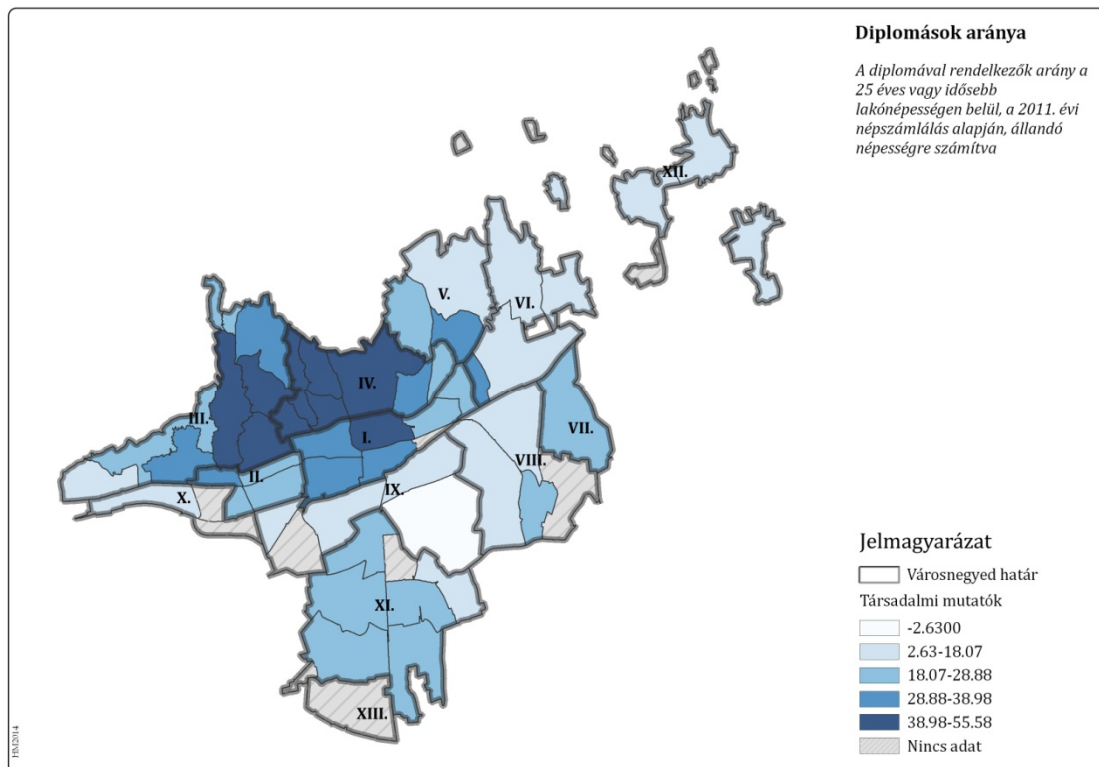
Városnegyed	Diplomások aránya	Városrész	Diplomások aránya
Belső városrész	34,6%	Ispitalja	37,4%
		Siklósi külváros	32,6%
		Szigeti külváros	34,0%
		Belváros	45,5%
		Budai külváros	25,1%
		Kisbalokány	n.a. - adatvédelem
		Budaiváros	25,2%
Nyugati városrész	n.a.	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	41,2%	Ürög	39,0%
		Szentkút	18,1%
		Kismélyvölgy	21,7%
		Deindol	30,3%
		Patacs	37,3%
		Szentmiklós	22,9%
		Makár	46,9%
		Zsebedomb	16,9%
Donátus	49,5%		
Mecsek-közép	36,9%	Csoronika	53,8%
		Rókusdomb	45,8%
		Mecsekoldal	49,4%
		Havihegy	35,6%
		Piricsizma	27,7%
		Bálics	55,6%
		Szókó	55,5%
Mecsek-kelet	24,1%	Gyűkés	23,5%

⁴ A népesség iskolai végzettség szerinti szegregációs tendenciáinak megítéléséhez önmagában a diplomások arányának vizsgálata nem elegendő. Fontos annak ismerete is, hogy a diplomával nem rendelkezők mely iskolai végzettségi csoportban milyen arányban élnek egy-egy városrészben. Az erre vonatkozó adatokat a részletes területi leírás tartalmazza.

Városnegyed	Diplomások aránya	Városrész	Diplomások aránya
		Rigóder	34,3%
		Pécsbánya	15,0%
Keleti városrészek	16,0%	Diós	34,8%
		Szabolcsi Zártkert	9,9%
		Meszes	16,3%
		Szabolcs	12,3%
Újhegy	21,4%	Újhegy	21,4%
Keleti gazdasági terület	13,2%	Gyárváros	11,7%
		Basamalom	12,4%
		Üszögi tározó-major	
		Üszög	25,7%
Pécsi-víz mente	10,9%	Füzes	
		Észak-Megyer	14,1%
		Balokány	9,8%
		Szigeti tanya	11,8%
		Tüskésrét	0,0%
Nyugati gazdasági terület	9,3%	Fogadó	9,8%
		Nyugati ipari út	n.a. – adatvédelem
		Bolgárkert	n.a. – adatvédelem
Déli városrészek	19,9%	Kertváros	26,1%
		Köztemető	-
		Megyer	18,7%
		Árpádváros	21,3%
		Nagyárpád	12,0%
		Málom	27,7%
		Postavölgy	26,6%
		Péterpuszta	n.a. – adatvédelem
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.
Déli gazdasági terület	30,8%	Déli gazdasági terület	30,8%

8. táblázat: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességen belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben

Megjegyzés: A táblázatban szürke alapon jelenítettük meg azokat az arányokat, amelyek meghaladják a Pécs város egészére jellemző 26,4%-os értéket,. A táblázatban vastagon szedtük azokat az index-értékeket, amelyek legalább 25%-kal magasabbak a város egészére jellemző értéknél.



13. ábra: A diplomával rendelkezők aránya a 25 éves és idősebb lakónépességén belül Pécs egyes városnegyedeiben, városrészeiben

1.2.2.3. A város gazdasági alapjainak újjáépítése

Pécs gazdaságát tekintve látható, hogy a nagyobb ipari vállalatok a várost kelet-nyugati irányban átszelő vasútvonal mentén sűrűsödnek elsősorban.

Ennek a területnek a keleti felében rengeteg felhagyott, kihasználatlan és jelenleg is ipari funkciókkal teli telek található, amely kifejezetten alkalmassá teszi a további iparfejlesztésre, ám ehhez a terület rendezése szükséges, amely után a „kisebb” gépipari, energetikai és egyéb KKV fejlesztések befogadása itt célszerű.

A város nyugati területén található gazdasági területen ma elsősorban a kiskereskedelmi funkció dominál (hipermarketek), azonban a kereskedelmi, szolgáltatási funkciók és új innovatív iparágak tekintetében a terület célterületté válhat a jövőben elsősorban KKV-k számára.

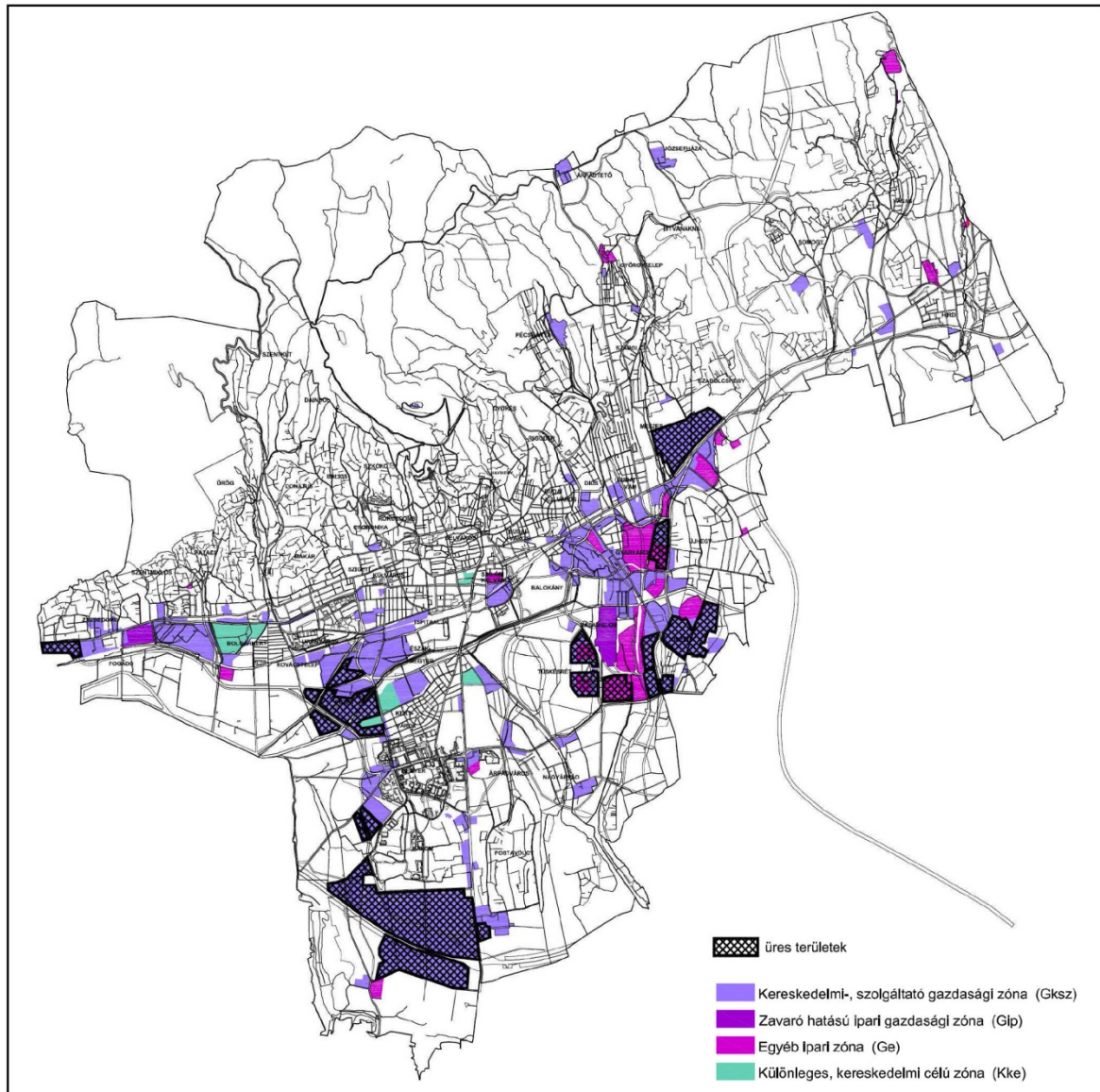
A város „belső” részén a vasúttól délre találhatóak olyan területek (Pécsi víz mente), amelyek jelenleg nem bírnak markáns funkcióval, sok a kihasználatlan és felhagyott telek. Itt nem egyértelműen a gazdasági fókusz a cél, ez egyfajta vegyes területként tekinthető, amelyben kifejezetten az innovatív iparágak, a kreatív ipar és további kisebb KKV fejlesztések kaphatnak helyet a jövőben a rekreációs és egyéb, nem elsősorban gazdasági funkciók mellett, jelentős zöldterületi felületekkel tarkítva.

A város déli szegletében található az közelmúltban kialakított déli ipari park, amely jelenleg még nagyrészt kihasználatlan, ám kiemelkedő a közúti és légi elérhetősége (M60

és Pogány). Ez a fejlesztési zóna kifejezetten a nagyberuházások helyszíne lehet a jövőben, illetve logisztikai, nagykereskedelmi központok letelepítése is itt célszerű. A terület multimodalitásának fejlesztéséhez meg kell vizsgálni a vasútvonal odavezetésének lehetőségét, az M60-as autópálya levezető szakaszának rendezését és a Pogányi reptér fejlesztését is, amelyek tovább növelhetnék az ipari park potenciálját. A vasúti megközelítés vonalvezetése során törekedni kell arra, hogy a város keleti oldalának vasút általi kettéosztottságát megszüntető, alulhasznált vonalat ki lehessen váltani; ez megteremtené a Balokány terület és a tuskésréti zóna fizikai egyesítésének lehetőségét.

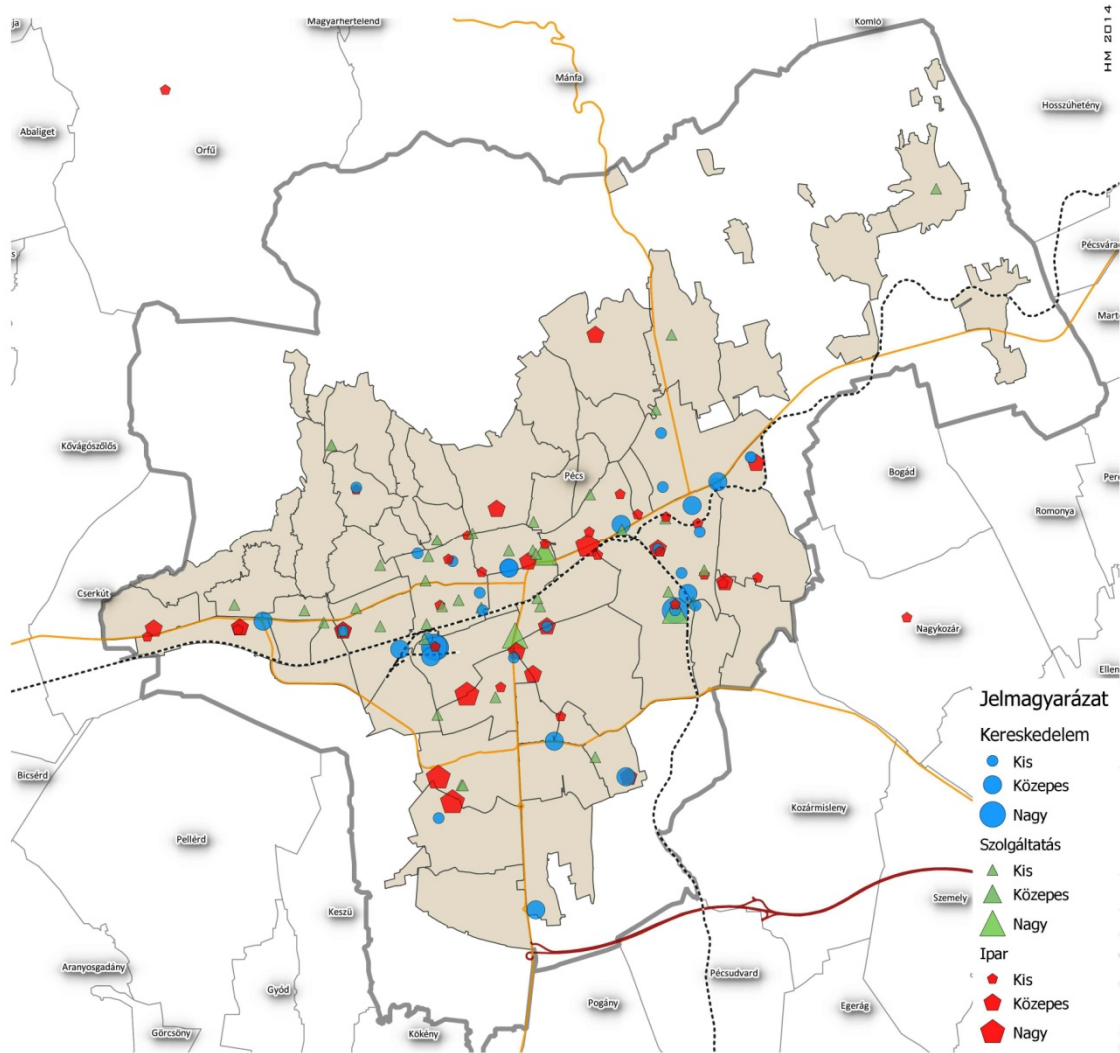
A város közepén a belső városrészekből mára nagyrészt kiszorult a klasszikus ipar, és a jövőben is elsősorban turisztikai, ahhoz kötődő kiskereskedelmi, kreatív és kulturális ipari szolgáltatásait kell erősíteni, amely funkciót már ma is ellátja. Emellett figyelemmel kell lenni arra is, hogy a belvárosnak számos egyéb nem gazdasági jellegű (főként intézményi és közösségi) szerepe is van, amelyeket nem nyomhatnak el a gazdasági fejlesztések.

A turisztikai vonzerőket tekintve egyértelmű, hogy Pécs attrakciói a belső városrészekben sűrűsödnek, ugyanakkor nem lehet megfeledezni a város jelenleg kihasználatlan, de potenciálisan Európában is ritkaságszámba menő szépségű bányászati épített örökségéről, amelyre jelentős turisztikai termékfejlesztés építhető. Ez a város leromlott, gazdasági funkcióit elvesztett keleti városrészében helyezkedik (Pécsbánya, István akna, Vasas), ezért a foglalkoztatás, a területek gazdasági funkcióbővítése és a településkép javítása szempontjából is fontossága van ezen örökség hasznosításának. Emellett Árpádtetőn (István akna szomszédságában) található a Mecsextrém park, amely a turisztikai kínálatot színesíti, és fontos szerepe kell, hogy legyen a jövőben is, amikor elkerülhetetlenül, a város turisztikai attrakcióit megyei szinten is komplex termékekké kell integrálni. A turisztikai kínálatból ugyanakkor feltűnően hiányzik egy egészségipari és szépségipari, rekreációs szolgáltatásokkal gazdagított termálfürdő, amely Pécs (egyébként szegényes) fürdési lehetőségeit egészítené ki, és jelentősen növelhetné a turisztikai vonzerejét a városnak. Ennek kialakítására a Balokány városrészben ideális lehetőség nyílna (Nagykozár határában van megfúrt termálkút, ahonnan be lehetne hozni a vizet).



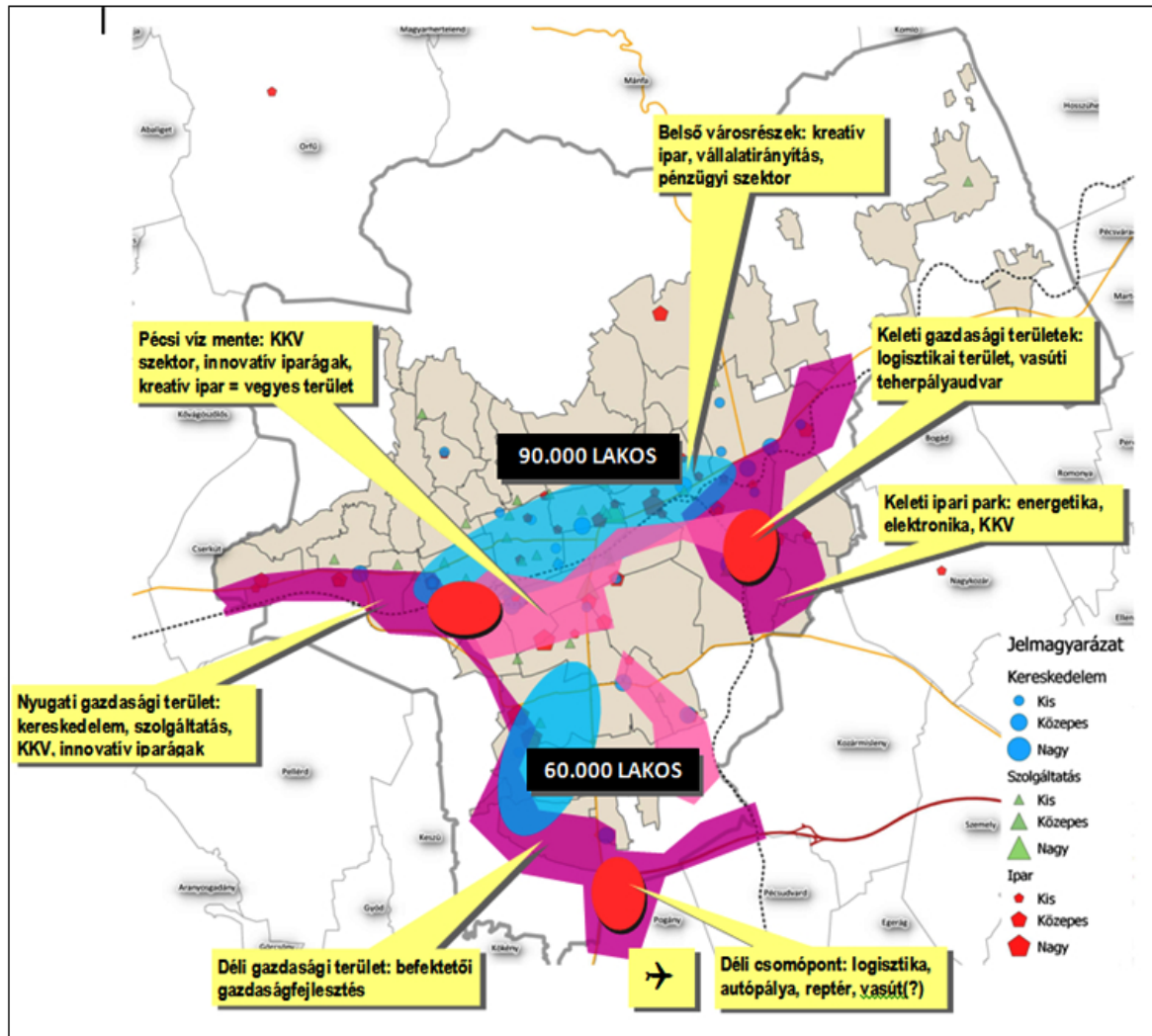
14. ábra: Gazdasági zónák kihasználtsága a városban

A várostest keleti, nyugati és déli peremén kialakult, illetve most kialakuló gazdasági zónák jó elhelyezkedési lehetőséget és kedvező szerkezeti kapcsolatokat biztosítanak az ipar és a kereskedelem számára. A Basamalom – Gyárváros – Tüskésrét – Északmegyer – Fűzes vonalán kialakult, átalakítani szükséges rozsdaovezet és a beépítetlen területek a város szerkezeti kiegyensúlyozatlanságát, de egyúttal a jövő alakításának lehetőségét is mutatják. A központi helyzete miatt vegyes felhasználás irányába formálandó zóna a zöldfelületi, intézményi és lakó funkciók mellett a legkorszerűbb gazdasági tevékenységek számára teremthet lehetőséget, amennyiben a jövőkép megfelelően vonzó tud lenni az iparág szereplőinek.



15. ábra: Gazdasági szereplők elhelyezkedése a város területén

A valószínű gazdasági centrumok még nem jöttek létre Pécsen. Sűrűsödések vannak az Mohácsi út - keleti Ipari Park, továbbá az Északmegyer – Fűzes és a Bolgárkert térségeiben. A telephelyek és a központok gyakran elválnak egymástól, és utóbbiak inkább a városközpont közelébe választják, ami nem feltétlenül jó megoldás.

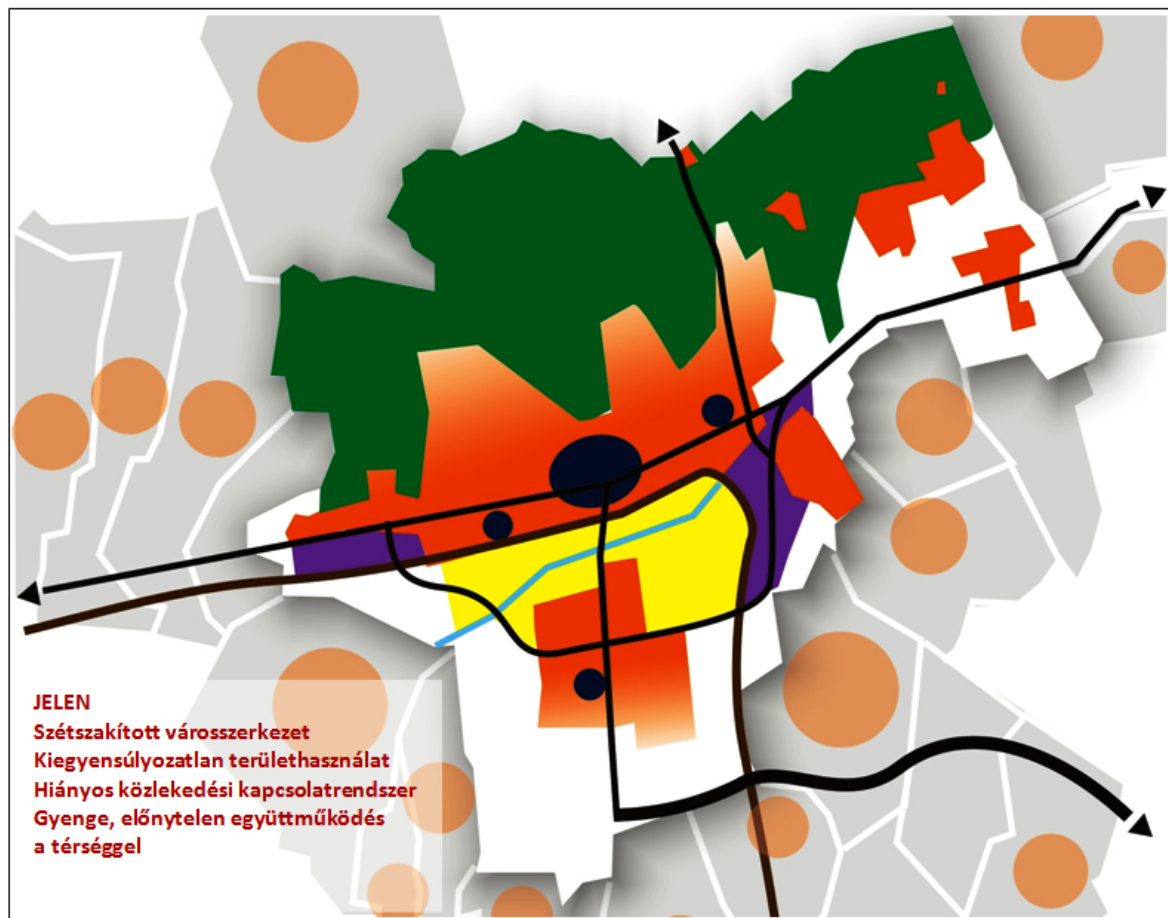


16. ábra: A gazdasági tevékenység térbeli összefüggései

A tisztán gazdasági funkciójú területek mellett meg kell teremteni az innovatív iparágak, korszerű kutatóhely és iroda jellegű munkahelyek számára alkalmas vegyes területfelhasználási formákat. A város számára fontos kreatív ipar elhelyezkedés már ma is azt mutatja, hogy itt a munkahely és a lakóhely a leginkább képes egymás közelségében maradni, és a városközponti helyzet is kedvező számára.

A gazdasági területek pozícionálása és az ezeket kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése csak akkor lesz összhangban a fenntartható városüzemeltetés, a környezetkímélő közlekedés feltételeivel, ha a nagy városnegyedek lakossága nincs rákényszerítve a lakóhelyétől távoli munkahelyek, szolgáltatások igénybevételére.

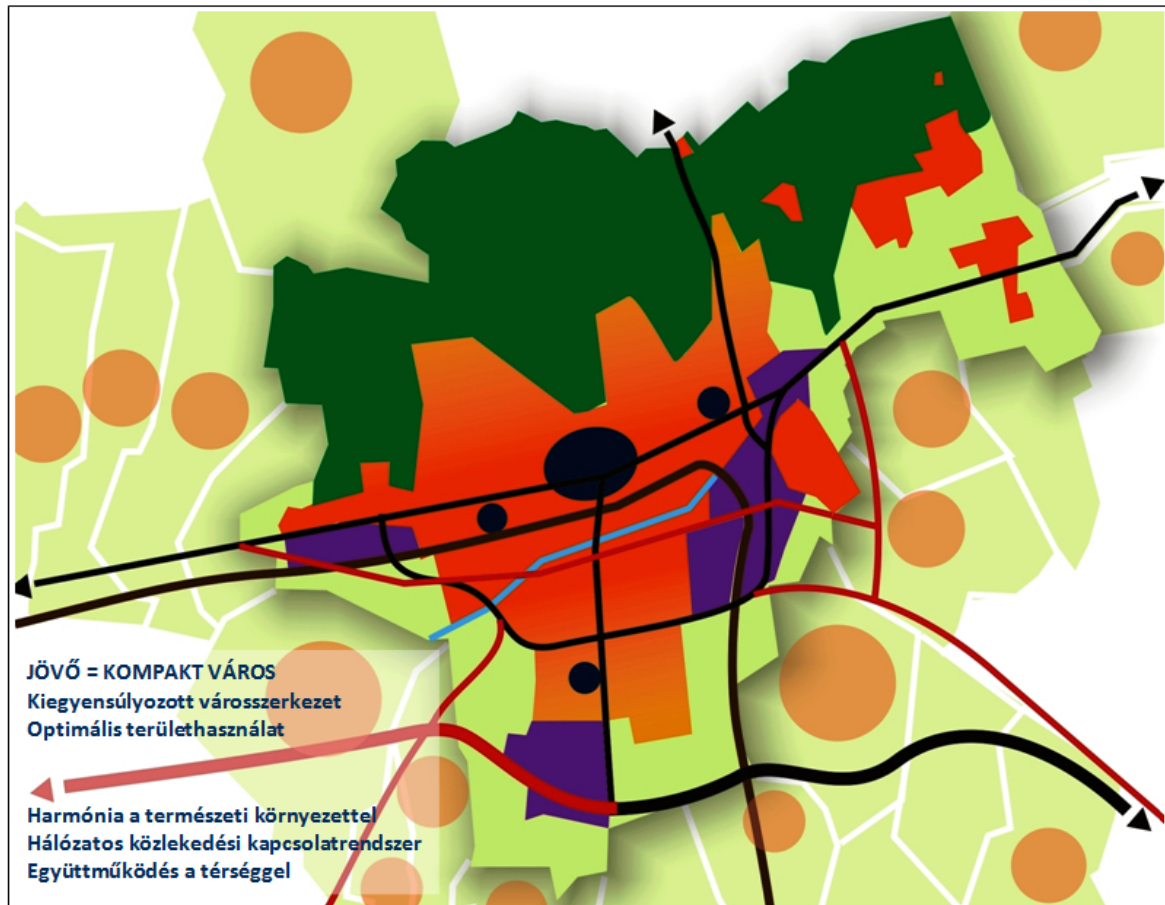
1.2.2.4. Kompakt város



17. ábra: A jelenlegi térszerkezet főbb elemei

A város sűrűn beépített része egy hosszan elnyúló kelet-nyugati irányú várostestből – ennek mértani közepén a történelmi belvárossal – valamint egy ettől délre elhelyezkedő különálló városrészből áll. A kettő között elhelyezkedő mélyvonal, a város vízgyűjtő vonala, a Pécsi víz völgye, mely geográfiai adottságai miatt csak részben és általában tervszerűtlenül került gazdasági célú használatba. Keleti irányban lényegében faluszerű létformával tartozik Pécshez Somogy, Vasas és Hird. A Mecsek oldal beépítését a domborzati viszonyok, a kiszolgált infrastruktúra, és az elmúlt évtizedek sajátos dezurbanizációs trendje határozta meg.

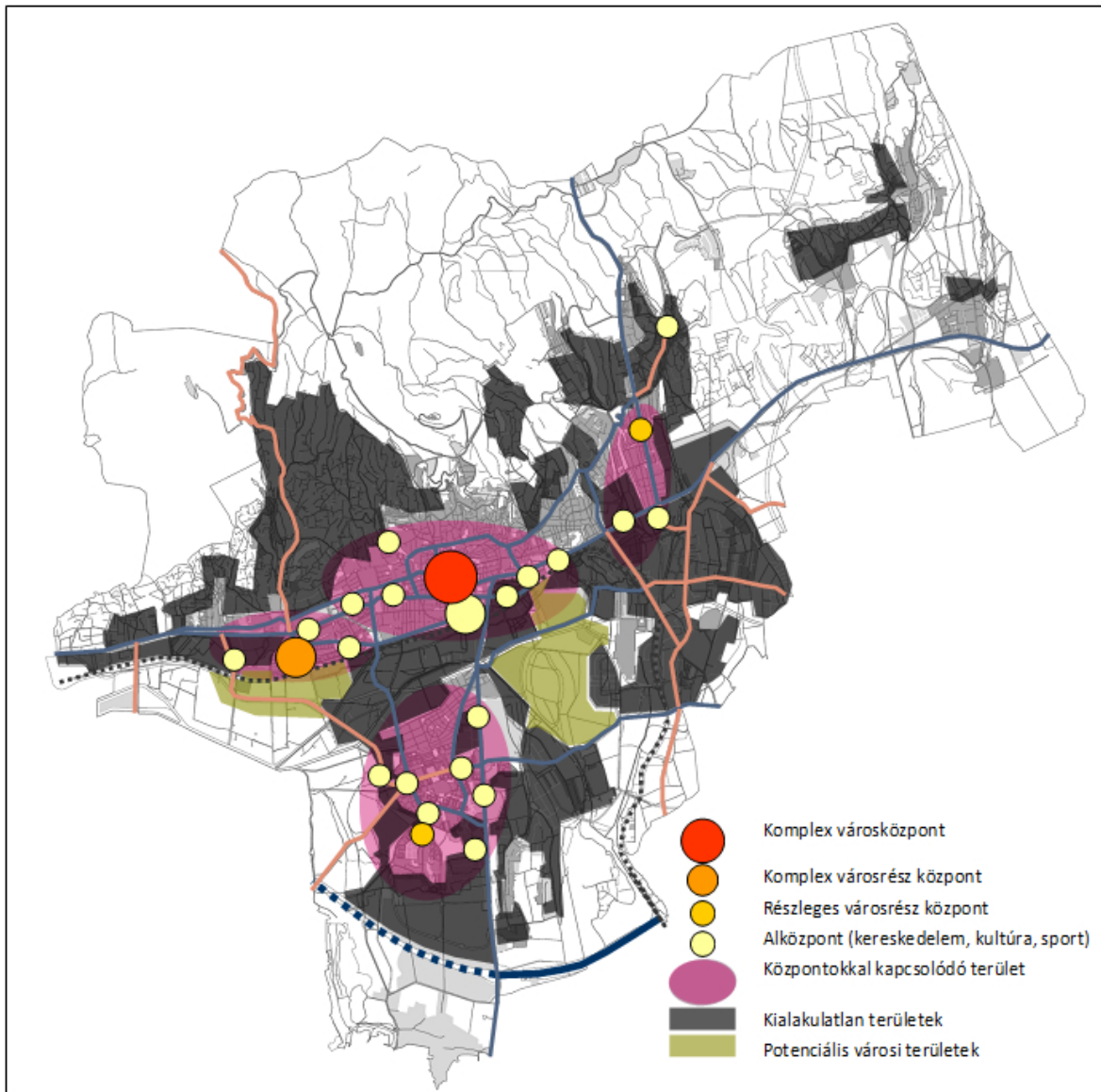
A várostesten belül jelentős kiterjedésben fordulnak elő rosszul vagy alul-használt, területek, melyek működési és kapcsolati zavarokat, felesleges forgalomnövekedést, értékvesztést jelentenek. Gazdasági és vegyes területfelhasználás szempontjából a legtöbb teendőt és a legtöbb lehetőséget a Budai vám – Gyárváros - Tüskésrét – Balokány – Északmegyer – Bolgárkert térsor tartalmazza.



18. ábra: A kívánatos főbb szerkezeti kapcsolatok hatása

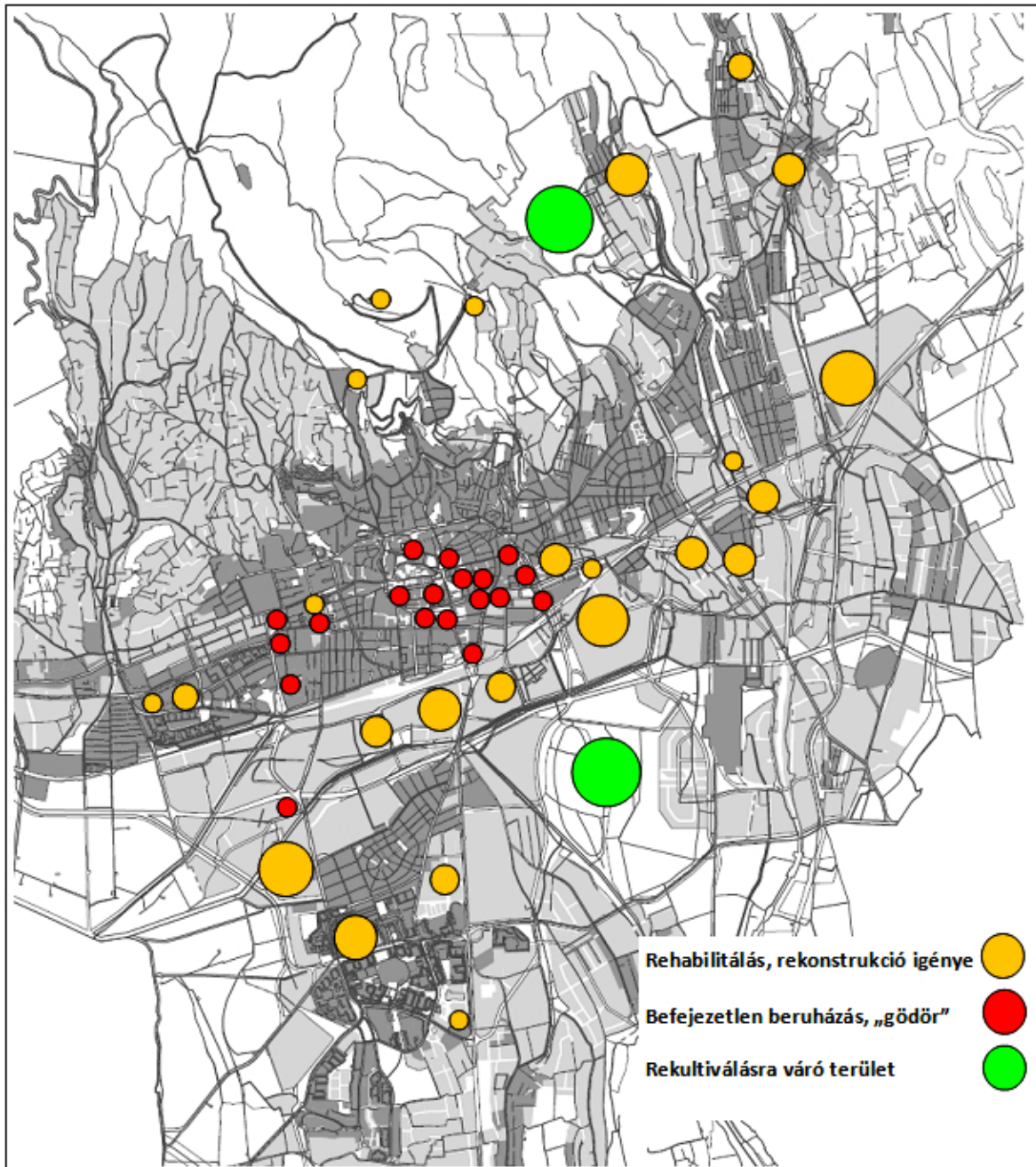
Az ideális állapotú jövőkép egy zömök, kiegyensúlyozott várostestet mutat, mely belső és külső kapcsolataiban megfelelő infrastruktúra hálózatot működtet, de egyúttal harmóniában él táji és természeti környezetével.

A jelentős gazdasági területek lényegében megfelelnek a meglévő keleti, déli és nyugati ipari zónáknak, de ezeket a lakóterületek közötti vegyes zónákban létrejövő nagyszámú, korszerű munkahely egészíti ki. A központok és alközpontok egyenlő elérhetőséget biztosítanak a szolgáltatásokhoz minden városrészben, de jól szolgálnak a környező települések felé is.



19. ábra: A jelenlegi térszerkezet kialakult és nem kialakult elemei

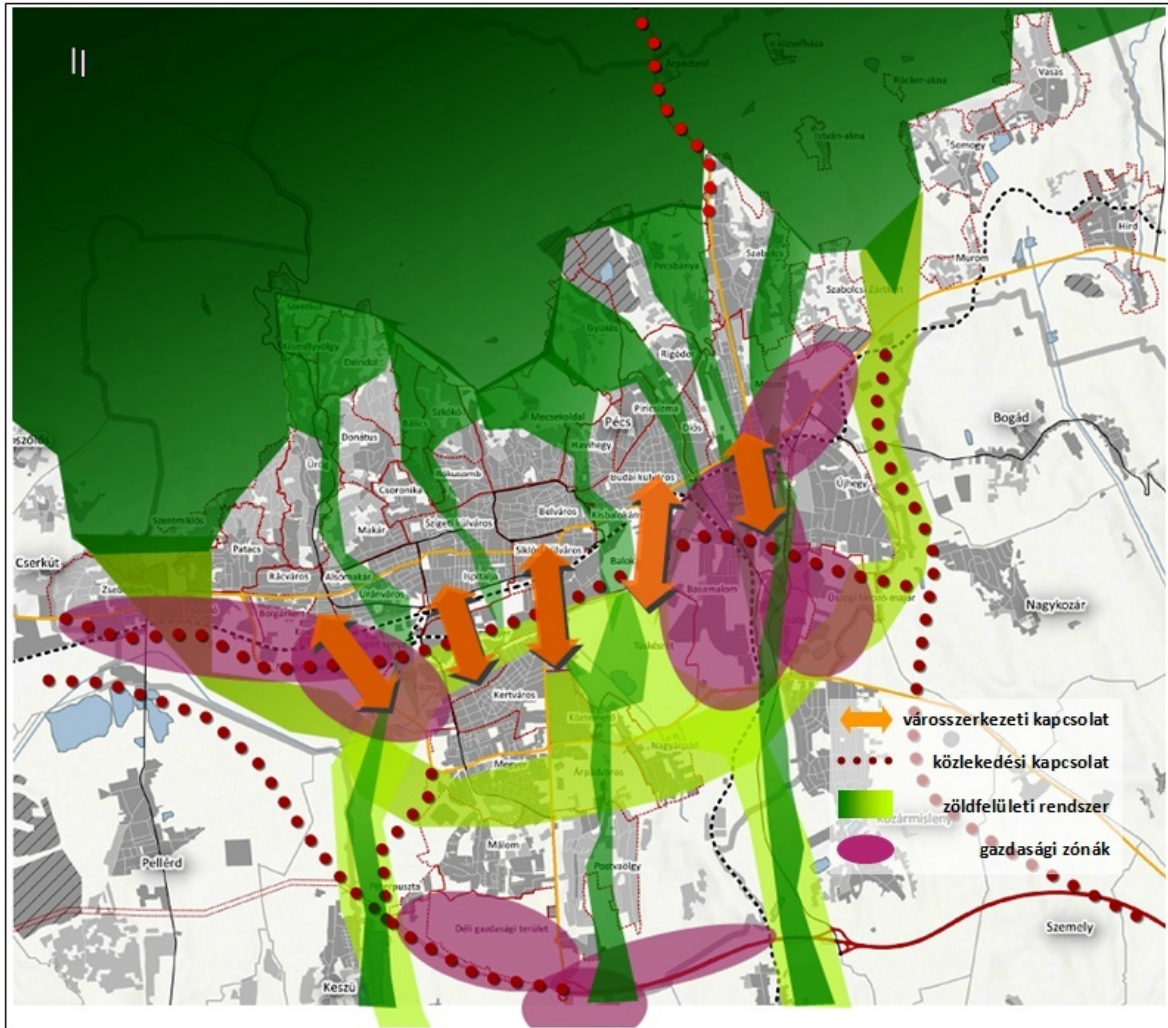
A Belső városrészek és a lakótelepek kivételével a város kiterjedt területén még nem alakult ki a végleges beépítés, vagy a meglévő területhasználat változás előtt áll. Az ábra azt is mutatja, hogy ezek a kialakulatlan zónák megszakítják a kapcsolatot a városrészek között, így az egyes funkciók, munkahelyek csak nagy távolságok megtételével, tehát jelentős közlekedési igénnyel érhetőek el.



20. ábra: Konfliktuspontok a várostestben

A tervszerűtlen, gyakran átgondolatlan fejlesztési szándékok és a gazdasági válság számos befejezetlen beruházást, foghíjat, gödröt hagytak maguk mögött. Az öntörvényűen kialakult gazdasági területeken tipikus jelenség az avulás, a rozsdaovezetek létrejötte. Ez elsősorban a Gyárvaros – Balokány – Északmegyer vonalat jellemzi.

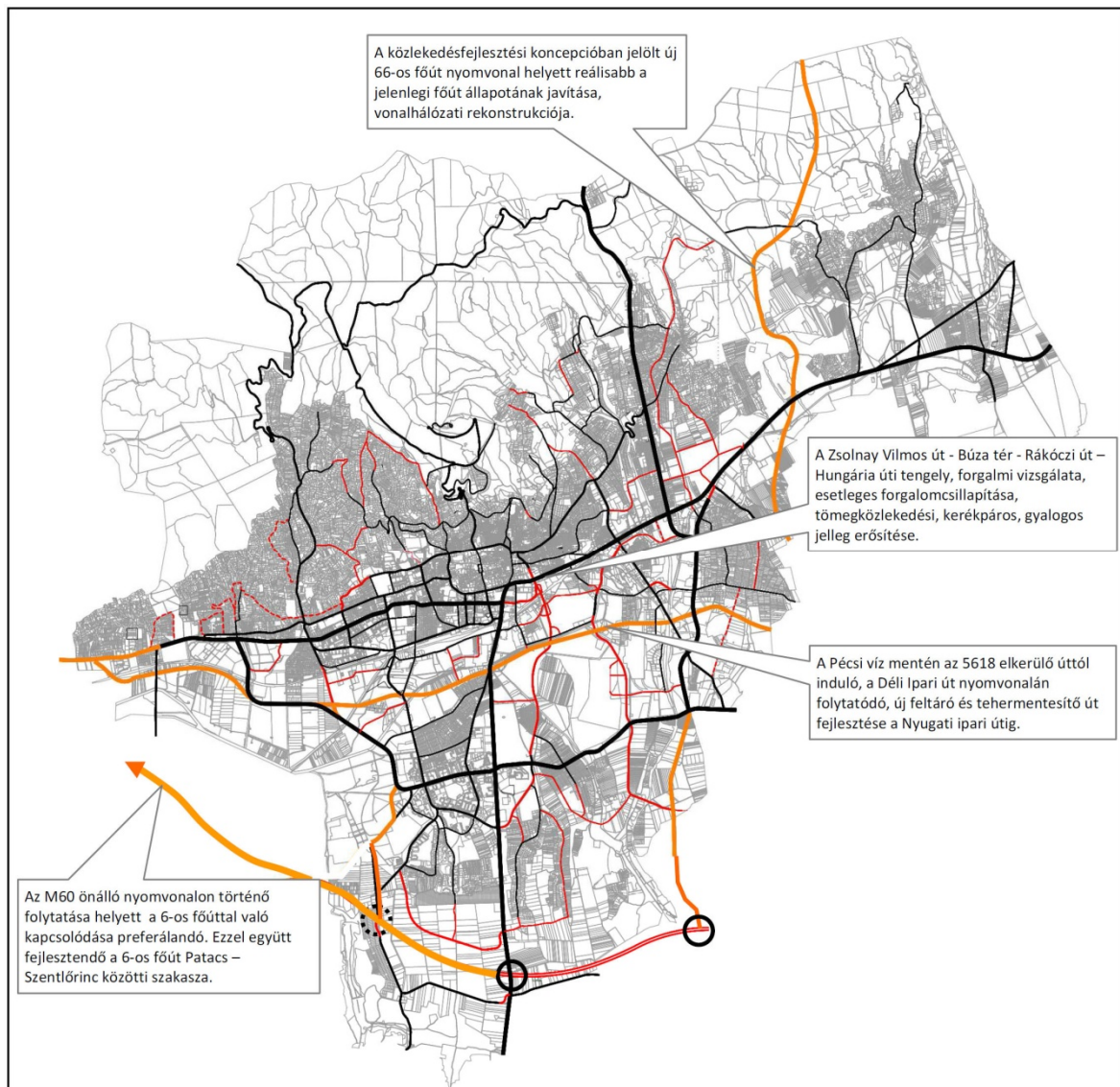
Két kiterjedt terület – a volt Karolina külfejtés és Tüskésrét területe – vár a rekultivációra, vagy annak befejezésére, illetve a táj rehabilitációjára. A külfejtések által ejtett sebek rendbetétele a várostesttől távolabb, Vasas térségében is megoldásra vár.



21. ábra: Térbeli kapcsolatok fejlesztési irányai

A sematikus ábra a térszerkezeti kapcsolatok legfontosabb, a zöldfelületek lehetséges főbb hálózati sávjait és a gazdasági tevékenység elsődleges terjeszkedési zónáit ábrázolja.

Azokat a kapcsolati hiányokat, irányokat, foltszerű összefüggéseket mutatja, melyek létrehozása, vagy erősítése támogatja a városszerkezet kiegyensúlyozottabb működését, a mobilitási igény csökkenését és a lakóterületek élhetőségének javítását. A zöldfelületek foltrendszer nem jelent konkrét területfelhasználást, de a pontszerűen vagy vonalasan létező, illetve létrehozható elemek kapcsolatainak fejlesztésére hívja fel a figyelmet.



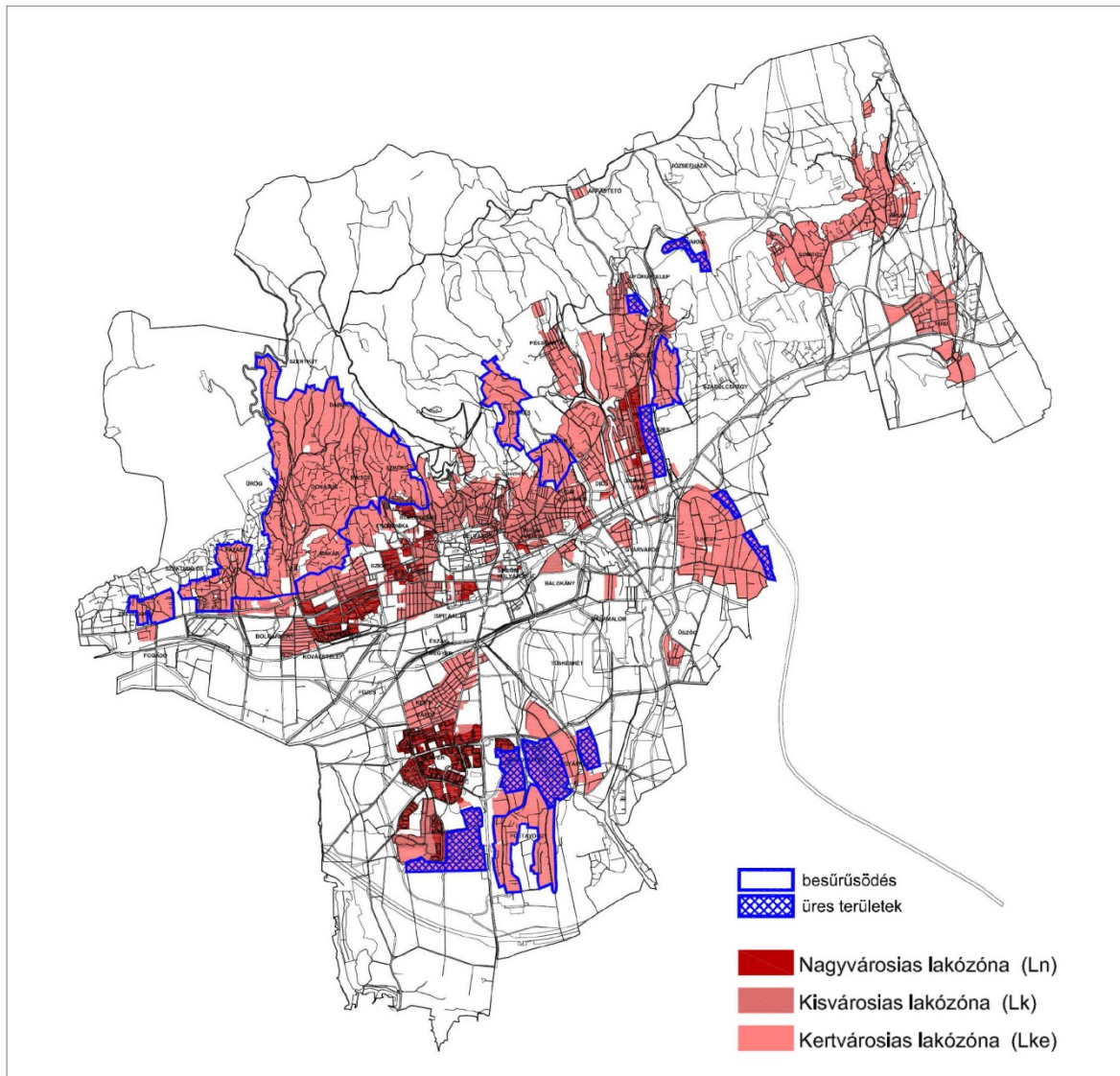
22. ábra: Pécs közlekedési hálózatának fejlesztési koncepciója

A közlekedésfejlesztés legfontosabb feladatait a külső kapcsolatok javítása és a környezetkímélő, de a mobilitás és a hozzáférést a legmagasabb szinten biztosító belső közúthálózat kialakítása határozza meg. Ezek a következők: az M60 autópálya nyugati irányú folytatása, mely legalább a 6-os út külterületi szakaszához való csatlakozást és a Pécs nyugati lehajtó kialakítását kell, jelentse. Az M6 és M60 Horvátországi kapcsolódása az egész régió szempontjából létfontosságú.

A városszerkezetben a legjelentősebb hatást a Pécsi víz mentén kialakítandó kelet-nyugati új tengely kialakítása jelenti. Ez a Belső városrészek tehermentesítése mellett nagy, összefüggő terület újrahasznosítását teszi lehetővé.

Az észak-déli kapcsolatok több ponton javítandóak, kiemelt helyen a Búza tér – Kisállomás – Nagypáti út tengelyen.

Az északi érintő út nyugati irányú kivezetése Újmecsekfalja felé a közúthálózat régi adóssága, amit az egyetem nyugati kampuszának és a klinikai központok területének fejlesztései mára elengedhetlenné tesznek.



23. ábra: Lakózónák kihasználtsága a városban

A háztartások számának fajlagos növekedésével szemben a lakosságszám jelentős csökkenése megállította az új beépítések iránti nyomasztó keresletet. A tendencia jó oldala, hogy nagyobb figyelem és forrás fordítódik a már beépített területekre, és a létező épületállományra. A fenntarthatóság egyik kulcsa az épített környezetünk megfelelő állapotának fenntartása, ezért a lakásépítésre alkalmas, még beépítetlen területek igénybevételét csak különösen indokolt esetben szabad támogatni.

A kertvárosias területek besűrűsödési folyamatában az optimumot a szabályozás kereteinek folyamatos karbantartásával és betartásával kell elérni.

1.2.3. A városrészek célrendszeri érintettsége

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROS RÉSZ					
1	Belső városrészek	<p>A városi hősziget jelenségét leginkább mutató városrészek. Előzetes vizsgálatok szerint a napi maximum hőmérséklet akár 6-10 °C fokkal is melegebb lehet a külső területekhez képest. Zöldfelületek jórészt a Székesegyház és a Balokány-liget környékén található, vízfolyások, vízfelületek alig vannak. A magánterületi zöldfelületek rohamos beépítésének gátat kell szabni. Fő feladat a zöldterületek intenzifikálása és fásítás az arra alkalmas helyeken (pl. Centrum-parkoló, 6-os út mente, Mártírok útja és a vasút közötti terület, Verseny utca, Búza tér, Breuer Marcell sétány, Bajcsy-Zs. utca és Rákóczi út, Budaiváros). A Balokány-liget rekreációs célú fejlesztése javasolható. Csobogók, szökőkutak számának növelése szintén javasolt. A Felsővámház utca környékén problémát okoznak a villámárvizek. A Verseny utcai sporttelepektől D-re csapadéktározó létesítésére van lehetőség. Komoly légszennyezettséggel terhelt terület. A főbb közlekedési útvonalak mentén a zajszennyezés 12-17 dB-bel nagyobb a megengedettnél, a felüljáróra zajvédő fal kiépítése javasolt. A fényszennyezés mértéke csökkentendő.</p>	<p>A városnegyed társadalmi-demográfiai összetételére figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A terület demográfiai sajátosságai (előregedés) miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek illeszkednek, javítják az itt élők életminőségét. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintette különösen hangsúlyos területek: a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori - elsősorban az időskori - sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, az egészségmagatartás, a rekreáció területén. A területre irányuló tevékenységek háttérét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.</p>	<p>A városrészt a gazdasági célok erősen érintik, mert Pécs legnagyobb turisztikai attrakciói, egyetemi infrastruktúrájának nagy része, tömegközlekedési, szolgáltatási és kereskedelmi központja is itt található. Ugyanakkor az ipar mára nagyrészt kiszorult a területről, és a komolyabb léptékű iparfejlesztés nem célszerű a jövőben sem a területen.</p>	<p>A kompakt város elérésének kiemelt területe. A városközponti funkciók kelet-nyugati, illetve déli irányú kapcsolásával növelni lehet a terület jelentőségét, miközben a belváros körüli területek alközponti, gazdasági szerepe és ezzel identitása is növekedhet. A funkciók változatosságának biztosítására még komoly tartalékokkal rendelkezik a városrész (Siklói külváros, Kisbalokány), ezen funkciók elérhetőségét és hatékony működését a városrész déli irányú kiterjesztésével, jól szervezett, fenntartható tömegközlekedéssel kell biztosítani.</p>

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRESZ					
2	Nyugati városrészek	<p>Fekvéséből, a zöldfelületek arányából és az épített környezet jellemzői alapján a klímaváltozás negatív hatásainak kevésbé kitétt városrészeknek becsüljük. Ez alól kivétel lehet Kovácstelep, ahol a már meglévő zöldfelület (pl. Béke-park) intenzifikálása a cél. A város határán lévő szántók erdősítése javíthat a városrész adottságain. A városrész északi része sűrűn beépített, jelentősebb parkjai nincsenek. A PMFC pálya környezetének intenzív növényesítése, egyetemi és városi zöld közösségi terek, tömegsportra alkalmas területek fejlesztése hasznos lenne. A Műjégpálya és a Sportszarnok környékének revitalizációja, a zöldfelület intenzifikálása javasolt. A kék infrastruktúra fejlesztési területe lehet a Patacsi-vízfolyás. A hegyoldalon a csapadékvíz helyben tartása közösségi vagy házi csapadékgyűjtőkkel jó hatással lenne az egész város vízgazdálkodására is. A közlekedési eredetű légszennyezettség komoly gond, mely kedvezőtlen körülményt a mezőgazdasági területekről besodort magas pollenkoncentrációjú légtömegek tovább súlyosbítják. Ezen a helyzeten a várost délről övező erdősávok segíthetnek. A kerékpáros közlekedés fejlesztése indokolt lenne.</p>	<p>A városnegyed társadalmi-demográfiai összetétele rendkívül heterogén. Erre az összetételre figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A területen a rendkívül magas népsűrűségű lakótelep mellett családi házias övezetek is találhatóak, ennek megfelelően az életminőség fejlesztését szolgáló programok a befolyásoló tényezők kiegyenlítő, azonos minőségűvé fejlesztésére irányulnak. A kulturális tőke fejlesztése során különösen hangsúlyos területek: a társadalmi integrációt erősítő, a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az egyes csoportok erősen eltérő életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás, a köz- és magánbiztonság-érzetet javító, a konfliktuskezelést szolgáló ismeretek, technikák. A Nyugat-Uránvárosra irányuló tevékenységek tervezését a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai alapozzák meg.</p>	<p>A városrész a gazdasági célok által enyhén érintett, elsősorban azért, mert ide is elnyúlik az egyetemi infrastruktúra egy része, és található itt egy viszonylag nagy piac, amely a környék mezőgazdasági termelőinek "helyzetbe hozásánál" fontos szerepet játszhat. Emellett a terület viszonylag nagy laksűrűséggel, és önálló szolgáltató/kereskedelmi központtal bír. Az ipar fejlesztése ugyanakkor itt nem lehet első számú cél.</p>	<p>Jó közlekedési kapcsolatokkal rendelkező, de hatékony decentrum nélkül működő, nagyrészt vegyes intenzitású (kert- kis és nagyvárosias) lakóterületi térség. Itt található a város 2. legnépesebb, ugyanakkor legegységesebb városrésze. Az épületek és a közterületek állagának általános javítása szükséges. Ez a megfelelő lakókörnyezet biztosítása mellett fontos építészeti értékek megőrzését is eredményezi, így összhangba kerül a fenntarthatóság koncepciójával.</p>

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRÉSZ					
3	Mecsek-nyugat	<p>Jellemzően kertes beépítettségű, illetve a 6-os út mentén ipari terület. A kertes övezet beépítettségi arányát növelni nem szabad, a kertes házak zöldterületeinek diverzitását tudatosság formálással célszerű növelni. Az újonnan beépített területeken a fejlett, intenzív zöldterület létrehozása elmaradt. A burkolt felületek arányának növekedését szükséges elkerülni. A csapadék-visszatartás házi illetve közösségi csapadékgyűjtők telepítésével megoldandó feladat. A klímaváltozás negatív hatásai közül leginkább a villámárvizekkel érintett terület. Patacs zöldállománya a közösségi zöldterületek kialakításával és az utak menti fásítással fejlesztendő. A 6-os úttól délre eső területek erdősítése és az út menti zöld felületeken a növényzet intenzifikálása jelentős mértékben javítaná Pécs-Nyugat zöld infrastruktúráját. A Makár-hegy északi és nyugati oldalának erdősült területeit részben klimatikus részben pedig a város területén megmaradt természetközeli élőhelyek sokszínűsége okán meg kell óvni, a beépíthetőséget korlátozni kell. A Magyarürögi út mentén intenzív növényzsáv telepítése ajánlott.</p>	<p>A terület relatíve alacsony népsűrűségű, az itt élők magas társadalmi státuszúak, érzékelhető a népesség elöregedése is. Erre a heterogén városnegyedre vonatkozó célok: társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. Az életminőség javítása terén szükséges fejlesztések: a városnegyed népességének igényeihez, sajátosságaihoz illeszkedő infrastruktúra fenntartása. A kulturális tőke fejlesztése során különösen hangsúlyos területek: a társadalmi integrációt erősítő, a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az egyes csoportok erősen eltérő életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás, a köz- és magánbiztonság-érzetet javító ismeretek, technikák. A városnegyedre irányuló tevékenységek tervezését a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai alapozzák meg.</p>	<p>A városrész keleti része, amely a Mecsek oldalában fekszik, gyakorlatilag irreleváns a gazdasági célok szempontjából, ugyanakkor a nyugati oldalon a 6-os úttól északra eső területek (Patacs, Zsebedomb) kifejezetten kedvező helyen fekszenek az ipari jelenlét szempontjából, a városnak nem ez az elsősorú iparterülete, de alkalmas lehet kisebb üzemek befogadására.</p>	<p>Monofunkciós, beállt, kert- és kisvárosias térség. A beépítés további sűrűsödése a kompakt városi elvek ellen hat. Fejlesztése elsősorban a minőség és a környezeti hatások csökkentése mentén lehetséges. Megoldandó feladat a csapadékvíz helyben tartása.</p>

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRÉSZ					
4	Mecsek-közép	<p>A klímaváltozás negatív hatásai közül leginkább villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható, a burkolt felületek csapadékvíz-elvezetését meg kell oldani. Fontos szempont a zöldfelületi állományok, így a mecseki erdő jelenlegi sávjának megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek intenzitásának és diverzitásának növelése. Hasonlóképpen a PTE épülettömbjei körül az intenzív növényesítés ajánlott. A területnek fontos szerepe van abban, hogy a Mecsekről leáramló hűvös légáramlatokat a már meglévő, de intenzifikálendő zöldfelületeken keresztül a belvárosba vezesse. Az épített környezet légáramlatokat akadályozó hatását érdemes lenne megvizsgálni. A városrész D-i részén a PTE illetve az egészségügyi intézmények által generált nagy forgalom miatt kell számolni komolyabb zaj- és légszennyezéssel. A Hársfa út zajvédelmi szempontból kritikus, a lakóingatlanok elhelyezkedése az úthoz nagyon közeli. A gyalogos közlekedés infrastruktúráját e fontos K-Ny-i közlekedési tengely mentén erősíteni szükséges.</p>	<p>A városnegyed az itt élők társadalmi státusát illetően nagyon heterogén összetételű terület. Erre a heterogenitásra figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A terület egyes részeinek demográfiai sajátosságai (előregedés) miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek illeszkednek, javítják az itt élők életminőségét. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintette különösen hangsúlyos területek: a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás. A területre irányuló tevékenységek háttérét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.</p>	<p>A városnak ez a része gyakorlatilag irreleváns a gazdasági célok szempontjából egy két szétszórt attrakciótól eltekintve, amelyek akár turisztikai vonzerőt is jelenthetnek (állatkert, Tettye).</p>	<p>A vegyes, intézményi, telepszerű, kisvárosias és családházias beépítés mára megszokott, és összeszokott együttese jellemzi a területet. A Belső városrészt határoló területek, beépítése nagy értéket hordoz. A természeti környezettel való intenzív kapcsolata miatt közkedvelt terület, a beépítési sűrűség további növelését akadályozni kell. Fejlesztése elsősorban a minőség és a környezeti hatások csökkentése mentén lehetséges. Megoldandó feladat a csapadékvíz helyben tartása.</p>

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRÉSZ					
5	Mecsek-kelet	<p>A klímaváltozás negatív hatásaival kevésbé érintett terület, leginkább a villámárvizek okozhatnak növekvő problémát. A hegyoldali településrészen egyedi csapadékgyűjtő ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldfelületek aktuális kiterjedésének megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a kertek jelenlegi diverzitásának növelése. Az utak menti zöldfelületek állapota javítandó, intenzifikálása szükségesnek látszik. A rekultivált terület tájba illesztésénél fontos szempont, hogy a Lámpásvögy, Gesztenyés jelenlegi zöldfelületi állományával összeköttetést teremtsen. A városrészben lévő bányaterület rekultivációja kulcsfontosságú a felszín alatti vízbázisok, a tájrehabilitáció, a bányató vizének megtisztítása és az esetleges csapadékvíz-megfogás szempontjából. A felszíni vizek tisztaságának monitorozása, a patakmedrek revitalizálása kiemelt feladat.</p>	<p>A városnegyed társadalmi-demográfiai összetételére figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A terület társadalmi, illetve demográfiai sajátosságai (előregedés, alacsony társadalmi státuszúak relatíve magas aránya, a területen található szegregátum stb.) miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek illeszkednek, javítják az itt élők életminőségét, a lehetőségekhez képest kiegyenlítik a meglévő különbségeket. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintette különösen hangsúlyos területek: a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás, család-modellek, életvitellel kapcsolatos magatartásmodellek. A területre irányuló tevékenységek háttérét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.</p>	<p>A városrész komoly gazdasági jellegű kérdése az itt található felhagyott bányaterület (szénbánya) rekultivációja és annak kapcsán nyíló gazdasági lehetőségek kiaknázása. Emellett a keleti határán található 66-os út mentén kedvezőek az ipartelepítési tényezők, ám nem nevezhető kiemelt iparterületnek.</p>	<p>Kontrasztos városrész. Kihasználatlan bánya épületek, tájsebek (Karolina külfejtés) és nyugodt családiházak beépítések vegyes térsége. A felhagyott bányaterületek kezelése táj rehabilitáció és gazdasági tevékenység szempontjából is kiemelt feladat. A volt bányák épületei az ipartörténet fontos időszakát reprezentálják, hasznosításuk, megmentésük összetett feladat. Megoldandó feladat a csapadékvíz helyben tartása.</p>

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRÉSZ					
6	Keleti városrészek	<p>A klímaváltozás negatív hatásainak elsősorban a sűrű beépítettségű területei lesznek kitéve. A csapadék helyben tartása a burkolt felületek arányának csökkentésével, egyedi csapadékgyűjtő ciszternák létesítésével megoldandó. A területnek fontos szerepe lehet a mecseki hűvös légáramlatok városba vezetésében. Ehhez célszerű lehet a várost keletről övező, a Gesztenyés-Czerék-völgy-Névtelen utca-Meszes dűlő területein átívelő összefüggő és intenzív zöldfelületi állomány kialakítására. A Meszes patak revitalizációja, a burkolt felületek csapadékelvezetése megoldandó feladat. A Puskin tér revitalizációja, a kollégium területén lévő sportpályák rekreációs célú hasznosítása javasolt. A Zsolnay út környéke a legleterheltebb közlekedési tengely, jelentős a levegőszennyezés és zajterhelés. Ennek a tengelynek a tehermentesítése szükséges. Szintén jelentős környezeti terhelést jelent a Komlói út környéke, ahol az utat övező területek intenzív növényesítésére van szükség. A város keleti határában létesült illegális hulladéklerakók felszámolása, a további szennyezés megelőzése szükséges.</p>	<p>A városnegyed társadalmi-demográfiai összetételére figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A terület társadalmi, illetve demográfiai sajátosságai (előregedés, alacsony társadalmi státuszúak relatíve magas aránya, a területen található szegregátum stb.) miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek illeszkednek, javítják az itt élők életminőségét, a lehetőségekhez képest kiegyenlítik a meglévő különbségeket. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintette különösen hangsúlyos területek: a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás, család-modellek, életvitellel kapcsolatos magatartásmodellek. A területre irányuló tevékenységek hátterét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.</p>	<p>A városrész a gazdasági célok tekintetében erősen érintett, a 6-os és 66-os út melletti részein jelen vannak az ipar és kereskedelmi funkciók, ugyanakkor a terület ipari jellegét célszerű erősíteni a jövőben, a város egyik kiemelt iparterületévé válhat.</p>	<p>Társadalmi problémákkal súlyosan terhelt, közlekedési kapcsolatokkal jól ellátott, de kiemelt alközpont nélküli városrész. A beépítés vegyes intenzitású, épületállománya zömmel értékes (szocreál), túlsúlyban lakó funkciójú. Kereskedelmi és szolgáltató funkciói hiányosak, de a korábbi alközpontok körzetében rekonstruálhatóak. A Budai vámnál kialakult kereskedelmi együttes szerepét át kell értékelni.</p>

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRESZ					
7	Újhegy	<p>A klímaváltozás negatív hatásaival kevésbé érintett terület. Cél a jelenlegi zöldfelület megőrzése, a beépítéseknél a mostani zöldfelületi arányok megtartása. Az Üszögi út mentén jelentős zöldfelületi potenciál található, ennek fejlesztése kedvező hatással lenne a keleti városrész É-D irányú átszellőzésére. Környezeti ártalmakkal jellemzően kevésbé érintett terület.</p>	<p>A városnegyed társadalmi-demográfiai összetétele viszonylag homogén. Az itt élő népesség relatíve - a város egészéhez képest - fiatal. Erre az összetételre figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. az életminőség fejlesztését szolgáló programok a befolyásoló tényezők kiegyenlítő, azonos minőségűvé fejlesztésére irányulnak. A kulturális tőke fejlesztése során különösen hangsúlyos területek: a társadalmi integrációt erősítő, a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az egyes lakossági csoportok erősen eltérő életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, és e modellek megvalósításához szükséges infrastrukturális feltételek. AZ Újhegyre irányuló tevékenységek tervezését a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai alapozzák meg.</p>	<p>A városrész része annak a nagy kiterjedésű banán alakú területnek, amely a jövőben az iparfejlesztés kiemelt területe kell, hogy legyen, és a felhagyott iparterületek újraértelmezése is szükséges.</p>	<p>Infrastrukturális szempontból jól feltárt, ipari gazdasági területek közé ékelődött, önálló városrész. Belső térszerkezete strukturálatlan, spontán alakult, identitást adó központ nélküli, monofunkciós lakóterület.</p>

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRÉSZ					
8	Keleti gazdasági terület	Noha a városrész a klímaváltozás negatív hatásaival valószínűleg kevésbé érintett terület, szerepe mégis fontos lehet a Meszes-Basamalom-Tüskésrét-Balokány, több városrészt összekötő, összefüggő zöldfelületi gyűrű létrehozásában, a városi klíma temperálásában. Ehhez a meglévő zöld felületek átgondolt rendezése, intenzifikálása javasolt. A Zsolnay út környéke a legleterheltebb közlekedési tengely, jelentős a levegőszennyezés és zajterhelés. Ennek a tengelynek a tehermentesítése szükséges a Tüskésrét felé új, kelet-nyugati irányú, a városszerkezetben is meghatározó forgalmi út kiépítésével. Az Üszögi út mentén jelentős zöldfelületi potenciállal bír, célszerű lenne az erdősítés lehetőségét a terület egy részén mérlegelni. Tó és lovarda környékének rekreációs célú fejlesztése javasolt.	A városnegyed lakosság száma rendkívül alacsony (a területen népsűrűsége mindössze 70 fő/km ² .) A területre vonatkozó fejlesztési elképzelések mellett társadalomfejlesztő programok nem tervezhetők.	A városrész része annak a nagy kiterjedésű banán alakú területnek, amely a jövőben az iparfejlesztés kiemelt területe kell, hogy legyen, és a felhagyott iparterületek újraértelmezése is szükséges.	Gazdasági funkciókat tömörítő, közlekedési szempontból strukturálatlan, városi holtter. Az elérhetőség javítása, és a területhasználat átértékelése és újra pozicionálása szükséges. Fejlődése csak a telek és tulajdonviszonyok gyökeres újrendezésével képzelhető el.

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRÉSZ					
9	Pécsi-víz mente	<p>A klímaváltozás hatásainak kevésbé kitett városrész, mint egységes és nagy kiterjedésű zöldfelület fontos szerepet tölthet be a városklíma alakításában. A belvárosi hősziget-jelenség mérséklésében kedvező lehet a Kisbalokány-Balokány-Tüskésrét-Észak-Megyer-Szigeti tanya-Nyugati ipari út-Füzes összefüggő, intenzív növényállomány fennmaradása, pótlása, és az arra alkalmas területeken erdő telepítése. Az így kialakuló jelentős zöldfelület által termelt hűvösebb és tiszta levegő elősegítheti a belső városrészek levegőjének cseréjét, biztosítva ezzel a város átszellőzését, növelve a klímaváltozással szembeni alkalmazkodóképességet. Ez a zöldfelületi gyűrű csökkentheti a környező mezőgazdasági területek por- és pollenszennyezésének városba jutását is. A Pécsi víz mente lehetőséget nyújt csapadéktározó létesítésére. A zagyatározók talajvízre gyakorolt hatását monitorozni kell. A Siklósi út és a Megyeri út közlekedési terheltsége komoly probléma, mely a D-i autópálya elkerülő útjának megépítésével csökkenthető. A felüljárók környezetében a zajterhelés nagy, annak zajvédő fal létesítésével történő csökkentése vizsgálandó.</p>	<p>A városnegyed lakosság száma rendkívül alacsony (a területen népsűrűsége mindössze 65 fő/km².) A területre vonatkozó fejlesztési elképzelések mellett társadalomfejlesztő programok nem tervezhetőek.</p>	<p>A városrész része annak a nagy kiterjedésű banán alakú területnek, amely a jövőben az iparfejlesztés kiemelt területe kell, hogy legyen, és a felhagyott iparterületek újraértelmezése is szükséges.</p>	<p>A kompakt városi tér létrehozásának demarkációs területe, mivel elválasztva szétszakítja a vasútvonaltól északra és délre fekvő városnegyedeket. A városrész pólusainak (Tüskésrét, Füzes) újra pozicionálása, az azokat összekötő tengely funkciógazdag kialakítása, a pécsi víz természeti környezetének revitalizációja szükséges. Pécs város fenntartható, kompakt működésének egyik KULCSA.</p>

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRÉSZ					
10	Nyugati gazdasági terület	<p>A terület a klímaváltozás hatásainak valószínűleg kevésbé kitett, azonban a zöldfelületi állomány fontos szerepet tölt be közvetett módon a városklíma alakításában. Cél a zöldfelület növelése, a várost D-ről, DNY-ről övező mezőgazdasági területeken zöldfelületi rendszer kialakítása, erdősávok létesítése. A Bolgárkert területén lévő bevásárlóközpontok körüli zöld felületek intenzifikálása, több szintes növényállománnyal való ellátása mindenképpen megoldandó. Ez mérsékelheti a burkolt felületek nagy arányából és a nagy forgalomból adódó hátrányokat. Jelentős a 6-os út terheltsége és nehézgépjármű-forgalma, valamint a Nyugati ipari út nagy forgalma, mely jelentős légszennyezettséget és zajkibocsátást generál.</p>	<p>A városnegyed lakosság száma rendkívül alacsony (a területen népsűrűsége mindössze 70 fő/km².) A területre vonatkozó fejlesztési elképzelések mellett jelenleg társadalomfejlesztő programok nem tervezhetők.</p>	<p>A városrész része annak a nagy kiterjedésű banán alakú területnek, amely a jövőben az iparfejlesztés kiemelt területe kell, hogy legyen, és a felhagyott iparterületek újraértelmezése is szükséges.</p>	<p>Közlekedési szempontból jól pozicionált, nagykereskedelmi és gazdasági terület. Főútvonal melletti tartalékai komoly értéket jelentenek, de a még nem beépített területrészeinek felhasználása egyelőre még nem támogatandó, mert már használatban levő területektől venné el a fejlesztési forrásokat.</p>

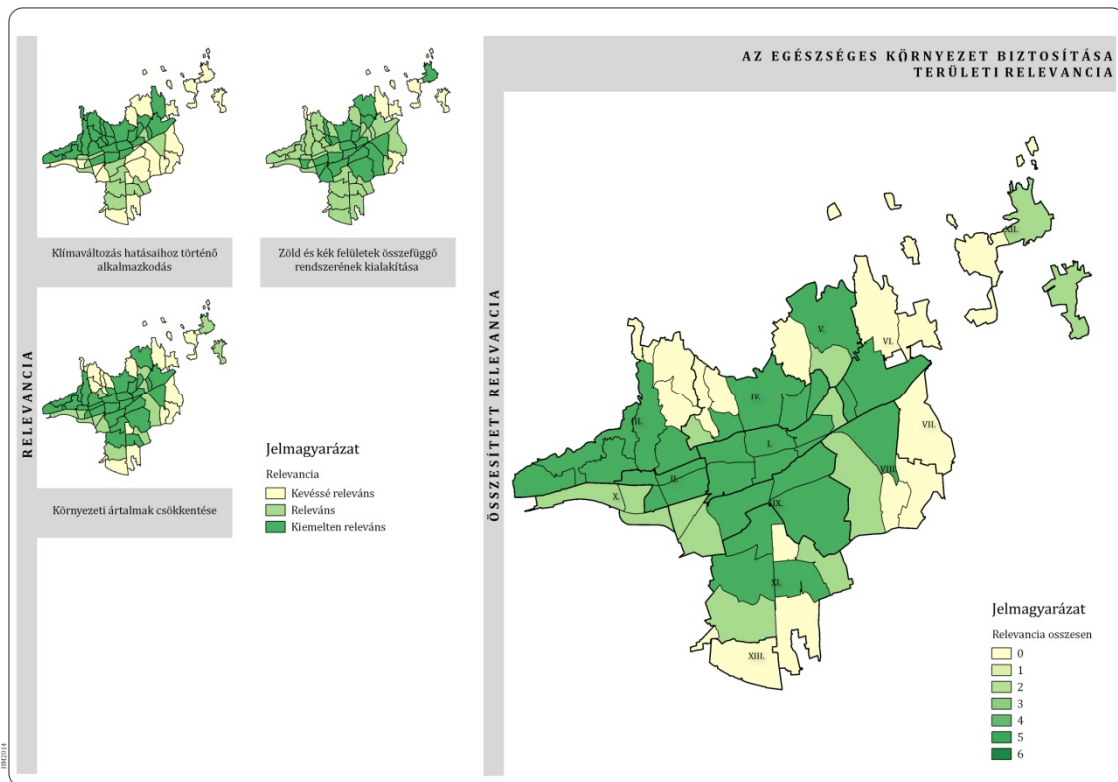
STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRESZ					
11	Déli városrészek	<p>Kiterjedd zöldfelületei, alacsonyabb beépítettsége miatt, valamint kedvező fekvéséből adódóan enyhébb mértékűnek becsüljük a klímaváltozással szembeni kitettségét. A zöldterületek általános revitalizációja szükséges. Fasorok pótlásával, telepítésével és 3-szintes növényállomány kialakításával fokozni lehet a városrész lehetőségét. A minden korosztály számára elérhető közcélú, humán rekreációs célú fejlesztések kiemelt fontosságúak a zöldterületeken tekintettel a városrész nagy népsűrűségére. Szintén fontos lehet a D-i területek felé zöldsávok biztosítása, erdősávok telepítése. A Megyeri út és a Nagy Imre út területe zajvédelmi szempontból "hot-spot" terület, jelentős az áthaladó teherforgalom. Ezen utak tehermentesítése mindenképpen megoldandó feladat. Nem kielégítő Kertváros kerékpáros infrastruktúrája sem.</p>	<p>A városnegyed társadalmi összetétele rendkívül heterogén. Ebben a városnegyedben fekvő Megyer városrész népsűrűsége a legmagasabb a városban: 14 420 fő/km². A heterogenitásra tekintettel a kiemelt beavatkozások célja társadalmi integráció erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése. Fontosak azok a programok, amelyek a nagy népsűrűségéből adódó konfliktusforrások felszámolására irányulna. A terület demográfiai sajátosságai - az előregedett népesség mellett a relatíve sok gyermek, illetve fiatalok - miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek jól illeszkednek, javítják az itt élők életminőségét. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintettel különösen hangsúlyosak: a társadalmi integrációnak, a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás. A területre irányuló tevékenységek háttérét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.</p>	<p>A városrész a gazdasági célok által enyhén érintett, de nem kiemelt terület. Az érintettség a helyben található nagybani piac, hipermarketek, és egyéb kereskedelmi/szolgáltató funkciók jelenlétéből adódik, ám ezek jelentős része csak a városrész lakosságát szolgálja ki.</p>	<p>A várostestről a vasút menti területek által elszakított, önálló működésre is alkalmas, kiemelt központ nélküli városnegyed. A legnépesebb városrész a telepszerű beépítés tervezési elvei miatt zöldfelülettel bőségesen ellátott. Kiemelt feladat a gazdasági (munkahely teremtő), rekreációs (pihenés) és lakó funkciók arányának és területi kiterjedésének városrészen belüli újra pozícionálása és a városrész identitását is erősítő központ, vagy központok erősítése.</p>

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRESZ					
12	Somogy – Vasas – Hird	<p>A vasasi külfejtés rekultivációja és tájrehabilitációja fontos jövőbeli feladat. Ennek ütemezését össze kell hangolni a feltárt szénvagyon letermelésének programjával, melyet a város és a megye gazdaságfejlődése szempontjából a más, jelentősebb szénvagyontestek (pl. Mázadl) hasznosítását megalapozó K+F és az ahhoz kapcsolódó oktatási folyamat, valamint a feltártságból adódó kiemelkedő gazdaságosság indokolhat. Azonban a hasznosításnak csak olyan módja fogadható el, amely nem jár a környező Natura 2000 területek természeti értékének romlásával, és város légszennyezettségének növekedésével.</p>	<p>A városnegyed nem csupán társadalmi-demográfiai, de földrajzi értelemben is távol esik a városmagtól/várostesttől. A területen szegregátumok is találhatóak. Ezekre a sajátosságokra figyelemmel elsősorban a társadalmi integráció, a pécsi identitás erősítése, a civil szerveződések fejlődése szempontjából fontos informáló-szervező társadalmi nyilvánosság erősítése szükséges. A terület demográfiai sajátosságai (elsősorban a falusias jelleg) miatt az életminőség azon elemeinek javításán van a hangsúly, melyek illeszkednek, illetve javítják az itt élők életminőségét. A kulturális tőke fejlesztése során a városnegyed társadalmára tekintette különösen hangsúlyos területek: a civil szerveződések fejlődésének esélyeit javító kooperációs technikák, az életkori sajátosságokhoz illeszkedő magatartásmodellek, egészségmagatartás. Az alacsony társadalmi státuszúak esetében ez kiegészül a felzárkózást támogató kulturális tőkeelemek fejlesztésével (pl. foglalkoztathatóság, családmodellek, gazdálkodás stb.) A területre irányuló tevékenységek hátterét a városmonitoring helyi társadalomra irányuló kutatásai adják.</p>	<p>A gazdasági célok tekintetében ezek a területek enyhén érintettek, ami abból adódik, hogy miután már igazából a városon kívüli területnek tekinthetőek, a város-városkörnyék termelési célú együttműködésében van szerepük, illetve több feltárandó természeti erőforrás található itt. Emellett Árpádtető a MecseXtrém park jelenléte miatt fontos része Pécs turisztikai attrakcióinak.</p>	<p>Önálló - kompakt - falusias jellegű kistelepülések. A jellegüknek és léptéküknek megfelelő kereskedelmi és szolgáltatási funkciók megtartását és megerősítését támogatni kell. A településrészek központjainak közterületi fejlesztése erősíti a lakosság kötődését és felértékeli az egész lakókörnyezetet.</p>

STRATÉGIAI CÉL		Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet
VÁROSRÉSZ					
13	Déli gazdasági terület	Cél a terület beépítése mellett az aktív klímaregulációban szerepet játszó intenzív zöldfelületek kialakítása-megőrzése. Az arra alkalmas területeken erdőtelepítés javasolt annak érdekében, hogy D felé a zöldterületi kapcsolatok biztosítottak legyenek.	A városnegyed lakosság száma rendkívül alacsony (a területen 2011-ben 18 fő élt.) A területre vonatkozó társadalomfejlesztő programok nem tervezhetőek.	A város új déli ipari parkja, amely rendkívül kedvező elérhetőségű, az iparfejlesztés egyik kiemelt területe, potenciális logisztikai központ.	Jó infrastrukturális háttérrel rendelkező, nagyterjedésű gazdaságfejlesztési terület. Jelentős térszerkezet alakító elem, melynek fejlődési potenciált adhatja az autópálya és a repülőtér közelsége. Logisztikai szerepkörét tágabb, regionális összefüggésekben kell vizsgálni.
	Megjegyzés		Pécs város társadalmának állapotáról csupán mennyiségi adatok állnak rendelkezésre. A város társadalmának a fenntarthatósága szempontjából fontos dimenzióra az eddig végzett munka során elsősorban országos, illetve EU-s kutatások adataiból következtethetünk. A város társadalmának különböző csoportjait illetően a városmonitoring keretében elvégzendő további, a konkrét programok megtervezését megalapozó kutatások szükségesek.		

9. táblázat: Relevanciátáblázat városrészi bontásban

Egészséges környezet biztosítása



24. ábra: Egészséges környezet biztosítása – területi relevancia

Az “Egészséges környezet”, mint stratégiai célkitűzés három operatív cél elérésén keresztül valósulhat meg:

- Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás
- Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása
- Környezeti ártalmak csökkentése

Klimaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás

A térképi ábrázolásokon jól látszik, hogy a klímaváltozás negatív hatásai várhatóan a város hegyoldali és belvárosi területein lesznek jobban érzékelhetők. A klímaváltozás számos negatív hatása közül – előzetes becslésünk alapján – két tényező, az emelkedő átlaghőmérséklet és besugárzás okozta felmelegedés, valamint a szélsőségesebbé váló csapadékeloszlás okozta villámárvizek fogják a legnagyobb kihívás elé állítani a város lakóit. A villámárvizek problémája a hegyoldali és a hegylábi belső városrészekben, míg az emelkedő hőmérséklet az erősen beépített, kondicionáló zöld- és kékfelületekkel alig rendelkező és rossz átszellőzésű belső városrészekben okoz majd várhatóan nagyobb életminőség-romlást.

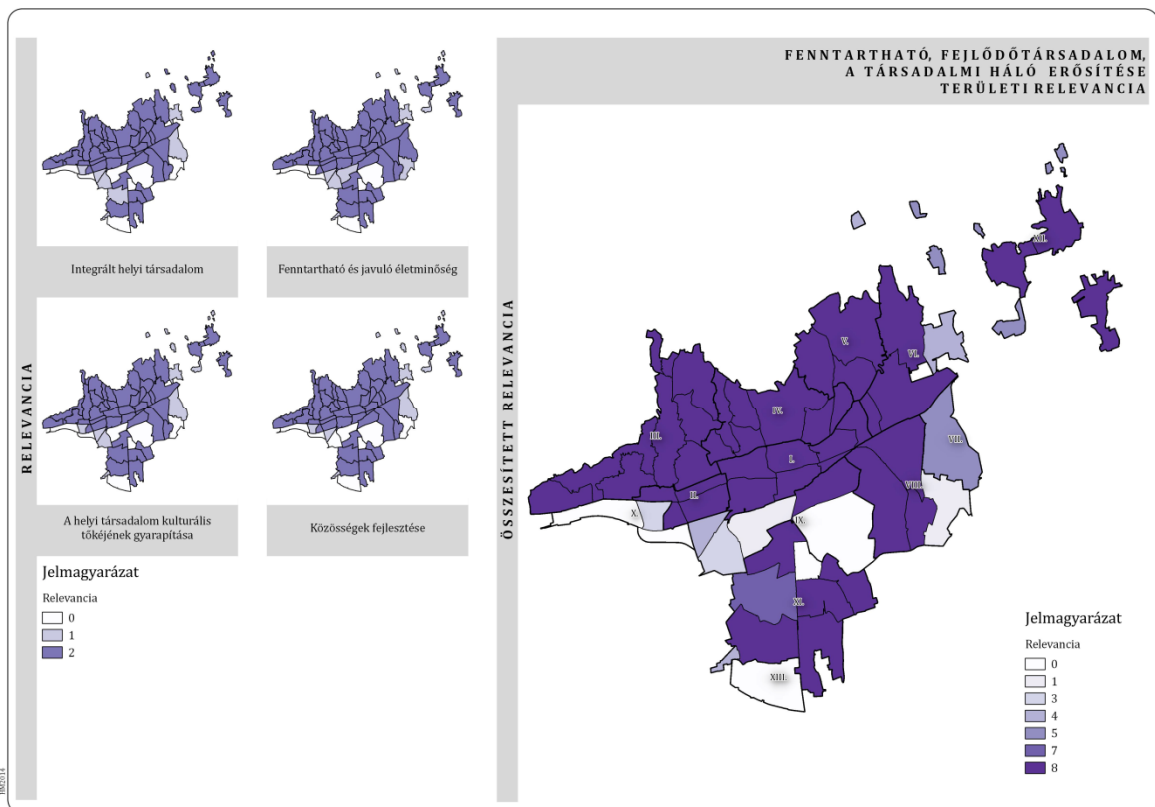
Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása

A város legjelentősebb zöld infrastrukturális elemei: a lakott terület határán kívül található mecseki erdők egybefüggő tömbje, valamint a Meszes—Basamalom—Balokány—Tüskésrét—Észak-Megyer—Szigeti tanya—Nyugati ipari út—Füzes összefüggő, intenzív növényállománya. Noha a zöld- és kékfelületek mennyiségi és minőségi hiányosságai szinte minden városrészben tapasztalhatók, jelentős aránytalanságok mutatkoznak e tekintetben a mecsekoldali zöld felületekben bővelkedő és a történelmi belváros és külvárosok nagy beépítettségű városrészei között is. A viszonylag új építésű nyugati és déli városrészekben a beépítéssel párhuzamosan arányos zöldfelületi rendszert is kialakítottak. Felszíni áramló vagy állóvizekben a város szegény, a kék infrastruktúra elemeinek bővítése elsősorban a város legmélyebben fekvő, így a természetes lefolyásnak megfelelő területeken valósítható meg, mint amilyen a Pécsi-víz mente.

Környezeti ártalmak csökkentése

A környezeti ártalmak csökkentésére vonatkozó relevancia-térképen a kiugró értéket kapott városrészek megjelenése jól követi a város legfontosabb környezetvédelmi problémájának tartott levegő-és zajszennyezettség városrészek közötti megoszlását, illetve a levegő- és zajszennyezettség háttérében álló, a várost átszelő főbb közlekedési utak és azok csomópontjainak előfordulását. A felszíni vizeink tisztaságával kapcsolatos teendők zömében a város területére eső patakmedrek vonalát követik, kiegészülve a külszíni bányagödrökben visszamaradt bányatavak előfordulásaival, míg a felszín alatti vízbázisok védelme kapcsán a tüskésréti és pellérdi zagytarozók kerülnek előtérbe. Fényszennyezéssel elsősorban a sűrűn lakott, jelentősebb kivilágításban részesülő belváros, valamint a turisztikai szempontból jelentős egyéb városrészek érintettek.

Fenntartható, fejlődő társadalom



25. ábra: Fenntartható, fejlődő társadalom – területi relevancia

A „Fenntartható, fejlődő társadalom” mint stratégiai célkitűzés öt operatív cél elérésén keresztül valósulhat meg. Ezek közül a „Társadalom-monitoring” operatív cél területi relevanciája nem értelmezhető.

A stratégiai cél elérését szolgáló operatív célok a következők:

- Integrált helyi társadalom
- A közösségek fejlesztése
- A helyi társadalom kulturális tőkéjének fejlesztése
- A fenntartható és javuló életminőség
- Társadalommonitoring

A társadalommonitoring mint cél a Stratégiában integrálódik a Smart City alrendszerbe, ezért részletes kifejtésére nem kerül sor.

Az operatív célok megnevezése, illetve tartalma az elérni kívánt eredményekre utal, amely eredmények a város különböző területeink élő, különböző társadalmi csoportok esetében eltérő megközelítést, eltérő módszereket igényelhet. Ezek az eltérések azonban nem befolyásolják az adott operatív cél területi relevanciáját. Ez az oka annak, hogy a fenntartható, fejlődő társadalom stratégiai cél operatív céljai a város szinte minden területére vonatkoztatva azonosan fontosak, azonos relevanciával jellemezhetőek.

Integrált helyi társadalom

A társadalmi integráció minden társadalmi csoport esetében magas relevanciával jellemezhető. Az integráció a társadalmi csoportok (azon belül egyének) egymáshoz való viszonyának/kapcsolódásának irányultságát, intenzitását stb. jelenti. A társadalmi integráció erősítésében minden társadalmi csoportnak – legyen az nagyon magas státusú, vagy éppen deprivált helyzetben lévő – azonos „fontossága”.

A közösségek fejlesztése

A közösségek fejlesztése operatív cél csak részben köthető földrajzi területhez – a területi alapon szerveződő közösségek esetében.

Az értékalapon, közös érdeklődés, kedvtelés alapján szerveződő közösségek tagjai esetében a területi dimenzió kevésbé értelmezhető. (Pl. egy kedvtelésből túrázó, természetjáró csoport tagjai a város legkülönbözőbb részeiben lakó személyekből kerülhetnek ki.)

A közösségek fejlesztése területi relevanciája ezért a város minden lakott részét illetően azonos.

A helyi társadalom kulturális tőkéjének fejlesztése

A kulturális tőke tartalma a különböző társadalmi csoportok esetében erősen eltérő, de egyik ilyen csoport esetében sem állíthatjuk, hogy „teljes”.

A kulturális tőke tartalmának fejlesztése ugyan jelentős tartalmi eltéréseket mutathat, a fejlesztés azonban minden csoport esetében értelmes és szükséges célkitűzés. (Egyes csoportok esetében pl. a kulturális tőke ismereti részei, más csoportok esetében pl.: a szolidaritással, a társadalmi felelősségvállalással kapcsolatos részek fejlesztendő stb.)

A kulturális tőke fejlesztése operatív cél relevanciája ezért a város minden területén azonos.

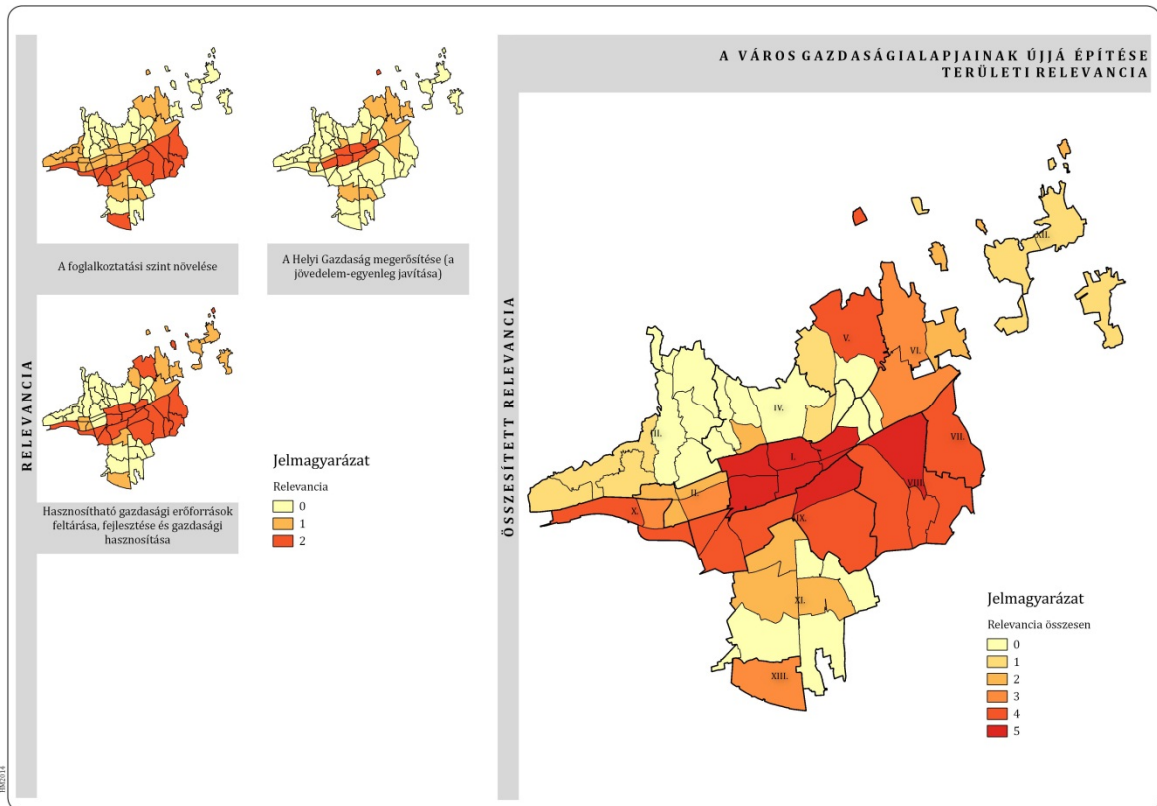
A fenntartható és javuló életminőség

A helyi társadalom életminősége számos összetevő eredője. (A Helyzetfeltárás című tanulmányban az életminőség 11 meghatározó jelentőségű dimenzióját nevesítettük.)

Ma nincs Pécs városában olyan terület, amely esetében e dimenziók mindegyikét megfelelő minőségüként említhetnénk. Akadnak területek, ahol pl. jók a közlekedési lehetőségek, de pl. rossz a környezet minősége. Más területeken jó lehet a környezet minősége, de pl. rosszak a közlekedési, vagy a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés lehetőségei.

Az életminőség fejlesztése operatív cél relevanciája ezért a város minden lakott területén magas.

A város gazdasági alapjainak újjáépítése



26. ábra: A város gazdasági alapjainak újjáépítése – területi relevancia

„A város gazdasági alapjainak újjáépítése” stratégiai célt szolgáló operatív célok közül „A foglalkoztatási szint növelésének” területi relevanciáját vizsgálva megállapítható, hogy a Pécs kelet-nyugati irányban átszelő vasútvonal köré (elsősorban délről szegélyezve) sűrűsödnek azok a területek, amelyeken alapvetően múlik a város iparának jövője. Ez a terület a város keleti részén a 66-os út mentén északra is kinyúlik, illetve „független foltként” található délen a Déli ipari park, amely szintén fontos terület az operatív cél szempontjából.

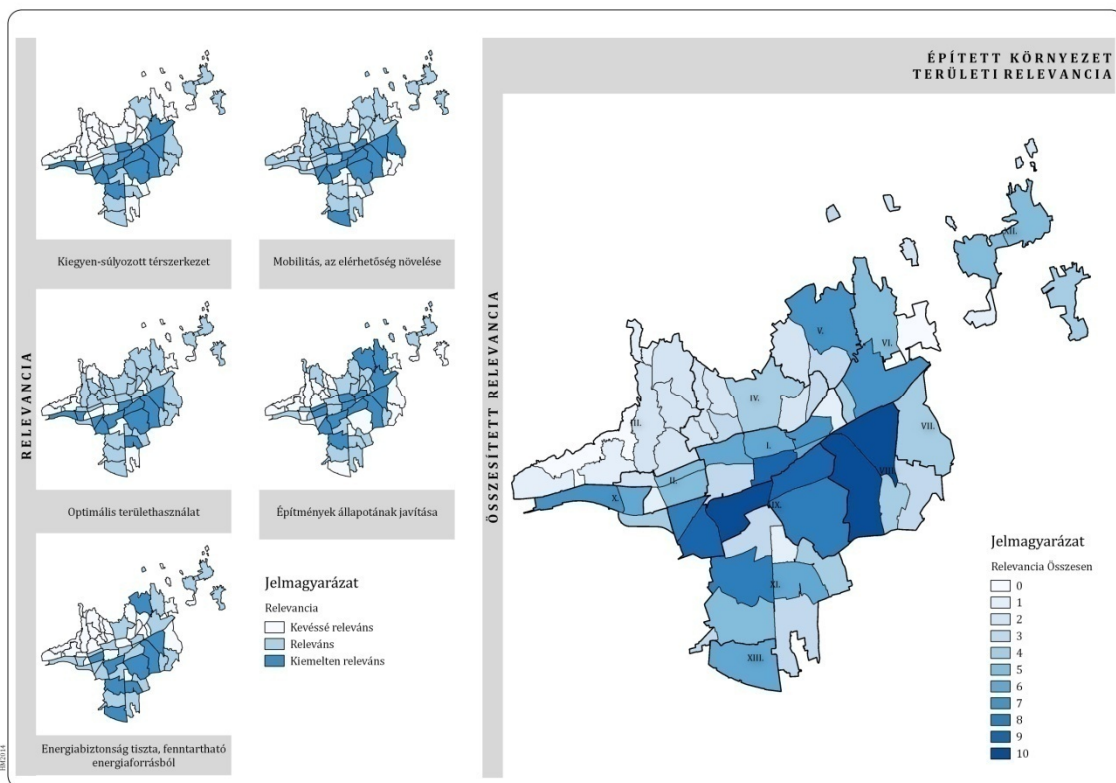
„A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)” operatív cél területi relevanciáját vizsgálva az állapítható meg, hogy elsősorban Pécs belső városrészei érintettek. Ennek alapvető oka az, hogy a teljes egyetemi infrastruktúra, a város turisztikai centruma és a legnagyobb kiskereskedelmi piacok mind itt találhatóak. Ettől függetlenül a város déli és keleti részein is találhatóak enyhén érintett területek, és teljesen független, de fontos foltként jelenik meg Árpádtető, a várostól egyébként elkülönülő északi irányban található városrész, ahol a Mecsextrém Park jelenléte a város turisztikai szolgáltatásait kiegészítve viszonylag jelentős vonzerővel bír.

A „Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása” operatív cél területi relevanciáját vizsgálva az állapítható meg, hogy a Pécs kelet-nyugati irányban átszelő vasútvonal köré (elsősorban délről szegélyezve) sűrűsödnek azok a területek, amelyeken leginkább érintettek. Ez leginkább annak

köszönhető, hogy itt található sok olyan (részben felhagyott, részben még kihasználatlan) ipari jellegű övezet, amelyek a jelenleginél sokkal komolyabb funkcióval bírhatnak a város gazdaságában. Ez a terület a város keleti részén a 66-os út mentén északra is kinyúlik, amelyen belül „kiemelt területként” jelenik meg Pécsbánya városrész, amelynek jövője mindenképpen kérdéses, a várható bánya-rekultiváció, és az azzal kapcsolatosan nyíló gazdasági lehetőségeket tekintve. Emellett a gazdaságilag hasznosítható erőforrások feltárásának szempontjából nagy a jelentősége a város „külső” városrészeinek (Somogy-Vasas-Hird), amelyek a város-városkörnyék viszonylatban már inkább városkörnyékként értelmezhetőek.

Összességében vizsgálva a „A város gazdasági alapjainak újjáépítése” stratégiai cél területi érintettségét a városon belül, az látható, hogy a város legfontosabb gazdasági céljait elsősorban egy „banán alakú” nyugat-kelet-észak irányultságú területen lehet és kell elérni, amelyből kiemelkednek a belső városrészek elsősorban a turisztikai, egyetemi, és piaci koncentráció miatt. Ettől a viszonylag összefüggő területtől elkülönülve, nagyon fontos városrészként jelenik meg a Déli ipari park területe, amely kiemelkedő elérhetőségi potenciálja miatt, és a már kialakított ipar befogadására alkalmas jellege miatt szintén kulcsfontosságú lehet a város gazdaságának jövőjét illetően.

Kompakt város – kiegyensúlyozott városszerkezet



27. ábra: Kompakt város – területi relevancia

A városra értelmezett kompaktság elsősorban a rendelkezésre álló területek tervszerű használatát, az egyes funkciók saját környezetükkel és a tágabb térszerkezettel való harmonikus és kiegyensúlyozott működését, tehát összességében a tömör, de funkcionális térbeliséget jelenti, ahol “minden a helyén van”.

Az ábra sorozat azt mutatja be, hogy az egyes városrészek adottságaik és lehetőségeik alapján milyen jelentős szerepet tölthetnek be az operatív célok elérésében. Az egyes operatív célok és az összesítő ábra alapján is egyértelműen látszik, hogy a továbblépés kulcsa a várostestet kelet-nyugati irányban szétválasztó, megújulásra váró gazdasági területek együttesében van.

Kiegyensúlyozott térszerkezet – a policentrikus városszerkezet és az infrastruktúra szolgáltatási szintje

A város belső kapcsolatait és közlekedési hálózatát a táji és domborzati adottságok, az ezzel összefüggésben kialakult városszerkezet és a térhasználat kultúrája határozza meg. A vasútvonal alatti kelet-nyugati irányú gazdasági zóna ma elválasztja a várostestet, ugyanakkor leromlott állapotával és rossz kihasználtságával le is értékeli önmagát. A térszerkezet hibái és hiányosságai csak tervszerű beavatkozásokkal javíthatóak.

Ideális esetben a központi funkciók a centrumban és annak közvetlen közelében, míg az alapellátást biztosító szolgáltatások térben szórtnak, nagyjából egyenletesen helyezkednek el. A Belváros mellett az lakótelepi alközpontok csak részben valósultak meg (Kertváros), illetve vesztettek szerepükből (Meszes). A városrészi központ a legteljesebb mértékben Uránvárosban épült ki, míg például Újhegy esetében teljesen hiányzik.

A fenntartható, alacsony energiafogyasztású környezet létrehozásának egyik kulcsa, a települések/településrészek optimális sűrűsége és racionális térbeli szervezése. A nyitott hálózatként működő, több kisebb központtal rendelkező policentrikus városszerkezet jelentősen csökkentheti a kényszerközlekedést, és ezzel a káros anyagok kibocsátását. Az a város, amely mérsékelten függ az autóhasználatától, gazdaságosabb, egészségesebb és emberibb is.

Mobilitás, az elérhetőség növelése – az átlagos eljutási idő és a modal split arányainak javítása

Az elmúlt 20 év mobilitási trendjei aránytalan és hosszú távon fenntarthatatlan közlekedési munkamegosztást eredményeztek. Mindezek következtében jelentősen növekedett a környezetterhelés, az utak zsúfoltsága, a közlekedési balesetek száma és ennek következtében romlott a városi életminőség. Pécsen a közlekedési alágazatok munkamegosztásának aránya (modal split) kedvezőnek mondható. A mobilitási trendek azonban előrevetítik az egyéni közlekedés további térhódítását (még, ha a válság miatt ezt időlegesen megtorpanni is látszik), ebből következően alapvető feladatunk a mobilitási igények és az azok kiszolgálását ellátó rendszerek befolyásolása. Mindannyiunk érdeke, hogy élhetőbb környezetet teremtsünk a magunk és a jövő generációi számára.

A városszerkezeten belül itt is a vasútvonal alatti terület kínálja a legtöbb lehetőséget, hiszen itt megvalósítható a belvárost tehermentesítő alternatív kelet-nyugati

kapcsolat, de egyúttal összekötő elem is tud lenni a szétszakított városrészek között. A területen elhelyezhető munkahelyek a lakóhelyekhez tudnak közelíteni, csökkentve a közlekedési igényt.

Optimális területhasználat – funkcionális tömörség, üzemeltethetőség, változatosság

A változatos területhasználat lényege, hogy egy területi egységen/városrészen belül megjelenő funkciók térben és időben jól kihasználtak legyenek. Pécs esetében az egyes területek funkcionális tömörsége, kihasználtsága javítható hisz számos fejlődés előtt álló (Budai külváros, Kertváros, Szigeti külváros), vagy rosszul, illetve alulhasznált (Pécsi víz menté, Gyárváros, elhagyott bányalétesítmények) terület van még a városszerkezetben. Ma még a különböző funkciók eloszlása, a területhasználat mintázata is alapvetően centralizált, monofunkcionális rendszerű.

Változatos területhasználattal a város beépített területének terjeszkedése fékezhető, az erőforrások a már használatba vett területekre koncentrálhatóak. A különböző szolgáltatások elérhetősége javul, az eljutási idő csökken.

Építmények állapotának javítása – energetikai állapot, kihasználtság, mobilitás

A felhasznált összes energia 40%-át az épületeinkben használjuk el, melynek mintegy kétharmada a fűtést és hűtést szolgálja. A korszerűsítés és az új építés növeli a városi épített környezetének értékét, szükségtelenné teszi az extenzív növekedést és már rövid távon is jelentős megtakarítást jelent az üzemeltetésben. A legtöbb feladat és lehetőség a sűrűn lakott, telepszerű beépítésű, többszintes lakóépületekből álló lakótelepeken (Uránváros, Megyerváros, Meszes), illetve az átalakuló gazdasági területeken (Északmegyer, Gyárváros) van.

Az épületállomány legalább 70 %-a felújítást igényel, mivel az általános avuláson túl energetikailag is pazarló. A műszaki állapot, az üres, kihasználatlan épületek száma nem ismert (felmérés nincs). Kevés az önkormányzati lakás, alacsony az ingatlan mobilitás. Kiemelkedő a város épített öröksége, amit óvni kell. A védelmet (kortárs alkotásoknál különösen) nehéz érvényesíteni. Külön említendő a bányák (részben örökségvédelmet is élvező) elhagyott építményei, melyek hasznosítását meg kell oldani.

Energiabiztonság, tiszta energiaforrás – CO₂ mérleg

Pécsett az energiabiztonság több eleme megvalósult, illetve közel áll a megvalósuláshoz. A fűtés jelentős része a városkörzet biomassza-állományából történik, így a távfűtésbe bekapcsolt lakások ellátásbiztonsága megfelelő. A távfűtés hatóköre növelhető. A villamosenergia-ellátás ellátásbiztonságához is közel áll a város. A közlekedés energiaforrása továbbra is szinte teljes egészében az importtól függ.

A tisztább, helyben rendelkezésre álló, megújuló energiaforrások közül elsősorban a napenergia hasznosítására van lehetőség a volt Karolina külfejtés, illetve a Basamalom – Tüskésrét területén. A lakótelepek koncentrált energia felhasználása jó lehetőséget kínál az épületeken elhelyezett kisebb, decentralizált energiatermelő egységek kiépítésére.

2. A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

2.1. Projektek rendszerének bemutatása: stratégiai célok és projektek összefüggése

A stratégia kidolgozása során az a szigorú szempont érvényesült, hogy a projektek rendszerének nem elég összhangban állnia a célrendszerrel, nem elég támogatniuk azok megvalósulását, hanem többségük – 60-70%-uk – megvalósulásának egyúttal garantálnia kell a stratégiai célok teljesülését is. A stratégiai célok pedig a város hosszú ideje tartó hanyatlásának megfordítását, a stabilan fenntartható fejlődés alapjainak megteremtését szolgálják.

Ezt a feltételt az a helyzetelemzési eredmény támasztja alá, mely szerint a város jelenleg ható hosszú és középtávú folyamatainak változatlansága esetén a város komplex fenntarthatósága nem biztosított.

Különösen a gazdasági alapok hiánya eredményezi azt, hogy a foglalkoztatás szintje elfogadhatatlanul alacsony, a társadalom jövedelemhiánya, a városhoz befolyó adók elégtelensége veszélyezteti a város működőképességét. A demográfia negatív trendje pedig- melyben az alacsony születési ráta mellett az intenzív elvándorlás is meghatározó szerepet játszik- a városméret csökkenését, a jóval nagyobb lakosságra kiépült infrastruktúra fenntarthatatlanságát vetíti előre. A gazdaság teljesítménye- mely más megfogalmazásban a helyi társadalom gazdasági teljesítménye- nem biztosítja a lakossággal nagyságrendileg arányos város életének fenntartható finanszírozását. Ebből következik, hogy olyan projektek megfogalmazására van szükség, amelyek újból megteremtik a város gazdasági alapjait, ez által biztosítják a fenntartható fejlődéshez szükséges jövedelmeket, biztosítják a fiatalok számára a jövőbe vetett hit lehetőségét, itt maradásra, tanulásra, családalapításra, utódok vállalására ösztönözve őket.

A társadalom magán viseli a több évtizede tartó gazdasági visszaesés hátrányos következményeit, ezért olyan beavatkozásokra is szükség van, melyek a megbomlott társadalmi egyensúlyok, integráltság-hiány helyreállítása irányába hatnak.

A város lakosság száma, kulturális-szakmai összetétele, infrastruktúrája és korábbi időszakokban szerzett szakmai tapasztalatai alapján a jelenleginél lényegesen nagyobb gazdasági teljesítményre predestinált, ezért rövid- és középtávon a gazdaság teljesítményének gyorsabb növelésére van lehetőség, mint amennyi idő alatt a társadalom főbb szerkezeti, demográfiai tényezői kedvezően befolyásolhatók. Ebből, és nem a gazdaság szerepének mindenható felfogásából adódóan jelenik meg a gazdaságfejlesztés nagyon hangsúlyosan a projektek rendszerében. A hosszú távú egyensúly megalapozása érdekében pedig a társadalomfejlesztés terén is el kell indítani azokat a folyamatokat, amely közép-hosszú távon megteremtik egy önfejlődésre és önellátásra képes helyi társadalom alapjait.

Mindebből következően a projektek nem ötletroham, projektgyűjtés és más, a kreativitásban rejlő lehetőségeket kiaknázó, azonban a fejlődési tényezők integrált reprezentációját nélkülöző módszertan segítségével kerültek kialakításra, hanem elsődlegesen a célrendszer elemeiből vezettük le őket. Ez azt is jelenti, hogy a nemzeti

szintű operatív programok nem a projektmegfogalmazások kiindulópontját, hanem szemléleti hátterét, viszonyítási pontját képezték.

A célrendszer a négy fenntarthatósági terület – természeti környezet, épített környezet, gazdaság, társadalom- szakmai megoszlása szerint került levezetésre. A tervezésben résztvevők azonban a tervezési folyamatban mindvégig arra törekedtek, hogy figyelembe vegyék az egyes területek, majd a megfogalmazásra kerülő célok kereszt hatásait annak érdekében, hogy a végső soron kialakuló projektek a minél több területre hatóak, a változások szempontjából legérzékenyebb pontokra hatóak legyenek. Ebből az igényből fakadóan a célrendszer egészéből levezetett projektek első megközelítésben számos átfedést tartalmaztak, valamint fogalmazásmódjuk és csoportosításuk eredendően nem az operatív programok struktúráját követve áll elő.

Az alábbiakban bemutatásra kerül a célrendszerből levezetett beavatkozási szükségletek rendszere. A további lépésben ezek az elsődlegesen megfogalmazott projektek az operatív programok társadalmatisítás céljából közreadott változatához és az ITS-t finanszírozó pályázat kiírásához, valamint a Városfejlesztési kézikönyv révén elfogadottá vált csoportosításhoz igazodóan kerül átcsoportosításra és átdolgozásra lényegében anélkül, hogy tartalomvesztés állna elő. Az átcsoportosítás további szempontja volt a gyakorlati kezelhetőség és a korábban említett integratív jelleg.

A célrendszer hosszú távú céljaiból és a paradigmaváltást igénylő helyzetből következően a tervezett beavatkozások minden területen mélyreható változtatásokat követelnek, ebből következően a 2020-ig tekintett stratégiai középtáv nem elegendő minden folyamat teljes végigvitelére. Ez a legpregnansabban a városszerkezetet és a természeti környezetet illetően érhető tetten, mivel ezek térben könnyebben ábrázolható, jelentős beruházási igényeket támasztó folyamatok. A gazdaság és a társadalom átalakítása jelenti a legnehezebb feladatot. A gazdaság terén az aránytalanul kicsi potenciál, a társadalom tekintetében pedig a gyenge foglalkoztatás és annak kilátásai miatt elindult elvándorlás megváltoztatása jelenti a legfontosabb beavatkozásokat.

A projektek az alábbiakban kétfajta csoportosításban kerülnek bemutatásra. Az első struktúra a célrendszert követi, így egyértelműen felismerhető a célok és a projektek összefüggése. A második- a további tervezés alapjául szolgáló- struktúra összhangot teremt az országos programok prioritásai és a város programja között.

2.1.1. A célrendszerből levezetett beavatkozások

	Projekt tárgya	Tartalom
AZ EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET BIZTOSÍTÁSA		
TER.1 KLÍMAVÁLTOZÁS HATÁSAIHOZ TÖRTÉNŐ ALKALMAZKODÁS		
TER.1.1	A város klímaváltozással szembeni sebezhetőségének vizsgálata	<ul style="list-style-type: none"> • Városi mikroklíma-térkép készítése és elemző tanulmány a városi mikroklímára hatással lévő háttérváltozók feltárására • Városi légáramlási modell (incl. széltérkép) készítése és elemző tanulmány a város átszellőzését akadályozó tényezők körének feltárására • Pécs városklíma-modelljének elkészítése (incl. mikroklíma-térkép, légáramlási modell stb.) • Épített környezet értékelése városrészek (vagy egyéb, bizonyos szempontból homogénnek tekinthető területegységek) szintjén: beépítettség; burkolt felületek aránya, típusa; épületegyüttes térszerkezeti komplexitása; belső hőkibocsátók feltérképezése; közlekedési terhelés modellje stb. • Kondicionáló zöldfelületek térbeli eloszlásának leírása (térképezés): integrált zöldterületi nyilvántartás készítése (incl. fakataszter, egészségügyi és oktatási intézmények zöldfelületeinek felmérése). A feltérképezett állomány mennyiségi és minőségi szempontok szerinti osztályozása. • Kondicionáló vízfelületek eloszlásának leírása (térképezés), forrás- és felszíni vízfolyások kataszterének készítése - aktualizálása.

	Projekt tárgya	Tartalom
AZ EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET BIZTOSÍTÁSA		
TER.1.2	Klímaadaptációt elősegítő projektek	<ul style="list-style-type: none"> • A klímaadaptációs irányelvgyűjtemény összeállítása és alkalmazása az építészet, gazdaság, energetika, egészségügy, oktatás stb. (azaz a városi élet minden) területén. Az elvek a helyi szabályozásban történő megjelentetése. Lakossági tudatosság formálása. • Csapadék helyben tartása, a gyűjtött csapadékvizek és hulladékvizek komplex hasznosítása (Források és felszíni vízfolyások kataszterének elkészítése, aktualizálása); Csapadék- és vízfolyásadatok reprezentatív mérésére szolgáló mérőhálózat kialakítása és folyamatos üzemeltetése az egész városra vonatkozóan; Városi vízháztartást leíró tanulmány elkészítése; A villámárvizek városi modelljének kidolgozása; Villámárvíz-védelmi rendszer kiépítése; Városi csapadékvízgyűjtő rendszer karbantartása, az aktuális igényekhez igazítása; Karsztvíz-bázis feletti burkolt területek csapadékelvezető-rendszerrel való ellátása; Zárt és nyitott városi csapadékgyűjtő ciszternák létesítése az erre alkalmas városrészekben; Kertes lakóépületek esővízgyűjtővel történő ellátása; Burkolt felületek burkolatának cseréje vizet áteresztőre (pl. parkolóknál, lakóingatlanok környezetében)) • A város átszellőzésének javítása (Megvalósíthatósági tanulmány a város szélcsatornáinak restaurálásáról; A város átszellőzésének javítása tájépítészeti, építészeti, várostervezési megoldásokkal) • A zöldfelületeket biztosító talajok védelme • A beépítetlen területek beépítésének rendeleti tiltása • Kondicionáló zöldfelületek intenzitásának növelése (l. TER 2.1) fás növényzet nagyszámú telepítésével, zöldfelületek új formáinak elterjesztésével (befuttatott falak, zöld tetők, lugasok), mezővédő erdősávok és út menti fasorok telepítésével, a város és városkörnyék zöldfelületeinek összekapcsolásával • Kondicionáló vízfelületek intenzitásának növelése • A város határában található erdők kiterjedésének és természeti értékének megőrzése, bennük a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmód alkalmazása • Erdőtelepítés a városkörnyéki mezőgazdasági területek erre használható részén • Levegőtisztaság javítása. • Szemléletformálás, lakossági tudatosság növelése.

	Projekt tárgya	Tartalom
AZ EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET BIZTOSÍTÁSA		
TER.2	ZÖLD- ÉS KÉKFELÜLETEK ÖSSZEFÜGGŐ RENDSZERÉNEK KIALAKÍTÁSA	
TER.2.1	A város zöldfelületi rendszerének komplex megújítása	<ul style="list-style-type: none"> • Közélcélú, humán aktivitást kiszolgáló zöldterületi funkciók biztosítása • Funkciót tartalmazó zöldterületi kataszter létrehozása (incl. oktatási intézmények játszó- és sportudvarainak katasztere) • Aktivitási igény felmérése • Közösségfejlesztésre alkalmas funkcionális zöldterületek létrehozása, tematikus, korosztályos kertek építése és fenntartása (babáktól az öregkorig) • Új szabadtéri sport és szabadidős létesítmények építése • Az új és a már meglévő jó minőségű humán aktivitásra alkalmas zöldfelületek megismertetése • Oktatási intézmények (iskolák, óvodák, egyetem) udvarainak és sportpályáinak korszerűsítése, felújítása, hétvégi-szünetekben történő megnyitása a szélesebb városi közönség részére • Közösségi kertek létrehozásához helyszín biztosítása • Szegregált területek megfelelő zöldfelületi ellátása. • Akadálymentesítés kiterjesztése, gyalogos és kerékpárutak bővítése. • A parkfenntartás színvonalának emelése, túlhasználat elkerülése, egységes információs rendszer kiépítése (térkép, piktogramok az eszközök használatához stb.) • A városhatár erdőinek fejlesztése - A növények minőségi cseréje (nem inváziós és nem allergén, a várható klímaváltozáshoz alkalmazkodni tudó fajok telepítése). A mecseki fekete fenyők helyén természetes újulat felnövekedésének biztosítása. • Külfejtések, zagytározók, tájsebek rekultivációja
TER.2.2	A város kékfelületi rendszerének minőségi, komplex megújítása	<ul style="list-style-type: none"> • Városi kékfelületek (pl. források patakok, tavak) revitalizálása, medrek és a kíséző zöldfelületek rendezése, záportározók létesítése és a város vízgazdálkodási rendszerébe való szerves illesztése. • A város kékfelületi rendszerének minőségi megújítása • A város aktuális kékfelületi rendszerének felvétele: I. TER 1.1.6 • A felszíni vízfolyások és mesterséges állóvizek vízminőségének folyamatos mérésére szolgáló hálózat kialakítása. • Szükség esetén a víztisztaságot biztosító beavatkozások megtétele. • A vízfolyások menti inváziós gyomok elterjedtségének felmérése, az inváziós gyomok visszaszorítása. • A városi nagyobb felszíni vízfolyások medrének felmérése, rendezése. • További mesterséges városi vízfelületek létesítése (csobogók, medencék, szökőkutak stb.). • A felszíni vizekkel kapcsolatos szabályozási környezet felülvizsgálata. • A város vízbázisainak védelme • A karsztvíz-bázis, a pellérdi és a tortyogói vízbázis szivárgó szennyeződésektől való fokozott védelme, a veszélyeztető tényezők folyamatos monitorozása. • A karsztvíz-bázis feletti erdőterületeken a folyamatos erdőborítás biztosítása. (I. 1.2.7)

	Projekt tárgya	Tartalom
AZ EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET BIZTOSÍTÁSA		
TER.3 KÖRNYEZETI ÁRTALMAK CSÖKKENTÉSE		
TER.3.1	Levegőtisztaság javítása	<ul style="list-style-type: none"> A légszennyezettségi monitorozás folytatása a meglévő városi mérőhálózat működésének támogatásával és a mért adatok széles körű hozzáféréseinek biztosításával (pl. városi döntéshozók, lakosság, társudományterületek szakértői számára). A levegőszennyezettség csökkentésével kapcsolatos intézkedések meghozatala. (Kibocsátások csökkentése; Forgalomtechnikai változtatások; Gyalogos és kerékpáros forgalom arányának növelése (l. 2.2.9. fejezet is); A város erősen szennyezett területén az átszellőzés biztosítása (l. 1.2.3.); Biológijailag aktív felületek növelése a város érintett részein (l. 1.2.5. és TER 2.); A városkörnyéki mezőgazdasági területeken az erdők és gyepek arányának növelése, pollenszennyező növények visszaszorítása (l. 1.2.7. és 2.1.6.); Szemléletformálás (pl. egyéni közlekedés módjának, mobilitási igények befolyásolása stb.)
TER.3.2	A zajszennyezés mérséklése	<ul style="list-style-type: none"> A zajszennyezés monitorozása. (Zajmérő-hálózat telepítése és folyamatos üzemben tartása; A zajkibocsátási adatok rendszeres mérése, a kapott adatok feldolgozása, egységes szerkezetbe foglalása, lehetőleg integráltan más városi környezeti mérőrendszer (pl. légszennyezettségi mérőhálózat, vízminőségi monitorozó rendszer stb.) adataival közösen kezelve, az adatállomány folyamatos aktualizálása; Az adatok széles körű hozzáférhetőségének biztosítása, a meglévő városi stratégiai zajtérkép folyamatos aktualizálása; A zajszennyezettségi adatok figyelembevétele a városi döntéshozásban.) A zajszennyezettség csökkentésével kapcsolatos intézkedések meghozatala. (Forgalomszabályozási lehetőségek rendszeres vizsgálata a folyamatosan aktualizált zajtérképi adatok alapján (pl. nehézgépjárművek forgalomkorlátozása, általános forgalom-csillapítás, sebességkorlátozás stb.); Tervszerű útfelújítási programok; Kerékpárút-hálózat fejlesztése, kerékpár-használat és gyalogos közlekedés ösztönzése. (l. 2.2.9.); Növényi intenzitás növelése az érintett útszakaszok mentén. (l. 1.2.5.; TER 2.); Szemléletformálás (pl. egyéni közlekedés módjának, mobilitási igények befolyásolása stb.)
TER.3.3	A hulladékkezelés fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> Kereskedelem motiválása a kevesebb és a lebomló csomagoló-anyagok használatára A lebomló hulladék komposztálással történő nagyobb arányú hasznosítása (Komposztálás intézményi kertekben; Kedvezményes komposztládák biztosítása; BOKOM-komposzt kedvezményes lakossági értékesítése; Komposztfelhasználás a zöldfelületek minőségének javításában; Lakossági tudatosság formálása)
TER.3.4	A fényszennyezés mérséklése	Fényszennyezés-térkép készítése.
TER3-5-	A talajszennyezés mérséklése és a talajok védelme	<ul style="list-style-type: none"> A talajszennyezés mérséklése A zöldfelületeket biztosító szabad talajfelületek védelme A termőtalaj védelme

	Projekt tárgya	Tartalom
A FENNTARTHATÓ, FEJLŐDŐ TÁRSADALOM		
TÁRS.1	A társadalmi nyilvánosság fejlesztése erre alkalmas médiamix fejlesztése, működtetése	<ul style="list-style-type: none"> A megfelelő intenzitású és minőségű társadalmi nyilvánosságot szolgáló kommunikációs eszközrendszer kialakítása és működtetése Offline kommunikáció eszközeinek, előállítás módjának, tartalmának, szerkesztési elveinek stb. kimunkálása, illetve megvalósítása Online kommunikáció eszközeinek, előállítás módjának, tartalmának, szerkesztési elveinek stb. kimunkálása, illetve megvalósítása A személyes kommunikációra vonatkozó stratégia kimunkálása, illetve megvalósítása
TÁRS.2	A helyi társadalom közösségei fejlődésének támogatása	A civil szervezetek tartalmi tevékenységének, illetve tevékenység minőségi fejlődésének támogatása tervezett pályázati úton
TÁRS.3	Térbeli/lakásmobilitást támogató (csak kisebb mértékben beruházás jellegű) menedzselő rendszer kialakítása	A lakásmobilitást támogató információs, illetve menedzselő rendszer kialakítása az illeszkedő lakhatási módok érdekében megvalósuló városon belüli térbeli mobilitás elősegítése érdekében. (A program csak részben beruházás jellegű)
TÁRS.4	A városüzemeltetési tevékenység minőségivé fejlesztése	A városüzemeltetés minőségivé fejlesztése a társadalmi integrációt (konfliktusforrások), az életminőséget (lepusztultság, épített környezetből származó környezeti hatások), kulturális tőke tartalmát negatív módon befolyásoló hatások felszámolása érdekében
TÁRS.5	Az önkormányzati fenntartású másodlagos szocializációs intézmények infrastruktúrájának és szakmai tevékenységének minőségi fejlesztése	Az önkormányzati intézmények (bölcsőde, óvoda) minőségivé tétele, infrastruktúrájuk és szakmai tevékenységeik fejlesztése, a szülők csoportjainak a tevékenységekbe való bevonása a társadalmi integráció, a kulturális tőke fejlesztése érdekében
TÁRS.6	A városmonitoring rendszerének kidolgozása és működtetése	A helyi társadalom alakulását, illetve az alakító tényezőket, a beavatkozások hatásait folyamatosan figyelemmel kísérő adatgyűjtési, elemzési rendszer
TÁRS.7	A civil szervezetek fejlődését támogató "inkubációs" jellegű tevékenységek rendszerszerű megvalósítása	A civil szervezetek működésének támogatása pályázatok, capacity building, infrastruktúra, és igény szerint testre szabott, folyamatos tanácsadás
TÁRS.8	A foglalkoztathatóság fejlesztése, rugalmassá tétele a képzési rendszeren keresztül	Az alacsony foglalkoztatási ráta részben a munkaképes korúak foglalkoztathatóságának hiányosságaiból adódik. (iskolai végzettségbeli, kulturális és kompetenciahiányok). A képzési rendszerben az alapismeretek bővítése, megszilárdítása, a szakismeretek terén pedig a piaci igényekhez való igazodás jelentősen javíthatja a munkaképes korúak elhelyezkedési esélyeit.

	Projekt tárgya	Tartalom
A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK ÚJJÁÉPÍTÉSE		
G.1	Pécs tudásintenzív (újra)iparosítása egészség-, környezet-, kulturális-kreatív és gépipari fókusszal	
G.1.1	Iparterületek fejlesztése a helyben lévő és potenciálisan betelepülő vállalkozások számára	<ul style="list-style-type: none"> • meglévő ipari parkok elérhetőségének javítása • barnamezős területek üzleti célú rehabilitációja • az ipari területek olcsó energiával-, hővel való ellátása • potenciális ipari parki területek kijelölése
G.1.2	Vállalkozások számára fejlesztési forrásokat biztosító pénzügyi alap létrehozása	<ul style="list-style-type: none"> • vissz- és nem visszerhes fejlesztési források biztosítása foglalkoztatás-növelési, energiahatékonysági, vagy helyi termék fókusszal • a város ipari parkjaiba betelepülő vállalkozások foglalkoztatási szempontú támogatása pl. önerő-támogatás formájában
G.1.3	Az önkormányzati adópolitika átalakítása gazdaságfejlesztési szempontú, vállalkozásbarát adópolitikává	<ul style="list-style-type: none"> • vállalkozás-barát adminisztráció irányába történő elmozdulás • foglalkoztatási szempontú, patrióta helyi adópolitika kidolgozása és megvalósítása
G.1.4	Vállalkozások támogatása/koordinálás a az uniós források elnyerésében és felhasználásában (ITB)	<ul style="list-style-type: none"> • a város iparterületein fejlesztéseket tervező KKV-k projektelképzeléseinek összegyűjtése • projektkataszter létrehozása • a projektjavaslatok prioritizálásához szükséges kritériumrendszer fejlesztése és alkalmazása • a kiválasztott projektjavaslatok dokumentációjának elkészítése, a projektek megvalósításának menedzsment-támogatása
G.1.5	A PTE tudásbázisának, innovációs kapacitásainak reálgazdaságba való tudatos integrálása	<ul style="list-style-type: none"> • A PTE bázisán létrejött spin-off és start-up vállalkozások támogatása • A reálgazdaság fejlesztéséhez igazodó kutatási és képzési profilok kialakítása és megerősítése a PTE-n
G.2	Pécs közszolgáltatás alapú gazdasági fejlesztése, a fejlesztéspolitikai rezsim átalakítása	
G.2.1	A városi közszolgáltatások optimalizálása, költséghatékonyságának javítása, és a hosszú távú fenntarthatóság megteremtése	<ul style="list-style-type: none"> • közösségi közlekedés költséghatékonysági fejlesztései (javítóbázis kialakítás és alacsony emissziójú buszok beszerzése) • a hulladékgazdálkodás fenntarthatóságot célzó fejlesztése (szelektív gyűjtés penetrációjának emelése, begyűjtött hulladék (energetikai) hasznosítása) • ingatlan-üzemeltetési profil kialakítása a Pécs Holding Zrt.-nél • út-, műtárgy-, és járda-rekonstrukciós program • a víziközmű-vagyon rekonstrukciója • a távhő-ellátás fejlesztése és korszerűsítése • sport- és rekreációs létesítmények fejlesztése
G.2.2	A fejlesztéspolitikai intézményrendszerben működő városi szereplők feladatainak tisztázása, összehangolása	
G.2.3	A város gazdaságának meghatározó szereplőivel való önkormányzati együttműködés intézményesítése	<ul style="list-style-type: none"> • rendszeres egyeztető fórum a pécsi gazdaság meghatározó szereplőivel (virilisták) • rendszeres egyeztető fórum a Kamarával, a PTE-vel városfejlesztési, városüzemeltetési, kutatás-fejlesztési, vállalkozás-fejlesztési, foglalkoztatási, városképviseleti stb. ügyekben

	Projekt tárgya	Tartalom
	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK ÚJJÁÉPÍTÉSE	
G.3	Nagyfoglalkoztatók Pécsre vonzása és integrálása a megye- régió gazdaságába, klasztereibe	
G.3.1	A felsőoktatás és a szakképzés gazdaságfejlesztési szempontú struktúraváltásának kezdeményezése és támogatása	<ul style="list-style-type: none"> • a szak- és a felsőfokú képzési területek gazdaságfejlesztési szempontú struktúraváltásának kezdeményezése • együttműködés a PTE-vel a munkaerőpiac kínálati oldalának erősítése és minőségi javítása érdekében: a szakirányú továbbképzésekre vonatkozó igények számbavétele a városi intézményrendszerben, és azok egyetem irányába történő közvetítése
G.3.2	A foglalkoztathatóság javítására irányuló intézkedések rendszerbe szervezése és fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • A pályorientáció hatékonyságának növelése • A munkaerőpiacról kiszorultak képzése, továbbképzése, átképzése a másodlagos és/vagy az első munkaerőpiacra való alkalmasság megszerzése érdekében • Másodlagos foglalkoztatási formák (közmunka, szociális foglalkoztatás, nonprofit szféra, családi foglalkoztatás, atipikus foglalkoztatási formák) körének bővítése • A közszféra keretében szervezett foglalkoztatási formák rendszerben való kezelése, az átjárhatóság biztosítása, a mobilitás ösztönzése az elsődleges munkaerőpiac irányába
G.3.3	Befektetés-akvizíciós szervezet létrehozása, gazdasági marketing, lobby- tevékenység erősítése	<ul style="list-style-type: none"> • befektetés-akvizíciós szervezet létrehozása (Kabinet, PVF N-Zrt, Pécs Holding, valamint a BMÖ és a PBKIK, saját erőforrásokkal, professzionális kiadványok és honlap készítése, folyamatos jelenlét a nemzetközi befektetési vásárokon
G.3.4	SSC-k elhelyezésére alkalmas A és B kategóriás irodaházak kialakítása	<ul style="list-style-type: none"> • a Pécs Holding Zrt. felméri az SSC-k elhelyezésére potenciálisan alkalmas ingatlanok körét és kataszterbe rendezi • a fejlesztendő ingatlanokat SSC-k elhelyezésére alkalmas állapotba hozza
G.4	Az egyetem és a turizmus fejlődésének támogatása a város jövedelemegyenlegének javítása érdekében	
G.4.1	Megyei szintű turisztikai desztináció összeszervezése és pocizionálása közös TDM szervezet kialakításával, elsősorban a meglévő attrakciók fejlesztésével	<ul style="list-style-type: none"> • térségi (megyei) desztináció-menedzsment és desztináció-marketing megvalósítása • komplex (élmény alapú és tematikus) turisztikai termékek kifejlesztése a tartózkodási idő meghosszabbítása érdekében • a PTE turisztikai képzési vonalának megerősítése a PBMK gyakorlati támogatásával pécsi helyszíneken, a Közgazdaságtudományi Kar szakmai integrátori szerepével • a beutaztató turizmus támogatása, különös tekintettel a konferencia és üzleti turizmusra • a pécsi múzeumok konszolidálása, szolgáltatásaik megújítása a Pécs2010- program fejlesztéseinek kiegészítése érdekében • wellness szolgáltatásokat is kínáló hotel megvalósításának a támogatása a pécsi kulturális negyed környezetében
G.4.2	A PTE intenzív támogatása a hallgatói létszámok szinten tartásában, bővítésében	<ul style="list-style-type: none"> • a PTE érdekérvényesítő képességének formális és informális támogatása • a város marketing kiadványaiban a PTE hangsúlyos szerepeltetése • a PTE segítése a hallgatói akvizícióban a város külföldi kapcsolatrendszerére támaszkodva
G.4.3	A városi infrastruktúra/ közszolgáltatások hallgatóközpontú fejlesztése a PTE-vel együttműködésben	<ul style="list-style-type: none"> • hallgatóbarát közszolgáltatások (közlekedés, kerékpáros infrastruktúra, stb.) • a PTE külföldi képzései infrastrukturális fejlesztéseinek támogatása

	Projekt tárgya	Tartalom
	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK ÚJJÁÉPÍTÉSE	
G.5	Helyi termékek és termelők megerősítése	
G.5.1	A helyi termékek piacra jutásának elősegítése, piacszervezési tevékenység	<ul style="list-style-type: none"> • a város- és városkörnyék termelői kínálatának felmérése • helyi piacok szervezése, a szükséges infrastruktúra és promóciós tevékenység biztosítása • Mentorálás, facilitálás, tanácsadói programok
G.5.2	A helyi termékek felhasználási arányának a növelése a városi közszolgáltatásokban	a helyi termékek előnyben részesítése az önkormányzati és a városi közszolgáltatók beszerzéseiben (pl. közétkeztetés)
G.5.3	Patrióta beszerzési gyakorlat meghonosítása	<ul style="list-style-type: none"> • a Kbt. által meghatározott keretek közt a helyi vállalkozások preferálása az önkormányzati beszerzésekben • helyi vállalkozások ajánlati konzorciumokba szervezésének támogatása • a város nagyobb értékű beszerzéseiben való ajánlattétel lehetőségének megteremtése érdekében (építőipar)
G.6	A szociális-, illetve közfoglalkoztatás rendszerének továbbfejlesztése	
G.6.1	A városi közmunkaprogramok és a szociális foglalkoztatás fejlesztése, eszközökkel és hatékony munkaszervezéssel való támogatása	<ul style="list-style-type: none"> • közmunka eszközpark fejlesztése • közmunka irányítás, munkaszervezési gyakorlatok fejlesztése • a közmunka versenypiaci hasznosításának (munkaerő-kölcsönzés) lehetőségeinek feltárása • a szociális foglalkoztatás lehetőségének szükségletekhez igazodó bővítése a civil szféra bevonásával
G.7	A város és a térség természeti erőforrásaiban (szén, urán, megújuló energiaforrások) rejlő potenciál és a hasznosítási lehetőségek feltárása	
G.7.1	A városkörnyék ásványvagyon- és energiapotenciáljának felmérése és a hasznosítás K+F programjának kidolgozása	<ul style="list-style-type: none"> • az ásványvagyon mennyiségét, minőségét és gazdaságos kitermelési lehetőségeinek felmérése • az ásványvagyon különböző hasznosítási lehetőségeinek környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak vizsgálata és a fenntartható fejlődés kritériumainak való megfeleltetése
G.8	A város-városkörnyék együttműködésében rejlő lehetőségek feltárása	
G.8.1	Város-városkörnyék termelési célú együttműködésének kialakítása, erősítése	<ul style="list-style-type: none"> • a várostérség termelői kapacitásainak a felmérése • a várostérség energetikai kapacitásainak felmérése (agrárbázisú megújuló energiaforrások) • CLLD-típusú együttműködések kialakításának támogatása
G.9	A városi vagyongazdálkodás fejlesztése	
G.9.1	Az önkormányzati vagyonnal való aktív vagyongazdálkodás rendszerének kialakítása (SZIT)	<ul style="list-style-type: none"> • ingatlan-kataszter elkészítése megfelelő tér-informatikai bázison • az elkészült kataszter összevetése a város meghatározó ingatlan tulajdonosainak adatbázisával (Magyar Állam, PTE), integrált ingatlanhasznosítási stratégia készítése • az integrált ingatlan-hasznosítási stratégia alapján a saját erőforrásból fejlesztendő ingatlanok körének meghatározása • SZIT létrehozása, a fejlesztéshez szükséges források biztosítása • önkormányzati bérlakások felmérése, a műszaki üzemeltetés átadása a PH-tól a Biokom Nonprofit Kft-nek

	Projekt tárgya	Tartalom
A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK ÚJJÁÉPÍTÉSE		
G.9.2	A köz- és magántulajdonú ingatlanállomány épületenergetikai fejlesztése és a közterületek üzemeltetésének energiahatékonysági fejlesztése	<ul style="list-style-type: none"> • a Hőerőművel megkötött HTM felülvizsgálata • önkormányzati tulajdonú ingatlanok energetikai korszerűsítése • a városi távhőszolgáltatás korszerűsítése • a városi-városkörnyéki megújuló energia-potenciál kiaknázása

	Projekt tárgya	Tartalom
KOMPAKT VÁROS - KIEGYENSÚLYOZOTT VÁROSSZERKEZET		
I.	Fejlesztési zónák projektjei	
É.1	Észak-déli tengely - a Városközpont déli irányú komplex fejlesztése	
É.1.1	Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása	Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása a távolsági buszpályaudvar és a vasútállomás közötti zónában, a szükséges infrastrukturális fejlesztések tervezése, ütemezése, tulajdonviszonyok rendezése.
É.1.2	Vásárcsarnok a helyi termékeknek	Az intermodális csomópont-hoz kapcsolódó kereskedelmi funkciók kialakítása, különös tekintettel a regionális termékek piacra jutását elősegítő korszerű vásárcsarnok kialakítására
É.1.3	Közlekedési területek újraértelmezése	A közlekedési (közúti, vasúti) területek újraértelmezése a vasút által elvágtatott városrészek összekapcsolására. Kiemelten kell kezelni a gyalogutak, gyalogjárdák kialakítását!
É.1.4	Siklói út és csatlakozó területek átfogó rehabilitációja	Siklói út és csatlakozó gazdasági területek átfogó rekonstrukciójának és rehabilitációjának előkészítése, a településrész alközponti szerepének erősítése
É.2	Kelet-nyugati tengely - a Belváros, a Budai városrész és a Szigeti külváros komplex kulturális, turisztikai és vállalkozási fejlesztése	
É.2.1	Régészeti Múzeum rekonstrukciója	Régészeti múzeum funkcióbővítő fejlesztése (integrált régészeti, néprajzi, helytörténeti kiállítás)
É.2.2	Nick udvar üzleti alapú fejlesztése	Nick udvar üzleti alapú fejlesztése, a műemlék épülettömb teljes felújítása, kereskedelmi, kulturális és közösségi célú hasznosítása, az idegenforgalom számára hozzáférhető módon
É.2.3	Volt Fegyveres Erők Klubja újrahasznosítása	FEK fejlesztése: „Kreatív Pláza” helyi kreatív kézművesipari bemutatóterem és belvárosi szolgáltató központ, továbbá közösségi terek kialakítása a volt FEK épületben, belvárosi parkolóhely fejlesztéssel
É.2.4	Belváros megközelítésének javítása	Belváros megközelíthetőségének javítása forgalomtechnikai, infrastruktúra-fejlesztési beavatkozásokkal (buszsávok kialakítása, kereszteződések átépítése, stb.) és környezetkímélő, attraktív közforgalmú közlekedési eszközökkel.
É.2.5	A Belváros és a Zsolnay Negyed kapcsolatának fejlesztése	Király utca – Búza tér – Zsolnay Negyed közötti terület komplex kereskedelmi, szolgáltatási és közterületi fejlesztése, turisztikai attrakció elemekkel való gazdagítása
É.2.6	Budai városrész rehabilitációja	Budai városrész lakóterületi rehabilitációja, közterületeinek rekonstrukciója, idegenforgalmat szolgáló szolgáltatási lehetőségeinek fejlesztése. A Zsolnay út melletti területsáv rekonstrukciója
É.2.7	Breuer Marcell sétány befejezése	48-as tér és Zsolnay Kulturális Negyed közötti közpark és sétány befejezése (benzinkút, kereskedelem megszüntetése)
É.2.8	Szigeti külváros központjának fejlesztése	A Szigeti külváros alközponti funkcióinak komplex fejlesztése, a Magasház környékének revitalizálása
É.3	Városliget - komplex táj rehabilitációs, környezetfejlesztési és környezetgazdálkodási projekt	
É.3.1	Kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése - II.	Közlekedési kapcsolatok fejlesztése: új kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése, illetve nyomvonal rekonstrukció a Siklói út és a Mohácsi út között
É.3.2	Észak-déli közlekedési kapcsolatok fejlesztése	Észak-déli közlekedési kapcsolatok fejlesztése, új felüljáró a Búza tér alatt, Kisállomás - Nagypáti út kapcsolat kiépítése
É.3.3	Pécsi-víz mentén parkterület kialakítása - I.	Pécsi-víz mentén kelet-nyugati irányú zöldfelületi kapcsolat, vízlépcsős tározó rendszer létrehozása, csatlakozó területek vegyes felhasználása
É.3.4	Tüskésréti tájrehabilitáció	Tájrehabilitáció, parkerdő és szabadidős tőfejlesztés a Tüskésréti volt zagyatározók környezetében

	Projekt tárgya	Tartalom
KOMPAKT VÁROS - KIEGYENSÚLYOZOTT VÁROSSZERKEZET		
É.3.5	Városliget a Balokány területén	Városi park kialakítása a Balokány területén, rekreációs és turisztikai létesítmények fejlesztése (lovarda, vizes élménypark, szálloda, sportpályák, tb.)
É.3.6	Kisbalokány fejlesztése és déli irányú kapcsolatainak kialakítása	A Kisbalokány városi parkjának és volt strandterületének fejlesztése és zöldfelületi kapcsolatainak kialakítása a déli Nagybalkánnyal (parkrekonstrukció, wellness szálló, közösségi terek)
É.3.7	Naperőmű létesítése Tüskésréten	Naperőmű létesítése Tüskésrét keleti térségében (ütemezett 500 kWA egységekből)
É.3.8	Iparfejlesztés a Basamalom területén	Iparfejlesztés: ipari terület kijelölése a hőerőmű melletti területen városi üvegház, fermentáló, illetve hőfogyasztó ipari létesítmény számára
É.4	Uránváros - Pécs-Nyugat városrehabilitációs akcióterület - a városrész értékeinek megőrzése, fejlesztése és bemutatása	
É.4.1	Uránváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése	Városrész központ funkcióbővítő fejlesztése, közterület rehabilitációja. Az Uránbányász tér - Olympia - Harmadik Színház tengely revitalizációja
É.4.2	A város sportcélú intézményterületének fejlesztése	Sportközpontok területének fejlesztése a Tüzér utca Megyeri út tengelyen (Sportcsarnok, Uszoda, Jégpálya, Teniszkлуб, Szivárvány Gyermekeház, Kosárákadémia, stb.) Uszoda, élménypark építése.
É.5	Tudásvölgy - átalakuló és fejlődő területek az innovatív iparágak számára a Pécsi-víz mentén	
É.5.1	Kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése - III.	Közlekedési kapcsolatok fejlesztése: új kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése a Siklói út és a Nyugat ipari út között, dupla körforgalom létesítése a Megyeri úton
É.5.2	Pécsi-víz mentén parkterület kialakítása II.	Pécsi-víz mentén kelet-nyugati irányú zöldfelületi kapcsolat, vízlépcsős tározó rendszer létrehozása, csatlakozó területek vegyes felhasználása
É.5.3	Pécsi Technopolisz	Északmegyer és Füzes korszerű technológiákra, az egyetemmel együtt kialakított K+F tevékenységre alapozott gazdasági célú fejlesztése
É.5.4	Hauni Hungária üzemterületének fejlesztése	Iparterületi kialakítása a Hauni Hungária és beszállítói részére a Móra Ferenc utca, Megyeri út, Északmegyer dűlő térségében
É.5.5	Vásártér kialakítása, az Expo Center hasznosítása	Vásártér áttelepítése az Expo Center mellé, az Expo épületének fejlesztése állandó kereskedelmi funkcióra
É.5.6	Tüke busz telephely kialakítása	Tüke busz telephely kialakítása a MÁV konténer pályaudvar területének felhasználásával
É.6	Gyárváros - Keleti gazdasági területek újrahasznosítása és fejlesztése	
É.6.1	Kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése - I.	Közlekedési kapcsolatok fejlesztése: új kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése az Üszögi út és a Mohácsi út között
É.6.2	Felhagyott ipari területek és létesítmények újrahasznosítása	Felhagyott ipari területek és létesítmények újrahasznosítása (volt szénmosó, volt villamos erőmű, volt házgyár, stb.)
É.6.3	Gyárvárosi lakóterületek rehabilitációja	Gyárvárosi lakóterületek szociális célú rehabilitációja, közterület és közösség fejlesztés
É.6.4	Gyárvárosi alközponti területeinek fejlesztése	Puskin tér és Budai vám közötti területek kereskedelmi alközponti szerepének fejlesztése
É.6.5	Észak-déli zöldfelületi folyosó kialakítása	Zöldfelületi folyosó kialakítása rekreációs feladatokkal a Pécsbánya, Névtelen utca, Gyárvárosi tengelyben

	Projekt tárgya	Tartalom
KOMPAKT VÁROS - KIEGYENSÚLYOZOTT VÁROSSZERKEZET		
É.7	Meszes - Pécs-Kelet szociális célú városrehabilitációs akcióterület	
É.7.1	Meszes központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése	Városrész központ funkcióbővítő fejlesztése, közterület rehabilitációja (Szeptember 6-a tér környezete, Szabolcsfalú központja)
É.7.2	Lakóterületek komplex fejlesztése	Lakóterületek komplex fejlesztése, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása
É.7.3	Lakóhely-minimum program	Különösen elavult lakókörzetek felszámolása, fejlesztendő körzetekben rehabilitációja
É.7.4	Lakóépületek korszerűsítése, energetikai célú felújítása	Lakóépületek korszerűsítése, energetikai célú felújítása a város energiastratégiájával összhangban
É.8	Kertek városa - Pécs-Dél szociális célú városrehabilitációs akcióterület	
É.8.1	Megyerváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése	A Déli városrészek heterogén központjainak újraértelmezése, komplex szemléletű funkcióbővítő fejlesztése, közterületek közösségek bevonásával tervezett felújítása
É.8.2	Lakóterületek komplex fejlesztése	Lakóterületek komplex fejlesztése, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása
É.8.3	Lakóépületek korszerűsítése, energetikai célú felújítása	Különösen elavult lakókörzetek felszámolása, fejlesztendő körzetekben rehabilitációja
II.	Segítő (kis-) projektek	
É.9	Térinformatikai rendszer létrehozása és működtetése	Komplex informatikai rendszer kiépítése, műszaki, üzemeltetési, pénzügyi, tulajdoni, és beavatkozási (tervezési) adatokkal való feltöltése
É.10	Általános épületfelújítás támogatási projekt - helyi foglalkoztatást és gazdaságot élénkítő komplex akció	
É.10.1	Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése (KEOP 5.5.0) alapján
É.10.2	Lakóépületek energetikai korszerűsítése	Lakóépületek korszerűsítése (energetikai)
É.10.3	Lakóterületek komplex fejlesztése	Lakóterületek komplex fejlesztése, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása
É.10.4	Lakóépületek korszerűsítése, energetikai célú felújítása	Lakóépületek korszerűsítése, energetikai célú felújítása a város energiastratégiájával összhangban
É.10.5	Helyi értékvédelmi program	Műemlékileg és helyileg védett épületek megővésének és megújításának célzott programja
É.11	Lakáspolitikai - a városi tulajdonú ingatlanállomány növelésére	
É.11.1	Szociális lakásállomány növelése	Szociális téren felhasználható lakásállomány növelése (rászorultság, pályakezdekők)
É.11.2	Üzleti célú lakásállomány kialakítása	Üzleti célú lakásállomány kialakítása a lakáspiac mobilizálására (bérlakás, apartmanház időseknek, diákoknak, városi ingatlan alap létrehozása)
É.12	Intelligens LED-es közvilágítási rendszer bevezetése Pécssett	

	Projekt tárgya	Tartalom
KOMPAKT VÁROS - KIEGYENSÚLYOZOTT VÁROSSZERKEZET		
É.13	Pécs-kökényi hulladéklerakó energetikai fejlesztése	
É.14	Városüzemeltetés, közterület és intézményfenntartás színvonalának növelése	A közmű szolgáltatások magas szintű biztosítása. Az életminőséget rontó, elhanyagolt, elhagyott környezeti helyzetek FELSZÁMOLÁSA. A közterületek és intézmények TERVSZERŰ KARBANTARTÁSA. Az értékes, de avult, vagy korszerűtlen közterületek és intézmények REHABILITÁCIÓJA, vagy REKONSTRUKCIÓJA.
É.15	SMART City Pécs program megvalósítása	
É.16	E-Smart City Pécs-informatikai fejlesztési program	
É.17	Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése a város egész területén	
É.18	A főépítési iroda fejlesztése	A főépítési, főkertési és infrastruktúrát felügyelő főmérnöki munkakörök fejlesztése, a városfejlesztés és tervezés háttérének kialakítása az önkormányzat keretein belül. Mobilitásközpont kialakítása
É.19	Közös energiatervezési rendszer kialakítása	Városi szinten létrejön az a koordináló szervezet, amely az energiastratégiának megfelelő operatív célokat, akcióterveket egységes eszként kezeli, a városban folyó projektekkel tisztában van, mindegyiknek ismeri a helyét és szerepét. Egyesíti az energiaszektor stakeholdereit, számukra információt szolgáltat azért, hogy elkerülje a város a párhuzamos beruházásokat, fejlesztéseket, és minden egyes újabb projekt a nagy egész rendszer hasznos elemeként kerüljön megvalósításra. A város a hozzájárulását az ilyen módon tervezett projektekhez adja, biztosítva ezzel a rendszerszintű építkezést. Előnyként azt kínálja fel, hogy az ilyen módon előállt tudásbázisból részesedhetnek azok, akik a stratégia mentén kívánnak dolgozni és ezt megkönnyíti számukra a koordináló szervezet. A koordináló szervezet szoros együttműködésben van a megye hasonló típusú, hasonló szerepet betöltő szervezetével, és így a város és a közvetlen vonzáskörzete összehangoltan képes fejleszteni az együttes energiastratégiáját. A koordináló szervezet törekszik arra, hogy a decentralizált rendszerek kiépítése érdekében, a stratégiának megfelelően alakítsa ki a szabályozórendszert, még akkor is, ha az nem illeszkedik az országos rendszerhez.
É.20	Közös energiaellátó rendszer létrehozása	A másik fontos szervezetfejlesztési cél – a rendszerszemléletű megközelítés érvényesítésének megfelelően – egy egységes, a város által felügyelt energia- és vízellátó központ (egy Pécsi Közüzemi Zrt), ahol egységes rendszerben kezelik a város alapvető ellátását. Egy ilyen szervezet képes kezelni azt, amikor a villamosenergia-termelés, a fűtés és az üzemanyag-termelés egy integrált rendszerben történik, az egyes részelemekre nem rakódnak rá egyéb költség- és adótényezők, és így a rendszer hatékonysága az elsődleges cél. Így az energia előállítása és szállítása lehetőség szerint egyetlen, vagy minél kevesebb tulajdonos segítségével történjék, igazodva a technológiai folyamatokhoz, elkerülendő a felesleges adózási és haszon célú árréseket. Így pl. a villamos árammal együtt termelt hő fűtési célú hasznosítása ugyanabból a rendszerből származik és nincs a részek között adásvételi kapcsolat.
III.	Stratégiai partnerségben megvalósítandó projektek	

	Projekt tárgya	Tartalom
KOMPAKT VÁROS - KIEGYENSÚLYOZOTT VÁROSSZERKEZET		
É.21	Karolina Zöld Energia Park	Környezetvédelmi-energetikai demonstrációs mintaprojekt megvalósítása a Karolina külfejtés rekultiválandó területén - munkahelyteremtő kapcsolódó üzemi tevékenységek telepítése Pécsbánya és Rigóder körzetében
É.22	„M60 – Pécs” intermodális logisztikai- ipari központ	Logisztikai-ipari központ kialakítása a déli gazdasági területhez kapcsolódóan, az autópálya, a vasút és a pogányi repülőtér integrált fejlesztésével
É.23	Pécsi Nemzetközi Egyetemi Képzőközpont létrehozása	A Pécsi Tudományegyetem nemzetközi oktatási bázisának, az egyes karok kiszolgálásának, az oktatók képzésének, a külföldi hallgatók kiszolgálásának komplex fejlesztése önálló infrastrukturális keretek között.

	PROJEKT TÁRGYA	Tartalom
KO(O)RMÁNYZÁS MOZGÁSTERÉNEK A BŐVÍTÉSE		
KOO.1	A tervezés és a vezetés összhangjának biztosítása	A koncepció megvalósítása szempontjából kiemelten fontos, hogy a város vezetése a koncepció alapján hozza a döntéseit. Ennek érdekében - Formalizálni kell azt a döntéshozatali eljárást, ami biztosítja, hogy a megvalósításra kerülő projektek az elfogadott koncepciónak megfelelnek, - Biztosítani kell a funkcionális területek összhangját az egyes projektek esetén, szintén formalizált módon.
KOO.2	Vezető stakeholderek platformja	A város legfontosabb, legnagyobb befolyással bíró intézményei, vállalkozásai összehangolt stratégiáikkal és cselekvési terveikkel olyan szinergiát valósíthatnak meg, amely lehetővé teszi a város összehangolt cselekvését. - Formalizálni kell azt a döntéshozatali eljárást, ami biztosítja, hogy a megvalósításra kerülőprojektek az összes érdekelt jóváhagyásával valósulnak meg. Ennek a folyamatnak túl kell lépnie a formális kereteken, és a tényleges tevékenységeket kell összehangolni.
KOO.3	Egy közös városi adatbázis létrehozása	A fenntartható módon működő város tisztában van azzal az erőforrás-készlettel, amely a rendelkezésére áll, és amit fejlesztenie kell a jövőben várható kihívásoknak való megfelelés érdekében. Ezért fontos a tevékenységek összehangolása, hogy megszűnjenek a párhuzamos tevékenységek, az egyszer már elvégzett munkát ne kelljen még egyszer elvégezni, és egy munka elkezdésekor rendelkezésre álljanak az eddig elvégzett munkák eredményei. Ennek érdekében a következőket kell biztosítani: - Az összes, a város tulajdonát képező adat, kutatási eredmény álljon rendelkezésre azok számára, akik szintén a város érdekében végeznek kutatásokat, fejlesztéseket. - A város által birtokolt erőforrások egy rendszerbe való rendezése. - Szakdolgozatok, kutatási eredmények: közösen elérhető tudásbázis kialakítása.
KOO.4	Lakossági bevonás a döntéshozatalba	A civil kapuk által már elindult kezdeményezés megerősítése: a lakosok motiváltságát, cselekvőképességét – amelyre igen nagyszüksége van a városnak – úgy lehet igazán felélnékíteni, ha érzik, hogy a javaslataik bekerülhetnek a döntéshozatali folyamatba. Az igazán sikeres menedzsment-módszerek (pl. a lean-menedzsment) egyik hajtóereje a dolgozók motiváltságának állandó fejlesztése, így érik el a hatékony munkavégzést és a minőségi javaslatok körének jelentős bővülését. Ennek a városi szintre való átültetése a város teljesítményét is megtöbbszörözhetné.

2.2. Kulcsprojektek bemutatása

2.2.1. Kulcsprojektek indoklása

A kulcsprojektek közt olyan projektek szerepelnek, amelyek megvalósulása lényeges előfeltétele valamely stratégiai vagy operatív célnak, vagy más, összességében lényeges projekteknek, vagy nagy súllyal befolyásolja azok megvalósulását.

Az alábbiakban kiválasztott projektek a rövid-, közép- és hosszú távú társadalom-fejlődés, foglalkoztatás, gazdaságfejlesztés terén játszanak kiemelkedően fontos szerepet.

Az elemzések és a munkafolyamatok során kinyilvánított szakmai és nem szakmai vélemények egyöntetűen azt tükrözték, hogy a város legsúlyosabb problémája és a legsürgősebben és tartós eredménnyel megoldandó feladata a kedvezőtlen foglalkoztatási helyzet markáns javítása. A foglalkoztatás a gazdaság és a társadalom összetett, egymástól elválaszthatatlan működésének következménye.

A projektek egy része a foglalkoztatás azonnali, közvetlen javítására irányul, mivel azonban a gyors megoldások támogatások, költségvetési források felhasználása révén tudnak eredményt hozni, nem lehetnek tartósak, a támogatás megszűnésével elveszítik létalapjukat. Ezt csak részben ellensúlyozhatja, ha e megoldások tartósságot fokozó elemeinek nagyobb szerepet juttatunk. *(A foglalkoztathatóság javítására irányuló intézkedések rendszerbe szervezése és fejlesztése.)*

Ezen átmeneti, ideiglenes megoldásokhoz ezért párosulnak olyan beavatkozások, amelyek középtávon erősítik a gazdaságot, ennek révén piaci körülmények közt is életképes munkahelyeket teremtenek. *(Térségi gazdaságfejlesztést szolgáló, foglalkoztatást segítő intézkedések.)*

A foglalkoztatás eredményességét jelentősen meghatározza, hogy a piaci igények és a munkaerő-kínálat összhangban állnak-e egymással. Az újonnan keletkező munkahelyek tartóssága és a város eltartó-képessége szempontjából kiemelkedően fontos, hogy minél nagyobb arányban keletkezzenek magas minőségű munkát igénylő, nagy hozzáadott értéket előállító munkahelyek. Az ennek megfelelően, jól működő gazdasági szféra nagy számban és arányban igényel munkaképes korban lévő, a magas munkaerő-piaci követelményeknek egészségi és kulturális-szakmai tekintetben megfelelni képes munkaerőt. A társadalmi fejlődés támogatásának ezért ezen arányok javítására kell irányulnia: javítaniuk kell a munkaképes korúak arányát, piacképes tudását, kultúráját és egészségi állapotát. Ez a tevékenység hosszú távon hoz eredményt, a város jelenlegi helyzete azonban szükségessé teszi, hogy mihamarabb elinduljon egy hosszan tartó, nem projektszemléletű, hatékony program, amely a társadalmi felemelkedés elérésére irányul annak érdekében, hogy a fejleszteni kívánt gazdaság magas kulturális és szakmai igényességű munkahelyeit helyi munkaerővel lehessen kielégíteni. *(A társadalmi felemelkedés gyorsítását és a munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztését szolgáló kiemelt kísérleti projekt.)*

2.2.2. Kulcsprojektek elemeinek bemutatása

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	
A. KULCSPROJEKTEK				
A1		A felsőoktatás és a szakképzés gazdaságfejlesztési szempontú struktúraváltásának kezdeményezése és támogatása, valamint a képzési szintek összhangjának megteremtése		
	A1.1.	A pályaaorientáció hatékonyságának növelése		
		A gazdaságfejlesztés munkaerő-igényének kielégítése, a pályaelhagyók számának csökkentése, az álláskeresők számának csökkentése és az elvándorlás visszaszorítása érdekében szemléletváltást kell elérni a pályaválasztás terén. El kell érni, hogy növekedjen a város stratégiai ágazataihoz tartozó műszaki szakmák ismertsége és presztízse, és növekedjen az ezekre jelentkezők aránya.	EFOP 3.1 EFOP 3.2 EFOP 3.3	A minőségi oktatáshoz, neveléshez és képzéshez való hozzáférés biztosítása, korai iskolaelhagyás csökkentése A neveléshez és képzéshez való hozzáférés biztosítása a nem formális és informális tanulási formákon keresztül A felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának növelése a felsőoktatás szerkezetalakítása és minőségi színvonalának emelése által
	A1.2.	A felsőfokú műszaki képzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése		
		A PTE a város és a térség stratégiai fejlesztési igényeihez és az általános hazai szakemberigényekhez igazítja képzési struktúráját (ide értve az idegen nyelvek oktatását is), javítja a piaci igényekre való gyors reagálás képességét. Koordinálja a teljes szakképzési struktúra szintjeinek összehangolását.	EFOP 3.3	A felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának növelése a felsőoktatás szerkezetalakítása és minőségi színvonalának emelése által

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	
	A1.3.	A középfokú szakképzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése		
		A középfokú szakképzés rendszerét úgy kell átalakítani, hogy a képzési szintek egymásra épülése biztosított legyen, s az egyes képzési szintekről kibocsátott szakemberek száma, elméleti és gyakorlati ismeretei megfeleljenek a stratégiai fejlesztés tárgyát képező ágazatokban várható piaci igényeknek. A képzési szintek összehangolás keretébe kell illeszteni a felsőfokú szakképzés ("FSZ" képzés) piackonform megoldását.	EFOP 3.1 EFOP 3.2 EFOP 3.3	A minőségi oktatáshoz, neveléshez és képzéshez való hozzáférés biztosítása, korai iskolaelhagyás csökkentése A neveléshez és képzéshez való hozzáférés biztosítása a nem formális és informális tanulási formákon keresztül A felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának növelése a felsőoktatás szerkezetalakítása és minőségi színvonalának emelése által
	A1.4.	Komplex, több képzési szint és forma kiszolgálására képes központi gyakorlati képzőhely megtervezése és megvalósítása		
		A duális képzés követelménye Pécs és Baranya környezetében az alacsony fejlettségű gazdaság és a gyenge vállalkozási struktúra miatt nem oldható meg kellő hatékonysággal. A megoldás egy sokoldalú, minden képzési szint igényeit kiszolgáló, a gazdasági és képzési szereplők közös részvételével megtervezett és kialakított gyakorlati képzőhely, amely a piacon lévő vállalkozások kompetencia- és eszközhiányait hivatott pótolni, képes a képzésben résztvevő oktatók továbbképzésére és a műszaki fejlődés révén megjelenő új technikák adaptálására.	EFOP 3.1 EFOP 3.2 EFOP 3.3	A minőségi oktatáshoz, neveléshez és képzéshez való hozzáférés biztosítása, korai iskolaelhagyás csökkentése A neveléshez és képzéshez való hozzáférés biztosítása a nem formális és informális tanulási formákon keresztül A felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának növelése a felsőoktatás szerkezetalakítása és minőségi színvonalának emelése által

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	
A1.5	A PTE intenzív támogatása a hallgatói létszámok szinten tartásában, bővítésében			
		A PTE érdekérvényesítő képességének formális és informális támogatása A város marketing kiadványaiban a PTE hangsúlyos szerepeltetése A PTE segítése a hallgatói akvizícióban a város külföldi kapcsolatrendszerére támaszkodva	EFOP 3.2 EFOP 3.3	A neveléshez és képzéshez való hozzáférés biztosítása a nem formális és informális tanulási formákon keresztül A felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának növelése a felsőoktatás szerkezetalakítása és minőségi színvonalának emelése által
A1.6.	Nemzetközi Egyetemi Szolgáltatóközpont létrehozása			
		A PTE hallgatói összetételében folyamatosan nő a külföldi hallgatók súlya, s az egyetem stratégiai céljai közt létszámuk erőteljes növekedése szerepel. A külföldi hallgatók döntő többsége nyelv- és országismeret nélkül érkezik Pécsre, így az ideiglenesen Magyarországon tartózkodásukkal és az egyetemi élettal kapcsolatos számtalan ügy elintézése, valamint az anyaországokkal való kapcsolattartás jelentős ügyintézési és egyéb (személyes) támogatást tesz szükségessé részükre, melynek az intézményrendszerét és infrastruktúráját meg kell teremteni.	EFOP 3.3	A felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányának növelése a felsőoktatás szerkezetalakítása és minőségi színvonalának emelése által
A2	A foglalkoztathatóság javítására irányuló intézkedések rendszerbe szervezése és fejlesztése			
A2.1	A foglalkoztathatóságot rövid távon javító, a munkaerő-kínálat és a kereslet összhangját javító képzések szervezése			
		A munkaerőpiacról kiszorultak képzése, továbbképzése, átképzése a másodlagos és/vagy az első munkaerőpiacra való alkalmasság megszerzése érdekében	TOP 6.	Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	
A2.2	Másodlagos foglalkoztatási formák (közmunka, szociális foglalkoztatás, nonprofit szféra, családi foglalkoztatás, atipikus foglalkoztatási formák) körének bővítése			
		<p>A városi közmunkaprogramok és a szociális foglalkoztatás fejlesztése, eszközökkel és hatékony munkaszervezéssel való támogatása: közmunka eszközpark fejlesztése, közmunka irányítás, munkaszervezési gyakorlatok fejlesztése. A másodlagos foglalkoztatási formák keretében is kitüntetett cél a tartós foglalkoztatásra való alkalmassá válás és a tartós foglalkoztatást lehetővé tevő foglalkoztatási keretek megteremtése.</p> <p>A közszféra keretében szervezett foglalkoztatási formák rendszerben való kezelése, az átjárhatóság biztosítása, a mobilitás ösztönzése az elsődleges munkaerőpiac irányába</p>	GINOP 5. TOP 6.	Foglalkoztatás és képzés Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés
A2.3	A társadalmi felemelkedés segítését és a munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztését szolgáló kiemelt kísérleti nagyprojekt			
		<p>A város társadalmi-gazdasági fenntarthatóságának megalapozása a családok és a gyermekek komplex támogatása révén:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gyermekellátás • családgondozás • oktatás • felnőttképzés • kulturális szolgáltatások, közösségfejlesztés • kommunikáció <p>komplex fejlesztési modelljének kidolgozása és megvalósítása.</p>	EFOP	A program finanszírozásának és megvalósításának keretei kormányzati egyeztetés keretében alakíthatók ki.

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	
A3.		Térségi gazdaságfejlesztést szolgáló, foglalkoztatást segítő intézkedések		
A3.1.	A város és vonzáskörzete erőforrásainak felmérése és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I alapú, innovációs és hatékonyságnövelési célú hasznosítási programjának kidolgozása			
		<p>A Kék Gazdaság újraiparosítást megvalósító módszere alapján fel kell tártani az összes – fizikai és nem fizikai – erőforrást, ami helyben rendelkezésre áll. Ezekből kell kialakítani működőképes üzleti modelleket. Ehhez szükséges a város és vonzás körzete erőforrásainak felmérése és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I programjának kidolgozása.</p> <p>A fizikai erőforrások körében a jelenleg nem használt, hulladékként nyilvántartott (pl. a bányákból kiszivattyúzott víz), nem felhasznált (pl. üresen álló gyárépületek), valamint a rendelkezésünkre álló ásványvagyon mennyiségének, minőségének, kitermelési, feldolgozási lehetőségeinek felmérése.</p> <p>A nem fizikai erőforrások körében a nem használt szellemi erőforrásaink (pl. az egyetemről kikerülő szakmai potenciál, a nyugdíjasok szakmai potenciálja – az elérhető tudásbázis) felmérése.</p> <p>Ezek alapján az erőforrások optimális hasznosítási lehetőségeinek kidolgozása, azok innovatív kombinációs lehetőségeinek felmérése, környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak vizsgálata és a fenntartható fejlődés kritériumainak való megfeleltetése, a hasznosítást elősegítő K+F+I programok elindítása.</p>	GINOP 2.2.	Stratégiai együttműködések kezdeményezések támogatása K+I és
A3.2.	Karolina Zöld Energia Park nagyprojekt			
		<p>Környezetvédelmi és -fejlesztési, energetikai - mező-és élelmiszergazdasági -turisztikai - munkahelyteremtő a Karolina külfejtés rekultiválandó területén és a korábban rekultivált szomszédos területen. A megtermelt villamos- és hőenergia, valamint az 1millió m3 tisztított víz bázisán a térség foglalkoztatási és versenyképességi helyzetét jelentősen javító mezőgazdasági és élelmiszertermelő kapacitás, valamint turisztikai, részben rekreációs potenciál hozható létre. Az önkormányzat a fejlesztések előkészítésébe és a befektetés megszervezésébe kapcsolódhat be.</p>	TOP GINOP KEHOP VP EFOP	Komplex nagyprojekt, összetett finanszírozással valósítható meg, melynek része a rekultivációs kötelezettségek teljesítése.

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	
A3.3.	Vállalkozások támogatása/koordinálása az uniós források elnyerésében és felhasználásában (ITB)	A város iparterületein fejlesztéseket tervező KKV-k projektelképzeléseinek összegyűjtése Projektkataszter létrehozása A projektjavaslatok prioritizálásához szükséges kritériumrendszer fejlesztése és alkalmazása A kiválasztott projektjavaslatok dokumentációjának elkészítése, a projektek megvalósításának menedzsment-támogatása	TOP 1.	Térségi gazdaság-fejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében
		A3.4.	Vállalkozások számára fejlesztési forrásokat biztosító pénzügyi alap létrehozása	Vissz- és nem visszterhes fejlesztési források biztosítása foglalkoztatás-növelési, energiahatékonysági, vagy helyi termék fókusszal A város ipari parkjaiba betelepülő vállalkozások foglalkoztatási szempontú támogatása pl. önerő-támogatás formájában
A3.5.	A fejlesztéspolitikai intézményrendszerben működő városi és térségi szereplők feladatainak összehangolása, az együttműködés intézményesítése	A PVF-Zrt eddigi stratégiai és operatív fejlesztéspolitikai szerepének megerősítése, tevékenységének bővítése a SZIT fejlesztési feladatainak, a befektetés-akvizíció feladatainak és a pénzügyi alapok szakmai gondozásának az ellátásával. A PVF-Zrt, a Pécs Holding, mint városi vagyonkezelő és a Kabinet közti koordináció javítása, intézményesítése (belső fejlesztéspolitikai koordináció) A Város, a megye és a PTE közti fejlesztéspolitikai koordináció intézményesítése (külső fejlesztéspolitikai koordináció)	TOP 1.	Térségi gazdaság-fejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében
		A3.6.	Befektetés-akvizíciós szervezet létrehozása, gazdasági marketing, lobby- tevékenység erősítése	Befektetés-akvizíciós szervezet létrehozása (Kabinet, PVF NZrt, Pécs Holding, valamint a BMÖ és a PBKIK, saját erőforrásokkal, professzionális kiadványok és honlap készítése, folyamatos jelenlét a nemzetközi befektetési vásárokon

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	
A3.7.		Megyei szintű turisztikai desztináció összeszervezése és pozicionálása közös TDM szervezet kialakításával, elsősorban a meglévő attrakciók fejlesztésével		
		<ul style="list-style-type: none"> Desztináció-marketing megvalósítása Komplex (élmény alapú és tematikus) turisztikai termékek kifejlesztése a tartózkodási idő meghosszabbítása érdekében A PTE turisztikai képzési vonalának megerősítése a PBMK gyakorlati támogatásával pécsi helyszíneken, a Közgazdaságtudományi Kar szakmai integrátori szerepével A beutaztató turizmus támogatása, különös tekintettel a konferencia és üzleti turizmusra A pécsi múzeumok konszolidálása, szolgáltatásaik megújítása a Pécs2010- program fejlesztéseinek kiegészítése érdekében Wellness szolgáltatásokat is kínáló hotel megvalósításának a támogatása a pécsi kulturális negyed környezetében 	GINOP 6.	Turizmus - Versenyképes turisztikai kínálat
A4		A közösségek fejlődését és működését támogató "inkubációs" jellegű tevékenységek rendszerszerű megvalósítása		
		A civil szervezetek működésének támogatása pályázatok, capacity building, infrastruktúra, és igény szerint testre szabott, folyamatos tanácsadás segítségével	TOP 6.	Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés
A5.		A szervező és informáló társadalmi nyilvánosság fejlesztése erre alkalmas médiamix fejlesztése, működtetése		
		A helyi társadalom számára a megfelelő - szervező és informáló - társadalmi nyilvánosságot biztosító médiamix kialakítása, tartalomfejlesztés, a kommunikációs tevékenység folyamatos fenntartása	TOP 2.5	Szemléletformáló akciók, képzések

2.3. Hálózatos projektek bemutatása

2.3.1. Hálózatos projektek indoklása

A hálózatos projektek kategóriájában szerepelnek az alább projekt típusok:

- a városszerkezet átalakítását, jelentős szerkezeti elemeinek, zónáinak átalakítását célzó fejlesztések
- a jelentősebb vonalas infrastruktúra-fejlesztések
- a város egészét vagy nagy területét érintő, vagy területeinek összeköttetését megteremtő fejlesztések
- olyan pontszerű vagy foltszerű fejlesztések, amelyek a város területén rendszert alkotnak.

2.3.2. Hálózatos projektek elemeinek bemutatása

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	
B. Hálózatos projektek				
B1.	Energiahatékony utca és ház			
	B1.1.	A középületek energetikai fejlesztése		
		A Hőerőművel megkötött HTM felülvizsgálata Önkormányzati tulajdonú ingatlanok energetikai korszerűsítése A városi távhőszolgáltatás korszerűsítése A városi-városkörnyéki megújuló energia-potenciál hasznosítása	TOP 3. KEHOP 5.	Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken Energiahatékonyág növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása
	B1.2.	Lakóépületek energetikai korszerűsítése		
		Lakóépületek energetikai korszerűsítése, különösen elavult lakóközvetek felszámolása, fejleszthető közvetek rehabilitációja	KEHOP 5.2	Épületek energiahatékonyági korszerűsítése megújuló energiaforrások alkalmazásának kombinálásával

B1.3.	Intelligens LED-es közvilágítási rendszer bevezetése Pécssett		
	A közvilágítás korszerűsítésénél az üzemeltetés költségeinek jelentős csökkentése érhető el a fejlett LED technológiák alkalmazásával. A hagyományos rendszerek fénytechnikai értékei 20-50%-os teljesítményfelvétellel biztosíthatóak az élettani hatások jelentős javulása mellett. Része még az integrált lencserendszer, a szabályozható elektronika és a távoli irányíthatóságot biztosító szoftveres menedzsment.	KEHOP 5.5	Intelligens hálózati rendszerek támogatása a villamosenergia-rendszer rugalmasságnak biztosítására
B2	Pécsi-víz zónájának rendezése és fejlesztése - K-NY-i tengely		
B2.1	Kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése		
	Közlekedési kapcsolatok fejlesztése: új kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése az Üszögi út és a Mohácsi út, a Siklósi út és a Mohácsi út, a Siklósi út és a Nyugat ipari út között, különszintű csomópont kialakítása a Megyeri úton; "SMART" vasúti átjáró	TOP 2. IKOP 3.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Fenntartható városi közlekedés fejlesztése, elővárosi vasúti elérhetőség javítása
B2.2.	A Pécsi-víz medrének megújítása, revitalizálása		
	A Pécsi-víz medrének revitalizálása, a meder és a kísérő zöldfelületek rendezése, a város vízgazdálkodási rendszerébe illesztése	TOP 2. KEHOP 2.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Települési vízellátás, szennyvíz-elvezetés- és tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése
B2.3.	Pécsi-víz mentén parkterület kialakítása		
	Pécsi-víz mentén kelet-nyugati irányú zöldfelületi kapcsolat, vízlépcsős csapadéktározó rendszer létrehozása, csatlakozó területek vegyes felhasználása	TOP 2.3	Család- és klímabarát városi környezet kialakítása
B2.4.	A város sportcélú intézményterületének fejlesztése		
	Sportközpontok területének fejlesztése a Tüzér utca - Megyeri út tengelyen (sportcsarnok, uszoda, jégpálya, teniszkлуб, Szivárvány Gyermekeház, Kosárákadémia stb.) Uszoda, élményfürdő építése.	TOP 2. TOP 4.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés A helyiközösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése

B3	A város akcióterületen kívüli zöldfelületi rendszerének komplex megújítása		
	A városi közterületek rekreációs célú fejlesztését célozza ez a projekt. Közösségfejlesztésre alkalmas funkcionális zöldterületek létrehozása pl. tematikus, korosztályos kertek építése, új szabadidős és sportlétesítmények kialakítása a cél.	TOP 2.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés
B4	A város akcióterületeken kívüli kékfelületi rendszerének minőségi, komplex megújítása		
	Városi kékfelületek (pl. források patakok, tavak) revitalizálása, medrek és a kísérő zöldfelületek rendezése, záportározók létesítése és a város vízgazdálkodási rendszerébe való szerves illesztése.	TOP 2. KEHOP 2.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Települési vízellátás, szennyvíz-elvezetés- és tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése
B5	Szociális téren felhasználható lakásállomány növelése		
	A szociálpolitikai és foglalkoztatáspolitikai célokat szolgáló lakásállomány társadalmi, műszaki és pénzügyi fenntarthatóságának megteremtése (rászoruló és pályakezdők részére).	KEHOP 5.2	Épületek energiahatékonysági korszerűsítése megújuló energiaforrások alkalmazásának kombinálásával
B6.	A városi infrastruktúra/ közszolgáltatások hallgatóközpontú fejlesztése a PTE-vel együttműködésben		
	Hallgatóbarát közszolgáltatások (közlekedés, kerékpáros infrastruktúra stb.)	EFOP 4. GINOP 2.3 TOP 3.1	Infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében K+I infrastruktúra és kapacitás megerősítése a nemzetközi kiválóság érdekében Fenntartható települési közlekedésfejlesztés
B7.	Észak-déli zöldfelületi folyosó kialakítása		
	Zöldfelületi folyosó kialakítása rekreációs, közcélú, humán aktivitást kiszolgáló funkcionalitással a Pécsbánya, Névtelen utca, Gyárvárosi tengelyben	TOP 2.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés

B.8	„M60 – Pécs” intermodális logisztikai-ipari központ		
	Logisztikai-ipari központ kialakítása a déli gazdasági területhez kapcsolódóan, az autópálya, a vasút és a pogányi repülőtér integrált fejlesztésével	GINOP 1. TOP 1. IKOP 3.	KKV - Vállalkozói szellem előmozdítása, vállalkozóvá válás elősegítése Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében Fenntartható városi közlekedés fejlesztése, elővárosi vasúti elérhetőség javítása
B.9	Az önkormányzati fenntartású másodlagos szocializációs intézmények infrastruktúrájának és szakmai tevékenységének integrált, minőségi fejlesztése		
	Az önkormányzati intézmények (bölcsőde, óvoda) minőségivé tétele, szakmai tevékenységeik fejlesztése, a szülők csoportjainak a tevékenységekbe való bevonása a társadalmi integráció, a kulturális tőke fejlesztése érdekében	TOP 4. EFOP 3.	A helyi közösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése Gyapardó tudástőke

2.4. Akcióterületi projektek bemutatása

Jelen dokumentum 7 db akcióterület jellegű fejlesztési zónát határol le.

Észak-déli tengely - a városközpont déli irányú komplex kiterjesztése

Megvalósítását már számos fejlesztési dokumentum tartalmazta. Célja a városközpont területének kiterjesztése, elsősorban funkcióbővítő akciók megvalósításával úgymint intermodális csomópont megvalósítása, Vásárcsarnok fejlesztése, Siklósi út menti területek funkcióváltásának elősegítése. Az akcióterület fejlesztésének városépítészeti hozadéka lehet egy új tengely „záró” reprezentatív térfal, illetve megújuló közterületek, zöldterületek hálózatának megjelenése.

A városközpont kelet-nyugati irányú kiterjesztése

Az EKF beruházások elmaradt fejlesztéseinek – Breuer Marcell sétány, Királyház Zsolnay gyár kapcsolat - valamint egy új városi park kialakításának (Kisbalokány, Balokány) célterülete. A területen a befejezetlen beruházásokkal (pl. Corso), és az infrastrukturális fejlesztéseket kiegészítő, kisléptékű (soft) tevékenységekkel is számolni kell.

Nyugati irányban a belváros Magasház környékéig való kiterjesztése az épület bontása révén lehetőségként merül fel. A fejlesztés tartalma a Szigeti külváros alközponti funkcióinak komplex fejlesztése, a Magasház környékének revitalizálása.

A belváros környezeti, kulturális fenntarthatóságának komplex fejlesztése

Az akcióterület a történet belváros határához kötődik, alapvetően a funkcióját veszített épületek hasznosítását megújítását célozza.

Városliget – komplex tájrehabilitációs, környezetfejlesztési és környezetgazdálkodási projekt

A célterület – a városfejlesztés egyik leghangsúlyosabb területe a Balokányliget és a Tüskésrét – mely az erdőműi zagyelhelyezés miatt gyakorlatilag kimaradt az elmúlt 50 év fejlesztéseiből. Közlekedési struktúra, a rekreációs, szabadidős, illetve energetikai célú fejlesztés színhelye, a városi klíma alakításának kiemelt területe.

Tudásliget – átalakuló és fejlődő területek az innovatív iparágak számára a Pécsi-víz mentén

Funkcióját veszített ipari, kereskedelmi, szolgáltató övezet területhasználatának újragondolása a Pécsi-víz, illetve a Füzes árok vonalán. Térszerkezeti szempontból kiemelt terület. Célja az innovatív, kis- és középvállalkozások, a lakó és szabadidős, természet közeli funkciók ideális „házasítása”, a kettéosztott város újraintegrálása. A tudás alapú gazdaság megteremtésének tervezett magterülete.

2.4.1. Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklásával

A tervezés jelenlegi fázisa, utcahatáros akcióterület kijelölését nem, de azok jellegét és elhelyezkedését valamint a fejlesztési zónán belüli összefüggéseit feltárja.

A térképen ábrázolt illetve a táblázatban felsorolt akció illetve projekt területek részletes, teljes körű bemutatására a majdani fejlesztési programok – konkrét városfejlesztési projektek – részét képező akcióterületi tervek keretében kerül/kerülhet sor.

2.4.2. Az egyes akcióterületeken a megvalósításra kerülő fejlesztések összefoglaló bemutatása (projektelemek bemutatása)

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	
	C. AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK			
C1	Észak-déli tengely - a városközpont déli irányú komplex kiterjesztése			
C1.1.	Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása			
	Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása a távolsági buszpályaudvar és a vasútállomás közötti zónában, a szükséges infrastrukturális fejlesztések tervezése, ütemezése, tulajdonviszonyok rendezése.	IKOP 3.	Fenntartható városi közlekedés fejlesztése, elővárosi vasúti elérhetőség javítása	

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	
C1.2.	Vásárcsarnok a helyi termékeknek			
	Az intermodális csomópontokhoz kapcsolódó kereskedelmi funkciók kialakítása, különös tekintettel a regionális termékek piacra jutását elősegítő korszerű vásárcsarnok kialakítására	TOP 1. TOP 2. GINOP 1.	Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés KKV - Vállalkozói szellem előmozdítása, vállalkozóvá válás elősegítése	
C1.3	A vasúti átjárók biztonságos és korszerű átépítése a gyalogos forgalomra való kiemelt tekintettel			
	A közlekedési (közúti, vasúti) területek újraértelmezése a vasút által elvágtott városrészek összekapcsolására a Főpályaudvar és a Siklósi úti felüljáró térségében. Kiemelten kell kezelni a gyalogutak, gyalogjárdák és zöldfelületi elemek kialakítását!	IKOP 3.	Fenntartható városi közlekedés fejlesztése, elővárosi vasúti elérhetőség javítása	
C1.4.	Siklósi út és csatlakozó területek átfogó rehabilitációja			
	Siklósi út és csatlakozó gazdasági területek átfogó rekonstrukciójának és rehabilitációjának előkészítése, a településrész alközponti szerepének erősítése, új, jelentős kiterjedésű (min 3 ha) városi zöldfelület kialakítása.	TOP 2.2	Vállalkozások és befektetők számára vonzó, környezeti szempontból fenntartható városszerkezet kialakítása	
C1.5	Tüke Busz telephely-kialakítása			
	Tüke Busz telephely kialakítása és alacsony emissziójú buszok beszerzése	TOP 1. GINOP 1.	Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében KKV - Vállalkozói szellem előmozdítása, vállalkozóvá válás elősegítése	
C2	A városközpont kelet-nyugati irányú kiterjesztése			
C2.1.	Breuer Marcell sétány befejezése			
	48-as tér és Zsolnay Kulturális Negyed közötti közpark és sétány befejezése (benzinkút, kereskedelem megszüntetése)	TOP 1. TOP 2.	Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	
C2.2.	Kisbalokány fejlesztése és déli irányú kapcsolatainak kialakítása			
	A Kisbalokány városi parkjának és volt strandterületének fejlesztése és zöldfelületi kapcsolatainak kialakítása a déli Nagybalokánnyal (parkrekonstrukció, wellness szálló, közösségi terek)	TOP 1. TOP 2.	Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	
C2.3.	A Belváros és a Zsolnay Negyed kapcsolatának fejlesztése			
	Király utca – Búza tér – Zsolnay Negyed közötti terület komplex kereskedelmi, szolgáltatási és közterületi fejlesztése, turisztikai attrakció elemekkel való gazdagítása	TOP 2. GINOP 4.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Energia - A környezet fenntartható és erőforrás-hatékony gazdasági fejlesztése	

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok
	C2.4. Budai városrész rehabilitációja		
	Budai városrész lakóterületi rehabilitációja, közterületeinek rekonstrukciója, idegenforgalmat szolgáló szolgáltatási lehetőségeinek fejlesztése. A Zsolnay út melletti területsáv rekonstrukciója	TOP 1. TOP 2. GINOP 4.	1. Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Energia - A környezet fenntartható és erőforrás-hatékony gazdasági fejlesztése
	C2.5. A belváros nyugati irányú kiterjesztése - a Szigeti külváros integrációja		
	A Szigeti külváros alközponti funkcióinak komplex fejlesztése, a Magasház környékének revitalizálása	TOP 1. TOP 2.	1. Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés
C3	A belváros környezeti, kulturális fenntarthatóságának komplex fejlesztése		
	C3.1. Régészeti Múzeum rekonstrukciója		
	Régészeti múzeum funkcióbővítő fejlesztése (integrált régészeti, néprajzi, helytörténeti kiállítás)	TOP 2.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés
	C3.2. Nick udvar üzleti alapú fejlesztése		
	Nick udvar üzleti alapú fejlesztése, a műemlék épülettömb teljes felújítása, kereskedelmi, kulturális és közösségi célú hasznosítása, az idegenforgalom számára hozzáférhető módon	TOP 2.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés
	C3.3. Volt Fegyveres Erők Klubja újrahaznosítása		
	FEK fejlesztése: „Kreatív Pláza” helyi kreatív kézművesipari bemutatóterem és belvárosi szolgáltató központ, továbbá közösségi terek kialakítása a volt FEK épületben, belvárosi parkolóhely fejlesztéssel	TOP 2.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés
	C3.4. Belváros megközelítésének javítása		
	A belvárosi területek közlekedési viszonyainak javítása forgalomtechnikai, infrastruktúra-fejlesztési beavatkozásokkal (buszsávok kialakítása, csomópontok átépítése, forgalomcsillapítás, stb.) és környezetkímélő, attraktív közforgalmú közlekedéssel.	TOP 3.	Alacsony széndioxid kibocsátású gazdaságra való áttérés kiemelten a városi területeken
C4.	Városliget - komplex táj rehabilitációs, környezetfejlesztési és környezetgazdálkodási projekt		
	C4.1. Tüskésréti tájrehabilitáció		
	Tájrehabilitáció, parkerdő és szabadidős tőfejlesztés a Tüskésréti volt zagytározók környezetében	TOP KEHOP	
	C4.2. Naperómű létesítése Tüskésréten		
	Naperómű létesítése Tüskésrét keleti térségében (ütemezett 500 kWA egységekből)	KEHOP 5.	Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	
C4.3.	Iparfejlesztés a Tüskésrét területén			
	Iparfejlesztés: ipari terület kijelölése a hőerőmű melletti területen városi üvegház, fermentáló, illetve hőfogyasztó ipari létesítmény számára	VP 5.	Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban területen jelentkező fejlesztési igények	
C4.4.	A Balokányliget fejlesztése			
	Városi park kialakítása a Balokány területén, rekreációs és turisztikai létesítmények fejlesztése (lovarda, vizes élménypark, szálloda, sportpályák, stb.)	TOP 1. TOP 2.	Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében Vállalkozásbarát, népességmentartó településfejlesztés	
C5.	Tudásliget - átalakuló és fejlődő területek az innovatív iparágak számára a Pécsi-víz mentén			
C5.1.	INNOZÓNA			
	Északmegyer és Füzes korszerű technológiákra, az egyetemmel együtt kialakított K+F tevékenységre alapozott gazdasági célú fejlesztése	GINOP 2. GINOP 3. EFOP 4. EFOP 3.	K+I - Tudásgazdaság fejlesztése IKT - Infokommunikációs fejlesztések Infrastrukturális beruházások a gyarapodó tudástőke érdekében Gyarapodó tudástőke	
C5.2.	Hauni Hungária üzemerületének fejlesztése			
	Iparterületi kialakítása a Hauni Hungária és beszállítói részére a Móra Ferenc utca, Megyeri út, Északmegyer dűlő térségében	TOP 1. GINOP 1.	Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében KKV - Vállalkozói szellem előmozdítása, vállalkozóvá válás elősegítése	
C5.3.	Vásártér kialakítása, az Expo Center hasznosítása			
	Vásártér áttelepítése az Expo Center mellé, az Expo épületének fejlesztése állandó kereskedelmi funkcióra	TOP 1. GINOP 1.	Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében KKV - Vállalkozói szellem előmozdítása, vállalkozóvá válás elősegítése	

2.5. Szociális városrehabilitációs projektek bemutatása

Kertek városa - Pécs-Dél városrehabilitációs akcióterület

Pécs legnépesebb városrésze elérte a 30-40 évet, így a szociális problémákon túl - mind a lakóépületek, mind a közterületek felújítása is folyamatos városfejlesztési feladat. Cél az épített környezet rehabilitációjára a társadalom integrálása, illetve a funkciók ideális eloszlásának elősegítése, egy déli decentrum, illetve a városrészi alközpontok fejlesztése.

Meszes - Pécs-Kelet szociális célú városrehabilitációs akcióterület

Társadalmi, illetve infrastrukturális szempontból is kiemelten kezelendő terület. Célzott beavatkozások – az értékes telepszerű beépítések megőrzése mellett –, teljes épített környezet-rehabilitáció, funkciók városrészi alközpontok kijelölése, fejlesztése, egy keleti decentrum kialakulásának elősegítése.

2.5.1. Szociális városrehabilitációs projektek indoklása

A szociális város-rehabilitációval érintett területek – Kertváros, Meszes - közös jellemzője, hogy a társadalmi kirekesztődés mértéke és a fizikai infrastruktúra leromlottsága erőteljes, városszöveti elhelyezkedésük perifériális. Célzott szociális városrehabilitációs jellegű beavatkozásokkal a lakóterületek középtávon visszaintegrálhatóak a város társadalmába.

2.5.2. Szociális városrehabilitációs projektek elemeinek bemutatása

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok	
C6.	Kertek városa - a Déli városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete			
C6.1.	Megyerváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése			
	A Déli városrészek heterogén központjainak újraértelmezése, komplex szemléletű funkcióbővítő fejlesztése, a közterületek felújítása.	TOP 2. TOP 5.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD)	
C6.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése			
	Lakóterületek komplex fejlesztése, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása és fenntartása a közösségek aktív bevonásával.	TOP 2. TOP 5.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD)	
C7.	Meszes - a Keleti városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete			
C7.1.	Meszes központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése			
	Városrész központ funkcióbővítő fejlesztése, közterületeinek rehabilitációja és fenntartása (Szeptember 6-a tér környezete, Szabolcsfalú központja) a közösségek aktív bevonásával.	TOP 2. TOP 4.4	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Leromlott városi területek rehabilitációja	
C7.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése			
	Lakóterületek komplex fejlesztése, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása és fenntartása a közösségek aktív bevonásával és közmunkások alkalmazásával	TOP 2. TOP 5. TOP 4.4	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD) Leromlott városi területek rehabilitációja	

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok	
C8.		Uránváros - a Nyugat városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete		
	C8.1.	Uránváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése		
		Városrész nyugati központjának funkcióbővítő fejlesztése, közterület rehabilitációja. Az Uránbányász tér - Olympia - Harmadik Színház tengely revitalizációja	TOP 2. TOP 4.4	Települési környezet fenntartható fejlesztése Leromlott városi területek rehabilitációja
	C8.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése		
		Lakóterületek komplex fejlesztése mintaprojekt formájában, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása és fenntartása a közösségek aktív bevonásával. A "Folytassa Uránváros" (ESZA, 2012) ajánlásainak felhasználása.	TOP 2. TOP 5. TOP 4.4	Települési környezet fenntartható fejlesztése Közösségi szinten irányított városi helyi fejlesztések (CLLD) Leromlott városi területek rehabilitációja

2.6. Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések és ezek illeszkedése a stratégia céljaihoz (egyéb projektek)

2.6.1. Az akcióterületen kívül végrehajtandó, jelentős projektek indoklása

A kiemelt (A), a hálózatos (B) és az akcióterületek (C) fejlesztésébe nem tartozó projekteket négy kategóriába soroltuk:

- D) a város fejlődése szempontjából jelentős fejlesztések
- E) az egyéb fejlesztések
- F) Intézkedés típusú projektek
- G) az innovatív és hatékony Pécs – SMART CITY projektek csoportjába.

A jelentős fejlesztések (D):

- az épített környezethez tartozó ingatlan-állomány fejlesztése,
- a gazdaságfejlesztés elemei,
- a környezetfejlesztés, valamint
- a közszolgáltatások

körébe tartoznak, és megvalósulásuk jelentősen befolyásolja a stratégiai célok elérését. A város hatékony üzemeltetése és fejlődőképessége szempontjából igen jelentős vagyonszempontok és fejlesztési elemek tartoznak ebbe a csoportba, mint az épített örökség körébe tartozó épületek, a szociális bérlakások vagy a közszolgáltatások széles területe.

A fejlesztések a célokból kerültek levezetésre, ez a fejlesztési kategória a városműködés gerincét alkotó vagyontárgyakra és tevékenységekre vonatkozik.

2.6.2. Egyéb projektek elemeinek bemutatása

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok	
D. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI, JELENTŐS FEJLESZTÉSEK				
D1.	Az ingatlanállomány fejlesztése			
D1.1.	Helyi értékvédelmi program			
	Műemlékileg és helyileg védett épületek megóvásának és megújításának célzott programja	TOP 2.6 TOP 4.	Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés A helyiközösségi szolgáltatások fejlesztése és a társadalmi együttműködés erősítése	
D1.2.	Üzleti célú bérlakásállomány fejlesztése			
	Üzleti célú lakásállomány fejlesztése a lakáspiac mobilizálására (bérlakás, apartmanház időseknek, diákoknak, városi ingatlan alap létrehozása)	KEHOP 5.	Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása	
D2.	Gazdaságfejlesztő programok			
D2.1.	Iparterületek fejlesztése a helyben lévő és potenciálisan betelepülő vállalkozások számára, a város barnamezős iparterületeinek újrahasznosítása révén			
	Meglevő ipari parkok elérhetőségének javítása Barnamezős területek üzleti célú rehabilitációja Az ipari területek olcsó energiával-, hővel való ellátása Potenciális ipari parki területek kijelölése	TOP 2.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	
D2.2.	SSC-k elhelyezésére alkalmas A és B kategóriás irodaházak kialakítása			
	A Pécs Holding Zrt. felméri az SSC-k elhelyezésére potenciálisan alkalmas ingatlanok körét és kataszterbe rendezi A fejlesztendő ingatlanokat SSC-k elhelyezésére alkalmas állapotba hozza	GINOP 1.	KKV - Vállalkozói szellem előmozdítása, vállalkozóvá válás elősegítése	
D3.	Környezetfejlesztés			
D3.1.	A mecseki erdők természeti állapotának helyreállítása, megőrzése			
	A város klímaváltozáshoz való alkalmazkodásának javítása, szén-dioxid-kibocsátás csökkentése, Parkerdő megújítása, fekete fenyő kiváltása őshonos fajokkal, inváziós növényfajok visszaszorítása, komplex élőhelymegőrzés	VP 4.	A mezőgazdasággal és az erdőszettel kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása területen jelentkező fejlesztési szükségletek	
D3.2.	Akcióterülettel nem érintett külfejtések, zagytározók, tájsebek rekultivációja			
	A rekultiválandó területek tájba illesztése, a tájsebek megszüntetése, a telepített növényzet hálózatba való kapcsolása, a területek vízelvezetésének megoldása	TOP 2.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok
D3.3.	Klímaadaptációt elősegítő projektek		
	A klímaadaptációs irányelvgyűjtemény összeállítása és alkalmazása Csapadék helyben tartása, a gyűjtött csapadékvizek és hulladékvizek komplex hasznosítása A város átszellőzésének javítása Kondicionáló zöldfelületek intenzitásának növelése Egyéb, klímaadaptációt segítő projektek	TOP 2. KEHOP 1. KEHOP 5.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása
D4.	A városi közszolgáltatások optimalizálása, költséghatékonyságának javítása, és a hosszú távú fenntarthatóság megteremtése		
D4.1.	A közösségi közlekedés üzemeltetésének költséghatékonyságát szolgáló fejlesztések		
	Korszerű javítóbázis kialakítása, alacsony emissziójú járműpark beszerzése	TOP 2. IKOP 3.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Fenntartható városi közlekedés fejlesztése, elővárosi vasúti elérhetőség javítása
D4.2.	A hulladékgazdálkodás fenntarthatóságot célzó fejlesztése (szelektív gyűjtés penetrációjának emelése, begyűjtött hulladék (energetikai) hasznosítása)		
	Kereskedelem motiválása a kevesebb és a lebomló csomagoló-anyagok használatára A lebomló hulladék komposztálással történő nagyobb arányú hasznosítása (Komposztálás intézményi kertekben; Kedvezményes komposztládák biztosítása; BIOKOM-komposzt kedvezményes lakossági értékesítése; Komposztfelhasználás a zöldfelületek minőségének javításában; Lakossági tudatosság formálása)	KEHOP 3.	Hulladékgazdálkodással és kármentesítéssel kapcsolatos tevékenységek
D4.3.	A víziközmű-vagyon rekonstrukciója		
	A városon belüli víziközmű hálózat elhasználódott részeinek rekonstrukciója, az ellátásbiztonság és költséghatékonyság érdekében.	KEHOP 2.	Települési vízellátás, szennyvíz-elvezetés- és tisztítás, szennyvízkezelés fejlesztése
D4.4.	A távhőellátás fejlesztése és korszerűsítése		
	A Pécsi távhőellátási rendszer korszerűsítése, az ellátásba újabb lakossági szereplők bevonása, a Hőerőmű és az Önkormányzat közötti ellátási szerződés felülvizsgálata.	KEHOP 5.3	Távhő és hőellátó rendszerek energetikai fejlesztése, illetve megújuló alapra helyezése
D4.5.	Pécs-kökényi hulladéklerakó területén a szerves hulladék energetikai felhasználásának fejlesztése		
	A szerves hulladékból még a lerakást megelőzően fermentációval biogázt állítanak elő, melyet gázmotorra kötve, a telep saját energiaellátását fedezi.	KEHOP 3.	Hulladékgazdálkodással és kármentesítéssel kapcsolatos tevékenységek

2.7. Akcióterületen kívüli, egyéb fejlesztések bemutatása

2.7.1. Akcióterületen kívüli, nem jelentős fejlesztések indoklása

Az E) kategóriába sorolt projektek azon projektcsoporthoz jelölik, melyek a fejlesztés nagyságrendjét tekintve nem tartoznak a legsúlyosabbak közé, jelentőségük azonban több szempontból is meghatározó.

A város kompaktsága szempontjából lényeges, hogy a városrészek önálló városrészi funkciókkal is rendelkezzenek, a decentrumok a városrészek helyi központjaiként működjenek. Ez részben a helyi társadalom városrészi identitása és integrációja szempontjából fontos, részben azért, hogy a szolgáltatások eloszlása a társadalom szempontjából is optimálisabb legyen. Az elmúlt évtizedekben a városrészi szolgáltatások egy része az intézményi optimalizáció áldozatául esett, miután a csökkenő lakosság, különösen a gyermekek számának visszaesése kevesebb intézmény gazdaságos fenntartását biztosította. A lakosság fizetőképességének csökkenése ugyancsak szolgáltatások körének gyengülését eredményezte. Ezen intézményi optimumok kialakítása éppen a peremterületen élő, átlag alatti jövedelmű lakosság számára okoznak többletráfordításokat (utazás, drágább szolgáltatások, kiesés a munkából az ügyintézés miatt, stb.), tehát az intézményi és a társadalmi optimumok különbözősége az intézmények javára dőlt el. A decentrumok funkció-ellátásának javítása ezt kívánja ellensúlyozni.

A projektek egy része azon egyenként kisebb jelentőségű, de összességében a városkép és a lakossági közérzet szempontjából igen nagy hatású hibák kijavítását célozza, amelyek a területen élők számára rendszeres esztétikai vagy területhasználati bosszúságokat okoznak. (Pl.: az akadálymentesítés hiányosságai, hibás, töredezett járdafelületek, hiányos szegélyek, törött lépcsők, sérült autóbusszmegállók, egyes épületek elhanyagolt környezete, stb.). E beruházási szempontból nem releváns problémák megoldhatók olyan vegyes munkacapatok felállításával és rendszeres működtetésével, melyek részben épít a munkaerőpiacról kiszorultak munkavégző képességére úgy, hogy a közmunkában alkalmazottak egy továbbfoglalkoztatásra alkalmassá tehető részének gyakorlati és elméleti képzésére és tranzit jellegű foglalkoztatására is lehetőséget nyújt.

2.7.2. Akcióterületen kívüli, egyéb fejlesztések elemeinek bemutatása

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok	
E. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI EGYÉB FEJLESZTÉSEK				
E1.	Gyárvárosi, somogyi, vasasi, hirdi lakóterületek rehabilitációja közmunka bevonásával			
	A lakóterületek szociális célú rehabilitációja, közterület és közösség fejlesztés	GINOP 5. TOP 6.	Foglalkoztatás és képzés Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés	
E2.	Gyárvárosi központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése			
	Puskin tér és Budai vám közötti területek kereskedelmi központi szerepének fejlesztése	TOP 2.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés	
E3.	A lakóterületek közterületeinek rehabilitációja álláskereső, közmunkások bevonásával			
	A szakmai szervezetek részvétele mellett a munkaerőpiacról kiszorultak tranzitfoglalkoztatás jellegű alkalmazása, képzési háttérrel, betanítással s a tartós foglalkoztatás lehetőségének megteremtésével	GINOP 5. TOP 6.	Foglalkoztatás és képzés Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés	

2.8. Intézkedés típusú projektek (koormányzás) bemutatása

2.8.1. Intézkedés típusú projektek indoklása

A Településfejlesztési koncepció és a Településfejlesztési stratégia céljai, projektjei a várost irányító önkormányzat és az általa közvetlenül felügyelt és befolyásolható intézményrendszer és vállalkozási rendszer tevékenysége révén valósul meg. A Koncepció és a stratégia egyaránt úgy épül fel, hogy az intézkedések egy része ezen a körön túl további intézmények, vállalkozások és a lakossági- civil szféra közreműködését, egyes esetekben tevékeny részvételét kívánja meg. A Koncepcióban ez a felfogás a „ko(o)rmányzás” kifejezés formájában jelenik meg.

Jelen stratégiának nem címzett küldetése a városkormányzati feladatok teljes körű megfogalmazása, azonban a Koncepció és a Stratégia korábbi fejezeteiben foglalt célok, projektek jellege megkívánja, hogy azon intézkedési jellegű projektek is megvalósításra kerüljenek, amelyek

- a) kiegészítik a fejlesztési projektek körét, ez által kedvező körülményeket teremtenek azok megvalósulására, valamint önállóan segítik a célok megvalósulását
- b) olyan integrált, komplex, szabályozott folyamatokon alapuló városműködést biztosítanak, amelyek
 - o önmagukban is garantálják a város egyes fontos célok érdekében történő működését,

- olyan további fejlesztéseket, innovatív megoldásokat generálnak, amelyek folyamatba építetten javítják a városműködés eredményességét és hatékonyságát
 - képesek a legújabb innovációs eredmények azonosítására és a folyamatokba való integrálására
- c) biztosítják, hogy a város működését és fejlődését alapvetően meghatározó partneri kör intézményesítetten és hatékonyan, kölcsönös előnyök alapján együttműködjön, egyeztesse stratégiáit és tevékenységét.

Az intézkedési és a partnerségi projektek egy részét az **Intézkedés típusú projektek**, az intelligens, komplex és szabályozott városműködtetés projektjeit és az ezekhez kapcsolódó partnerségi feladatokat az **„Innovatív és hatékony Pécs – SMART CITY projektek”** projektcsoport tartalmazza.

Az Intézkedés típusú projektek köre a városüzemeltetésen kívüli intézkedések körét, így a helyi gazdaság erősítését, a város és a városkörnyék együttműködését, a hatékony vagyongazdálkodást, a helyi társadalommal való együttműködés hatékonnyá tételét szolgálja.

2.8.2. Intézkedés típusú projektek elemeinek bemutatása

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok
F. INTÉZKEDÉS TÍPUSÚ PROJEKTEK (KOORMÁNYZÁS)			
F1.		Az önkormányzati adópolitika átalakítása gazdaságfejlesztési szempontú, vállalkozásbarát adópolitikává	
		Vállalkozás-barát adminisztráció irányába történő elmozdulás Foglalkoztatási szempontú, patrióta helyi adópolitika kidolgozása és megvalósítása Zöld megoldások gazdasági ösztönzése	TOP 1. Térségi gazdaságfejlesztés a foglalkoztatási helyzet javítása érdekében
F2.		A város gazdaságának meghatározó szereplőivel való önkormányzati együttműködés intézményesítése	
		Rendszeres egyeztető fórum a pécsi gazdaság meghatározó szereplőivel (virilisták) Rendszeres egyeztető fórum a Kamarával, a PTE-vel városfejlesztési, városüzemeltetési, kutatás-fejlesztési, vállalkozás-fejlesztési, foglalkoztatási, városképviselési stb. ügyekben	TOP 6. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés
F3.		Rövid ellátási lánc kialakításának intézkedései	
	F3.1.	A helyi termékek felhasználási arányának a növelése a városi közszolgáltatásokban	
		A helyi termékek előnyben részesítése az önkormányzati és a városi közszolgáltatók beszerzéseiben (pl. közétkeztetés)	TOP 6. Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok	
F3.2.	Patrióta beszerzési gyakorlat meghonosítása			
	A Kbt. által meghatározott keretek közt a helyi vállalkozások preferálása az önkormányzati beszerzésekben Helyi vállalkozások ajánlati konzorciumokba szervezésének támogatása A város nagyobb értékű beszerzéseivel való ajánlattétel lehetőségének megteremtése érdekében (építőipar)	VP 5.	Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban területen jelentkező fejlesztési igények	
F3.3.	Város-városkörnyék termelési célú együttműködésének kialakítása, erősítése			
	A várostérség termelői kapacitásainak a felmérése A várostérség energetikai kapacitásainak felmérése (agrár-bázisú megújuló energiaforrások) CLLD-típusú együttműködések kialakításának támogatása	VP 5.	Az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban területen jelentkező fejlesztési igények	
F3.4.	A helyi termékek piacra jutásának elősegítése, piacszervezési tevékenység			
	A város- és városkörnyék termelői kínálatának felmérése Helyi piacok szervezése, a szükséges infrastruktúra és promóciós tevékenység biztosítása Mentorálás, facilitálás, tanácsadói programok	TOP 6.	Megyei és helyi emberi erőforrás fejlesztések, foglalkoztatás-ösztönzés és társadalmi együttműködés	
F4.	Az önkormányzati vagyonnal való aktív vagyongazdálkodás rendszerének kialakítása (SZIT)			
	Ingatlan-kataszter elkészítése megfelelő tér-informatikai bázison Az elkészült kataszter összevetése a város meghatározó ingatlan tulajdonosainak adatbázisával (Magyar Állam, PTE), integrált ingatlanhasznosítási stratégia készítése Az integrált ingatlan-hasznosítási stratégia alapján a saját erőforrásból fejlesztendő ingatlanok körének meghatározása -SZIT létrehozása, a fejlesztéshez szükséges források biztosítása Önkormányzati bérlakások felmérése, a műszaki üzemeltetés átadása a Polgármesteri Hivataltól a Biokom Nonprofit Kft-nek	KÖFOP 2.	A szolgáltató közigazgatás infrastruktúra feltételeinek fejlesztése	

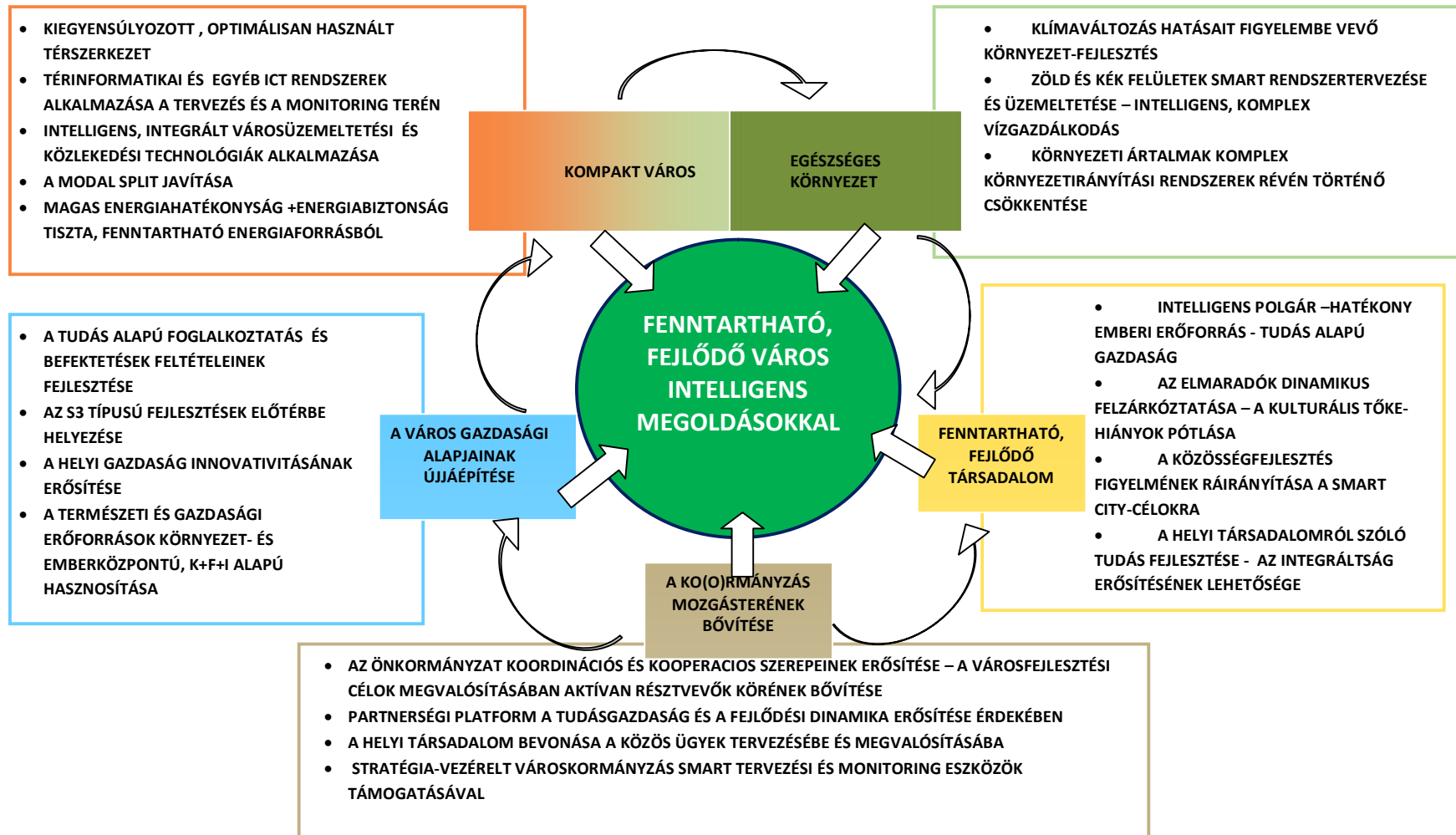
PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok	
F5.		A társadalmi részvétel fokozása a város fejlesztését szolgáló tervek készítése és megvalósítása terén - Közösségi tervezés		
		A stratégia megvalósításának egyes elemei igénylik a lakosság tájékoztatását, a városfejlesztési célok megismerését és a megvalósításban való részvételt. A stratégiai projektek megvalósítását szolgáló helyszíni tervezés során az ott lakók véleményének, szükségleteinek megismerése, valamint a tervek és azok hatásainak megismertetése, a megfelelő kommunikáció vezet a fejlesztések lakossági támogatásához. Az intelligens város célok eléréséhez szükséges a helyi közösségek, civil szervezetek figyelmének az ezzel kapcsolatos témákra való ráirányítása.	TOP 2.5	Szemléletformáló akciók, képzések

2.9. Innovatív és hatékony Pécs - Smart City projektek bemutatása

2.9.1. Smart City projektek indoklása

2.9.1.1. SMART CITY MODELL (SCM)

A Smart City (okos, intelligens város) program nem képez külön városstratégiát, hanem az elkészült Településfejlesztési Konceptió és az Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) kereteibe illesztve kerül megvalósításra, mint szemlélet, a horizontális célokkal összefüggésben álló szempont, valamint m int módszer, amely megjelenik projektek formájában is. A stratégiában a Smart City modell főként az intelligens városműködés rendszerét tartalmazza, ezért a hatékony és fejlődő város kialakítását célzó projektek kerültek ebbe a kategóriába.



28. ábra: A SMART CITY modellben működtethető tevékenységek

2.9.1.2. A SMART CITY modell egy lehetséges szervezeti megoldása

Figyelembe véve a SCM összetettségét, célszerűen egy SC menedzsment szervezet biztosíthatja a SCM feladatok átláthatóságát, koordinálását, összehangolt ellátását és a városmonitoring tevékenységet. A városmonitoring a városról gyűjtött és képzett adatok, információ tekintetében minden lényeges területet felölel, s ezen halmazok elemzése, értékelése alapján juttatja elegendő mennyiségű és minőségű információhoz az önkormányzatot. Kulcsfontosságú, hogy e szervezet tisztában legyen a városi K+F tevékenységekkel és képes legyen meghatározni, hogy a K+F tevékenységekből mi az, amit a SC üzemeltetéséhez hasznosítani tud. A SC menedzsment szervezet eredményességéhez létfontosságú, hogy a szervezet rendelkezésére álljon a SC üzemeltetéséhez szükséges információ-technológiai háttér, amely lehetővé teszi az adatok összegyűjtését, feldolgozását és a kapott információ megfelelő hasznosítását. A SC menedzsment szervezet kis létszámmal működne annak érdekében, hogy képes legyen a gyors és célzott cselekvésre, lehetővé téve a reaktív és proaktív városirányítást.⁵

Az alábbi ábra bemutatja a SC menedzsment szervezet helyét a városirányításban és a városüzemeltetésben, valamint kapcsolatát a stakeholderekkel, az innovációs szervezetekkel, valamint egyes, a SC-hez kapcsolódó tevékenységeket külön szervezetben végzőkkel való kapcsolatrendszerét.

A kapcsolatok tartalmát illetően szükséges kiemelni, hogy formalizált, rendszeres, meghatározott adatforgalmakat bonyolító kapcsolatok szükségesek ahhoz, hogy a város fejlődése és működési rendszere minél integráltabb, sokoldalúbb és fejlődő információbázisra alapozva történjen, mivel ez biztosítja a magas és javuló hatékonyságot, végső soron a város fenntartható fejlődési feltételrendszerének kialakítását. Az öntanuló partnerségi rendszer egyúttal a partnerségben résztvevő egyéb stakeholderek fejlődését is erősen támogatja, mivel a szinergiák sokoldalúan jutnak érvényre.

A Smart City menedzsment szervezeti elhelyezése tevékenységeinek jellege szerint határozható meg.

Stratégiai menedzsment

A stratégiai feladatok tekintetében tevékenysége a városirányítás stratégiai tevékenységeihez kötődik, ezért az ezzel foglalkozó szervezetet is annak részeként célszerű elhelyezni. A SCM tevékenységet felfoghatjuk úgy, mint a stratégiai irányítás motorját, mivel az adatgyűjtés, feldolgozás, a vezetés magas minőségű információval való ellátása tekintetében nagyságrendi előrelépés lehetőségét hordozza. Továbbá tevékenységének tárgyánál és jellegénél fogva –és remélhetően az erre alkalmas személyek kiválasztása révén– intézményesíti a vezetés közvetlen közelében az innovatív, mindig egyre jobb megoldásokra törekvő, integratív gondolkodást. További előnye, hogy a tevékenység jellege megköveteli a legfontosabb partneri körrel való rendszeres és intézményesített kapcsolattartás megszervezését és folyamatos fenntartását, s elősegíti a szervezetek tevékenységének összehangolását, a szinergiákban rejlő fejlődési potenciál kiaknázását.

⁵ (Letöltés dátuma: 2014.06.23.) IBM Smart City kezdeményezés – Intelligens megoldások városoknak. http://www.ibm.com/smarterplanet/global/files/hu_hu_hu_IBM_Smart_City_prospektus.pdf

A stakeholderek adatot szolgáltatnak, továbbá az intézkedésekre való visszajelzéssel (feedback) is szolgálnak a menedzsment szervezet számára. Jelen tanulmány kiemelten fontosnak tartja, hogy a SCM eredményes működéséhez a smart city rendszert szükséges integrálni minden stakeholder gondolkodásmódjába.

Potenciális hosszú távú cél lehet, hogy a város - mint smart city – kapcsolatot épít ki más európai smart cityvel. Léteznek intelligens városokat összegyűjtő platformok (pl: Smart Cities Network⁶), ahol azoknak lehetőségük van együtt dolgozni, kezdeményezéseket közösen kidolgozni és a jó gyakorlatokat megosztani. A smart city hálózathoz való csatlakozásnak külső üzenete is van, hiszen azt jelezné, hogy a város üzleti potenciállal rendelkezik.

Mint bármely tevékenység esetén, az SCM konkrét szervezeti megoldása terén is több lehetőség kínálkozik.

Pécs esetében a tanulmány készítése időpontjában éppen a szervezet felülvizsgálata, átalakításának előkészítése van folyamatban egy pályázat keretében, így konkrét szervezeti egységek azonosítását tartalmazó javaslatnak nincs relevanciája, azonban a helyismeret és az általános SCM megoldások alapján a gyakorlatban jól adaptálható javaslat felvázolására van lehetőség.

Pécs nagyságrendjében a város stratégiai és operatív menedzsment feladatai elkülönült szervezeti megoldások keretében jelennek meg. A konkrét megoldási mód megnevezése nélkül is eldönthető, hogy az SCM stratégiai feladatait a jelenlegi vagy a szervezet-átalakítást követően azonosítandó, a szervezeti hierarchiában magasan álló stratégiai szervezethez szükséges delegálni, annak különálló alrészlegeként, mivel a hozzá sorolandó tevékenységek volumenüket, és fontosságukat tekintve is jelentős súlyúak és összetettek.

Az SC stratégiai menedzsmentjéhez a következő tevékenységi köröket célszerű szervezni:

- smart city városmonitoring
 - informatikai üzemeltetés
 - adatfogadás, adatbázis kezelés
 - térinformatika
 - modellezés, elemzés
 - indikátorok követése, értékelése, jelentések, megoldási és fejlesztési javaslatok
- smart stratégiai tervezés
- beszámolók, előterjesztések (politikai szint részére).

A városmonitoring az SCM kiemelten fontos része, mivel feladata városról szóló tudás, a városban zajló folyamatok megismerése és az arról szóló vezetői tájékoztatás. Jelenleg a város „önismerete” rendkívül hiányos még azokon a területeken is, amelyekre rendszeres adatgyűjtési és jelentési kötelezettségek vonatkoznak, mivel a gyűjtött adatok többnyire vezetői információvá való feldolgozás nélkül, alapadatok formában kerülnek továbbításra az elrendelő vagy jogszabályban megjelölt szervezet részére. Rendelkezésre áll viszont egy, a

⁶ A Smart Cities Network honlapja: <http://connectedsmartcities.eu/>

minőségi információ-ellátás megvalósítására nagyrészt alkalmas keretet nyújtó informatikai rendszer, így a helyzet megváltoztatására viszonylag rövid idő alatt lehetőség van.

Amennyiben az informatika az SCM részleghez tartozik, akkor a jelenleg főként hatósági igényeket kielégítő, a város szempontjából technikai jelentőségű informatika az egyik legfontosabb vezetéstámogató alrendszerre fejleszthető. Az SCM magas szintű működéséhez szükséges információbázis kialakítása részben a meglévő adatok vezetői információvá való feldolgozására, másrészt az ehhez szükséges, de jelenleg nem gyűjtött adatok körének meghatározására és az adatgyűjtés rendszerére való javaslatlételre terjed ki.

Az informatikai input az előzőeken túlmenően kiterjed minden olyan területre, amelyek az intelligens városműködést érintik, így az önkormányzati intézményi és vállalati szférára, valamint a város működésében részt vevő külső szervezetekre.

Nem szükséges, hogy minden, a város működését jelentősen érintő terület alapadatokat szolgáltatson (ez a magáncégektől az üzleti titok figyelembe vételével nem is várható el), azonban az indikátorok követése, az anomáliák vagy negatív hatású szinergiák feltárása mindenképpen igényli az alrendszerek összehangolását és legalább a szintetizált adatok, indikátorok folyamatos monitorozását.

A város működésében kiemelt fontosságú a térbeliség, mely a hagyományos módszerekkel körülményesen és erős kompromisszumokkal követhető és jeleníthető meg. Ebben lényeges előrelépést jelent a térinformatikai rendszerek alkalmazása. A legnagyobb potenciál feltételezhetően a jelenleg szeparáltan működő alrendszerek közti kapcsolatok, az integrált rendszerek kifejlesztésében rejlik.

A bonyolult adatrendszerek, nagy tömegben előálló adatok teremtik meg a városi működés „finomhangolásának” lehetőségét, az adatfelvétel és a feldolgozás azonban magas költségekkel jár, ezért egyes területeken viszonylag kevés adatfelvételi hely (pl. levegő mintavevő) áll rendelkezésre. A munkát jelentősen segítik a szimulációs, tervezési, szabályozási modellek, amelyek viszonylag mérsékelt költségek mellett lehetővé teszik a minőségi információ-ellátást.

A modellezés, elemzés, értékelés eredményeként készülő jelentések, a levont következtetések, a tervezést támogató vezetői információk azok, melyek megalapozzák az intelligens tervezés alkalmazását. E kifejezés alatt nemcsak korszerű informatikai módszereket és modelleket értünk, hanem olyan innovatív, a város működését magasabb minőségi szintre emelő tervezési és döntéshozatali folyamatot, amely az SCM nélkül nem lenne elérhető.

A gyors fejlődés lehetősége a K+F+I szférával való szoros együttműködésben rejlik, ezért a „legkézenfekvőbb” innovációs partnerekkel rendszerezett, intézményesített kapcsolatot szükséges tartani. Ez egyik oldalról az új megoldások adaptációjának, a másik oldalról a gyakorlatban felhalmozódó tapasztalatoknak és felmerülő ötleteknek az innovációs szféra felé való továbbításának lehetőségét biztosítja, kölcsönös előnyt biztosítva a partnerek számára. A pontos helyzetismeret, a folyamatok tendenciáinak időben történő felismerését, a gyors és érdemi reagálás lehetőségét kínáló SCM a politikai vezetés számára is biztosítja az intuitív döntések kockázataitól való mentességet, az elégséges és megalapozott információval való rendelkezést, az előrejelzés alapjait.

Operatív menedzsment

A stratégiai menedzsment mellett nagy jelentősége van az operatív menedzsmentnek is, hisz a stratégiai menedzsment tényleges értéke a gyakorlati megvalósítás révén jut érvényre. A működést támogató informatikai eszközök a rövid időtávú, esetenként akár percekben kifejezhető adatfelvételeken alapuló azonnali beavatkozási és előrejelzési lehetőségeket kínálnak, amelyek megalapozzák a magas színvonalú folyamatszabályozást.

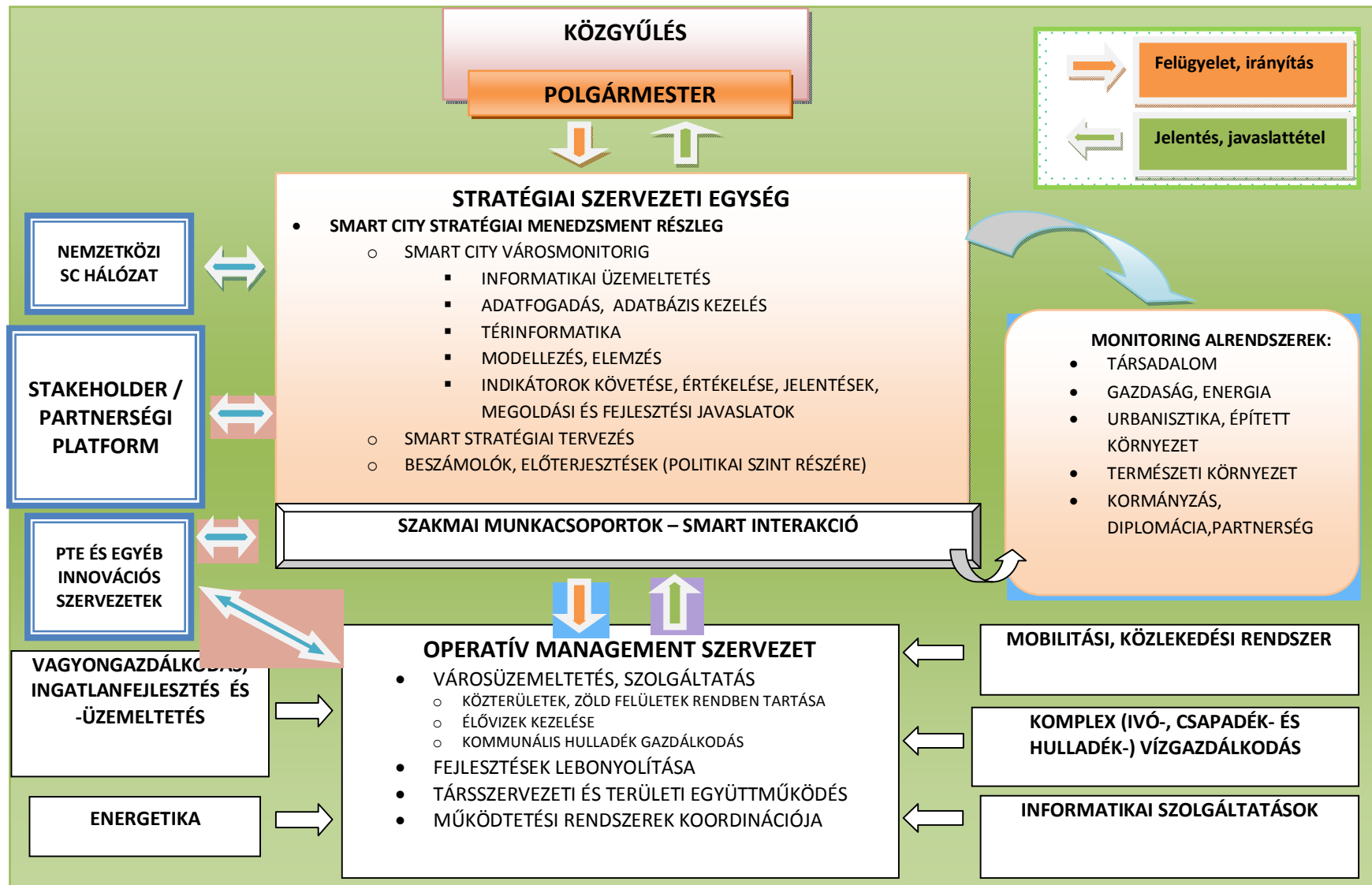
A hatékony és olcsó városműködés az operatív menedzsment berkeiben valósítható meg. E tekintetben is az integrált rendszerszabályozás, az alrendszerek koordinált működésének előnyeit érdemes kiemelni, függetlenül attól, hogy az egyes alrendszerek közvetlenül a „Stadtwerke” jellegű szervezet keretébe vannak-e szervezve. Természetesen minél integráltabb a rendszer szervezeti szempontból is, annál hatékonyabban aknázhatók ki az okos megoldások előnyei.

A folyamatok üzemeltetése és szabályozása mellett ebben a körben valósul meg a rendszer fejlesztésének megvalósítása is, bár az ezekről szóló döntéseket a stratégiai részleg készíti elő, s a felhatalmazott testületek hozzák meg.

Stakeholderek platformja

A SCM lényege az információ és a város működtetésével kapcsolatos tevékenységek integrált, összehangolt működése. Figyelembe véve, hogy a város önkormányzata több, a város életét alapvetően meghatározó területen (pl. gazdaságfejlesztés, oktatási rendszer, a közlekedés egy része, energiaellátás, területi turizmusszervezés, a lakosság részvétele a város életében, stb.) nem rendelkezik közvetlen irányítási kompetenciákkal, az integráció feltétele az önkormányzat részéről indított partnerség: koordináció és kooperáció. Ez biztosítja a város vezetése számára, hogy közvetlen irányítási tevékenységét kiegészítse, s összességében együttműködő típusú kormányzást – „ko(o)rmányzást”- alkalmazva kiaknázza a lehetséges szinergiákat.

A legfontosabb szereplők együttműködésének intézményesített rendszere az a megoldás, amely mellett egy formalizált és szabályozott működési és városfejlesztési folyamat fenntartható. Az összehangoltsághoz szükséges, hogy a legnagyobb felelősséget viselő szervezetek vezetői egy intézményesített platform működtetésével közösen állapodjanak meg a jövő kérdéseiben, az célokban, az azok eléréséhez vezető utakban és a megoldásokban, valamint az egymást erősítő lépésekben. (Stakeholderek platformja.) Jelen stratégia széles körű egyeztetése, a legfontosabb stratégiai célokban való egyetértés megvetette az együttműködés alapjait.



2.9.1.3. SCM feladatok és kompetenciák

A SC szemlélet megvalósítása módszertani előnyei mellett a vezetési kultúra új aspektusát is jelenti, ezért bevezetése a városvezetési kultúrába való integrálását igényli. Szükséggé teszi az információ rendszerezett gyűjtését, elemzését és vezetői felhasználását. A városvezetés és szervezetei részéről interaktivitást, széles körű kommunikációt igényel. Mindehhez meg kell teremteni a szükséges szervezeti és informatikai hátteret, a jelenleginél magasabb követelményekkel járó személyi feltételeket.

A nagyobb erőfeszítések hozadéka a problémák gyorsabb felismerése, a gyorsabb reagáló-képesség, az innovativitás képessége, és mindezek eredőjeként a gyors fejlődőképesség, amely a város jövőjének kulcskérdése.

2.9.2. Smart City projektek elemeinek bemutatása

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok	
G. INNOVATÍV ÉS HATÉKONY PÉCS: SMART CITY PROJEKTEK				
G1.	A SMART CITY célú városmenedzsment szervezeti és technikai feltételeinek kialakítása			
	A stratégiai és operatív tevékenységek közti munkamegosztás kialakítása. Munkaszervezet és munkakörök kialakítása A főépítési, főkertési és infrastruktúrát felügyelő főmérnöki munkakörök fejlesztése, a városfejlesztés és tervezés hátterének kialakítása az önkormányzat keretein belül. Mobilitásközpont kialakítása A tervezés és a vezetés összhangjának biztosítása - Koordináció - A városko(o)rmányzás és a tervezés összhangjának megteremtése	KÖFOP 1.	A szolgáltató közigazgatás szervezési feltételeinek fejlesztése	
G2.	Vezető stakeholderek platformja			
	Azon partnerek rendszeres és szabályozott (intézményesített) együttműködése, akik meghatározó szerepet játszanak a város céljainak elérésében, s együttműködésük ebből a szempontból kulcskérdés. Célja a kölcsönös együttműködési érdekek megfogalmazása, ezek konkrét projektek, intézkedések terén való érvényesítése, a stratégiák, a külső partnerségi viszonyok, az egyedi intézkedések és az információs-kommunikációs-működési területeken végzett tevékenységek összehangolása, optimális erőforrás-gazdálkodáson alapuló dinamikus fejlődés elérése. A kölcsönös érdekek alapja, hogy a város stratégiai dokumentumai az egész városműködésre vonatkozóan határoznak meg célokat és feladatokat, nem húzzák meg azok határát az Önkormányzat közvetlen kompetencia-határai mentén, ezért széles stakeholderi kört érintenek.	TOP 6.3	A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok	

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok	
G3.	Egy közös városi adatbázis létrehozása			
		A közös városi adatbázis a stakeholderi platform eredményes működéséhez, a tevékenysége összehangolásához szükséges információs háttér kialakítása. Az adatbázis a közvetlen városüzemeltetési adatokon kívül a fejlődéshez, az innovációhoz, K+F+I tevékenységhez szükséges adatbázisokat is integrálja (tudományos művek, eredmények, tanulmányok, szabadalmak, szellemi termékek, szakdolgozatok, fejlesztési tervek., város által finanszírozott dokumentumok, stb.)	KÖFOP 1.	A szolgáltató közigazgatás szervezési feltételeinek fejlesztése
G4	KOMPLEX MONITORING RENDSZER KIFEJLESZTÉSE			
	G4.1.	Társadalom-monitoring és a társadalom-fejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása		
		<p>Rendszerfelépítés:</p> <p>A kulturális tőke fejlesztése</p> <ul style="list-style-type: none"> o Bölcsőde, o Óvoda, o Alapfokú oktatás, o Középfokú oktatás, o Felsőfokú oktatás o Szakképzés: <ul style="list-style-type: none"> - szakiskola, - szakközépiskola - felsőfokú szakképzés, - egyetemi szakképzés, - posztgraduális képzés, - duális képzés feltételrendszere o Kultúra, rekreáció, sport <ul style="list-style-type: none"> • Közösségi élet, közösségfejlesztés, civil szféra • Szociális gondoskodás • A társadalom egészségi állapota <p>Folyamatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adatbázis létrehozása • Az adatgyűjtés, adatfelvétel, rendszeres és eseti kutatások, modellezések rendjének kidolgozása • Az indikátorok azonosítása, induló és cél-állapotuk meghatározása és követésük • Az elemzés, értékelés, jelentéskészítés, tervezés, döntés-előkészítési javaslatkészítés rendje • A tervek, jelentések, tervek, döntés-előkészítési javaslatok kidolgozása 	KÖFOP 1. GINOP 3.	A szolgáltató közigazgatás szervezési feltételeinek fejlesztése IKT - Infokommunikációs fejlesztések

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok	
G4.2.	Környezeti monitoring rendszer és a környezet fejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása			
	<p>Rendszerfelépítés: Monitoring rendszer Környezeti rendszer Természeti környezeti rendszer: Időjárás, csapadék, katasztrófa; Zöld és kék infrastruktúra: Zöld felületi rendszer Vízrendszer (Ivóvíz rendszer, Felszíni vizek, Felszín alatti vizek, Csapadékvíz és vízkezelés rendszere, Kommunális szennyvíz, Egyéb szennyvizek, hulladékvizek) Talaj Levegő Zajszennyezés Tájvédelmi program kidolgozása Tájgazdálkodási módszertan kidolgozása Természetes, természetközeli állapotú tájrészletek művi befolyástól, terheléstől való lehetséges maximális mentesítése Közvilágítási rendszer, fényszennyezés Közlekedési és úthálózati rendszer Közlekedésfejlesztési terv kidolgozása Közterületi rendszer (Utak, Terek, közparkok, játszóterek, Erdők, parkerdők, rekreációs területek) Épületek, építmények, területhasználat; Középületek; Lakóterületek, lakóépületek; Épített örökség; Kereskedelmi létesítmények; Ipari, szolgáltató létesítmények] Közszolgáltatási rendszer [Közösségi közlekedési szolgáltatás; Kommunális hulladék-gazdálkodás; Energiaszolgáltatás (Távfűtés, Villamos energia, Gáz, Szilárd tüzelőanyag); IKT szolgáltatások; Kereskedelem]</p> <p>Folyamatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adatbázis létrehozása • Az adatgyűjtés, adatfelvétel, rendszeres és eseti kutatások, modellezések rendjének kidolgozása • Az indikátorok azonosítása, induló és cél-állapotuk meghatározása és követésük • Az elemzés, értékelés, jelentéskészítés, tervezés, döntés-előkészítési javaslatkészítés rendje • A tervek, jelentések, tervek, döntés-előkészítési javaslatok kidolgozása 	KÖFOP 1. GINOP 3.	A szolgáltató közigazgatás szervezési feltételeinek fejlesztése IKT - Infokommunikációs fejlesztések	

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok	
G4.3.	Gazdasági monitoring rendszer és a gazdaságfejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása			
	<p>Rendszerfelépítés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vállalkozások ágazati összetétele • Munkaerő-piaci információk, foglalkoztatás, összetétel, hiányszakmák • Tendenciavizsgálatok, összehasonlítások • Beruházások • Innováció, K+F+I, PTE-vel, innovációs szervezetekkel, PBKIK-val való együttműködés projektjei • Befektetés-akvizíció, gazdaságdiplomácia • Üzleti kapcsolatok rendszere hálózatok • Üzleti szolgáltatások • Vállalkozás-támogatás, befektetés-ösztönzés, pályázati tevékenység <p>Folyamatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adatbázis létrehozása • Az adatgyűjtés, adatfelvétel, rendszeres és eseti kutatások, modellezések rendjének kidolgozása • Az indikátorok azonosítása, induló és cél-állapotuk meghatározása és követésük • Az elemzés, értékelés, jelentéskészítés, tervezés, döntés-előkészítési javaslatkészítés rendje • A tervek, jelentések, tervek, döntés-előkészítési javaslatok kidolgozása 		KÖFOP 1. GINOP 3.	A szolgáltató közigazgatás szervezési feltételeinek fejlesztése IKT - Infokommunikációs fejlesztések
G5.	SZAKTERÜLETI ELEMZÉSEK ÉS TERVEZÉSEK (ÖNÁLLÓAN MEGVALÓSÍTHATÓ)			
G5.1	Térinformatikai rendszer létrehozása és működtetése			
	Komplex informatikai rendszer kiépítése, műszaki, üzemeltetési, pénzügyi, tulajdoni, és beavatkozási (tervezési) adatokkal való feltöltése	GINOP 3. KÖFOP 2.	IKT - Infokommunikációs fejlesztések A szolgáltató közigazgatás infrastruktúra feltételeinek fejlesztése	
G5.2.	Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése a város egész területén			
	A térfigyelő kamerarendszer több célú adatfelvételi rendszerként funkcionálhat. Elsősorban hagyományos közbiztonsági funkciókat teljesít, de felhasználható lenne pl. a térhasználati, közlekedési, társadalmi jellemzők megfigyelésére is.	GINOP 3. KÖFOP 2.	IKT - Infokommunikációs fejlesztések A szolgáltató közigazgatás infrastruktúra feltételeinek fejlesztése	
G5.3.	A PTE tudásbázisának, innovációs kapacitásainak reálgazdaságba való tudatos integrálása			
	A PTE bázisán létrejött spin-off és start-up vállalkozások támogatása, Üzlet- és Vállalkozásfejlesztési Központ létrehozása A reálgazdaság fejlesztéséhez igazodó kutatási és képzési profilok kialakítása és megerősítése a PTE-n	GINOP 2. EFOP 3.4	K+I - Tudásgazdaság fejlesztése Intelligens szakosodás növelése a felfedező kutatásokban	

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok
G5.4.	A városkörnyék ásványvagonának hasznosíthatósági értékelése a város fenntartható fejlődés szempontjából (különös tekintettel a szén- és uránvagonra), és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I programjának kidolgozása		
	<ul style="list-style-type: none"> • A ásványvagon mennyiségének, minőségének, kitermelési lehetőségeinek megismerése • Az ásványvagon Pécs és Baranya szempontjából optimális hasznosítási lehetőségei környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak vizsgálata és a fenntartható fejlődés kritériumainak való megfeleltetése • A hasznosítást elősegítő K+F+I programok elindítása 	GINOP 2. KEHOP 5.	K+I - Tudásgazdaság fejlesztése Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása
G5.5.	A város klímaváltozással szembeni sebezhetőségének vizsgálata		
	Pécs városklíma-modelljének elkészítése, majd a város klímaváltozással szembeni sebezhetőségének vizsgálata az egyes városrészek épített környezeti valamint, természeti adottságainak figyelembevételével.	TOP 2. KEHOP 1.	Vállalkozásbarát, népességmegtartó településfejlesztés Klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás
G5.6.	Közös energiatervezési rendszer kialakítása		
	Városi szinten létrejön az a koordináló szervezet, amely az energiastratégiának megfelelő operatív célokat, akcióterveket egységes egészként kezeli, a városban folyó projektekkel tisztában van, mindegyiknek ismeri a helyét és szerepét. Egyesíti az energiaszektor stakeholdereit, számukra információt szolgáltat azért, hogy elkerülje a város a párhuzamos beruházásokat, fejlesztéseket, és minden egyes újabb projekt a nagy egész rendszer hasznos elemeként kerüljön megvalósításra. A város a hozzájárulását az ilyen módon tervezett projektekhez adja, biztosítva ezzel a rendszerszintű építkezést. Előnyként azt kínálja fel, hogy az ilyen módon előállt tudásbázisból részesedhetnek azok, akik a stratégia mentén kívánnak dolgozni és ezt megkönnyíti számukra a koordináló szervezet. A koordináló szervezet szoros együttműködésben van a megye hasonló típusú, hasonló szerepet betöltő szervezetével, és így a város és a közvetlen vonzáskörzete összehangoltan képes fejleszteni az együttes energiastratégiáját. A koordináló szervezet törekszik arra, hogy a decentralizált rendszerek kiépítése érdekében, a stratégiaának megfelelően alakítsa ki a szabályozórendszert, még akkor is, ha az nem illeszkedik az országos rendszerhez.	KEHOP 5.	Energiahatékonyság növelése, megújuló energiaforrások alkalmazása

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok
G5.7.	Levegőtisztaság monitorozása és javítását szolgáló intézkedési terv kidolgozása		
	Monitoring rendszer fenntartása, forgalomtechnikai változások bevezetése, gyalogos és kerékpáros forgalom arányának a növelése, a városkörnyéki mezőgazdasági területeken az erdők és gyepek arányának növelése	GINOP 3. KÖFOP 2.	IKT - Infokommunikációs fejlesztések A szolgáltató közigazgatás infrastruktúra feltételeinek fejlesztése
G5.8.	A zajszennyezés monitorozása és csökkentésének intézkedési terve		
	Zajszennyezés monitorozása, a kapott adatok feldolgozása, egységes szerkezetbe foglalása, az adatok széles körű hozzáférhetőségének biztosítása	GINOP 3. KÖFOP 2.	IKT - Infokommunikációs fejlesztések A szolgáltató közigazgatás infrastruktúra feltételeinek fejlesztése
G5.9.	A város zöld- és kékfelületi rendszerének megújítását szolgáló komplex rendszerterv elkészítése		
	A zöld-és kékfelületi rendszer átalakítása, fejlesztése méreteinél és költségvonzatánál fogva több részletben valósítható meg, részben az akcióterületekhez kötötten, részben azokon kívüli egységekként. A rendszer összehangolt, integrált hatása és az egyenletes hozzáférés érdekében a tervet városi szinten, egy rendszerként kell megtervezni és megvalósításának ütemezését a városrész-fejlesztési akciók ütemezéséhez igazítani.	GINOP 3. KÖFOP 2.	IKT - Infokommunikációs fejlesztések A szolgáltató közigazgatás infrastruktúra feltételeinek fejlesztése
G5.10.	Városi fényszennyezési térkép elkészítése		
	Fényszennyezés térkép készítése	GINOP 3. KÖFOP 2.	IKT - Infokommunikációs fejlesztések A szolgáltató közigazgatás infrastruktúra feltételeinek fejlesztése
G5.11.	Egészségvédelmi program		
	Az egészségfejlesztési tervezés célja, hogy a helyi szakpolitikai koncepciók, stratégiák, és középtávú tervek készítése és megvalósítása során az egészségvédelmi szempontok prioritásként érvényesülhessenek, és így már a döntés-előkészítés szakaszában ráirányuljon a döntéshozói figyelem a tervezett döntések potenciális egészséghatásaira. Az egészségfejlesztési terv kidolgozása az egészségképre alapozódik. Az egészségkép adatainak és információinak felhasználása megteremti a lehetőséget egyrészt a feltárt problématerületeken történő cselekvés kezdeményezéséhez, másrészt a hatékony beavatkozásokhoz szükséges további kutatásokat generálhat.	EFOP 1.9	Népegészségügyi mozgósítás, az egészségtudatosságot erősítő programok és szolgáltatások fejlesztése

PROJEKT SZÁMA	PROJEKT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat – 2014-2020-as operatív programok
G5.12.	Komplex fenntarthatósági kritériumrendszer kidolgozása		
	Az építési engedélyek, fejlesztések támogathatóságának elbírálásához szükség van egy kritériumrendszer kidolgozására, amely alapján objektív városi álláspontot lehet kialakítani. A szempontrendszer elősegíti a potenciális befektetői kör kiválasztását, a fejlesztési szándékokról való előzetes állásfoglalást, mivel a rendszer révén a fejlesztés sokoldalú hatásának (épített és természeti környezetre, foglalkoztatásra, közlekedésre, kultúrára, jövedelmekre gyakorolt hatás, preferált ágazathoz tartozás, stb.) mérlegelése előzetesen elvégezhető úgy a befektetni szándékozó, mint a város által. A kritériumrendszer alapját képezheti olyan helyi ösztönző rendszer kialakítása is, amely elősegíti a stratégiának megfelelő gazdasági szerkezet kialakítását.	KÖFOP 1.	A szolgáltató közigazgatás szervezési feltételeinek fejlesztése
G6	Változásmenedzsment		
	A Településfejlesztési koncepció és az ITS a város jelenlegi működéséhez képest szellemében és a gyakorlatában paradigmaváltás értékű fordulatokat tartalmaz. A hanyatló folyamatok megfordítása, új vezetési és működési szellemiség és módszertan nem vezethető be sikeresen, ha nem kerül kidolgozásra és megvalósításra egy professzionális átvezetési és váltási program. A változásmenedzsment elméletének s professzionális alkalmazásának relevanciáját megalapozza, hogy a változások időkeretét a negatív folyamatok intenzitása és a változások hatékony finanszírozásához rendelkezésre álló középtávú EU-tervezési ciklus erősen behatárolja.	KÖFOP 1.	A szolgáltató közigazgatás szervezési feltételeinek fejlesztése

2.10. A fejlesztések ütemezése

PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Időtáv %		
		R	K	H
		2014- 2017	2018- 2020	2021-
A. KULCSPROJEKTEK	A foglalkoztathatóságot rövid- közép - és hosszútávon javító társadalomfejlesztési projektek, köztük a társadalmi felemelkedés hosszútávú kísérleti nagyprojektje, a közösségfejlesztés programjai, komplex erőforrás-hasznosítási terv és komplex környezet-rehabilitációs, természeti erőforrás-hasznosítási, foglalkoztatási és innovációs mintaprojekt	56%	38%	6%
B. HÁLÓZATIOS PROJEKTEK	Épületenergetikai fejlesztések, a Pécsi víz zónájának rendezése és fejlesztése, akcióterületeken kívüli zöld- és kékfelületi rendszer, szociális célú lakásállomány fejlesztése, a városi infrastruktúra és szolgáltatások hallgatóközpontú fejlesztése, É-D-i zöldfolyosó, M-60 logisztikai terület fejlesztése, másodlagos szocializációs intézmények fejlesztése.	24%	43%	34%
C. AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK	A városközpont déli és K-NY irányú kiterjesztése, környezeti kulturális fejlesztése, Tüskésrét fejlesztése, Kertváros és Meszes, Uránváros szociális város-rehabilitációja	27%	66%	7%
D. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI, JELENTŐS FEJLESZTÉSEK	Az ingatlanállomány fejlesztése, gazdaságfejlesztő programok, környezetfejlesztés és közszolgáltatás-fejlesztés	39%	46%	15%
E. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI EGYÉB FEJLESZTÉSEK	A keleti városrész akcióterületen kívüli fejlesztései, közterületek színvonaljavítása közmunkások bevonásával	40%	30%	30%
F. INTÉZKEDÉS TÍPUSÚ PROJEKTEK (KOORMÁNYZÁS)	Adópolitikai, együttműködési intézkedések, a helyi termék-termelés és értékesítés feltételeinek fejlesztése.	100%	0%	0%
G. INNOVATÍV ÉS HATÉKONY PÉCS: SMART CITY PROJEKTEK	Az SMART CITY alrendszer szervezeti, technikai, partnerségi, informatikai, monitoring, K+F és adatbázis-feltételeinek megteremtése	71%	29%	0%
Projektek mindösszesen		35%	50%	15%

A fejlesztések ütemezése az alábbi elveket követi:

- A magas innováció-tartalmú, hatékonyságnövelő és foglalkoztathatóságot javító projektek időben történő előresorolása, különös tekintettel a jelentős forrást ne igénylő, intézkedés típusú projektekre
- A beruházási projektek körében a megvalósítás időszükségletének figyelembe vétele, tekintettel a tervezési- pályázati szakaszra is
- A nagy összegű, szakaszolható fejlesztések esetén (pl. zöld-kék hálózat) időben elnyújtott, állandó intenzitású fejlesztési folyamat kialakítása

2.11. A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve

A fejlesztések ütemezése kapcsán érvényesített szempontok értelemszerűen a pénzügyi tervre is érvényesek.

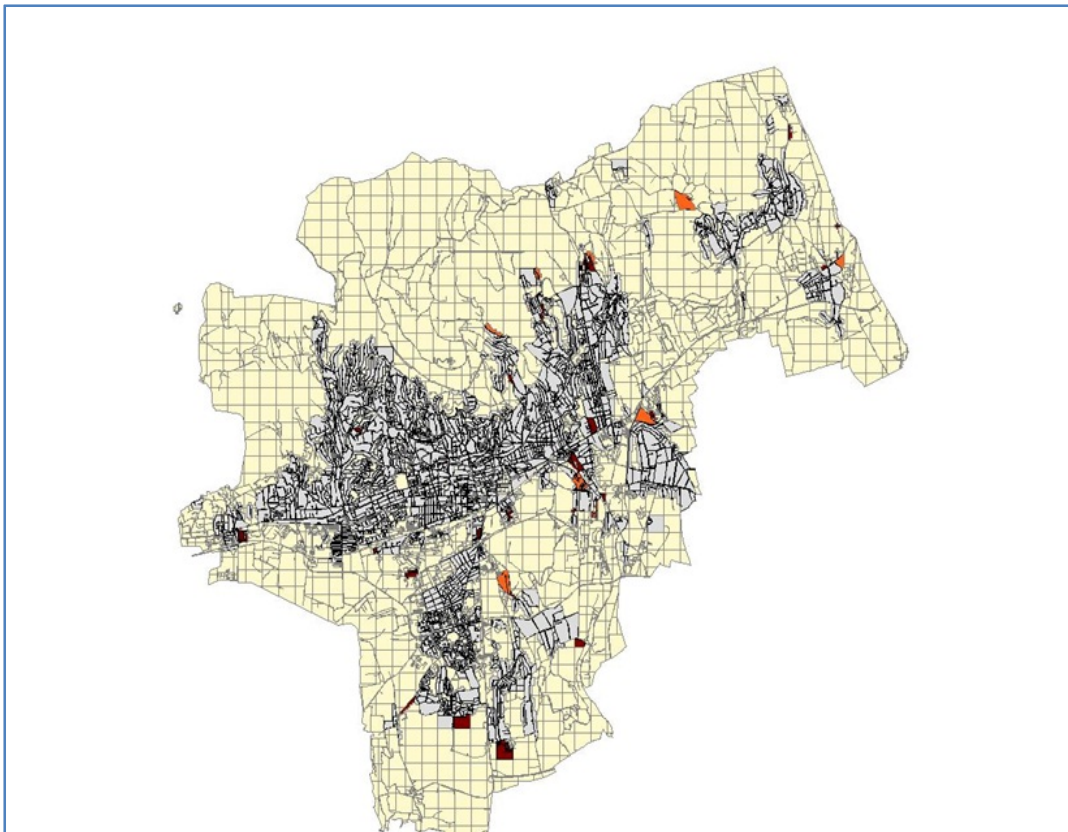
A projekttervezés a Stratégia készítésének időszakában még nem rendelkezik részletes számítási háttérrel illetve műszaki terv-megalapozottsággal, ezért a pénzügyi terv-adatok nagyságrendi tájékozódásra alkalmasak.

PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás MFt				
		2014- 2017	2018- 2020	2014- 2020 össz	2021-	Mindős sz.
A. KULCSPROJEKTEK	A foglalkoztathatóságot rövid- közép- és hosszútávon javító társadalomfejlesztési projektek, köztük a társadalmi felemelkedés hosszútávú kísérleti nagyprojektje, a közösségfejlesztés programjai, komplex erőforrás-hasznosítási terv és komplex környezet-rehabilitációs, természeti erőforrás-hasznosítási, foglalkoztatási és innovációs mintaprojekt	5120	3510	8 630	570	9 200
B. HÁLÓZATIOS PROJEKTEK	Épületenergetikai fejlesztések, a Pécsi víz zónájának rendezése és fejlesztése, akcióterületeken kívüli zöld- és kékfelületi rendszer, szociális célú lakásállomány fejlesztése, a városi infrastruktúra és szolgáltatások hallgatóközpontú fejlesztése, É-D-i zöldfolyosó, M-60 logisztikai terület fejlesztése, másodlagos szocializációs intézmények fejlesztése.	6300	11250	17 550	8850	26 400
C. AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK	A városközpont déli és K-NY irányú kiterjesztése, környezeti kulturális fejlesztése, Tüskésrét fejlesztése, Kertváros és Meszes , Uránváros szociális város-rehabilitációja	12330	29700	42 030	3000	45 030
D. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI, JELENTŐS FEJLESZTÉSEK	Az ingatlanállomány fejlesztése, gazdaságfejlesztő programok, környezet-fejlesztés és közszolgáltatás-fejlesztés	13150	15600	28 750	5000	33 750
E. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI EGYÉB FEJLESZTÉSEK	A keleti városrész akcióterületen kívüli fejlesztései, közterületek színvonaljavítása közmunkások bevonásával	2700	2000	4 700	2000	6 700
F. INTÉZKEDÉS TÍPUSÚ PROJEKTEK (KOORMÁNYZÁS)	Adópolitikai, együttműködési intézkedések, a helyi termék-termelés és értékesítés feltételeinek fejlesztése.	1070	0	1 070	0	1 070

PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás MFt				
		2014- 2017	2018- 2020	2014- 2020 össz	2021-	Mindös sz.
G. INNOVATÍV ÉS HATÉKONY PÉCS: SMART CITY PROJEKTEK	Az SMART CITY alrendszer szervezeti, technikai, partnerségi, informatikai, monitoring, K+F és adatbázis- feltételeinek megteremtése	3180	1300	4 480	0	4 480
Projektek mindösszesen		43850	63360	107 210	19420	126 630

3. ANTI-SZEGREGÁCIÓS PROGRAM (AMENNYIBEN A TELEPÜLÉSEN TALÁLHATÓ SZEGREGÁLT VAGY SZEGREGÁCIÓVAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLET)

A KSH Népesedésszisztkai Főosztálya a 2011. évi népszámlálás adataira támaszkodva, a Városfejlesztési Kézikönyv szabályait⁷ alapul véve Pécs város esetében a következő térképen látható ún. szegregátumokat jelölte meg.



29. ábra: Pécs szegregátumainak áttekintő térképe a 2011-es népszámlálás alapján⁸

Megjegyzés: a KSH a térképen bordó színnel jelölte a szegregátum kritériumainak megfelelő területeket, narancssárga színnel azokat, amelyek e kritériumokhoz nagyon közel esnek. Adatvédelmi okok miatt – a szegregátumban élők száma nagyon alacsony – a Népesedésszisztkai Főosztály mindössze négy szegregátumra adott meg konkrét adatokat. Ezek a következők: Györgytelep, Pipacs utca, Magtár utca és környéke, Báthory utca.

A Városfejlesztési Kézikönyv erősen leszűkítő értelmezésével szemben a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyeit vizsgálva szegregáció alatt azt a jelenséget

⁷ A Városfejlesztési Kézikönyvben foglaltak szerint szegregátum az a terület, amelynek aktív korú lakosságán belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 50% vagy annál magasabb.

Forrás: Városfejlesztési Kézikönyv, második, javított kiadás

Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium területfejlesztésért és építésügyért felelős szakállamtitkárság

⁸ A KSH a térképen bordó színnel jelölte a szegregátum kritériumainak megfelelő területeket, narancssárga színnel azokat, amelyek e kritériumokhoz nagyon közel esnek. Adatvédelmi okok miatt – a szegregátumban élők száma nagyon alacsony – a Népesedésszisztkai Főosztály mindössze négy szegregátumra adott meg konkrét adatokat. Ezek a következők: Györgytelep, Pipacs utca, Magtár utca és környéke, Báthory utca.

értjük, amikor egy településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. A szegregáció együtt jár a jövedelmi viszonyok és a települési infrastruktúra lényeges egyenlőtlenségeivel.

Pécs, amint azt a Területleírás című fejezetben, illetve mellékletben bemutattuk, erősen szegregált város. (A szegregáció önmagában sem nem jó, sem nem rossz jelenség. A helyi társadalom szempontjából a szegregáció akkor minősül problémának, ha a különböző társadalmi rétegek térbeli elkülönülése, és az ehhez társuló, az életminőséget alakító infrastrukturális tényezők eloszlásában mutatkozó különbségek fenntarthatatlan folyamatok forrásává válnak.)

Pécs esetében a szegregáció számos dimenzióban megragadható. Nagyon erőteljes a demográfiai értelemben vett szegregáció, ami az egyes városrészekben élők életkori sajátosságainak markáns eltérésében nyilvánul meg – lásd pl. az öregedési index térbeli eltéréseit. Ugyanezt az erőteljes szegregációt tapasztalhatjuk abban az esetben is, ha a társadalmi státust jellemző ismérveket, pl. a lakosság iskolai végzettséget tekintjük. (A hivatkozott térképeket lásd a Területleírás című fejezetben, illetve mellékletben.)

Az ITS készítése során lefektetett alapelveknek megfelelő fejlesztési stratégia, illetve a konkrét projektek többsége is tudatosan tervezett közvetlen, vagy közvetett hatásai révén a tág értelemben vett szegregációs tendenciák mérséklését, a szegregációs folyamat megfordítását is célozza. Ebben az értelemben, a helyi társadalom fenntartható fejlődésének érdekében az ITS önmagában is „antiszegregációs terv”.

A Városfejlesztési Kézikönyv kritériumainak megfelelő szegregátumok léte azonban a helyi társadalom fenntartható fejlődésére önmagában is olyan kedvezőtlenül hat, hogy kiemelt kezelésük abban az esetben is indokolt, ha e szegregátumok létéből adódó problémák kezelése a fenntarthatóság szempontjaira különös figyelemmel város-léptékű keretrendszerben értelmezhető.

A városi szegregáció⁹ kezelésének jelenlegi gyakorlata Pécsen

Előzmények

Az elmúlt 25 év során a közbeszéd általánosan ismert tartalmává formálódott az a tény, hogy Pécs város fejlődésének kulcsa a korábbi mecseki bányaiipar leáldozásának következményeiben, pontosabban azok feldolgozásában keresendő. Az ország feketekőszén ellátásának jelentős részét előállító nagyvárosban minden szektor a bányaiipar domináns jelenléte köré szerveződött. A gépipar, a feldolgozó ipar, az oktatási rendszer, az állami intézmények, az épített és természeti környezet, de még a civil szféra esetében is befolyással volt, és mind a mai napig érezhető a 150 éves szénbányászat múltjának hatása.

A területi szegregáció megjelenési formái tekintetében a korábbi mechanizmusok még mindig éreztetik hatásukat, azonban a társadalmi problémák koncentrált megjelenésében már nem jelölhetően meg okként.

A szegregált vagy leszakadó városrészek főként a korábbi szénkitermelések helyszínei környékén jelentkeznek ugyan, de önmagában az a tény, hogy ezek a területek

⁹ A fejezetcímbe említett „szegregáció kezelésének gyakorlata” értelemszerűen a Városfejlesztési Kézikönyv kritériumai szerint minősülő szegregátumokra vonatkoznak.

elszigetelten jelennek meg egy városi tér szövetéhez viszonyítva, még nem lenne szegregáló hatású. A pécsi szegregátumokat tudatos emberi döntések, és első sorban a lakáspolitikai tevékenysége hozta létre és tartja életben.

Ma már elismert tény, hogy hiba volt szociális alapon biztosított lakófunkció telepítése elszigetelt vagy periférikus városi bel-, esetenként külterületeken is. A szociális bérlakásra való jogosultság hátterében ugyanis már önmagában is ott áll a társadalmi kirekesztés bizonyos formája, melyet tetézik a területi kirekesztés és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés korlátozottsága, továbbá az alacsony minőségű életkörülmények.

A városi szegregáció további elmélyülésének megelőzéséhez és hosszabb távú felszámolásához a fizikai környezet problémáinak kezelése, valamint a hátrányos helyzetű társadalom koncentrációját kiváltó döntések okainak megértése, ezen okok számára alternatívák felkínálása együttesen lehet a kulcs.

Az elmúlt két évtizedben több rehabilitációs célú munka indult el egyes elszigetelt lakóterületeken, szegregátumokban. Legismertebb ezek közül az István-aknán indított Borbála I. és Borbála II. program 2005 és 2007 között, valamint a rendkívül negatív visszhangot kiváltó LAKMUSZ program, melyet ugyanezen területen bonyolítottak le. Ugyancsak ismert a Györgytelepen 2010-ben elindított „Lakhatási Tanácsadó Program”, ami az első olyan program volt, mely kifejezetten a lakhatás feltételeinek társadalmi vonatkozásaira koncentrált, és dolgozott ki megoldásokat a nagyszámú önkényes lakásfoglaló lakhatási jogviszonyának rendezése érdekében. Ugyancsak ismert program a Magyar Máltai Szeretetszolgálat „Jelenlét” programja György-telepen, a settlement típusú telepi szociális foglalkoztatás módszerén alapuló karitatív közösségfejlesztést és helyi szociális támogatást biztosító modell példája 2006-tól.

A Borbála programok kivételével ezekben a programokban az volt közös, hogy a szegregációs problémáknak csupán egy szegmensét ragadták meg, és arra próbáltak megoldásokat kidolgozni. A LAKMUSZ program kizárólag a fizikai infrastruktúra megújítására fókuszált egy szegregátumban. A Lakhatási Tanácsadó Program a szociális bérlakások önkormányzati hasznosításának következményeit kívánta kezelni, nem a hasznosításból adódó szegregáció visszavezethető okait. A Jelenlét program a szegregációt szükségszerű tényként fogadja el, és a helyi társadalom minden nemű problémájában való segítségnyújtást helyezi előtérbe éppen a szükségszerűségre alapozva létjogosultságát.

A Borbála I. és Borbála II. program az első modellje volt annak a kezdeményezésnek, mely a szegregációt Pécssett komplex okok következményeként kezelte, és ebből a megközelítésből adódóan komplex megoldásokat próbált kidolgozni. Ezekben a programokban a fizikai környezet megújítása és a helyi társadalom státuszának állapotjavítása párhuzamosan jelent meg célként. Ez a program minta értékű kezdeményezést generált egy szélesebb körű összefogás létrehozásával is, mely első sorban civil szervezetek bevonásában, és rajtuk keresztül munkahelyek teremtésében nyilvánult meg. E programok az Európai Unió támogatási rendszerének tipikus problémáját és az erre épített fejlesztések jellemző hátrányát mutatják: abban nyilvánultak meg, hogy a fejlesztési programok projektfinanszírozáshoz kötődnek. Így e projektek befejezését követően nem volt érdemi folytatásuk.

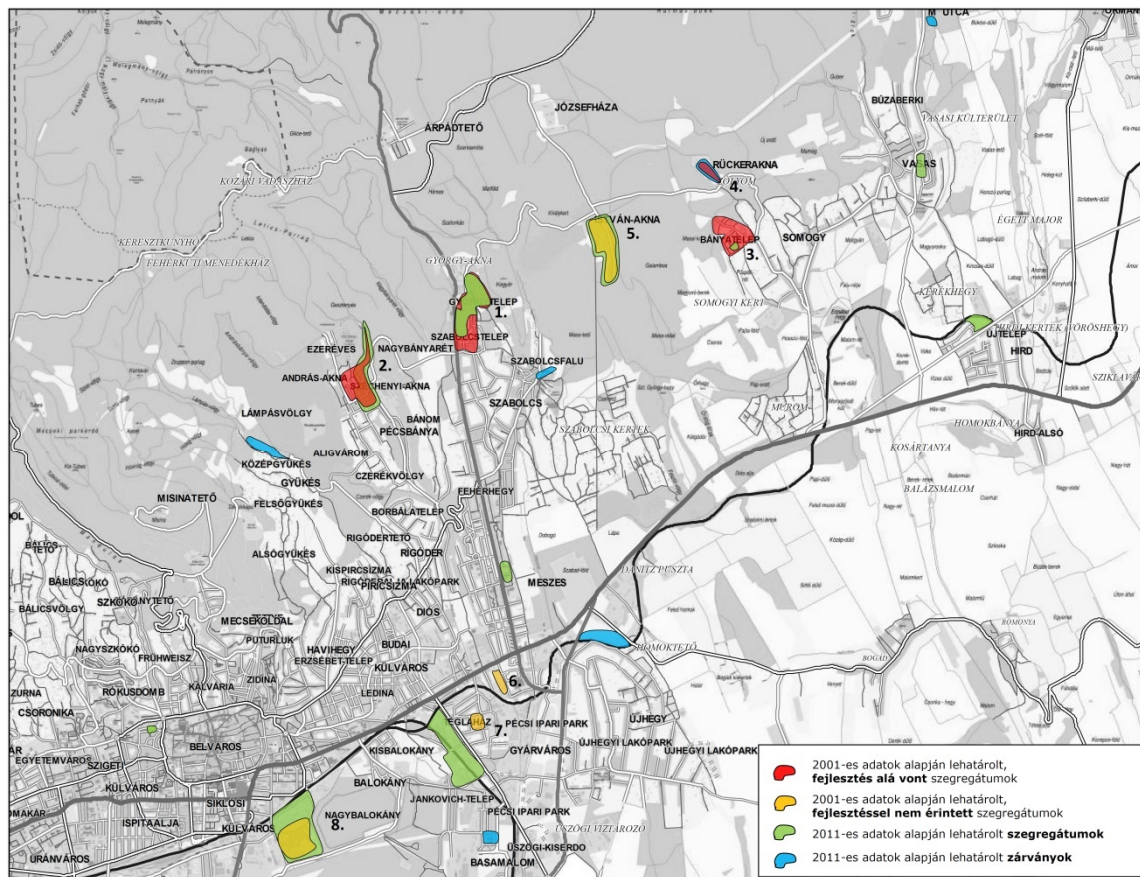
Szükséges még megemlíteni a 2008-ban kidolgozott, mintegy 1,5 milliárdos forrásigényű szociális városrehabilitáció programját. Ez a program kísérletet tett arra,

hogy a Pécsset jellemző területi tagoltság ellenére egy akcióterületként határolja le a keleti városrész legkritikusabb lakóterületeit, és egységes módszertani elvek szerint, leginkább az épített környezeten és a közterületeken elvégzett beruházásokkal valósítson meg szociális városrehabilitációt. A projekt végül nem nyert támogatást és fiókdokumentum maradt, de átértékelésre készítette mind az irányító hatóság illetékeseit, mind a későbbi rehabilitációs városfejlesztések tervezőit a tekintetben, hogy jól megfogható, körülhatárolt, kisebb kiterjedésű területi egységek kezelésére dolgozzanak ki támogatási konstrukciókat és pályázatokat.

Minden itt bemutatott kezdeményezés, mely a szegregáció valamely hatását vagy okát kívánta kezelni az elmúlt évek során nagyban hozzájárult ahhoz, hogy 2011-től kezdve Pécs hathatós megoldásokat dolgozzon ki a városi szegregátumok megszüntetésére.

Teleprehabilitáció a pécsi szegregátumokban

A 2011. évtől kezdve a pécsi önkormányzat a korábbiakhoz mérten nagyfokú nyitottságot mutatott azon kezdeményezések vonatkozásában, melyek sok esetben a civil szférából indulva tettek javaslatot városfejlesztési ügyek vonatkozásában. Ez a viszonylagos nyitottság tudott életre hívni olyan együttműködések, melyekben adott probléma megoldása több szféra közös munkáját kívánta meg. Említhető a Balokány-liget leromlott környezetének megújítása civil közreműködéssel, az új Településfejlesztési Koncepció megalkotásának kezdeti folyamata és a Város-kooperáció civil kezdeményezésének létrejötte, vagy épp a szegregáció felszámolása érdekében elindított programokban jelentkező szoros kooperáció a civil, az önkormányzati és az államigazgatás szektorai között.



30. ábra: A statisztikai adatok alapján lehatárolt és a fejlesztés alá bevont további szegregátumok elhelyezkedése

Utóbbi épp a Györgytelepre kidolgozott uniós pályázat elkészítésével vette kezdetét 2012 évtől kezdődően. A „Benned a Létra” elnevezésű projekt 150 millió forintos támogatásának elnyerésével Pécs elindult azon az úton, mely érdemi megoldásokat tud egy-egy városi szegregátum vonatkozásában nyújtani. 2012 óta 4 db, a 2001-es népszámlálási adatok alapján lehatárolt szegregátumban indult el felzárkóztató program megközelítőleg 1,5 milliárd forint támogatással. Ezek a projektek 2015 végéig lebonyolításra kerülnek. A projektek a Társadalmi Megújulás, a Társadalmi Infrastruktúra, a Dél-Dunántúli Operatív Programok, valamint a Nyílt Társadalomért Alapítvány finanszírozásában álltak lábra és valósulnak meg.

Ezek a programok komplex szemléletet képviselnek, ami abban ölt testet, hogy a lakhatási feltételek javítása mellett a közösségfejlesztésre, az egészségi állapot javítására, a képzettségi szint emelésére, a foglalkoztatottsági mutatók javítására és a generációk közötti mobilitás esélyeinek javítására is hangsúlyt fektetnek. Mindemellett a területeken érintett összes stakeholder társadalmilag felelős szerepvállalását is megcélazzák, őket mobilizálják. Minden program konzorciumi együttműködésben megvalósuló pályázati projekt, melyben helyi civil partner, és telep-rehabilitációban szerzett gyakorlati szakmai háttérrel rendelkező partner is részt vesz. A programok irányítója minden esetben a települési önkormányzat, illetve az önkormányzat hivatalán belül működő szakmai stáb, a Természeti és Emberi Erőforrás Referatúra.

Ezen elvek mentén tehát 2014 nyaráig 4 területen indult el felzárkóztató célú rehabilitáció vagy fizikai felszámolást célzó beavatkozás.

A négy terület a következő:

1. Hősök terei szegregátum, és ezen belül György-telep
2. Pécsbánya-telepi szegregátum
3. Pécs-Somogy Bányatelepi szegregátum
4. Rucker-akna

Négy területen nem történt beavatkozás:

1. István-akna
2. Gyárváros – északi szegregátum
3. Gyárváros-déli szegregátum
4. Vágóhíd környéki szegregátum

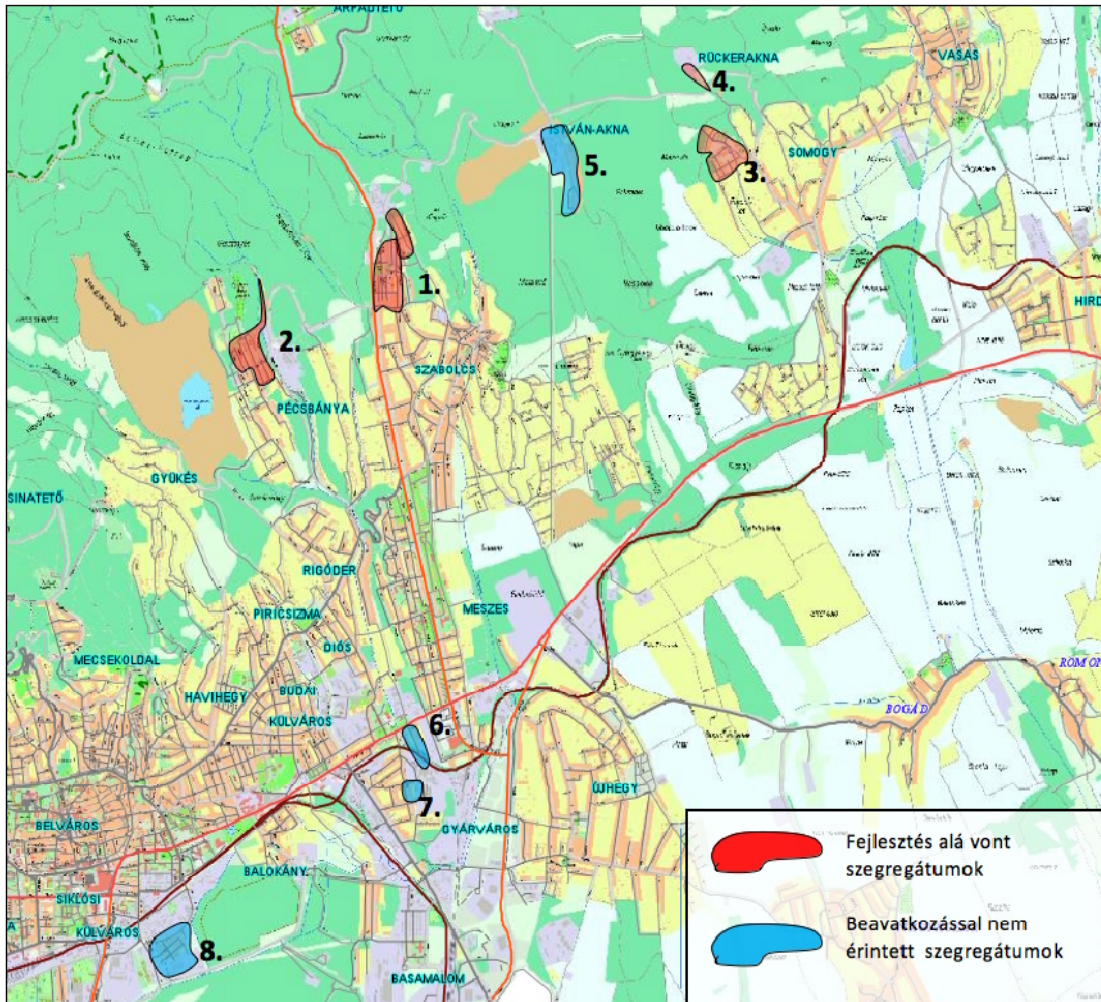
Az említett programok mellett az Önkormányzat ugyancsak egy széles körű konzorciumi partnerségben a Norvég Alap finanszírozási rendszeréhez is pályázott 2013-ban, mely pályázatnak e dokumentum írásakor még nem ismert az eredménye.

A fenti telep programokkal és kísérleti lakhatási integrációs projektekkal ellentétben ez a program egy olyan területen készített elő városfejlesztési akciót, mely tágabb értelemben érinti a szegregátumokat jellemző problémákat.

Ez a projekt célterülete az Európa Kulturális Fővárosa projekt egyik nagy beruházásának, a Zsolnay Negyednek közvetlen lakókörnyezetét célozza meg. Ez a terület olyan adottságokkal rendelkezik, mely inkább revitalizálást, semmint rehabilitációt igényel, azaz a célterületen élő társadalom demográfiai, foglalkoztatottsági, közbiztonsági, közösségi, állampolgári részvételt érintő problémáira ad választ, és a társadalmi kirekesztés kevésbé tipikus formáinak mechanizmusaira hat. Így például a kulcskompetenciák fejlesztésével az információhoz való hozzáférés és használat eredményességére, a helyi gazdaságot fejleszteni képes humán kapacitások és környezeti erőforrások használatára, a fiatalok szabadidejének hasznos eltöltésére, vagy épp a közelben elérhető kulturális javak fogyasztásának elősegítésére.

Ez a projekt fontos jelzése annak, hogy egy beruházásnak a kivitelezés szakszerűségén kívül milyen szempontokat érdemes még szem előtt tartania ahhoz, hogy fenntartható legyen későbbi működése, valamint ne generáljon olyan következményeket, melyek a területi szegregáció kialakulását segítik elő. Preventív jelleggel foglalkozni kell a helyi társadalom kérdéseivel olyan esetekben is, ahol nincs látható jele szegregációs problémának, de egy-egy nem kellő körültekintéssel tervezett fejlesztés kedvezőtlen társadalmi folyamatokat indíthat be.

3.1. A szegregáció mérséklését vagy megszüntetését célzó intézkedések (a település egészét érintő és az egyes szegregátumokra vonatkozó fejlesztések, programok meghatározása)



31. ábra: Rehabilitációs célú fejlesztések a pécsi szegregátumokban 2011-2015.

Forrás: Pécs Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala, Természeti és Emberi Erőforrás Referatúra, 2014. *Antiszegregációs programok pécsi gyakorlata*

Az említett telep-rehabilitációt célzó fejlesztési programok számos, előzőekben bemutatott korábbi kezdeményezés eredményét ötvözik, azok hiányosságait kezelik. Ezek a programok egy-egy leszakadó városi területet egyedileg vonnak vizsgálat alá, területi alapon terveznek, a jellemző problémákra dolgoznak ki egyedi megoldásokat, és minden esetben bevonják a helyi civil szervezeteket. Ennél is lényegesebb azonban, hogy magukat a helyi lakókat mobilizálják és teszik érdekelté abban, hogy a fejlesztési program aktív részeseként jelenjenek meg, problémáikat és érdekeiket képviselni tudják, és ne csupán passzív szemlélőként várják a folyamat végét.

A szegregátumok kezelésére kidolgozott pécsi programok leglényegesebb mozgatórugója mégis az, hogy elkötelezetté tesznek minden érintettet – legfőképpen a döntéshozó, az integrációs törekvések eredményességében felelős önkormányzatot – abban, hogy aktívan vegyen részt a fejlesztési folyamatban és jól felfogott érdekének tekintse a hatékony megoldások alkalmazását. Annál is inkább fontos e szempont, mivel a szegregáció korábban bemutatott okaira csak olyan kezdeményezések képesek hathatós választ adni, melyek a szakmapolitikai reformok szükségességét is átlátják, és azokat alkalmazni és támogatni is hajlandóak. Ezen túlmenően a fejlesztés az érintett közszolgáltatók bevonását is megteremti, és a célcsoport valamint a közüzemi cégek közötti kommunikáció hatékonyságát elősegíti.

Az említett elköteleződés és széles körű összefogás alátámasztásaként álljon itt egy rövid felsorolás a teljesség igénye nélkül azon szervezetekről, melyek ebben a folyamatban aktívan vettek részt az elmúlt 3 évben:

- Baranya Megyei Kormányhivatal, és Munkaügyi Központja
- BOKOM Nonprofit Kft.
- Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség
- E-On Hungária Zrt.
- Khetanipe Egyesület
- Magyar Máltai Szeretetszolgálat
- Open Society Foundation
- Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata
- Pécs Holding Zrt.
- Pécsbányai Kulturális Egyesület
- Tegyük Egymásért Egyesület
- Tettye Forrásház Zrt.
- Türr István Képző és Kutató Intézet
- United Nations Development Programme

Fontos előnye Pécs városának, hogy a település rehabilitációs programok kidolgozásával, valamint megvalósításával az önkormányzaton belül de a programok konzorciumi partnereivel együtt kialakult egy olyan szakértői csapat, amely képes forrásokat mobilizálni, rehabilitációs fejlesztéseket generálni és irányítani, a terepmunkát megfelelő hozzáértéssel végezni és a városrészek leszakadást eredményező fejlesztésekben ésszerű megoldásokat javasolni. Ez a humán erőforrás kulcsa lehet a jövőben folytatandó önkormányzati társadalomfejlesztési programoknak.

Modellek és eredmények

Az elmúlt négy év telep Rehabilitációs munkái során Pécs olyan tapasztalatok birtokába jutott, melyeket standardizálni tud, és a szükségszerűen helyspecifikus programelemek kidolgozása mellett ezek segítségével megkönnyíti az újonnan fejlesztés alá vonandó, szegregációval érintett lakóterületek programjainak tervezését.

Ezek a modellek mind a fizikai felszámolás, mind a rehabilitációs célú beavatkozás eseteire példát szolgáltatnak. Rücker-akna az egyetlen lakóterület, ahol a szanálás lehetett az kizárólagos releváns cél, és amely hasonló területek - pl. István-akna, gyárvárosi szegregátumok - kezelésénél is alkalmazandó eszközöket jelent.

A lassú, de folyamatos romlással jellemezhető városrészek revitalizációja során is alkalmazhatóak bizonyos modellek. A Hősök terei rehabilitációs munka során igen komoly tapasztalatra tett szert a megvalósító konzorcium. Itt első sorban az alulról szerveződő közösségfejlesztés eszközeiről, a társadalmi tőke gyarapításához szükséges kompetenciák fejlesztéséről, a civil mentalitás kialakításáról/kialakulásáról beszélhetünk, de meg kell említeni a gyermekek és fiatal generációk intézményi jelenlétének megerősítésében betöltött szerepeket, az iskolai lemorzsolódás megakadályozását, az intergenerációs mobilitás feltételeinek támogatását is.

Pécs városa a szegregáció felszámolásában országos és nemzetközi viszonylatban is élen jár. Az antiszegregációs tevékenység eredményei modellvárossá tették Pécsot, és immár több nemzetközi szervezet használja mintaként a jelenleg is folyó felzárkóztató munka módszereit. Pécs az elmúlt időszakban tagja lett egy olyan körnek, melyben négy település foglal helyet Kelet-közép, és Nyugat Európában, és a nagyvárosi szegregátumok gondjainak megoldására kidolgozott modelljét közvetíti az OSF (Open Society Foundation) szervezetének közreműködésével szerte Európában.

3.2. A fejlesztések szegregációs hatásának kivédésére hozott intézkedések

A város fejlesztési koncepciója és az azon alapuló stratégia komplex megközelítésben készült. A kidolgozásban részt vevő szakértői csapat komplex összetétele biztosította, hogy az építési és a gazdasági szempontok mellett a társadalom és a természeti környezet szempontjai is kellő súllyal figyelembe vételre kerüljenek. Ez e módszer megoldást jelent az akcióterületi tervek kidolgozása során is, amikor a fejlesztések eredményeként fellépő változások mérlegelése keretében figyelni kell az esetlegesen hátrányba kerülő lakosság szempontjaira.

Egyes projektek kapcsán felmerülhet néhány család elköltöztetésének szükségessége. A városban évtizede folyó szociológiai kutatások és antiszegregációs programok tapasztalatai alapján kerül sor a lakók sorsának optimális rendezésére azzal a céllal, hogy ne csak fizikai életkörülményeik, hanem életük teljessége tekintetében jelentsen előrelépést a kényszerű változás. A megoldások előkészítésére ilyen esetekben kellő helyzetfelmérés, szomszédság-elemzés és az érintettekkel való közös megoldáskeresés keretében kerül sor. A már folyamatban lévő programok jelentenek garanciát a fentiek érdemi megvalósulására.

A helyben maradó lakossággal való foglalkozás példája a Zsolnay projekt. A Zsolnay negyed és a belváros közé ékelődött, revitalizációt igénylő területen élők felzárkóztatása, a fejlesztésekhez való kapcsolódási lehetőségek kiaknázása a fejlődő környezethez való alkalmazkodás egyik legfontosabb feladata. Az ingatlanpiacon is várható mozgás a területen, a lakókkal való foglalkozás egyik témája lehet a lakók igényeinek és lehetőségeinek megfelelő váltás előkészítésében való támogatás.

Nagyobb léptékben a városnak éppen az a célja és ennek érdekében kiemelt projekt keretében kíván hosszú távú kísérletet indítani, hogy a társadalmi felemelkedés feltételeinek javítása révén hosszú távú megoldásokat találjon a társadalmi kirekesztődés megelőzése, a megvalósult hátrányos helyzetek mielőbbi kiküszöbölése érdekében. Ez nemcsak az érintettek érdeke, hanem a város érdeke is, hogy minél jobban összhangba kerüljön a tudásgazdaság követelménye és a helyi társadalom.

3.3. A szegregációt okozó folyamatok megváltoztatására, hatásuk mérséklésére teendő intézkedések

Jövőbeni fejlesztési célok

A 2011-es népszámlálás adatai a szegregátum fogalmának alapos átgondolására készítetnek. A korábban lehatárolt és fejlesztésbe vont vagy azzal még el nem ért területek foglalkoztatottsági és iskolázottsági mutatói javulást mutatnak. Az elmúlt 10 évben a magyar társadalomban bekövetkezett demográfiai változások, és a népességcsökkenés más okai miatt azonban ez a javulás relatív.

A pécsi telep-rehabilitációs tereptapasztalatok ezt a trendet egyértelműen cáfolják. Ennek okán a szegregátumok lehatárolására kidolgozott módszertan felülvizsgálatára van szükség. Olyan indikátorok kidolgozása szükséges, mely szenzitívebb adatokat is vizsgálat tárgyává tesz, minőségi információkat is mérni képes, vagy olyan mutatókra, melyek a leszakadó városrészi folyamatokat épp indikatív módon jelzi, felhívja a figyelmet egy területre, a kialakulóban lévő problémákra azzal a céllal, hogy azt alaposabb elemzés tárgyává tegye.

Amíg erre vonatkozóan nincs elfogadható megoldás, addig Pécs városának érdemes azon az úton haladni előre, amelyet megkezdett. Az eddig elindított település-rehabilitációs munkát szükséges középtávon folytatni a végérvényes megoldások elérése érdekében. Ezeket a megoldásokat a helyi közösségek megerősítésével, a fizikai infrastruktúra és a lakhatási feltételek kielégítő színvonalra emelésével, és a foglalkoztatottság javításához megkerülhetetlen gazdaságfejlesztéssel lehet megalapozni.

A fent bemutatott 8 szegregátum közül az eddig el nem ért területeket is szükséges fejlesztés tárgyává tenni. Azonban ezekben az esetekben a fejlesztés legcélravezetőbb iránya a fizikai felszámolás, de legalább funkcióváltással a lakófunkció végleges megszüntetése lehet csupán. E célok eléréséhez határidőt 2018-2020-ra lehet rendelni reálisan.

4. A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

4.1. A célok és projektek illeszkedése az EU 11 tematikus célkitűzéseikhez

A következő táblázatok a stratégiai és operatív célok, valamint a stratégiában meghatározott projektek EU 11 tematikus célkitűzéshez¹⁰ való illeszkedését mutatják be. A nagy pipa erősebb, közvetlenebb; a kis pipa gyengébb, közvetettebb kapcsolatot jelent.

EU 11 célkitűzés – Stratégiai célok	EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET	A FENNTARTHATÓ, FEJLŐDŐ TÁRSADALOM	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK ÚJJÁÉPÍTÉSE	KOMPAKT VÁROS Kiegyensúlyozott városszerkezet	KO(O)RMÁNYZÁS MOZGÁSTERÉNEK A BŐVÍTÉSE
1. A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció erősítése	√	√	√	√	√
2. Az IKT-hoz való hozzáférésnek, azok használatának és minőségének a javítása	√	√	√	√	√
3. A kkv-k, (az EMVA esetében) a mezőgazdasági, illetve (az ETHA esetében) a halászati és akvakultúra-ágazat versenyképességének a növelése		√	√		√
4. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban	√		√	√	√
5. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és -kezelés előmozdítása	√	√			√
6. A környezet megóvása és védelme és az erőforrás-felhasználás hatékonyságának előmozdítása	√		√	√	√
7. A fenntartható közlekedés előmozdítása és szűk keresztmetszetek megszüntetése a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrákban	√			√	√
8. A fenntartható és minőségi foglalkoztatás, valamint a munkavállalói mobilitás támogatása	√	√	√	√	√

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács 1303/2013/EU rendelete alapján (Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013R1303&from=HU>)

EU 11 célkitűzés – Stratégiai célok	EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET	A FENNTARTHATÓ, FEJLŐDŐ TÁRSADALOM	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK ÚJJÁÉPÍTÉSE	KOMPAKT VÁROS Kiegyensúlyozott városszerkezet	KO(O)RMÁNYZÁS MOZGÁSTERÉNEK A BŐVÍTÉSE
9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem		√	√		√
10. Az oktatásba, és a képzésbe, többek között a szakképzésbe történő beruházás a készségek fejlesztése és az egész életen át tartó tanulás érdekében		√	√		√
11. A hatóságok és az érdekelt felek intézményi kapacitásának javítása és hatékony közigazgatáshoz történő hozzájárulás		√	√	√	√

10. táblázat: Az EU 11 célkitűzése és a stratégiai célok közötti kapcsolat

EU 11 célkitűzés – Operatív célok	1.cél	2.cél	3.cél	4.cél	5.cél	6.cél	7.cél	8.cél	9.cél	10.cél	11.cél
Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	√	√			√	√					
Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	√	√		√	√	√	√	√			
A környezeti ártalmak csökkentése	√	√		√	√	√	√				
Integrált helyi társadalom		√									√
Fenntartható módon javuló életminőség		√	√		√			√	√	√	√
A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	√	√						√	√	√	
Közösségek fejlesztése		√							√		
„Társadalom-monitoring”		√						√	√	√	√
A foglalkoztatási szint növelése	√	√	√			√		√			
A Helyi Gazdaság megerősítése	√		√					√	√	√	

EU 11 célkitűzés – Operatív célok	1.cél	2.cél	3.cél	4.cél	5.cél	6.cél	7.cél	8.cél	9.cél	10.cél	11.cél
Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása	√			√		√					√
Kiegyensúlyozott térszerkezet						√	√				
Mobilitás, az elérhetőség növelése							√				
Optimális területhasználat		√		√			√				
Építmények állapotának javítása	√	√		√				√			
Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból	√			√			√				√
Egy új városko(o)rormányzási modell kialakítása	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
A városkormányzás és tervezés összhangjának megteremtése	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√

11. táblázat: Az EU 11 célkitűzése és az operatív célok közötti kapcsolat

EU 11 célkitűzés – Projektek			1.cél	2.cél	3.cél	4.cél	5.cél	6.cél	7.cél	8.cél	9.cél	10.cél	11.cél
		A. KULCSPROJEKTEK	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
A1.		A felsőoktatás és a szakképzés gazdaságfejlesztési szempontú struktúraváltásának kezdeményezése és támogatása, valamint a képzési szintek összhangjának megteremtése	√	√	√			√		√	√	√	
	A1.1.	A pályaorientáció hatékonyságának növelése			√					√	√	√	
	A1.2.	A felsőfokú műszaki képzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése	√	√	√			√		√	√	√	
	A1.3.	A középfokú szakképzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése	√	√	√			√		√	√	√	
	A1.4.	Komplex, több képzési szint és forma kiszolgálására képes központi gyakorlati képzőhely megtervezése és megvalósítása		√	√			√		√	√	√	

EU 11 célkitűzés – Projektek		1.cél	2.cél	3.cél	4.cél	5.cél	6.cél	7.cél	8.cél	9.cél	10.cél	11.cél
A1.5.	A PTE intenzív támogatása a hallgatói létszámok szinten tartásában, bővítésében			√					√		√	
A1.6.	Nemzetközi Egyetemi Szolgáltatóközpont létrehozása			√					√	√	√	
A2.	A foglalkoztathatóság javítására irányuló intézkedések rendszerbe szervezése és fejlesztése		√	√					√	√	√	√
A2.1.	A foglalkoztathatóságot rövid távon javító, a munkaerőkínálat és a kereslet összhangját javító képzések szervezése		√	√					√	√	√	
A2.2.	Másodlagos foglalkoztatási formák (közmunka, szociális foglalkoztatás, nonprofit szféra, családi foglalkoztatás, atipikus foglalkoztatási formák) körének bővítése			√					√			
A2.3.	A társadalmi felemelkedés segítségét és a munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztését szolgáló (kiemelt kísérleti nagyprojekt)		√	√					√	√	√	√
A3.	Térségi gazdaságfejlesztést szolgáló, foglalkoztatást segítő intézkedések	√	√	√	√	√	√	√	√	√		√
A3.1.	A város és vonzáskörzete erőforrásainak felmérése és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I alapú, innovációs és hatékonyságnövelési célú hasznosítási programjának kidolgozása	√	√	√	√		√		√			
A3.2.	Karolina Zöld Energia Park nagyprojekt	√	√	√	√	√	√	√	√	√		√
A3.3.	Vállalkozások támogatása/koordinálása az uniós források elnyerésében és felhasználásában (ITB)	√	√	√					√			
A3.4.	Vállalkozások számára fejlesztési forrásokat biztosító pénzügyi alap létrehozása			√			√		√			
A3.5.	A fejlesztéspolitikai intézményrendszerben működő városi és térségi szereplők feladatainak összehangolása, az együttműködés intézményesítése											√
A3.6.	Befektetés-akvizíciós szervezet létrehozása, gazdasági marketing, lobby- tevékenység erősítése	√		√					√			
A3.7.	Megyei szintű turisztikai desztináció összeszervezése és pozícionálása közös TDM szervezet kialakításával, elsősorban a meglévő attrakciók fejlesztésével			√					√			√
A4.	A közösségek fejlődését és működését támogató "inkubációs" jellegű tevékenységek rendszerszerű megvalósítása		√							√		√

EU 11 célkitűzés – Projektek			1.cél	2.cél	3.cél	4.cél	5.cél	6.cél	7.cél	8.cél	9.cél	10.cél	11.cél
A5.		A szervező és informáló társadalmi nyilvánosság fejlesztése erre alkalmas médiamix fejlesztése, működtetése		√							√		√
		B. HÁLÓZATIOS PROJEKTEK	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
B1.		Energiahatékony utca és ház	√	√		√		√					
	B1.1.	A középületek energetikai fejlesztése	√			√		√					
	B1.2.	Lakóépületek energetikai korszerűsítése				√		√					
	B1.3.	Intelligens LED-es közvilágítási rendszer bevezetése Pécssett		√		√		√					
B2.		Pécsi-víz zónájának rendezése és fejlesztése - K-NY-i tengely	√			√	√	√	√			√	
	B2.1.	Kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése				√		√	√				
	B2.2.	A Pécsi-víz medrének megújítása, revitalizálása	√			√	√	√	√				
	B2.3.	Pécsi-víz mentén parkterület kialakítása				√	√	√	√				
	B2.4.	A város sportcélú intézményterületének fejlesztése				√						√	
B3		A város akcióterületen kívüli zöldfelületi rendszerének komplex megújítása	√				√	√					
B4.		A város akcióterületeken kívüli kékfelületi rendszerének minőségi, komplex megújítása	√				√	√					
B5.		Szociális téren felhasználható lakásállomány növelése				√				√	√		
B6.		A városi infrastruktúra/ közszolgáltatások hallgatóközpontú fejlesztése a PTE-vel együttműködésben		√					√			√	
B7.		Észak-déli zöldfelületi folyosó kialakítása				√	√	√					
B8.		„M60 – Pécs” intermodális logisztikai-ipari központ	√	√	√	√		√	√	√			√
B9.		Az önkormányzati fenntartású másodlagos szocializációs intézmények infrastruktúrájának és szakmai tevékenységének integrált, minőségi fejlesztése	√	√		√		√		√		√	

EU 11 célkitűzés – Projektek			1.cél	2.cél	3.cél	4.cél	5.cél	6.cél	7.cél	8.cél	9.cél	10.cél	11.cél
		C. AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK	√	√	√	√	√	√	√	√			
C1		Észak-déli tengely - a városközpont déli irányú komplex kiterjesztése			√		√	√	√				
	C1.1.	Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása						√	√				
	C1.2.	Vásárcsarnok a helyi termékeknek			√								
	C1.3.	A vasúti átjárók biztonságos és korszerű átépítése a gyalogos forgalomra való kiemelt tekintettel					√	√	√				
	C1.4.	Siklósi út és csatlakozó területek átfogó rehabilitációja					√		√				
	C1.5	Tüke Busz telephely-kialakítása							√				
C2		A városközpont kelet-nyugati irányú kiterjesztése					√		√				
	C2.1.	Breuer Marcell sétány befejezése					√		√				
	C2.2.	Kisbalokány fejlesztése és déli irányú kapcsolatainak kialakítása					√		√				
	C2.3.	A Belváros és a Zsolnay Negyed kapcsolatának fejlesztése					√		√				
	C2.4.	Budai városrész rehabilitációja					√		√				
	C2.5.	A belváros nyugati irányú kiterjesztése - a Szigeti külváros integrációja					√		√				
C3		A belváros környezeti, kulturális fenntarthatóságának komplex fejlesztése	√		√	√		√	√	√			
	C3.1.	Régészeti Múzeum rekonstrukciója											
	C3.2.	Nick udvar üzleti alapú fejlesztése			√					√			
	C3.3.	Volt Fegyveres Erők Klubja újrahaznosítása	√		√	√				√			
	C3.4.	Belváros megközelítésének javítása			√			√	√				
C4.		Városliget - komplex táj rehabilitációs, környezetfejlesztési és környezetgazdálkodási projekt	√		√	√	√	√		√			
	C4.1.	Tüskésréti tájrehabilitáció				√	√	√					

EU 11 célkitűzés – Projektek		1.cél	2.cél	3.cél	4.cél	5.cél	6.cél	7.cél	8.cél	9.cél	10.cél	11.cél
C4.2.	Naperómű létesítése Tüskésréten	√			√		√					
C4.3.	Iparfejlesztés a Tüskésrét területén	√		√	√		√		√			
C4.4.	A Balokányliget fejlesztése					√						
C5.	Tudásliget - átalakuló és fejlődő területek az innovatív iparágak számára a Pécsi-víz mentén	√	√	√	√				√			
C5.1.	INNOZÓNA	√	√	√	√				√			
C5.2.	Hauni Hungária üzemterületének fejlesztése			√					√			
C5.3.	Vásártér kialakítása, az Expo Center hasznosítása			√					√			
C6.	Kertek városa - a Déli városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete				√	√	√	√				
C6.1.	Megyerváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése				√	√	√					
C6.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése				√	√	√	√				
C7.	Meszés - a Keleti városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete				√	√	√	√				
C7.1.	Meszés központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése				√	√	√					
C7.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése				√	√	√	√				
C8.	Úránváros - a Nyugat városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete				√	√	√	√				
C8.1.	Úránváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése				√	√	√					
C8.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése				√	√	√	√				
	D. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI, JELENTŐS FEJLESZTÉSEK	√	√	√	√	√	√	√	√			√
D1.	Az ingatlanállomány fejlesztése				√		√					√
D1.1.	Helyi értékvédelmi program				√		√					√

EU 11 célkitűzés – Projektek			1.cél	2.cél	3.cél	4.cél	5.cél	6.cél	7.cél	8.cél	9.cél	10.cél	11.cél
D1.2.	Üzleti célú bérlakásállomány fejlesztése				√		√						√
D2.	Gazdaságfejlesztő programok		√	√	√		√		√				
D2.1.	Iparterületek fejlesztése a helyben lévő és potenciálisan betelepülő vállalkozások számára, a város barnamezős iparterületeinek újrahasznosítása révén			√	√		√		√				
D2.2.	SSC-k elhelyezésére alkalmas A és B kategóriás irodaházak kialakítása		√	√	√		√		√				
D3.	Környezetfejlesztés				√	√	√						√
D3.1.	A mecseki erdők természeti állapotának helyreállítása, megőrzése				√	√	√						
D3.2.	Akcióterülettel nem érintett külfejtések, zagyártározók, tájsebek rekultivációja				√	√	√						
D3.3.	Klímaadaptációt elősegítő projektek	√			√	√	√						√
D4.	A városi közszolgáltatások optimalizálása, költséghatékonyságának javítása, és a hosszú távú fenntarthatóság megteremtése	√			√	√	√	√					
D4.1.	A közösségi közlekedés üzemeltetésének költséghatékonyságát szolgáló fejlesztések	√			√	√	√	√					
D4.2.	A hulladékgazdálkodás fenntarthatóságot célzó fejlesztése (szelektív gyűjtés penetrációjának emelése, begyűjtött hulladék (energetikai) hasznosítása)	√			√	√	√						
D4.3.	A víziközmű-vagyon rekonstrukciója					√	√						
D4.4.	A távhőellátás fejlesztése és korszerűsítése				√	√	√						
D4.5.	Pécs-kökényi hulladéklerakó területén a szerves hulladék energetikai felhasználásának fejlesztése	√				√	√						
	E. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI EGYÉB FEJLESZTÉSEK				√	√	√		√	√	√		
E1.	Gyárvárosi, somogyi, vasasi, hirdi lakóterületek rehabilitációja közmunka bevonásával				√	√	√		√	√			
E2.	Gyárvárosi alközponti területeinek funkcióbővítő fejlesztése				√	√	√		√				

EU 11 célkitűzés – Projektek		1.cél	2.cél	3.cél	4.cél	5.cél	6.cél	7.cél	8.cél	9.cél	10.cél	11.cél
E3.	A lakóterületek közterületeinek rehabilitációja álláskeresők, közmunkások bevonásával				√	√	√		√	√	√	
	F. INTÉZKEDÉS TÍPUSÚ PROJEKTEK (KOORMÁNYZÁS)			√	√	√			√	√		√
F1.	Az önkormányzati adópolitika átalakítása gazdaságfejlesztési szempontú, vállalkozásbarát adópolitikává			√	√				√			√
F2.	A város gazdaságának meghatározó szereplőivel való önkormányzati együttműködés intézményesítése			√					√			√
F3.	Rövid ellátási lánc kialakításának intézkedései			√					√			√
	F3.1. A helyi termékek felhasználási arányának a növelése a városi közszolgáltatásokban			√					√			√
	F3.2. Patrióta beszerzési gyakorlat meghonosítása			√					√			√
	F3.3. Város-városkörnyék termelési célú együttműködésének kialakítása, erősítése			√					√			√
	F3.4. A helyi termékek piacra jutásának elősegítése, piacszervezési tevékenység			√					√			√
F4.	Az önkormányzati vagyonnal való aktív vagyongazdálkodás rendszerének kialakítása (SZIT)			√	√	√				√		√
F5.	A társadalmi részvétel fokozása a város fejlesztését szolgáló tervek készítése és megvalósítása terén - Közösségi tervezés											√
	G. INNOVATÍV ÉS HATÉKONY PÉCS: SMART CITY PROJEKTEK	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
G1.	A SMART CITY célú városmenedzsment szervezeti és technikai feltételeinek kialakítása		√				√					√
G2.	Vezető stakeholderek platformja					√						√
G3.	Egy közös városi adatbázis létrehozása		√			√						√
G4.	KOMPLEX MONITORING RENDSZER KIFEJLESZTÉSE	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
	G4.1. Társadalom-monitoring és a társadalom-fejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása	√	√		√		√		√	√	√	√

EU 11 célkitűzés – Projektek		1.cél	2.cél	3.cél	4.cél	5.cél	6.cél	7.cél	8.cél	9.cél	10.cél	11.cél
G4.2.	Környezeti monitoring rendszer és a környezet fejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása	√	√		√	√	√	√				√
G4.3.	Gazdasági monitoring rendszer és a gazdaságfejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása	√	√	√	√		√		√			√
G5.	SZAKTERÜLETI ELEMZÉSEK ÉS TERVEZÉSEK (ÖNÁLLÓAN MEGVALÓSÍTHATÓ)	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
G5.1.	Térinformatikai rendszer létrehozása és működtetése	√	√		√		√	√				√
G5.2.	Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése a város egész területén		√					√				√
G5.3.	A PTE tudásbázisának, innovációs kapacitásainak reálgazdaságba való tudatos integrálása	√	√	√	√	√			√		√	√
G5.4.	A városkörnyék ásványvagyonának hasznosíthatósági értékelése a város fenntartható fejlődés szempontjából (különös tekintettel a szén- és uránvagyonra), és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I programjának kidolgozása	√	√		√	√						√
G5.5.	A város klímaváltozással szembeni sebezhetőségének vizsgálata	√	√		√	√	√					√
G5.6.	Közös energiatervezési rendszer kialakítása	√	√		√	√						√
G5.7.	Levegőtisztaság monitorozása és javítását szolgáló intézkedési terv kidolgozása	√	√		√	√	√					√
G5.8.	A zajszennyezés monitorozása és csökkentésének intézkedési terve	√	√				√					√
G5.9.	A város zöld- és kékfelületi rendszerének megújítását szolgáló komplex rendszerterv elkészítése	√	√		√	√	√					√
G5.10.	Városi fényszennyezési térkép elkészítése	√	√				√					√
G5.11.	Egészségvédelmi program	√	√		√				√	√	√	√
G5.12.	Komplex fenntarthatósági kritériumrendszer kidolgozása	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√
G6	Változásmenedzsment	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√

12. táblázat: Az EU 11 célkitűzése és a projektek közötti kapcsolat

4.2. Külső összefüggések - A célrendszer hazai illeszkedése

A stratégia illeszkedése a településrendezési eszközökhöz, az ágazati stratégiákkal, az önkormányzat gazdasági programjával, a települési környezetvédelmi programmal és más környezetvédelmi tervekkel, a területfejlesztési tervdokumentumokkal, védettségekkel való összhang bemutatása

A célrendszer kapcsolata az OFTK-val

Az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával még 2013 decemberében elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót (OFTK). A jelen dokumentum már az abban foglaltakra tekintettel készült.

Az OFTK közép- és hosszú távon fogalmazza meg a hazai fejlesztési célokat és igényeket, meghatározva azok területi dimenzióit. Középtávon a dokumentum arra törekszik, hogy a 2014-2020-as időszak fejlesztési dokumentumait (a Partnerségi Megállapodást és az operatív programokat) megalapozza. Hosszú távon (2030-ig) az ország társadalmi, gazdasági, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségletei alapján teljes tervezéssel Magyarország minden ágazatára, térségére és köz-, piaci, valamint civilszférájára jövőképet és célokat definiál a fejlesztéspolitika és a területfejlesztés vonatkozásában. Az OFTK a 1254/2012. (VII. 19.) számú kormányhatározat alapján készült. A dokumentum Országgyűlés általi elfogadásakor hatályát veszítette az Országos Területfejlesztési Konceptióról szóló 97/2005. (XII. 25.) OGY határozat, az Országos Területfejlesztési Konceptióval egyetemben.

Az átfogó célok¹¹ tekintetében Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégiájában megfogalmazott öt stratégiai cél kapcsolódik a négy OFTK átfogó célhoz. Az átfogó célok összefüggéseit az alábbi táblázat mutatja be.

¹¹ Az IVS-ben a stratégiai célok szintje feleltethető meg, az OFTK-ban az átfogó célok szintjének (a célok száma, összetettsége alapján), így célszerű a továbbiakban is az IVS célok egy-egy alacsonyabb szintjét hasonlítani az adott OFTK célokhoz.

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégia	Értékteremtő foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés	Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom	Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme	Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet
EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET			√	√
A FENNTARTHATÓ, FEJLŐDŐ TÁRSADALOM	√	√		
A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése	√	√		
KOMPAKT VÁROS Kiegyensúlyozott városszerkezet			√	√
KO(O)RMÁNYZÁS MOZGÁSTERÉNEK A BŐVÍTÉSE	√	√	√	√

13. táblázat: IVS – OFTK célmátrix: a stratégiai célok – átfogó célok kapcsolatrendszere

Jól látható, hogy Pécs stratégiai célkitűzései közül négy gyakorlatilag megfeleltethető a négy átfogó OFTK célnak azzal, hogy a társadalmi-gazdasági és természeti-épített környezeti elemek nagyon szorosan összefüggnek, a célok egymásra is jelentős hatással vannak. Az ötödik pécsi stratégiai cél a kormányzással kapcsolatos, amely így a többi cél elérését támogatja.

Az OFTK hét stratégiai célkitűzést tartalmaz, míg Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégiájában tizenhét operatív cél szerepel. A stratégiai célok összefüggését az alábbi táblázat szemlélteti.

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégia	Versenyképes, innovatív hálózati gazdaság	Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	Életképes vidék, egészséges és élelmiszer-termelés és ellátás	Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I	Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom, roma integráció	Jó állam: szolgáltató állam és biztonság	Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme
Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás		√	√				√
Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása		√	√				√
A környezeti ártalmak csökkentése		√	√				√
Integrált helyi társadalom		√			√		
Fenntartható módon javuló életminőség		√		√	√		
A helyi társadalom kulturális tőkájének gyarapítása				√	√		

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégia	Versenyképes, innovatív hálózati gazdaság	Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	Életképes vidék, egészséges és élelmiszer-termelés és ellátás	Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I	Értéktudatos és szolidáris, öngondoskodó társadalom, roma integráció	Jó állam: szolgáltató állam és biztonság	Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme
Közösségek fejlesztése		√			√		
„Társadalom-monitoring”					√	√	
A foglalkoztatási szint növelése	√			√			
A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)	√		√	√			
Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása	√		√	√			√
Kiegyensúlyozott térszerkezet	√					√	√
Mobilitás, az elérhetőség növelése	√					√	√
Optimális területhasználat	√					√	√
Építmények állapotának javítása	√				√		√
Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból	√				√		√
Egy új városko(o)rmányzási modell kialakítása					√	√	
A városkormányzás és tervezés összhangjának megteremtése						√	

14. táblázat: IVS – OFTK célmátrix: az operatív – stratégiai célok kapcsolatrendszere

Az országos stratégiai és pécsi operatív célok összevetéséből jól látszik, hogy minden OFTK célhoz legalább 5 IVS cél rendelhető hozzá, amely annak elérését támogatja, az összhang a célrendszerek között tehát egyértelmű.

Az OFTK hat területi célt jelöl meg, amelyek kapcsolódását a szintén az IVS operatív céljainak viszonylatában érdemes vizsgálni, ezt mutatja be az alábbi táblázat.

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégia	Az ország makro-regionális szerepének erősítése	Többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat	Vidéki térségek népesség-megtartó képességének növelése	Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése	Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaság-ösztönzés	Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása
Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás				√		
Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása				√		
A környezeti ártalmak csökkentése				√		
Integrált helyi társadalom			√			
Fenntartható módon javuló életminőség		√	√		√	
A helyi társadalom kulturális tőkájének gyarapítása			√			
Közösségek fejlesztése			√			
„Társadalom-monitoring”			√			
A foglalkoztatási szint növelése	√	√			√	
A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)		√	√		√	
Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása	√	√			√	
Kiegyensúlyozott térszerkezet		√			√	√
Mobilitás, az elérhetőség növelése	√	√			√	√
Optimális területhasználat		√			√	√
Építmények állapotának javítása					√	
Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból			√			
Egy új városko(o)rmanázyási modell kialakítása		√				
A városkormánzyás és tervezés összhangjának megteremtése		√				

15. táblázat: IVS – OFTK célmatryix: az operatívy – területi célok kapcsolatrendszerere

Az országos területi és pécsi operatív célok összevetéséből jól látszik, hogy minden OFTK célhoz legalább 3 IVS cél rendelhető hozzá, amely annak elérését támogatja, az összhang a célrendszerek között tehát egyértelmű.

A célrendszer kapcsolata az OTrT-vel

A **2003. évi XXVI. törvény** keretében elfogadott, majd 2008-ban módosított **Országos Területrendezési Terv (OTrT)** során következő felülvizsgálata, vitaanyagának társadalmassítása, a kapott észrevételek beépítése, valamint a törvényjavaslat véglegesítése 2013-ban zajlott. Az OTrT Országgyűlés általi módosítására a **2013. évi CCXXIX. törvény** keretében került sor, mely 2014. január 2-től hatályos. Az elfogadott dokumentum lehetőséget nyújt Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégiában szereplő célrendszer illeszkedésvizsgálatára, bár a két dokumentum csak kis részben tartalmaz közös elemeket, ami nem az illeszkedés hiányából, hanem a radikálisan eltérő területi és tematikus fókuszából adódik.

Az új tartalommal körvonalazott OTrT megalkotásakor a jogalkotó arra törekedett, hogy az egyszerűség szem előtt tartásával egy az ágazati elképzeléseket is tartalmazó **„kerettörvényt”** alkosson, **nagyobb szabadságot adva ezáltal a megyei és városi tervek készítéséhez.**

Az OTrT 2. mellékletében rögzített szerkezeti terv és az abban ábrázolt fő térszerkezeti elemek várost érintő szakaszai a következők:

- vonalas infrastruktúrák:
 - o M6, M60 autópályák meghosszabbítása az országhatárig;
- Pécs-Pogány: Egyéb kereskedelmi repülőtér és kereskedelmi repülőtérre fejleszhető repülőtér;
- országos törzshálózati vasúti pálya:
 - o Budapest (XI. kerület, Kelenföld) - Pécs vasútvonal;
 - o Pécs - Villány és Villány - Magyarbóly - Horvátország vasútvonalak.
- Országos kerékpárút-törzshálózati elemek

Az IVS-ben foglalt célok és projektek szervesen illeszkednek a fenti országos térszerkezeti elemekhez: megjelenik a pécsi Déli ipari park tekintetében az M60-as autópálya levezető szakaszának rendezése, a Pécs-Pogány reptér fejlesztése és esetlegesen a vasútvonal hálózat Pécs belterületi fejlesztése is. A viszonylag szűk közös felületen tehát a két dokumentum maximálisan egybehangzó.

A célrendszer kapcsolata a fontosabb ágazati koncepciókkal, tervekkel

A célrendszer kapcsolata a Magyar Növekedési Tervvel

A Magyar Növekedési Terv 2011-ben készült el a Nemzetgazdasági Minisztérium megbízásából. „A hazánkkal szembeni befektetői bizalom megerősítése, és a gazdasági környezet kiszámíthatóságának érdekében kiemelt fontosságot kap, hogy jövőképünk, és céljaink eléréséhez szükséges eszköztár megismerhető legyen. Ezt a szerepet tölti be a Magyar Növekedési Terv”.

A terv átfogó célja: „A hazai gazdaság nettó exportjának (külkereskedelmi kivitel és a behozatal különbsége) maximalizálása.”

Az átfogó cél elérésének módjai a Magyar Növekedési Tervben: Importkiváltó gazdaságpolitika a termelésben; Importkiváltó gazdaságpolitika a felhasználásban.

Pécs Integrált Településfejlesztési stratégiájának célrendszere szintén épít az importfüggetlenségre, az operatív célok között több helyen megjelenik: „A foglalkoztatási szint növelése”, „A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)”, „Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása”, „Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból”. Mind a négy felsorolt operatív cél abba az irányba (is) hat, hogy a kívülről (jellemzően importként) érkező termékek és szolgáltatások egy részét a város és környéke képes legyen előállítani, ami hosszú távon import kiváltását jelenti.

Az exportpiacokon jelenlévő magyar tulajdonú vállalkozások további terjeszkedésének elősegítése.

Pécs Integrált Településfejlesztési stratégiájának célrendszere szintén épít az export ösztönzésére, az operatív célok között több helyen megjelenik: „A foglalkoztatási szint növelése”, „A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)”, „Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása. Mind a három felsorolt operatív cél abba az irányba (is) hat, hogy a belső erőforrások jobb kihasználásával a város és környéke képes legyen új termékeket és szolgáltatásokat (elsősorban turisztikai szolgáltatásokat) előállítani, amelyek megjelenhetnek az exportpiacokon is.

A Magyar Növekedési Terv Baranya megye területére nem definiál külön növekedési tengelyeket, csomópontokat, melyek kiemelt, országos jelentőségű stratégiai szerephez jutnának. Ugyanakkor a Pécs-Pogányi repülőtér fejlesztése és jelenlegi adottságai hosszú távon ilyen pólussá fejleszthetik Pécsset.

A célrendszer kapcsolata a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 dokumentummal

„A dokumentum keretet ad, célokat, prioritásokat vázol más döntések előkészítéséhez, hogy a szakpolitikai stratégiákban vagy tervekben olyan cél - eszköz - határidő - pénzügyi forrás rendszert tudjanak megalkotni, ami más szakpolitikai stratégiákkal vagy tervekkel együtt, azokkal összhangban, érdemben tudja szolgálni a fenntarthatósági átmenetet. A Keretstratégia célja egyszersemind, hogy hozzájáruljon egy nemzeti egyetértés kialakulásához a fenntarthatóságról.”

Átfogó célja: „A folytonosan változó társadalmi - humán - gazdasági - természeti külső környezethez való alkalmazkodóképesség feltételeinek biztosítása, az ahhoz szükséges kulturális adaptáció minőségi javítása”

A Keretstratégia célrendszere négy tényező köré csoportosítva vizsgálja a fenntarthatóság kérdését:

- Emberi erőforrás: demográfia, egészség, tudás, társadalmi kohézió
- Társadalmi erőforrások: bizalom, munka, család, a múlt öröksége
- Természeti erőforrások: biodiverzitás, megújuló természeti erőforrások; az embert érő környezeti terhelések csökkentése; nem megújuló természeti erőforrások
- Gazdasági (fizikai) erőforrások: a vállalkozói tőke és az innováció erősítése, a foglalkoztatás bővítése; költségvetési politika; életpálya-finanszírozás

A fenntarthatóság a pécsi célrendszerben kiemelt figyelmet kap, a fenntarthatósági területeket a Keretstratégiától annyiban kezeli eltérően, hogy az emberierőforrás- és társadalmierőforrás-kérdéseket közösen, míg az épített környezetet külön fenntarthatósági területként értelmezi. Ezzel együtt is a fenntarthatóság olyan központi kérdése az IVS-nek, amely kiemelten biztosítja az illeszkedést a Keretstratégiához.

A célrendszer kapcsolata az Új Széchenyi Tervvel

Az Új Széchenyi Terv (ÚSZT) középpontjában a foglalkoztatás dinamikus bővítése, a pénzügyi stabilitás fenntartása, a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtése, valamint hazánk versenyképességének javítása áll. A tízéves gazdaságstratégia kijelöli azokat a kitörési pontokat és a hozzájuk kapcsolódó programokat, amelyek biztosítják Magyarország hosszú távú fejlődését. A Pécsi Integrált Településfejlesztési Stratégia célrendszere értékrendjében, tervezési szemléletében felöleli az Új Széchenyi Terv mind a hat fő programjának célkitűzéseit.

Az Új Széchenyi Terv programjai:

- Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program
- Zöldgazdaság-fejlesztési Program
- Vállalkozásfejlesztési Program
- Közlekedésfejlesztési Program
- Tudomány – Innováció Program
- Foglalkoztatási Program

Új Széchenyi Terv programjai Pécs Integrált Településfejlesztési Stratégia	Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program	Zöldgazdaság-fejlesztési Program	Vállalkozásfejlesztési Program	Közlekedésfejlesztési Program	Tudomány – Innováció Program	Foglalkoztatási Program
Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás		√				
Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása		√				
A környezeti ártalmak csökkentése		√				
Integrált helyi társadalom	√					√
Fenntartható módon javuló életminőség	√					√
A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	√				√	√
Közösségek fejlesztése	√					√
„Társadalom-monitoring”						√
A foglalkoztatási szint növelése			√		√	√
A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)		√	√		√	√
Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása	√	√	√		√	
Kiegyensúlyozott térszerkezet				√		
Mobilitás, az elérhetőség növelése				√		
Optimális területhasználat				√		
Építmények állapotának javítása			√			
Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból		√			√	
Egy új városko(o)rmanáyzási modell kialakítása					√	
A városkormányzás és tervezés összhangjának megteremtése					√	

16. táblázat: IVS – ÚSZT célmátrix: az operatív célok – ÚSZT programok kapcsolatrendszere

Az ÚSZT minden programjához legalább 3 IVS-cél rendelhető, amely annak elérését támogatja, az összhang a célrendszerek között tehát egyértelmű.

A célrendszer kapcsolata a területi és helyi programokkal

A célrendszer kapcsolatát a területi és helyi programokkal a következő táblázat szemlélteti.

1. STRATÉGIAI CÉL: Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása			OPERATÍV CÉLOK: 1. Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás 2. Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása 3. Környezeti ártalmak csökkentése
Dél-Dunántúl Stratégiája	Intelligens	Szakosodási	<ul style="list-style-type: none"> • Környezeti fenntarthatóság, erőforrás-és energiahatékonyság elősegítése
Pécs környezetvédelmi program 2011-2016			<ul style="list-style-type: none"> • A település környezeti állapotának ismeretében a levegőminőség, a vízminőség, az infrastrukturális fejlesztések, a természeti és épített környezeti értékek, valamint az emberi egészség megóvása érdekében Pécs Város környezeti állapotának további javítása. • Város környéki erdők területének növelése, fenntartható erdőgazdálkodás feltételeinek biztosítása • Lakossági hulladék veszélyes hulladék tartalmának csökkentése • Lerakásra kerülő lakossági hulladék szervesanyag tartalmának csökkentése • Folyékony hulladék mennyiségének csökkentése • Helyi védettségű természeti területek növelése • Zöldterületek arányának növelése • Tettye-vízbázis védelmének megoldása • Hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztése, illegális hulladéklerakás felszámolása • Zaj- és légszennyezőanyag terhelés csökkentése • Lokális levegőminőség javítása • Települési energiastratégia kidolgozása • Védendő értékek, területek felmérése, kataszterének elkészítése • Természet-megőrzési stratégia fejlesztése • Zöldfelületek állapotfenntartása
PTE + Város + Megye + Kamara egyeztetett stratégiai munkaanyaga			<ul style="list-style-type: none"> • PTE: energetikai, fenntarthatósági és erőforrás-gazdálkodással kapcsolatos kutatások, smart city projektekkel • PTE: Minőségi egészségügyi termék/műszergyártás és szolgáltatások fejlesztése.
Smart Cities kezdeményezés			<ul style="list-style-type: none"> • „Zöldebb” és hatékonyabb közműmenedzsment. (A technológia lehetővé teszi a folyamat minden pontjának monitorozását. Különösen hasznos a vízgazdálkodás– pl. intelligens vízmérő órák segítenek a lakosságnak a pazarlási pontok feltárásában –, a hulladékgazdálkodás, illetve a középületek hatékonyabb működtetése terén stb.)
PMMIK – Smart City Technologies Kutatócsoport bemutatkozása			<ul style="list-style-type: none"> • PMMIK Smart City Technologies Kutatócsoport fenntarthatóságra irányuló céljai: energiahatékonyság, infokommunikációs technológiák, életciklus elemzés, erőforrás-hatékony alkalmazkodás, Building Information Modeling alkalmazása

2. STRATÉGIAI CÉL: FENNTARTHATÓ, FEJLŐDŐ TÁRSADALOM		OPERATÍV CÉLOK: 1. Integrált helyi társadalom 2. Fenntartható módon javuló életminőség 3. A helyi társadalom kulturális tőkájének gyarapítása 4. Közösségek fejlesztése 5. „Társadalom-monitoring”
Baranya Megyei Területfejlesztési Koncepció	<ul style="list-style-type: none"> Társadalmi felzárkózás elősegítése Piaci igényekre reagálni képes emberi erőforrás fejlesztés 	
Smart Cities kezdeményezés	<ul style="list-style-type: none"> Jobb közbiztonság (korábbi adatok feldolgozásán keresztül előrejelző modellek kidolgozása és felhasználása; speciális kamerák használata, melyekkel az esetleges incidensek előre jelezhetők) Költséghatékony szociális és egészségügyi ellátórendszer (az adatok integrálása, az egy paciensre vonatkozó információk könnyebb hozzáférhetősége) 	
PTE Fenntartható Fejlődési Stratégia	<ul style="list-style-type: none"> Fenntarthatósági szempontú értékrend közvetítése 	
Pécs környezetvédelmi program 2011-2016	<ul style="list-style-type: none"> Lakosság közegészségi állapotának vizsgálata Környezeti és egészségügyi állapotra vonatkozó adatok megismerése és megismertetése (Környezetvédelmi Fórum) Helyi értékek megismertetése Ökováros-Ökorégió Program folytatása 	
Pécs MJV Energiastratégiája	<ul style="list-style-type: none"> Tudati nevelés – rendszerszemléletben való gondolkodás és energiatudatosság (Vezetői-intézményi-lakossági szintű rendszerszemléleti, energiatudatossági oktatás; A szabályozó rendszer olyan átalakítása, hogy a végfogyasztók közvetlenül érdekeltek legyenek a fogyasztásuk mérséklésében.) 	
3. STRATÉGIAI CÉL: A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése		OPERATÍV CÉLOK 1. A foglalkoztatási szint növelése 2. A Helyi Gazdaság megerősítése 3. Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása
PMMIK – Smart City Technologies Kutatócsoport bemutatkozása	<ul style="list-style-type: none"> PMMIK Smart City Technologies Kutatócsoport fenntarthatóságra irányuló céljai: energia hatékonyság, infokommunikációs technológiák, életciklus elemzés, erőforrás hatékony alkalmazkodás, Building Information Modeling alkalmazása 	
Smart Cities kezdeményezés	<ul style="list-style-type: none"> Minőségi oktatás (egyetemi számítógépes kapacitás felhőalapú megosztása más oktatási intézményekkel, dinamikus igazodva a változó igényekhez; távoktatás és e-learning a felsőfokú és felnőttképzésben; intelligens táblák) Kényelmesebb és vonzóbb turisztikai szolgáltatások (pl. megfelelő információs és navigációs rendszerek online foglalási lehetőségekkel kombinálva) 	

Dél-Dunántúl intelligens szakosodási stratégiája	<ul style="list-style-type: none"> • A régió innovációs teljesítményéhez kapcsolódó foglalkoztatottság növelése – a regionális K+F+I kapacitás erősítése • A régió gazdasági növekedésének biztosítása – a vállalkozói aktivitás erősítése: versenyképes, exportorientált és innovatív gazdaság
PTE Fenntartható Fejlődési Stratégia	<ul style="list-style-type: none"> • Fenntarthatóságra törekvő Campusok • Fenntarthatósági Hálózatok
PTE K+F+I Stratégia	<ul style="list-style-type: none"> • K+F+I eredményesség fejlesztése • K+F+I külső kapcsolatrendszer fejlesztése • K+F+I emberi erőforrás fejlesztése • K+F+I működés fejlesztése
PTE + Város + Megye + Kamara közös javaslata	<ul style="list-style-type: none"> • PTE: Új képzési irányok • Gazdaság igényei kapcsán fejlesztendő területek, oktatási struktúraváltozások: Gyógyszerészeti Kar, Fogorvosi kar, Informatikai Kar, Művészeti Kar • PTE: Oktatás gyakorlati fejlesztése, duális képzés erősítése Pollack szakközépiskolában gyakorlati képzőhely kialakítása • PTE PMMIK: Műszaki felsőfokú szakképzés (villamosmérnöki, gépészmérnöki, mechatronikai képzések) erősítése • Új mérnökképzések pl. élelmiszeripari mérnök • PTE: PAKS II: program: részvétel a fejlesztésben és az üzemeltetésben • PTE: Hallgatói munkahelyteremtés, fiatalok Pécssett tartása • PTE: Külföldi hallgatói létszám emelése: infrastrukturális+személyi fejlesztéssel, Nemzetközi Képző Központ című projekt elindítása külföldi hallgatókkal kapcsolatos támogató szolgáltatások biztosítása végett • PTE: Egészségügyi, biotechnológiai kutatások • Egészségturizmus fejlesztése a régióban, fizetős betegellátás erősítése • PTE: Közös K+F projektek indítása vállalati szereplőkkel • PTE: gépipari, termelőipari projektek GINOP keretben • PTE: Ős Dráva Program: Ormánság bekapcsolása agrártermékek termesztésébe, agrárfeldolgozó-ipari kapacitások kiépítésébe, falusi turisztikai programokba • PTE: Európai Gazdasági EGTC: magyar-horvát-szerb közös együttműködések
PMMIK stratégiája	<ul style="list-style-type: none"> • Ipari képzéseknél duális képzés erősítése (gépész-villamos-informatikus mérnök, környezetmérnök és formatervező szakterületen) • Rövid ciklusú képzések és felsőfokú szakképzések fejlesztése (egyes kamarák által akkreditált továbbképzések is.) Városüzemeltetés, hatósági feladatok ellátása területén kiemelten fontos műszaki menedzser, létesítménymérnök képzés elindítása • Idegen nyelvű, kettős diplomát nyújtó képzések bevezetése: építész szakon, továbbiakban mérnök informatikus,

	<p>programozó képzés</p> <ul style="list-style-type: none"> • PTE karok közötti együttműködés erősítése az egészséges város fejlődéséhez szükséges multidiszciplináris megoldások érdekében • Műszaki felsőoktatás szoros együttműködése a helyi iparral, önkormányzati szférával • Alkalmazásorientált kutatás-fejlesztési tevékenység erősítése: Smart City Oktató és Kutatóbázis kialakítása • Kiemelten fontos a műszaki értelmiség helyben tartása
Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptió	<ul style="list-style-type: none"> • Helyi gazdaságok fejlesztése • Tartós növekedésre képes gazdaság megteremtése • Stratégiai erőforrások fenntartható használata
<p>4. STRATÉGIAI CÉL: KOMPAKT VÁROS Kiegyensúlyozott városszerkezet</p>	<p>OPERATÍV CÉLOK:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kiegyensúlyozott térszerkezet 2. Mobilitás, az elérhetőség növelése 3. Optimális területhasználat 4. Építmények állapotának javítása 5. Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
Baranya Megyei Területfejlesztési Konceptió	<ul style="list-style-type: none"> • Elérhetőség és mobilitás javítása • Nagytérségi csomóponttá válás
PTE + Város + Megye + Kamara közös javaslata	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastrukturális fejlesztés: Pogányi Reptér
Pécs környezetvédelmi program 2011-2016	<ul style="list-style-type: none"> • Épületenergetikai fejlesztések megvalósítása, energiafelhasználás racionalizálása (megújuló energiaforrások alkalmazásával) önkormányzati intézményeknél • Hulladékgazdálkodási rendszer teljes körűvé tétele • Szennyvízelvezető és –tisztító rendszer korszerűsítése • Helyi és regionális közlekedési kapcsolatok javítása • Ivóvíz hálózat folyamatos korszerűsítése • Fő közlekedési utak tehermentesítése • Közlekedési légszennyezőanyag-kibocsátás csökkentése • Megújuló energiaforrások használatának elterjesztése • Felhagyott ipari- és bányaterületek hasznosítása, tájba illesztése • Önkormányzat kezelésében álló intézmények karbantartása, felújítása, energiahatékonyság javítása • Csapadékvíz elvezető csatornarendszer fejlesztése és korszerűsítése • Helyi értékek megőrzése • Település tisztaságának biztosítása
Smart Cities kezdeményezés	<ul style="list-style-type: none"> • Környezetbarát és biztonságosabb közlekedés (intelligens közlekedési rendszerek)

PTE K+F+I Stratégia	<ul style="list-style-type: none"> K+F+I infrastruktúra biztosítása
PMMIK – Smart City Technologies Kutatócsoport bemutatkozása	<ul style="list-style-type: none"> PMMIK Smart City Technologies Kutatócsoport fenntarthatóságra irányuló céljai: energia hatékonyság, infokommunikációs technológiák, életciklus elemzés, erőforrás hatékony alkalmazkodás, Building Information Modeling alkalmazása
Pécs MJV Energiastratégiája	<ul style="list-style-type: none"> Az energiaellátás rugalmas, stabil energiamixen alapuló energiakörök általi megvalósítása.
5. STRATÉGIAI CÉL: A KORMÁNYZÁS MOZGÁSTERÉNEK BŐVÍTÉSE	OPERATÍV CÉLOK: <ol style="list-style-type: none"> Új városko(o)rmányzási modell - közügyek helyett közös ügyek A városkormányzás és a tervezés összhangjának megteremtése – a kiegyensúlyozott fejlődés feltételeinek megteremtése
Smart Cities kezdeményezés	<ul style="list-style-type: none"> Olyan városi vezetés, amely a városlakókat helyezi a középpontba, nem pedig a szolgáltatásokat (kisebb bürokrácia, több elektronikus adat és információ, jobb kommunikáció más intézményekkel, nagyobb átláthatóság)
PMMIK – Smart City Technologies Kutatócsoport bemutatkozása	<ul style="list-style-type: none"> PMMIK Smart City Technologies Kutatócsoport fenntarthatóságra irányuló céljai: energia hatékonyság, infokommunikációs technológiák, életciklus elemzés, erőforrás hatékony alkalmazkodás, Building Information Modeling alkalmazás
Pécs környezetvédelmi program 2011-2016	<ul style="list-style-type: none"> Az önkormányzat környezetvédelmi feladatait ellátó szervezeti egység létrehozása Lakosság tájékoztatásának biztosítása Pályázati lehetőségek nyomon követése, pályázathoz szükséges előfeltételek koordinálása Helyi környezeti állapot összehangolt, folyamatos szabályozása A környezetvédelmi szabályozások előírásainak kikényszerítése Helyi környezetvédelmi jogszabályok megalkotása, aktualizálása
Pécs MJV Energiastratégiája	<ul style="list-style-type: none"> Szervezetfejlesztés – a rendszerszemlélet érvényesítése (Koordináló szervezet létrehozása, ahol az energiastratégiának megfelelően, a párhuzamosságokat kiküszöbölve a város energetikai fejlesztése történik.; A város felügyelete alá tartozó egységes integrált energia- és vízellátó önkormányzati szerv létrehozása (Pécsi Közüzemi Zrt).)

17. táblázat: A célrendszer kapcsolata a területi és helyi programokkal

4.3. Belső összefüggések

A célok logikai összefüggései, a helyzetértékelésben beazonosított problémákra ad-e megoldást, a stratégia megvalósíthatósága, a célok megvalósítása érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatása

A célrendszer alapját a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtésére irányuló szándék jelenti. A fenntarthatóság általában horizontális szempontként jelenik a célrendszerekben, ami feltételezi, hogy a fenntarthatóság feltételei alapvetően fennállnak, de fontos, hogy minden területen továbbra is érvényesüljenek, megszilárduljanak.

Pécs esetében a fenntarthatóság kritériumai nem teljesülnek. Levezetésre került, hogy a város folyamatban lévő méretbeli csökkenése a minőségi, szerkezeti tényezőkben is radikális romlást eredményező negatív spirált indíthat el, ezért a város elsősorú feladata jelen időszakban a fenntarthatósági tényezők megszilárdítása és a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése. A célrendszer mindazonáltal tartalmaz horizontális szempontokat is, amelyek a fenntarthatóság általános alkotóelemeiként kerültek definiálásra.

A Megalapozó tanulmány a részletes SWOT mellett hasonló részletezettségben tartalmazza az abból levezethető, követendő stratégiai irányokat is, melyek a célrendszer tervezése keretében figyelembe vételre kerültek, így állítható, hogy a célrendszer a helyzetelemzésben feltárt összefüggéseken nyugszik, a belső összefüggései megjelenítik a város életének teljességét.

A célrendszer a négy fenntarthatósági szegmens (természeti és épített környezet, társadalom, gazdaság) fenntarthatósági tényezőinek meghatározására és azok fejlesztésére irányul. A fenntarthatóság biztosítása érdekében a Koncepció és a Stratégia kitért azokra a kormányzás terén szükséges feltételekre is, amelyek révén biztosítható a célokat teljesítő projektek érdemi megvalósulása. A célok meghatározása a fenntarthatósági területek és a célok közti kereszthatások következetes számításba vételén alapult a Megalapozó tanulmányban és a Településfejlesztési koncepcióban egyaránt. A teljesség érdekében a projektek elsődlegesen a célrendszerből kerültek levezetésre, a kereszthatások figyelembe vétele alapján pedig lehetőség nyílt arra, hogy ez a struktúra úgy kerüljön átcsoportosításra kulcsprojektek, hálózati projektek, akcióterületi projektek stb. keretében, hogy a kereszthatások figyelembe vételével ismert szinergiák érvényre jussanak. Ennek révén koncentráltabb és a megvalósíthatóság szempontjából gyakorlatiasabb rendszer alakult ki, mely világosabban összefüggésbe hozható az operatív programok rendszerével. Az összefüggések megtartása érdekében több esetben a nagy formátumú projektek alprojektekre bontva jelennek meg a rendszerben.

A célrendszer teljességre törekvő kibontása következtében a projektek számos nem beruházási jellegű elemet tartalmaznak, amelyek a társadalom, a partnerség és a kormányzás keretében valósítandók meg.

Az elemzések rávilágítottak, s az anyagok társadalmi egyeztetése is egyértelműen visszaigazolta, hogy a város legégetőbb problémája jelenleg a foglalkoztatás alacsony

szintje, amely a megtartó képességet, a vonzerőt, az egyetemre való jelentkezések számát és a befektetési kedvet egyaránt negatívan érinti. Ebből következően a gazdaságfejlesztési tényezők jelentős súlyt kapnak, emellett a közvetlenül a foglalkoztatást érintő akciók is helyet kapnak. Mindez nem jelenti a gazdaságfejlesztés kizárólagosságát.

A fenntartható fejlődés belső összefüggései miatt rendkívül fontos, hogy a kijelölt célok döntő része megvalósuljon, s a folyamat a források nyújtotta lehetőségek kiaknázása mellett megtartsa stratégia-vezéreltségét.

A társadalom rossz kilátásai miatt az egészséges és vonzó környezetre kiemelt hangsúlyt kell fektetni, mivel egyrészt a kevés és csökkenő számú munkaképes korú egészsége egyre fontosabb, másrészt erősíti a város megtartó képességét és vonzerejét. Ez a tényező elsősorban az egészség- és minőség tudatos társadalmi rétegre hat, ők pedig egyúttal az a réteg, akikre a tudásigényes gazdaságot építeni lehet. A viszonylag lassú fejlődési eredményekkel járó követő ipartelepítés mellett, amit a gyors munkahelyteremtés igénye indokol, a város problémáinak megoldása főként az innováció-orientált, kreatív tevékenységektől és emberektől várható, ezért erre a társadalmi és gazdasági szegmensre külön figyelmet szükséges fordítani.

A célok és az azok alapján megfogalmazott projektek, köztük a számos nem beruházási típusú beavatkozás egymást támogató rendszert alkot. A projektek egy része program jellegű, ami a város jövőjének gyökeres átalakítási szándékából adódik. Ezek egy része nem valósítható meg a stratégia 2020-ig tartó időhorizontján belül, azonban az eredményesség szempontjából fontos a stratégiai folyamatok elindítása és következetes végig vitele.

5. A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia megvalósításának kockázatait a következő pontokban foglaljuk össze.

1. A stratégia megvalósulásának egyik kockázata a demográfiai tényezők alakulása és az általuk kiváltott hatások. A város lakosságának látványosnak mondható csökkenése részben származik a születés és halálozás negatív egyenlegéből, részben pedig az elvándorlás következménye. A KSH előreszámításai szerint a város lakossága 25000 fővel (!) csökken a következő tíz évben optimista-realista megközelítésben. A számszerű csökkenés egyúttal előnytelen összetétel-változást is jelent a GDP-termelő képesség szempontjából. Az intézkedések több oldalról támogatják a lakosságmegtartó képesség erősítését, azonban amennyiben hatásuk jelentős késéssel történő jelentkezése miatt a negatív tendenciák erősödnek fel, a város erősen hanyatló ágba kerülhet, ami a Dél-dunántúli Régió fejlődését is visszavetné, sőt, a Dunántúl nagyobb részén éreztetné hatását. Ezért szerepelnek a programban rövid távú intézkedések is, valamint ezért hangsúlyosak a partnerségi szerepek és a nem beruházási jellegű projektek a stratégiában, azt hangsúlyozandó, hogy a helyzet megváltoztatásához alapvető jelentőségű a szereplők koordinált tevékenysége, a paradigmaváltó gondolkodás és a szemléletváltással szinkronban lévő módszertan és gyakorlat.
2. A város leszálló ágban lévő tendenciáinak a megállítása akkor sem lehetséges egyik napról a másikra, ha azonnal meghoznak minden olyan intézkedést, amely a tendencia megfordítását célozza, mivel a rendszer tehetetlensége még egy ideig mindenképpen a romlás irányában hat. Ezért a bevezetett intézkedéseket követően az első időszak rossz eredményeiből nem szabad azt a következtetést levonni, hogy a stratégia nem megfelelő. A stratégia tartalma, de különösen szemléletmódja mellett ebben az esetben is ki kell tartani, mivel a sikertelenség főként a megkésettséget vagy a nem megfelelő megvalósítást, és nem a rossz irányt tükrözi.
3. A városvezetés eddigi döntéshozatali eljárásai különböznek attól, mint amit a stratégia bevezetése megkíván, így a megvalósításhoz szükséges önkormányzati döntéshozatali folyamat bevezetését megfelelően elő kell készíteni az új stratégia bevezetése érdekében, és formalizálni kell az új döntéshozatali eljárást. Ezt a problémát hivatott kezelni a Változásmenedzsment tárgyú projekt, valamint a SMART CITY alrendszer.
4. Nagy a veszélye annak, hogy a város vezetése egy hasonló változtatást akart már előbb is végrehajtani, és ezért nem pontosan visz végig olyan változtatásokat, amelyek pedig lényegesek lennének.
5. A Stratégia végigvezeti részletesen az ismert funkcionális területek szerinti elemzéseket (gazdaság, társadalom, épített- és természeti környezet), a kormányzati részekre vonatkozóan azonban csak a stratégia megvalósítása szempontjából lényegi változtatási pontokra ad javaslatot. A kormányzati terület jelentős változtatása nélkül azonban nem lehetséges a megfelelő javulás elérése. Az újszerű megoldásra nyújt keretet a SMART CITY menedzsment és szervezet bevezetése.

6. A természeti környezettel kapcsolatos feladatrendszer megfelelően felvázolja a kiemelt feladatokat. A hagyományos eljárásrend azonban lehetővé teszi, hogy ennek ellenére a szükséges infrastrukturális beruházásoknál figyelmen kívül hagyják azokat. Szükséges ezért az eljárásoknak a Stratégia szellemében történő formalizálása.
7. A társadalmi – kormányzási – természeti területekkel kapcsolatos feladatok rövidek, célra törőek, azonban szükséges az alapos megtervezésük a kivitelezésükhöz. Ennek fő oka az, hogy a Stratégia nem nyújthatott teljes körű és pontos megfogalmazást az adott feladatokra vonatkozóan, csak egy értelmezési keretet adhatott. Így továbbra is szükség van azokra a szakemberekre, akik a folyamatot végig tudják kíséni a Stratégia szellemiségét képviselve.
8. A szinergiára a Stratégia készítése során a Tervezők nagy figyelmet fordítottak. Ez a terület azonban annyira új és sok energiát – munkát igényel, hogy ennek megvalósítása nem lehetett teljes. Ezért a projektek közötti összefüggésrendszerre nagy figyelmet kell mindvégig fordítani a tervezés és a kivitelezés során.
9. A pénzügyi kockázat hangsúlyozottan sokkal kisebb, mint általában ezt jelzik. A Stratégia céljai szempontjából leglényegesebb elemek (kormányzás – társadalom – szellemi munkabefektetést igénylő nagyszámú projekt) nem igényelnek kiemelten jelentős pénzügyi ráfordítást. Így a pénzügyi kockázat abban az esetben nő meg, ha nem a Stratégiának megfelelően, nem elsősorban a kulcs területekre fordítják a pénzügyi eszközöket. Fontos, hogy a fejlesztési szemléletmód középpontjába a szellemi típusú befektetések kerüljenek az építési helyett – nem kisebbítve azok szükségességét. Ez a szemléletváltás önmagában jelentősen növeli a fejlesztésekre fordított források hatékonyságát, csökkenti hibás felhasználásuk kockázatát.
10. A gazdasági terület operatív céljai érdekében megfogalmazott feladatok újak és újszerűek a város vezetése számára, így fennáll a veszély, hogy továbbra is elsősorban a nagyvállalatok ide hozatalára koncentrálnak – ami egyébként szükséges elem –, és nem fordítanak kellő figyelmet a helyi erőforrások mobilizálására, fejlesztésére.
11. A már folyamatban lévő, fizikai jellegű (épített környezet, infrastrukturális beruházások) a pénzügyi kapacitások olyan jellegű lekötésével járhatnak, hogy nem marad megfelelő mennyiségű tőke (Stratégiai költségvetés) a Stratégia megvalósítására. Kerülni kell a potenciális forráskeretek beruházási túlterhelését és a beruházások költségigényének alulbecslését.

6. A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

6.1. A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek

A stratégia a nem beruházási jellegű fejlesztéseket és a célok elérését szolgáló tevékenységeket a többi projekttel egyenrangúan, egyenszilárdságúan kezeli, ezért ezek a projektek részben önálló kategóriaként, de a többi projekttel integrált rendszerben kerültek kialakításra. A projektek bemutatása a 2.8. és 2.9. fejezetekben található, de számos nem beruházási jellegű projekt található a többi kategóriában is, különösen a kulcsprojektek között. Ez abból a szándékból fakad, hogy a stratégia szakít a döntően beruházás-centrikus szemlélettel. Bár a projektek a várost érintő fizikai beavatkozások körében is jelentős szerkezeti változtatásokat tartalmaznak, melyek a tervezési cikluson túlterjedő feladatokat is tartalmaznak, s kiadási vonzatuk jelentős, ezek célja nem növekedés típusú (legalább is fizikai értelemben), hanem a város kompaktságát, optimálisabb, olcsóbb, a lakossági igényekhez jobban alkalmazkodó működését – minőségfejlesztési céljait – szolgálják.

6.2. Az integrált településfejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló szervezeti keretek meghatározása

6.2.1. A projektmegvalósítás menedzsmentje

A stratégia elfogadásáról a Közgyűlés dönt a polgármester előterjesztése alapján.

A stratégiai célok a projektek megvalósítása révén teljesülnek. A projektek döntéselőkészítéséért, a támogatási források elnyerését biztosító pályázati tevékenységért és a projektek megvalósítása során szükséges projektmenedzsment tevékenységért a Pécsi Városfejlesztési Nonprofit ZRt. felel. A szervezet az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) cím programjának megvalósítása óta rendelkezik a fenti feladatokkal, vezetője és meghatározó személyiségei szervezték meg és vitték sikerre a 2010. évi, nemzetközi jelentőségű és kiemelt pénzügyi nagyságrendű, önmagukban is kiemelkedő értékű és bonyolultságú beruházási blokkokból álló programot. Az EKF év lezárását követő években a város projektjeinek előkészítését lebonyolítását teljes egészében ez a szervezet végezte. A személyi állomány mind elméleti felkészültségét, mind a projektszervezésben való jártasságát tekintve kiemelkedő képességekkel rendelkezik, a stratégiában foglalt projektek megvalósítására való alkalmasságát hosszú idő alatt bizonyította.

A szervezet a polgármesteri hivatal egységeivel és a közgyűlés tagjaival is gördülékeny, problémamegoldásra törekvő együttműködést végez. A személyi állomány tagjainak többsége már több önkormányzati cikluson keresztül végzi tevékenységét, így a közeli önkormányzati választások során bekövetkező képviselőtestületi személyi változások követése sem jelent problémát.

A szervezet a polgármesteri hivatal szervezeti egységei közül a polgármesteri kabinettel és annak vezetőjével működik együtt a leggyakrabban, de a projektek szerteágazó tematikája következtében minden szervezeti egységgel, s a városi tulajdonú cégek vezetőivel is gördülékeny munkakapcsolatban áll. Hasonlóképpen közvetlen munkakapcsolat jellemzi a ZRt és a partnerszervezetek viszonyát, így különösen a Baranya megyei közgyűlés, a Pécs-baranyai Kereskedelmi és Iparkamara, a jelentős városi cégek, a PTE vezetőivel, szervezeti egységeivel, és a civil szervezetekkel való kapcsolatot.

A jelenlegi szervezeti modellben a stratégiai feladatok követése és előkészítése elsősorban a polgármesteri kabinet feladata. A Kabinet információ-ellátását a szakmai részleg (városfejlesztési tekintetben főként a Városfejlesztési és Kommunális Referatúra, valamint a Természeti és Emberi Erőforrás Referatúra) segítik. Az informatikai részleg tevékenységi körében jelenleg nem szerepel a városfejlesztéssel és a stratégiai célok elérésével kapcsolatos adatbázis, monitoring rendszer működtetése, ezért szükséges olyan szervezeti egység létrehozása, amely a kulcsfontosságú információk rendszerét felépíti és működteti.

6.2.2. A stratégiai célok elérésének menedzsmentje – a monitoring szervezeti keretei

A város polgármesteri hivatalának funkciói megváltoztak annak révén, hogy a hatósági feladatokat döntően a Baranya Megyei Kormányhivatal vette át, s lehetőség és felelősség is jelentkezik a város településfejlesztési funkcióinak megerősítése terén. Ennek érdekében szervezetfejlesztési folyamat zajlik, melynek eredményei a stratégia készítésének időszakában csak elvi egyeztetés szintjén voltak lehetségesek. A SMART CITY rendszer létrehozása illeszkedik ahhoz a szervezetfejlesztési célhoz, amelyet a városfejlesztési funkciók megerősítése támaszt, s jelentős hiányokat pótol az adatgyűjtés és –feldolgozás, a célkövetés (indikátorok tervezése, nyilvántartása és a folyamatkövetés), a tervezés, döntés-előkészítés és a városüzemeltetés terén. Jól kiegészíti a projektnyilvántartás terén már kialakult rendszert, melyet a PVF ZRt működtet. Ez által biztosítható, hogy a projektek és a stratégia konzisztenciájának megőrzése a teljesítési folyamat során is megőrizhető, az esetleges eltérések ténye felfedezhető és korrigálható legyen, összességében a stratégia ne csupán formálisan, hanem lényegét tekintve is teljesüljön a középtávú tervezési ciklusban.

A SMART CITY modell szervezeti részletei a tanulmánykészítés időszakában nem alakultak ki. Tanulmánykészítés és különálló ÁROP projekt keretében zajlik a kidolgozás, ezért részletesebb bemutatásra később nyílik lehetőség. Ebből adódóan a Stratégia arra szorítkozik, hogy bemutassa a megvalósításához elengedhetetlenül szükségesnek tartott szervezeti feltételeket. Ezt a célt a SMART CITY alrendszer felállítása szolgálja, mely integrált keretet képez a következőkhöz:

- a stratégia megvalósításának stratégiai menedzsmentje
- a stratégia megvalósításának operatív menedzsmentje
- a megvalósítás lényegéhez tartozó partnerségi kapcsolatok intézményesítése (stakeholder platform)
- fő stratégiai célonként felépülő, azokat integráló monitoring rendszer működtetése a szükséges info-kommunikációs apparátus segítségével, mely az

adatbázis-építéstől az indikátorkövetésen keresztül a jelentés-készítésig és a tervezésig felöleli a teljes információs folyamatot

- integrált városi adatbázis felállítása, mely a városműködés „külső” szereplőinek adatbázisát is bekapcsolja a szükséges és lehetséges szintig.

A szervezeti megoldást a 2.9. fejezet tartalmazza.

A SMART CITY alrendszeren túlmenően a Stratégia több szervezeti vagy szervezési jellegű intézkedést tartalmaz az egyéb projektcsoportokban is, különösen a 2.8. fejezetben.

A projektek kidolgozása során adódhatnak további szervezési, szervezetmódosítási igények, melyek a projektek megvalósításához szükségesek. Általános feltételként főleg a következő kritériumok megléte szükséges:

- Az üzleti, a városüzemeltetéshez szükséges és az intézményi vagyoni tiszta viszonyai, a vagyonnak stratégiát szolgáló működtetése
- A városi cégek egységesített ügyviteli és számviteli, tiszta érdekeltségi, vagyoni viszonyai, a stratégiai és az operatív jogkörök és feladatok megfelelő szintekre való delegálása
- A város üzemeltetésének integrált megoldása (az észszerűség határain belül), a városi cégek összehangolt, egymás által is átlátható működése.

A stratégia műfajának nem tárgya a bemutatottnál részletesebb szervezeti és működési megoldások kidolgozása, azonban hangsúlyozni szükséges ennek sürgősségét és fontosságát a mielőbbi megvalósulás érdekében.

6.3. Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok

A Stratégia számos, a városkörnyékkel és a Megyével együtt megvalósítandó projektet tartalmaz. Különösen a következők igénylik a településközi koordinációt:

- humán közszolgáltatások rendszere
- közlekedési rendszer fejlesztése és működtetése
- gazdaságfejlesztési, jelentős turisztikai célú beruházások telepítési helyének kiválasztása, azok munkaerő-ellátásának megszervezése
- a helyi gazdaság fejlesztését szolgáló intézkedések
- a helyi termékek termelésének felfuttatása és piaci elhelyezése
- az integrált Baranya megyei turisztikai desztináció és komplex turisztikai termékek körének kifejlesztése, marketingje, értékesítési rendszere és a termékek működési rendszere
- az integrált adatbázishoz való kapcsolódás
- közép- és hosszú távú tervezésben való együttműködés.

Az együttműködés egyik tervezett kerete a Stakeholder platform, amely a város működtetésével és a területi partnerekkel való együttműködés intézményesített kerete. A Platform rendszerét a Stratégia elfogadását követő intézkedések keretében szükséges kidolgozni. A partnerek viszonylag nagy száma miatt (gazdasági szereplők, városüzemeltetők, oktatás, egészségügy, társadalmi partnerek, területi partnerek,

hatósági partnerek, stb.) valószínűsíthetően kétszintű rendszert szükséges működtetni, melynek felső szintje az integrált vezetői szint, második szintjén az egyes szegmensek foglalnak helyet. Az integrált szint a hosszú távú, általános, stratégiai jellegű kérdésekkel foglalkozna, míg a második szinten főként a partnerek egymás közti viszonyai és operatív ügyek szerepelhetnek. Településközi koordináció vonatkozásában a stratégiai szinten a területi partnerek képviselője (pl. megye, kistérség, járás), míg az operatív szinten az érintett partnertelepülések polgármesterei vennének részt.

Az együttműködés másik intézményesített keretűl kifejezetten foglalkoztatási és gazdaságfejlesztési témakörben a Stratégia a „**A város gazdaságának meghatározó szereplőivel való önkormányzati együttműködés intézményesítése**” című projektet szánja. A projekt tartalmában rendszeres egyeztető fórumot jelent a pécsi gazdaság meghatározó szereplőivel („virilisták”), így a Kamarával, a kiemelkedő foglalkoztatási és gazdasági szerepet játszó vállalatok vezetőivel, a PTE-vel városfejlesztési, városüzemeltetési, kutatás-fejlesztési, vállalkozás-fejlesztési, foglalkoztatási, városképviseleti (gazdaságdiplomáciai) stb. ügyekben.

6.4. Monitoring rendszer kialakítása

Output és eredményindikátorok meghatározása az egyes akcióterületi beavatkozásokra és az integrált településfejlesztési stratégia intézkedéseire, azok mérési módjának, gyakoriságának rögzítése; a monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása

6.4.1. A SMART CITY rendszer monitoring funkciója

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia során a cél a fenntartható város kialakítása. A feladat öt funkcionális terület feltárása – elemzése – kidolgozása által került megvalósításra: Gazdaság, Társadalom, Épített- és természeti környezet, valamint a Kormányzás. Ezekre a területekre vonatkozóan állított fel a Stratégia stratégiai és operatív célokat, amelyekre vonatkozóan meghatározásra kerültek a megfelelő feladatok, projektek. Ezek a feladatok azonban az új szemlélet, a fenntarthatósági szemlélet következtében olyan új elemek feltárásával, vizsgálatával járnak együtt, amelyek az eddigiekben nem jelentkeztek, így sok esetben nincsenek meg a megfelelő eszközök arra, hogy a feladatok nyomon követése megvalósítható legyen. Ennek megfelelően az ITS monitoring-tevékenységét a következőképpen tervezzük:

1. A monitoring rendszer működését a SMART CITY stratégiai menedzsment keretében tervezzük megvalósítani. Az indikátorok követéséhez szükséges adatbázis felépítése és karbantartása, az adatfeldolgozás, a mutatók számítása, a vezetéstámogató folyamatok kialakítása, ezek keretében a folyamatba épített jelentéskészítés biztosítja az indikátor előrehaladásának rendszeres értékelését és a megfelelő vezetési szinthez való eljutását, valamint a tervezési, célképző folyamatok generálását és az innovatív megoldások beépülését a városműködésbe. (ld. 2.9. fejezet)
2. Az indikátorrendszer megtervezése. Az indikátorokra a következőkben teszünk javaslatokat, azonban ezeknek a mutatóknak sok számszerű eleme nem ismert, mivel a város jelenleg nem rendelkezik rendszeresen gyűjtött és elemzett

adatbázissal. Ez a probléma megjelenik mindegyik funkcionális területen. Éppen ezért a városnak ki kell alakítania az indikátorrendszer mögött lévő mutatókat, azok figyelését, mérését.

3. Az indikátorrendszer adatokkal való feltöltése esetén biztosítani kell azok folyamatos karbantartását, rendelkezésre állását.
4. A város vezetésének ezekre a feladatokra el kell különítenie a megfelelő pénzügyi fedezetet, hogy az adatok a megfelelő felülvizsgálati időpontokban rendelkezésre álljanak.
5. A monitorozást minden funkcionális területre először külön-külön el kell végezni, és ebből számítandók a komplex indikátorok, amelyek a város előrehaladását mérik – a stratégia céljai megvalósításának megfelelően.
6. Az indikátorrendszer és a monitoringrendszer folyamatos aktualizálása is fontos, mivel a stratégiai célok állandóan bővíthetnek, finomodhatnak, és ezeket le kell követnie a városnak a mutatószámrendszerének állandó aktualizálásával, azonban a változások nem mehetnek a rendszer stabilitása, követhetősége rovására.

Mindezek a feltételek rendszerszerűen teljesülnek a SMART CITY alrendszer felállítása révén.

Az indikátorok konkrét kiindulási és célértékének meghatározására a Stratégia elfogadását követően haladéktalanul kidolgozandó megvalósítási dokumentum (pl. Cselekvési terv, Akcióterv, stb.) elkészítése keretében lesz megbízható alátámasztottsággal bíró lehetőség.

6.4.2. A horizontális célokhoz kapcsolódó indikátorok rendszere

Cselekvőképesség

- Megvalósíthatósági tanulmányok száma
- Hatástanulmányok száma
- Elnyert pályázatok száma
- Megvalósított EU-projektek száma
- Megvalósított saját projektek száma
- Megvalósított/tervezett intézkedések aránya

A sokféleség növelése

- Működő vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági áganként
- Foglalkoztatottak megoszlása nemzetgazdasági áganként
- KKV-ban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatotthoz
- Energiaforrások megoszlása
- Kulturális-, szabadidő-programok sokszínűsége
- K+F projektek száma
- Benyújtott szabadalomkérvények száma
- Találmányok, know-how-k száma
- Országos-nemzetközi versenyeken elért helyezések száma
- Kiegyensúlyozott városszerkezet mutatói

Rendszer-hatékonyság

- Klaszterekhez kapcsolódó vállalkozások száma és aránya
- Erőforrás-felhasználás hatékonysági mutatói
- Újrafeldolgozott hulladék mértéke, aránya
- Utazási idők
- Ügyintézési átfutási idők

Esélyteremtő hozzájárás

- Munkanélküliek száma, aránya
- Munkahelyek száma nemzetgazdasági áganként
- Alsó-közép-felsőfokú iskolát elvégzők száma, aránya
- Képzéseken résztvevők száma nemzetgazdasági áganként

Felelősségvállalás

- A SMART CITY rendszer Partnerségi Platformja keretében létrejött, intézményesített együttműködések száma
- A stratégiai célok érdekében hozott intézkedések száma
- Fórumok, rendezvények, események száma
- Bevont vállalkozások, intézmények, civil szervezetek száma
- Bevont lakosok száma
- A betelepült vállalkozások száma
- A betelepült vállalkozások által foglalkoztatottak száma
- A vándorlási egyenleg javulása
- A pécsi állandó lakhelyű, nem pécsi munkahellyel és ideiglenes lakcímmel rendelkezők számának csökkenése

6.4.3. A stratégiai, operatív és részcélok rendszerének indikátorai

A következő két táblázat a stratégiai-, operatív- és részcélok komplex indikátorrendszerét, valamint a 2.2-2.9 fejezetekben felsorolt projektek indikatív Operatív Programhoz sorolt, kapcsolódó indikátorait mutatja be.¹²

¹² A zöld betűszínnel jegyzett indikátorok az Európa Zöld Fővárosa cím pályázatához elvárt mutatók.

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TER	Egészséges környezet			
TER.1	Klímaadaptáció			
TER.1	Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	A városklíma-modell megléte A város napi, nyár közepén mért minimum felszíni átlaghőmérséklete városrészenként	Javul a város lokális klímaszabályozó és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodási képessége A komplex beavatkozás hatására mérséklődik a nappali felmelegedés és erőteljesebb lesz az éjszakai lehűlés, ami a város mindennapi életét humán egészségügyi szempontból elviselhetőbbé teszi.	Javul a város élhetősége, a lakosság egészségi állapota, lakosság-megtartó képessége
TER.1.1.	Csapadék helyben tartása, a gyűjtött csapadékvizek és hulladékvizek komplex hasznosítása	Csapadékvíz mennyiségi adatai, vízhozam-adatok Gyűjtött csapadékvíz aránya a város közüzemi, zöldfelületi, rekreációs, háztartási és gazdasági célú vízhasznosításában (%). A városi költségvetésből a köz- és magánintézmények által a környezetvédelmi kutatásra és fejlesztésre (különösen az ökoinnovációra) szánt részesedés (%) Víz-újrahasznosítási kezdeményezések (db)	Fejlődik a kék infrastruktúra hálózata, javul a város vízgazdálkodásának hatékonysága	Kedvezőbben alakul a város vízháztartási mérlege. Egyrészt olcsóbbá válik a város vízfelhasználása, másrészt a csapadékvisszatartás miatt mérséklődnek a csapadékelvezetési problémák (villámárvizek).
TER.1.2.	A város átszellőzésének javítása, tájépítészeti, építészeti, városépítészeti megoldásokkal	A levegőáramlás átlagos sebessége a városra reprezentatív területi vonatkozásban	Javul a levegőtisztaság, csökken a hőingadozás, javul a nyári hőérzet	Javul a város élhetősége, a lakosság egészségi állapota, lakosság-megtartó képessége

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TER.1.3.	A klímaadaptációs képesség irányelvgyűjteményének kidolgozása és alkalmazása	Irányelvgyűjtemény megléte zöldfelület nagysága (m2 /lomb m3) terület/kerület arány (fragmentáltság) talajfelszín jellege (beépített, szilárd burkolatú területek aránya) zöldfelületi ellátás (m2/fő) fák egyedszáma egységnyi utcahosszon fák egészségi állapota (egészséges/beteg ha/db) levélfelületi index	Javul a város lokális klímaszabályozó és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodási képessége, a levegő tisztasága. Bővül a rekreáció lehetősége, javul a természeti környezet állapota, nő a biodiverzitás. A zöldfelületek többek számára elérhetővé válnak.	A város élhetőbb környezetet biztosít a lakosoknak, ezáltal nő teljesítőképességük, javul egészségi állapotuk.
TER.2	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Zöldfelületek lombköbméter értéke	Kedvező klimatikus viszonyok biztosítása.	Élhetőbb város.
TER.2.1.	A város zöldfelületi rendszerének komplex megújítása	zöldfelület m2 /lomb m3 zöldfelület/burkolat m2 fasorok db/ha párologtatás mértéke, ha/m3 várostűrő fajok aránya, ha/db fák egészségi állapota, egészséges /beteg ha/ db invazív fajok aránya, ha/db allergén fajok aránya, ha/db Zöld területek minősége (felújított m2)	Javul a város klímaszabályozó rendszere, párologtatás és átszellőzés kedvező hatásai megmutatkoznak.	Mind esztétikai, mind klimatikus értelemben pozitív változás áll be a város életében.
TER.2.2	Kondicionáló vízfelületek növelése	vízfelületek nagysága, m2 vízfelületek aránya, m2vízminőség mesterséges városi vízfelületek (csobogó, medence, szökőkút) nagysága, m2 helybentartott csapadékvíz mennyiségeKék területek minősége (felújított m2)A teljes vízfogyasztás (köbméter/év és liter/fő/év) a különböző ágazatokra lebontva (háztartások, ipar, energia, mezőgazdaság, kisvállalatok, turizmus, állami szektor)Mind a hazai, mind a nem hazai vízmérővel ellenőrzött városi vízellátás aránya (%)A víz forrása (felszíni víz, talajvíz - víztározók és a vízgyűjtő-gazdálkodás) (%)Az ivóvíz minőségeVízvesztés a vezetékekben, szivárgás kezelése és a hálózat felújítása (m3, Ft)	Javul a város klímaszabályozó rendszere, párologtatás és átszellőzés kedvező hatásai megmutatkoznak. A csapadékvíz megtartása és felhasználása a város vízgazdálkodásában jelent segítséget.	Mind esztétikai, mind klimatikus értelemben pozitív változás áll be a város életében.

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TER.2.3	Közcélú, humán aktivitást kiszolgáló zöldterületi funkciók biztosítása	többfunkciósság (állandó+ideiglenes) látogatottság, fő/nap, fő/m ² rekreáció (mire, mennyi ideig, mely napszakban használják) sport és/vagy játék lehetőségek biztonság (körülkerített, bűncselekmények száma) elérhetőség közösségi események, rendezvények száma/év esztétikai megjelenés (lakosság véleménye) zöldterületi humán aktivitást kiszolgáló funkciók száma m ² /db ismertség	Minden korosztály számára biztosított a zöldfelületek használata, mindenki elérhető távolságban megtalálja a számára fontos zöldterületi funkciókat. Ezáltal nő a zöldterületek kihasználtsága, közösségformáló ereje megmutatkozik.	Élhetőbbé, vonzóbbá válik a város, a zöldfelület hozzájárul a pozitív hatások beindításához.
TER.2.4.	Közcélú, zöldterületi ellátottság minőségének és elérhetőségének javítása	esztétikai megfelelés, kérdés elérhetőség időben, perc biztonságosság (pl. gyerekeknek) közbiztonság őrzés őrzött/nem őrzött területek, m ² terheltség kiszolgáló zöldterület, m ² /fő A város határában lévő, erdősítésre alkalmas területek közül hány hektár erdősítésre kerül sor.	Javul a klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodóképesség, megindulhat a nagyobb zöldterületek közötti légáramlás.	Nagyobb erdőterületek esetén beindulhat az egyéb haszonvételi lehetőségek kihasználása is, közösségi összefogást eredményezhet az erdő karbantartása, és valamilyen foglalkoztatási hatással is jár.
TER.2.5.	A természetes, természetközeli és kultúrtáj tájrészletek ökológiai és képi tájpotenciáljának, valamint a tájkarakter megőrzése, lehetséges növelése, védelme	Tájkép-terv megléte Tájvédelmi program megléte Természeti és biológiai sokféleség védelmét szolgáló területek (m ²) Városi és városkörnyéki Natura 2000 terület (db, m ²), és gazdálkodási terv (élőlények, fajok, területek védettségére kitérve)	Fejlődik a város és környezete élővilága, nő a természetes körülmények közt élő fajok és egyedek száma	Javul a lakosság közérzete és egészségi állapota Javul t érség lakóhelyi és turisztikai vonzereje, lakosság-megtartó képessége
TER.3	Környezeti ártalmak csökkentése		Az ózon, nitrogén-dioxid és a szállópor (PM10) esetén a határérték-túllépések száma	

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TER.3.1	A levegőtisztaság javítása	<p>Ózon-célértéket a tényleges érték meghaladta (8 órás átlagérték, nap/év)</p> <p>A PM10-határértéket a tényleges érték meghaladta (napi átlagérték, nap/év)</p> <p>Egy órára jutó NO₂ határértéket a mért érték meghaladta (óránkénti átlagérték, nap/év)</p> <p>A NO₂, PM10 és PM2.5 éves átlagkoncentrációja, és ehhez milyen arányban járultak hozzá a helyi források, a távolsági szállítás.</p> <p>Az évi egy főre jutó CO₂ kibocsátás (tonna)</p>	Javul a levegő minősége.	A város élhetőbb környezetet biztosít a lakosoknak, ezáltal nő teljesítőképességük, javul egészségi állapotuk.
TER.3.2	A városi felszíni vizek tisztaságának biztosítása	A tiszta vízű felszíni vízfolyások hosszának aránya a város teljes felszíni vízfolyás-hosszához képest (%). Az inváziós gyomok által elfoglalt terület nagysága (m ²).	Javul a víztisztaság	A város élhetőbb környezetet biztosít a lakosoknak, ezáltal nő teljesítőképességük, javul egészségi állapotuk.
TER.3.3	A felszín alatti vízbázis védelme	A felszín alatti vizek szennyezettségének területi kiterjedése.	Szennyezettség csökkenése	A város élhetőbb környezetet biztosít a lakosoknak, ezáltal nő teljesítőképességük, javul egészségi állapotuk.
TER.3.4	A zajszennyezés mérséklése	<p>ÉM (érintettségi mutató) ÉM= küszöbérték feletti terheléssel érin-tett lakosok száma (fő) x a küszöbérték feletti terhelés mértéke (dBA)</p> <p>Az 55 dB(A) és a 65 dB(A) feletti Lden zajértékeknek (nappali–esti–éjjeli zaj mutató) kitett lakosság részaránya</p> <p>A 45 dB(A) és az 55 dB(A) feletti Ln zajértékeknek (éjjeli zaj mutató) kitett lakosság részaránya</p> <p>A csendes helyektől 300 m-en belül élő polgárok %-os aránya</p>	Kedvezőbbé válnak zajkibocsátási szempontból a város korábban erőteljes zajterheléssel érintett területei.	A város élhetőbb környezetet biztosít a lakosoknak, ezáltal nő teljesítőképességük, javul egészségi állapotuk.

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TER.3.5	A szelektív hulladékgyűjtés részarányának további növelése	<p>Az újrahasznosított és komposztált hulladékok aránya a keletkező összes városi hulladék %-ában</p> <p>Egy főre jutó keletkező háztartási és kommunális hulladék (t)</p> <p>A hulladéklerakóba szállított összes hulladék aránya (%)</p> <p>A hulladéklerakóba szállított biológiailag lebomló hulladék aránya (%)</p> <p><i>A város éves összes keletkező szennyvíz-terhelése (P.E-ben megadva), lakosságtól és az iparból (iparágból) származó arány (%)</i></p> <p><i>Az évi összes keletkezett szennyvízterhelés aránya (%) szennyvízgyűjtő rendszerekben, valamint szennyvízgyűjtő rendszer + városi szennyvízkezelő berendezések (UWWTP); legfejlettebb kezelési szintek (elsődleges, másodlagos, harmadlagos kezelés)</i></p> <p><i>A szennyvízgyűjtő rendszerekbe be nem kapcsolt, a létrejövő éves teljes szennyvízterhelés aránya (%), és szennyvízkezelési típusai</i></p> <p><i>A szennyvízgyűjtő rendszerek fő típusai (egyesített/elválasztott) és a csapadékvíz-túlfolyókon keresztül elvezetett KOI-terhelések éves aránya (%)</i></p> <p><i>UWWTP-k: Organikus tervezési kapacitás (PE), a legfejlettebb kezelési szint, a BOD5, KOI, Ntot és Ptot éves bejövő és kibocsátott terhelései (t/év), valamint a várost kiszolgáló összes UWWTP által kezelt szennyvíz mennyisége (m³/év).</i></p> <p><i>A keletkező szennyvíziszap éves mennyisége (t/év) és a kezelési/ártalmatlanítási útvonalak leírása (a teljes mennyiség %-ában)</i></p>	<p>Nő az újrahasznosított és komposztált hulladék aránya, ezáltal csökken a lerakásra kerülő hulladék mennyisége</p>	<p>A teljes hulladékmennyiség csökkenése</p> <p>Az erőforrásokkal való gazdálkodás hatékonyságának növekedése</p>

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TER.3.6	A fényszennyezés mérséklése	A nem otthoni világításra vonatkozóan: A lecserélt, fényszennyezést okozó világítások aránya az összes világításra vonatkozóan LED-lámpák aránya a közvilágításban (%)	Mérséklődik a városi világítás okozta környezetszennyezés, javul a világítás hatékonysága, csökken költsége. LED-lámpák aránya növekszik (%)	Javulnak az élővilág életfeltételei
TER.1.1.	A város klímaváltozással szembeni sebezhetőségének vizsgálata - városklíma-modell elkészítése	A városklíma-modell megléte	Javul a város lokális klímaszabályozó és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodási képessége	Javul a város élhetősége, a lakosság egészségi állapota, lakosság-megtartó képessége
TÁRS	Fenntartható, fejlődő társadalom			
TÁRS.1	Integrált helyi társadalom			
TÁRS.1.1	A közbizalom erősítése az állami és önkormányzati intézményekkel, a helyi kormányzás, a közélet és a gazdaság szereplőivel szemben	Mérhetően nő a közbizalom (bizalmi index) az állami és önkormányzati intézményekkel, a helyi kormányzás, a közélet és a gazdaság szereplőivel szemben, A kiinduló érték meghatározása, a közbizalom változásait tükröző mért értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során	A közbizalom növekedése révén javul a lakosság egymással és a közintézményekkel való együttműködési hajlama., Erősödik a köz ügyeinek intézésébe (döntés-előkészítés, a döntések támogatása) való bekapcsolódásra való hajlam	Nőnek a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei. Javul a társadalmi integráció.. Nő a közbizalom szintje. Erősödhet a civil szféra. Javulás várható az életminőség egyes dimenzióiban. A közbizalom javulása áttételesen pozitív irányba befolyásolja az identitás alakulását.
TÁRS.1.2	A bizalom erősödésének elősegítése a magán-viszonyok alakításában releváns programok megismertetése, illetve elterjedésük támogatása révén	A magánviszonyokat jellemző bizalom erősödését szolgáló programok száma emelkedik, új programok indulnak. Mért, illetve regisztrált értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során. A célértékek meghatározása a kiinduló állapot (a jelen helyzet) felmérését követően.	A városmonitoring kutatási eszközei által is mérhető mértékben erősödik a társadalmi integráció a magánviszonyokat jellemző bizalom javul az életminőség, különösen a mentális aspektusokat tekintve javul a biztonságérzet	Nőnek a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Erősödik a társadalmi integráció. Erősödhet a civil szféra Javulás várható az életminőség egyes dimenzióiban. A magánviszonyokat jellemző bizalom erősödése áttételesen pozitív irányba befolyásolja az identitás alakulását

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TÁRS.1.3	A közéleti aktivitás növelése, a különböző szintű döntések előkészítésébe, megvalósításába való bekapcsolódás lehetőségeinek szélesítése, az együttműködés kultúrájának fejlesztése	Mért, illetve regisztrált értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során, a közéleti aktivitás számára teret biztosító rendezvények számának növekedése, a vélemények kifejezését szolgáló lehetőségek növelése (pl. online, stb.)	Nő az aktivitás, a részvétel azokon az eseményeken, rendezvényeken (köz meghallgatások, társadalmi viták, online véleményezés stb.). A közéleti aktivitás számára teret biztosító rendezvények számának növekedése, a vélemények kifejezését szolgáló lehetőségek növelése (pl. online, stb.)	Nőnek a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul a társadalmi integráció Erősödik a köz ügyeinek intézésébe (döntés-előkészítés, a döntések támogatása) való bekapcsolódásra való hajlam Nő a közbizalom szintje Erősödhet a civil szféra Javulás várható az életminőség egyes dimenzióiban (mentális egészség) A közbizalom javulása áttételesen pozitív irányba befolyásolja az identitás alakulását

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TÁRS.1.4	A civil aktivitás növekedésének támogatása, a közösségek fejlesztése, a szükséges infrastrukturális és dologi háttér biztosításának támogatása révén	A civil közösségek tevékenységére irányuló anyagi támogatás (pályázatok) mértékének regisztrálható emelkedése, a civil tevékenységek támogatására kiírt és odaítélt pályázatok számának növekedése, a civil szervezetek számára szervezett capacity building-programok illetve inkubációs jellegű programok számának emelkedése, e programokban részt vevő civil szervezetek számának emelkedése a civil szervezetekkel kötött feladat-ellátási szerződések száma a városfejlesztési célok megvalósítása érdekében a civil szervezetek által végzett feladatok, akciók száma a civil szervezetek ismertségi indexének alakulása a civil szervezetek működési feltételeit javító tárgyi feltételek bővülése - igénybe vehető infrastruktúra (helyiségek, depók, rendezvény-terek stb.) számának emelkedése a civil aktivitások lakossági észlelésének változása	A civil aktivitás növekedése, a bekapcsolódásra irányuló motivációk városmonitoring által mérhető növekedése, a civil aktivitások ismertségének és elismertségének pozitív irányú mérhető változása.	Nőnek a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul a társadalmi integráció Erősödik a köz ügyeinek intézésébe való bekapcsolódásra való hajlam Nő a közbizalom szintje Erősödhet a civil szféra Javulás várható az életminőség egyes dimenzióiban (mentális egészség) A közbizalom javulása áttételesen pozitív irányba befolyásolja az identitás alakulását
TÁRS.1.5	A közbiztonság érzetének javítása a nyilvánosság eszközeinek használatára támaszkodva	Nő a lakosság szubjektív biztonságérzete. Mért értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során. A célértékek meghatározása a kiinduló állapot (a jelen helyzet) felmérését követően.	Javul az életminőség, különösen a mentális egészség dimenziójában Javul a szubjektív biztonságérzet Erősödik a társadalmi integráció	Nőnek a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul a társadalmi integráció Nő a közbizalom szintje Javulás várható az életminőség egyes dimenzióiban (mentális egészség) A közbizalom javulása áttételesen pozitív irányba befolyásolja a városhoz kötő identitás alakulását

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TÁRS.1.6	A lét- és magán-biztonság érzetének javítása	Nő a lakosság szubjektív biztonságérzete. (Mért értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során.) A célértékek meghatározása a kiinduló állapot (a jelen helyzet) városmonitoring által történő felmérését követően.	Javul az életminőség, különösen a mentális egészség dimenziójában Javul a szubjektív biztonságérzet Erősödik a társadalmi integráció	Nőnek a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul a társadalmi integráció Javulás várható az életminőség egyes dimenzióiban (mentális egészség) A biztonságérzet javulása áttételesen pozitív irányba befolyásolja a városhoz kötő identitás alakulását
TÁRS.1.7	A városhoz kapcsoló pécsi identitás alakítása, erősítése	Nő a lakosság pécsi identitástudata. Mért értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során. A célértékek meghatározása a kiinduló állapot (a jelen helyzet) felmérését követően.	A városmonitoring eszközei által is mérhetően erősödik a pécsi identitástudat Javul a város megtartóképessége	Nőnek a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul a társadalmi integráció Javulás várható az életminőség egyes dimenzióiban (mentális egészség)
TÁRS.2	Fenntartható módon javuló életminőség			
TÁRS.2.1	Az életminőségre hatást gyakorló - természeti és épített - környezeti tényezők alakítása, a hozzáférés esélyeinek növelése	Javul a környezet szomatikus egészség szempontjából releváns dimenziókban mérhető állapota (környezetszennyezettség, zajterhelés, hőterhelés stb.) Javulnak a természeti és épített környezet mentális egészség szempontjából fontos elemei (pl. leromlottság, elhanyagoltság). Javul az életminőségre hatást gyakorló környezeti tényezők szubjektív megítélése. Mért értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során. A célértékek meghatározása a kiinduló állapot (a jelen helyzet) felmérését követően.	A városmonitoring eszközei által is mérhetően erősödik a természeti és épített környezet minőségének a megítélése Mérséklődnek a természeti és épített környezet „közjavainak” elérhetőségében (elérési idő, költségek stb.) mutatók különbségek Regisztrált, illetve a városmonitoring által mért értékek (A kiinduló állapot mérést igényel)	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul az életminőség Növekszik a civil szervezetek aktivitása Erősödik a társadalmi integráció Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TÁRS.2.2	A materiális jól-lét fejlesztése, e jól-létre hatással lévő közjavak gyarapítása, a hozzáférésükben mutatkozó esélyegyenlőtlenség mérséklése, kiküszöbölése	A köz-javak (közterületek, közintézmények, közszolgáltatások) minőségének növelése A köz-javak elérésében mutatkozó (idő, költségek, információk) mérséklése Mért, illetve regisztrált értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során. A célértékek meghatározása a kiinduló állapot (a jelen helyzet) felmérését követően	A városmonitoring eszközei által is mérhetően erősödik a természeti és épített környezet minőségének a megítélése Mérséklődnek a természeti és épített környezet „közjavainak” elérhetőségében (elérési idő, költségek stb.) mutatkozó különbségek Regisztrált, illetve a városmonitoring által mért értékek (A kiinduló állapot mérést igényel)	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul az életminőség Erősödik a társadalmi integráció Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje Javul a helyi kormányzás minősége
TÁRS.2.3	A mentális jól-lét fejlesztése, e jól-létre hatást gyakorló közjavak gyarapítása, a hozzáférésükben mutatkozó esélyegyenlőtlenség mérséklése, kiküszöbölése	Javulnak a természeti és épített környezet mentális egészség szempontjából fontos elemei (pl. leromlottság, elhanyagoltság, illetve ezek lakossági észlelése) Mért, illetve regisztrált értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során. A célértékek meghatározása a kiinduló állapot (a jelen helyzet) felmérését követően	A városmonitoring eszközei által is mérhetően erősödik a természeti és épített környezet minőségének a megítélése Mérséklődnek a természeti és épített környezet „közjavainak” elérhetőségében (elérési idő, költségek stb.) mutatkozó különbségek Regisztrált, illetve a városmonitoring által mért értékek (A kiinduló állapot mérést igényel)	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul az életminőség Erősödik a társadalmi integráció Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje Javul a helyi kormányzás minősége

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TÁRS.2.4	Az egészség megőrzését szolgáló ismeretek, magatartásmodellek bővítése, az adekvát intézményrendszer meglévő feltételeinek optimalizálása, fejlesztése	Bővül az egészségfejlesztés szolgáló civil és nem civil (egészségügyi, iskolai, munkahelyi) programok száma Javul az egészségügyi ellátásban az egészségfejlesztést szolgáló tevékenységek intenzitása Javul a helyi társadalom egészségi állapota Mért, illetve regisztrált értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során. A célértékek meghatározása a kiinduló állapot (a jelen helyzet) felmérését követően	Javul a helyi társadalom szomatikus és mentális egészségi állapota	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul az életminőség Erősödik a társadalmi integráció Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje
TÁRS.2.5	A helyi társadalom életminőségét alakító tényezők folyamatos monitorozása, a korrekciós beavatkozások megalapozása	Kiépül a város monitoringrendszere (regisztratív adatbázisok, a helyi társadalomra irányuló, rendszeresen ismétlődő kutatások)	A monitoring-rendszer felállítása, majd működtetése	A monitoring-rendszer által regisztrált, illetve mért adatok javítják a helyi társadalom önismeretét A kormányzás minőségét Jelentős mértékben növelik a város fenntartható fejlődésének esélyeit
TÁRS.2.6	A humán közszolgáltatások rendszerének összehangolt működtetése hatékonyságuk javítása érdekében	A közszolgáltatások komplex elégedettségi indexének változása A közszolgáltatások szolgáltatásonkénti elégedettségi indexének alakulása A közszolgáltatások elérhetőségi indexének alakulása szolgáltatásonként, városi szinten A közszolgáltatások elérhetőségi indexének különbségei (szórása) városrészenként A közszolgáltatások árindexének alakulása A közszolgáltatások jövedelmezőségének alakulása A közszolgáltatások humán erőforrás-hatékonyságának alakulása (személyi jövedelem/összes költség)	Javul a közszolgáltatások elismertsége és elfogadottsága Javul a városüzemeltetés hatékonysága Javul a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátottsága	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul az életminőség Erősödik a társadalmi integráció Jobban érvényre juttatja a társadalmi igazságosság Javul a helyi kormányzás minősége Több forrás jut a fejlesztésekre
TÁRS.3	A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása			

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TÁRS.3.1	A családok támogatására irányuló intézményesített vagy közösségi alapú programok annak érdekében, hogy a kulturális tőkegyarapító képességük fejlődjön	A családok támogatására irányuló intézményesített vagy közösségi alapú programok száma, gyakorisága, a rendelkezésre álló erőforrások (db. illetve Ft.) A családok támogatása érdekében szervezett programokba bekapcsolódó személyek/családok száma A programok tartalmi sokfélesége Mért illetve regisztrált értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során. A célértékek meghatározása a kiinduló állapot (a jelen helyzet) felmérését követően	Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje, javul e tőke minősége Mérséklődnek az egyes társadalmi csoportok között mutatkozó különbségek	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul az életminőség Erősödik a társadalmi integráció Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje
TÁRS.3.2	A formális és nem formális civil szerveződések támogatása annak érdekében, hogy a kulturális tőkegyarapító tevékenységeik hatékonyak legyenek	A civil szervezetek/szerveződések támogatását szolgáló pályázatok számának emelkedése (db. illetve Ft.) A helyi társadalom különböző csoportjainak kulturális tőkéjét fejlesztő programok számának növekedése (db)	Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje, javul e tőke minősége Mérséklődnek az egyes társadalmi csoportok között mutatkozó különbségek	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul az életminőség Növekszik a civil szervezetek aktivitása Erősödik a társadalmi integráció Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje
TÁRS.3.3	A kulturális tőke tartalmának és minőségének a foglalkoztathatóságot javító fejlesztése intézményi, illetve közösségi támogatás révén	A civil szervezetek/szerveződések támogatását szolgáló pályázatok számának emelkedése (db. illetve Ft.) Munkáltatói programok támogatása (db. illetve Ft.) A foglalkoztathatóságot javító egyéb programok (gazdasági kamara) számának növekedése (db. illetve Ft.) Az élethosszig tartó tanulás tartalmi és intézményi feltételeink kialakulása	A kulturális tőke tartalmának gyarapodása egyes társadalmi csoportok esetében a foglalkoztathatóság esélyeinek növekedését eredményezi	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul az életminőség Erősödik a társadalmi integráció Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TÁRS.3.4	A másodlagos szocializációs intézmények működésének befolyásolása annak érdekében, hogy a kulturális tőke-gyarpító képességük fejlődjön	<p>A másodlagos szocializációs intézmények (bölcsődék, óvodák) infrastruktúrájának minőségivé fejlesztésére indított programok, illetve költségvetés (db. illetve Ft.)</p> <p>Ezekben az intézményekben dolgozó szakemberek képzésére, továbbképzésére indított programok száma, költségvetése (db. illetve Ft.)</p> <p>Az intézmények szakmai kapacitásainak fejlesztése, kiegészítése</p> <p>Az intézményekben indított, a gyermekek és szülei kulturális tőkéjét gyarpító programok száma, gyakorisága (db. illetve Ft.)</p> <p>A hátrányos helyzetű (deprivált, munkanélküli, nagycsaládos stb.) szülők bevonása az intézményi munkába a szülők e csoportjainak integrálása céljából</p> <p>A fejlesztések, programok folyamatos hatásvizsgálata</p>	<p>Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje</p> <p>Egyes társadalmi csoportok esetében javul a foglalkoztathatóság</p> <p>Kialakul és erősödik a helyi társadalom erejében vetett hit</p>	<p>Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei</p> <p>Javul az életminőség</p> <p>Növekszik a civil szervezetek aktivitása</p> <p>Erősödik a társadalmi integráció</p> <p>Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje</p>
TÁRS.3.5	A megfelelő intenzitású és minőségű társadalmi nyilvánosság kialakulását szolgáló kommunikációs eszközrendszer kialakítása és működtetése	A helyi társadalom informálódását, szerveződését támogató médiamix létrejötte (eszközök száma, alkalmak gyakorisága, az elért célcsoportok becsült száma)	<p>Javul a helyi társadalom önismerete</p> <p>A társadalmi nyilvánosság szervezőereje nyomán nő a civil aktivitás</p> <p>Emelkedik a közéleti aktivitás mértéke és minősége</p>	<p>Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei</p> <p>Erősödik a közbizalom</p> <p>Javul az életminőség</p> <p>Növekszik a civil szervezetek aktivitása</p> <p>Erősödik a társadalmi integráció</p> <p>Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje</p> <p>Javul a helyi kormányzás minősége</p> <p>Erősödik a pécsi identitástudat</p> <p>Erősödik a város megtartóképessége</p>

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TÁRS.3.6	A helyi társadalom kulturális tőkéjének tervezett gyarapítását feladatként elismerő szemlélet kialakítása a helyi kormányzás intézményrendszerében	A helyi kormányzásban bekövetkező szemléletváltás A helyi kormányzás struktúrájának a feladathoz történő igazítása (szervezeti átalakítás, mátrix-szervezet létrehozása)	Nő a helyi kormányzás hatékonysága, egyúttal elfogadottsága is	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul az életminőség Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje Javul a helyi kormányzás minősége Erősödik a pécsi identitástudat Erősödik a város megtartóképessége
TÁRS.4	Közösségek fejlesztése		A közösségek (pl. utcaközösségek, szakmai közösségek) száma	
TÁRS.4.1	A területi alapokon keletkező kezdeményezések elősegítése közösségfejlesztési eszközökkel	A civil szervezetek programjainak gyarapodása (db.) A közösségi tervezésre támaszkodva megvalósuló projektek száma és értéke (db. Illetve Ft.) A közösségi tervezéssel megvalósult projektek száma és értéke (db. Illetve Ft.) A részvételi kormányzás számára teret nyitó szabályzatok, intézkedések száma (db) A konkrét alkalmazhatóságra vonatkozó pozitív tapasztalatok szubjektív megítélése a folyamat résztvevői, illetve a helyi társadalom részéről Regisztrált, illetve mért értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során. A célértékek meghatározása a kiinduló állapot (a jelen helyzet) felmérését követően	A civil aktivitásra alkalmas, azt támogató, elérhető terek bővülése A városban aktívan működő közösségfejlesztők számának növekedése A térségi alapon szerveződött közösségek számának növekedése A szabadon elérhető közösségi terek (sportpályák, parkok, közösségi házak) száma és eloszlása a városban A szervezetek közötti kapcsolati hálózat A közösségek tagságának száma A közösségi kezdeményezések száma és minősége	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Erősödik a köz- és magánbizalom Javul az életminőség Növekszik a civil szervezetek aktivitása Erősödik a társadalmi integráció Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje Erősödik a pécsi identitástudat Erősödik a város megtartóképessége

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TÁRS.4.2	A közös értékrend alapján szerveződő közösségek erősítése	<p>A civil szervezetek programjainak gyarapodása (db.)</p> <p>A közösségi tervezésre támaszkodva megvalósuló projektek száma és értéke (db. illetve Ft.)</p> <p>A közösségi tervezéssel megvalósult projektek száma és értéke (db. illetve Ft.)</p> <p>A részvételi kormányzás számára teret nyitó szabályzatok, intézkedések száma (db)</p> <p>A konkrét alkalmazhatóságra vonatkozó pozitív tapasztalatok szubjektív megítélése a folyamat résztvevői, illetve a helyi társadalom részéről</p> <p>Regisztrált, illetve mért értékek a városmonitoring lakosságra irányuló megkérdezése során. A célértékek meghatározása a kiinduló állapot (a jelen helyzet) felmérését követően</p>	<p>A találkozásra alkalmas, elérhető terek bővülése</p> <p>A városban aktívan működő közösségfejlesztők száma</p> <p>A szerveződött közösségek száma</p> <p>A szabadon elérhető közösségi terek (sportpályák, parkok, közösségi házak) száma és eloszlása a városban</p> <p>A közösségek tagságának száma</p> <p>A közösségi kezdeményezések száma és minősége</p>	<p>Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei</p> <p>Javul az életminőség</p> <p>Növekszik a civil szervezetek aktivitása</p> <p>Erősödik a társadalmi integráció</p> <p>Gyarapodik a helyi társadalom kulturális tőkéje</p> <p>Erősödik a pécsi identitástudat</p> <p>Erősödik a város megtartóképessége</p>
TÁRS.5	„Társadalom-monitoring”			
TÁRS.5.1	A „társadalom-monitoring” rendszerének megtervezése, illetve következetes, folyamatos és hosszú távú működtetése	<p>A városmonitoring méréseinek száma</p> <p>Az egyes mérések között eltelt ciklusidő hossza</p> <p>A különböző célcsoportokhoz illeszkedő kutatási eszközök sokfélesége</p>	<p>A városmonitoring-rendszere (struktúra, munkamódszerek stb.) kialakul</p>	<p>Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei</p> <p>Javul a helyi társadalom önismerete</p> <p>Erősödik a társadalmi integráció</p> <p>Javul az életminőség</p> <p>Javul a helyi kormányzás minősége, hatékonysága</p>
TÁRS.5.2	A helyi társadalom (lakosság) állapotának ciklikusan ismétlődő, rendszeres szondázása	<p>A városmonitoring méréseinek száma</p> <p>Az egyes mérések között eltelt ciklusidő hossza</p> <p>A különböző célcsoportokhoz illeszkedő kutatási eszközök sokfélesége</p>	<p>A városmonitoring-rendszere (struktúra, munkamódszerek stb.) kialakul</p>	<p>Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei</p> <p>Javul a helyi társadalom önismerete</p> <p>Erősödik a társadalmi integráció</p> <p>Javul az életminőség</p> <p>Javul a helyi kormányzás minősége, hatékonysága</p>

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
TÁRS.5.3	A helyi gazdaság állapotának a gazdaság szereplői, illetve az adekvát szakértői csoportok által (online módszerek alkalmazásával) történő értékelése	Szakértői csoport/csoportok létrehozása A szakértői csoportok működésének intenzitása (ülések száma, a keletkezett output-ok száma) A szakértői csoportok létének, tevékenységének ismertsége, elfogadottsága Regisztrált, illetve a városmonitoring eszközeivel mért értékek	A városmonitoring-rendszere (struktúra, munkamódszerek stb.) kialakul	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul a helyi társadalom önismerete Erősödik a társadalmi integráció Javul az életminőség Javul a helyi kormányzás minősége, hatékonysága
TÁRS.5.4	A város általános állapotának interdiszciplináris megközelítésű értékeltetése szakértői csoportok által	Szakértői csoport/csoportok létrehozása A szakértői csoportok működésének intenzitása (ülések száma, a keletkezett output-ok száma) A szakértői csoportok létének, tevékenységének ismertsége, elfogadottsága Regisztrált, illetve a városmonitoring eszközeivel mért értékek	A városmonitoring-rendszere (struktúra, munkamódszerek stb.) kialakul	Javulnak a helyi társadalom fenntartható fejlődésének esélyei Javul a helyi társadalom önismerete Erősödik a társadalmi integráció Javul az életminőség Javul a helyi kormányzás minősége, hatékonysága
G	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése			Jövedelem-indikátor (%)
G.1	A foglalkoztatási szint növelése			Foglalkoztatottsági ráta: (aktív népesség - nyilvántartott álláskereső) / munkavállalási korú népesség száma (%)

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
G.1.1	Pécs tudásintenzív (újra)iparosítása egészség-, környezet-, kulturális-kreatív és szélesebb értelemben vett gépipari fókusz-szal	<p>A közúti elérhetőség szempontjából javított ipari parkok száma (db)</p> <p>Légi elérhetőség szempontjából javított ipari parkok száma (db)</p> <p>Vasúti elérhetőség szempontjából javított ipari területek száma (db)</p> <p>Üzleti céllal rehabilitált barnamezős területek mérete (m2)</p> <p>Olcsó energiával-, hővel ellátott ipari területek mérete (m2)</p> <p>Kijelölt potenciális ipari parki területek területe (m2)</p> <p>Visszterhes támogatásba vont vállalkozások száma (db)</p> <p>Nem visszterhes támogatásba vont vállalkozások száma (db)</p> <p>Az önkormányzati adópolitikát leíró jogszabályok a vállalkozások számára kedvező irányba történő módosításainak száma (db)</p> <p>Összegyűjtött KKV projektelképzelések száma (db)</p> <p>Támogatott spin-off és start-up vállalkozások száma (db)</p> <p>A környezetbarát készségek vagy zöld munkahelyek előmozdítására tett erőfeszítések (db)</p> <p>Innováció célú intézmények, inkubátorházak, non-profit szervezetek száma</p> <p>Nemzetközi K+F+I együttműködések száma</p> <p>A város szempontjából innovatívnak minősülő befektetések, fejlesztések száma</p>	<p>Ipari termelés részaránya Pécs bruttó hozzáadott értékén belül (%)</p> <p>A pécsi iparban működő vállalatok száma (db)</p> <p>Ipari parkban működő vállalatok száma (db)</p> <p>Induló start-up vállalkozások száma (db)</p> <p>Barnamezős területek százalékos aránya a város belterületén (%)</p> <p>A zöld ágazatban létrehozott összes munkahelyek száma és aránya a városban lévő összes munkahelyhez és az egy év alatt létrehozott összes munkahelyhez viszonyítva (%)</p>	<p>Javulnak a lakossági jövedelmek</p> <p>Csökken a munkanélküliség</p> <p>Nő a minőségi munkahelyek aránya</p> <p>Javul a város lakosságmegtartó képessége, különösen a fiatalok és a versenyképes kompetenciákkal rendelkező munkaerő vonatkozásában</p> <p>Javulnak a PTE fejlődési lehetőségei</p> <p>Javul a város területi vonzereje és nemzetközi ismertsége, imázsa</p>

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
G.1.2	Pécs közszolgáltatás alapú gazdasági fejlesztése, a fejlesztéspolitikai rezsim átalakítása	<p>Kialakított saját javítóbázis kapacitása a közösségi közlekedés számára (jármű/év)</p> <p>Alacsony károsanyag-kibocsátású beszerzett buszok száma (db)</p> <p>Kihelyezett szelektív hulladékgyűjtő edények száma (db)</p> <p>A szelektív hulladékgyűjtésbe vont háztartások száma (db)</p> <p>A közszolgáltatások minőségi fejlesztésére fordított pénzeszközök nagysága (Ft)</p> <p>A város-megye-PTE viszonylatban intézményi keretek között lezajlott egyeztetések/találkozók száma (db)</p> <p>A város-gazdasági szervezetek viszonylatban intézményi keretek között lezajlott egyeztetések/találkozók száma (db)</p>	<p>A szelektíven begyűjtött hulladék típusai, és a keletkezés helyén szétválogatott begyűjtési rendszerek kiépítésének mértéke (lefedettség %-ban)</p> <p>A Csomagolási hulladék újrahasznosítási és/vagy visszanyerési aránya (%)</p> <p>Az újrahasznosított kommunális hulladék aránya (%)</p> <p>A város-megye-PTE-kamara viszonylatban legalább két szereplő által közösen megvalósított fejlesztési projektek száma (db)</p> <p>Alacsony kibocsátásúként besorolt tömegközlekedési járművek aránya (%)</p>	<p>Javul a város öfenntartó képessége, cselekvőképessége, csökken a kiszolgáltatottsága</p> <p>Javul a tartósan foglalkoztatott helyi munkaerő aránya, a foglalkoztatottság biztonsága</p> <p>Stabil hosszú távú árviszonyok alakíthatók ki</p>

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
G.1.3	Nagyfoglalkoztatók Pécsre vonzása és integrálása a megye-régió gazdaságába, klasztereibe	<p>A városi intézményrendszerben számbavett és a PTE felé közvetített szakirányú továbbképzési igények száma (db)</p> <p>Gazdaságfejlesztési szempontú struktúraváltás során átalakított képzési programok/kurzusmatikák száma (db)</p> <p>A munkaerőpiacról kiszorultak közül továbbképzési/átképzési programokba bevontak száma (fő)</p> <p>A munkaerőpiacról kiszorultak közül továbbképzési/átképzési programokba bevontak aránya (%)</p> <p>Befektetés-akvizíciós szervezet léte (igen/nem)</p> <p>SSC elhelyezésére alkalmasnak jelölt ingatlanok száma (db)</p>	<p>A Pécssett megjelenő nagyfoglalkoztatók (100 fő fölött) száma (db)</p> <p>A Pécssett letelepedett SSC-k száma (db)</p> <p>A pécsi nagyfoglalkoztatók munkaerő-állományában a pécsi foglalkoztatottak aránya (%)</p> <p>A pécsi nagyfoglalkoztatók pécsi beszállítóinak aránya (%)</p>	<p>Rövid idő alatt csökkenthető a munkanélküliségi ráta</p> <p>Csökken az elvándoroltak száma</p> <p>Nőnek a lakossági jövedelmek</p> <p>Nőnek a városi adóbevételei</p> <p>Nő a városi közszolgáltatások és a kiskereskedelem piaca (árbevétele)</p>
G.2	A Helyi Gazdaság megerősítése			A Pécssett székhellyel rendelkező vállalatok Pécsre osztott iparűzési adó alapjának összessége viszonyítva a Pécssett székhellyel vagy telephellyel rendelkező vállalatok Pécsre osztott iparűzési adó alapjának összességéhez (%)
G.2.1	Az egyetem és a turizmus fejlődésének támogatása a város jövedelemegyenlegének javítása érdekében	<p>Szolgáltatásfejlesztéssel érintett múzeumok száma (db)</p> <p>Közös turisztikai termékcsomagként kínált/menedzselt attrakciók száma (Baranya megyei szinten) (db/csomag)</p> <p>Közös turisztikai desztinációként menedzselt települések száma Baranya megyében (db)</p> <p>A PTE keretei között Pécssett elindított turisztika képzési programok száma (db)</p>	<p>Pécssett eltöltött vendégéjszakák száma (vendégéjszaka)</p> <p>Pécssett eltöltött külföldi vendégéjszakák száma (vendégéjszaka)</p> <p>A Pécsi vendégek átlagos tartózkodási ideje (nap)</p> <p>A Pécssett tanuló egyetemisták száma (fő)</p> <p>A Pécssett tanuló külföldi egyetemisták száma (fő)</p>	<p>Nőnek a lakossági jövedelmek</p> <p>Nőnek a városi adóbevételei</p> <p>Nő a városi közszolgáltatások és a kiskereskedelem, valamint a vendéglátás piaca (árbevétele)</p> <p>Javul a város ismertsége, imázsa</p> <p>Javul a szolgáltatások minősége</p>

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
G.2.2	Helyi termékek és termelők megerősítése	A helyi termékek piacra jutását támogató infrastruktúra fejlesztésére fordított összeg (Ft) A helyi termékek előállítói érintő mentorálási, facilitálási, tanácsadói programokba bevontak száma (fő) Helyi vállalkozások ajánlati konzorciumba szervezésével kapcsolatos egyeztetések száma (db) Zöld közbeszerzés előmozdítására tett erőfeszítések (db)	A helyi termékek aránya a város kiskereskedelmi forgalmában (%) A helyi termékek aránya a városi közszolgáltatásokban (%) A pécsi vállalatok részvételének aránya a városi beszerzésekben (%)	Javul a város egészséges élelmiszerekkel való ellátása Javul a helyi vállalkozások munkaellátottsága, stabilitása, eredményessége Javul a város gazdasági potenciálja Javul a lakosság-megtartó képesség, csökken az elvándorlási ráta Csökken a pályakezdő fiatalok munkanélküliségi rátája,
G.2.3	A szociális-, illetve közfoglalkoztatás rendszerének továbbfejlesztése	A közmunka során használt eszközpark értékének egy közmunkásra jutó összege (Ft/fő) A közmunka során a munkaszervezéssel foglalkozó személyzet egy közmunkásra jutó személyi állománya (Fő/Fő) A közmunkások közül a versenypiacon vagy civil szférában foglalkoztatottak aránya (pl.: munkaerő-kölcsönzés mellett) (%)	A pécsi közfoglalkoztatottak és a szociális munkások száma (fő) A pécsi közfoglalkoztatásból és szociális foglalkoztatottakból a versenyszférában történő foglalkoztatásba lépők száma (fő)	Javul a gyermekek, fiatalok munkához való viszonya, életesélyei Javul a családok stabilitása, önfenntartó képessége Csökken a bűnözés és a szenvedélybetegség száma Javul a versenypiacon is megfelelni képes munkaerő aránya Csökkennek a szociális és egészségügyi kiadások
G.3	Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása			A feltárt, vagy gazdaságosabban hasznosított erőforrások Önkormányzati bevételekre gyakorolt hatása (Ft)

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
G.3.1	A város és a térség természeti erőforrásaiban (szén, urán, megújuló energiaforrások) rejlő potenciál és a hasznosítási lehetőségek feltárása	<p>Ásványvagyon kitermelési lehetőségeit feltáró tanulmány léte (igen/nem)</p> <p>Ásványvagyon kitermelésének hatásait, hasznosíthatóságát feltáró tanulmány léte (igen/nem)</p> <p>Az ásványvagyon hatékony hasznosítási módjainak feltárására irányuló K+F tevékenységek elindítása (energetika mellett szénvegyészeti irányok, vertikális gazdaságfejlesztés lehetőségeinek vizsgálata)</p> <p>A szén és más anyagok (biomassza, szennyvíz, szennyvíziszap, biológiailag lebomló kommunális és egyéb hulladékok, stb.) együttes vegyipari és/vagy energetikai hasznosításának vizsgálata</p>	<p>Az önkormányzat álláspontjának tisztázása a K+F tevékenységek eredményei alapján az ásványvagyon hasznosítását illetően</p> <p>Befektetői érdeklődés felkeltésére alkalmas megvalósíthatósági tanulmányok</p> <p>A PTE potenciáljának növekedése energetikai, megújuló energetikai, vegyészeti területeken</p>	<p>Javul a térség önfejlődő képessége</p> <p>Javul a PTE K+F potenciálja</p>
G.3.2	A város-városkörnyék együttműködésében rejlő lehetőségek feltárása	<p>Várostérség termelőkapacitásait feltáró tanulmány léte (igen/nem)</p> <p>A várostérség energetikai kapacitásait feltáró tanulmány léte (igen/nem)</p>	<p>Térségi hatású CLLD projektek száma (db)</p> <p>A város vállalatainak beszállítói között fellelhető térségi beszállítók aránya (%)</p>	<p>Javul a térség önfenntartó és lakosság-megtartó képessége</p> <p>Mérséklődik agy megáll a térség leszakadása</p>
G.3.3	A városi vagyongazdálkodás fejlesztése	<p>Ingtatlankataszter léte (igen/nem)</p> <p>Energetikailag korszerűsített ingatlanok száma (db)</p> <p>Zöld infrastruktúrákba történő befektetések (db, Ft)</p>	<p>A város ingatlanállományához kapcsolódó bevételek alakulása (Ft)</p> <p>A város ingatlanállományához kapcsolódó egységnyi kiadásra jutó bevételek aránya (%)</p> <p>Az önkormányzati épületek energia teljesítménye (KWh/m²-ben)</p> <p>Megújítható energiatechnológiák teljesítménye az önkormányzati épületekben és lakásokban, összehasonlítva a teljes energiafelhasználással (KWh/m²-ben)</p>	<p>Tervezhetővé válik a város gazdálkodása</p> <p>Javul az önkormányzat önfinanszírozó képessége</p> <p>Csökkennek a város működési költségei</p> <p>Javul a gazdálkodás átláthatósága</p>

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
É	KOMPAKT VÁROS Kiegyensúlyozott városszerkezet			
É.1	Kiegyensúlyozott térszerkezet			
É.1.1	Policentrikus városszerkezet erősítése	Működő városi alközpontok száma. Az évi teljes CO ₂ -kibocsátás egyenértéke (tonnában) Új beruházások: a zöldövezetek, természetes és természetközeli területek és barnamezős területek aránya, ahol az új épületek és/vagy ipari és kereskedelmi területek építése az elmúlt 10 évben ment végbe (%)	Policentrikus városszerkezet erősítése - az elvárt és meglévő városrészi, alközponti funkciók jelenléte, forgalomvonzó létesítmények száma, városrészszerkezet mérve, városi szinten összesítve. Gazdaságosabb, egészségesebb és emberibb város.	Csökkenő közlekedési igény, jelentősen csökkenő károsanyagok (CO ₂) kibocsátás.
É.1.2	A közlekedési hálózat szolgáltatási szintjének javítása	Mértékadó óraforgalom vizsgálata a K-Ny-i és az É-D-i városi főtengely kiemelt keresztmetszetén. Az évi egy főre jutó CO ₂ -kibocsátás egyenértéke (tonna), A közlekedésben használt üzemanyagból származó egy főre jutó CO ₂ -kibocsátás egyenértéke (tonna) Az eladott hibrid vagy teljes mértékben elektromos autók részaránya a város tulajdonában lévő teljes járműállományban (db) A magántulajdonban levő autók rendelkezésére álló töltőhelyek száma (db)	A hálózati infrastruktúra (közlekedési) szolgáltatási szintjének javulásával csökken az gépjármű használók száma, javul a levegőtisztaság.	Jelentősen csökkenő károsanyagok (CO ₂) kibocsátás. Javul a lakosság időgazdálkodása és egészségi állapota Javul a városi közérzet
É.2	Mobilitás, az elérhetőség növelése			
É.2.1	Az átlagos eljutási idő csökkentése	A városi lakosság helyváltoztatási időszükséglete (a tartózkodási helytől a célig vezető teljes eljutási folyamat időtartama [óra/nap]) A modal split arányainak javulása a közforgalmú és a nem motorizált közlekedés javára [%] A saját autóval megtett 5 km-nél rövidebb minden utazás aránya (%)	A városi lakosság helyváltoztatási időszükséglete csökken, ezáltal a kikapcsolódásra, szociális kapcsolatok építésére szánt idő növekszik.	Jelentősen csökkenő károsanyagok kibocsátás, javuló életminőség.

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
É.2.2	A modal split arányainak javulása a közforgalmú és a nem motorizált közlekedés javára	A modal split arányainak javulása a közforgalmú és a nem motorizált közlekedés javára (%) Kerékpársávok hosszúsága a város összlakosságához viszonyítva (sávok méterben, egy főre) Az óránként (vagy gyakrabban) járó tömegközlekedési szolgáltatástól 300 méteren belül élő lakosság aránya (%-ban)	Javuló közforgalmú és egyéni (kerékpáros, gyalogos) közlekedés . Nem motorizált közlekedés túlsúlyának hatására csökkeő az energiafelhasználás. A felszabaduló közlekedési felületek, közterületi (közkert, közpark) használatra fordítódnak, javuló városi zöldfelületi arány.	Lényegesen csökkenő károsanyag kibocsátás, csökkenő burkolt felületek, növekvő zöldfelületek, javuló levegőminőség, javuló életminőség.
É.3	Optimális területhasználat			
É.3.1	Funkcionális tömörség – szintterület-sűrűség teljesülése az adott területfelhasználási egységben	A megvalósításra kerülő építés mértéke, m2 Nyilvános városi zöldövezetek 300 m-es körzetén belül élő polgárok (%) Zöld-, kék-, lakó-, ipari-gazdasági-, vegyes területek, barnamezők aránya a város területén (%) Népsűrűség (lakosok száma hektáronként) a beépített területeken (városterület mínusz zöld és kék területek) Népsűrűség (lakosok száma hektáronként) az új beruházások vonatkozásában Áteresztő vagy félig áteresztő anyagok és az azok által lefedett területek (m2)	A területfelhasználási egységeken belül, sűrűsödik a beépítés, nincs újabb területi igénybevétel. Az alulhasznált területek arányánya csökken. A koncentrált beépítés jó adottságokat kínál a környezetbarát közlekedési hálózatok és egyéb infrastruktúra kialakítására.	Alacsony energiafogyasztású városi környezet.
É.3.2	Funkcionális változatosság növelése	Funkciók jelenléte és aránya – városrész szinten az egyes funkciók, százalékos megoszlása.	Esélyegyenlőség, csökkenő közlekedési igény. A zsúfoltság kiértékelése a belvárosban vagy a városmagokban	Javuló életminőség.
É.4	Építmények állapotának javítása			
É.4.1	Az épületek energetikai állapotának javulása	Az épületenergetikai korszerűsítésre kerülő épületek mennyisége, m2 A lakások, intézmények teljes energiafelhasználása (KWh/m ² -ben) A CO ₂ -kibocsátás mennyisége (tonnában) elfogyasztott MWH-ként	Az épületek energetikai állapotának javulása. Az épületek villamos, gáz, távfűtési és szilárd tüzelőanyag energiaforrás felhasználásának alakulása.	Javuló életminőség. Csökkenő energiafelhasználás.

		Output indikátor	Eredmény indikátor	Hatás indikátor
É.4.2	Üresen, kihasználatlanul álló épületek arányának csökkentése, az ingatlan-mobilitás növelése	Üresen, kihasználatlanul álló épületek száma	Kihasznált épületállomány	Üresen, kihasználatlanul álló épületek arányának csökkenése, az ingatlan-mobilitás növekedése.
É.5	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból		CO2-mérleg (Egyenérték alapján számítva)	
É.5.1	Tiszta, fenntartható energiaforrások fokozatos beépítése a város energetikai rendszerébe	A folytonos erdőborítású erdőterületek aránya az összes erdőterülethez viszonyítva - a város energetikai vonzáskörzetéhez viszonyítva (%) A közlekedésben felhasznált üzemanyagok tiszta forrásból történő biztosításának aránya az összes felhasznált üzemanyaghoz viszonyítva - városi szinten Megújuló energiaforrások aránya (%)	Tiszta, fenntartható energiaforrások használati aránya növekszik.	Jelentősen csökkenő károsanyagok (CO ₂) kibocsátása.
É.5.2	Egységes, tervszerű városi energiagazdálkodási rendszer bevezetése	A város teljes és fogyasztói csoportonként mért villamos energia felhasználása. A város teljes és fogyasztói csoportonként mért földgáz felhasználása. A város teljes és fogyasztói csoportonként mért távhő szolgáltatás felhasználása. A város szilárd tüzelőanyag felhasználása. Azon intézmények aránya, ahol az intézmény dolgozóinak közvetlen érdekeltségük van az energiaköltségük alakulásában (az összes intézményhez viszonyítva), városi szinten.		Javul az életminőség

18. táblázat: A célok komplex indikátortáblázata

6.4.4. A projektek rendszerének indikátorai

Projektek	Operatív Program	Indikátorok
A. KULCSPROJEKTEK		
A1	A felsőoktatás és a szakképzés gazdaságfejlesztési szempontú struktúraváltásának kezdeményezése és támogatása, valamint a képzési szintek összhangjának megteremtése	
A1.1.	A pályorientáció hatékonyságának növelése EFOP 3.1 EFOP 3.2 EFOP 3.3	EFOP 3.4. Az egész életen át tartó tanulásban részt vett felnőtt tanulók aránya
A1.2.	A felsőfokú műszaki képzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése EFOP 3.3	EFOP 3.2. A támogatási időn belül diplomát szerzők aránya
A1.3.	A középfokú szakképzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése EFOP 3.1 EFOP 3.2 EFOP 3.3	EFOP 3.1. Az ISCED 1 és ISCED 4 szintek között az évisméltők arányának csökkenése
A1.4.	Komplex, több képzési szint és forma kiszolgálására képes központi gyakorlati képzőhely megtervezése és megvalósítása EFOP 3.1 EFOP 3.2 EFOP 3.3	EFOP 3.1. Az ISCED 1 és ISCED 4 szintek között az évisméltők arányának csökkenése
A1.5.	A PTE intenzív támogatása a hallgatói létszámok szinten tartásában, bővítésében EFOP 3.2 EFOP 3.3	EFOP 3.2. A támogatási időn belül diplomát szerzők aránya EFOP 3.4. Az egész életen át tartó tanulásban részt vett felnőtt tanulók aránya
A1.6.	Nemzetközi Egyetemi Szolgáltatóközpont létrehozása EFOP 3.3	A PTE nem magyar állampolgárságú hallgatóinak száma
A2	A foglalkoztathatóság javítására irányuló intézkedések rendszerbe szervezése és fejlesztése	
A2.1.	A foglalkoztathatóságot rövid távon javító, a munkaerő-kínálat és a kereslet összhangját javító képzések szervezése TOP 6.	TOP 6.A - Munkanélküli résztvevők száma, beleértve a tartós munkanélkülieket is (nő/férfi/összesen megbontásban)
A2.2.	Másodlagos foglalkoztatási formák (közmunka, szociális foglalkoztatás, nonprofit szféra, családi foglalkoztatás, atipikus foglalkoztatási formák) körének bővítése GINOP 5. TOP 6.	GINOP 5.1 Munkanélküli résztvevők száma, beleértve a tartós munkanélkülieket is TOP 6.B - A programokba bevont személyek száma TOP 6.A - Munkanélküli résztvevők száma, beleértve a tartós munkanélkülieket is (nő/férfi/összesen megbontásban)
A2.3.	A társadalmi felemelkedés segítését és a munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztését szolgáló <i>kiemelt kísérleti nagyprojekt</i> EFOP	EFOP 3.1. Az ISCED 1 és ISCED 4 szintek között az évisméltők arányának csökkenése EFOP 3.2. A támogatási időn belül diplomát szerzők aránya EFOP 3.4. Az egész életen át tartó tanulásban részt vett felnőtt tanulók aránya Bűnelkövetési esetek számának csökkenése

Projektek		Operatív Program	Indikátorok
			<p>Az átlagos iskolázottság növekedése</p> <p>Egészségi állapot jellemzőinek javulása</p> <p>A PISA-felmérések eredményeinek alakulása</p> <p>A szakképzettséggel nem rendelkező felnőtt korúak aránya</p> <p>A középiskolába felvett tanulók aránya</p> <p>A felsőfokú képzésbe felvett tanulók aránya</p> <p>Az országos versenyeken helyezést elért tanulók aránya</p> <p>A felnőttképzésben részt vevők aránya</p> <p>A szakképzettséget szerettek száma</p> <p>A válások számának alakulása</p> <p>A halálozási arány alakulása</p> <p>A gyermekhalandóság alakulása</p> <p>A termékenység alakulása</p> <p>A dohányzók arányának alakulása</p> <p>A szenvedélybeteg arányának alakulása</p> <p>Az alultápláltak és a túlsúlyosak arányának alakulása</p> <p>A rendszeres sporttevékenységet végző fiatalok aránya</p> <p>A város vándorlási egyenlege</p>
A3.	Térségi gazdaságfejlesztést szolgáló, foglalkoztatást segítő intézkedések		
A3.1.	A város és vonzáskörzete erőforrásainak felmérése és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I alapú, innovációs és hatékonyságnövelési célú hasznosítási programjának kidolgozása	GINOP 2.2	<p>GINOP 2.2 A jobb kutatási infrastruktúrával ellátott létesítményekben dolgozó kutatók száma</p> <p>GINOP 2.6 Kutatóintézetekkel együttműködő vállalkozások száma</p> <p>A helyerőforrások hasznosítására irányuló K+F projektek száma</p>
A3.2.	Karolina Zöld Energia Park nagyprojekt	TOP GINOP KEHOP VP EFOP	<p>TOP 1.A - A foglalkoztatás növekedése a támogatott vállalkozásoknál</p> <p>TOP 2.B - A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése</p> <p>TOP 5.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek</p> <p>TOP 6.A - Munkanélküli résztvevők száma, beleértve a tartós munkanélkülieket is (nő/férfi/összesen megbontásban)</p> <p>GINOP 1.1 Támogatásban részesülő vállalkozások száma</p> <p>GINOP 4.2 További kapacitás megújuló energia előállítására</p> <p>GINOP 5.2 Alapfokú (ISCED 1), vagy alsó középfokú (ISCED 2) végzettséggel rendelkező résztvevők száma</p>

Projektek		Operatív Program	Indikátorok
			GINOP 6.1 A természeti és kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése KEHOP 2.1 Jobb vízellátásban részesülő további népesség KEHOP 5.1 További kapacitás megújuló energia előállítására VP 4.1 Terület (ha) agrár-környezetvédelmi és éghajlat-változással kapcsolatos műveletek VP 4.2 Terület (ha) áttérés ökológiai termelésre VP 5.8 Projektek száma technológiai beruházások támogatása VP 6.9 Projektek száma - rekreációs és turisztikai infrastruktúra beruházások támogatása VP 6.11 Projektek száma - tevékenységek áthelyezésére irányuló beruházások támogatása az életminőség javítása / környezetvédelem céljából EFOP 1.5. Periférikus élethelyzetből pozitív eredménnyel kikerült személyek száma
A3.3.	Vállalkozások támogatása/koordinálása az uniós források elnyerésében és felhasználásában (ITB)	TOP 1.	TOP 1.A - Támogatásban részesülő vállalkozások száma
A3.4.	Vállalkozások számára fejlesztési forrásokat biztosító pénzügyi alap létrehozása	TOP 1.	TOP 1.A - Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma
A3.5.	A fejlesztéspolitikai intézményrendszerben működő városi és térségi szereplők feladatainak összehangolása, az együttműködés intézményesítése	TOP 1.	TOP 1.A - Támogatásban részesülő vállalkozások száma
A3.6.	Befektetés-akvizíciós szervezet létrehozása, gazdasági marketing, lobby- tevékenység erősítése	TOP 1.	TOP 1.A - Támogatásban részesülő vállalkozások száma
A3.7.	Megyei szintű turisztikai desztináció összeszervezése és pozicionálása közös TDM szervezet kialakításával, elsősorban a meglévő attrakciók fejlesztésével	GINOP 6.	GINOP 6.1 A természeti és kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése
A4.	A közösségek fejlődését és működését támogató "inkubációs" jellegű tevékenységek rendszerszerű megvalósítása	TOP 6.	TOP 6.B - Támogatott civil szervezetek száma
A5.	A szervező és informáló társadalmi nyilvánosság fejlesztése erre alkalmas médiamix fejlesztése, működtetése	TOP 2.5	TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság

Projektek		Operatív Program	Indikátorok
B. HÁLÓZATOS PROJEKTEK			
B1.	Energiahatékony utca és ház		
	B1.1.	A középületek energetikai fejlesztése	TOP 3. KEHOP 5. TOP 3.B - A középületek éves elsődleges energia-fogyasztásának csökkenése KEHOP 5.4 A középületek éves elsődleges energiafogyasztásának csökkenése
	B1.2.	Lakóépületek energetikai korszerűsítése	KEHOP 5.2 KEHOP 5.3 A jobb energia-fogyasztási besorolással rendelkező háztartások száma
	B1.3.	Intelligens LED-es közvilágítási rendszer bevezetése Pécssett	KEHOP 5.5 KEHOP 5.6 Az intelligens hálózatokhoz csatlakozott további energiafogyasztók
B2.	Pécsi-víz zónájának rendezése és fejlesztése - K-NY-i tengely		
	B2.1.	Kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése	TOP 2. IKOP 3. TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság IKOP 3.1 Új kötőpályás közösségi közlekedési járművek kapacitása
	B2.2.	A Pécsi-víz medrének megújítása, revitalizálása	TOP 2. KEHOP 2. TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek KEHOP 2.1 Jobb vízellátásban részesülő további népesség
	B2.3.	Pécsi-víz mentén parkterület kialakítása	TOP 2.3 TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek
	B2.4.	A város sportcélú intézményterületének fejlesztése	TOP 2. TOP 4. TOP 2.B - A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése TOP 4.A - A fejlesztés révén létrejövő, megújuló szociális alapszolgáltatások száma
B3	A város akcióterületen kívüli zöldfelületi rendszerének komplex megújítása		TOP 2. TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek
B4.	A város akcióterületeken kívüli kétfelületi rendszerének minőségi, komplex megújítása		TOP 2. KEHOP 2. TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek KEHOP 2.1 Jobb vízellátásban részesülő további népesség
B5.	Szociális téren felhasználható lakásállomány növelése		KEHOP 5.2 KEHOP 5.3 A jobb energia-fogyasztási besorolással rendelkező háztartások száma
B6.	A városi infrastruktúra/ közszolgáltatások hallgatóközpontú fejlesztése a PTE-vel együttműködésben		EFOP 4. GINOP 2.3 TOP 3.1 EFOP 4.2. A fejlesztés és modernizálás által érintett felsőoktatási és informális, nem formális tanulást szolgáló infrastruktúra kiszolgáló kapacitása GINOP 2.5 Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma TOP 3.A - Kialakított kerékpárforgalmi létesítmények hossza (OP kondíciós lista alapján)
B7.	Észak-déli zöldfelületi folyosó kialakítása		TOP 2. TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek
B.8.	„M60 – Pécs” intermodális logisztikai-ipari központ		GINOP 1. TOP 1. IKOP 3. GINOP 1.1 Támogatásban részesülő vállalkozások száma GINOP 1.4 A támogatott új vállalkozások száma GINOP 1.5 A vállalkozásoknak közpénzből nyújtott támogatáshoz illeszkedő magánberuházás (vissza nem térítendő támogatás) TOP 1.A - Támogatásban részesülő vállalkozások száma TOP 1.A - Az újrépített vagy felújított közutak teljes hossza

Projektek		Operatív Program	Indikátorok
			IKOP 3.2 Új intermodális személyforgalmi kapcsolatok száma
B.9.	Az önkormányzati fenntartású másodlagos szocializációs intézmények infrastruktúrájának és szakmai tevékenységének integrált, minőségi fejlesztése	TOP 4. EFOP 3.	TOP 4.A - A fejlesztés révén létrejövő, megújuló szociális alapszolgáltatások száma EFOP 3.1. Az ISCED 1 és ISCED 4 szintek között az évismétlők arányának csökkenése
C. AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK			
C1	Észak-déli tengely - a városközpont déli irányú komplex kiterjesztése		
	C1.1.	Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása	IKOP 3. IKOP 3.2 Új intermodális személyforgalmi kapcsolatok száma
	C1.2.	Vásárcsarnok a helyi termékeknek	TOP 1. TOP 2. GINOP 1. TOP 1.A - Támogatásban részesülő vállalkozások száma TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság GINOP 1.1 Támogatásban részesülő vállalkozások száma
	C1.3.	A vasúti átjárók biztonságos és korszerű átépítése a gyalogos forgalomra való kiemelt tekintettel	IKOP 3. IKOP 3.1 Új kötőtpályás közösségi közlekedési járművek kapacitása IKOP 3.2 Új intermodális személyforgalmi kapcsolatok száma
	C1.4.	Siklói út és csatlakozó területek átfogó rehabilitációja	TOP 2.2 TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek
	C1.5.	Tüke Busz telephely-kialakítása	TOP 1. GINOP 1. TOP 1.A - Támogatásban részesülő vállalkozások száma GINOP 1.1 Támogatásban részesülő vállalkozások száma
C2	A városközpont kelet-nyugati irányú kiterjesztése		
	C2.1.	Breuer Marcell sétány befejezése	TOP 1. TOP 2. TOP 1.A - Az újrakepített vagy felújított közutak teljes hossza TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek TOP 2.B - A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságoknak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése
	C2.2.	Kisbalkány fejlesztése és déli irányú kapcsolatainak kialakítása	TOP 1. TOP 2. TOP 1.A - Az újrakepített vagy felújított közutak teljes hossza TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek TOP 2.B - A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságoknak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése
	C2.3.	A Belváros és a Zsolnay Negyed kapcsolatának fejlesztése	TOP 2. GINOP 4. TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek GINOP 4.3 Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma
	C2.4.	Budai városrész rehabilitációja	TOP 1. TOP 2. GINOP 4. TOP 1.A - Az újrakepített vagy felújított közutak teljes hossza TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek GINOP 4.3 Vissza nem térítendő támogatásban részesülő vállalkozások száma
	C2.5.	A belváros nyugati irányú kiterjesztése - a Szigeti külváros integrációja	TOP 1. TOP 2. TOP 1.A - Az újrakepített vagy felújított közutak teljes hossza TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek

Projektek		Operatív Program	Indikátorok
C3	A belváros környezeti, kulturális fenntarthatóságának komplex fejlesztése		
C3.1.	Régészeti Múzeum rekonstrukciója	TOP 2.	TOP 2.B - A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése
C3.2.	Nick udvar üzleti alapú fejlesztése	TOP 2.	TOP 2.B - A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése
C3.3.	Volt Fegyveres Erők Klubja újrahaznosítása	TOP 2.	TOP 2.B - A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése
C3.4.	Belváros megközelítésének javítása	TOP 3.	TOP 3.A - Közlekedésbiztonsági fejlesztést megvalósított települések száma
C4.	Városliget - komplex táj rehabilitációs, környezetfejlesztési és környezetgazdálkodási projekt		
C4.1.	Tüskésréti tájrehabilitáció	TOP KEHOP	TOP 2.B - A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése KEHOP 5.5 Energia- és klímatudatossági kampányokban aktívan résztvevő lakosság száma
C4.2.	Naperómű létesítése Tüskésréten	KEHOP 5.	KEHOP 5.1 További kapacitás megújuló energia előállítására
C4.3.	Iparfejlesztés a Tüskésrét területén	VP 5.	VP 5.5 Mezőgazdasági üzemek beruházási támogatásában részesült üzemek száma
C4.4.	A Balokányliget fejlesztése	TOP 1. TOP 2.	TOP 1.A - Támogatásban részesülő vállalkozások száma TOP 2.B - A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságnak minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése
C5.	Tudásliget - átalakuló és fejlődő területek az innovatív iparágak számára a Pécsi-víz mentén		
C5.1.	INNOZÓNA	GINOP 2. GINOP 3. EFOP 4. EFOP 3.	GINOP 2.3 Az innovációs és K+F projekteknek közpénzből nyújtott támogatáshoz illeszkedő magánberuházás GINOP 2.4 Új termékek forgalomba hozatala céljából támogatott vállalkozások száma GINOP 3.1 Támogatott IKT mikro- és KKV-k száma EFOP 3.4. Az egész életen át tartó tanulásban részt vett felnőtt tanulók aránya EFOP 4.2. A fejlesztés és modernizálás által érintett felsőoktatási és informális, nem formális tanulást szolgáló infrastruktúra kiszolgáló kapacitása
C5.2.	Hauni Hungária üzemterületének fejlesztése	TOP 1. GINOP 1.	TOP 1.A - Támogatásban részesülő vállalkozások száma GINOP 1.1 Támogatásban részesülő vállalkozások száma
C5.3.	Vásártér kialakítása, az Expo Center hasznosítása	TOP 1. GINOP 1.	TOP 1.A - Támogatásban részesülő vállalkozások száma GINOP 1.1 Támogatásban részesülő vállalkozások száma
C6.	Kertek városa - a Déli városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete		
C6.1.	Megyerváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése	TOP 2. TOP 5.	TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság

Projektek		Operatív Program	Indikátorok
			TOP 5.A - Városi környezetben épített vagy helyreállított köz- vagy kereskedelmi épületek
C6.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése	TOP 2. TOP 5.	TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság TOP 5.A - Városi környezetben épített vagy helyreállított köz- vagy kereskedelmi épületek
C7.	Meszes - a Keleti városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete		
C7.1.	Meszes központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése	TOP 2. TOP 4.4	TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság TOP 4.B - Városi környezetben épített vagy helyreállított köz- vagy kereskedelmi épületek
C7.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése	TOP 2. TOP 5. TOP 4.4	TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság TOP 5.A - Városi környezetben épített vagy helyreállított köz- vagy kereskedelmi épületek TOP 4.B - Helyreállított lakóegységek városi területeken
C8.	Úránváros - a Nyugat városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete		
C8.1.	Úránváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése	TOP 2. TOP 4.4	TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság TOP 4.B - Városi környezetben épített vagy helyreállított köz- vagy kereskedelmi épületek
C8.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése	TOP 2. TOP 5. TOP 4.4	TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság TOP 5.A - Városi környezetben épített vagy helyreállított köz- vagy kereskedelmi épületek TOP 4.B - Helyreállított lakóegységek városi területeken
D. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI, JELENTŐS FEJLESZTÉSEK			
D1.	Az ingatlanállomány fejlesztése		
D1.1.	Helyi értékvédelmi program	TOP 2.6 TOP 4.	TOP 2.B - A természeti és a kulturális örökségnek, illetve látványosságának minősülő támogatott helyszíneken tett látogatások várható számának növekedése TOP 4.B - Városi környezetben épített vagy helyreállított köz- vagy kereskedelmi épületek
D1.2.	Üzleti célú bérlakásállomány fejlesztése	KEHOP 5.	KEHOP 5.3 A jobb energia-fogyasztási besorolással rendelkező háztartások száma
D2.	Gazdaságfejlesztő programok		

Projektek		Operatív Program	Indikátorok
D2.1.	Iparterületek fejlesztése a helyben lévő és potenciálisan betelepülő vállalkozások számára, a város barnamezős iparterületeinek újrahasznosítása révén	TOP 2.	TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság
D2.2.	SSC-k elhelyezésére alkalmas A és B kategóriás irodaházak kialakítása	GINOP 1.	GINOP 1.1 Támogatásban részesülő vállalkozások száma
D3.	Környezetfejlesztés		
D3.1.	A mecseki erdők természeti állapotának helyreállítása, megőrzése	VP 4.	VP 4.16 Erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások száma
D3.2.	Akcióterülettel nem érintett külfejtések, zagytározók, tájsebek rekultivációja	TOP 2.	TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek
D.3.3.	Klímaadaptációt elősegítő projektek	TOP 2. KEHOP 1. KEHOP 5.	TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság KEHOP 1.2 Kiépített, vagy továbbfejlesztett adat- és tudásbázisok száma KEHOP 5.2 Az üvegház-hatást okozó gázok éves csökkenése
D4.	A városi közszolgáltatások optimalizálása, költséghatékonyságának javítása, és a hosszú távú fenntarthatóság megteremtése		
D4.1.	A közösségi közlekedés üzemeltetésének költséghatékonyságát szolgáló fejlesztések	TOP 2. IKOP 3.	TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság IKOP 3.1 Új kötőpályás közösségi közlekedési járművek kapacitása
D4.2.	A hulladékgazdálkodás fenntarthatóságot célzó fejlesztése (szelektív gyűjtés penetrációjának emelése, begyűjtött hulladék (energetikai) hasznosítása)	KEHOP 3.	KEHOP 3.2 Az elkülönített gyűjtési rendszerrel elért lakosság száma
D4.3.	A víziközmű-vagyon rekonstrukciója	KEHOP 2.	KEHOP 2.1 Jobb vízellátásban részesülő további népesség
D4.4.	A távhőellátás fejlesztése és korszerűsítése	KEHOP 5.3	KEHOP 5.2 Az üvegház-hatást okozó gázok éves csökkenése
D4.5.	Pécs-kökényi hulladéklerakó területén a szerves hulladék energetikai felhasználásának fejlesztése	KEHOP 3.	KEHOP 3.1 Hulladék újrafeldolgozására további kapacitás
E. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI EGYÉB FEJLESZTÉSEK			
E1.	Gyárvárosi, somogyi, vasasi, hirdi lakóterületek rehabilitációja közmunka bevonásával	GINOP 5. TOP 6.	GINOP 5.2 Alapfokú (ISCED 1), vagy alsó középfokú (ISCED 2) végzettséggel rendelkező résztvevők száma TOP 6.B - A programokba bevont személyek száma
E2.	Gyárvárosi alközponti területeinek funkcióbővítő fejlesztése	TOP 2.	TOP 2.A - Városi környezetben létrehozott vagy helyreállított nyitott terek
E3.	A lakóterületek közterületeinek rehabilitációja	GINOP 5.	GINOP 5.2 Alapfokú (ISCED 1), vagy alsó középfokú (ISCED 2) végzettséggel

Projektek		Operatív Program	Indikátorok
	álláskeresők, közmunkások bevonásával	TOP 6.	rendelkező résztvevők száma TOP 6.B - A programokba bevont személyek száma
F. INTÉZKEDÉS TÍPUSÚ PROJEKTEK (KOORMÁNYZÁS)			
F1.	Az önkormányzati adópolitika átalakítása gazdaságfejlesztési szempontú, vállalkozásbarát adópolitikává	TOP 1.	TOP 1.A - A foglalkoztatás növekedése a támogatott vállalkozásoknál
F2.	A város gazdaságának meghatározó szereplőivel való önkormányzati együttműködés intézményesítése	TOP 6.	TOP 6.B - A programokba bevont személyek száma
F3.	Rövid ellátási lánc kialakításának intézkedései		
F3.1.	A helyi termékek felhasználási arányának a növelése a városi közszolgáltatásokban	TOP 6.	TOP 6.B - A programokba bevont személyek száma
F3.2.	Patrióta beszerzési gyakorlat meghonosítása	VP 5.	VP 5.5 Mezőgazdasági üzemek beruházási támogatásában részesült üzemek száma
F3.3.	Város-városkörnyék termelési célú együttműködésének kialakítása, erősítése	VP 5.	VP 5.5 Mezőgazdasági üzemek beruházási támogatásában részesült üzemek száma
F3.4.	A helyi termékek piacra jutásának elősegítése, piacszervezési tevékenység	TOP 6.	TOP 6.B - A programokba bevont személyek száma
F4.	Az önkormányzati vagyonnal való aktív vagyongazdálkodás rendszerének kialakítása (SZIT)	KÖFOP 2.	KÖFOP 2.1 A korszerűsített munkaállomások száma
F5.	A társadalmi részvétel fokozása a város fejlesztését szolgáló tervek készítése és megvalósítása terén - Közösségi tervezés	TOP 2.5	TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság
G. INNOVATÍV ÉS HATÉKONY PÉCS: SMART CITY PROJEKTEK			
G1.	A SMART CITY célú városmenedzsment szervezeti és technikai feltételeinek kialakítása	KÖFOP 1.	KÖFOP 1.2 A közigazgatási szervekre vagy köz-szolgáltatásokra irányuló projektek száma nemzeti, regionális vagy helyi szinten
G2.	Vezető stakeholderek platformja	TOP 6.3	TOP 6.B - A programokba bevont személyek száma
G3.	Egy közös városi adatbázis létrehozása	KÖFOP 1.	KÖFOP 1.2 A közigazgatási szervekre vagy köz-szolgáltatásokra irányuló projektek száma nemzeti, regionális vagy helyi szinten
G4.	KOMPLEX MONITORING RENDSZER KIFEJLESZTÉSE		
G4.1.	Társadalom-monitoring és a társadalomfejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása	KÖFOP 1. GINOP 3.	KÖFOP 1.2 A közigazgatási szervekre vagy köz-szolgáltatásokra irányuló projektek száma nemzeti, regionális vagy helyi szinten GINOP 3.2 Digitális gazdaság fejlesztési programokkal támogatott vállalkozások

Projektek		Operatív Program	Indikátorok
			száma
G4.2.	Környezeti monitoring rendszer és a környezet fejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása	KÖFOP 1. GINOP 3.	KÖFOP 1.2 A közigazgatási szervekre vagy köz-szolgáltatásokra irányuló projektek száma nemzeti, regionális vagy helyi szinten GINOP 3.2 Digitális gazdaság fejlesztési programokkal támogatott vállalkozások száma
G4.3.	Gazdasági monitoring rendszer és a gazdaságfejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása	KÖFOP 1. GINOP 3.	KÖFOP 1.2 A közigazgatási szervekre vagy köz-szolgáltatásokra irányuló projektek száma nemzeti, regionális vagy helyi szinten GINOP 3.2 Digitális gazdaság fejlesztési programokkal támogatott vállalkozások száma
G5.	SZAKTERÜLETI ELEMZÉSEK ÉS TERVEZÉSEK (ÖNÁLLÓAN MEGVALÓSÍTHATÓ)		
G5.1.	Térinformatikai rendszer létrehozása és működtetése	GINOP 3. KÖFOP 2.	GINOP 3.2 Digitális gazdaság fejlesztési programokkal támogatott vállalkozások száma KÖFOP 2.1 A korszerűsített munkaállomások száma
G5.2.	Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése a város egész területén	GINOP 3. KÖFOP 2.	GINOP 3.2 Digitális gazdaság fejlesztési programokkal támogatott vállalkozások száma KÖFOP 2.1 A korszerűsített munkaállomások száma
G5.3.	A PTE tudásbázisának, innovációs kapacitásainak reálgazdaságba való tudatos integrálása	GINOP 2. EFOP 3.4	GINOP 2.3 Az innovációs és K+F projekteknek közpénzből nyújtott támogatáshoz illeszkedő magánberuházás EFOP 3.3. Idegen nyelvű publikációk száma
G5.4.	A városkörnyék ásványvagyonának hasznosíthatósági értékelése a város fenntartható fejlődés szempontjából (különös tekintettel a szén- és uránvagyonra), és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I programjának kidolgozása	GINOP 2. KEHOP 5.	GINOP 2.1 Új kutatók száma a támogatott szervezeteknél GINOP 2.3 Az innovációs és K+F projekteknek közpénzből nyújtott támogatáshoz illeszkedő magánberuházás KEHOP 5.1 További kapacitás megújuló energia előállítására
G5.5.	A város klímaváltozással szembeni sebezhetőségének vizsgálata	TOP 2. KEHOP 1.	TOP 2.A - Integrált városfejlesztési stratégiákat alkalmazó területeken élő lakosság KEHOP 1.2 Kiépített, vagy továbbfejlesztett adat- és tudásbázisok száma
G5.6.	Közös energiatervezési rendszer kialakítása	KEHOP 5.	KEHOP 5.2 Az üvegház-hatást okozó gázok éves csökkenése
G5.7.	Levegőtisztaság monitorozása és javítását szolgáló intézkedési terv kidolgozása	GINOP 3. KÖFOP 2.	GINOP 3.2 Digitális gazdaság fejlesztési programokkal támogatott vállalkozások száma KÖFOP 2.1 A korszerűsített munkaállomások száma
G5.8.	A zajszennyezés monitorozása és csökkentésének intézkedési terve	GINOP 3. KÖFOP 2.	GINOP 3.2 Digitális gazdaság fejlesztési programokkal támogatott vállalkozások száma

Projektek		Operatív Program	Indikátorok
			KÖFOP 2.1 A korszerűsített munkaállomások száma
G5.9.	A város zöld- és kétfelületi rendszerének megújítását szolgáló komplex rendszerterv elkészítése	GINOP 3. KÖFOP 2.	GINOP 3.2 Digitális gazdaság fejlesztési programokkal támogatott vállalkozások száma KÖFOP 2.1 A korszerűsített munkaállomások száma
G5.10.	Városi fényszennyezési térkép elkészítése	GINOP 3. KÖFOP 2.	GINOP 3.2 Digitális gazdaság fejlesztési programokkal támogatott vállalkozások száma KÖFOP 2.1 A korszerűsített munkaállomások száma
G5.11.	Egészségvédelmi program	EFOP 1.9	EFOP 1.7. Korszerűsített szűrővizsgálatokon résztvevők száma
G5.12.	Komplex fenntarthatósági kritériumrendszer kidolgozása	KÖFOP 1.	KÖFOP 1.2 A közigazgatási szervekre vagy köz-szolgáltatásokra irányuló projektek száma nemzeti, regionális vagy helyi szinten
G6	Változásmenedzsment	KÖFOP 1.	KÖFOP 1.2 A közigazgatási szervekre vagy köz-szolgáltatásokra irányuló projektek száma nemzeti, regionális vagy helyi szinten

19. táblázat: A projektekhez kapcsolódó indikatív indikátorok

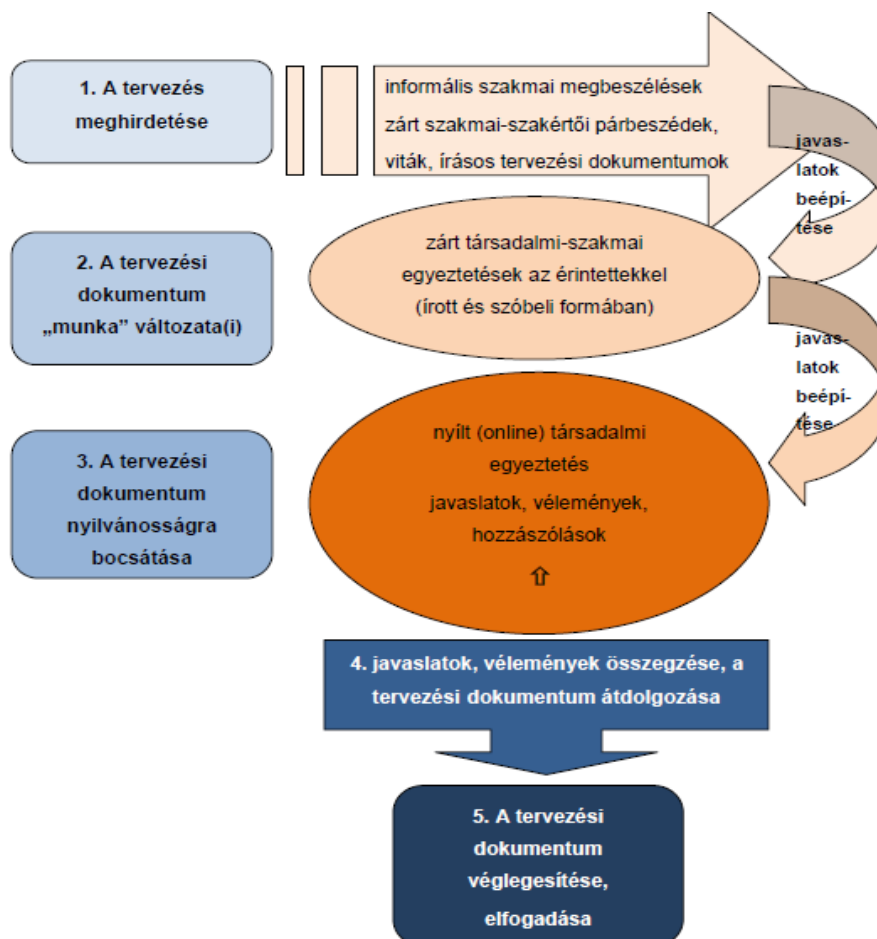
7. A STRATÉGIAI PROGRAMOZÁS SORÁN MEGVALÓSÍTOTT PARTNERSÉGI FOLYAMATOK

A városfejlesztési dokumentumok készítésének partnerségi folyamata változó formában, de végigkövette a munka fázisait. A Megalapozó tanulmány készítése során a tervezők egy civil városfejlesztési szervezettel, a Konceptió és az IVS készítése alatt pedig egy párhuzamos megbízással rendelkező partnerség-szervezővel működtek együtt, valamint önállóan is szerveztek partnerségi tevékenységet.

7.1. Partnerségi terv

A partnerségi a Partnerségi terv keretében zajlott, mely a Konceptió-készítés indításakor került elfogadásra a város közgyűlése által.

E feladatokat az NTH módszertani anyagában (Bartal, Bodor, Boros, 2012) közölt modell alapján terveztük.



32. ábra: A partnerségi folyamat elvi vázlata

Ennek megfelelően a főbb munkaformák zárt szakmai és szakértői előkészítő megbeszéléseket és nyílt, személyes és online zajló társadalmi egyeztetést jelentenek. Az információk összegyűjtését, értékelését szakértők végzik el, az eredmények visszacsatolása és ennek a visszacsatolásnak a kommunikációja a projektben résztvevő döntéshozók feladata.

A partnerségi folyamat minden fázisát illetően a modellnek megfelelően zajlott.

7.2. A partnerségi folyamat bemutatása

A partnerségbe bevonásra kerülő társadalmi csoportok, szereplők körének meghatározása a következők szerint történt:

- Az NTH módszertani anyagában (Bartal, Bodor, Boros, 2012) közölt elvart modell alapján nyílt társadalmi egyeztetés, a stakeholderek és a lakosság széles körű bevonása
- A tervező szakértők szakmai egyeztetési igényei alapján a szakmai stakeholderek széles körének bevonása
- A 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet által előírt partnerek körével való egyeztetés.

A három partnerségi módszer a gyakorlatban is elkülönült szervezési keretek közt zajlott.

7.2.1. Nyílt társadalmi partnerség

Partnerségi kör:

A. Önkormányzati és állami szervek:

- Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzatának vezetői, képviselői;
- Pécs kisebbségi és nemzetiségi önkormányzatai, részönkormányzati képviselők
- Baranya Megyei Közgyűlés;
- A területileg érintett országgyűlési képviselők
- Központi Statisztikai Hivatal
- Pécs Holding Zrt.;
- Pécs Rendőrkapitányság
- A pécsi járáshoz tartozó települések önkormányzati képviselői
- Klebersberg Intézményfenntartó Központ Pécsi Tankerület
- Baranya Megyei Munkaügyi Központ
- Türr István Kutató- és Képző Intézet, Pécs
- Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség

Pécsi polgárok csoportjai: bevonásuk főként a meglévő civil hálózatok segítségével lehetséges, mind a valós, mind pedig a virtuális térben. Felkészítésük ráhangoló rendezvények segítségével történik

B. Közszolgáltatást nyújtó vállalatok

- E-on Energiaszolgáltató Kft.
- MÁV-start Zrt.
- Pannon Volán Zrt.
- a Tüke Zrt., a Tettye Forrásház Zrt. és a Biokom a Pécs Holding Zrt-n keresztül
- Pécs-Pogányi Repülőtér Működtető Kft.

C. A gazdasági élet meghatározó képviselői

- Pécs-Baranyai Kereskedelmi- és Iparkamara
- Mecsekérc Zrt.
- Pécsi ipari parkok vezetői
- Fontosabb helyi munkáltatók (pl. Huawei, BAT Dohánygyár)

D. Felsőoktatás, kutatás (a „think tank” szerep, és a közösségi alapú tanulás /Community Based Learning/ bevezetése céljával)

- A Pécsi Tudományegyetem karait képviselő személyek (vezetők, tudományos szakértők)
- Hallgatói Önkormányzat
- Doktorandusz Önkormányzat
- MTA Regionális Kutatóközpont

E. Meghatározó jelentőségű nonprofit és civil/társadalmi szervezetek, munkacsoportok

- Pécsi Városfejlesztési Nonprofit Zrt.
- Városkooperáció
- Ököváros – Ökorégió
- Dél-Dunántúli Regionális Forrásközpont
- Nevelők Háza Egyesület
- Baranya Megyei Önkéntes Centrum
- A fejlesztési terv szempontjából releváns tudással rendelkező kisebb, lokális civil szervezetek elsősorban a létrejövő Civil Kapukon keresztül

A történelmi egyházak képviselői és egyházi karitatív szervezetek vezetői (utóbbiak közül pl. Magyar Máltai Szeretetszolgálat pécsi csoportja, Baptista Szeretetszolgálat pécsi csoportja stb.)

F. A helyi és az országos média

Ebben a folyamatban a következő módszertani megoldásokat terveztük: és valósítottuk meg:

a. Terv: Partnerségi tevékenységek a virtuális térben:

- weboldal: a www.pecs.hu városi oldal
- „Pécs, ahol jó élni...” Facebook csoport
- egyeztető megbeszélések, tervezés karbantartás, folyamatos adatkezelés és moderálás;
- virtuális ötletláda létrehozása és működtetése, adatok folyamatos gyűjtése és továbbítása a tervezők felé

Megvalósulás:

- minden elem megvalósult, a Facebook-csoport sikeres, sűrűn látogatott oldallá vált
- 2014. 05.06. Interjú a nyílt társadalmi partnerség szakmai vezetőjével a Lánchíd rádióban

b. Terv: „Jövőkühely” típusú ráhangoló strukturált csoportos beszélgetések

(workshopok) 3 helyszínen azonos időben, 6 moderátor településrészenként (nem sajtónyilvános esemény)

Megvalósulás:

- 2014. 02. 19. Három helyszínen ráhangoló rendezvények.
- 2014. 03. 26. Zsolnay negyedben folyamatközi bemutató a készülő Konceptióról
- 2014. 04. 10. Nyugati városrész (Uránváros): „A kompakt város” – tervezői bemutató a városfejlesztési koncepció urbanisztikai vonatkozásairól
- 2014. 04. 16. Keleti városrész, Hősök tere (szegregáció által érintett környék): Komplex és társadalmi vonatkozású programismertető a tervezők és területen aktív Máltai Szeretetszolgálat részvételével. A Máltai Szeretetszolgálat által indított közösségépítési folyamat itt tervezői közösség létrejöttét eredményezte. A résztvevők egy városi szintű társadalomfejlesztési modellprogram kialakítását javasolták, melyet a tervezők megfogalmaztak és beemelték a kulcsprojekt javaslatok közé, mint a város egyik legkritikusabb komplex problémájára reagáló intézkedést.
- 2014. 04. 29. Workshop jellegű összejövetel
- Flashmob: a PTE részéről bekapcsolódó hallgatók kezdeményezésére a társadalmi felelősségvállalást előtérbe helyező közösségi alapú tanulás jegyében – pozitív üzenetek átadása a járókelőknek
- 2014. 05. 31. Szabadtéri rendezvény, Égervölgy (Ny-i városrész) (Témák: közösségi kezdeményezések, intergenerációs alkotmány, családbarát munkahely, projektötletek gyűjtése)
- 2014. 06. 27. Partnerségi rendezvény: konklúzió: a helyi kezdeményezések táplálják a nagyobb városfejlesztési projekteket segítő szinergiákat.

c. Terv: Konferencia „Pécs, ahol jó élni...”.

Tervezők, stakeholderek és a lakóközösségek véleményvezéreinek részvételével, a PTE szakembereinek, előadóinak közreműködésével. Sajtónyilvános esemény.

Megvalósulás: 2014. 07. 08. Zárókonferencia

A bemutatott és megbeszélte témakörök:

- Az Integrált Városfejlesztési Stratégia célrendszere
- A természeti környezet fejlesztését szolgáló beavatkozások
- A gazdaság fejlesztésének eszközei
- A város szerkezetének és épített környezetének fejlesztése
- Az egyes beavatkozások közötti szinergiák modellálása
- Az Integrált Városfejlesztési Stratégia társadalmi kérdései és partnerségi szövetsége – a partnerségi folyamat eltérő szektorait és szereplőit képviselő előadások és az előadások közös megvitatása
- A közösségek által
- Baranya megye és Pécs MJV együttműködésének távlatairól
- A külföldi hallgatók szerepe a helyi gazdaságélénkítésben
- Hogyan lehet Pécs fenntartható város? avagy Miképp vehetnek részt a pécsiek a városfejlesztési folyamatban?
- Helyi társadalmak, helyi közösségek
- Az Integrált Városfejlesztési Stratégia antiszegregációs terve: egy működőképes modell felé
- Az önkéntesség helye és szerepe a városfejlesztésben
- A partnerségi folyamat áttekintése

d. Terv: Stakeholder tematikus kiscsoportos workshopok

(párhuzamosan 2 csoportban)

Megvalósulás:

- 2014. 03. 26 Zsolnay Kulturális Negyed
- 2014. 04. 10. Baptista Szeretetszolgálat Életminőség-fejlesztő intézménye (2 db párhuzamosan)
- 2014. 04.16. „Jószerecsét Ház” (2 db párhuzamosan)
- 2014. 04. 29. Zsolnay Kulturális Negyed

e. Terv: Értékelés, összegzés, webes disszemináció, a tervezőktől kapott információk visszacsatolása

Megvalósulás: az értékelés, az összegzés és az egyedi események jelentései elkészültek és a Pécsi Városfejlesztési Nonprofit ZRt részére leadásra kerültek.

7.2.2. Tervező szakértők által szervezett szakmai workshopok

Amellett, hogy a szakmai stakeholderek a nyílt társadalmi egyeztetésekre is meghívást kaptak, és számosan részt vettek ezeken a rendezvényeken, a tervező szakértők önálló egyeztetési sorozatot szerveztek a Polgármesteri Hivatallal való együttműködésben, a tervezési folyamat minél szélesebb szakértői alapra való helyezése érdekében.

Az egyeztetések a Településfejlesztési Koncepció megalapozó tanulmányának készítési fázisától a célrendszer elkészítésének utolsó fázisáig tartottak.

A Megalapozó tanulmány készítése keretében kérdőíves szakértői megkérdezésre került sor, 50 fő részvételével (a tervező szakértők mellett a Városkooperáció civil szervezet szakemberei, valamint önkormányzati képviselők töltötték ki az elektronikus kérdőíveket. A kicsi szórást mutató válaszok alátámasztották a legfontosabb kérdések azonosítását, és megerősítették a fenntarthatósági kritériumokról alkotott tervezői álláspontokat, ezzel megalapozták a tervezés további fázisait.

A célrendszer felállítása már a Koncepció keretében megvalósult, így a szakmai egyeztetések is ebben a fázisban történtek. A célrendszer részcélok mélységéig történő lebontást tartalmaz, s bemutatja a célok eléréséhez rendelkezésre álló eszközök és a szükséges beavatkozások listáját, ez által a célrendszerből levezethető projektek alapjait is megteremti. Így a szakmai munkának ebben a fázisban való partnerségi kiterjesztése jelentősen hozzájárult a stratégiai célok kitűzéséhez és a projektervezéshez is.

Az egyeztetések három ütemben, egy önálló várostárségi workshop és két szakértői workshop-sorozat keretében történtek. A várostárség önkormányzatai minden workshopra meghívást kaptak, azonban egy alkalommal a Péccsel közvetlenül határos települések önkormányzatainak és a várostárséget képviselő szervezetek vezetőivel külön egyeztetés volt.

A workshopok meghívotti köre

- Várostárségi önkormányzatok polgármesterei
- A kiválasztásnak nincs egyértelmű kritériuma, az érintet települések körét az alábbi szervezetek működési területe alapján határoztuk meg:
 - o Pécsi Agglomerációs Társulás területe
 - o Mecsekvidék Helyi Akciócsoport területe
 - o Pécsi Járás területe
 - o Péccsel érintkező egyéb települések
- Belső szakértők (tervezők)
- Pécs város önkormányzata (főépítész és bizottságvezetők)
- Városkooperáció szakmai civil szervezet vezetője
- Pécsi Tudományegyetem
- A város életében jelentős szerepet játszó hatóságok, intézmények vezetői.
- A szakmai érintettségtől függően egy-egy szervezet több workshopon is képviseltette magát

A workshopok szekciói

A koncepció és a stratégia gondolati vezérfonalát képező, fenntarthatósági területeknek megfelelő szakmai workshopok:

- Természeti környezet
- Épített környezet
- Gazdaság
- Társadalom

A workshopok két ütemben kerültek lebonyolításra:

1. ütem: 2014. január 13.
2. ütem: 2014. március 17-18.

Az első ütem tapasztalatai alapján, melyek szerint egy-egy személy több workshopon is érintettnek tekintette magát, a 2. ütem során elkerültük a párhuzamos rendezést.

A fentiekén túl vitanap megtartására került sor a Pécsi Akadémiai Bizottság (PAB) székházában, ahol a tervező csoport vezetőjének prezentációját vitatták meg.

A Városkooperáció szervezésében a várostervezésben érintett szakemberek részvételével tájékoztatóra és vitára került sor.

A Rotary Club pécsi csoportjának felkérésére a tervezőcsoport vezetője két alkalommal tartott tájékoztatót.

7.2.3. A 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet által meghatározott szervezetek által történt véleményezés

A programozási dokumentumok Rendelet szerinti véleményezési eljárása megtörtént, a vélemények, javaslatok beérkezése után a releváns javaslatok átvezetésére sor került.

Az alábbi táblázat mutatja be a visszaérkezett reakciókat és az azokkal kapcsolatos intézkedéseket.

Dokumentum dátuma	Véleményező szerv	Állapot	Intézkedés
2014.06.02	Dél-Dunántúli Vízügyi Hatóság	Nem kértek javítást	
2014.06.03	Rendőrkapitányság Pécs	Nem kértek javítást	
2014.06.05	Dr. Pátri László (házi gyermekorvos)	personal well-being; családbarát munkahely; egészségügyben előregedés; turizmus-vonzáskörzetben; pogányi reptér,	A javaslatok vagy effektíve szerepelnek valamely cél vagy projekt tartalmában, vagy azok részként

Dokumentum dátuma	Véleményező szerv	Állapot	Intézkedés
		kerékpárúthiány; pécsi családi kikapcsolódás; Pécs-Szigetvár veszélyes szakasz; manufakturális ipar; "nem történelmi" egyházak említése, minden egyházzal együttműködés	értelmezhető
2014.06.10	Pannon Hőerőmű Zrt.	Tüskésrét, Karolina hangsúlyosabban; Tüskésrét nem 30, hanem 6 hektár; hasznosítástanulmányok; szénkészlet hangsúlyosabban; bányatelkek;	A javaslatok szerepelnek a Konceptióban és/vagy a Stratégiában
2014.06.11	Honvédelmi Minisztérium Hatósági Hivatal	pontosítani az ingatlanokat; szövegrészek pontosítása	Megtörtént
2014.06.17	MÁV Zrt. Pályavasúti Üzemeltetési Főigazgatóság	3 oldal felsorolás	Nem igényelt a dokumentumok műfajához illeszkedő módosítást
2014.06.18	Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség	belváros-funkcióváltás - hangsúlyozni; ötlet- búzatér-zöldfelület; demográfia-agglomeráció; kerékpáros közlekedés hangsúlyosabban; friss adatok	A javaslatok figyelembe vételre kerültek a Konceptió és Stratégia keretében, melyekhez nem igényeltek módosítást
2014.06.18	Baranya Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve	Nem kértek javítást	
2014.06.19	Baranya Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága	Nevet javítani; ötletek	A Tanulmány elfogadását követően érkezett, nem javítható. A javaslatok közvetlenül nem voltak beépíthetőek
2014.06.23	Baranya Megyei Kormányhivatal Pécsi Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatala	6 oldal felsorolás	Nem igényelt a dokumentumok műfajához illeszkedő módosítást
2014.06.24	Dél-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvéd. Felügyelőség	tájékoztatók, tájképi potenciál; barlang felszíni védőövezet földrészletek külön szerepeltetése	Figyelembe vételre került az indikátorok közt
2014.06.24	E.ON Gázhálózati Zrt.	Nem kértek javítást	
2014.06.24	Nevelők Háza Egyesület	59. oldal II/5. alfejezet hiányos és téves	A Megalapozó tan. elfogadása után érkezett
2014.08.06	Nemzeti Közlekedési HatóságÚtügyi, Vasúti és Hajózási Hivatal	KKK határidőn túli válasza - 4 oldal	
2014.06.02	Pannon Volán Zrt.	Nem kértek javítást	
2014.06.03	Nemzeti Közlekedési Hatóság Légügyi Hivatal	akadálykorlátozási felületeit figyelembe kell venni	Későbbi fejlesztésekre vonatkozó szempont, nem igényelt javítást
2014.06.03	Baranya M. Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi	talajvédelmi szempontok figyelembe vétele, termőföld minőségvédelme, humuszos termőréteg mentése; bel-	A programozási dokumentumok műfajának konkrétságát

Dokumen- tum dátuma	Véleményező szerv	Állapot	Intézkedés
	Ig., Talajvédelmi és Agrárkörnyezet-gazdálkodási Osztály	és külterületi vízrendezés összhangja; területi vízgazdálkodás, a táj- és területhasználat felülvizsgálata; nitrát-érzékenység	meghaladó szempontok, melyek általánosabb célok, projektek részeként szerepelnek vagy értelmezhetőek
2014.06.03	Nemzeti Közlekedési Hatóság Útügyi, Vasúti és Hajózási Hivatal	Nem kértek javítást	
2014.06.04	Pécsi Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Kar	kapjanak nagyobb teret: üzlet- és vállalkozásfejlesztési inkubációs központ, diaszpóra program, nemzetközi szolgáltató központ, nemzeti ügyek intézete	Részen szerepelnek a projektek közt, részben más projektek részeként, PTE-Pécs város együttműködési keretben megvalósíthatók
2014.06.04	Steidler Angéla	javaslatok	Lakóhelyi szintet érint, a stratégiai keretekbe beleillik, javítást nem igényel
2014.06.05	Baranya Megyei Kormányhivatal Földhivatal	Nem kértek javítást (2012.10.25-re hivatkozik)	
2014.06.06	Baranya Megyei Kormányhivatal Közlekedési Felügyelősége	Javaslat: közlekedésfejlesztési terv kidolgozása (közút, csapadékvíz-elvezetés, környezetvédelem figyelembe vétele)	Megtörtént
2014.06.10	Pécs Holding Zrt.	Konkrét fejlesztések, amiket igazgatósági ülésre visznek	Figyelembe vétele megtörtént
2014.06.10	Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Pécsi hatósági iroda	tájékoztatást ad	Nem igényel javítást
2014.06.10	Tettye Forrásház Zrt.	középtávú fejlesztési és felújítási terv készítése folyamatban van (gördülő fejlesztési terv), szept. 15. a határidő; hosszú távon lehetőség: útfelújítási- csapadékvíz-elvezetési program összehangolása	A programozáshoz illeszkedő feladatok szerepelnek a Stratégiában
2014.06.12	Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara	a gazdasági fejezet kevésbé hangsúlyos, realisabb értékelés szükséges	A gazdaságfejlesztés a fenntarthatósági egyensúlyt még nem sértő legnagyobb súllyal szerepel
2014.06.13	Baranya Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal Állami Főépítész	területrendezési tervek összhangba hozatala; helyi pályázat-hagyományőrzés, értékmegőrzés; értesítésküldés	A szempontok nem igényeltek módosítást
2014.06.16	Pécs Holding Zrt.	Nem kértek javítást	
2014.06.16	Keszű Község Önkormányzata	Nem kértek javítást	
2014.06.16	Kökény Község Önkormányzata	Nem kértek javítást	
2014.06.17	Nemzeti Környezetügyi	6 oldal felsorolást figyelembe venni	Jövőre vonatkozó, javítást

Dokumen- tum dátuma	Véleményező szerv	Állapot	Intézkedés
	Intézet Dél-Dunántúli Kirendeltsége		nem igénylő szempontok
2014.06.17	Baranya Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	Nem kértek javítást, 4 oldalas felsorolás, amit figyelembe kell venni	Jövőre vonatkozó jogszabályi szempontok, nem igényelnek javítást.
2014.06.18	Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ	világörökségi kezelési terv készítése folyamatban van, egyeztetés a készítővel; örökségvédelmi hatástanulmány	Nem igényel javítást.
2014.06.19	E.ON Gázhálózati Zrt.	Nem kértek javítást	
2014.06.25	Baranya Megyei Kormányhivatal	Nem kértek javítást	
2014.08.07	Pécs-Pogányi Repülőtér Működtető Kft.	Nem kértek javítást	
2014.08.08	Nemzeti Közlekedési Hatóság Légügyi Hivatal	Nem kértek javítást	
2014.08.08	Baranya Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága	Nem kértek javítást	
2014.08.13	Nemzeti Közlekedési Hatóság Útügyi, Vasúti és Hajózási Hivatal	Nem kértek javítást	
2014.08.14	Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Pécsi hatósági iroda	Nem kértek javítást	
2014.08.19	Baranya Megyei Kormányhivatal Közlekedési Felügyelősége	Javaslat: Pécs egész területét felölelő közlekedésfejlesztési terv kidolgozása, a térség közötti kapcsolatainak többirányú fejlesztése	Beillesztve; a város rendelkezik közlekedésfejlesztési stratégiával
2014.08.21	Baranya Megyei Kormányhivatal Földhivatal	Nem kértek javítást	
2014.08.22	Dél-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	Kiegészítést kértek, 1,5 oldal	Beillesztve
2014.08.22	MÁV Zrt. Pályavasúti Üzemeltetési Főigazgatóság	3 oldalas felsorolás	Beillesztve
2014.08.26	E.ON Áramhálózati Zrt.	Nem kértek javítást	
2014.08.26	Nemzeti Környezetügyi Intézet Dél-Dunántúli Kirendeltsége	Nem kértek javítást	
2014.08.26	Rendőrkapitányság Pécs	Nem kértek javítást	
2014.08.26	Pannon Hőerőmű Zrt.	Frissen érkezett Tüskésrét, Karolina; rekultivációt javítani; tiszta szén technológia;	Beillesztve

Dokumen- tum dátuma	Véleményező szerv	Állapot	Intézkedés
		bányatelkek említése	
2014.08.26	Baranya Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve	Nem kértek javítást	
2014.08.28	Tettye Forrásház Zrt.	Nem kértek javítást	
2014.08.29	Biokom Nonprofit Kft.	Frissen érkezett 4 oldalas felsorolás	Beillesztve
2014.08.08	Nemzeti Közlekedési Hatóság Légügyi Hivatal	Nem kértek javítást	
2014.08.12	Baranya Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága	Nem kértek javítást	
2014.08.12	Dél-Dunántúli Vízügyi Hatóság	Nem kértek javítást	
2014.08.14	Nemzeti Közlekedési Hatóság Útügyi, Vasúti és Hajózási Hivatal	Nem kértek javítást	
2014.08.19	Mentori értékelés	Folyamatban	Figyelembe vételre került
2014.08.22	Dél-dunántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	Nem kértek javítást	
2014.08.25	Baranya Megyei Kormányhivatal Földhivatal	Nem kértek javítást	
2014.08.25	Baranya Megyei Kormányhivatal Közlekedési Felügyelősége	dupla körforgalmú csomópont helyett külön szintű csomópont kialakítását javasolják	Beillesztve
2014.08.25	Pécs-Baranyai Kereskedelmi és Iparkamara	Nem kértek javítást, rendhagyó véleményezés	A törvényben meghatározott véleményezési határidőn túl érkezett.
2014.08.26	Baranya Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerve	Nem kértek javítást	
2014.08.28	Baranya Megyei Rendőrfőkapitányság	Nem kértek javítást	A törvényben meghatározott véleményezési határidőn túl érkezett.
2014.08.28	Dél-Dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség	Nem kértek javítást	
2014.08.28	Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Pécsi hatósági iroda	Nem kértek javítást	
2014.09.01	Dél-Dunántúli Vízügyi Igazgatóság	Frissen érkezett Tettye karsztvíz és Tortyogó; villámárvíz - megjegyzések	Beillesztve

20. táblázat: Visszaérkezett reakciók és intézkedések

7.3. A partnerségben résztvevők száma

A programozási dokumentumok készítésének folyamatában személyes vagy írásbeli vélemény-nyilvánításra felkért személyek száma meghaladta az 500 főt. A rendezvényeken való megjelenések száma a nem regisztráltakkal és a flashmobbal, valamint a partnerségi folyamathoz szakmai érdeklődésből csatlakozó egyetemi hallgatókkal együtt meghaladta a 300-at. A Városkooperáció rendezvénye (cca. 50-60 fő), a PAB székházban tartott vitanap (cca. 60 fő) és a Rotary Clubban két alkalommal (2X20 fő) történt tájékoztató és vita révén az összes személyes megjelenés megközelítette az 500-at.

Az elektronikus felületeken mintegy 330 fő követő az elemzett április hónapban mintegy 5600 megtekintést produkált. Figyelembe véve az elektronikus és írott sajtómegjelenéseket (a tervező csoport tagjai 2 televíziós beszélgetés és egy írott sajtóriport révén nyújtottak tájékoztatást a tervezési folyamatról és a célokról) és figyelembe véve a városi vezetők által tartott tájékoztatókat, fórumokat, a polgármesteri hivatal és a városi cégek személyi állományának tájékozottságát, nagy biztonsággal állítható, hogy mintegy 1500 fő, a lakosság 1%-a közvetlenül tájékozódott a tervezési folyamatról. A résztvevők döntő többsége véleményformáló személy, így feltételezhető, hogy közvetetten is számosan tudnak arról, hogy a városban jövőformáló szellemi tevékenység folyik. A folyamat határozottan felkeltette a lakosság figyelmét, és várakozással tekintenek a részletek megismerése és a megvalósulás felé.

MELLÉKLETEK

1. A projektek táblája részletekkel a költségvetés ütemezéséig bezárólag
2. A relevanciatábla részletes verziója
3. A *Fenntartható, fejlődő társadalom* térképei városrészi bontásban (Kidolgozás alatt)
4. Antiszegregációs terv

	PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	Időtáv %					Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft					Mely részélt szolgálja elsődlegesen	Mely részcélokat szolgálja közvetetten vagy másodlagosan	Érintett területek, városrészek
				R	K	H	Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft									
				2014-2017	2018-2020	2021-	2014-2017	2018-2020	2014-2020 össz	2021-	Mindössz.					
	A. KULCSPROJEKTEK	A foglalkoztathatóságot rövid- közép - és hosszútávon javító társadalom-fejlesztési projektek, köztük a társadalmi felemelkedés hosszútávú kísérleti nagyprojektje, a közösségfejlesztés programjai, komplex erőforrás-hasznosítási terv és komplex környezet-rehabilitációs, természeti erőforrás-hasznosítási, foglalkoztatási és innovációs mintaprojekt		56%	38%	6%	5120	3510	8 630	570	9 200					
A1	A felsőoktatás és a szakképzés gazdaságfejlesztési szempontú struktúraváltásának kezdeményezése és támogatása, valamint a képzési szintek összhangjának megteremtése	Pályorientáció, szakképzési szintek, központi gyakorlati képzőhely fejlesztése, a PTE jelentkezői létszámmegőrzésének segítése, nemzetközi egyetemi szolgáltatóközpont létesítése		X	X	X	520	370	890	0	890					
A1.1.	A pályorientáció hatékonyságának növelése	A gazdaságfejlesztés munkaerő-igényének kielégítése, a pályaelhagyók számának csökkentése, az álláskeresők számának csökkentése és az elvándorlás visszaszorítása érdekében szemléletváltást kell elérni a pályaválasztás terén. El kell érni, hogy növekedjen a város stratégiai ágazataihoz tartozó műszaki szakmák ismertsége és presztízse, és növekedjen az ezekre jelentkezők aránya.	EFOP 3.1 EFOP 3.2 EFOP 3.3	X	X		120	90	210		210	A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	A foglalkoztatási szint növelése	Egész Pécs területe		
A1.2.	A felsőfokú műszaki képzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése	A PTE a város és a térség stratégiai fejlesztési igényeihez és az általános hazai szakemberigényekhez igazítja képzési struktúráját (ide értve az idegen nyelvek oktatását is), javítja a piaci igényekre való gyors reagálás képességét. Koordinálja a teljes szakképzési struktúra szintjeinek összhangolását.	EFOP 3.3	X	X		0	0	0	0	0	A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	A foglalkoztatási szint növelése	Egész Pécs területe		
A1.3.	A középfokú szakképzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése	A középfokú szakképzés rendszerét úgy kell átalakítani, hogy a képzési szintek egymásra épülése biztosított legyen, s az egyes képzési szintekről kibocsátott szakemberek száma, elméleti és gyakorlati ismeretei megfeleljenek a stratégiai fejlesztés tárgyát képező ágazatokban várható piaci igényeknek. A képzési szintek összehangolás keretében kell illeszteni a felsőfokú szakképzés ("FSZ" képzés) piackonform megoldását.	EFOP 3.1 EFOP 3.2 EFOP 3.3	X	X	X	0	0	0	0	0	A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	A foglalkoztatási szint növelése	Egész Pécs területe		
A1.4.	Komplex, több képzési szint és forma kiszolgálására képes központi gyakorlati képzőhely megtervezése és megvalósítása	A duális képzés követelménye Pécs és Baranya környezetében az alacsony fejlettségű gazdaság és a gyenge vállalkozási struktúra miatt nem oldható meg kellő hatékonysággal. A megoldás egy sokoldalú, minden képzési szint igényeit kiszolgáló, a gazdasági és képzési szereplők közös részvételével megtervezett és kialakított gyakorlati képzőhely, amely a piacon lévő vállalkozások kompetencia- és eszközhányait hivatott pótolni, képes a képzésben résztvevő oktatók továbbképzésére és a műszaki fejlődés révén megjelenő új technikák adaptálására.	EFOP 3.1 EFOP 3.2 EFOP 3.3	X	X		300	200	500		500	A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	A foglalkoztatási szint növelése	Egész Pécs területe		
A1.5.	A PTE intenzív támogatása a hallgatói létszámok szinten tartásában, bővítésében	A PTE érdekérvényesítő képességének formális és informális támogatása A város marketing kiadványaiban a PTE hangsúlyos szerepeltetése A PTE segítése a hallgatói akvizícióban a város külföldi kapcsolatrendszerére támaszkodva	EFOP 3.2 EFOP 3.3	X	X	X	100	80	180		180	Az egyetem és a turizmus fejlődésének támogatása a város jövedelemegyenlegének javítása érdekében		Belváros, Siklósi külváros, Szigeti külváros, Kisbalokány, Alsómakár		
A1.6.	Nemzetközi Egyetemi Szolgáltatóközpont létrehozása	A PTE hallgatói összetételében folyamatosan nő a külföldi hallgatók súlya, s az egyetem stratégiai céljai közt létszámuk erőteljes növekedése szerepel. A külföldi hallgatók döntő többsége nyelv- és országismeret nélkül érkezik Pécsre, így az ideiglenesen Magyarországon tartózkodásukkal és az egyetemi élellet kapcsolatos számtalan ügy elintézése, valamint az anyaországokkal való kapcsolatartás jelentős ügyintézési és egyéb (személyes) támogatást tesz szükségessé részükre, melynek az intézményrendszerét és infrastruktúráját meg kell teremteni.	EFOP 3.3	X	X		0	0	0		0	A Helyi Gazdaság megerősítése				
A2	A foglalkoztathatóság javítására irányuló intézkedések rendszerbe szervezése és fejlesztése	Rövid távú képzések, másodlagos foglalkoztatási formák alkalmazása, a társadalmi felemelkedés hosszú távú kísérleti nagyprojektje					1400	1050	2 450	0	2 450					
A2.1.	A foglalkoztathatóságot rövid távon javító, a munkaerőpiacra és a kereslet összhangját javító képzések szervezése	A munkaerőpiacról kisorultak képzése, továbbképzése, átképzése a másodlagos és/vagy az első munkaerőpiacra való alkalmasság megszerzése érdekében	TOP 6.	X	X	X	0	0	0		0	A foglalkoztatási szint növelése		Egész Pécs területe		
A2.2.	Másodlagos foglalkoztatási formák (közmunka, szociális foglalkoztatás, nonprofit szféra, családi foglalkoztatás, atipikus foglalkoztatási formák) körének bővítése	A városi közmunkaprogramok és a szociális foglalkoztatás fejlesztése, eszközökkel és hatékony munkaszervezéssel való támogatása: közmunka eszközpark fejlesztése, közmunka irányítás, munkaszervezési gyakorlatok fejlesztése. A másodlagos foglalkoztatási formák keretében is kitüntetett cél a tartós foglalkoztatásra való alkalmassá válás és a tartós foglalkoztatást lehetővé tevő foglalkoztatási keretek megteremtése. A közszféra keretében szervezett foglalkoztatási formák rendszerben való kezelése, az átjárhatóság biztosítása, a mobilitás ösztönzése az elsődleges munkaerőpiac irányába	GINOP 5. TOP 6.	X	X		400	300	700		700	A foglalkoztatási szint növelése		Egész Pécs területe		
A2.3.	A társadalmi felemelkedés segítését és a munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztését szolgáló kiemelt kísérleti nagyprojekt	A város társadalmi-gazdasági fenntarthatóságának megalapozása a családok és a gyermekek komplex támogatása révén: • gyermekellátás • családgondozás • oktatás • felnőttképzés • kulturális szolgáltatások, közösségfejlesztés • kommunikáció komplex fejlesztési modelljének kidolgozása és megvalósítása.	EFOP	X	X	X	1000	750	1 750		1 750	A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	Fenntartható módon javuló életminőség	Egész Pécs területe		
A3.	Térségi gazdaságfejlesztést szolgáló, foglalkoztatást segítő intézkedések	Erőforráspotenciál felmérése és K+F+I programja, Karolina Zöld Energiapark, KKV-k támogatása, KKV pénzügyi alap, fejlesztéspolitikai partnerség intézményesítése, megyei szintű turisztikai desztináció és turisztikai termékek fejlesztése					2470	1580	4 050	400	4 450					

	PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	Időtáv %					Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft					Mely részélt szolgálja elsődlegesen	Mely részcélokat szolgálja közvetetten vagy másodlagosan	Érintett területek, városrészek
				R	K	H	Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft									
				2014-2017	2018-2020	2021-	2014-2017	2018-2020	2014-2020 össz	2021-	Mindössz.					
A3.1.	A város és vonzáskörzete erőforrásainak felmérése és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I alapú, innovációs és hatékonyságnövelési célú hasznosítási programjának kidolgozása	A Kék Gazdaság újraparositást megvalósító módszere alapján fel kell térni az összes – fizikai és nem fizikai – erőforrást, ami helyben rendelkezésre áll. Ezekből kell kialakítani működőképes üzleti modelleket. Ehhez szükséges a város és vonzás körzete erőforrásainak felmérése és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I programjának kidolgozása. A fizikai erőforrások körében a jelenleg nem használt, hulladékként nyilvántartott (pl. a bányából kiszivattyúzott víz), nem felhasznált (pl. üresen álló gyárépületek), valamint a rendelkezésünkre álló ásványvagyon mennyiségének, minőségének, kitermelési, feldolgozási lehetőségeinek felmérése. A nem fizikai erőforrások körében a nem használt szellemi erőforrásaink (pl. az egyetemről kikerülő szakmai potenciál, a nyugdíjasok szakmai potenciálja – az elérhető tudásbázis) felmérése. Ezek alapján az erőforrások optimális hasznosítási lehetőségeinek kidolgozása, azok innovatív kombinációs lehetőségeinek felmérése, környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak vizsgálata és a fenntartható fejlődés kritériumainak való megfeleltetése, a hasznosítást elősegítő K+F+I programok elindítása.	GINOP 2.2	X	X		200	50	250		250	a város gazdasági alapjainak újjáépítése		Egész Pécs területe		
A3.2.	Karolina Zöld Energia Park nagyprojekt	Környezetvédelmi és -fejlesztési, energetikai - mező- és élelmiszeripari - turisztikai - munkahelyteremtő a Karolina külfertés rekultiváló területén és a korábban rekultivált szomszédos területen. A megtermelt villamos- és hőenergia, valamint az 1millió m3 tisztított víz bázisán a térség foglalkoztatási és versenyképességi helyzetét jelentősen javító mezőgazdasági és élelmiszertermelő kapacitás, valamint turisztikai, részben rekreációs potenciál hozható létre. Az önkormányzat a fejlesztések előkészítésébe és a befektetés megszervezésébe kapcsolódhat be.	TOP GINOP KEHOP VP EFOP	X	X		400	300	700		700	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból	Környezeti ártalmak csökkentése A foglalkoztatási szint növelése	Pécsbánya, Gyűkés, Rigóder		
A3.3.	Vállalkozások támogatása/koordinálása az uniós források elnyerésében és felhasználásában (ITB)	A város iparterületein fejlesztéseket tervező KKV-k projektkezeléseinek összegyűjtése Projektkezelés létrehozása A projektjavaslatok prioritizálásához szükséges kritériumrendszer fejlesztése és alkalmazása A kiválasztott projektjavaslatok dokumentációjának elkészítése, a projektek megvalósításának menedzsment-támogatása	TOP 1.	X	X		300	200	500		500	Pécs tudásintenzív (újra)iparosítása egészség-, környezet-, kulturális-kreatív és gépipari fókusszal		Egész Pécs területe		
A3.4.	Vállalkozások számára fejlesztési forrásokat biztosító pénzügyi alap létrehozása	Vissz- és nem visszterhes fejlesztési források biztosítása foglalkoztatás-növelési, energiatékonysági, vagy helyi termék fókusszal A város ipari parkjaiba betelepülő vállalkozások foglalkoztatási szempontú támogatása pl. önerő-támogatás formájában	TOP 1.	X			600	400	1 000		1 000	Pécs tudásintenzív (újra)iparosítása egészség-, környezet-, kulturális-kreatív és gépipari fókusszal		Egész Pécs területe		
A3.5.	A fejlesztéspolitikai intézményrendszerben működő városi és térségi szereplők feladatainak összehangolása, az együttműködés intézményesítése	A PVF-Zrt eddigi stratégiai és operatív fejlesztéspolitikai szerepének megerősítése, tevékenységének bővítése a SZIT fejlesztési feladatainak, a befektetés-akvizíció feladatainak és a pénzügyi alapok szakmai gondozásának az ellátásával. A PVF-Zrt, a Pécs Holding, mint városi vagyonkezelő és a Kabinet közti koordináció javítása, intézményesítése (belső fejlesztéspolitikai koordináció) A Város, a megye és a PTE közti fejlesztéspolitikai koordináció intézményesítése (külső fejlesztéspolitikai koordináció)	TOP 1.	X			70	30	100		100	Pécs közszolgáltatás alapú gazdasági fejlesztése, a fejlesztéspolitikai rezsim átalakítása		Egész Pécs területe		
A3.6.	Befektetés-akvizíciók szervezet létrehozása, gazdasági marketing, lobby- tevékenység erősítése	Befektetés-akvizíciók szervezet létrehozása (Kabinet, PVF NZrt, Pécs Holding, valamint a BMÖ és a PBKIK, saját erőforrásokkal, professzionális kiadványok és honlap készítése, folyamatos jelenlét a nemzetközi befektetési vásárokon)	TOP 1.	X	X		300	200	500		500	Nagyfoglalkoztatók Pécsre vonzása és integrálása a megye- régió gazdaságába, klasztereibe		Egész Pécs területe		
A3.7.	Megyei szintű turisztikai desztináció összeszervezése és pozicionálása közös TDM szervezet kialakításával, elsősorban a meglévő attrakciók fejlesztésével	Desztináció-marketing megvalósítása Komplex (élmény alapú és tematikus) turisztikai termékek kifejlesztése a tartózkodási idő meghosszabbítása érdekében A PTE turisztikai képzési vonalának megerősítése a PBMK gyakorlati támogatásával pécsi helyszíneken, a Közgazdaságtudományi Kar szakmai integrátori szerepével A beutaztató turizmus támogatása, különös tekintettel a konferencia és üzleti turizmusra A pécsi múzeumok konszolidálása, szolgáltatásaik megújítása a Pécs2010- program fejlesztéseinek kiegészítése érdekében Wellness szolgáltatásokat is kínáló hotel megvalósításának a támogatása a pécsi kulturális negyed környezetében	GINOP 6.	X	X		600	400	1 000	400	1 400	Az egyetem és a turizmus fejlődésének támogatása a város jövedelemegyenlegének javítása érdekében		Belváros, Budai városrész, Kisbalokány, Árpádtető		
A4.	A közösségek fejlődését és működését támogató "inkubációs" jellegű tevékenységek rendszereszerű megvalósítása	A civil szervezetek működésének támogatása pályázatok, capacity building, infrastruktúra, és igény szerint testre szabott, folyamatos tanácsadás segítségével	TOP 6.	X	X	X	450	300	750	100	850	A társadalmi integráció erősítése, az életminőség javítása	Önkormányzat, vagy erre a célra létrehozott szervezet, vagy közösségi alapítvány	Egész Pécs területe		
A5.	A szervező és informáló társadalmi nyilvánosság fejlesztése erre alkalmas médiamix fejlesztése, működtetése	A helyi társadalom számára a megfelelő - szervező és informáló - társadalmi nyilvánosságot biztosító médiamix kialakítása, tartalomfejlesztés, a kommunikációs tevékenység folyamatos fenntartása	TOP 2.5	X			280	210	490	70	560	Az életminőség javítása, a civil szervezetek fejlődése, a bizalom erősítése, az identitás erősítése	Önkormányzat, vagy erre a célra létrehozott szervezet, vagy közösségi alapítvány	Egész Pécs területe		
B.	HÁLÓZATIOS PROJEKTEK	Épületenergetikai fejlesztések, a Pécsi víz zónájának rendezése és fejlesztése, akcióterületeken kívüli zöld- és kékfelületi rendszer, szociális célú lakásállomány fejlesztése, a városi infrastruktúra és szolgáltatások hallgatóközpontú fejlesztése, E-D-i zöldfolyosó, M-60 logisztikai terület fejlesztése, másodlagos szocializációs intézmények fejlesztése.		24%	43%	34%	6300	11250	17 550	8850	26 400					
B1.	Energiahatékony utca és ház	Középutak és lakóépületek energetikai állapotjavítása, intelligens LED-es közvilágítás		X	X		2500	3500	6 000	500	6 500			Egész Pécs területe		

	PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	Időtáv %					Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft					Mely részélt szolgálja elsődlegesen	Mely részcélokat szolgálja közvetetten vagy másodlagosan	Érintett területek, városrészek
				R	K	H										
				2014-2017	2018-2020	2021-	2014-2017	2018-2020	2014-2020 össz	2021-	Mindössz.					
B1.1.	A középületek energetikai fejlesztése	A Hőerőművel megkötött HTM felülvizsgálata Önkormányzati tulajdonú ingatlanok energetikai korszerűsítése A városi távhőszolgáltatás korszerűsítése A városi-városkörnyéki megújuló energia-potenciál hasznosítása	TOP 3. KEHOP 5.	X	X		1500	2000	3 500		3 500	A városi vagyongazdálkodás fejlesztése	Épületek állapotának javítása	Egész Pécs területe		
B1.2.	Lakóépületek energetikai korszerűsítése	Lakóépületek energetikai korszerűsítése, különösen elavult lakóközterületek felszámolása, fejleszthető közterületek rehabilitációja	KEHOP 5.2	X	X		1000	1000	2 000		2 000	Építmények állapotának javítása	Építmények állapotának javítása	A telepszerű beépítések felújításából kimaradó hagyományos építésű		
B1.3.	Intelligens LED-es közvilágítási rendszer bevezetése Pécssett	A közvilágítás korszerűsítésénél az üzemeltetés költségeinek jelentős csökkentése érhető el a fejlett LED technológiák alkalmazásával. A hagyományos rendszerek fénytechnikai értékei 20-50%-os teljesítményfelvétellel biztosíthatóak az élettani hatások jelentős javulása mellett. Része még az integrált lencserendszer, a szabályozható elektronika és a távoli irányíthatóságot biztosító szoftveres menedzsment.	KEHOP 5.5	X	X		0	500	500	500	1 000	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból	Környezeti ártalmak csökkentése	Pécs, elsősorban a nagyforgalmú útvonalak környezetében		
B2.	Pécsi-víz zónájának rendezése és fejlesztése - K-NY-i tengely	K-NY közlekedési tengely kiépítése, Pécsi víz medrének rendezése és parkterület kialakítása, sportcélú ingatlanfejlesztés		X	X	X	500	3800	4 300	4700	9 000					
B2.1.	Kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése	Közlekedési kapcsolatok fejlesztése: új kelet-nyugati közlekedési tengely kiépítése az Üszögi út és a Mohácsi út, a Siklósi út és a Mohácsi út, a Siklósi út és a Nyugati ipari út között, különbszintű csomópont kialakítása a Megyeri úton; "SMART" vasúti átjáró	TOP 2. IKOP 3.	X	X	X	0	0	0		0	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Gyárvaros		
B2.2.	A Pécsi-víz medrének megújítása, revitalizálása	A Pécsi-víz medrének revitalizálása, a meder és a kísérő zöldfelületek rendezése, a város vízgazdálkodási rendszerébe illesztése	TOP 2. KEHOP 2.	X	X	X	0	300	300	200	500	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása		Pécsi-víz mente		
B2.3.	Pécsi-víz mentén parkterület kialakítása	Pécsi-víz mentén kelet-nyugati irányú zöldfelületi kapcsolat, vízlépcsős csapadéktározó rendszer létrehozása, csatlakozó területek vegyes felhasználása	TOP 2.3		X	X	0	1500	1 500	1500	3 000	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Optimális területhasználat	Basamalom, Balokány, Tüskésrét		
B2.4.	A város sportcélú intézményterületének fejlesztése	Sportközpont területének fejlesztése a Tüzér utca - Megyeri út tengelyen (sportszarnok, uszoda, jégpálya, teniszklub, Szivárvány Gyermekház, Kosárákadémia stb.) Uszoda, élményfürdő építése.	TOP 2. TOP 4.	X	X		500	2000	2 500	3000	5 500	Optimális területhasználat	Építmények állapotának javítása	Ispitalja, Uránváros, Fűzes		
B3	A város akcióterületen kívüli zöldfelületi rendszerének komplex megújítása	A városi közterületek rekreációs célú fejlesztését célozza ez a projekt. Közösségfejlesztésre alkalmas funkcionális zöldterületek létrehozása pl. tematikus, korosztályos kertek építése, új szabadidős és sportlétesítmények kialakítása a cél.	TOP 2.	X	X	X	500	300	800	300	1 100	Klíma- és természetvédelmi hatásokhoz történő alkalmazkodás		Egész Pécs területe		
B4.	A város akcióterületeken kívüli kétfelületi rendszerének minőségi, komplex megújítása	Városi kétfelületek (pl. források patakok, tavak) revitalizálása, medrek és a kísérő zöldfelületek rendezése, záportározók létesítése és a város vízgazdálkodási rendszerébe való szerves illesztése.	TOP 2. KEHOP 2.	X	X	X	500	300	800	300	1 100	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Klíma- és természetvédelmi hatásokhoz történő alkalmazkodás Környezeti ártalmak	Pécs és vonzáskörzete		
B5.	Szociális téren felhasználható lakásállomány növelése	A szociálpolitikai és foglalkoztatáspolitikai célokat szolgáló lakásállomány társadalmi, műszaki és pénzügyi fenntarthatóságának megteremtése (részuralkodó és pályakezdeményező részére).	KEHOP 5.2	X	X		200	300	500	500	1 000	Fenntartható és javuló életminőség	A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg)	Elsősorban terület rehabilitációs program keretében		
B6.	A városi infrastruktúra/ közszolgáltatások hallgatóközpontú fejlesztése a PTE-vel együttműködésben	Hallgatóbarát közszolgáltatások (közlekedés, kerékpáros infrastruktúra stb.)	EFOP 4. GINOP 2.3 TOP 3.1	X	X		500	500	1 000	500	1 500	Az egyetem és a turizmus fejlődésének támogatása a város jövedelemegyenlegének javítása érdekében		Belváros, Siklósi külváros, Szigeti külváros, Kisbalokány, Alsómakár		
B7.	Észak-déli zöldfelületi folyosó kialakítása	Zöldfelületi folyosó kialakítása rekreációs, közcélú, humán aktivitást kiszolgáló funkcionalitással a Pécsbánya, Névtelen utca, Gyárvarosi tengelyben	TOP 2.	X	X		300	300	600		600	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Optimális területhasználat	Pécsbánya, Meszes, Gyárvaros		
B.8.	„M60 – Pécs” intermodális logisztikai-ipari központ	Logisztikai-ipari központ kialakítása a déli gazdasági területhez kapcsolódóan, az autópálya, a vasút és a pogányi repülőtér integrált fejlesztésével	GINOP 1. TOP 1. IKOP 3.	X	X		300	2000	2 300	2000	4 300	A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Déli gazdasági terület		
B.9.	Az önkormányzati fenntartású másodlagos szocializációs intézmények infrastruktúrájának és szakmai tevékenységének integrált, minőségi fejlesztése	Az önkormányzati intézmények (bölcsőde, óvoda) minőségivé tétele, szakmai tevékenységeik fejlesztése, a szülők csoportjainak a tevékenységekbe való bevonása a társadalmi integráció, a kulturális tőke fejlesztése érdekében	TOP 4. EFOP 3.	X	X		1000	250	1 250	50	1 300	A kulturális tőke tartalmának fejlesztése kora gyermekkorától	A kulturális tőke fejlesztése, a társadalmi integráció erősítése, az életminőség javítása, a foglalkoztatathatóság fejlesztése	Egész Pécs területe		
	C. AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK	A városközpont déli és K-NY irányú kiterjesztése, környezeti kulturális fejlesztése, Tüskésrét fejlesztése, Kertváros és Meszes , Uránváros szociális város-rehabilitációja		27%	66%	7%	12330	29700	42 030	3000	45 030					
C1	Észak-déli tengely - a városközpont déli irányú komplex kiterjesztése	Intermodális csomópont I. ütem, Helyi termékek vásárcsarnoka, vasúti átjárók átépítése, Siklósi úti zóna rehabilitációja, TÜKE BUSZ telephelykialakítása		X	X	X	1900	8200	10 100	2000	12 100			Siklósi külváros		
C1.1.	Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása	Intermodális csomópont I. ütemének kialakítása a távolsági buszpályaudvar és a vasútállomás közötti zónában, a szükséges infrastrukturális fejlesztések tervezése, ütemezése, tulajdonviszonyok rendezése.	IKOP 3.	X	X		400	3000	3 400		3 400	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Siklósi külváros		
C1.2.	Vásárcsarnok a helyi termékeknek	Az intermodális csomóponttal kapcsolódó kereskedelmi funkciók kialakítása, különös tekintettel a regionális termékek piacra jutását elősegítő korszerű vásárcsarnok kialakítására	TOP 1. TOP 2. GINOP 1.	X	X		100	2000	2 100		2 100	A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Siklósi külváros		

	PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	Időtáv %					Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft					Mely részélt szolgálja elsődlegesen	Mely részcélokat szolgálja közvetetten vagy másodlagosan	Érintett területek, városrészek
				R	K	H	Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft									
				2014-2017	2018-2020	2021-	2014-2017	2018-2020	2014-2020 össz	2021-	Mindössz.					
C1.3.	A vasúti átjárók biztonságos és korszerű átépítése a gyalogos forgalomra való kiemelt tekintettel	A közlekedési (közúti, vasúti) területek újraeltervezése a vasút által elvágott városrészek összekapcsolására a Főpályaudvar és a Siklósi úti felüljáró térségében. Kiemelten kell kezelni a gyalogutak, gyalogjárdák és zöldfelületi elemek kialakítását!	IKOP 3.	X	X		500	500	1 000		1 000	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Siklósi külváros, Északmegyer, Balokány		
C1.4.	Siklósi út és csatlakozó területek átfogó rehabilitációja	Siklósi út és csatlakozó gazdasági területek átfogó rekonstrukciójának és rehabilitációjának előkészítése, a településrész alközponti szerepének erősítése, új, jelentős kiterjedésű (min 3 ha) városi zöldfelület kialakítása.	TOP 2.2	X	X	X	300	2000	2 300	2000	4 300	Optimális területhasználat	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Alsómalom utca - Siklósi út a Tüskésréti út vonaláig		
C1.5	Tüke Busz telephely-kialakítása	Tüke Busz telephely kialakítása és alacsony emissziójú buszok beszerzése	TOP 1. GINOP 1.	X			600	700	1 300		1 300	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Környezeti ártalmak csökkentése	Siklósi külváros-Balokány		
C2	A városközpont kelet-nyugati irányú kiterjesztése	Breuer sétány, Kisbalokány fejlesztése, belváros-Zsolnay negyed közti terület kapcsolatának fejlesztése, budai városrész rehabilitációja, a belváros nyugati kiterjesztése		X	X	X	2530	6500	9 030	0	9 030					
C2.1.	Breuer Marcell sétány befejezése	48-as tér és Zsolnay Kulturális Negyed közötti közpark és sétány befejezése (benzinkút, kereskedelem megszüntetése)	TOP 1. TOP 2.	X			30	0	30		30	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Optimális területhasználat	Kisbalokány		
C2.2.	Kisbalokány fejlesztése és déli irányú kapcsolatainak kialakítása	A Kisbalokány városi parkjának és volt strandterületének fejlesztése és zöldfelületi kapcsolatainak kialakítása a déli Nagybalokánnyal (parkrekonstrukció, wellness szálló, közösségi terek)	TOP 1. TOP 2.	X	X		400	0	400		400	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Kisbalokány, Balokány		
C2.3.	A Belváros és a Zsolnay Negyed kapcsolatának fejlesztése	Király utca – Búza tér – Zsolnay Negyed közötti terület komplex kereskedelmi, szolgáltatási és közterületi fejlesztése, turisztikai attrakció elemekkel való gazdagítása	TOP 2. GINOP 4.	X			1500	1500	3 000		3 000	Optimális területhasználat	Építmények állapotának javítása	Belváros, Budai városrész		
C2.4.	Budai városrész rehabilitációja	Budai városrész lakóterületi rehabilitációja, közterületeinek rekonstrukciója, idegenforgalmat szolgáló szolgáltatási lehetőségeinek fejlesztése. A Zsolnay út melletti területsáv rekonstrukciója	TOP 1. TOP 2. GINOP 4.	X	X		300	3000	3 300		3 300	Optimális területhasználat	Építmények állapotának javítása	Budai városrész, Ledina		
C2.5.	A belváros nyugati irányú kiterjesztése - a Szigeti külváros integrációja	A Szigeti külváros alközponti funkcióinak komplex fejlesztése, a Magasház környékének revitalizálása	TOP 1. TOP 2.	X	X	X	300	2000	2 300		2 300	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Optimális területhasználat	Szigeti külváros		
C3	A belváros környezeti, kulturális fenntarthatóságának komplex fejlesztése	Régészeti múzeum, Nick udvar, FEK fejlesztése, Belváros megközelítésének javítása		X	X		2100	5000	7 100	0	7 100					
C3.1.	Régészeti Múzeum rekonstrukciója	Régészeti múzeum funkcióbővítő fejlesztése (integrált régészeti, néprajzi, helytörténeti kiállítás)	TOP 2.		X		50	1000	1 050		1 050	Építmények állapotának javítása	A helyi társadalom kulturális tőkájének gyarapítása	Belváros		
C3.2.	Nick udvar üzleti alapú fejlesztése	Nick udvar üzleti alapú fejlesztése, a műemlék épülettömb teljes felújítása, kereskedelmi, kulturális és közösségi célú hasznosítása, az idegenforgalom számára hozzáférhető módon	TOP 2.	X			50	2000	2 050		2 050	Építmények állapotának javítása	A helyi társadalom kulturális tőkájének gyarapítása	Belváros		
C3.3.	Volt Fegyveres Erők Klubja újrahasznosítása	FEK fejlesztése: „Kreatív Pláza” helyi kreatív kézművesipari bemutatóterem és belvárosi szolgáltató központ, továbbá közösségi terek kialakítása a volt FEK épületben, belvárosi parkolóhely fejlesztéssel	TOP 2.	X			1000	0	1 000		1 000	Építmények állapotának javítása	A helyi társadalom kulturális tőkájének gyarapítása	Belváros		
C3.4.	Belváros megközelítésének javítása	A belvárosi területek közlekedési viszonyainak javítása forgalomtechnikai, infrastruktúra-fejlesztési beavatkozásokkal (buszavok kialakítása, csomópontok átépítése, forgalomcsillapítás, stb.) és környezetkímélő, attraktív közforgalmú közlekedéssel.	TOP 3.	X	X		1000	2000	3 000		3 000	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Környezeti ártalmak csökkentése	Belváros		
C4.	Városliget - komplex táj rehabilitációs, környezetfejlesztési és környezetgazdálkodási projekt	Tüskésréten tájrehabilitáció, naperőmű és iparfejlesztés, Balokányliget fejlesztése		X	X	X	1000	3000	4 000	1000	5 000					
C4.1.	Tüskésréti tájrehabilitáció	Tájrehabilitáció, parkerdő és szabadidős tőfejlesztés a Tüskésréti volt zagytározók környezetében	TOP KEHOP		X	X	1000	3000	4 000	1000	5 000	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének	Optimális területhasználat Környezeti ártalmak	Tüskésrét		
C4.2.	Naperőmű létesítése Tüskésréten	Naperőmű létesítése Tüskésrét keleti térségében (ütemezett 500 kVA egységekből)	KEHOP 5.	X	X		0	0	0		0	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból	Optimális területhasználat	Tüskésrét		
C4.3.	Iparfejlesztés a Tüskésrét területén	Iparfejlesztés: ipari terület kijelölése a hőerőmű melletti területen városi üvegház, fermentáló, illetve hőfogyasztó ipari létesítmény számára	VP 5.		X		0	0	0		0	A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)	Optimális területhasználat	Basamalom		
C4.4.	A Balokányliget fejlesztése	Városi park kialakítása a Balokány területén, rekreációs és turisztikai létesítmények fejlesztése (lovarda, vizes élménypark, szálló, sportpályák, stb.)	TOP 1. TOP 2.	X	X		0	0	0		0	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Optimális területhasználat	Balokány		
C5.	Tudásliget - átalakuló és fejlődő területek az innovatív iparágak számára a Pécsi-víz mentén	Innovációs zóna infrastruktúrájának megteremtése, Hauni H. területének fejlesztése, Vásártér, Expo Center fejlesztése		X	X	X	1300	4000	5 300	0	5 300					

	PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	Időtáv %			Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft					Mely részélt szolgálja elsődlegesen	Mely részéleket szolgálja közvetetten vagy másodlagosan	Érintett területek, városrészek
				R	K	H								
				2014-2017	2018-2020	2021-	2014-2017	2018-2020	2014-2020 össz	2021-	Mindössz.			
C5.1.	INNOZÓNA	Északmegeyer és Füzes korszerű technológiákra, az egyetemenl együtt kialakított K+F tevékenységre alapozott gazdasági célú fejlesztése	GINOP 2. GINOP 3. EFOP 4. EFOP 2	X	X	X	300	2000	2 300		2 300	Optimális területhasználát	A foglalkoztatási szint növelése	Északmegeyer, Füzes
C5.2.	Hauni Hungária üzemterületének fejlesztése	Iparterületi kialakítása a Hauni Hungária és beszállítói részére a Móra Ferenc utca, Megyeri út, Északmegeyer dűlő térségében	TOP 1. GINOP 1.	X			0	0	0		0	Optimális területhasználát	A foglalkoztatási szint növelése	Északmegeyer
C5.3.	Vásártér kialakítása, az Expo Center hasznosítása	Vásártér áttelepítése az Expo Center mellé, az Expo épületének fejlesztése állandó kereskedelmi funkcióra	TOP 1. GINOP 1.	X	X		1000	2000	3 000		3 000	Optimális területhasználát	A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)	Füzes
C6.	Kertek városa - a Déli városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete	Városrészi alközpontfejlesztés, lakóterületek komplex fejlesztése		X	X		1500	1500	3 000	0	3 000			
C6.1.	Megyeri város központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése	A Déli városrészek heterogén központjainak újraértelmezése, komplex szemléletű funkcióbővítő fejlesztése, a közterületek felújítása.	TOP 2. TOP 5.	X	X		1000	1000	2 000		2 000	Kiegyen-súlyozott térszerkezet	Fenntartható és javuló életminőség	Megyer, Málom, Kertváros, Árpádváros
C6.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése	Lakóterületek komplex fejlesztése, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása és fenntartása a közösségek aktív bevonásával.	TOP 2. TOP 5.	X	X		500	500	1 000		1 000	Fenntartható és javuló életminőség	Építmények állapotának javítása	Megyer, Málom, Kertváros, Árpádváros
C7.	Meszes - a Keleti városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete	Meszes központi és lakóterületeinek fejlesztése		X	X		1000	1000	2 000	0	2 000			
C7.1.	Meszes központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése	Városrészi központi funkcióbővítő fejlesztése, közterületeinek rehabilitációja és fenntartása (Szeptember 6-a tér környete, Szabolcsfalú központja) a közösségek aktív bevonásával.	TOP 2. TOP 4.4	X	X		500	500	1 000		1 000	Kiegyen-súlyozott térszerkezet	Fenntartható és javuló életminőség	Meszes, Szabolcs
C7.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése	Lakóterületek komplex fejlesztése, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása és fenntartása a közösségek aktív bevonásával és köz munkások alkalmazásával	TOP 2. TOP 5. TOP 4.4	X	X		500	500	1 000		1 000	Fenntartható és javuló életminőség	Építmények állapotának javítása	Meszes, Szabolcs
C8.	Uránváros - a Nyugat városrészek szociális célú városrehabilitációs akcióterülete	Uránváros funkcióbővítése és lakóterületeinek fejlesztése		X	X		1000	500	1 500	0	1 500			
C8.1.	Uránváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése	Városrészi nyugati központjának funkcióbővítő fejlesztése, közterület rehabilitációja. Az Uránbányász tér - Olympia - Harmadik Színház tengely revitalizációja	TOP 2. TOP 4.4	X			500	0	500		500	Kiegyen-súlyozott térszerkezet	Fenntartható és javuló életminőség	Uránváros, Újmecekalja
C8.2.	Lakóterületek komplex fejlesztése	Lakóterületek komplex fejlesztése mintaprojekt formájában, a közlekedési, gyalogos és parkterületek felújítása és fenntartása a közösségek aktív bevonásával. A "Folytassa Uránváros" (ESZA, 2012) ajánlásainak felhasználása.	TOP 2. TOP 5. TOP 4.4	X	X		500	500	1 000		1 000	Fenntartható és javuló életminőség	Építmények állapotának javítása	Uránváros, Újmecekalja
	D. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI, JELENTŐS FEJLESZTÉSEK	Az ingatlanállomány fejlesztése, gazdaságfejlesztő programok, környezet-fejlesztés és közszolgáltatás-fejlesztés		39%	46%	15%	13150	15600	28 750	5000	33 750			
D1.	Az ingatlanállomány fejlesztése	Az épített örökség védelme és a bérlakás állomány		X	X		2500	2500	5 000	0	5 000			
D1.1.	Helyi értékvédelmi program	Műemlékileg és helyileg védett épületek megóvásának és megújításának célzott programja	TOP 2.6 TOP 4.				2000	2000	4 000		4 000	Építmények állapotának javítása	A helyi társadalom kulturális tőkájének gyarapítása	A közelmúlt 20. századi építészet emlékeinek
D1.2.	Üzleti célú bérlakásállomány fejlesztése	Üzleti célú lakásállomány fejlesztése a lakáspiac mobilizálására (bérlakás, apartmanház idősnek, diákoknak, városi ingatlan alap létrehozása)	KEHOP 5.				500	500	1 000		1 000	Fenntartható és javuló életminőség	A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)	Elsősorban terület rehabilitációs program
D2.	Gazdaságfejlesztő programok	Iparterületek előkészítése, barnamezős területek ipari célú hasznosítása, SSC-k elhelyezését szolgáló ingatlanfejlesztés		X	X		2000	2000	4 000	0	4 000			
D2.1.	Iparterületek fejlesztése a helyben lévő és potenciálisan betelepülő vállalkozások számára, a város barnamezős iparterületeinek újrahasznosítása révén	Meglevő ipari parkok elérhetőségének javítása Barnamezős területek üzleti célú rehabilitációja Az ipari területek olcsó energiával-, hővel való ellátása Potenciális ipari parki területek kijelölése	TOP 2.	X	X		500	500	1 000		1 000	Pécs tudásintenzív (újra)iparosítása egészség-, környezet-, kulturális-kreatív és gépipari fókusszal		Újhegy, Keleti gazdasági terület, Pécsi-víz mente, Fogadó, Nyugati ipari út, Déli gazdasági terület
D2.2.	SSC-k elhelyezésére alkalmas A és B kategóriás irodaházak kialakítása	A Pécs Holding Zrt. felméri az SSC-k elhelyezésére potenciálisan alkalmas ingatlanok körét és kataszterbe rendezi A fejlesztendő ingatlanokat SSC-k elhelyezésére alkalmas állapotba hozza	GINOP 1.	X	X		1500	1500	3 000		3 000	Nagyfoglalkoztatók Pécsre vonzása és integrálása a megye- régió gazdaságába.		Belső városrészek
D3.	Környezetfejlesztés	A mecseki erdők állapotának javítása, tájsebek, elmaradt rekultivációk pótlása, a klímadaptációt támogató projektek		X	X		1150	2800	3 950	2000	5 950			
D3.1.	A mecseki erdők természeti állapotának helyreállítása, megőrzése	A város klímaváltozáshoz való alkalmazkodásának javítása, szén-dioxid-kibocsátás csökkentése, Parkerdő megújítása, fekete fenyő kiváltása őshonos fajokkal, inváziós növényfajok visszaszorítása, komplex élőhelymegőrzés	VP 4.	X	X		100	1300	1 400		1 400	Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás Zöld és kék felületek		Pécs és vonzáskörzete
D3.2.	Akcióterülettel nem érintett külfejtések, zagytározók, tájsebek rekultivációja	A rekultiválandó területek tájba illesztése, a tájsebek megszüntetése, a telepített növényzet hálózatba való kapcsolása, a területek vízelvezetésének megoldása	TOP 2.	X	X		50	500	550		550	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása		Egész Pécs területe

	PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	Időtáv %					Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft					Mely részélt szolgálja elsődlegesen	Mely részéleket szolgálja közvetetten vagy másodlagosan	Érintett területek, városrészek
				R	K	H										
				2014-2017	2018-2020	2021-	2014-2017	2018-2020	2014-2020 össz	2021-	Mindössz.					
D.3.3.	Klímaadaptációt elősegítő projektek	A klímaadaptációs irányelvgyűjtemény összeállítása és alkalmazása Csapadék helyben tartása, a gyűjtött csapadékvíz és hulladékvíz komplex hasznosítása A város átszellőzésének javítása Kondicionáló zöldfelületek intenzitásának növelése Egyéb, klímaadaptációt segítő projektek	TOP 2. KEHOP 1. KEHOP 5.	X	X	X	1000	1000	2 000	2000	4 000	Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	Pécs és vonzáskörzete			
D4.	A városi közszolgáltatások optimalizálása, költséghatékonyságának javítása, és a hosszú távú fenntarthatóság megteremtése	A közösségi közlekedés, a hulladékgazdálkodás, a víziközművek és a távhőrendszer fejlesztése.		X	X	X	7500	8300	15 800	3000	18 800					
D4.1.	A közösségi közlekedés üzemeltetésének költséghatékonyságát szolgáló fejlesztések	Korszerű javítóbázis kialakítása, alacsony emissziójú járműpark beszerzése	TOP 2. IKOP 3.	X	X	X	2000	2000	4 000	3000	7 000		Egész Pécs területe			
D4.2.	A hulladékgazdálkodás fenntarthatóságot célzó fejlesztése (szelektív gyűjtés penetrációjának emelése, begyűjtött hulladék (energetikai) hasznosítása)	• Kereskedelem motiválása a kevesebb és a lebomló csomagoló-anyagok használatára • A lebomló hulladék komposztálással történő nagyobb arányú hasznosítása (Komposztálás intézményi keretben; Kedvezményes komposztládák biztosítása; BIOKOM-komposzt kedvezményes lakossági értékesítése; Komposztfelhasználás a zöldfelületek minőségének javításában; Lakossági tudatosság formálása)	KEHOP 3.	X	X		2000	2000	4 000		4 000	Pécs közszolgáltatás alapú gazdasági fejlesztése, a fejlesztéspolitikai rezsím átalakítása	Egész Pécs területe			
D4.3.	A víziközmű-vagyon rekonstrukciója	A városon belüli víziközmű hálózat elhasznált részeit rekonstrukcióra, az ellátásbiztonság és költséghatékonyság érdekében.	KEHOP 2.	X	X		1000	2000	3 000		3 000	Építmények állapotának javítása	Egész Pécs területe			
D4.4.	A távhőellátás fejlesztése és korszerűsítése	A Pécsi távhőellátási rendszer korszerűsítése, az ellátásba újabb lakossági szereplők bevonása, a Hőerőmű és az Önkormányzat közötti ellátási szerződés felülvizsgálata.	KEHOP 5.3	X	X		2000	2000	4 000		4 000	Pécs közszolgáltatás alapú gazdasági fejlesztése, a fejlesztéspolitikai rezsím	Egész Pécs területe			
D4.5.	Pécs-kökevényi hulladéklerakó területén a szerves hulladék energetikai felhasználásának fejlesztése	A szerves hulladékból még a lerakást megelőzően fermentációval biogázt állítanak elő, melyet gázmotorra kötve, a telep saját energiaellátását fedezi.	KEHOP 3.	X	X		500	300	800		800	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból	Környezeti ártalmak csökkentése Kökevényi Hulladéklerakó			
	E. AKCIÓTERÜLETEN KÍVÜLI EGYÉB FEJLESZTÉSEK	A keleti városrész akcióterületen kívüli fejlesztései, közterületek színvonaljavítása közmunkások bevonásával		40%	30%	30%	2700	2000	4 700	2000	6 700					
E1.	Gyárvárosi, somogyi, vasasi, hirdi lakóterületek rehabilitációja közmunka bevonásával	A lakóterületek szociális célú rehabilitációja, közterület és közösség fejlesztés	GINOP 5. TOP 6.	X	X	X	1000	1000	2 000	2000	4 000	Építmények állapotának javítása	Fenntartható és javuló életminőség Gyárváros, Somogy, Vasa, Hird			
E2.	Gyárváros alközponti területeinek funkcióbővítő fejlesztése	Puskin tér és Budai vám közötti területek kereskedelmi alközponti szerepének fejlesztése	TOP 2.	X			500	0	500		500	Optimális területhasználat	Építmények állapotának javítása Gyárváros			
E3.	A lakóterületek közterületeinek rehabilitációja álláskeresők, közmunkások bevonásával	A szakmai szervezetek részvétele mellett a munkaerőpiacot kiszorultak tranzitfoglalkoztatás jellegű alkalmazása, képzési háttérrel, betanítással és a tartós foglalkoztatás lehetőségének megteremtésével	GINOP 5. TOP 6.	X	X		1200	1000	2 200		2 200	A foglalkoztatási szint növelése	Egész Pécs területe			
	F. INTÉZKEDÉS TÍPUSÚ PROJEKTEK (KOORMÁNYZÁS)	Adópolitikai, együttműködési intézkedések, a helyi termék-termelés és értékesítés feltételeinek fejlesztése.		100%	0%	0%	1070	0	1 070	0	1 070					
F1.	Az önkormányzati adópolitika átalakítása gazdaságfejlesztési szempontú, vállalkozásbarát adópolitikává	Vállalkozás-barát adminisztráció irányába történő elmozdulás Foglalkoztatási szempontú, patrióta helyi adópolitika kidolgozása és megvalósítása Zöld megoldások gazdasági ösztönzése	TOP 1.	X			30	0	30		30	Pécs tudásintenzív (újra)iparosítása egészség-, környezet-, kulturális-kreatív és gépipari fókusszal	Egész Pécs területe			
F2.	A város gazdaságának meghatározó szereplőivel való önkormányzati együttműködés intézményesítése	Rendszeres egyeztető fórum a pécsi gazdaság meghatározó szereplőivel (virillisták) Rendszeres egyeztető fórum a Kamarával, a PTE-vel városfejlesztési, városüzemeltetési, kutatás-fejlesztési, vállalkozás-fejlesztési, foglalkoztatási, városképviseleti stb. ügyekben	TOP 6.	X			0	0	0		0	Pécs közszolgáltatás alapú gazdasági fejlesztése, a fejlesztéspolitikai rezsím átalakítása	Egész Pécs területe			
F3.	Rövid ellátási lánc kialakításának intézkedései	Helyi termékek termelésének és értékesítésének fejlesztése		X			340	0	340	0	340		Pécs és a városkörnyék			
F3.1.	A helyi termékek felhasználási arányának a növelése a városi közszolgáltatásokban	A helyi termékek előnyben részesítése az önkormányzati és a városi közszolgáltatók beszerzéseiben (pl. közétkeztetés)	TOP 6.	X			20	0	20		20	Helyi termékek és termelők megerősítése	Pécs és a városkörnyék			
F3.2.	Patrióta beszerzési gyakorlat meghonosítása	A Kbt. által meghatározott keretek közt a helyi vállalkozások preferálása az önkormányzati beszerzésekben Helyi vállalkozások ajánlati konzorciumokba szervezésének támogatása A város nagyobb értékű beszerzéseiben való ajánlattétel lehetőségének megteremtése érdekében (építőipar)	VP 5.	X			20	0	20		20	Helyi termékek és termelők megerősítése	Pécs és a városkörnyék			
F3.3.	Város-városkörnyék termelési célú együttműködésének kialakítása, erősítése	A városrész termelői kapacitásainak a felmérése A városrész energetikai kapacitásainak felmérése (agrár-bázisú megújuló energiaforrások) CLLD-típusú együttműködések kialakításának támogatása	VP 5.	X			100	0	100		100	A város-városkörnyék együttműködésében rejlő lehetőségek feltárása	Elsősorban a város környéke, és nem konkrétan Pécs területe			
F3.4.	A helyi termékek piaca jutásának elősegítése, piacszerzési tevékenység	A város- és városkörnyék termelői kínálatának felmérése Helyi piacok szervezése, a szükséges infrastruktúra és promóciós tevékenység biztosítása Mentorálás, facilitálás, tanácsadói programok	TOP 6.	X			200	0	200		200	Helyi termékek és termelők megerősítése	Siklósi külváros, Uránváros, Megyer			

	PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	Időtáv %			Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft					Mely részfelt szolgálja elsődlegesen	Mely részcélokat szolgálja közvetetten vagy másodlagosan	Érintett területek, városrészek
				R	K	H								
				2014-2017	2018-2020	2021-	2014-2017	2018-2020	2014-2020 össz	2021-	Mindössz.			
F4.	Az önkormányzati vagyonnal való aktív vagyongazdálkodás rendszerének kialakítása (SZIT)	Ingatlan-kataszter elkészítése megfelelő tér-informatikai bázison Az elkészült kataszter összevetése a város meghatározó ingatlan tulajdonosainak adatbázisával (Magyar Állam, PTE), integrált ingatlanhasznosítási stratégia készítése Az integrált ingatlan-hasznosítási stratégia alapján a saját erőforrásból fejlesztendő ingatlanok körének meghatározása -SZIT létrehozása, a fejlesztéshez szükséges források biztosítása Önkormányzati bérlások felmérése, a műszaki üzemeltetés átadása a PH-tól a Biokom Nonprofit Kft-nek	KÖFOP 2.	X			500	0	500		500	A városi vagyongazdálkodás fejlesztése		Egész Pécs területe
F5.	45 A társadalmi részvétel fokozása a város fejlesztését szolgáló tervek készítése és megvalósítása terén - Községi tervezés	A stratégia megvalósításának egyes elemei igénylik a lakosság tájékoztatását, a városfejlesztési célok megismerését és a megvalósításban való részvételt. A stratégiai projektek megvalósítását szolgáló helyszíni tervezés során az ott lakók véleményének, szükségleteinek megismerése, valamint a tervek és azok hatásainak megismertetése, a megfelelő kommunikáció vezet a fejlesztések lakossági támogatásához. Az intelligens város célok eléréséhez szükséges a helyi közösségek, civil szervezetek figyelmének az ezzel kapcsolatos témákra való ráirányítása.	TOP 2.5	X			200	0	200		200	A helyi társadalom kulturális tőkájének gyarapítása		A város és vonzáskörzete
	G. INNOVATÍV ÉS HATÉKONY PÉCS: SMART CITY PROJEKTEK	Az SMART CITY alrendszer szervezeti, technikai, partnerségi, informatikai, monitoring, K+F és adatbázis-feltételeinek megteremtése		71%	29%	0%	3180	1300	4 480	0	4 480			
G1.	A SMART CITY célú városmenedzsment szervezeti és technikai feltételeinek kialakítása	A stratégiai és operatív tevékenységek közti munkamegosztás kialakítása. Munkaszervezet és munkakörök kialakítása A főépítési, főkereseti és infrastruktúrát felügyelő főmérnöki munkakörök fejlesztése, a városfejlesztés és tervezés háttérének kialakítása az önkormányzat keretein belül. Mobilizációs központ kialakítása. A tervezés és a vezetés összhangjának biztosítása - Koordináció - A városko(o)rmányzás és a tervezés összhangjának megteremtése	KÖFOP 1.	X	X		1000	500	1 500		1 500	Minden cél		Egész Pécs területe
G2.	Vezető stakeholderek platformja	Azon partnerek rendszeres és szabályozott (intézményesített) együttműködése, akik meghatározó szerepet játszanak a város céljainak elérésében, s együttműködésük ebből a szempontból kulcskérdés. Célja a kölcsönös együttműködési érdekek megfogalmazása, ezek konkrét projektek, intézkedések terén való érvényesítése, a stratégiák, a külső partnerségi viszonyok, az egyedi intézkedések és az információ-kommunikációs-működési területeken végzett tevékenységek összehangolása, optimális erőforrás-gazdálkodáson alapuló dinamikus fejlődés elérése. A kölcsönös érdekek alapja, hogy a város stratégiai dokumentumai az egész városműködésre vonatkozóan határoznak meg célokat és feladatokat, nem húzzák meg azok határát az Önkormányzat közvetlen kompetencia-határai mentén, ezért széles stakeholderi kört érintenek.	TOP 6.3	X			0	0	0		0	Ko(o)rmányzás		A város és vonzáskörzete
G3.	Egy közös városi adatbázis létrehozása	A közös városi adatbázis a stakeholderi platform eredményes működéséhez, a tevékenysége összehangolásához szükséges információs háttér kialakítása	KÖFOP 1.	X			300	200	500		500	Minden cél		A város és vonzáskörzete
G4.	KOMPLEX MONITORING RENDSZER KIFEJLESZTÉSE	Társadalom-, környezet- és gazdaságmonitoring rendszer kifejlesztés		X			300	0	300	0	300	Minden cél		A város és vonzáskörzete
G4.1.	Társadalom-monitoring és a társadalom-fejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása	Rendszerfelépítés: • A kulturális tőke fejlesztése o Bölcsőde, o Óvoda, o Alapfokú oktatás, o Középfokú oktatás, o Felsőfokú oktatás o Szakképzés - szakiskola, - szakközépiskola, - felsőfokú szakképzés, - egyetemi szakképzés, - posztgraduális képzés, - duális képzés feltételrendszere o Kultúra, rekreáció, sport • Közösségi élet, közösségfejlesztés, civil szféra • Szociális gondoskodás • A társadalom egészségi állapota Folyamatok: • Adatbázis létrehozása • Az adatgyűjtés, adatfelvétel, rendszeres és eseti kutatások, modellezések rendjének kidolgozása • Az indikátorok azonosítása, induló és cél-állapotuk meghatározása és követésük • Az elemzés, értékelés, jelentéskészítés, tervezés, döntés-előkészítési javaslatkészítés rendje • A tervek, jelentések, tervek, döntés-előkészítési javaslatok kidolgozása	KÖFOP 1. GINOP 3.	X			100	0	100		100	Felődő társadalom	több cél	A város és vonzáskörzete

	PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	Időtáv %			Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft					Mely részélt szolgálja elsődlegesen	Mely részcélokat szolgálja közvetetten vagy másodlagosan	Érintett területek, városrészek
				R	K	H								
				2014-2017	2018-2020	2021-	2014-2017	2018-2020	2014-2020 össz	2021-	Mindössz.			
G4.2.	Környezeti monitoring rendszer és a környezet fejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása	<p>Rendszerfelépítés:</p> <p>Monitoring rendszer</p> <p>Környezeti rendszer</p> <p>[Természeti környezeti rendszer:</p> <p>Időjárás, csapadék, katasztrófa; Zöld és kék infrastruktúra:</p> <p>Zöld felületi rendszer</p> <p>Vízrendszer (Ivóvíz rendszer, Felszíni vizek, Felszín alatti vizek, Csapadékvíz és vízkezelés rendszere,</p> <p>Kommunális szennyvíz, Egyéb szennyvizek, hulladékvizek)</p> <p>Talajállapotok, talajszennyezés, termőtalaj-védelem;</p> <p>Közvilágítási rendszer, fényszennyezés</p> <p>Zajszennyezés</p> <p>Tájvédelmi program kidolgozása</p> <p>Tájgazdálkodási módszertan kidolgozása</p> <p>Természetes, természetközeli állapotú tájrészletek művi befolyástól, terheléstől való lehetséges maximális mentesítése</p> <p>Közeledésfejlesztési terv kidolgozása</p> <p>Közeledési és úthálózati rendszer</p> <p>Közterületi rendszer (Utak, Terek, közparkok, játszótérek, Erdők, parkerdők, rekreációs területek)</p> <p>Épületek, építmények, területhasználat; Középületek; Lakóterületek, lakóépületek; Épített örökség;</p> <p>Kereskedelmi létesítmények; Ipari, szolgáltató létesítmények]</p> <p>Közszolgáltatási rendszer [Közösségi közlekedési szolgáltatás; Kommunális hulladék-gazdálkodás; Energiaszolgáltatás (Távfűtés, Villamos energia, Gáz, Szilárd tüzelőanyag); IKT szolgáltatások; Kereskedelem]</p> <p>Folyamatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adatbázis létrehozása • Az adatgyűjtés, adatfelvétel, rendszeres és eseti kutatások, modellezések rendjének kidolgozása • Az indikátorok azonosítása, induló és cél-állapotok meghatározása és követésük • Az elemzés, értékelés, jelentéskészítés, tervezés, döntés-előkészítési javaslatkészítés rendje • A tervek, jelentések, tervek, döntés-előkészítési javaslatok kidolgozása 	KÖFOP 1. GINOP 3.	X			100	0	100		100	Egészes környezet	több cél	A város és vonzáskörzete
G4.3.	Gazdasági monitoring rendszer és a gazdaságfejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása	<p>Rendszerfelépítés:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vállalkozások ágazati összetétele • Munkaerő-piaci információk, foglalkoztatás, összetétel, hiányszakmák • Tendenciavizsgálatok, összehasonlítások • Beruházások • Innováció, K+F+I, PTE-vel, innovációs szervezetekkel, PBKIK-val való együttműködés projektjei • Befektetés-akvizíció, gazdaságdiplomácia • Üzleti kapcsolatok rendszere hálózatok • Üzleti szolgáltatások • Vállalkozás-támogatás, befektetés-ösztönzés, pályázati tevékenység <p>Folyamatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Adatbázis létrehozása • Az adatgyűjtés, adatfelvétel, rendszeres és eseti kutatások, modellezések rendjének kidolgozása • Az indikátorok azonosítása, induló és cél-állapotok meghatározása és követésük • Az elemzés, értékelés, jelentéskészítés, tervezés, döntés-előkészítési javaslatkészítés rendje • A tervek, jelentések, tervek, döntés-előkészítési javaslatok kidolgozása 	KÖFOP 1. GINOP 3.	X			100	0	100		100	A város gazdasági alapjainak újráépítése	több cél	A város és vonzáskörzete
G5.	SAKTERÜLETI ELEMZÉSEK ÉS TERVEZÉSEK (ÖNÁLLÓAN MEGVALÓSÍTHATÓ)	Térinformatikai rendszer, többcélú térfigyelő kamerarendszer felállítása, a tudásbázis több irányú hasznosítása, környezeti, társadalmi, gazdasági elemzések elvégzése, tervek kidolgozása		X	X		1460	600	2 060	0	2 060			
G5.1	Térinformatikai rendszer létrehozása és működtetése	Komplex informatikai rendszer kiépítése, műszaki, üzemeltetési, pénzügyi, tulajdoni, és beavatkozási (tervezési) adatokkal való feltöltése	GINOP 3. KÖFOP 2.	X			200	0	200		200	Koordináció - A városko(ormányzás és a tervezés összhangjának	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból	Város és vonzáskörzete
G5.2	Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése a város egész területén	A térfigyelő kamerarendszer több célú adatfelvételi rendszerként funkcionálhat. Elsősorban hagyományos közbiztonsági funkciókat teljesít, de felhasználható lenne pl. a térhasználati, közlekedési, társadalmi jellemzők megfigyelésére is.	GINOP 3. KÖFOP 2.	X	X		200	300	500		500	Fenntartható és javuló életminőség	Integrált helyi társadalom	A város egész területe, mindenekelőtt a központok
G5.3.	A PTE tudásbázisának, innovációs kapacitásainak reál gazdaságba való tudatos integrálása	A PTE bázisán létrejött spin-off és start-up vállalkozások támogatása, Üzlet- és Vállalkozásfejlesztési Központ létrehozása A reál gazdaság fejlesztéséhez igazodó kutatási és képzési profilok kialakítása és megerősítése a PTE-n	GINOP 2. EFOP 3.4	X	X		300	200	500		500	Pécs tudásintenzív (újra)iparosítása egészség-, környezet-, kulturális-kreatív és gépipari fókusszal		Belváros, Siklósi külváros, Szigeti külváros, Kisbalokány, Alsómakár
G5.4.	A városkörnyék ásványvagyonának hasznosíthatósági értékelése a város fenntartható fejlődés szempontjából (különös tekintettel a szén- és uránvagyonra), és a bennük rejlő innovációs potenciál K+F+I programjának kidolgozása	A ásványvagyon mennyiségének, minőségének, kitermelési lehetőségeinek megismerése Az ásványvagyon Pécs és Baranya szempontjából optimális hasznosítási lehetőségei környezeti, társadalmi és gazdasági hatásainak vizsgálata és a fenntartható fejlődés kritériumainak való megfeleltetése A hasznosítást elősegítő K+F+I programok elindítása	GINOP 2. KEHOP 5.	X	X		200	100	300		300	A város és a térség természeti erőforrásaiban (szén, urán, megújuló energiaforrások) rejlő potenciál és a hasznosítási lehetőségek feltárása		Elsősorban a város környéke, és nem konkrétan Pécs területe
G5.5.	A város klímaváltozással szembeni sebezhetőségének vizsgálata	Pécs városklíma-modelljének elkészítése, majd a város klímaváltozással szembeni sebezhetőségének vizsgálata az egyes városrészek épített környezeti valamint, természeti adottságainak figyelembevételével.	TOP 2. KEHOP 1.	X			100	0	100		100	Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás		Pécs és vonzáskörzete

	PROJEKT, PROJEKTCSOPORT TÁRGYA	TARTALOM	Indikatív javaslat - 2014-2020-as operatív programok	Időtáv %			Önkormányzatot terhelő pénzügyi kiadás Mft					Mely részfelt szolgálja elsődlegesen	Mely részcélokat szolgálja közvetetten vagy másodlagosan	Érintett területek, városrészek		
				R	K	H										
				2014-2017	2018-2020	2021-	2014-2017	2018-2020	2014-2020 össz	2021-	Mindössz.					
G5.6.	Közös energiatervezési rendszer kialakítása	Városi szinten létrejön az a koordináló szervezet, amely az energiastratégiának megfelelő operatív célokat, akcióterveket egységes eszkézzel kezeli, a városban folyó projektekkel tisztában van, mindegyiknek ismeri a helyét és szerepét. Egyesíti az energiaszektor stakeholdereit, számukra információt szolgáltat azért, hogy elkerülje a város a párhuzamos beruházásokat, fejlesztéseket, és minden egyes újabb projekt a nagy egész rendszer hasznos elemeként kerüljön megvalósításra. A város a hozzájárulását az ilyen módon tervezett projektekhez adja, biztosítva ezzel a rendszerszintű építkezést. Előnyként azt kínálja fel, hogy az ilyen módon előállt tudásbázisból részesedhetnek azok, akik a stratégia mentén kívánnak dolgozni és ezt megkönnyíti számukra a koordináló szervezet. A koordináló szervezet szoros együttműködésben van a megye hasonló típusú, hasonló szerepet betöltő szervezetével, és így a város és a közvetlen vonzáskörzete összehangoltan képes fejleszteni az együttes energiastratégiáját. A koordináló szervezet törekszik arra, hogy a decentralizált rendszerek kiépítése érdekében, a stratégiának megfelelően alakítsa ki a szabályozórendszert, még akkor is, ha az nem illeszkedik az országos rendszerhez.	KEHOP 5.	X			50	0	50		50	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból	több cél	A város és vonzáskörzete		
G5.7.	Levegőtisztaság monitorozása és javítását szolgáló intézkedési terv kidolgozása	Monitoring rendszer fenntartása, forgalomtechnikai változások bevezetése, gyalogos és kerékpáros forgalom arányának a növelése, a városkörnyéki mezőgazdasági területeken az erdők és gyepek arányának növelése	GINOP 3. KÖFOP 2.	X			30	0	30		30	A környezeti ártalmak csökkentése	Klímaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	Pécs és vonzáskörzete		
G5.8.	A zajszennyezés monitorozása és csökkentésének intézkedési terve	Zajszennyezés monitorozása, a kapott adatok feldolgozása, egységes szerkezetbe foglalása, az adatok széles körű hozzáférhetőségének biztosítása	GINOP 3. KÖFOP 2.	X			50	0	50		50	A környezeti ártalmak csökkentése		Pécs		
G5.9.	A város zöld- és kékfelületi rendszerének megújítását szolgáló komplex rendszerterv elkészítése	A zöld- és kékfelületi rendszer átalakítása, fejlesztése méreteinél és költségvetésénél fogva több részletben valósítható meg, részben az akcióterületekhez kötötten, részben azokon kívüli egységekként. A rendszer összehangolt, integrált hatása és az egyenletes hozzáférés érdekében a tervezett döntések potenciális egészséghatásaira. Az egészségfejlesztési terv kidolgozása az egészségképre alapozódik. Az egészségkép adatainak és információinak felhasználása megteremti a lehetőséget egyrészt a feltárt problématerületeken történő cselekvés kezdeményezéséhez, másrészt a hatékony beavatkozásokhoz szükséges további kutatásokat generálhat.	GINOP 3. KÖFOP 2.	X			100	0	100		100	A környezeti ártalmak csökkentése	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Egész Pécs területe		
G5.10.	Városi fényszennyezési térkép elkészítése	Fényszennyezés térkép készítése	GINOP 3. KÖFOP 2.	X			30	0	30		30	A környezeti ártalmak csökkentése		Egész Pécs területe		
G5.11.	Egészségvédelmi program	Az egészségfejlesztési tervezés célja, hogy a helyi szakpolitikai koncepciók, stratégiák, és középtávú tervek készítése és megvalósítása során az egészségvédelmi szempontok prioritásként érvényesülhessenek, és így már a döntés-előkészítés szakaszában ráirányuljon a döntéshozói figyelem a tervezett döntések potenciális egészséghatásaira. Az egészségfejlesztési terv kidolgozása az egészségképre alapozódik. Az egészségkép adatainak és információinak felhasználása megteremti a lehetőséget egyrészt a feltárt problématerületeken történő cselekvés kezdeményezéséhez, másrészt a hatékony beavatkozásokhoz szükséges további kutatásokat generálhat.	EFOP 1.9	X			100	0	100		100	Fenntartható módon javuló életminőség		Egész Pécs területe		
G5.12.	Komplex fenntarthatósági kritériumrendszer kidolgozása	Az építési engedélyek, fejlesztések támogathatóságának elbírálásához szükség van egy kritériumrendszer kidolgozására, amely alapján objektív városi álláspontot lehet kialakítani. A szempontrendszer elősegíti a potenciális befektetői kör kiválasztását, a fejlesztési szándékokról való előzetes állásfoglalást, mivel a rendszer révén a fejlesztés sok oldalú hatásának (épített és természeti környezetre, foglalkoztatásra, közlekedésre, kultúrára, jövedelmekre gyakorolt hatás, preferált ágazathoz tartozás, stb.) mérlegelése előzetesen elvégezhető úgy a befektetési szándékozók, mint a város által. A kritériumrendszer alapját képezheti olyan helyi ösztönzőrendszer kialakítása is, amely elősegíti a stratégiának megfelelő gazdasági szerkezet kialakítását.	KÖFOP 1.	X			100	0	100		100	Minden cél				
G6	Változásmenedzsment	A Településfejlesztési koncepció és az ITS a város jelenlegi működéséhez képest szellemében és a gyakorlatában paradigmaváltás értékű fordulatokat tartalmaz. A hanyatló folyamatok megfordítása, új vezetési és működési szellemiség és módszertan nem vezethető be sikeresen, ha nem kerül kidolgozásra és megvalósításra egy professzionális átvezetési és váltási program. A változásmenedzsment elméletének s professzionális alkalmazásának relevanciáját megalapozza, hogy a változások időkeretét a negatív folyamatok intenzitása és a változások hatékony finanszírozásához rendelkezésre álló középtávú EU-tervezési ciklus erősen behatárolja.	KÖFOP 1.	X			120	0	120		120	Ko(o)rmányzás		Egész Pécs területe		
	Projektek mindösszesen						35%	50%	15%	43850	63360	107 210	19420	126 630		

Városrészek	Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása		
	1.	2.	3.
	Klimaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Környezeti ártalmak csökkentése
I. Belső városrészek 1. Belváros	A városi hősziget jelenségének leginkább kitett városrész. Előzetes vizsgálatok szerint a nem beépített külső területekhez képest a napi minimum hőmérséklet akár 6-10 °C fokkal is melegebb lehet. A beépített és burkolt felületek aránya nagyon magas a zöld- és kékfelületek rovására. Törékedni kell az árnyékolásra, az átszellőzés biztosítására valamint a zöld- és kékfelületek minél nagyobb arányára.	A zöldfelületek jórészt a Székesegyház környékére összpontosulnak, mesterséges vízfolyások, vízfelületek csak mérsékelten enyhítik a beépítettségéből fakadó hátrányokat. A magánterületi zöldfelületek rohamos csökkenése tapasztalható a belvárosi lakóingatlanok felújítása során. A meglévő zöldállomány megóvása (pl. Szent István tér), fásítás a lehetséges helyeken, (akár építészeti megoldásokkal: pl. növényfalakkal) és a meglévő növényállomány intenzifikálása a fő feladat. A kék felületek (csobogók, szökőkutak) számának növelése szintén javasolt.	Az NOx, PM10, valamint felszínközeli ózon légszennyező anyagok mért értékei a határértéket rendre meghaladják. A főbb közlekedési útvonalak mentén a zajszennyezés 12-17 dB-lel nagyobb a megengedetté. Főként a közlekedésből eredő emissziókra tud a város hatni komplex megoldásokkal (pl. forgalomkorlátozás és -szabályozás, az átszellőzés javítása, tömegközlekedés fejlesztése). A fényszennyezés mértéke - tekintettel a sűrű beépítésre és az intenzív közvilágításra - vizsgálendő.
I. Belső városrészek 2. Siklósi külváros	Térszerkezeti vegyes terület, ugyanakkor közvetlen kapcsolódása a Belvároshoz kiemelt fontosságúvá teszi a klímaváltozás hatásaihoz történő adaptációban. Alacsony zöldfelületi intenzitása, a burkolt felület magas aránya és a hőhóbcsoport források nagy száma miatt a klímaváltozással szemben valószínűleg nagyobb kitettségű terület. A zöldfelület arányának növelése, a meglévő zöldfelületek intenzifikálása, az átszellőzés biztosítása és a közlekedés mérséklése mindenképpen javíthat a helyzetén.	Alapvetően lakó- és vegyes ipari terület, területhasználati funkcióját tekintve egyre inkább a nagyvárosias funkciók jellemzik. Jelentős szerepe lehet P+R parkolók létesítésében, a Belvárost tehermentesítő közlekedési utak létesítésében, ügyelve arra, hogy a meglévő zöldligetes állományát megtartsuk, a lehetséges helyeken a cserjésítés-fásítást vagyis a növényállomány intenzitását növelni szükséges. Centrum parkoló, Rákóczi úti parkoló esetében mélygarázs lehetőségét javasolt megvizsgálni felszíni park létrehozásával. A lakóövezetekben a beépítés mértékét növelni nem szabad. 6-os út mentén a lehetséges helyeken fasor telepítése javasolt.	A városrészt átszeli a város közlekedési É-D tengelyét képező Siklósi út, mely mentén jelentős a zaj és légszennyezés. Vizsgálni érdemes a felújítóra zajvédő fal kiépítését. A Bajcsy-Zsilinszky- Rákóczi út D-i területe szintén jelentős közlekedési útvonal. Ennek mentén a környezeti ártalmak csökkentése érdekében - minden lehetséges módon- növelni kell a növényállományt. A jelenlegi Vásárcsarnoktól délre eső terület a jövőbeni intermodális csomópont létesítésének célterület, mely jelentős mértékű fejlesztése lenne a tömegközlekedési hálózatok összekapcsolása terén.
I. Belső városrészek 3. Iszpartalja	A Belvárossal és a Szigeti külvárossal együtt jelentős hőszigetelt alkot a város szívében. Sűrű beépítettségű és nagy forgalmú területek váltakoznak rajta, jelentős a burkolt felületek aránya. Becslésünk szerint a klímaváltozásnak nagyban kitett városrész. A Mártírok útja és a vasút között, valamint a Verseny utca mentén jelentős potenciállal rendelkezik a zöldfelületek bővíthetőségét tekintve.	Alacsony zöldfelületi arány jellemzi. A Mártírok útjától délre eső területen valamint a Verseny utca mentén jelentős potenciállal rendelkezik a zöldfelületi arány növelésére. Sportszarnok környékén a növényzet megújítása, kiegészítése mind esztétikai, mind klimatikus szempontból fontos feladat. A Verseny utcai sportlétesítményektől D-re eső területen csapadéktározó létesítésére van lehetőség.	A környezeti ártalmaknak leginkább a Mártírok útja a kitett terület. A légszennyező anyagok csökkentése érdekében kiemelt fontosságú az ettől D-re eső terület minél intenzívebb növényesítése, a burkolt felületek arányának csökkentése, az átszellőzés biztosítása és az átmenő forgalom mérséklése. A fényszennyezés mértéke tekintettel a sűrű beépítésre és az intenzív közvilágításra - vizsgálendő.
I. Belső városrészek 4. Szigeti külváros	A Belvároshoz közelebb eső, sűrű beépítettségű városrészben elhanyagolható mértékű a zöldfelületek aránya. A Hungária út, Kórház tér különösen forgalmas terület, az átszellőzés a keskeny utcákon keresztül nem megoldott. Becslésünk szerint a klímaváltozás hatásainak ez a terület erősen kitett, ahol jelentős állapotjavulás az észak-déli légáramlási folyosó megnyitásával lenne elérhető. A Szigeti út menti kertés házas övezetben a zöldfelületek temperáló hatása jobban érvényesül.	A Rókus utca környékének megóvása illetve fejlesztése, a lakótelepi társasházak közötti zöldfelületek intenzifikálása, aktív human rekreáció szolgáltató fejlesztése indokolt lenne.	A Szigeti út környéke, valamint a Kórház-tér levegő- és zajvédelmi szempontból az egyik legszennyezettebb terület. A szennyezés mérséklésének fontos eleme lehet a városrész tömegközlekedésének fejlesztése, a kerékpárút "továbbgondolása" és bekötése a város egyéb területeihez, a gyalogosforgalom erősítése. A fényszennyezés mértéke - tekintettel a sűrű beépítésre és az intenzív közvilágításra - vizsgálendő.
I. Belső városrészek 5. Budaváros - Ledina	A Budaváros sűrű beépítettségű, keskeny és a hegyoldali hűvös légáramlásra merőleges utcahálózatú nagyban növeli a klímaváltozás negatív hatásaival szembeni kitettségét. Mivel az utcák jórészt növénymentesek, ezért a magánházak kertjeinek zöld felülete nagy jelentőségű. Ezek beépítésének tilalma, továbbá a növényzetük intenzifikálása mindenképpen ajánlott. A városrészi utcák növényesítését meg kell oldani. A Ledina zöldfelületének megóvása szintén lényeges eleme a klímadaptációnak. A Búza tér intenzív növényesítése szintén megoldást jelenthet.	Ledina zöldfelületének megóvása, a terület rekreációs célú fejlesztése javasolt. A Felsővármház feletti területen (Dugonics utca, Vöröskereszt u.) rendszeres visszatérő problémát okoznak a villámárvizek, a lefolyó csapadékvízek elvezetésének megoldatlansága. Mivel Budai városrész utcái jórészt növénymentesek, azok növényesítését meg kell oldani. A lehetséges helyeken fasor telepítése javasolt, máshol intenzív cserjesáv létesítése. A Búza tér intenzív növényesítése szintén megoldást jelenthet, összeköttetést teremtve ezáltal Balokány jelenlegi zöldfelületével.	A Zsolnay- út környéke a legelterheltebb közlekedési tengely, jelentős a levegőszennyezés és zajterhelés. Ennek a tengelynek a tehermentesítése szükséges. A Felsővármház utcai kerékpárút további irányokba történő bekötése. A fényszennyezés mértéke - tekintettel a sűrű beépítésre és az intenzív közvilágításra - vizsgálendő.
I. Belső városrészek 6. Budai külváros	A viszonylag jelentős zöldfelületi arány, a kitettségének kedvezőbb, délkeleti iránya és a burkolt felületek alacsony volta miatt a klímaváltozás negatív hatásainak közepesen kitett terület.	A Balokány valamint a Tüskésrét összefüggő zöldfelületi rendszerével való összekapcsolása jelentős zöldfolyosót eredményezne az észak-déli tengelyben. Javasolt a záportározók kialakítása, és a zöldfelületek részleges kihasználása rekreációs célokra.	Déli határa a Zsolnay V. út, a legelterheltebb városi közlekedési tengely, kiugró levegő- és zajszennyezettségű mutatókkal. Tehermentesíthető lenne, ha a Zsolnay V. út K-i szakasza össze lenne kötve a Tüskésréti úttal.
I. Belső városrészek 7. Kisbalokány	Cél a jelenlegi zöldállomány megóvása, gondozása. A klímaváltozás hatásainak mérséklése kedvező adottságai miatt várható.	Javasolt a Kisbalokány zöldfelületei összeköttetésének biztosítása Tüskésréttel, lehetőség szerint a Búza-térrel, Kodály központon. A meglévő Balokányi kert kondicionáló zöld- és kékfelületi (egyetlen nagyobb vízfelület a Belváros közelében) nem csökkenhetnek, lehetőség szerint a zöld felületek intenzifikálása történjen meg a 3-szintű növényállomány kiterjesztésével. Fontos feladat a zöldfelület human rekreációs célú használatának fejlesztése, és a vízfelületek megőrzése, rekreációs célú hasznosítása.	A 2. pontban ismertetett összefüggő zöldfelületek létrehozása kiemelt fontosságú a Zsolnay V. úton lévő közlekedésből eredő környezeti ártalmak csökkentésében. A fényszennyezés mértéke - tekintettel a sűrű beépítésre és az intenzív közvilágításra - vizsgálendő.
II. Nyugati városrészek 1. Újmeckelja	Jelentősebb zöld felületekkel (magánkertek és lakótömbök közti zöld felületek) rendelkező terület. Leszámlítva néhány jelentősebb beépítettségű részt (pl. Koch Valéria Iskolaközpont), a zöld felületek arányából a klímaváltozással szembeni kitettségét alacsonyabbra becsülik.	A városrész sűrűn beépített, jelentősebb parkjai nincsenek, bár a nyugati felének lakótömbjei között a zöld felületek aránya jelentős. Ezek intenzifikálása, valamint a Szigeti út mentén nagyobb arányú cserjésítés-fásítás mérsékelhetné a közlekedés negatív hatásait. PMFC pálya környezetének intenzív növényesítése javasolt.	A Szigeti út környezete jelentős átmenő forgalommal terhelt, az út menti zöldfelületek növényzeti intenzitásának növelése mérsékelhetné a közlekedésből származó levegő- és zajszennyezés mértékét.
II. Nyugati városrészek 2. Uránváros	Jelentős, intenzív zöldfelülettel rendelkezik. Fekvéséből, a zöldfelületek arányából és az épített környezet jellemzői alapján a klímaváltozás negatív hatásainak kevésbé kitett városrésznek becsülik. A zöldfelületi intenzitását növelni szükséges.	Jelentős arányú zöldfelülettel rendelkezik, melyek intenzifikálását, különösen a Péchy B. tér területén javasolt növelni. A zöldfelületekhez kapcsolódó human rekreációt szolgáló szolgáltatások fejlesztését a közösség igényeivel összhangban célszerű elvégezni. A Műjégy pálya környékének revitalizációja, közösségi tér kialakítása, a zöldfelület megóvása, valamint összefüggő, intenzív zöldfelület létrehozása- és ezáltal a kapcsolat biztosítása a Sportszarnok melletti zöldfelülettel, mindenképpen javasolt.	Uránváros jelentősebb környezeti terheltsége főként a 6-os út mentén, illetve az Ybl M. úton jelentkezik. A lakóépületek távolsága azonban a közlekedési tengelytől elégséges. További javulás érhető el a tengelyek közvetlen környezetében a növényzet intenzifikálásával. A terület tömegközlekedési szempontból jól ellátott. Mivel azonban kedvelt lakóhely az egyetemisták között, a kerékpáros közlekedés fejlesztése mindenképpen célszerű.
II. Nyugati városrészek 3. Kovács telep	Sűrű beépítettségű, kedvezőtlen szerkezetű városrész, a klímaváltozás negatív hatásaival szemben becsülésünk szerint nagyobb kitettségű terület. A meglévő zöldfelület megóvása a cél, valamint annak intenzifikálása: pl. Béke-park. A város határán lévő szántók erdősítése közvetlenül is érinti ezt a városrészt, javítva adottságait.	Noha sűrű beépítése miatt új zöldfelületek létesítésére csak korlátozottan van mód a lakóterületen, a szomszédos Béke-park cserjésítés-fásítása, valamint a várost Dny-ról a Nyugati Ipari úttal határos szántók erdősítése kedvező hatással lehet a városrésze. A kék infrastruktúra további fejlesztési területe lehet a Patacsi-vízfolyás kiaknázása.	A városi légszennyezési modell alapján a városrész légszennyezettség tekintetében erősen érintett terület. A főként közlekedési eredetű szennyezőanyagok hatását a közeli mezőgazdasági területekről besorolt magas pollenkoncentrációjú légtömegek tovább súlyosbítják. Ez ellen mezővédő erdősávok, vagy még inkább, kiterjedt, zárt lomboserdők állományai hatékony védekezőeszközök jelentenek.

Városrészek	Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása		
	1.	2.	3.
	Klimaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Környezeti ártalmak csökkentése
II. Nyugati városrészek 4. Rácváros	A terület É-i oldalán lévő lakóövezet jelentős zöldfelületi borítással (kertek) rendelkezik, a kertek arányának megőrzése, a kertek diverzitásának, fával való borítottságának növelése mindenképpen cél lehet. A Jakabhegy felől az éjszakai légáramlatok mérsékelhetik a klímaváltozás kedvezőtlen hatásait.	A terület É-i oldalán lévő lakóövezet kertek állományának megőrzése, a kertek diverzitásának növelése, növényzetének intenzifikálása, fasorok telepítése lehet az útja a zöld infrastruktúra fejlesztésének. A hegyoldalról lefolyó csapadékvíz helyben tartása, közösségi, illetve egyedi esőgyűjtők elterjesztése a városrészen kedvező hatással lenne a csapadékvízrel történő gazdálkodásra városi szinten is.	Lég- és zajszennyezettség tekintetében kedvezőtlen adottságú terület a fő közlekedési utak mentén (6-os út, Rácvárosi és Pellérdi utak). A városrész fejlesztésének célja lehet az út menti területeken a növényzet intenzifikálása, az utat közvetlenül övező területeken inkább ipari célú létesítmények telepítése.
III. Mecsek-Nyugat 1. Patacs	Az újonnan beépített területeken, a laza beépítés ellenére, az építéssel párhuzamosan a fejlett, intenzív zöldterület létrehozása elmaradt. A burkolt felületek arányának növekedését célszerű lenne elkerülni. A csapadékvisszatartás házi, illetve közösségi csapadékgyűjtők telepítésével megoldandó feladat. A klímaváltozás negatív hatásai közül villámárvizekkel érintett terület.	Patacs zöldállománya a közösségi zöldfelületek kialakításával és az utak menti fásítással fejlesztendő. A 6-os úttól délre eső területek erdősítésével jelentős mértékben javítaná Pécs-Nyugat zöld infrastruktúráját.	A 6-os út által érintett terület. A közlekedésből adódó lég- és zajszennyezésnek kitett terület. Az út menti zöld felületeken a növényzet intenzifikálása mindenképpen ajánlott.
III. Mecsek-Nyugat 2. Szentmiklós	Elsősorban a villámárvizekkel érintett terület. Zöldfelületi állapot a Mecsek egység zöld területének közelsége miatt kielégítő.	Jellemzően kertek beépítettségű, illetve a 6-os út mentén ipari terület. A kertek övezet beépítettség arányát növelni nem szabad, a kertek házak zöldterületeinek diverzitását tudatformálással célszerű növelni. Csapadékgyűjtő egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolt.	A 6-os út által érintett terület. Cél, az út menti területeken a növényzet intenzifikálása. A terület tömegközlekedési lehetősége a "fonódó hálózat" kialakításával jelentősen javultak.
III. Mecsek-Nyugat 3. Zsebedomb	A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható. A beépítettség arányát a klímaadaptációs képesség megőrzése végett növelni nem célszerű.	Jellemzően kertek beépítettségű, illetve a 6-os út mentén ipari terület. A kertek övezet beépítettség arányát növelni nem szabad, a kertek házak zöldterületeinek diverzitását tudatformálással célszerű növelni.	A 6-os út által érintett terület. Cél, az út menti területeken a növényzet intenzifikálása. A terület tömegközlekedési lehetősége a "fonódó hálózat" kialakításával jelentősen javultak.
III. Mecsek-Nyugat 4. Deindol	A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható. A beépítettség arányát a klímaadaptációs képesség megőrzése végett növelni nem célszerű.	Jellemzően kertek beépítettségű terület. A kertek övezet beépítettség arányát növelni nem szabad, a kertek házak zöldterületeinek diverzitását tudatformálással célszerű növelni.	A területen környezetvédelmi szempontból nem releváns.
III. Mecsek-Nyugat 5. Donátus	A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek diverzitásának növelése.	Jellemzően kertek beépítettségű terület. A kertek övezet beépítettség arányát növelni nem szabad, a kertek házak zöldterületeinek diverzitását tudatformálással célszerű növelni.	A terület környezetvédelmi szempontból nem releváns.
III. Mecsek-Nyugat 6. Kismélyölgy	A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek diverzitásának növelése.	Kertes övezet, a beépítettség arányát növelni nem szabad.	A terület környezetvédelmi szempontból nem releváns.
III. Mecsek-Nyugat 7. Szentkút	A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek diverzitásának növelése.	Kertes övezet, a beépítettség arányát növelni nem szabad.	A terület környezetvédelmi szempontból nem releváns.
III. Mecsek-Nyugat 8. Makár	A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek diverzitásának növelése.	A Makár hegy északi és nyugati oldalának erdőszűlő területeit meg kell óvni, a beépíthetőséget korlátozni kell, a jelenlegi kertek diverzitását növelni kell.	A területet D-ről a Szigeti út határolja mely jelentős forgalmi tengely. Ennek hatásait mérsékelendő, a zöld felületeket meg kell óvni.
III. Mecsek-Nyugat 9. Ürög	A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek diverzitásának növelése.	Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a Magyarárói út mentén intenzív növényfav telepítése a lehetőségekhez mérten. Cél a beépíthetőség szigorú korlátozása, a jelenlegi kertek diverzitásának növelése, valamint a lezúduló csapadékvizek megtartása.	A területet D-ről a 6-os út határolja, mely jelentős forgalmi tengely, így jelentős zaj- és légszennyezőst generál. Ennek hatásai a 6-os út menti zöld felületek intenzifikálásával mérsékelhetőek.
IV. Mecsek-Közép 1. Bálics	A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek diverzitásának növelése.	Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, a jelenlegi kertek diverzitásának növelése, valamint a lezúduló csapadékvizek megtartása.	Környezetvédelmi szempontból nem releváns.
IV. Mecsek-Közép 2. Szkókó	A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek diverzitásának növelése.	Aggályos az egyre nagyobb arányú beépítés a meglévő zöldterületek kárára. A beépítésknél a zöldállomány megőrzése kiemelt fontosságú kell hogy legyen, hasonlóképpen az újonnan létesülő kertek diverzitásának növelése. A burkolt felületek csapadékvíz-elvezetését meg kell oldani.	Környezetvédelmi szempontból nem releváns.
IV. Mecsek-Közép 3. Csoronika	A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámárvizekkel érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek diverzitásának növelése.	Aggályos az egyre nagyobb arányú beépítés a meglévő zöldterületek kárára. A beépítésknél a zöldállomány megőrzése kiemelt fontosságú kell, hogy legyen, hasonlóképpen az újonnan létesülő kertek diverzitásának és fászáruakkal történő beültetésének növelése. A burkolt felületek csapadékvíz-elvezetését meg kell oldani. A PTE épülettömbjei körül az intenzív növényesítés ajánlott.	D-i részén a PTE illetve az egészségügyi intézmények által generált nagy forgalom miatt kell számolni környezetterheléssel.
IV. Mecsek-Közép 4. Rókusdomb	A területnek fontos szerepe van abban, hogy a Mecsekről leáramló hidev légáramlatokat a területen már meglévő, illetve a fejlesztési terv keretében intenzifikált zöldterületeken keresztül a városba vezesse.	A jelentős beépítettség ellensúlyozására a meglévő zöld felületeket intenzifikálni (cserje- és lombkoronaszintű borítást növelni) kell. A humán rekreációs célú használat bővítése szükséges a városrész élhetőbbé tétele szempontjából.	D-i részén a Kodály Zoltán út meglehetősen forgalmas közlekedési tengely. A Rókus domb D-i részének (Damjanich-Radnics- Kodály Z. út által határolt terület) növényi intenzifikálása szükséges.

Városrészek	Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása		
	1.	2.	3.
	Klimaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Környezeti ártalmak csökkentése
IV. Mecsek-Közép 5. Mecsekoldal	A területnek fontos szerepe van abban, hogy a Mecsekről leáramló hűvös légáramlatokat a területen már meglévő, illetve a fejlesztési terv keretében intenzifikált zöldterületeken keresztül a városba vezesse. Az épített környezet hatását a légáramlatok akadályozásában vizsgálni kellene. A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámvizekkel is érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi csapadégyűjtő ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek diverzitásának növelése.	A területnek fontos szerepe van abban, hogy a Mecsekről leáramló hűvös légáramlatokat a területen már meglévő, illetve a fejlesztési terv keretében intenzifikált zöldterületeken keresztül a városba vezesse. Fontos cél a mecseki erdő jelenlegi sávjának megőrzése.	A területnek fontos szerepe van abban, hogy a Mecsekről leáramló hűvös és egyben tiszta légáramlatokat a területen már meglévő, illetve a fejlesztési terv keretében intenzifikált zöldterületeken keresztül a városba vezesse.
IV. Mecsek-Közép 6. Havihegy	A területnek fontos szerepe van abban, hogy a Mecsekről leáramló hűvös légáramlatokat a területen már meglévő, illetve a fejlesztési terv keretében intenzifikált zöldterületeken keresztül a városba vezesse. A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámvizekkel is érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi csapadégyűjtő ciszternák telepítése javasolható.	A területnek fontos szerepe van abban, hogy a Mecsekről leáramló hűvös légáramlatokat a területen már meglévő, illetve a fejlesztési terv keretében intenzifikált zöldterületeken keresztül a városba vezesse. Az utak menti zöldfelületek állapota javítandó, intenzifikálása szükségesnek látszik. Villámvizek megelőzése céljából egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolt. A beépítés jelenlegi arányát növelni nem szabad.	Az átszellőzés biztosításával a légszennyezettség mértéke csökkenthető.
IV. Mecsek-Közép 7. Piricszma	A területnek fontos szerepe van abban, hogy a Mecsekről leáramló hűvös légáramlatokat a területen már meglévő, illetve a fejlesztési terv keretében intenzifikált zöldterületeken keresztül a városba vezesse.	Cél a jelenlegi zöldfelület megőrzése. Az utak mentén fasorok telepítése javasolt, a növényfav intenzifikálása szükséges. Villámvizek megelőzése céljából egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolt. A beépítés jelenlegi arányát növelni nem szabad.	A Hársfa út zajvédelmi szempontból kritikus, a lakóingatlanok elhelyezkedése az úthoz nagyon közeli.
V. Mecsek-Kelet 1. Gyűkés	Cél a jelenlegi zöldfelület megőrzése.	Az utak menti zöldfelületek állapota javítandó, intenzifikálása szükségesnek látszik. Villámvizek megelőzése céljából egyedi és közösségi ciszternák telepítése javasolt. A beépítés jelenlegi arányát növelni nem szabad.	Környezeti ártalmakkal jellemzően nem érintett terület.
V. Mecsek-Kelet 2. Pécsbánya	Cél a jelenlegi zöldfelület megőrzése. A rekultivált terület tájba illesztésénél fontos szempont, hogy a Lámpásvölgy, Gesztenyés jelenlegi zöldfelületi állományával összeköttetést teremtsen. A klímaváltozás negatív hatásainak becslésünk szerint kevésbé kitett területe.	A területen lévő bányaterület rekultivációja kulcsfontosságú a felszín alatti vízbázisok, a tájrehabilitáció, tájba illesztés és az esetleges csapadékvíz-megfogás szempontjából. A beépítés jelenlegi arányát növelni nem szabad.	A területen lévő bányaterület rekultivációja kulcsfontosságú, mind a felszín alatti vízbázisok, a tájrehabilitáció, tájba illesztés és az esetleges csapadékvíz-megfogás szempontjából. A felszíni vizek tisztaságának monitorozása, a meder revitalizálása kiemelt feladat.
V. Mecsek-Kelet 3. Rigóder	A klímaváltozás negatív hatásai közül a villámvizekkel is érintett terület, a hegyoldali településrészen egyedi csapadégyűjtő ciszternák telepítése javasolható. Fontos szempont a zöldterületi állomány megőrzése, a beépíthetőség szigorú korlátozása, valamint a jelenlegi kertek diverzitásának növelése.	A területnek fontos szerepe van abban, hogy a Mecsekről leáramló hűvös légáramlatokat a területen már meglévő, illetve a fejlesztési terv keretében intenzifikált zöldterületeken keresztül a városba vezesse	D-i pereme a Hársfa út, melynek tehermentesítése szükséges.
VI. Keleti városrészek 1. Diós	A területnek fontos szerepe van abban, hogy a Mecsekről leáramló hűvös légáramlatokat a területen már meglévő, illetve a fejlesztési terv keretében intenzifikált zöldterületeken keresztül a városba vezesse. A beépítettség aránya tovább nem növelhető.	A Puskin tér revitalizációja, a kollégium területén lévő sportpályák rekreációs célú hasznosítása javasolt. Meglévő zöld felületek gondozása-intenzifikálása szükséges.	D-ról a Zsolnay V. út terheltsége a jelentős környezeti tényező.
VI. Keleti városrészek 2. Meszes	A klímaváltozás negatív hatásainak elsősorban a sűrű beépítettségű területek lesznek kitéve. A csapadék helyben tartása a burkolt felületek arányának csökkentésével, egyedi csapadégyűjtő ciszternák létesítésével megoldandó.	A várost keletről öveze egy a Gesztenyés-Czerék-völgy-Névtelen utca területén átívelő összefüggő zöldterületi állomány. A Névtelen utca végi völgy (Meszes-dűlő) fásítása szükséges. A Meszes patak revitalizációja, a burkolt felületek csapadékelvezetése megoldandó feladat. Főbb útonalaki menti intenzív növénytelepítés javasolt.	A Zsolnay- út környéke a legterheltebb közlekedési tengely, jelentős a levegőszennyezés és zajterhelés. Ennek a tengelynek a tehermentesítése szükséges. Szintén jelentős környezeti terhelést jelent a Komlói út környéke, ahol lehetséges az út tervezés területek minél intenzívebb növényesítésére van szükség.
VI. Keleti városrészek 3. Szabolcs	A csapadék visszatartása egyedi és közösségi ciszternákkal megoldandó feladat.	Cél a jelenlegi zöldfelület megőrzése.	Környezeti ártalmakkal jellemzően nem érintett terület.
VI. Keleti városrészek 4. Szabolcsi Zártkert	Klimaváltozás negatív hatásaival jellemzően nem érintett terület.	Cél a jelenlegi zöldfelület megőrzése.	Illegális hulladéklerakók felszámolása, a további szennyezés megelőzése szükséges.
VII. Újhegy 1. Újhegy	Cél a jelenlegi zöldfelület megőrzése.	Cél a jelenlegi zöldfelület megőrzése, a beépítéseknél a mostani zöldfelületi arányok megtartása. Az Úszógi út mentén jelentős zöldfelületi potenciál található, ennek fejlesztése kedvező hatással lenne a keleti városrész É-D irányú átszellőzésére.	Környezeti ártalmakkal jellemzően nem érintett terület.
VIII. Keleti gazdasági terület 1. Basalamom	Klimaváltozás negatív hatásaival jellemzően nem érintett terület. A terület zöld felületei a Balokány-Tüskésrét-Basalamom tengelyben csökkenthetik a kedvezőtlen városi klíma kialakulását.	Cél a Balokány-Tüskésrét-Basalamom összefüggő zöldterület létrehozása.	É-ről a Zsolnay Vilmos út, míg K-ről a Mohácsi út határolja, ám a környezeti terhelés nem érint lakóterületet.
VIII. Keleti gazdasági terület 2. Gyárváros	Gyárváros összekötő szerepet tölt be a Meszes-Balokány-Tüskésrét több városrész összekötő, összefüggő zöldfelületi gyűrű létrehozásában, a városi klíma temperálásában lehet jelentős szerepe.	A meglévő zöld felületek átgondolt rendezése, intenzifikálása javasolt, mely területek fontos összekötő szerepet tölthetnek be a Meszes-Balokány- Tüskésrét több városrész összekötő, összefüggő zöldállományi felület létrehozásában.	A Zsolnay- út környéke a legterheltebb közlekedési tengely, jelentős a levegőszennyezés és zajterhelés. Ennek a tengelynek a tehermentesítése szükséges a Tüskésrét felé új, kelet-nyugati irányú, a városszerkezetben is meghatározó forgalmi út kiépítésével.
VIII. Keleti gazdasági terület 3. Úszóg	A célok megvalósítása szempontjából nem releváns terület.	Az Úszógi út mentén a jelentős zöldfelületi potenciál fejlesztésével létrejöhet az D-i területek felé való összeköttetés. Erdősítésre alkalmas területek megvizsgálása. Tő és lovarda környékének rekreációs célú fejlesztése javasolt.	A célok megvalósítása szempontjából nem releváns terület.
VIII. Keleti gazdasági terület 4. Úszógi tározó major	A célok megvalósítása szempontjából nem releváns terület.	A célok megvalósítása szempontjából nem releváns terület.	A célok megvalósítása szempontjából nem releváns terület.
IX. Pécsi-víz mente 1. Balokány	A hősziget jelenségének egyáltalán nem kitett terület, cél ennek a felületnek a megőrzése. Kiemelt fontosságú, hogy Balokány zöldfelületét megőrizzük, ezáltal összefüggést teremtsen Kisbalokány, Meszes, Tüskésrét zöldfelületi állományával. Ez a zöldfelületi nagyság képes lehet arra, hogy az általa termelt hűvösebb és tiszta levegő természetes áramlás formájában elinduljon a város felé, elősegítve ezzel a város átszellőzését.	Kiemelt fontosságú, hogy Balokány zöldfelületét megőrizzük, ezáltal összefüggést teremtsen Kisbalokány, Meszes, Tüskésrét zöldfelületi állományával. Csapadéktározó létesítése a területen.	A város átszellőzését, valamint a Zsolnay V. úton jelentkező közlekedési emisszió hatásainak csökkentését szolgálhatja az intenzív növényzeti borítás. Az egykori zagytározók talajvízre gyakorolt hatását monitorozni kell.
IX. Pécsi-víz mente 2. Tüskésrét	A hősziget jelenségének egyáltalán nem kitett terület, cél ennek a felületnek a megőrzése. A terület fejlesztése során előzetes vizsgálatok alapján eldönteni szükséges, hogy a Tüskésrét beépítése milyen esetlegesen negatív hatásokkal jár, mely csökkentheti a város klímaváltozással szembeni alkalmazkodóképességét.	Kiemelt fontosságú, hogy a terület zöldfelületét megőrizzük, ezáltal összefüggést teremtsen Kisbalokány, Meszes, Balokány, Tüskésrét zöldfelületi állományával. Ez a zöldfelületi nagyság képes arra, hogy az általa termelt hűvösebb és tiszta levegő természetes áramlás formájában elinduljon a város felé, elősegítve ezzel a város átszellőzését.	Az egykori zagytározók talajvízre gyakorolt hatását monitorozni kell. A Pécsi-víz völgyének rekonstrukciós tervéhez tartozó terület. A felszíni vizek tisztaságának monitorozása, a meder revitalizálása kiemelt feladat.

Városrészek	Az EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET biztosítása		
	1.	2.	3.
	Klimaváltozás hatásaihoz történő alkalmazkodás	Zöld és kék felületek összefüggő rendszerének kialakítása	Környezeti ártalmak csökkentése
IX. Pécsi-víz mente 3. Észak-Megyer	Jellemzően ipari terület, azonban a zöldfelületi potenciálja jelentős.	A Bőrgyár területének, és a Pécsi-víz medrének teljes revitalizációja, a kékfelületek rekreációs célú kialakítása. A városhoz való közelsége miatt kiemelt fontosságú a zöldállomány intenzifikálása. Cél a háromszintes növényállomány megőrzése, pótlása.	K-ről a Siklósi út terheltsége jelent problémát, a felüljáró környezetében a zajterhelés igen nagy. Vizsgálni szükséges zajvédő fal létesítésének a lehetőségét. A Bőrgyár területének, és a Pécsi-víz medrének teljes revitalizációja, a kékfelületek rekreációs célú kialakítása. A városhoz való közelsége miatt kiemelt fontosságú a zöldállomány intenzifikálása.
IX. Pécsi-víz mente 4. Füzés	A terület a klímaváltozás hatásainak kevésbé kitett, azonban a zöldfelületi állomány fontos szerepet tölt be közvetett módon a városklíma alakításában.	Füzés területe fontos kapcsolódási területe az Észak-Megyer- Szigeti tanya-Nyugati ipari út összefüggő zöldfelületnek. Cél, hogy a várost D-Dny-ről jelentősebb összefüggő zöldterülettel lássuk el, ugyanis ilyen nagyságú és intenzitású felület már képes lehet arra, hogy az általa termelt hűvös és friss levegő természetes légmozgás formájában beáramoljon a város felé. Erdőtelepítés lehetséges helyeit ki kell jelölni. Az itt létrehozandó zöldfelületi gyűrű csökkentheti a várostól délre fekvő mezőgazdasági területek por- és pollenzennyezésének városba jutását.	A Megyeri úton jelentős a közlekedésből adódó terhelés, a város D-i autópálya csatlakozásánál kiépítendő elkerülő úttal, ennek forgalma csökkenthető. A Pécsi-víz völgyének rekonstrukciós tervéhez tartozó terület. A felszíni vizek tisztaságának monitorozása, a meder revitalizálása kiemelt feladat.
IX. Pécsi-víz mente 5. Szigeti tanya	A terület a klímaváltozás hatásainak kevésbé kitett, azonban a zöldfelületi állomány fontos szerepet tölthet be közvetett módon a városklíma alakításában.	A Szigeti-tanya területe fontos kapcsolódási területe az Észak-Megyer- Füzés-Nyugati ipari út összefüggő zöldfelületnek. Cél, hogy a várost D-Dny-ről jelentősebb összefüggő erdőterülettel lássuk el, ugyanis ilyen nagyságú és intenzitású felület már képes lehet arra, hogy az általa termelt hűvös és friss levegő természetes légmozgás formájában beáramoljon a város felé. Vízfolyás medrének revitalizációja javasolt.	A Pécsi-víz völgyének rekonstrukciós tervéhez tartozó terület. A felszíni vizek tisztaságának monitorozása, a meder revitalizálása kiemelt feladat.
X. Nyugati gazdasági terület 1. Bolgárkert	A terület a klímaváltozás hatásainak kevésbé kitett, azonban a zöldfelületi állomány fontos szerepet tölt be közvetett módon a városklíma alakításában.	Bolgárkert területén lévő bevásárlóközpontok körüli zöld felületek intenzifikálása mindenképpen megoldandó. Cél a 3-szintes növényállomány kialakítása. Ez mérsékelheti a burkoló felületek nagy arányából és a nagy forgalomból adódó hátrányokat.	A 6-os út emisszió jelentenek problémát, azonban a lakóterületek az úttól távol esnek.
X. Nyugati gazdasági terület 2. Fogadó	Nem releváns terület	Cél a zöldfelület növelése a várost D-ről, Dny-ről övező zöldfelületi rendszer kialakítása, erdősávok létesítése.	Jelentős a 6-os út terheltsége és nehézgépjármű-forgalma.
X. Nyugati gazdasági terület 3. Nyugati ipari út	A terület a klímaváltozás hatásainak kevésbé kitett, azonban a zöldfelületi állomány fontos szerepet tölt be közvetett módon a városklíma alakításában.	Cél a zöldfelület növelése a várost D-ről, Dny-ről övező zöldfelületi rendszer kialakítása, erdősávok létesítése.	A Nyugati ipari út nagy forgalma miatt jelentős lehet a légszennyezésbeni és a zajkibocsátásban szerepe.
XI. Déli városrészek 1. Kertváros	Nagyobb zöldfelületei miatt (pl. Siklósi út menti füves területek, kertes házas övezet zöldfelületei stb.) és fekvéséből adódóan enyhébb mértékűnek becsüljük a klímaváltozással szembeni kitettségét.	A terek általános revitalizációja szükséges, a kipusztult fasorok újraterelítése, pótlása szükséges. Közélt, humán rekreációs funkciók bővítése javasolt.	A Megyeri út területe zajvédelmi szempontból "hot-spot" terület, jelentős az áthaladó teherforgalom. Ennek tehermentesítése szükséges. Nem megoldott Kertváros kerékpáros közlekedése.
XI. Déli városrészek 2. Köztemető	Nem releváns terület	Jelentős zöldfelületi értéket képviselő terület, melynek karbantartása, pótlása elsődleges feladat.	Nem releváns terület
XI. Déli városrészek 3. Árpádváros	A terület a klímaváltozás hatásainak kevésbé kitett, azonban a zöldfelületi állomány fontos szerepet tölt be a városrész klímájának alakításában.	Cél a jelenlegi zöldterület megőrzése, annak intenzifikálása, D felé a városon kívüli zöldterületekkel való kapcsolat biztosítása.	A területet övező 58. Sz. főúton a terhelés nagy, azonban nem érint lakóterületet.
XI. Déli városrészek 4. Megyer	A terület a klímaváltozás hatásainak kevésbé kitett, azonban a zöldfelületi állomány fontos szerepet tölt be a városrész klímájának alakításában.	Cél a jelenlegi zöldterület megőrzése, intenzifikálása. Fasorok pótlásával, telepítésével és 3-szintes növényállomány kialakításával fokozni lehet a városrész élhetőségét. A minden korosztály számára elérhető közélt, humán rekreációs célú fejlesztés kiemelt fontosságú a zöldterületeken.	A Nagy Imre út területe zajvédelmi szempontból "hot-spot" terület, jelentős az áthaladó teherforgalom. Ennek tehermentesítése szükséges. Nem megoldott Kertváros kerékpáros közlekedése.
XI. Déli városrészek 5. Málom	A terület a klímaváltozás hatásainak kevésbé kitett, azonban a beépített tömbök közötti tágas gyepterületek zöldfelületként való fásítása hasznos lenne a klimatikus viszonyok javításában.	A beépített tömbök közötti tágas gyepterületek intenzív, több szintes növényesítése javasolt. Szükséges a D-i területek felé zóldsávok biztosítása, erdősávok telepítése.	A beépített tömbök közötti tágas gyepterületek zöldfelületként való fásítása hasznos lenne a klimatikus viszonyok valamint a levegőtisztaság javításában.
XI. Déli városrészek 6. Péterpuszta	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület
XI. Déli városrészek 7. Postavölgy	Nem releváns terület	Cél a jelenlegi zöldfelület megőrzése, és a D-i területek felé a zöldterületek kapcsolatának biztosítása.	Nem releváns terület
XI. Déli városrészek 8. Nagypápd	Cél, hogy a jelenlegi laza beépítettségét a zöldfelületi arányokat megőrizzük.	Cél, hogy a jelenlegi laza beépítettségét a zöldfelületi arányokat megőrizzük.	Keresztező forgalom által érintett terület, azonban a városrész csak jellegéből adódóan a lakóterületeket nem érinti. Cél, hogy a jelenlegi laza beépítettségét a zöldfelületi arányokat megőrizzük.
XII. Somogy-Vasas-Hird 1. Árpádtető	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület
XII. Somogy-Vasas-Hird 2. Flóriántelep	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület
XII. Somogy-Vasas-Hird 3. István-akna	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület
XII. Somogy-Vasas-Hird 4. Józsefháza	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület
XII. Somogy-Vasas-Hird 5. M utca	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület
XII. Somogy-Vasas-Hird 6. Petőfi-akna	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület
XII. Somogy-Vasas-Hird 7. Rucker-akna	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület
XII. Somogy-Vasas-Hird 8. Murom	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület
XII. Somogy-Vasas-Hird 9. Somogy	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület
XII. Somogy-Vasas-Hird 10. Vasas	Nem releváns terület	A vasasi külfejtés rekultivációja és tájrehabilitációja fontos jövőbeli feladat.	A vasasi külfejtés rekultivációjával a kiporzás megakadályozható lenne.
XII. Somogy-Vasas-Hird 11. Hird	Nem releváns terület	Nem releváns terület	
XIII. Déli gazdasági terület 1. Déli gazdasági terület	Nem releváns terület	Cél a zöldfelület megőrzése és intenzifikálása. A lehetséges területeken erdőtelepítés javasolt annak érdekében, hogy É felé a zöldterületi kapcsolatok biztosítottak legyenek.	Nem releváns terület

Városrészek	Fenntartható, fejlődő TÁRSADALOM, a társadalmi hálózatok erősítése			
	1.	2.	3.	4.
	Integrált helyi társadalom	Fenntartható és javuló életminőség	A helyi társadalom kulturális tőkéjének gyarapítása	Közösségek fejlesztése
XII. Somogy-Vasas-Hird 9. Somogy	2. A városrészen élő népesség sajátosságainak megfelelő, a társadalmi integrációt erősítő programok a helyi társadalom erősítését, a fenntarthatóság feltételeit biztosítja. Az integrációt erősítő programok kialakítása a városrészen élők sajátosságainak feltárását követően lehetséges.	2. A városrész sajátosságaira figyelemmel, és az itt élő emberek méltányolható igényeihez mért, az életminőséget pozitív módon befolyásoló fejlesztések. A konkrét programok kidolgozását megelőzően szükséges az adott városrész (infrastruktúra, társadalom) részletes vizsgálata.	2. A városrészen élők sajátosságaira figyelemmel, és az itt élő emberek igényeihez mért, a kulturális tőke tartalmát gyarapító fejlesztések. A kulturális tőkét a városrészen élő társadalmi csoportokhoz illeszkedő programok kialakítása csak a helyi társadalom megfelelő mélységű vizsgálatát követően lehetséges.	2. A városrészen élő népesség sajátosságaihoz, igényeihez illeszkedő közösségi aktivitások fejlesztése a lokális társadalom fenntarthatóságának feltétele. A megfelelő közösségfejlesztő tevékenységek az igények felmérését követően alakíthatóak ki.
XII. Somogy-Vasas-Hird 10. Vasas	2. A városrészen élő népesség sajátosságainak megfelelő, a társadalmi integrációt erősítő programok a helyi társadalom erősítését, a fenntarthatóság feltételeit biztosítja. Az integrációt erősítő programok kialakítása a városrészen élők sajátosságainak feltárását követően lehetséges.	2. A városrész sajátosságaira figyelemmel, és az itt élő emberek méltányolható igényeihez mért, az életminőséget pozitív módon befolyásoló fejlesztések. A konkrét programok kidolgozását megelőzően szükséges az adott városrész (infrastruktúra, társadalom) részletes vizsgálata.	2. A városrészen élők sajátosságaira figyelemmel, és az itt élő emberek igényeihez mért, a kulturális tőke tartalmát gyarapító fejlesztések. A kulturális tőkét a városrészen élő társadalmi csoportokhoz illeszkedő programok kialakítása csak a helyi társadalom megfelelő mélységű vizsgálatát követően lehetséges.	2. A városrészen élő népesség sajátosságaihoz, igényeihez illeszkedő közösségi aktivitások fejlesztése a lokális társadalom fenntarthatóságának feltétele. A megfelelő közösségfejlesztő tevékenységek az igények felmérését követően alakíthatóak ki.
XII. Somogy-Vasas-Hird 11. Hird	2. A városrészen élő népesség sajátosságainak megfelelő, a társadalmi integrációt erősítő programok a helyi társadalom erősítését, a fenntarthatóság feltételeit biztosítja. Az integrációt erősítő programok kialakítása a városrészen élők sajátosságainak feltárását követően lehetséges.	2. A városrész sajátosságaira figyelemmel, és az itt élő emberek méltányolható igényeihez mért, az életminőséget pozitív módon befolyásoló fejlesztések. A konkrét programok kidolgozását megelőzően szükséges az adott városrész (infrastruktúra, társadalom) részletes vizsgálata.	2. A városrészen élők sajátosságaira figyelemmel, és az itt élő emberek igényeihez mért, a kulturális tőke tartalmát gyarapító fejlesztések. A kulturális tőkét a városrészen élő társadalmi csoportokhoz illeszkedő programok kialakítása csak a helyi társadalom megfelelő mélységű vizsgálatát követően lehetséges.	2. A városrészen élő népesség sajátosságaihoz, igényeihez illeszkedő közösségi aktivitások fejlesztése a lokális társadalom fenntarthatóságának feltétele. A megfelelő közösségfejlesztő tevékenységek az igények felmérését követően alakíthatóak ki.
XIII. Déli gazdasági terület 1. Déli gazdasági terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület	Nem releváns terület

Városrészek	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK Újjáépítése		
	1.	2.	3.
	A foglalkoztatási szint növelése	A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)	Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása
I. Belső városrészek 1. Belváros	A belvárosban a turizmus, vendéglátás, kulturális és kreatív iparágak hagyományosan erősek, amelyek további erősítése képes lehet jelentős foglalkoztatás-szint-növekedést eredményezni. Emellett itt található a munkügyi központ, amely szintén kulcsszerepet játszhat e téren.	A városrész a legmagasabb turisztikai vonzerővel bíró terület Pécssett, emellett - habár az Árkád megjelenése megroppantotta ezt a funkciót - hagyományos kiskereskedelmi központja a városnak, és található itt egy egyetemi kar is (ETK). A helyi gazdaságfejlesztés egyik kiemelt területe lehet.	A város (Önkormányzat és Pécs Holding) rengeteg ingatlan tulajdonos a városrészben, amelyekkel való vagyongazdálkodás és az ezeket érintő energetikai korszerűsítés a városi erőforrások kiaknázásában nagy szerepet játszhatnak.
I. Belső városrészek 2. Siklósi külváros	Ebben a városrészben található Pécs mai kiskereskedelmi központja (Árkád és vásárcsarnok), illetve a Pécssett működő dohángyár és két egyetemi kar (KTK, ÁJK), illetve Pécs kreatív ipari klasztere is itt működik. Ezek a funkciók a terület foglalkoztatási képességét előtérbe helyezik.	A területen található vásárcsarnok az elsőszámú piac, ahol a Pécs környéki mezőgazdasági termelők megjelenhetnek. A két helyi egyetemi kar pedig potenciált jelent az egyetemi élet, és így a városba áramló anyagi források további növelésére.	A városrészben viszonylag sok a városi tulajdonú ingatlan, ahol a vagyongazdálkodás kérdése különösen fontos, továbbá itt található a vasútállomás és a legnagyobb távolsági buszvégállomás, ami a város és a környező települések kapcsolatát itt előtérbe helyezi.
I. Belső városrészek 3. Ispitaalja	A területen nyugati határa mentén, és déli részén a vasútvonal északi és főleg déli oldalán sűrűsödnek a nagyobb kiskereskedelmi egységek, illetve ipari vállalkozások, amelyek komolyabb foglalkoztatásra képesek.	A terület déli része, főleg a vasútvonal alá nyúló területe Pécs rozsdáövezetének része, amely a helyi gazdasági teljesítmény megerősítésére kiváló lehetőséget kínál, továbbá itt található Pécs legnagyobb működő strandja, és rengeteg egészségügyi szolgáltatás, amely a városba való jövedelemáramlást segítheti.	A terület nyugati határán vannak olyan nagy területek, amelyek gazdasági hasznosítása komoly potenciált tartogathat.
I. Belső városrészek 4. Szigeti külváros	A területen található egy sörgyár, és rengeteg vendéglátó illetve kiskereskedelmi vállalkozás, amelyek komoly szerepet vállalnak a foglalkoztatásban.	A terület a pécsi egyetemi élet központja, itt található a legtöbb egyetemi kar, emiatt a városba áramló jövedelmek szempontjából kiemelt a jelentősége.	A terület viszonylag sok városi tulajdonú épülete miatt kiemelt a vagyongazdálkodás jelentősége.
I. Belső városrészek 5. Budaiváros - Ledina	A terület nyugati része a Zsolnay negyed megépülése óta - ha lassan is - a belvároshoz zárkózik, a kulturális és kreatív ipar központja lehet a jövőben, amely rendkívüli fontosságú lehet, a foglalkoztatás szempontjából is, amennyiben a város ezt képes kihasználni.	A Zsolnay negyed a város egyik legnagyobb turisztikai vonzerővel bíró attrakciója, amely komoly jelentőséggel bírhat a város és környéke turisztikai desztinációját való megjelenésében és így a jövedelemegyenleg javításában.	A város a terület nyugati részén viszonylag nagy ingatlanvagyon állománnyal rendelkezik, amellyel való gazdálkodás, esetleges további fejlesztés kiemelten fontos lesz a jövőben.
I. Belső városrészek 6. Budai külváros	A területen nincs komoly gazdasági teljesítmény, ez alól kivételt szinte kizárólag a keleti oldalról szegélyező 2X2 sávú út melletti területek jelentik.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen nincs jelentősebb kiaknázatlan potenciális gazdasági erőforrás.
I. Belső városrészek 7. Kisbalokány	Az EKF keretében két nagyberuházás is megvalósult a területen, továbbá a Balokány tóra a város gazdasági szempontból hasznosítható erőforrásként tekinthet és több kiskereskedelmi egység is található a területen.	Található itt egy egyetemi kar (MK) és egy kollégium, amely az egyetem szempontjából fontossá teszi a területet, továbbá az EKF két húzóprojektje (Tudásközpont, Hangversenyterem) és a Balokány tó potenciális rendezése esetén komoly turisztikai vonzerőt jelentenek.	A Balokány tó a város belső részének egyik legnagyobb kérdése lesz az elkövetkezendő időkben, komoly turisztikai és rekreációs potenciállal bír, amelyet azonban jelenleg nem aknáz ki a város.
II. Nyugati városrészek 1. Újmecekalja	A területet átszövi a kiskereskedelmi funkciók laza hálózata, amely fontos szerepet játszik a foglalkoztatásban.	A városrészben található egy egyetemi kar és az egyik legnagyobb egyetemi kollégium, ugyanakkor az egyetemisták gazdasági hatása, nem itt a legjelentősebb, mert azok a területről keletre a városközpontba közelebb "költekeznek" elsősorban.	A területen nincs jelentősebb kiaknázatlan potenciális gazdasági erőforrás.
II. Nyugati városrészek 2. Uránváros	Panelekkel beépített, és a nagy laksűrűség miatt kiskereskedelmi funkciókkal erősen átszött, önálló szolgáltatási központtal rendelkező terület.	A területen található a város második legjelentősebb kiskereskedelmi piaca, ahol a környék mezőgazdasági termelői megjelenhetnek, ezzel a helyi gazdaság szempontjából kiemelt a jelentősége.	A területen nincs jelentősebb kiaknázatlan potenciális gazdasági erőforrás.
II. Nyugati városrészek 3. Kovácstelep	A városrészt délről szegélyező vasút tartogat gazdasági lehetőségeket, ami a foglalkoztatásban jelentőséggel bírhat.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A városrészt délről szegélyező vasút tartogat gazdasági lehetőségeket, ami a foglalkoztatásban jelentőséggel bírhat.
II. Nyugati városrészek 4. Rácváros	A város külső területe, nagyobb területigényű kiskereskedelmi jelenléttel, amelynek a foglalkoztatásban fontos szerepe van.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A város és környékének kapcsolata szempontjából jelentős, hogy itt található a város egyik jelentős távolsági buszpályaudvara.
III. Mecsek-Nyugat 1. Patacs	Nagyon laza beépítésű, kifejezetten nagy területigényű kereskedelmi funkciókkal (pl.: használtautó kereskedés), és enyhe ipari jelenléttel, amely a foglalkoztatás szempontjából jelentős.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen nincs jelentősebb kiaknázatlan potenciális gazdasági erőforrás.
III. Mecsek-Nyugat 2. Szentmiklós	Nagyon laza beépítésű, kifejezetten nagy területigényű kereskedelmi funkciókkal (pl.: használtautó kereskedés), és enyhe ipari jelenléttel, amely a foglalkoztatás szempontjából jelentős.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen nincs jelentősebb kiaknázatlan potenciális gazdasági erőforrás.
III. Mecsek-Nyugat 3. Zsebedomb	Nagyon laza beépítésű, kifejezetten nagy területigényű kereskedelmi funkciókkal (pl.: használtautó kereskedés), és enyhe ipari jelenléttel, amely a foglalkoztatás szempontjából jelentős.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen nincs jelentősebb kiaknázatlan potenciális gazdasági erőforrás.

Városrészek	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK Újjáépítése		
	1.	2.	3.
	A foglalkoztatási szint növelése	A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)	Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása
III. Mecsek-Nyugat 4. Deindol	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.
III. Mecsek-Nyugat 5. Donátus	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.
III. Mecsek-Nyugat 6. Kismélyvölgy	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.
III. Mecsek-Nyugat 7. Szentkút	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.	Szórványos beépítettség, domboldali jelleg, gyakorlatilag nincs vállalkozási jelenlét, ezért nem releváns.
III. Mecsek-Nyugat 8. Makár	Domboldali jelleg, nem túl erős beépítettség, megjelenő kiskereskedelem és szolgáltatás, de nem igazán jelentős.	Domboldali jelleg, nem túl erős beépítettség, megjelenő kiskereskedelem és szolgáltatás, de nem igazán jelentős.	Domboldali jelleg, nem túl erős beépítettség, megjelenő kiskereskedelem és szolgáltatás, de nem igazán jelentős.
III. Mecsek-Nyugat 9. Ürög	Domboldali jelleg, nem túl erős beépítettség, délen megjelenő kiskereskedelem és szolgáltatás, de nem igazán jelentős.	Domboldali jelleg, nem túl erős beépítettség, megjelenő kiskereskedelem és szolgáltatás, de nem igazán jelentős.	Domboldali jelleg, nem túl erős beépítettség, megjelenő kiskereskedelem és szolgáltatás, de nem igazán jelentős.
IV. Mecsek-Közép 1. Bálics	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, magas életszínvonalú lakosság, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, magas életszínvonalú lakosság, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, magas életszínvonalú lakosság, az operatív cél szempontjából nem jelentős.
IV. Mecsek-Közép 2. Szókó	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, magas életszínvonalú lakosság, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, magas életszínvonalú lakosság, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, magas életszínvonalú lakosság, az operatív cél szempontjából nem jelentős.
IV. Mecsek-Közép 3. Csoronika	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, ami a déli részen sűrűsödik, magas életszínvonalú lakosság, nem jelentős az operatív cél szempontjából.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, ami a déli részen sűrűsödik, magas életszínvonalú lakosság, nem jelentős az operatív cél szempontjából.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, ami a déli részen sűrűsödik, magas életszínvonalú lakosság, nem jelentős az operatív cél szempontjából.
IV. Mecsek-Közép 4. Rókusdomb	A városrész déli határán egyetemi karok és kollégiumok vannak, amelyek miatt - bár ez elsősorban a funkcióktól délre fejt ki hatását - van kiskereskedelmi és vendéglátóipari jelenlét.	A városrész déli határán egyetemi karok és kollégiumok vannak, amelyek miatt - bár ez elsősorban a funkcióktól délre fejt ki hatását - van kiskereskedelmi és vendéglátóipari jelenlét, ami a városba való jövedelem beáramlás szempontjából fontos.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, ami a déli részen sűrűsödik, magas életszínvonalú lakosság, egyetemi funkciók, nincs komoly kiaknázatlan erőforrás.
IV. Mecsek-Közép 5. Mecsekoldal	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, ami a déli részen sűrűsödik, magas életszínvonalú lakosság, nem jelentős az operatív cél szempontjából.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, ami a déli részen sűrűsödik, magas életszínvonalú lakosság, nem jelentős az operatív cél szempontjából.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, ami a déli részen sűrűsödik, magas életszínvonalú lakosság, nem jelentős az operatív cél szempontjából.
IV. Mecsek-Közép 6. Havihegy	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, ami a déli részen sűrűsödik, magas életszínvonalú lakosság, nem jelentős az operatív cél szempontjából.	A város egyik fő rekreációs és enyhe turisztikai vonzerővel bíró területe, amely a Tettye, és a hozzá kapcsolódó szolgáltatások köré csoportosul.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, ami a déli részen sűrűsödik, magas életszínvonalú lakosság, nem jelentős az operatív cél szempontjából.
IV. Mecsek-Közép 7. Piricsizma	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, magas életszínvonalú lakosság, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, magas életszínvonalú lakosság, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Szórványos beépítettség, gyenge vállalkozási jelenlét, magas életszínvonalú lakosság, az operatív cél szempontjából nem jelentős.
V. Mecsek-Kelet 1. Gyúkes	Városszéli, már-már falusias környezet, ahol még a háztáji jellegű gazdálkodás is jellemző, egyéb gazdasági funkció nincs, a lakosság jellemzően hátrányos helyzetű.	Városszéli, már-már falusias környezet, ahol még a háztáji jellegű gazdálkodás is jellemző, egyéb gazdasági funkció nincs, a lakosság jellemzően hátrányos helyzetű.	A területet érinti egy olyan bányaterület, amely rekultiváció előtt áll, és a továbbiakban ehhez kapcsolódó gazdasági fejlesztések lehetőségét kínálja.
V. Mecsek-Kelet 2. Pécsbánya	A területet alapvetően meghatározza egy olyan bányaterület, amely rekultiváció előtt áll, és a továbbiakban ehhez kapcsolódó gazdasági fejlesztések lehetőségét kínálja.	A területet alapvetően meghatározza egy olyan bányaterület, amely rekultiváció előtt áll, és a továbbiakban ehhez kapcsolódó gazdasági fejlesztések lehetőségét kínálja.	A területet alapvetően meghatározza egy olyan bányaterület, amely rekultiváció előtt áll, és a továbbiakban ehhez kapcsolódó gazdasági fejlesztések lehetőségét kínálja.
V. Mecsek-Kelet 3. Rigóder	Városszéli, már-már falusias környezet, ahol még a háztáji jellegű gazdálkodás is jellemző, egyéb gazdasági funkció nincs, ugyanakkor a környék felfutóban van, jellemzővé váltak a nagy területen fekvő családi házak, amelyeket jellemzően magasabb életszínvonalú lakosság birtokol, ugyanakkor az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Városszéli, már-már falusias környezet, ahol még a háztáji jellegű gazdálkodás is jellemző, egyéb gazdasági funkció nincs, ugyanakkor a környék felfutóban van, jellemzővé váltak a nagy területen fekvő családi házak, amelyeket jellemzően magasabb életszínvonalú lakosság birtokol, ugyanakkor az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Városszéli, már-már falusias környezet, ahol még a háztáji jellegű gazdálkodás is jellemző, egyéb gazdasági funkció nincs, ugyanakkor a környék felfutóban van, jellemzővé váltak a nagy területen fekvő családi házak, amelyeket jellemzően magasabb életszínvonalú lakosság birtokol, ugyanakkor az operatív cél szempontjából nem jelentős.
VI. Keleti városrészek 1. Diós	Kisvárosias jellegű lakókörnyezet gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából irreleváns.	Kisvárosias jellegű lakókörnyezet gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából irreleváns.	Kisvárosias jellegű lakókörnyezet gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából irreleváns.
VI. Keleti városrészek 2. Meszes	A terület 6-os út melletti részén jelen van az ipar és kereskedelmi funkciók, továbbá nagy kétszámú alacsony életszínvonalú lakosság, ami a foglalkoztatási feladatot kiemeli.	A terület déli részén komoly kereskedelmi funkció alakult ki, amely a jövedelemegyenleg szempontjából jelentős, továbbá a területen a közfoglalkoztatás fejlesztése is jelentős kell, hogy legyen.	A területben rejlik potenciál a gazdasági funkciók rendezésében rejlik.

Városrészek	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK Újjáépítése		
	1. A foglalkoztatási szint növelése	2. A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelemegyenleg javítása)	3. Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása
VI. Keleti városrészek 3. Szabolcs	A terület Komlói út melletti részén jelen vannak a szolgáltatási és kereskedelmi funkciók. Nagy létszámú, alacsony életszínvonalú lakosság lakja, ami a foglalkoztatási feladatot kiemeli.	A területen a közfoglalkoztatás fejlesztése is jelentős kell, hogy legyen.	A területben rejlő potenciál a gazdasági funkciók rendezésében rejlik.
VI. Keleti városrészek 4. Szabolcsi Zárkert	A város egyik leghátrányosabb helyzetű területe alacsony gazdasági aktivitással, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	A területen a közfoglalkoztatás fejlesztése is jelentős kell, hogy legyen.	A területben rejlő potenciál a gazdasági funkciók rendezésében rejlik.
VII. Újhegy 1. Újhegy	A területen található ipar, amely fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen található ipar, és alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
VIII. Keleti gazdasági terület 1. Basamalom	A területen található ipar, amely fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen található ipar, és alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
VIII. Keleti gazdasági terület 2. Gyárváros	A területen található ipar, amely fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A terület északi részén hipermarket található, amely fontos lehet a város jövedelemegyenlegének szempontjából.	A területen működő iparvállalatok vannak, alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
VIII. Keleti gazdasági terület 3. Üszög	A területen található ipar, amely fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen található ipar, és alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
VIII. Keleti gazdasági terület 4. Üszögi tározó major	A területen található ipar, amely fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen található ipar, és alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
IX. Pécsi-víz mente 1. Balokány	A területen található ipar és potenciális rekreációs funkció is, amelyek fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A terület rekreációs potenciállal bír, amely turisztikai vonzerőt is jelenthet a jövőben, ám kiaknázatlan.	A területen található ipar és potenciális rekreációs funkció is, alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
IX. Pécsi-víz mente 2. Tüskésrét	A területen található ipar, amely fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen található ipar, és alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
IX. Pécsi-víz mente 3. Észak-Megyer	A területen található ipar, amely fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen található ipar, és alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
IX. Pécsi-víz mente 4. Fűzes	A területen található ipar, amely fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen található ipar, és alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
IX. Pécsi-víz mente 5. Szigeti tanya	A területen található ipar, amely fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen található ipar, és alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
X. Nyugati gazdasági terület 1. Bolgárkert	Hipermarketek által uralt terület, amely így Pécs havi bevásárlásának központja, ezért a foglalkoztatásban is jelentős.	Hipermarketek által uralt terület, amely így Pécs havi bevásárlásának központja, ezért a jövedelemegyenleg szempontjából jelentős.	A terület funkciói részben átgondolhatóak, a sűrűsödő hipermarketek adta vonzerő kiaknázható a jövőben.
X. Nyugati gazdasági terület 2. Fogadó	A területen található ipar, amely fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen található ipar, és alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
X. Nyugati gazdasági terület 3. Nyugati ipari út	A területen található ipar, amely fejlesztése a város egyik kiemelt foglalkoztatási övezetévé teheti.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen található ipar, és alkalmas a fejlesztésre, ám ehhez a terület funkcióját tisztázni kell, és "helyzetbe kell hozni".
XI. Déli városrészek 1. Kertváros	A területen az 58-as út mellett sűrűsödnek a kereskedelmi és ipari funkciók, amelyek a foglalkoztatásban jelentősek.	A helyi gazdaságfejlesztés és jövedelemegyenleg javítás szempontjából a terület irrelevánsnak tekinthető.	A területen az 58-as út mellett sűrűsödnek a kereskedelmi és ipari funkciók, ám a terület funkcióját tisztázni kell.
XI. Déli városrészek 2. Köztemető	Gazdaságilag értelmetlen, a temető területe.	Gazdaságilag értelmetlen, a temető területe.	Gazdaságilag értelmetlen, a temető területe.
XI. Déli városrészek 3. Árpádváros	A város déli részét uraló hipermarketek fontosak a foglalkoztatottság szempontjából.	A város déli részét uraló hipermarketek fontosak a jövedelemegyenleg szempontjából.	A területen nincs jelentősebb kiaknázatlan potenciális gazdasági erőforrás.
XI. Déli városrészek 4. Megyer	Rendkívül nagy népsűrűséggel rendelkező tömbházakkal teli terület, amely így jelentős kiskereskedelmi és szolgáltató szektorral is rendelkezik, de ez elsősorban a helyi lakosságot szolgálja ki, ám a foglalkoztatottság szempontjából jelentős.	Rendkívül nagy népsűrűséggel rendelkező tömbházakkal teli terület, amely így jelentős kiskereskedelmi és szolgáltató szektorral is rendelkezik, de ez elsősorban a helyi lakosságot szolgálja ki, ám a jövedelemegyenleg szempontjából jelentős, illetve itt található az a nagybani piac, amely a környék mezőgazdasági vállalkozói számára fontos piacot jelent.	A területen nincs jelentősebb kiaknázatlan potenciális gazdasági erőforrás.
XI. Déli városrészek 5. Málom	Kisvárosias jellegű családiházak lakókörnyezet gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, de viszonylag magas életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Kisvárosias jellegű családiházak lakókörnyezet gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, de viszonylag magas életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Kisvárosias jellegű családiházak lakókörnyezet gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, de viszonylag magas életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.
XI. Déli városrészek 6. Péterpuszta	Kisvárosias jellegű családiházak lakókörnyezet gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, de viszonylag magas életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Falusias jellegű családiházak lakókörnyezet gazdálkodással, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, átlagos életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Falusias jellegű családiházak lakókörnyezet gazdálkodással, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, átlagos életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.

Városrészek	A VÁROS GAZDASÁGI ALAPJAINAK újjáépítése		
	1.	2.	3.
	A foglalkoztatási szint növelése	A Helyi Gazdaság megerősítése (a jövedelem-egyenleg javítása)	Hasznosítható gazdasági erőforrások feltárása, fejlesztése és gazdasági hasznosítása
XI. Déli városrészek 7. Postavölgy	Kisvárosias jellegű családiházak lakókörnyezet gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, de viszonylag magas életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Falusias jellegű családiházak lakókörnyezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, átlagos életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Falusias jellegű családiházak lakókörnyezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, átlagos életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.
XI. Déli városrészek 8. Nagyrápád	Kisvárosias jellegű családiházak lakókörnyezet gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, de viszonylag magas életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Falusias jellegű családiházak lakókörnyezet gazdálkodással, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, átlagos életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Falusias jellegű családiházak lakókörnyezet gazdálkodással, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, átlagos életszínvonalú lakossággal, az operatív cél szempontjából nem jelentős.
XII. Somogy-Vasas-Hird 1. Árpádtető	Agglomerációs kistelepülés jellegű terület, ahol a Mecsxtrém park jelentős turisztikai vonzerővel bír, és a területen foglalkoztatási szempontból is jelentős.	Agglomerációs kistelepülés jellegű terület, ahol a Mecsxtrém park jelentős turisztikai vonzerővel bír.	Agglomerációs kistelepülés jellegű terület, ahol a Mecsxtrém park jelentős turisztikai vonzerővel bír, és gazdasági potenciált ad a térségnek.
XII. Somogy-Vasas-Hird 2. Flóriántelep	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű terület, amely majdhogynem Pécsről függetlennek tekinthető településrész, ezért a város és környék kapcsolata már itt is értelmezhető és fontos.
XII. Somogy-Vasas-Hird 3. István-akna	Felhagyott külső ipari terület, amely az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Felhagyott külső ipari terület, amely az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Felhagyott külső iparterület, amely gazdasági potenciálja vizsgálandó.
XII. Somogy-Vasas-Hird 4. József-háza	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű terület, amely majdhogynem Pécsről függetlennek tekinthető településrész, ezért a város és környék kapcsolata már itt is értelmezhető és fontos.
XII. Somogy-Vasas-Hird 5. M utca	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű terület, amely majdhogynem Pécsről függetlennek tekinthető településrész, ezért a város és környék kapcsolata már itt is értelmezhető és fontos.
XII. Somogy-Vasas-Hird 6. Petőfi-akna	Felhagyott külső ipari terület, amely az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Felhagyott külső ipari terület, amely az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Felhagyott külső iparterület, amely gazdasági potenciálja vizsgálandó.
XII. Somogy-Vasas-Hird 7. Rüdiger-akna	Felhagyott külső ipari terület, amely az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Felhagyott külső ipari terület, amely az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Felhagyott külső iparterület, amely gazdasági potenciálja vizsgálandó.
XII. Somogy-Vasas-Hird 8. Murom	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű terület, amely majdhogynem Pécsről függetlennek tekinthető településrész, ezért a város és környék kapcsolata már itt is értelmezhető és fontos.
XII. Somogy-Vasas-Hird 9. Somogy	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű terület, amely majdhogynem Pécsről függetlennek tekinthető településrész, ezért a város és környék kapcsolata már itt is értelmezhető és fontos.
XII. Somogy-Vasas-Hird 10. Vasas	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű terület, amely majdhogynem Pécsről függetlennek tekinthető településrész, ezért a város és környék kapcsolata már itt is értelmezhető és fontos.
XII. Somogy-Vasas-Hird 11. Hird	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű környezet, gyenge kiskereskedelmi jelenléttel, az operatív cél szempontjából nem jelentős.	Viszonylag alacsony életszínvonalú falusias jellegű terület, amely majdhogynem Pécsről függetlennek tekinthető településrész, ezért a város és környék kapcsolata már itt is értelmezhető és fontos.
XIII. Déli gazdasági terület 1. Déli gazdasági terület	A város új déli ipari parkja, amely rendkívül kedvező elérhetőségű, az iparfejlesztés egyik kiemelt területe.	A helyi gazdaság szempontjából nem igazán releváns, ipari park terület.	A terület gazdasági potenciálja fejleszthető mind a vasúti kapcsolatok kiépítésével, mind a Pogányi reptér rendezésével, és a közművesítéssel.

KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
I. Belső városrészek 1. Belváros	A város legértékesebb, történetileg kialakult, központi területe. Műemléki (részben világörökségi) védettsége biztosítja a térszerkeztúra megőrzését. A hangsúly eltolódások és rossz, vagy befejezetlen fejlesztések miatt elsősorban a keleti és nyugati irányú kapcsolatai vesztek jelentőségükből.	A bevált forgalomkorlátozás mellett a kereskedelem, szolgáltatás és intézmények működőképességéhez javítani kell a terület elérhetőségét. Déli peremén a Rákóczi út, nyugaton a Kórház tér, keleten az Ágoston tér környéke igényel forgalmi rendjében fejlesztést.	A terület beépült, fejlesztések csak a foghíjak beépítése, meglévő ingatlanok átépítése formájában lehetségesek. A Búza tér alatti befejezetlen építkezések rontják a város imázsát.	Korától és tulajdonosaitól függően vegyes állapotú épületállomány, mely folyamatos felújítási, karbantartási feladatot jelent. A műemlékek, helyi értékek kiemelt figyelmet és forrást igényelnek. Néhány eleme kritikus állapotban van (Nádor, Nick udvar, volt Rendelőintézet, stb.)	A forgalomkorlátozás jelentősen javított a környezeti állapotokon. Az elektromos áram, a gáz és a dél-nyugati szektorban működő távfűtés mellett a közelmúltban ismét megjelent területen a hagyományos, elsősorban fatüzelés, ami káros.
I. Belső városrészek 2. Sikkósi külváros	Rendkívül vegyes terület. A történeti szerkezetét nagyrészt felülírta a 70-es évek városközpont fejlesztése, mely azonban több nekirugaskodás után is mindig befejezetlen maradt. Szerkezetileg a Belváros déli irányú tengelyét képezi, és fontos kapcsolóelem lehet a déli városrészek felé. Meghatározó kereskedelmi (Árkád, Vásárcsarnok, stb.) intézményi (Egyetem keleti kampusz, Nagy Lajos kir. u. hivatali épületek, P. M. Szakiskola, stb.) közlekedési (MÁV pályaudvar, Volán pályaudvar) létesítményei miatt a város és a régió ellátásában kiemelkedő szerepet tölt be. Az Árkád kereskedelmi súlya sok kárt okozott a Belvárosban, de ma már inkább okulni kell a	A terület a metszéspontjában van valamennyi fontos közlekedési iránynak, ezért egyértelműen az intermodális közlekedési csomópont elhelyezési területe. A közlekedés koncepciózus újragondolás akkor is elsődleges feladat, ha a végeredményt csak több ütemben lehet megvalósítani. A parkolási lehetőségeket olyan módon kell fejleszteni, hogy a terület a Belváros parkolási igényének részbeni kielégítését is meg kell, oldja. A városközpontozó méltó kialakítás kötelezővé teszi a közterületek minőségi átépítését és a felszíni gyalogos forgalom preferálását, ami parkolóház, vagy mélygarázs építését teszi szükségessé.	A területhasználát egyértelműen a városközponti, nagyvárosias funkciók befogadása felé halad, amit a rosszul használt területeken (Bajcsy Zs. u. alsó része, Rákóczi - Alsó-malom u. sarkai, Légszuszgyár utcai ipari területek, MÁV területek) egyértelművé kell tenni. Meg kell őrizni a Jókai utca lakóterületi beépítését, benne a védett Schlauch-teleppel. Értékes, bár ipari jellege miatt gondos kezelést igényel a Dohánygyár szintén védett együttese.	A terület minden szegmensében jelentős feladatok vannak. A Szabadság út és Jókai utca közötti területen felújítással és óvatos átépítéssel kell számolni. A városi kereskedelmi és intézményi épületek közül több korszerűsítésre vár (hivatali épületek, Vásárcsarnok). Az Árkád minőségi szintet képzett a kereskedelemben, amit a tökeszegény, szétszórt, önmagukat rosszul szervező üzletek nehezen követnek.	Elsősorban a paneles technológiával épült épületek energetikai felújításánál, és az intézmények működtetésénél lehet számolni megújuló energiaforrások használatával, hiszen a terület jelentős része a zöld energiát használó távfűtéssel működik. A közlekedés hatásai a területen nehezen küszöbölhetőek ki, és reálisan a forgalom csökkenésével sem lehet számolni. A közösségi közlekedést újraszervező intermodális csomópont azonban nagy lehetőség az elkövetkező évtizedek igényeinek kielégítésére.
I. Belső városrészek 3. Ispitaalja	Nagyrészt a 20. században kiépült városrész, melynek elsősorban gazdasági és katonai célú területei mára funkcióváltásra szorulnak. A sportszarnok környezete méltatlan, funkciója magára maradt. A mártírok útja feletti lakóterületek városias, polgári jellegű mutatnak, a Köztársaság tér környékén kiemelkedő minőségben. A Verseny utcával határolt vasúti területek ártértékelése, humanizálása kiemelt feladat.	Északról az Athinai, tengelyben a Mártírok útja szeli át, és biztosítja a kelet-nyugati irányú összeköttetéseket. Délen a vasútvonal zárja, nyugati peremén a felüljáróval, mely a déli városrészek felé az egyik legfontosabb összeköttetés. A Megyeri úti vasúti átjáró környezete elhanyagolt.	Nagyobb részében kialakult és végleges városias beépítés, lakó funkcióval. Átalakulás elsősorban a Mártírok útja, vasút menté, Tüzér utca keleti oldal területeken szükséges és várható is.	A 20. században épített lakóterületek és intézmények funkciójukat általában kielégítik, és műszakilag felújíthatóak. A funkciót váltó területeken a legkorszerűbb építészeti megoldásokat meg kell követelni, melyeket tervezéssel, lehetőleg tervpályázatokkal kell megalapozni. A Köztársaság tér épített környezetének értékei védelmet igényelnek.	Elsősorban a területek újra hasznosításánál kell és lehet alternatív energiaforrások kiépítésével számolni, de ezen a területen lehetőség van a keleti és nyugati részeken működő távfűtést jelentős tovább fejlesztésére is.
I. Belső városrészek 4. Szigeti külváros	A városrész kialakulása a középkortól napjainkig folyamatos. A történeti külváros jelentős részét a 20. század második felében átépítették, melynek híres, hírdelt eleme a Magasház. Ezen épület romlásával együtt elbizonytalanodott a korábban ide tervezett alközponti szerep. Északi és nyugati pereme az egyetem több karának is helyet ad, így ebben a térségben jelentős fejlődés következett be az elmúlt évtizedekben,	Három-három jelentős kelet-nyugati és észak-déli közlekedési tengely határolja, illetve szeli át a területet. Kritikus pontok a Kórház tér, a Szigeti út egyetem előtti szakasza és az északi érintő út részét képező, de feladatát egyre nehezebben ellátó (nyugati irányú kikötés nélküli) Alkotmány és Ifjúság útja. Régóta vár megvalósításra a Mecsek oldal megközelítését elősegítő Petőfi út - Bálicsi út összeköttetés.	Kialakult területhasználát. A történeti beépítésekben a lakófunkció megtartása mellett fokozatos átépülés megy végbe. Az egyetem fejlődése, elsősorban a jelentős számú külföldi hallgató miatt nagy hatással van a Petőfi úttól nyugatra eső részekre. A jövő egyik legnagyobb változása a Magasház környékének rehabilitálása, mely egyúttal az alközpont szerepét is ismét megnöveli.	A történeti beépítésben a régi épületek felújítása helyett a fejlesztők gyakran az új építést választják. A Szigeti út alatti területek főként 20. században épült villa és családiház épületei jó állapotúknak mondhatóak. A paneles épületek korszerűsítése megindult, de lassan halad. Az egyetemi intézmények felújítása részben már megtörtént (TTK, 400 Ágyas Klinika), illetve új, korszerű fejlesztések történtek (Szívcentrum, kapcsolódó csoronikai területen a Szentágotthai Kutatóközpont, Véréllátó) .	A terület jelentős része távfűtésre kapcsolt. A legnagyobb környezetterhelést a gépjárművek okozzák, zaj és levegőtisztaság vonatkozásában is. A város egyik legszennyezettebb levegőjű területe. Emiatt a közlekedés, ezen belül a közösségi és a nem motorizált közlekedés fejlesztése elsődleges feladat. Jó irány, de jobb előkészítést igényel az egyetem energetikával kapcsolatos kutatásai remény szerint közvetlenül is használhatóak lesznek az építmények felújításánál.

KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
I. Belső városrészek 5. Budaiváros - Ledina	Történetileg kialakult iparos és munkásnegyed, számos megőrzendő szerkezeti és beépítési elemmel. Szerepe a Zsolnay Kulturális Negyed megnyitásával folyamatosan növekszik. Sűrűtő feladat a terület rehabilitációja, a Keleti-tengely teljessé tétele érdekében is.	Déli pereme a Zsolnay út, mely jelenleg a város legnagyobb terhelésű tengelye. A Lánc utcai kereszteződés mára a kelet-nyugati irányú forgalom kulcsponjtjává vált, melynek tehermentesítése a város közúthálózatának átgondolt fejlesztését igényli. Az Északi-érintő fontos eleme az Ady Endre út, de fontos tengely a Belvárost a Zsolnayval összekötő Felsővámház utca.	A területhasználát általában kialakult, és a történetiség megőrzése miatt tartandó is. Ez alól a Zsolnay út melletti sáv kivétel, ahol a forgalmi feltételek változatlan maradása esetén a jelenlegi beépítés használhatósága már kérdéses.	A Búza térnél bekelelődtött egyedi paneles épületek felújítását meg kell kezdeni. A jellemzően földszintes lakóépületekből álló lakónegyed értékeit (lépték, beépítési mód) a felújításnál a Tettyéhez hasonlóan meg kell őrizni. A Zsolnay Negyed jó példája remélhetően a megmaradt gyárterület megújítását is elősegíti. A	Távfűtés csak a Búza tér melletti telepszerű beépítésnél van. A környezetterhelés meghatározó részét a közlekedés okozza, szennyezettségben is az élen tartva a Zsolnay út vonalát. A lakónegyed energetikai korszerűsítése a sok helyen meglévő szén és fa tüzelés szennyező hatását is csökkentené.
I. Belső városrészek 6. Budai külváros	A Belváros és a Keleti városrészek közötti csendes, nagyrészt homogén beépítésű, önálló centrum nélküli terület. Peremlein fontos városi útvonalak haladnak, de ezek hatása nem hatol be a tömbbe.	Mivel a terület fajlagos laksűrűsége viszonylag alacsony, és forgalomvonzó létesítmény, illetve átmenő forgalom nincs, így a közlekedést a kialakult utca hálózat jól szolgálja. A peremek főútvonalai ugyanakkor jó elérhetőséget biztosítanak személyi és közösségi közlekedéssel.	A Zsolnay gyáron túli városrész nagyrészt a 20. század második felében épült családiházak társasházakat tartalmaz. A terület nyugati pereme az Engel János út mentén intézményi funkciókat lát el, míg a Zsolnay út mentén kereskedelem és szolgáltató települt. Zavaró elem a Diósi út Zsolnay Mauzóleumhoz közeli igénytelen gazdasági használata.	A 30-60 éves épületállomány általános felújításra szorul. A belvárosához való közelsége miatt valószínűsíthető az épületállomány felújításának, vagy átépítésének erősödése a jövőben.	Távfűtési hálózattal nem érintett terület. A fűtés jellemzően földgázzal, illetve utóbbi időben ismét elterjedve fával, vagy szénrel működik. Az intézményi területen az új építésű (de hagyományos elvek szerint tervezett) gimnázium, illetve a felújítani és bővíteni tervezett túzóltóság energetikai korszerűsítése jelentheti a legnagyobb csökkenést a CO2 kibocsátás területén.
I. Belső városrészek 7. Kisbalkány	A vasútvonal és a Zsolnay út közé beszorult intézmény és közpark terület. Fontos szerepe lenne a Belváros / egyetemi kampusz és a Zsolnay Negyed közötti széles zöld-folyosó biztosításában, melynek kiteljesedését most még a 90-es években meg gondolatlanul telepített kereskedelmi és szolgáltató egységek akadályozzák.	A Zsolnay úthoz, a Lánc utcai kereszteződéshez való közelsége, illetve a peremén futó pécsváradai vasútvonal miatt annak ellenére jelentős szerepe van a közlekedési kapcsolatokban, hogy a területen csak az intézmények megközelítését szolgáló, korlátozott forgalmú útvonalak futnak.	Jelentősebb fejlesztés csak a volt fürdő területén várható, míg néhány kereskedelmi és szolgáltató egység (gyorsétterem, benzinkút, áruház) esetében inkább a megszüntetés lenne kívánatos.	A város két legjelentősebb intézménye valósult meg a területen az EKF keretében. A Tudásközpont és a Kodály Központ között megmaradt, és felújításra került az egyetemi kollégium. A Zsolnay út menti viszonylag új kereskedelmi és szolgáltató egységek fejlesztése a bontás szándéka miatt nem célszerű.	A területet távfűtés látja el. Mint városi park, jelentős szerepe van a városrész állapotának javításában.
II. Nyugati városrészek 1. Újmecsekfalja	A Szigeti út és a Nendtvich A. út (6-os út) közötti keskeny sáv közvetítő elem a hegyoldalra felfutó, kertes, családiházak, és az Uránváros által meghatározott telepszerű beépítés között. Szerkezeti szerepe inkább a peremek főútjainak van, melyek közül a Szigeti út fejlődési irányba vet fel kérdéseket. Hangsúlyos pontja az Egyetem Szántó K.J. utcai épülete és a PMFC sporttelep.	A 6-os út átvezető szakasza jól tervezett, jelentős forgalmat lebonyolító útvonal. Mivel viszonylag kevés közfunkció kapcsolódik hozzá, ezért a közösségi közlekedésben nem meghatározó a szerepe. A Szigeti út mentén az elmúlt évtizedben végrehajtott magánbefektetői fejlesztések lakossági és üzleti téren jelentős forgalmat generálnak, amit az elavult pályaszerkezet már nem képes kiszolgálni.	Lakóterületi szerepe - elsősorban az egyetem idegennyelvű képzésének felfutásához kapcsolódóan - megnőtt az elmúlt időszakban, ami jelentős ingatlanfejlesztéseket generál. Kérdéses lehet a PMFC sporttelep sorsa, amennyiben a stadionépítési ház eléri Pécsset is. Mint sporttelep (a létező infrastruktúrájával) számottevő érték, de szóba jöhet részleges ingatlanfejlesztési célú hasznosítása is.	Az észak-keleti szektor családiházak területe jelentős fejlődésen megy át, mivel komoly piacot jelent a korszerű bérleményt kereső diákok számára. A többszintes beépítés (többnyire Panel) épületeinek korszerűsítése elindult, a várható eredmény miatt tovább támogatandó. Az intézmények (egyetem, iskola) korszerű állapotban van, de több kisebb létesítmény vár még felújításra.	Dél-keleti részén csatlakozik a távfűtési hálózathoz, mely azonban nem tudta elérni a nyugati részében fekvő intézményeket és társasházakat. Az energetikai korszerűsítés mellett célszerű lenne a hálózatfejlesztés lehetőségét vizsgálni. A közlekedés által okozott zaj és légszennyezést jól oldják a telepszerű beépítés zöldfelületei, és a bőségesen méretezett közlekedési sávok.
II. Nyugati városrészek 2. Uránváros	Önálló identitással rendelkező városrész, melynek építészeti értékei kiemelkedőek. Dénesi Ödön rendezési terve alapján az 50-es évek közepétől kiépült együttes kiváló arányokkal biztosítja a lakótömbök élehetőségét, ugyanakkor megteremtí a városi élethez szükséges tereket és utcákat. Központja az EKF program keretében megújult, de önállóságát még tovább kell javítani. A korábbi munkásnegyed ma jelentős számú diákszágnak ad (általában) ideiglenes otthont. Hiányossága, hogy a nyugati ipari terület még nem szívja fel az itt élő munkaerőt.	A városközponttal jó kapcsolatot biztosít a Veress E. utca és a 6-os út, de támogatja a megközelíthetőséget az Újmecsekfalját északról határoló Szigeti út (rég 6-os) is. Közösségi közlekedés szempontjából az egyik legjobban ellátott terület. Nyugati irányban a bevásárló központok terület könnyen elérhető. Mivel az uránbányához kapcsolódó munkahelyek megszűntek, így a távolabbi helyekre történő munkába járás jelentős közlekedési igényt jelent. A területen belül a parkolás rendje fejlesztendő, illetve a fiatal betelepülőkre is tekintettel a kerékpáros közlekedést érdemes előnyben részesíteni.	A korszerű városépítészeti elvek mentén tervezett terület kiállta az idők próbáját, így lényeges változtatásra nincs igény és nincs ok. Meg kell őrizni a tömbököt összekötő kertrendszert, mely nyugodt, gépjárművektől mentes lakóteret biztosít. Fejlesztendő a Péchy Blanka téri városi park, és igényesebb kialakítást érdemel a vasút melletti leromlott garázsváros terület.	A lakótelepi építészeti időszakát átfogó épületállomány általános korszerűsítésre szorul. Az energetikai felújítás elkezdődött, ám éppen a sajátos építészeti értékek miatt egyes épületeknél fokozott figyelmet kell fordítani a homlokzatok, építészeti részletek megőrzésére. Kiemelkedő feladat lesz a terület nyugati részét jellemző Olimpia és volt Művelődési Ház megőrzése és rehabilitálása.	A terület lényegében távfűtésről működik, ami a jó zöldfelületi arányok, és rendezett közlekedési felületekkel együtt az átlagosnál jobb lég- és zajszennyezettségi mutatókat eredményez. Az épületek korszerűsítésénél, a lapos és magastetők felhasználásával, jelentős napenergia hasznosítási lehetőségek vannak.

KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
II. Nyugati városrészek 3. Kovácstelep	Uránváros nyugati végében létrejött, kisvárosias, családiházak terület. Kiszolgálását a szomszédos városrész központja és a bevásárló központok biztosítják. Átmenő forgalom nélküli, csendes, kiegyensúlyozott, homogén terület.	Az egyszerű, hálós utcarend jól szolgálja a terület belső forgalmát. A város fontos útvonalaihoz csatlakozva annak ellenére jó megközelítési lehetőségek vannak, hogy a terület a város nyugati pereme.	Homogén lakóterület, melynek megváltoztatására nincs szándék és ok.	Az általában egylakásos épületek szerény, de jól használható állapotot mutatnak. Felújításuk segít megőrizni a terület minőségét.	Az épületek korszerűsítése során az energetikai felújítás támogatandó. Az egyedi lehetőségektől függően a napenergia hasznosítása lehetséges.
II. Nyugati városrészek 4. Rácváros	A török időben kialakult, hajdan önálló várostest, mely identitását a mai napig őrzi. Ennek egyik záloga a templom, és a körülötte kialakult kereskedelem és szolgáltatás, melynek színvonalát, funkcióit szükséges lenne megőrizni.	Az újmecekaljai buszpályaudvar jó kapcsolódás biztosít a városi tömegközlekedéshez. A peremen húzódó 6-os út, és a tengelyt képező Rácvárosi út a közúti kapcsolatokat biztosítja.	A peremen települt intézmények és kereskedelem még nem bontotta meg a lakóterület egységét. Ilyen irányú átalakulással elsősorban a 6-os út menti területsávban kell számolni. A Rácvárosi út mentés és az északi oldalon a lakóterület zavartalanságát kell biztosítani.	A történeti magban nagyobb számban vannak 80 évesnél régebbi, korszerűsítendő épületek. A Bolgár közben újabb beépítések vannak, de energetikai szempontból ezek is felújítandóak.	Környezetvédelmi szempontból önmagában semleges, de a 6-os út forgalma által érintett terület. Az épületek energetikai felújítása és fűtésének korszerűsítése sok eredményt tud hozni.
III. Mecsek-Nyugat 1. Patacs	Történetileg önálló falu, mely a városhoz csatolásával is megőrzi vidékies jellegét. A 6-os út mentén tervezetten kialakult Újpatacs magán hordozza a 20. század végének eklektikus (hektikus) felfogását, a szerteágazó építészeti szándékok lassan érnek egységessé.	Lakóterület jellegének megfelelő belső úthálózattal, és a várostesttel jó kapcsolatot biztosító közúti kapcsolattal rendelkezik. A közterületek rendezése, a formái felületek javítása, és ezzel együtt a fasorok helyreállítása vagy kialakítása szükséges.	Tisztán lakóterület, melyen belül elkülönül a hagyományos (megőrzendő) falusias beépítés az újabb, családiházak és társasházak területektől. Újabb beépítések már csak a gyümölcsösök, szőlőterületek rovására tudnak történni.	Az épületek átlagos állapotúak, de koruktól függően felújításra, vagy korszerűsítésre szorulnak.	Környezetvédelmi szempontból önmagában semleges, de a 6-os út forgalma által érintett terület. Az épületek energetikai felújítása és fűtésének korszerűsítése sok eredményt tud hozni.
III. Mecsek-Nyugat 2. Szentmiklós	A Patacs fölött, dűlő utakról megközelíthető térség a Jakabhegy erdőszűlő sávjáig tart. Az egészséges, kiskertes, szőlőültetvényes területen már megjelentek családiházak. Szerkezeti szerepe a területnek nincs.	A terület a 6-os út felől Patacson keresztül, illetve dűlőutakon közelíthető meg. Tömegközlekedés is csak a szomszédos területekig működik. Jelentős fejlesztés nem kívánatos, de a dűlőutak járhatóságát a kertek művelésének fenntartása miatt biztosítani kell.	A kialakult kertkultúra megőrzése minden szempontból kívánatos, ezért a beépíthetőség erős korlátozást fenn kell tartani.	A prэшázak, gazdasági épületek állapota átlagos, nagyrészt karbantartott.	A területen jellemzően egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Tömegközlekedés hiányában a megközelítésnél a jövőben is személygépjármű használatával kell számolni.
III. Mecsek-Nyugat 3. Zsebedomb	Az un. Csárdakörnyéket is magába foglaló, korábban kiskertes, mezőgazdasági területen a város felől megindult a családiházak beépítés, míg a 6-os úthoz csatlakozó sávban gazdasági funkciók foglaltak teret. A szervező vonala a déli peremen futó 6-os út, mely így vegyes, helyenként külterületi jellegű területet mutat. Jelentős fejlesztési szándék nincs, célszerű az intenzív beépítés határát visszafogni.	A terület a 6-os út felől Patacson keresztül, illetve dűlőutakon közelíthető meg. Jelentős fejlesztés nem kívánatos, de a dűlőutak járhatóságát a kertek művelésének fenntartása miatt biztosítani kell.	A kialakult kertkultúra megőrzése minden szempontból kívánatos, ezért a beépíthetőség erős korlátozást fenn kell tartani. A Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet ültetvény területét - tájképi értékei miatt is - meg kell őrizni.	Az ültetvények, illetve lakóterületek közé beékelődött gazdasági területek kialakítását a környezetükhöz illeszkedően kell megoldani. A prэшázak, gazdasági épületek állapota átlagos, nagyrészt karbantartott. A lakóépületek általában új építésűek.	A területen jellemzően egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Tömegközlekedés hiányában a megközelítésnél a jövőben is személygépjármű használatával kell számolni.
III. Mecsek-Nyugat 4. Deindol	A Donáti út feletti, korábban szőlőművelés alatt álló területen a város felől családiházak beépítés indult meg. Mivel az igény a várostesthez közeli, de zöldövezeti, Mecsek oldali lakóhelyre folyamatosan létezik, így korlátok között, de a terület használhatóságát fenn kell tartani.	A városi tömegközlekedés eléri a területet. A dűlőutas úthálózat miatt jellemző marad a személygépjármű használata, mely a beépülés sűrűsödésével kritikus szintet is elérhet. A megközelíthetőség javítása ezen a területen tehát ellenjavallt.	A dűlőutak mentén a prэшáza, gazdasági célú épületek, korábbi szerény lakóépületek átépítése elkerülhetetlen, de a zöldfelületi értékek és a csapadékgazdálkodás miatt erős korlátozások alatt kell tartani.	A régebbi épületek általában átépítésre kerülnek, kevés megtartandó, értékes építmény van a területen. Kívánatos lenne a hagyományos életformához (kertműveléshez) kapcsolódó szerény méretű, közösségi összetartást is jelképező beépítési karakter megtartása. Az új építéseknek meg kell követelni a tájba illeszkedést, a mértéktartást és a legkorszerűbb energetikai és ökológiai szempontok alkalmazását. A csapadékvíz helyben tartása kiemelt feladata a jövőnek.	A hegyoldal vízgazdálkodását biztosító területeken a csapadékvíz helyben tartása használati, kertészeti és gazdasági célt is szolgál. Az egyedi fűtést jól ki tudja egészíteni, sőt ki is tudja váltani a napenergia hasznosítása, melynél azonban fokozottan figyelni kell a tájképi megjelenésre. A napelemek szeretlen, építészeti kezeletlen telepítése hatalmas károkat tud okozni a hegyoldal képében.

KOMPAKT VÁROS - Kiegészülőzött városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyen-súlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
III. Mecsek-Nyugat 5. Donátus	A Jakabhegyi és a Donátusi út közötti, dűlőutakkal sűrűn beszótt terület az elmúlt évtized családiházak építéseinek egyik kedvelt célterülete. A szőlőültetvényes területen létrejött homogén lakóterület ma még harmonikus egységet mutat, de ezt könnyen megbontják a túlzott egyedi igényeket kielégítő építészeti "alkotások".	A város felől jól megközelíthető, tömegközlekedéssel is kapcsolódó terület. A Donátusi és Jakabhegyi út szűk keresztmetszeteinek bővítése kettős hatású: javítja az elérhetőséget, de egyúttal további beépítéseket és ezzel forgalomnövekedést is generál.	Városhoz való közelsége, viszonylag jó megközelíthetősége, és a dűlőutak járhatósága miatt a beépítés folyamatosan sűrűsödik, és a szabályozási feltételeket rendre maximálisan kihasználja. A folyamat kedvezőtlen következményeit a szabályozás szigorításával és betartatásával lehet fékezni.	Néhány jellegzetes villaépület, és jó karban tartott présház kivételével a terület hagyományos épületállománya bontásra, vagy átépítésre került. Az új építéseknek meg kell követelni a tájba illeszkedést, a mértéktartást és a legkorszerűbb energetikai és ökológiai szempontok alkalmazását. A csapadékvizek helyben tartása kiemelt feladata a jövőnek.	A területen jellemzően gáz és egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Mivel a tömegközlekedés csak a Donátusi úton tudja elérni a területet, a megközelítésnél a jövőben is személygépjármű használatával kell számolni.
III. Mecsek-Nyugat 6. Kismélyvölgy	Az Abaligeti útról nyíló völgyeknek sajátos belső világa van. Lakossága ma még erősen a helyhez kötődik, az életmód hagyományos, a beépítés általában szerény - sajnos helyenként igénytelen.	Megközelítés az Abaligeti útról, mely egyúttal a várossal való egyedüli kapcsolat. Szentkútra buszjárat érkezik.	Az Abaligeti útról nyíló völgyeknek sajátos belső világa van. Lakossága ma még erősen a helyhez kötődik, az életmód hagyományos, a beépítés általában szerény - sajnos helyenként igénytelen.	Nagyobb számban találhatóak még régebbi építésű épületek, melyeket a szerényebb életvitel mellett felújítanak. Az energetikai szempontok érvényesítése és a csapadékvíz helyben tartása fontos feladat.	A területen jellemzően gáz és egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Az életmódhoz illeszkedően a tömegközlekedés színvonalának fejlesztése jól szolgálja a helyben lakókat.
III. Mecsek-Nyugat 7. Szentkút	Az Abaligeti útról nyíló völgyeknek sajátos belső világa van. Lakossága ma még erősen a helyhez kötődik, az életmód hagyományos, a beépítés általában szerény - sajnos helyenként igénytelen.	Megközelítés az Abaligeti útról, mely egyúttal a várossal való egyedüli kapcsolat. Szentkútra buszjárat érkezik.	Az Abaligeti útról nyíló völgyeknek sajátos belső világa van. Lakossága ma még erősen a helyhez kötődik, az életmód hagyományos, a beépítés általában szerény - sajnos helyenként igénytelen.	Nagyobb számban találhatóak még régebbi építésű épületek, melyeket a szerényebb életvitel mellett felújítanak. Az energetikai szempontok érvényesítése és a csapadékvíz helyben tartása fontos feladat.	A területen jellemzően gáz és egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Az életmódhoz illeszkedően a tömegközlekedés színvonalának fejlesztése jól szolgálja a helyben lakókat.
III. Mecsek-Nyugat 8. Makár	A Tibor utca és Jakabhegyi út közötti, dűlőutakkal sűrűn beszótt terület az elmúlt évtizedek családiházak építéseinek egyik kedvelt célterülete. A szőlőültetvényes területen létrejött homogén lakóterület egységét könnyen megbontják a túlzott egyedi igényeket kielégítő "magánpaloták" . Alsómakár intézményei (két-tannyelvű iskola, hotel) városrészen kívüli igényeket szolgálnak ki.	A város felől jól megközelíthető, ám tömegközlekedéssel nem elérhető területen a személygépkocsi használata uralkodik. A Jakabhegyi út szűk keresztmetszeteinek bővítése elkerülhetetlen a terület ellátása miatt. A déli peremen az északi érintő út átvezető, és Szigeti út felé kikötő szakasza jelent városkereszttelileg fontos feladatot.	Városhoz való közelsége, viszonylag jó megközelíthetősége miatt a beépítés még ma is sűrűsödik, és a szabályozási feltételeket rendre maximálisan kihasználja. A folyamat kedvezőtlen következményeit a szabályozás szigorításával és betartatásával lehet fékezni. A Makár hegy városképi szempontból kiemelt jelentőségű, ezért az oldalakban, és különösen a hegytetőn épülő házak esetében a tájkép összefüggéseket vizsgálni kell.	Néhány jellegzetes villaépület, és jó karban tartott présház kivételével a terület hagyományos épületállománya bontásra, vagy átépítésre került. Az új építéseknek meg kell követelni a tájba illeszkedést, a mértéktartást és a legkorszerűbb energetikai és ökológiai szempontok alkalmazását. A csapadékvizek helyben tartása kiemelt feladata a jövőnek.	A területen jellemzően gáz és egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Mivel a tömegközlekedés csak a Donátusi úton tudja elérni a területet, a megközelítésnél a jövőben is személygépjármű használatával kell számolni.
III. Mecsek-Nyugat 9. Űrög	Az Űrögi völgy újabb kori beépítése körülötte a valamikor önálló Űrög falut. A terület a könnyű megközelítés, az elérhető közművek, a szép táji adottságok miatt lényegében beépült. Ellátását kisebb helyi kereskedelmi egységek, illetve Uránváros és a Bolgárkert bevásárló központjai biztosítják. Önálló központja nincs, de a közösség helyet kapott a volt istenkúti iskola épületében.	Lényegében egytűcs (Űrögnél szilvavag alakban szétváló útvonalas) településrész, jó közlekedési viszonyokkal, tömegközlekedéssel, kerékpárral kiegészítve.	Tisztán kertés, lakóterületi funkció, mely ma még jó arányban tartja meg az ültetvényeket. A telekméretet megfelelő méretben tartásával lassítani lehet a beépítés sűrűsödését. A Szőlészeti és Borászati Kutatóintézet ültetvénye fontos zöldfelületi elem.	A régebbi épületek mellett a beépítés alapvetően a 70-es évektől napjainkig tart. Az épületállomány korától függően felújításra vagy átépítésre szorul. Az új építéseknek meg kell követelni a tájba illeszkedést, a mértéktartást és a legkorszerűbb energetikai és ökológiai szempontok alkalmazását. A csapadékvizek helyben tartása kiemelt feladata a jövőnek.	A területen jellemzően gáz és egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. A viszonylag jó tömegközlekedés mellett, különösen az Orfú - Abaliget irány miatt - a jövőben is számolni kell a növekvő gépjármű forgalommal.

KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
IV. Mecsek-Közép 1. Bálics	A Szigeti külvárostól az erdők aljágig tartó, nagy szintkülönbséget magába foglaló völgy, és a mellette fekvő, dűlőutakkal sűrűn beszótt terület. Az elmúlt évtizedekben folyamatosan épület be, és alakult át ültetvényes területből villanegyeddé. Mivel felső része a kényelmesebb megközelítést biztosító Erdész útról is elérhető, gyors ütemben, és helyenként eltúzott méretekkkel indult meg a felső perem használatbavétele.	A város felől és az Erdész útról is jól megközelíthető, tömegközlekedéssel is kapcsolódó terület. A Bálicsi út szűk keresztmetszetének bővítése kettős hatású: javítja az elérhetőséget, de egyúttal további beépítéseket és ezzel forgalomnövekedést is generál.	Városhoz közeli részei a jó megközelíthetőség, a felső részek a zöldövezet és a jó kilátás miatt kedvelt, így a beépítés folyamatosan sűrűsödik. A szabályozási feltételeket rendre maximálisan kihasználják, illetve nehezen követhető beavatkozásokkal túlélik. A folyamat kedvezőtlen következményeit a szabályozás szigorításával és betartásával lehet fékezni.	Néhány jellegzetes villaépület, és jó karban tartott prësház kivételével a terület hagyományos épületállománya bontásra, vagy átépítésre került. Az új építéseknél meg kell követelni a tájba illeszkedést, a mértéktartást és a legkorszerűbb energetikai és ökológiai szempontok alkalmazását. A csapadékvizek helyben tartása kiemelt feladata a jövőnek.	A területen jellemzően gáz és egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. A tömegközlekedés csak a Bálicsi úton és a Kőbányánál éri el a területet, ezért a megközelítésnél a jövőben is számolni kell a személygépjármű használatával.
IV. Mecsek-Közép 2. Szókó	A Magaslati úttól az erdők aljágig tartó, nagy szintkülönbséget magába foglaló völgy, és vele párhuzamosan a hegyre felfutó utcák és dűlők területe. Az elmúlt évtizedekben folyamatosan, és egyre gyorsuló ütemben épült be. Magaslati út feletti sávja városias, társasházi épületekkel, míg középső és legfelső zónája villanegyeddé vált. Felső része a kényelmesebb megközelítést biztosító Erdész útról is elérhető. Kritikus helyenként a hegykontúr felülíró, túlzott építetési szándékok megvalósító épületek megjelenése, ami tervezői felelősséget is felvet.	A Magaslati út felől és az Erdész útról is jól megközelíthető, de tömegközlekedéssel csak a peremén kapcsolódó terület. A különösen meredek útvonalak nehezítik a területen belül a közlekedést, de az építési, burkolatépítési szándékok ez sem veti vissza.	Városhoz közeli részei a jó megközelíthetőség, a felső részek a zöldövezet és a jó kilátás miatt kedvelt, így a beépítés folyamatosan sűrűsödik. A szabályozási feltételeket rendre maximálisan kihasználják, illetve nehezen követhető beavatkozásokkal túlélik. A folyamat kedvezőtlen következményeit a szabályozás szigorításával és betartásával lehet fékezni.	Néhány jellegzetes villaépület, és jó karban tartott prësház kivételével a terület hagyományos épületállománya bontásra, vagy átépítésre került. Az új építéseknél meg kell követelni a tájba illeszkedést, a mértéktartást és a legkorszerűbb energetikai és ökológiai szempontok alkalmazását. A csapadékvizek helyben tartása kiemelt feladata a jövőnek.	A területen jellemzően gáz és egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. A tömegközlekedés a Magaslati úton éri el a területet, ezért a megközelítésnél a jövőben is számolni kell a személygépjárművek használatával.
IV. Mecsek-Közép 3. Csoronika	A dűlőutakkal sűrűn beszótt terület az aló sávjában az Ifjúság útja mentén a PTE Természettudományi karának, és az északi irányban terjeszkedő kiemelt fontosságú egyetemi és egészségügyi intézmény fejlesztéseknek adott helyet. Felette - hirtelen váltással, átmenet nélkül - családiházak beépítésre váltott a valamikor emblematisus szőlőültetvény terület.	Alsó sávja a város felől jól megközelíthető, tömegközlekedéssel kapcsolódó terület, melyet mára az intézmények által generált forgalom már túlterhel. A városrész belső, meredek dűlőútjai egyelőre meggátolták a nagyobb ingatlan befektetési törekvéseket, és megmaradt a kertés, családiházak jelleg.	Az Egyetemmel határos helyzete a terület alsó sávját fontos ellátást biztosító intézmények elhelyezésére rendelte. Meg kell szabni ennek a területnek a terjeszkedési határát, mert mára egymásra szorultak a családi ház beépítésével, ami már konfliktust jelent térhasználatban, beépítési karakterben, közlekedésben és környezet terhelésben is.	A családiházak terület csak néhány épületében őrzi az ültetvényes időszak építési szokásait. Az újabb építési családiházak átlagos állapotúak. A csapadékvizek helyben tartása kiemelt feladata a jövőnek. Az intézmények felújítottak (PTE TTK, kollégiumok), illetve a legkorszerűbb tervezési elveket tükrözik (SzJKK, Véréllátó).	A területen jellemzően gáz és egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Az épület energetikai kutatások gyakorlati laboratóriumaként is szolgál a Szentagotai János Kutatóközpont, melynek kutatásai remény szerint közvetlenül is hasznosíthatóak lesznek a lakossági épületek és intézmények felújításánál.
IV. Mecsek-Közép 4. Rókusdomb	A Kodály úttól a Magaslati útig emelkedő terület a 60-70-es évek városfejlesztési elképzeléseiben játszott kiemelkedő szerepet. Ekkor bővítették a Sörgyárat, épült az egyetem Műszaki Kara, és a Művészeti Gimnázium, illetve jött létre az egyedi esetenként értékelhető paneles beépítés a Magaslati út alatt. Kisebb kereskedelmi és oktatási központ épült ki a Jurisics utca alatt, mely a mai napig jól szolgál.	Főbb útvonalak, és tömegközlekedés a városrész peremén halad. Régóta tervezett, de mai napig nem épült meg a Petőfi utat a Bálicsi úttal összekötő szakasz, mely az Édesanyák útjának forgalmát tenné elviselhetővé.	A vegyes, intézményi, telepszerű, kisvárosias és családiházak beépítés mára megszokott, és összeszokott együttest képez. A változás lehetősége azonban "benne van" a területben, lásd a volt Bőrklínika és a volt Művészeti Kar (korábban Árvaház, majd Pártiskola) bizonytalan jövőjét, a sörgyár körül kialakuló egyetemi vígalmi negyedet, vagy éppen a Rókusdomb átértékelődő forgalmi helyzetét.	Az intézményi épületek közül a PMMIK megújult, de a Bőrgyár értékes épületének, illetve a kollégiumnak és a Művészeti Gimnáziumnak a felújítása sürgető. A nagyszámú paneles társasházi épület miatt kívánatos a terület lakásállományának korszerűsítését támogatni. A kisebb magáningatlanok az értékes terület miatt általában jó állapotban vannak, és folyamatosan újulnak meg.	Nagy részt távfűtéssel ellátott terület, ahol esély lenne a távfűtés kiegészítő napenergia hasznosításra is. A peremeken haladó utak fontos városrészek közötti összeköttetést biztosítanak, így a belső gépjármű használat visszaszorítása mellett is számolni kell a forgalomból származó jelentős környezetterheléssel.

KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
IV. Mecsek-Közép 5. Mecsekoldal	A Belváros feletti hegyoldalban, a városfalon kívüli történeti beépítésekől az erdők aljában álló elegáns villákig tartó terület. Keleti része a Tettye alatti városrész, mely őrzi a török utáni időkben kialakult szerkezetét, az iparosok, munkások lakóhelyének józan léptékét. Területi védelmet élvez a hozzá hasonló értékeket felmutató Nyíl utca környékével együtt. A városrészhez tartozik a szintben és távolságban is különálló Üdülőszálló és Állatkert közötti villanegyed. Ez a különleges értékű intézmény és lakóterület a város turisztikai vonzerejében is komoly szerepet játszik.	A völgyekben futó Tettye utca, a Hunyadi út és a Székely B. út, és az ezeket rétegvonalon összekötő Aradi-Vak Bottyán u, illetve Magaslati út jól tárja fel a területet, de a beépítés terjedése és sűrűsödése már kritikus szintre emelte a forgalom szintjét. A Hunyadi út a Mecsek turisztikai megközelítésének legfőbb vonala. A helyi és átmenő forgalom miatt fontos az utak folyamatos karbantartása, de a Belváros közelsége és a terület presztízs értéke miatt kiemelten kell kezelni a közterületek gyalogos és zöldfelületeit is. A tömegközlekedés több buszjárárral is érinti a területet.	Az egységes lakóterület régebbi, karakteres és védett zónája a meredek utcák zárt sorú beépítése, melyet léptékében jól (stílusjegyeiben kissé összezavarva) sikerült megőrizni. Felette a Magaslati út a 20. század 30-as éveiben nyitotta meg az utat a kertés beépítésnek, melyen belül a 60-as évektől alakult ki egy társasház sáv. Ennek lapostetős karakterét a 90-es évek átépítési lendülete sok helyen magastetős elemekkel bontotta meg. Legfelül az erdők aljában egyre több nagyméretű villa épül. A Tettye park, a Kálvária domb, a Mecseki parkerdő az egész város legfontosabb zöldfelületei közé tartoznak.	A történeti beépítésekben álló házak szép számban megújultak, de az új tulajdonosok gyakran az újraépítést választják, ezzel eltüntetve a terület autentikus beépítését adó épületeket. Helyes tervezési folyamattal, bírálatokkal sok eredményt lehet elérni az értékek megőrzésében. Az újabb építésű épületek felújításra, korszerűsítésre érettek, mely helyenként meg is indult. A mai villaépületek és együttesek szerkezetükben korszerűnek mondhatóak, de a visszafogottság és a mértéktartás előnyükre válna.	A 80-as évekig épült beépítéseket a mértéktartás jellemezte, mely a korszerűsítés során jól tud tovább szolgálni. A villa építészeten sok túlméretezett példát lehet találni, mely gyakran párosul a különleges, nehezen megközelíthető helyszínhez, és az ezzel együtt járó aránytalanul nagy burkol felületekhez. Az épületek fenntartásához szüksége energia mérséklése, a napenergia aktív és passzív hasznosítása, a burkol felületek csökkentése, a csapadékvíz helyben tartása fontos építetési és tervezési szempontok kell legyenek a jövőben.
IV. Mecsek-Közép 6. Havihegy	A Tettye patak völgyétől keletre fekvő, a Havihegy oldalában települt, nagyrészt történetileg kialakult városrész. Magját az Ágoston tér feletti, valamikor bosnyákok által lakott utcahálózat adja, koronája pedig a Havihegyi búcsújáráshely és kápolna. Keleti részén a Mecsekoldali beépítésekhez hasonló családiházak, helyenként villa beépítés alakult ki.	Úthálózata lényeges szerkezeti változása nem igényel, de a Havihegyi út - Wass Albert út kapcsolata javítandó a hegyoldal jobb megközelítése érdekében.	A beépítési igény valószínűleg növekedni fog a kert és zöldfelületek rovására. Mértékét szabályozással kell megfelelő szinten tartani. A volt kőbányák területeit közösségi célra kell hasznosítani.	A terület épületei átlagos állapotban vannak, de az Ágoston tér feletti történeti beépítés értékeinek megőrzése, a régebbi épületek korszerűsítése kiemelt figyelmet igényel.	A területen jellemzően gáz és egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. A tömegközlekedés a Tettyénél, és az alsó peremet jelentő Wass Albert úton éri el a terület határát, ezért a megközelítésnél a jövőben is számolni kell a személygépjárművek használatával.
IV. Mecsek-Közép 7. Piricsizma	Homogén lakóterület, lényeges szerkezeti szerep nélkül. A Hársfa utca felől az egyik megközelítési irány Gyűkés és Pécsbánya felé.	Területek közötti közvetítő, és tömegközlekedésben betöltött szerepe miatt a Hársfa utca és a Wass Albert utca formái szerepe növekedni fog. Az északi határán az Engel János út folytatásában tervezett út fontos kapcsolat lenne a Lámpásvölgy felé.	Beépült területein elsősorban családiházak településkép látható. Különleges eleme a Bányász utcai kolónia, melynek utcái, és munkáslásai érdemesek a védelemre.	A terület épületei átlagos állapotban vannak, koruktól függően felújításra, korszerűsítésre szorulnak.	A területen jellemzően gáz és egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Az életmódhoz illeszkedően a tömegközlekedés színvonalának fejlesztése jól szolgálja a helyben lakókat.
V. Mecsek-Kelet 1. Gyűkés	A Misina keleti lejtőjén fekvő, dűlő utakról megközelíthető térség jelenleg a Karolina külfejtés rekultivációra váró területére néz. Az egységes, kiskertes, szőlőültetvényes területen már megjelentek családiházak. Szerkezeti szerepe a területnek nincs.	A terület Piricsizmán, vagy Rigóderen keresztül, dűlőutakon közelíthető meg. Tömegközlekedés az alsó határáig működik. Jelentős fejlesztés nem kívánatos, de a dűlőutak járhatóságát a kertek művelésének fenntartása miatt biztosítani kell.	A kialakult kertkultúra megőrzése minden szempontból kívánatos, ezért a beépíthetőség erős korlátozást fenn kell tartani. Ennek ellenében hathat a Karolina terület rekultivációja, mely Gyűkést is felértékeli a lakásépítés szempontjából.	A prérházak, gazdasági épületek állapota átlagos, nagyrészt karbantartott. A lakóépületek zöme volt gazdasági épületek bővítésével, átalakításával jött létre, ezek korszerűsítése szükséges.	A területen jellemzően egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Tömegközlekedés hiányában a megközelítésnél a jövőben is személygépjármű használatával kell számolni.
V. Mecsek-Kelet 2. Pécsbánya	A bányász telep az iparág megszűnése óta folyamatosan pusztul. Valamikor rendezett területei, középületei, bányász lakásai leromlottak, és a helyi lakosság nem rendelkezik kellő jövedelemmel a fenntartásukra. A kiváló lakóhelyi adottságokkal, szép környezettel rendelkező terület jövője nagyban függ a Karolina külfejtés rekultivációjától, és a volt Széchenyi akna létesítményeinek hasznosításától.	A városrész a korábbi ipari termelés miatt jó közúti kapcsolatokkal és maig megfelelő tömegközlekedéssel rendelkezik. A közterületek állapotát javítani szükséges.	A lazán beépített lakóterület komoly tartalékokkal rendelkezik. Meszestelepét különleges, magaslati helyzete teheti értékessé. A legnagyobb lehetőség azonban a volt gazdasági területek újrahasznosításában van, ám az erre irányuló próbálkozások egyelőre sikertelenek voltak.	A bányász telep különleges épületgyűjtése az utolsó pillanatban van a teljes romlás megállítására. A használatban levő épületek felújítására, korszerűsítésére is nagy igény lenne, ami a jelenlegi jövedelmi viszonyok mellett magán kezdeményezéséből nehezen valósítható meg.	A tágas térség és a természeti környezet különleges lehetőséget biztosítana az újrahasznosítást kereső terület korszerű energetikai elvek mentén való megújítására. Ehhez támogatást nyújthatna a Karolina külfejtés hasonló megközelítésű rekultivációja.

KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
V. Mecsek-Kelet 3. Rigóder	Homogén lakóterület, központ és lényeges szerkezeti szerep nélkül. Tengelye a Hársfa utca felől induló Bittner Alajos utca, de a keleti peremén futó Rákos Lajos utca, és a nyugati peremen tervezett új feltáró út is fontos szerepet játszhat a tőle északra fekvő Gyűkés és Pécsbányatelep fejlődésében.	Területek közötti közvetítő, és tömegközlekedésben betöltött szerepe miatt északra futó utcáinak forgalmi szerepe növekedni fog. A dél-nyugati határán az Engel János út folytatásában tervezett út fontos kapcsolat lenne Gyűkés és Lámpásvölgy felé.	Beépült területein elsősorban családiházas településkép látható. Nyugati lejtőjén az elmúlt évtizedben társasházas beépítés valósult meg. Beépítetlen területein még komoly tartalékok vannak, ám ezek felhasználása a zöldfelület csökkenésével jár.	A terület épületei átlagos állapotban vannak, koruktól függően felújításra, korszerűsítésre szorulnak.	A területen jellemzően gáz és egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Az életmódhoz illeszkedően a tömegközlekedés színvonalának fejlesztése jól szolgálja a helyben lakókat.
VI. Keleti városrészek 1. Diós	A vegyes funkciójú terület az Engel János út keleti oldalán húzódik. Déli részén a lakóépületek mellett jelentős gazdasági tevékenység települt, ami munkahelyeket is jelent. Északi részén egyértelműen a lakóterület dominál. Szerkezeti szerepe nincs.	A terület személygépkocsival és tömegközlekedéssel jól megközelíthető. A déli peremén futó Zsolnai út a város fő tengelyéhez is kapcsolja, de egyúttal jelentős környezetterhelést is jelent a mellett fekvő lakóterületnek.	Területe nagyrészt beépült, a térfelhasználata kialakult, ami a lakó és korszerű gazdasági funkciók "békés" együttélésének jó példája.	Épületállománya jellemzően új, így inkább az energetikai szempontok érvényesítése, épületgépészeti felújítások jelentik a feladatot.	A területen jellemzően gázfűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. A jó tömegközlekedés miatt ösztönözhető a személygépjármű használat mellőzése.
VI. Keleti városrészek 2. Meszes	A Budai vám fölött bányász munkásnegyedként kiépült terület nagy fejlődési szakasza az 50-es évek szocialista iparosításához kapcsolódik. A kiskertes bányász sorlakások, kolóniák mellett ekkor nőtt fel a szocreál magyar példái között értékesnek számító Meszesi lakótelep. Tengelyét a Komlói út adja, mely mellett szűk sávban hálós utcarendszer alakult ki. Központja a Szeptember 6-a tér, mely azonban sokat veszített jelentőségéből a Budai vám körüli kereskedelem kiépülésével.	A viszonylag keskeny sávban tömörült beépítést jól szolgálja a minden közlekedési feladatot (66-os közút, városi gyűjtőút) ellátó Komlói út. A tömegközlekedés minőségét alapvetően a járat sűrűséggel lehet befolyásolni. A Budai vám városkapu, közlekedési és kereskedelmi szerepe miatt is teljes átgondolás és fejlesztést igényel.	A beépített területek térfelhasználata beállt, lényeges feladatot csak a terület identitását is meghatározó városrész-központ újbóli kialakítása jelent. A nyugati oldalon a Névtelen utca vonalában levő zöldterületek közösségi célú használatát, illetve zöldfolyosóként való megőrzését kell megoldani. A keleti oldalon a kiskertek területe veti fel a lakóterületként való hasznosítás kérdését. A 6-os út bevezető szakasza mentén hatalmas kereskedelmi-szolgáltató övezet áll kihaszánlatlanul, benne az alig néhány éve eladott volt laktanya területe.	A lakótelepi épületek megindult felújítása csak kezdete a hatalmas feladatnak, ami a hagyományos és panelos építésmóddal beépített terület korszerű, magas életminőséget biztosító további működéséhez szükséges. Figyelmet kell fordítani a családiházas területek épületeinek felújítására is.	A nagy kiterjedésű területen gépjármű nélkül elképzelhetetlen a közlekedés. A magas színvonalú tömegközlekedés mellett is jelentős környezetterhelést jelent az átmenő forgalom, különösen a Budai vám térségében.
VI. Keleti városrészek 3. Szabolcs	Területébe tartozik Szabolcstelep, Györgytelep, Bánom és Hársas, melyek a Komlói út által képzett tengelyhez csatlakoznak, továbbá a történetileg önálló település, Szabolcsfalu, mely megőrizte vidékies jellegét.	Lakóterület jellegének megfelelő belső úthálózat, és a várostesttel jó kapcsolatot biztosító közúti kapcsolattal rendelkezik. A közterületek rendezése, a forgalmi felületek javítása, és ezzel együtt a fasorok helyreállítása vagy kialakítása szükséges.	Nagyrészt lakóterület, melyen belül elkülönül a hagyományos (megőrzendő) falusias beépítés a kolónia jellegű, illetve az újabb családiházas területektől. További beépítések már csak a gyümölcsösök, szőlőterületek rováására tudnak történni.	Az alsó területrészen az épületek átlagos állapotúak, de koruktól függően felújításra, vagy korszerűsítésre szorulnak. Komoly szociális problémákkal párosul, illetve ebből következik a Hősök tere, és különösen Györgytelep környezeti állapota, melyet önálló antiszegregációs programként kell kezelni.	Környezetvédelmi szempontból önmagában semleges, de a Komlói út forgalma jelentősen terheli a területet. Az épületek egyszerű felújítása, ezen belül energetikai és fűtés korszerűsítése sok eredményt tud hozni.
VI. Keleti városrészek 4. Szabolcsi Zártkert	A Szabolcsfalutól keletre fekvő területet szabálytalanul kialakult dűlőút hálózaton lehet megközelíteni. Az egységes, kiskertes, szőlőültetvényes területen sok épületet lakhatóvá alakítottak. Szerkezeti szerepe a területnek nincs.	A terület a 6-os út, és Szabolcsfalu felől dűlőutakon közelíthető meg. Tömegközlekedés csak a szomszédos területekig működik. Jelentős fejlesztés nem kívánatos, de a dűlőutak járhatóságát a kertek művelésének fenntartása miatt biztosítani kell.	A kialakult kertkultúra megőrzése minden szempontból kívánatos, ezért a beépíthetőség erős korlátozását fenn kell tartani.	A prэшázak, gazdasági épületek állapota átlagos, nagyrészt karbantartott, illetve lakott.	A területen jellemzően egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Tömegközlekedés hiányában a megközelítésnél a jövőben is személygépjármű használatával kell számolni.
VII. Újhegy 1. Újhegy	A 6-os út és az Úszögi út által várostesttől szinte elvágtott településrész jellemzően tervezetlennül jött létre. Utcahálózatát a tulajdonviszonyok alakították, és a folyamatos beépülés mellett nem jött létre központja, intézménye, kereskedelme.	Bár a nyugati peremén futó útvonalak jó kapcsolatokat biztosítanak a város, a vidék és az autópálya felé is, a belső úthálózat nehezen áttekinthető, és egyes tömbök feltárása még várat magára. A tömegközlekedés csak a Nagykozári úton halad, melytől a terület nagy része távol fekszik. A lehetséges munkahelyek távolsága miatt a mobilitás igény nagy.	Újhegy monofunkciós lakóterület, mely azonban érintkezik több gazdasági területtel is. Fejlesztési potenciálja van a kiterjedt zártkertek feltárásában, amit a jó zöldfelületi arányok megőrzése mellett folytatni lehet. Az identitását is erősítő központját a Bor és Barázda utca közötti sávban tervezték kialakítani.	Épületállománya jellemzően új, így inkább az energetikai szempontok érvényesítése, épületgépészeti felújítások jelentik a feladatot.	A területen jellemzően egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia hasznosítása. Tömegközlekedés hiányában a megközelítésnél a jövőben is személygépjármű használatával kell számolni.

KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
VIII. Keleti gazdasági terület 1. Basamalom	Az iparvágány és Pécs-bánya rendező pályaudvar által elzárt területen a meghatározó létesítmény az Erőmű, és a mellette települt iparvállalatok. Az erőmű munkaslakásai Jankovics telep két rendezett utcájában találhatóak. A terület többi része rendezetlen, és szervezetlen.	A területet lényegében a kelet-nyugati irányban áthaladó Tüskésréti út tárja fel, így észak-déli irányban átjárhatatlan. Tömegközlekedés csak a szomszédos Gyárvárosban, a Mohácsi úton halad. Közterületei elhanyagoltak, kiépítetlenek.	Az alapvetően ipari területen belül megtalálható a felhagyott, amortizálódott, vagy átépülő telephely (Barakktelep), a korszerű gyárüzem (Erőmű, Leier), a tisztas munkás telep (Jankovics telep) és a komoly szociális problémákkal küzdő szegregátum. A terület egészét átfogó beépítési terv nélkül bármely beavatkozás célt téveszthet.	A néhány említett iparvállalat, és a Tüskésréti út mentén települt raktár és telephely kivételével általában leromlott, többször "újrahasznosított" ipari építmények, melyek megőrzésre nem alkalmasak. Jankovics telep családi háza korszerűsítést igényelnek.	Az ipari energia felhasználás területén kiemelt jelentősége van az alkalmazott technológiáknak, amit az avult struktúrába már nem lehet telepíteni. Az Erőmű zöld energiára alapozott elektromos energia- és hőtermelése jó alap lehet a megújuláshoz.
VIII. Keleti gazdasági terület 2. Gyárváros	A 6-os úttal határos, Mohácsi út és az Üszögi út közötti térség meghatározóan gazdasági terület, melyen belül nagy kiterjedésű ún. rozsdadóvezet maradt a felhagyott bányászati létesítmények, iparvállalatok helyén. Átfogó rendezés hiányában a terület esetlegesen fejlődik, vagy inkább tovább romlik. A rendezés keretét a határoló főutak meghatározzák, az Ipari Park elindított, és részben használatba vett struktúrája pedig példát ad hozzá.	A peremek működő főútjai mellett szükséges a Tüskésréti felé új, kelet-nyugati irányú, a városszerkezetben is meghatározó forgalmi út kiépítése. Az útvonal Gyárvárost a déli végén érinti. A területen belül a feltároló utak és közmű infrastruktúra rendszerét újra kell fogalmazni. A gyér tömegközlekedés javítása a munkahelyek számától függően feltétlenül szükséges. A Mohácsi út teljes szélességben való megújítása a forgalom nagysága és városba vezető szerepe miatt is sürgető.	A működő ipari területek mellett jelentős kereskedelmi-szolgáltató tevékenység települt a Mohácsi út mentén, melynek működéséhez igényesebb közterület alakítás szükséges. A lakónegyed belső rendje megfelelő, de peremein több helyen zavaros, rendezetlen környezethez csatlakozik.	A leromlott, használaton kívüli építmények bontásával tisztul és beépíthetővé válik a terület. A lakóterület szerény, de rendezett épületállománya korszerűsítéssel továbbra is jó lakókörnyezetet tud biztosítani. A Mohácsi út mentén kialakult zavaros összkép szabályozásához sürgős lépésekre van szükség.	Az iparterületek be- és újratelepítéséhez energetikai koncepcióra van szükség, melynek a háttérét az Erőmű tudja adni. A lakóépületek korszerűsítésénél a napenergia számításba vehető.
VIII. Keleti gazdasági terület 3. Üszög	Gazdasági terület, melybe beékelődik Üszögpuszta lakóterülete. Fejlődés előtt áll.	Közúti kapcsolata megoldott, de a területretek feltárása még nem kialakult.	A lakóterület kialakult, keretei várhatóan nem nőnek. A gazdasági terület kiépítése nagyrészt még a jövő feladata.	Üszögpuszta rendezett lakóterületén az épületállomány átlagos állapotú. A kastély és parkja értékes elemek.	Az ipari energia felhasználásában kiemelt jelentősége van az alkalmazott technológiáknak. Az Erőmű zöld energiára alapozott elektromos energia- és hőtermelése jó háttérrel adhat a fejlesztéseknek.
VIII. Keleti gazdasági terület 4. Üszögi tározó major	Gazdasági terület, dél-keleti peremén horgásztóval és erdőszült zöldterülettel. Szerkezeti szerep nincs.	Közúti kapcsolata megoldott, de a területretek feltárása még nem kialakult.	A gazdasági terület kiépítése nagyrészt még a jövő feladata.	Néhány lakóépület és a karbantartott víztároló mellett több elhanyagolt telephely rontja az összképet.	Az ipari energia felhasználásában kiemelt jelentősége van az alkalmazott technológiáknak. Az Erőmű zöld energiára alapozott elektromos energia- és hőtermelése jó háttérrel adhat a fejlesztéseknek.
IX. Pécsi-víz mente 1. Balokány	Nyugati részén jelenleg gazdasági terület, keleti felén nagyrészt erdőszült zöldterület, melynek északi részén, a Basamalom út mentén alakult ki lakóterületi beépítés. A várostesttől a vasútvonal választja el. Kiemelkedő szerepe lehet a város rekreációs területeinek fejlesztésében, a zöld és kék hálózat kialakításában, a városközpont déli irányú kapcsolatainak fejlesztésében.	Nyugati gazdasági része több irányból, közte két szintbeli vasúti átjárón közelíthető meg. Keleti részének a déli peremén futó Tüskésréti út, illetve a Kisbalokány keleti szélén levő, szűk keresztmetszetű vasúti aluljáró jelenti a megközelítést. Kevés utcája, és a hiányzó tömegközlekedés miatt a város vérkeringésében nem vesz részt. A terület hasznosításában meghatározó lesz a Kisállomásnál tervezett felüljáró megépítése.	A gazdasági területek új, vegyes funkció felé kell, fejlődjenek, ami kapcsolatot biztosít a Siklósi városrész központi szerepéhez. A rendezetlen gazdasági telephelyek közé ékelődött Pipacs utcai szegregátumot meg kell szüntetni. A Kisbalokány alatti területretek a pihenést és közösségi sportot szolgáló intézmények, telepek elhelyezésére alkalmas, de felvethető egy jelentősebb turisztikai vonzerőt jelentő vizes élménypark és hotel megvalósítása is. A nagyobb, erdőszült rész városi közparkként zöldfelület marad.	A gazdasági területek épületállománya vegyes, nagy részben elavult. Ez különösen igaz a Pipacs utca környéki lakóépületekre. A Basamalom út menti lakóterületeken bizonyos fejlődés - felújítás, új építés - tapasztalható, itt az épületek állapota átlagosan jó.	Minden területretekén a sajátosságának megfelelő energetikai modell alkalmazható. A gazdasági területek megújításánál a távfűtés figyelembe vehető. A zöldfelületbe ágyazott intézményeknél napenergia, vagy geotermikus energia is felhasználható. A fejlesztéssel együtt javítani kell a tömegközlekedési, gyalogos és kerékpáros kapcsolatokat is.

KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
IX. Pécsi-víz mente 2. Tüskésréti	Beépítetlen terület, mely hatalmas kiterjedésével régóta keresi a szerepét a várostestben. Zöldfelületi jellegét a talajadottságok miatt is meg kell őrizni.	A területnek ma lényegében nincs feltárása, csupán az északon áthaladó Tüskésréti út ad megközelítési lehetőséget. Új nyomvonalon épített út javasolt a Kisállomásnál tervezett felüljáró és az 57-es Kanizsai Dorottya út összekötésére, mely a tervezett rekreációs terület közötti kapcsolatát is megadja.	A soha be nem épített, komoly természeti adottságokkal bíró terület igazi arany tartaléka a városnak a klímaváltozás idején. A környező területek csapadéka által táplált vízfelület már ma is kedvelt horgászterület, ami a Pécsi-víz tájrendezésével együtt a zöld hálózat mellett a kék hálózatot is értékelhetővé teszi.	A területen elhanyagolható épületállomány található. A távfűtési vezetékeket a műszaki lehetőségek függvényében a frekvenciánként szakaszokon föld alatt kell vezetni, mert látványuk ipari jellegűvé alakítja a legszebb tájat is.	A kiterjedt zöldfelület hatékonyan tud részt venni a város légállapotának javításában, a klímaváltozás káros hatásainak csökkentésében.
IX. Pécsi-víz mente 3. Észak-Megyer	A Siklósi út, a Megyeri út, a vasút és a Kertváros családiházak övezete által határolt terület. Gazdasági szerepe a 90-es évektől folyamatosan csökken (Börgyár bezárása, nagyobb telephelyek feldarabolása, infrastruktúra leromlása). Barna övezetként széles elválasztást képez a Belső és Déli városrészek között. Teljes újratervezése szükséges. Déli sávjában fut a Pécsi-víz medre, mely a zöld és kék hálózat egyik alkotója lehet.	Leromlott úthálózat, rendezetlen gyalogos és zöldfelületek, a tömegközlekedés teljes hiánya jellemzi. Kiemelt program a Tüskésréti úthoz kapcsolódó új, kelet-nyugati tehermentesítő út kiépítése az Északmegyer dűlő vonalában, mely egyúttal a területet új városszerkezeti hangsúlyba is helyezi. A Siklósi út menti területek átalakításának esélyét tovább növeli a Siklósi városrész intermodális csomópontjának kialakítása, és a városrészek összekapcsolása a vasút felett.	Az Egyetem nyugati kampuszának közelségére is alapozva gazdasági szerepét úgy kell újrafogalmazni, hogy az innovatív iparágak K+F, illetve gyártási tevékenységének az egyik gyűjtőhelye legyen. Ehhez át kell rajzolni a közterületeket, javítani kell az ingatlan határokon, rendezni kell a tulajdonviszonyokat, és jelentős részben le kell cserélni az épületállományt. A Verseny utcai sporttelep zöldfelületi értékeit meg kell tartani, és kapcsolatba kell hozni a Pécsi-víz melletti zöld folyóval.	A terület kitisztítása szükséges, annak érdekében, hogy a valóban használható épületek felújításának, átépítésének értelme legyen.	Az ipari energia felhasználás területén kiemelt jelentősége van az alkalmazott technológiáknak, amit az avult struktúrába már nem lehet telepíteni. A területen távfűtési gerincvezeték halad át, de mellette a nap- és geotermikus energia hasznosítására is jó lehetőségek vannak. Az új használati módoknak megfelelően kapcsolódni kell a tömegközlekedési hálózathoz.
IX. Pécsi-víz mente 4. Füzés	Gazdasági terület, melyben ma még a kiskertek és a mezőgazdaság jelenléte jellemző. A Megyeri út mentén felépített Expo Center, Pláza bevásárlóközpont és szolgáltatások nem váltak szervező erővé, így a terület további használata előtt a jövőképet tanulmánytervben rögzíteni kell. Ennek hiányában a jelenlegi telekvizonyokon alapuló spontán telephely alakítások fogják akadályozni bármely jelentősebb beruházás megvalósítását.	A Megyeri út és a Nyugati ipari út kiváló megközelítést biztosít, továbbá iparvágány is csatlakozik a területhez a kihasználatlan konténer pályaudvarnál. A tervezett kelet-nyugati tehermentesítő út keresztülhalad rajta. A belső úthálózatot a fejlesztések elindítása előtt meg kell tervezni.	A terület (többé-kevésbé) működő egységei a Pláza és néhány szolgáltatás. Az Expo Center még mindig keresi feladatát, mely most a regionális kereskedelem, vásárlóterület (a terjeszkedő Hauni miatt áttelepítve), áru kiállítás körül látszik reménykeltőnek. A szennyvíz telep hasznosításának elképzelései nem kaptak nyilvánosságot. A sportközpont építését döntés előtt meg kell vizsgálni, különösen a helyszín városzéli helyzete, és a Városi Sportcsarnok körüli fejlesztési lehetőségek függvényében. A Pécsi-víz mentén alakítandó zöld folyosó értékes adottság lehet a későbbiekben.	Az újonnan épült létesítmények állapota megfelelő, de a felhagyott és közvetlen telephelyeket hosszabb távon fel kell számolni.	A területen a nap- és geotermikus energia hasznosítására is jó lehetőségek vannak. A funkciók miatt a tömegközlekedés mellett továbbra is számolni kell jelentős gépjárműmózdalással és parkolással.
IX. Pécsi-víz mente 5. Szigeti tanya	A Nyugati ipari út és a vasútvonalak által bezárt terület, melyen néhány, nagyobb részt spontánul kialakult telephelyen kívül jelenleg a kiskertek és a mezőgazdasági művelés a jellemző.	Jelenleg nehezen megközelíthető terület, melynek feltárását és beépítését csak abban az esetben célszerű elindítani, ha nagy területigényű termelő üzem keresne magának helyet. Új helyzetet teremthet a tervezett kelet-nyugati tehermentesítő út csomóponti csatlakozása a Nyugati ipari úthoz, illetve a Páfrány utca vonalában javasolt vasúti átjáró megépítése.	A szervezeten, irányultság nélküli telephely kialakítást fékezni lenne szükséges. Amíg jelentős gazdasági eredményt, munkahelyeket létrehozó gazdasági tevékenység nem veszi igénybe, addig a mezőgazdasági terület zöldfelületi értéke több hasznot hoz a városnak.	A telephelyek állapota a mögöttük álló vállalkozás tőkeerejétől függően erősen eltérő. A Szigeti tanya nevet adó lakóegyüttes alkalmatlan a megfelelő életkörülmények kialakítására. A szociális problémák kezelése mellett a külterület jellegű, közmű ellátás nélküli lakófunkciókat meg kell szüntetni.	A területen a nap- és geotermikus energia hasznosítására is jó lehetőségek vannak. Tömegközlekedéshez nem kapcsolódik a terület, így a megközelítés teher- és személygépjárművel lehetséges.
X. Nyugati gazdasági terület 1. Bolgárkert	A Bolgárkert ma már csak nevében őrzi a hajdan volt mezőgazdasági tevékenységet. A 6-os út mentén települt bevásárló központok némileg lezárták a mögöttük levő területeket, egyoldalúvá téve az egyébként jó helyzetben levő terület arculatát.	A megközelítést a 6-os út és a Nyugati ipari út biztosítja. A bevásárló központok előtt általában szabványosan és kielégítően tervezett parkoló és forgalmi felületek vannak. A tömegközlekedés eléri a területet, de Uránváros felől a Béke parkon keresztül gyalogosan is megközelíthető.	Az eredeti kereskedelmi központ cél alapjaiban megvalósult. Nem tud továbbfejleszteni, mert a terület megnyitása teljesen egyoldalúvá vált, és a fejlesztési lendület is csökkent.	A kereskedelmi létesítmények az anyagcukor nemzetközi elvárásainak megfelelően épültek, állapotuk jó.	A nagyméretű "dobozok" energetikailag érzékenyek, de ennek megfelelően kialakítottak. A cégek az üzemeltetési költségeiket betervezett karbantartással, korszerűsítéssel szabályozzák. A napenergia hasznosításának jó lehetőségei vannak. A nagyszámú gépjármű mozgása elkerülhetetlen.

KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
X. Nyugati gazdasági terület 2. Fogadó	Gazdasági terület, mely hosszán kapcsolódik a 6-os úthoz. A patacsi elágazás környékén kedvezőtlen helyzetben bennrekedt lakóterület	A 6-os útról jól megközelíthető, városszéli helyzet. A patacsi elágazáson túli főút szakasz túlterhelt, veszélyes, fejlesztendő. A tömegközlekedés eléri.	A nagyobb telephelyek, beleértve a volt Bázis telephelyet is rendezetten működnek. A Mecsekalja-Cserkúti állomás környékén helyenként rendezetlen és kialakulatlan állapotok vannak, melyet javítani kell, és nyugati irányban tervezéssel meg kell előzni.	A rendezett telephelyeken megfelelő, egyéb helyeken sokszor zavaró, különösen a bevezető út városkapu jellege miatt.	A területen a nap- és geotermikus energia hasznosítására is jó lehetőségek vannak. Tömegközlekedéshez eléri a területet, de a jelentős teher- és személygépjármű forgalommal továbbra is számolni kell.
X. Nyugati gazdasági terület 3. Nyugati ipari út	A Füzeshöz nyugatról kapcsolódó nagyrészt mezőgazdasági terület. Egy működő telephely, és zártkerti építmények találhatóak rajta.	Feltárását és beépítését csak abban az esetben célszerű elindítani, ha nagy területigényű termelő üzem keresne magának helyet.	Amíg gazdasági eredményt, munkahelyeket létrehozó gazdasági tevékenység nem veszi igénybe, addig a mezőgazdasági terület zöldfelületi értéke több hasznot hoz a városnak.	Az épületállomány nem meghatározó.	A területen a nap- és geotermikus energia hasznosítására is jó lehetőségek vannak. Tömegközlekedéshez nem kapcsolódik a terület, így a megközelítés teher- és személygépjárművel lehetséges.
XI. Déli városrészek 1. Kertváros	A város első tervezett városrésze a 20. század 30-as éveiben épült fel. A tisztviselők, munkások lakóhelyének szánt, kertes, családiházak terület jól szolgál a mai napig. Léptéke, utcahálózata, tisztességes épített minősége újabb és újabb generációknak szolgál lakóhelyül. Kisméretű központja a templom körül alakult ki, ellátását így ma már inkább a környező városrészek adják.	Jó közúti és tömegközlekedési kapcsolatokkal rendelkezik, de az utcái felújítást igényelnek. A közterületek általános megújítása, a hiányzó, vagy kipuhtult fasorok újratelepítése nagyban emelné az egyébként kedvelt és keresett terület értékét.	A terület beépült és kialakult, változtatást nem igényel.	A 70-80 éves épületállomány jelentős része már többször felújításra került, de az energetikai korszerűsítés általánosságban szükséges lehet. Bár egyedileg nem értékesek a házak, de a rendezett együttes kiemelkedő értéke építési korának, így védelmét indokolt fenntartani.	A gáz, illetve egyedi fűtéses területen a napenergia hasznosítása lehetséges és kívánatos. A korszerűsítés nagymértékben csökkentené az épületek energiaigényét. A tömegközlekedés magas színvonalra, a jó kapcsolódások, és a közeli munkahelyek lehetővé tennék a személygépjárművek kisebb használatát.
XI. Déli városrészek 2. Köztemető	Az egységes városi köztemető, zöldfelület értékű területével meghatározó eleme a városrésznek.	A Siklósi és Nagyrápadai út felől jól megközelíthető.	A rendelkezésre álló használatban levő és tartalék terület elegendő felületet ad a fenntartáshoz.	A köztemető sírpítményei jelentős értéket képviselnek. A műemlék kápolna megóvása állandó feladat. A ravatalozó megújítása, esetleg átépítése méltóbb kereteket adhatna a szertartásoknak.	Energetikai szempontok a temető területén nem jellemzők.
XI. Déli városrészek 3. Árpádváros	A város legkésőbb épült, és befejezetlenül maradt lakótelepi fejlesztése. A Kanizsai Dorottya út mentén felépített néhány épülettömb mögött tágas, kihasználatlan terület nyújt elhagyott látványt. A kereskedelem a Siklósi út sarkán települt, ahol egységei tágabb városi igényeket szolgálnak ki.	Kis kiterjedése miatt könnyen kapcsolódik a peremét elérő közösségi közlekedéshez, de közúti kapcsolódása is kiváló.	A lakóterületnek csak kis része épült be, ami mai szemmel nézve hasznos is lehet még. A beépítés bővülésére jelenleg nem látszik igény, így a szabadon maradt területek zöldfelületként, elsősorban erdőstíve lennének hasznosíthatóak.	A paneles épületek hőszigetelése részben megtörtént, állapotuk, felszereltségük átlagos. További programok szükségessége az energetikai felújítások befejezéséhez.	A terület lényegében távfűtésről működik, ami a jó zöldfelületi arányok, és rendezett közlekedési felületekkel együtt az átlagosnál jobb lég- és zajszennyezettségi mutatókat eredményez. Az épületek korszerűsítésénél a homlokzatok és lapostetők felhasználásával jelentős napenergia hasznosítási lehetőségek vannak.
XI. Déli városrészek 4. Megyer	A 70-es években indított lakótelep Pécs legnagyobb és egyben legnépesebb városrésze mintegy harmincezer lakosságával. Népsűrűsége igen magas, 16101 fő/km ² . Az egységes városrendezési tervek alapján kialakított beépítés mai szemmel is korszerűnek mondható, még ha egyes épületei az építés korának minőségi gyengeségeit is hordozzák. A városközponttól való távolsága, a lakótelepi élet sajátosságai (és a köztes gazdasági területek általi elszakítottasága) miatt jól érezhető identitás kapcsolható a lakossághoz.	A városrészhez eredetileg a Siklósi út és a Megyeri út vonalán épült felújításon kapcsolódott, de időközben kiépült az 57-es út Mohács irányában, a Déli ipari út Szentlőrinc felé, és néhány éve az M60 autópálya déli csomópontja. Ezzel a terület minden irányban kiváló kapcsolatokat kapott, ám a kapcsolatok jelenleg nem vezetnek elegendő munkahelyhez. A kereskedelmi ellátást több centrum is kínálja (Pláza, Tesco, Maléter Pál és Nyugati ipari út menti áruházak), melyek mellett azonban nem tudott kialakulni egy igazán jól működő központ. Ehhez az EKF keretében megújított Csontváry utcai tér, és a Nevelési Központ	A tervezett lakótelep megépítésre került, így befejezettek tekinthető. A keretes beépítés rendje jól választja szét a forgalmi és pihenő területeket. Tágas, növényzettel dúsan telepített zöldfelületei megfelelő karbantartás mellett felértékelik a lakókörnyezetet. Az önálló életre tervezett város minden intézményi és kereskedelmi ellátást megkapott, kivéve a szakorvosi rendelőintézetet. Néhány ponton tágas, szabadon maradt gyepes felületek jelzik a ki nem használt lehetőséget (Illyés Gy. u., Malomvölgyi út, stb.). Ezek zöldfelületként való fásítása hasznos lenne a klimatikus viszonyok javításában.	A paneles épületek hőszigetelése elindult, jelentős támogatási programok ösztönözték a lakókat, lakószövetkezeteket a munkák elvégzésére. Az épületek állapota, felszereltsége átlagos. További programok szükségessége a lakóépületek és az intézmények energetikai felújítására. A volt FEMA bevásárlóközpont épülete kritikus állapotban van, külföldi tulajdonosai magára hagyták. Meg kell találni a módját a beavatkozásra a különleges épület teljes pusztulása előtt.	A terület lényegében távfűtésről működik, ami a jó zöldfelületi arányok, és rendezett közlekedési felületekkel együtt az átlagosnál jobb lég- és zajszennyezettségi mutatókat eredményez. Az épületek korszerűsítésénél a homlokzatok és lapostetők felhasználásával jelentős napenergia hasznosítási lehetőségek vannak.

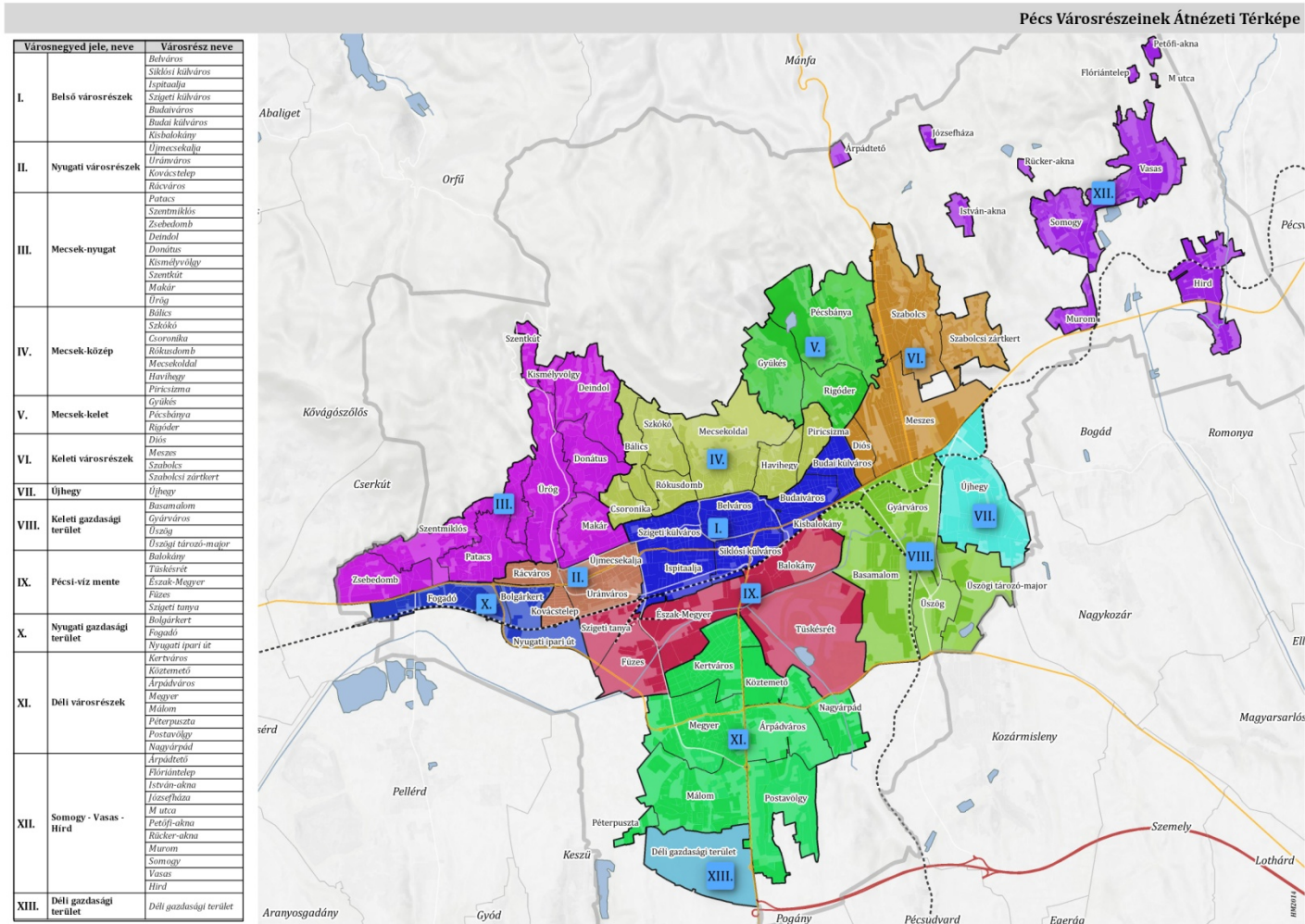
KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
XI. Déli városrészek 5. Málom	Egy igazán vegyes terület, ahol a történetileg önálló (románkori templommal büszkélkedő) falvat Pécshez csatolása után a Rózsadombon és nyugatra a Malomvölgyi úton lakótelepekkel vették körül. Megjelent a területen a vállalkozói lakásépítés, és megmaradt a kiskertek övezete is, mely az utóbbi években a telekstruktúra átalakítása nélkül egyre nagyobb mértékben családházias területté épül át.	Teleszerű beépítései és Málom falu úthálózattal és közösségi közlekedéssel jól elérhető, ami a kiskertek területére már nem igaz.	A beépített tömbök viszonylag zárt rendet képeznek, de közöttük, mellettük tágas gyepfelületek vannak. Ezek zöldfelületként való fásítása hasznos lenne a klimatikus viszonyok javításában. A terület sajátossága és értéke is a táji környezetbe való sajátos beagyazódottság, amit még fokoz a városra és a Mecsekre nyíló panoráma.	A paneles épületek hőszigetelése elindult, jelentős támogatási programok ösztönözték a lakókat, lakásszövetkezeteket a munkák elvégzésére. Az épületek állapota, felszereltsége átlagos. További programok szükségesek a lakóépületek és az intézmények energetikai felújítására. A falusias beépítés épületeit koruktól függően szintén korszerűsíteni kell, míg az újabb beépítésekben az energetikai szabványok betartása már az építéskor elvárt.	A terület teleszerűen beépített része lényegében távfűtésről működik, ami a jó földfelületi arányok, és rendezett közlekedési felületekkel együtt az átlagosnál jobb lég- és zajszennyezettségi mutatókat eredményez. Az épületek - beleértve a többszintes társasházakat és családházakat is - korszerűsítésénél a homlokzatok és lapostetők felhasználásával jelentős napenergia hasznosítási lehetőségek vannak.
XI. Déli városrészek 6. Péterpuszta	Kisméretű, mezőgazdasághoz kapcsolódó gazdasági területesség, lakóépületekkel. A Malomvölgyi úton kapcsolódik a várostesthez. Önmagában jelentős változásra nem számíthat, de gazdasági szerepe a szomszédos Déli ipari terület használatbavételével megváltozhat.	Közúti kapcsolata déli és északi irányban adott, az autópálya tervezett nyugati leajtója szintén érinti. A helyi közösségi közlekedés nem éri el, de a távolsági járat áthalad rajta.	Mérete miatt nem jelentős gazdasági tevékenység kapcsolódik hozzá, mely a lakófunkció jelenléte miatt feltételezi a személyes közreműködést. Amennyiben a lakáskörülmények megfelelő szinten fenntarthatóak, úgy a "puszta" jelleg is megtartható.	Az épületek átlagos állapotúak, de koruktól függően felújításra, vagy korszerűsítésre szorulnak.	A város határán megmaradt gazdálkodási forma fontos kapcsolatot őriz meg a természeti környezet és a városi életforma között. A gazdaság működtetéséhez jelenleg is használják a napenergiát, amit energianyerés terén bővíteni lehet.
XI. Déli városrészek 7. Postavölgy	Kis- és Nagypostavölgy a korábbi szőlők helyén kialakult kertvárosi övezet, mely az utóbbi évtizedekben épületállományában sokat fejlődött. Az egész terület szép természeti környezetben fekszik.	A várostesttel mellékút jellegű közúti kapcsolja össze. Kispostavölgy a város felől zsákutcás településrész, míg Nagypostavölgy dél felé, Reménypusztán át kapcsolódik a Siklósi úthoz. Ezt a kapcsolatot Kispostavölgy felé is biztosítani kell. Lakóterület jellegének megfelelő, de nem tervezetten alakult belső úthálózata van. A közterületek rendezése, a forgalmi felületek javítása, és ezzel együtt a fasorok kialakítása szükséges.	Tisztán lakóterület, melyen belül elkülönül a hagyományos, kiskertes területhasználát az újabb, családházias és társasházias területektől. Újabb beépítések már csak a gyümölcsösök, szőlőterületek rovására tudnak történni.	Az épületek átlagos állapotúak, de koruktól függően felújításra, vagy korszerűsítésre szorulnak. Néhány újabban épült villa már megfelel a korszerű energetikai elvárásoknak.	Környezetvédelmi szempontból önmagában semleges, átmenő forgalom által nem érintett terület. A gáz, illetve vegyes tüzeléssel fűtött épületek energetikai felújítása és a fűtési rendszerek korszerűsítése sok eredményt tud hozni. A nap- és geotermikus energia hasznosításának jó lehetőségei vannak.
XI. Déli városrészek 8. Nagyrápád	Ósi település, mely 1955 óta tartozik Pécshez. A régi településrész a széles Főter mellett szerveződött, ahol a templom is található. A Pécs központja felé vezető Kemény Zs. és Kiss János utcák mentén a 20. század második felének beépítése húzódik.	A várostestbe vezető útvonalat keresztezi az 57-es út, mely minden irányban jó kapcsolatot biztosít. A falusias település nagyobb részének nyugalmát azonban a zsák jelleg biztosítja. A városi közösségi közlekedés egy járattal eléri a települést. A közterületek rendezése, a forgalmi felületek javítása, és ezzel együtt a fasorok kialakítása szükséges.	A település önálló falu maradt annak ellenére, hogy újabb részei már kertvárosias jegyeket is mutatnak. A telkek méretei mindenhol megengedik a háztáji gazdálkodást, míg a körülötte fekvő szántók, és a határában álló gazdasági épületek mutatják a megtartott, és megtartandó mezőgazdasági tevékenységet.	Az épületek átlagos állapotúak, de koruktól függően felújításra, vagy korszerűsítésre szorulnak. A régi településrész svábok és szerbhórvátok által kiépített struktúráját, mint kultúrájuk épített emlékeit, meg kell őrizni.	Keresztező forgalom által érintett, átmenő forgalom által nem érintett terület. A gáz, illetve vegyes tüzeléssel fűtött épületek energetikai felújítása és a fűtési rendszerek korszerűsítése sok eredményt tud hozni. A nap- és geotermikus energia hasznosításának jó lehetőségei vannak.
XII. Somogy-Vasas-Hird 1. Árpádtető	A várostesttől különálló telep, szép természeti környezetben.	Közúti kapcsolata jó, a tömegközlekedés eléri. A jelentőségét az erdészet és a Mecsextrém Park jelenléte növeli.	Lakóterület, kisebb, nem zavaró gazdasági tevékenységgel. Az önálló létezés szükséges infrastruktúra megléte esetén kedvező lakóhely.	Általános állapotú épületállomány, de felújítás és korszerűsítés folyamatosan szükséges.	Az elektromos áram mellett a fa, vagy vegyes tüzelés biztosítja az energiát. Bár nem nagyméretű a telep, de az egységesen környezetkímélő és gazdaságos energetikai rendszer kialakítása példaértékű lehet a hasonló természet közeli zárványok számára.

KOMPAKT VÁROS - Kiegészüllyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyen-súlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
XII. Somogy-Vasas-Hird 2. Flóriántelep	Felhagyott bányaterület, üzemi épületekkel és megmaradt lakóházakkal. Önálló településrészként életképtelen.	Közütről megközelíthető, de forgalmat nem vonzó hely.	A terület újrahaznosításának jelenleg nincs meghatározott iránya.	Rossz állapotú, vagy elhagyott épületek, melyek felújítása csak szociális okok miatt indokolható.	Az elektromos áram mellett a fa, vagy vegyes tüzelés biztosítja az energiát. Energetikai szempontból jelenleg nem fontos terület, de a szénvagyion újbóli kitermelése esetén a megítélés megváltozhat.
XII. Somogy-Vasas-Hird 3. István-akna	Felhagyott bányaterület, üzemi épületekkel és megmaradt, szép fekvésű lakóterülettel. A volt aknáknál közül itt lenne lehetőség az önálló településrészmegmaradásának.	Közütről megközelíthető, de forgalmat nem vonzó hely.	A terület újrahaznosításának jelenleg nincs meghatározott iránya. Korábban az üzemi épületek egészségügyi célú haznosítását tervezték. A lakóépületek szociális célú műszaki rehabilitációja is program volt, de nem hozott eredményt.	Rossz állapotú, vagy elhagyott épületek, melyek felújítása csak szociális okok miatt indokolható.	Az elektromos áram mellett a fa, vagy vegyes tüzelés biztosítja az energiát. Energetikai szempontból jelenleg nem fontos terület, de a szénvagyion újbóli kitermelése esetén a megítélés megváltozhat.
XII. Somogy-Vasas-Hird 4. Józsefháza	Felhagyott bányaterület, üzemi épületekkel és megmaradt lakóházakkal. Önálló településrészként életképtelen.	Közütről megközelíthető, de forgalmat nem vonzó hely.	A terület újrahaznosításának jelenleg nincs meghatározott iránya.	Rossz állapotú, vagy elhagyott épületek, melyek felújítása csak szociális okok miatt indokolható. Az aknatorony különleges, magas építménye speciális haznosításra adhat alkalmat (pl. extrém sport tevékenység).	Az elektromos áram mellett a fa, vagy vegyes tüzelés biztosítja az energiát. Energetikai szempontból jelenleg nem fontos terület, de a szénvagyion újbóli kitermelése esetén a megítélés megváltozhat.
XII. Somogy-Vasas-Hird 5. M utca	Felhagyott bányaterület, üzemi épületekkel és megmaradt lakóházakkal. Önálló településrészként életképtelen.	Közütről megközelíthető, de forgalmat nem vonzó hely.	A terület újrahaznosításának jelenleg nincs meghatározott iránya.	Rossz állapotú, vagy elhagyott épületek, melyek felújítása csak szociális okok miatt indokolható.	Az elektromos áram mellett a fa, vagy vegyes tüzelés biztosítja az energiát. Energetikai szempontból jelenleg nem fontos terület, de a szénvagyion újbóli kitermelése esetén a megítélés megváltozhat.
XII. Somogy-Vasas-Hird 6. Petőfi-akna	Felhagyott bányaterület, üzemi épületekkel és megmaradt lakóházakkal. Önálló településrészként életképtelen.	Közütről megközelíthető, de forgalmat nem vonzó hely.	A terület újrahaznosításának jelenleg nincs meghatározott iránya.	Rossz állapotú, vagy elhagyott épületek, melyek felújítása csak szociális okok miatt indokolható.	Az elektromos áram mellett a fa, vagy vegyes tüzelés biztosítja az energiát. Energetikai szempontból jelenleg nem fontos terület, de a szénvagyion újbóli kitermelése esetén a megítélés megváltozhat.
XII. Somogy-Vasas-Hird 7. Rucker-akna	Felhagyott bányaterület, üzemi épületekkel és megmaradt lakóházakkal. Önálló településrészként életképtelen.	Közütről megközelíthető, de forgalmat nem vonzó hely.	A terület újrahaznosításának jelenleg nincs meghatározott iránya.	Rossz állapotú, vagy elhagyott épületek, melyek felújítása csak szociális okok miatt indokolható.	Az elektromos áram mellett a fa, vagy vegyes tüzelés biztosítja az energiát. Energetikai szempontból jelenleg nem fontos terület, de a szénvagyion újbóli kitermelése esetén a megítélés megváltozhat.
XII. Somogy-Vasas-Hird 8. Murom	Zártkerti övezet, gazdasági épületekkel, helyenként lakottan.	A terület a 6-os út felől dűlűutakon közelíthető meg. Jelentős fejlesztés nem kívánatos, de a dűlűutak járhatóságát a kertek művelésének fenntartása miatt biztosítani kell.	A kialakult kertkultúra megőrzése minden szempontból kívánatos, ezért a beépíthetőség erős korlátozását fenn kell tartani.	A prësházak, gazdasági épületek állapota átlagos, nagyrészt karbantartott.	A területen jellemzően egyedi fűtés van, melyet jól ki tud egészíteni a napenergia haznosítása. Tömegközlekedés a peremét érinti, de a megközelítésnél a jövőben is személygépjármű haznosítással kell számolni.
XII. Somogy-Vasas-Hird 9. Somogy	A korábban közigazgatásilag önálló falu a bányászattal együtt fejlődött. Pécshez csatolásával gyengült kereskedelmi és intézményi háttere, de önálló identitása megmaradt. A bányabezárása után is megőrizte vidékies jellegét.	Lakóterület jellegének megfelelő belső úthálózzal, és a várossal jó kapcsolatot biztosító közúti kapcsolattal rendelkezik. A közterületek rendezése, a forgalmi felületek javítása, és ezzel együtt a fasorok helyreállítása vagy kialakítása szükséges. A közösségi közlekedés eléri.	Nagyrészt lakóterület, melyen belül elkülönül a hagyományos (megőrzendő) falusias beépítés a kolónia jellegű, illetve az újabb családiházaz területektől. További beépítések már csak a gyűmölcsösök, szőlőterületek rovására tudnak történni. Az önálló életéhez támogatni kell a központ kialakulását, környezetének rendezését.	A falusias beépítésben az épületek átlagos állapotúak, de koruktól függően felújításra, vagy korszerűsítésre szorulnak. Szociális problémákkal párosul, illetve ebből következik a bányatelep környezeti állapota.	Környezetvédelmi szempontból önmagában semleges, természeti környezetében szép terület. Az épületek egyszerű felújítása, ezen belül energetikai és fűtés korszerűsítése sok eredményt tud hozni.

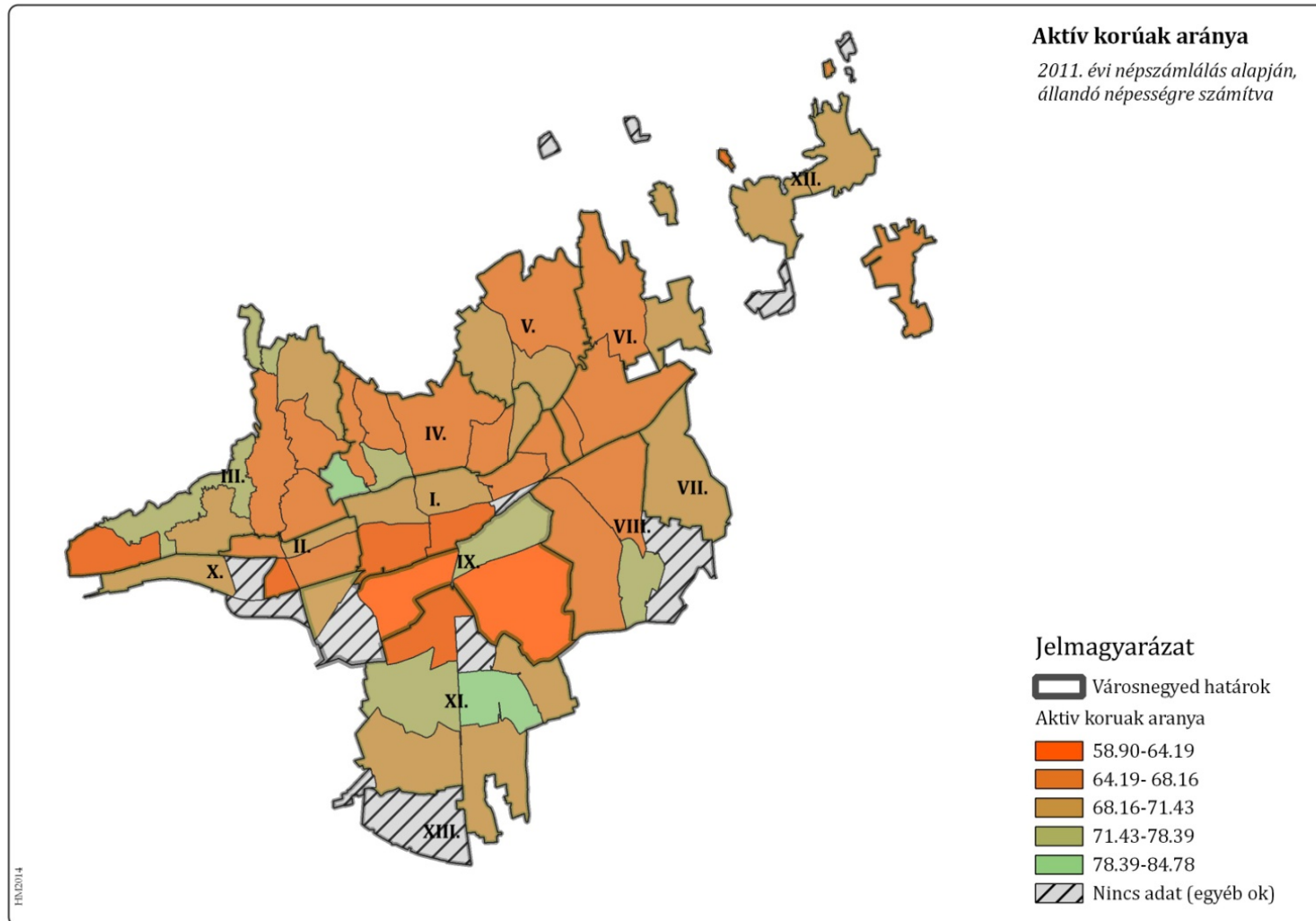
KOMPAKT VÁROS - Kiegyensúlyozott városszerkezet					
Városrészek	1.	2.	3.	4.	5.
	Kiegyensúlyozott térszerkezet	Mobilitás, az elérhetőség növelése	Optimális területhasználát	Építmények állapotának javítása	Energiabiztonság tiszta, fenntartható energiaforrásból
XII. Somogy-Vasas-Hird 10. Vasas	A korábban közigazgatásilag önálló falu a bányászattal együtt fejlődött. Pécshez csatolásával gyengült kereskedelmi és intézményi háttere, de önálló identitása megmaradt. A bánya bezárása után is megőrizte vidékies jellegét.	Lakóterület jellegének megfelelő belső úthálózattal, és a várossal jó kapcsolatot biztosító közúti kapcsolattal rendelkezik. A közterületek rendezése, a forgalmi felületek javítása, és ezzel együtt a fasorok helyreállítása vagy kialakítása szükséges.	Nagy részt lakóterület, melyen belül elkülönül a hagyományos (megőrzendő) falusias beépítés a kolónia jellegű, illetve az újabb családi házas területektől. További beépítések már csak a gyümölcsösök, szőlőterületek rovására tudnak történni. Az önálló életéhez támogatni kell a központ kialakulását, környezetének rendezését.	A falusias beépítésben az épületek átlagos állapotúak, de koruktól függően felújításra, vagy korszerűsítésre szorulnak. Szociális problémákkal párosul, illetve ebből következik a bányatelep környezeti állapota.	Környezetvédelmi szempontból önmagában semleges, természeti környezetében szép terület. Az épületek egyszerű felújítása, ezen belül energetikai és fűtés korszerűsítése sok eredményt tud hozni.
XII. Somogy-Vasas-Hird 11. Hird	A korábban közigazgatásilag önálló falu a mezőgazdaságból, némi helyi iparból, és kisebb részben a bányászat által nyújtott munkahelyekből élt. Pécshez csatolásával gyengült kereskedelmi és intézményi háttere, de önálló identitása megmaradt. Megőrizte vidékies jellegét, de központja nem tudott kialakulni.	Lakóterület jellegének megfelelő belső úthálózattal, és a várossal jó kapcsolatot biztosító közúti kapcsolattal rendelkezik. A közterületek rendezése, a forgalmi felületek javítása, és ezzel együtt a fasorok helyreállítása vagy kialakítása szükséges.	Nagy részt lakóterület, melyen belül elkülönül a hagyományos (megőrzendő) falusias beépítés a kolónia jellegű, illetve az újabb családi házas területektől. További beépítések már csak a gyümölcsösök, szőlőterületek rovására tudnak történni. Az önálló életéhez támogatni kell a központ kialakulását, környezetének rendezését.	A falusias beépítésben az épületek átlagos állapotúak, de koruktól függően felújításra, vagy korszerűsítésre szorulnak.	Környezetvédelmi szempontból önmagában semleges, a 6-os út forgalma a déli részét némileg terheli. Az épületek egyszerű felújítása, ezen belül energetikai és fűtés korszerűsítése sok eredményt tud hozni.
XIII. Déli gazdasági terület 1. Déli gazdasági terület	Tervezetten kivitelezett városfejlesztési terület, megfelelő infrastrukturális háttérrel.	Közúti kapcsolata kiválóak (Siklósi út, M60 autópálya), de közelében van a Pogányi Reptérnek is. Távolabban a Villány-Eszéki vasútvonal is számításba vehető.	A terület használatbavételét a szabályozási terv irányítja.	Jelenleg még nem beépített, de az infrastruktúra részben kiépült már.	Az ipari energia felhasználásában kiemelt jelentősége van az alkalmazott technológiáknak. A betelepülő termelő üzemektől, vállalkozásoktól meg kell követelni a környezetvédelmi előírások maradéktalan betartását, és a legkorszerűbb energetikai megoldások alkalmazását. A nap- és geotermikus energia a területen számításba vehető. Tömegközlekedés jelenleg nem éri el a térséget.

3. melléklet – Aktív korúak aránya, Diplomások aránya, Népsűrűség, Öregedési index

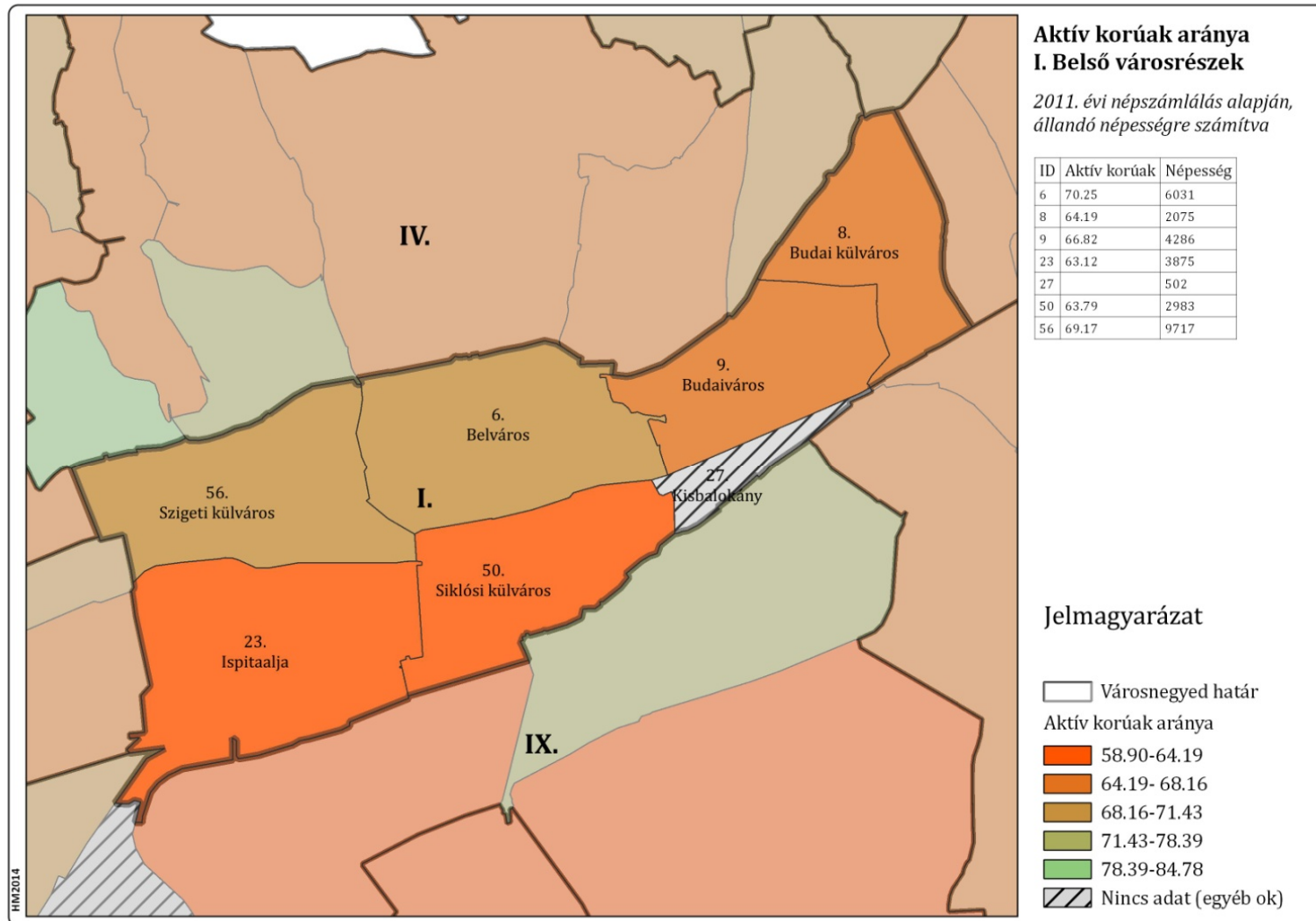
1. ábra: Pécs városrészeinek átnézeti térképe



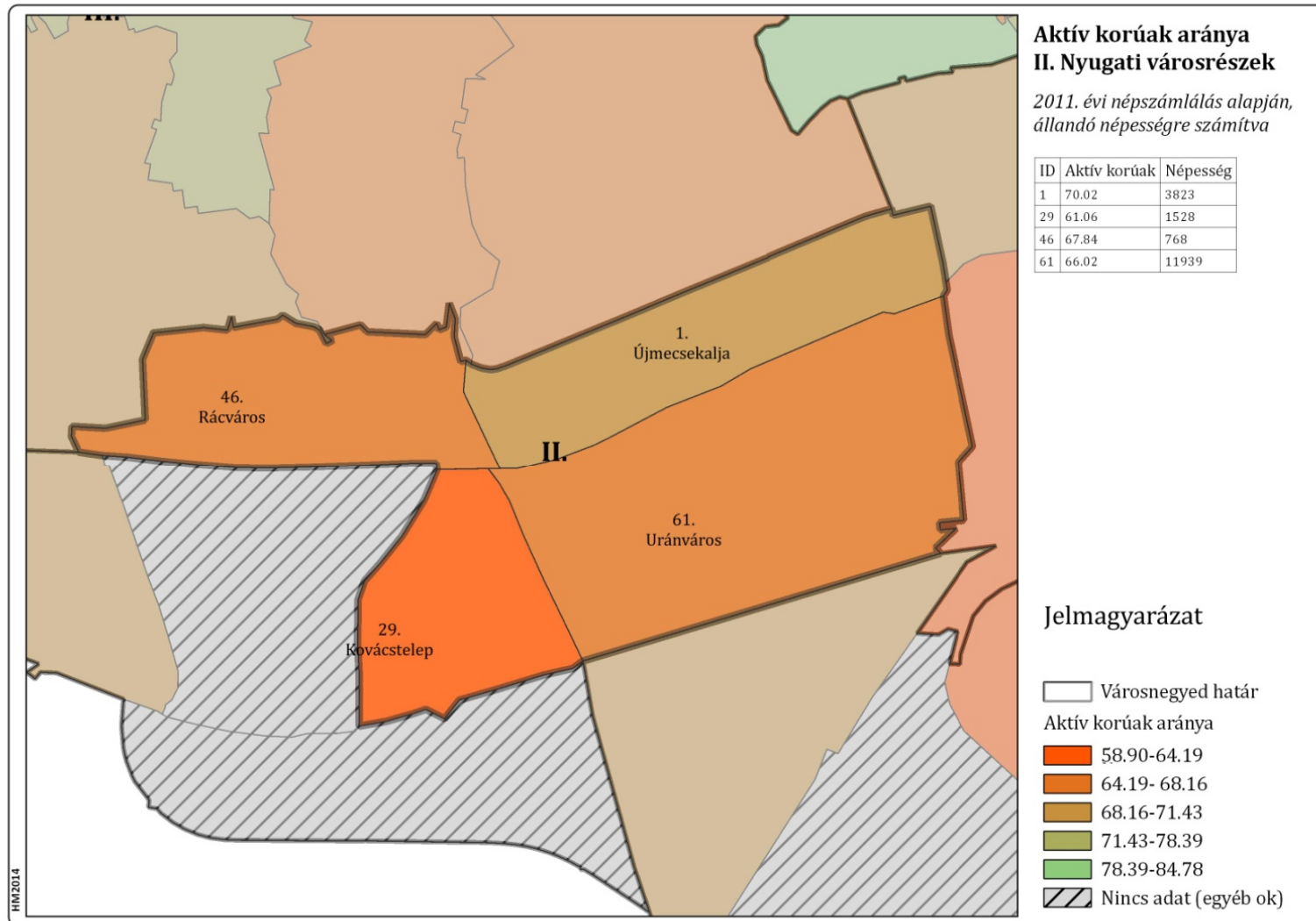
2. ábra: Aktív korúak aránya – átnézeti térkép



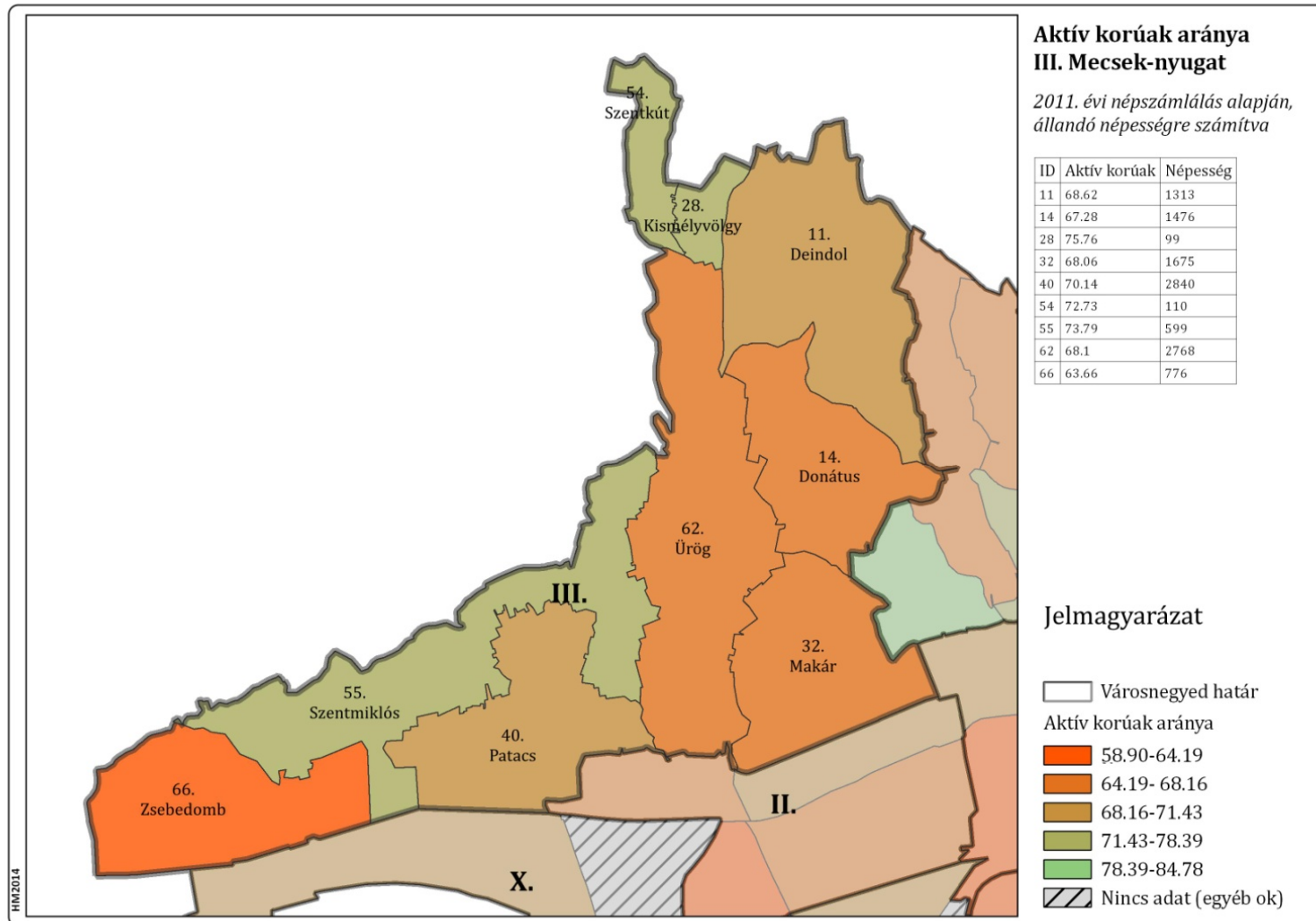
3. ábra: Aktív korúak aránya – Belső városrészek



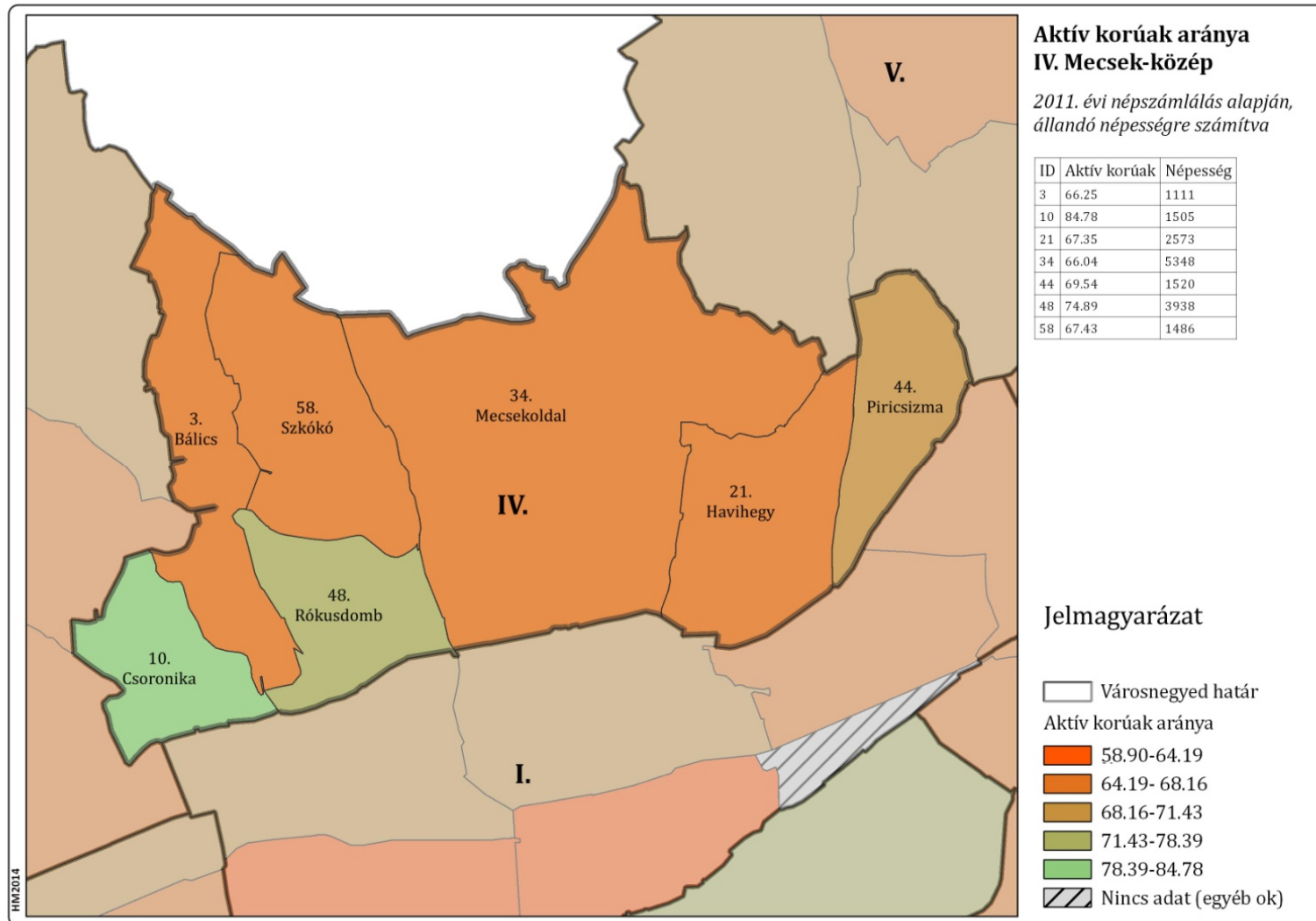
4. ábra: Aktív korúak aránya – Nyugati városrészek



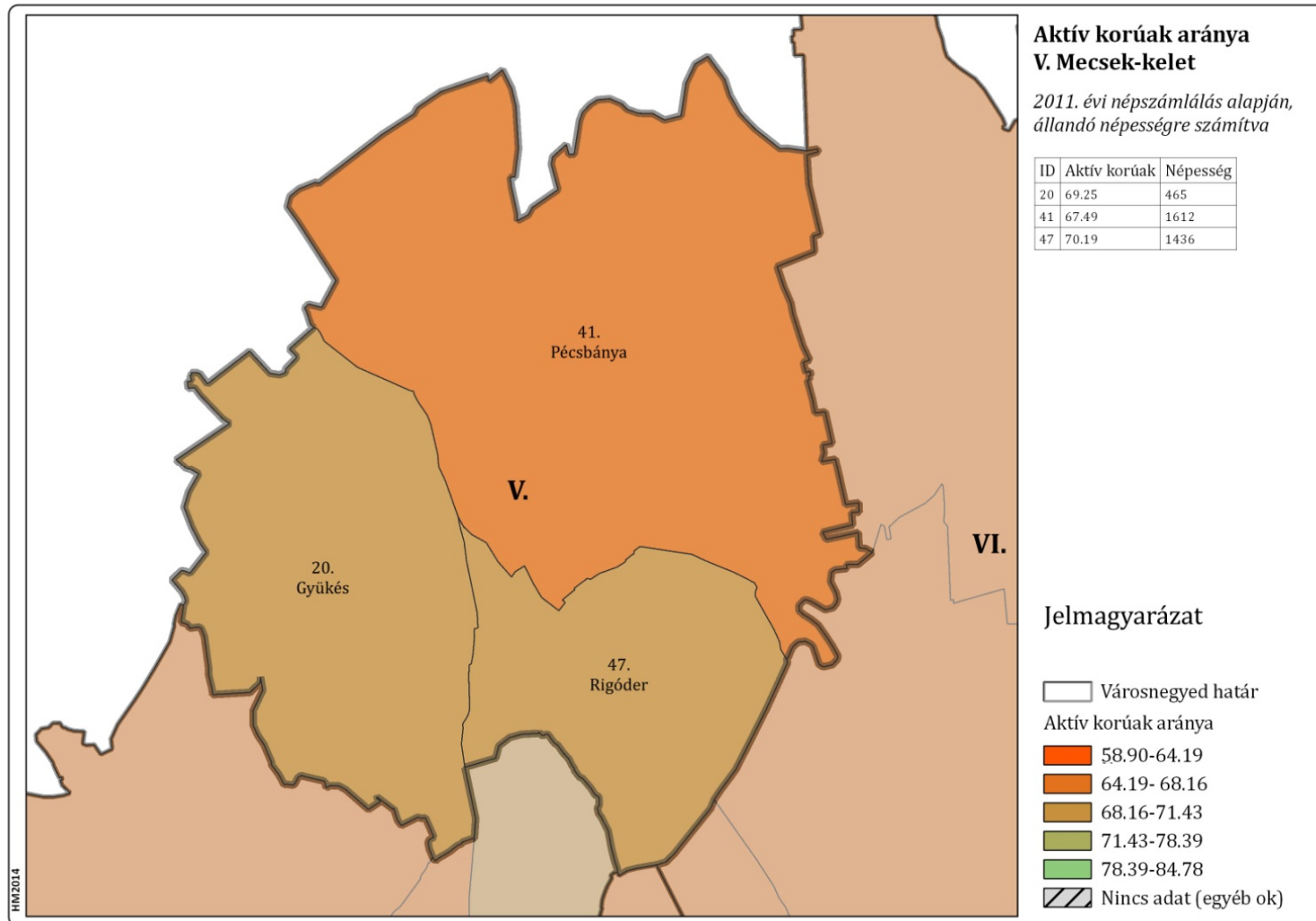
5. ábra: Aktív korúak aránya – Mecsek-nyugat



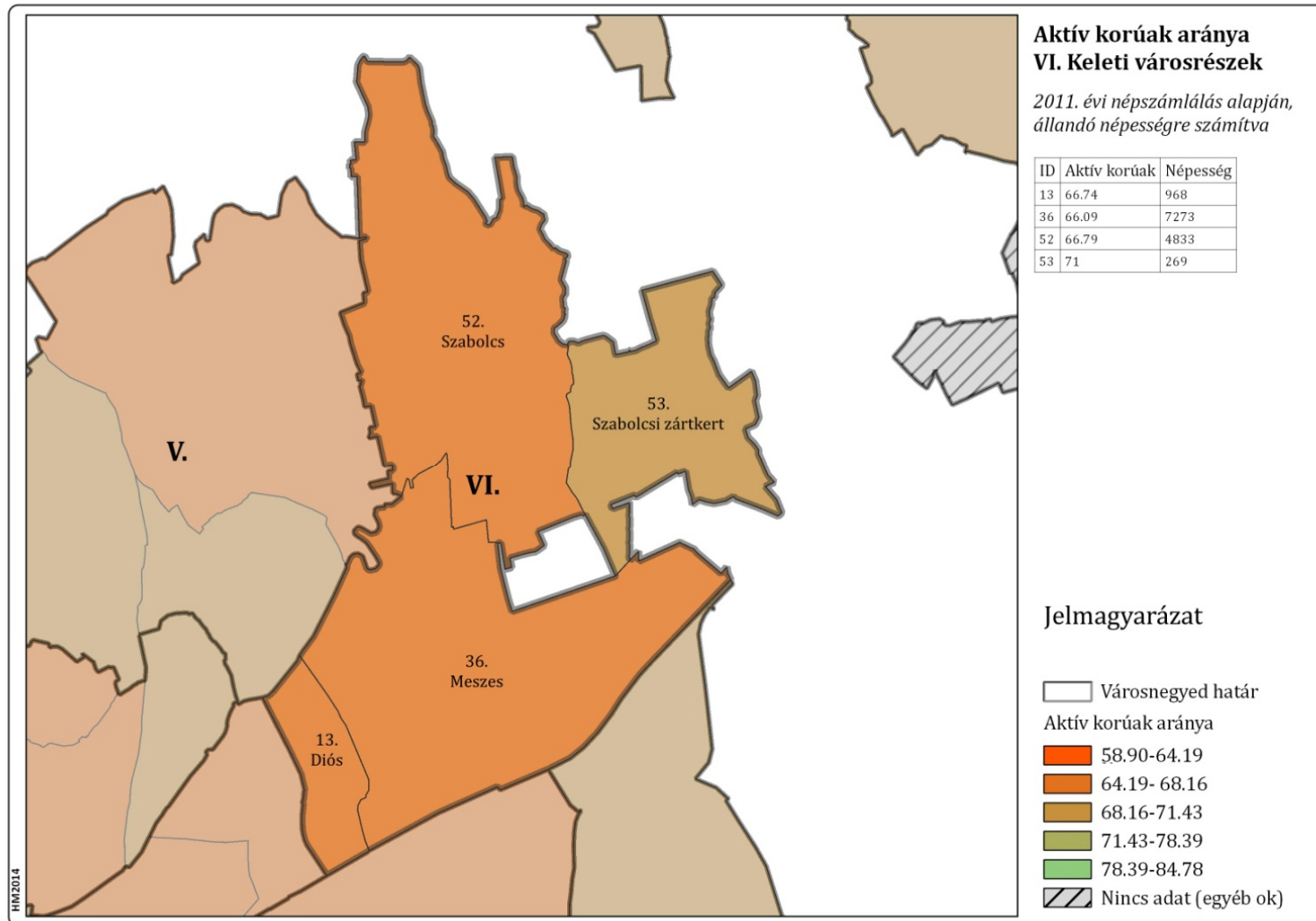
6. ábra: Aktív korúak aránya – Mecsek-közép



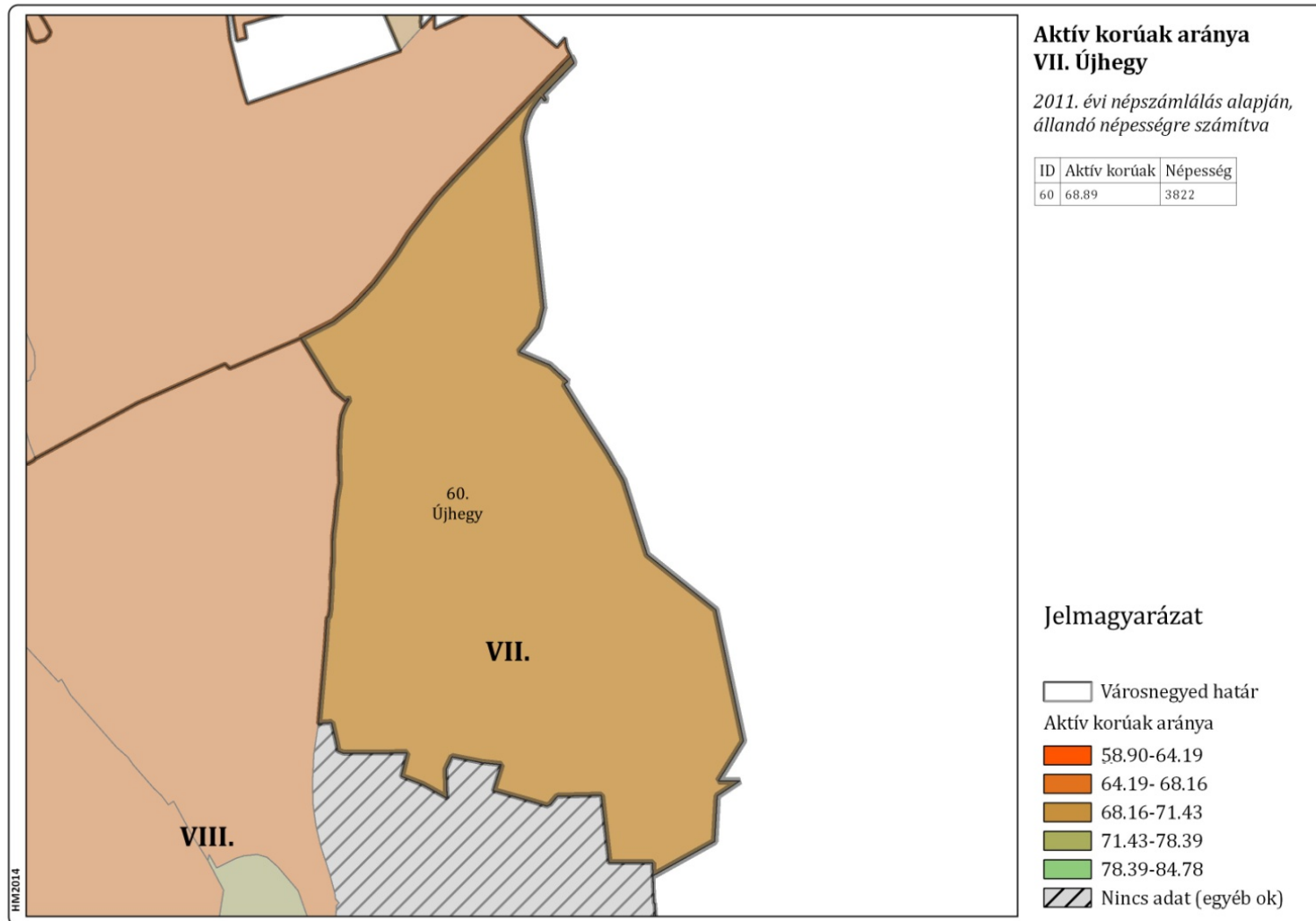
7. ábra: Aktív korúak aránya – Mecsek-kelet



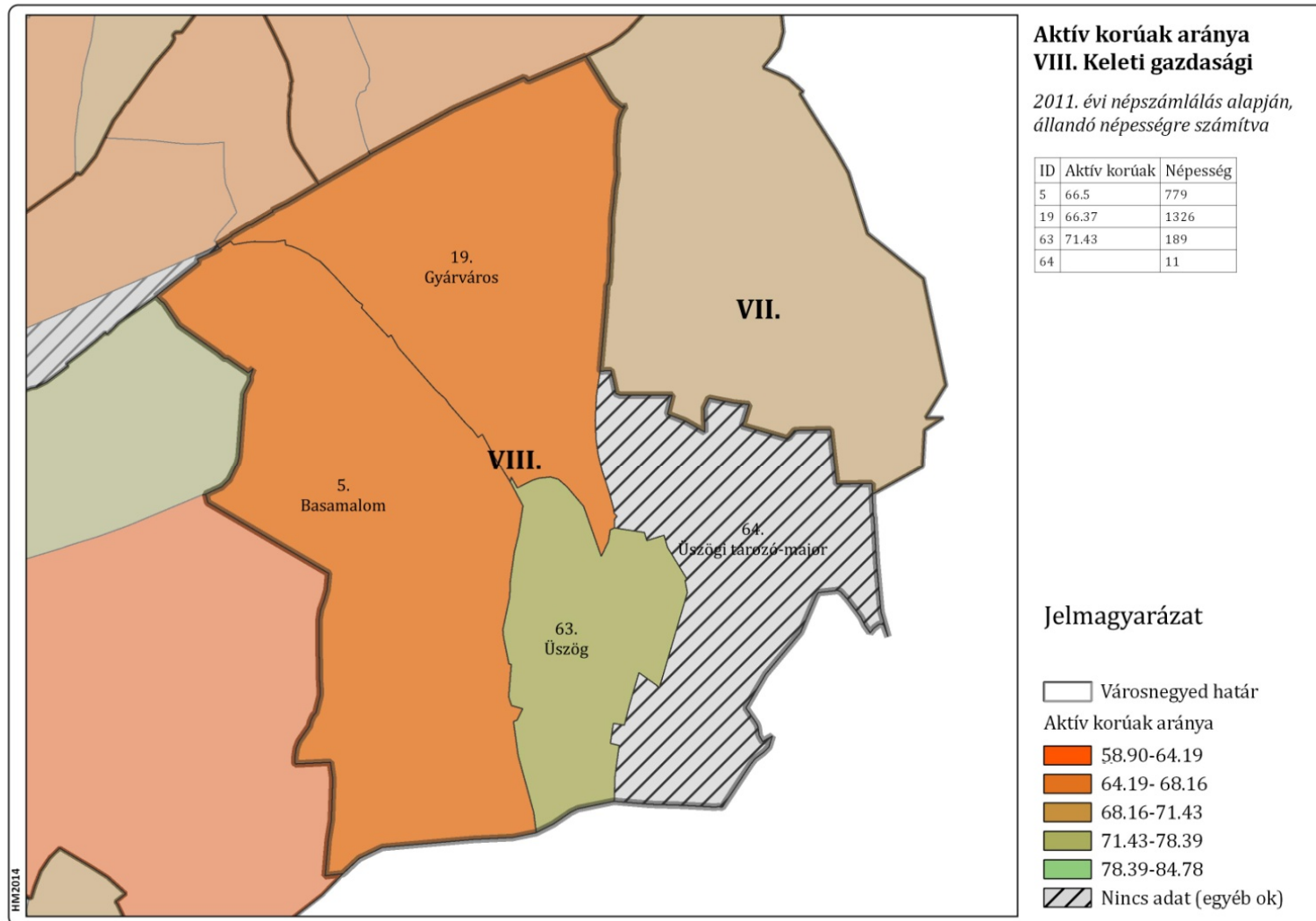
8. ábra: Aktív korúak aránya – Keleti városrészek



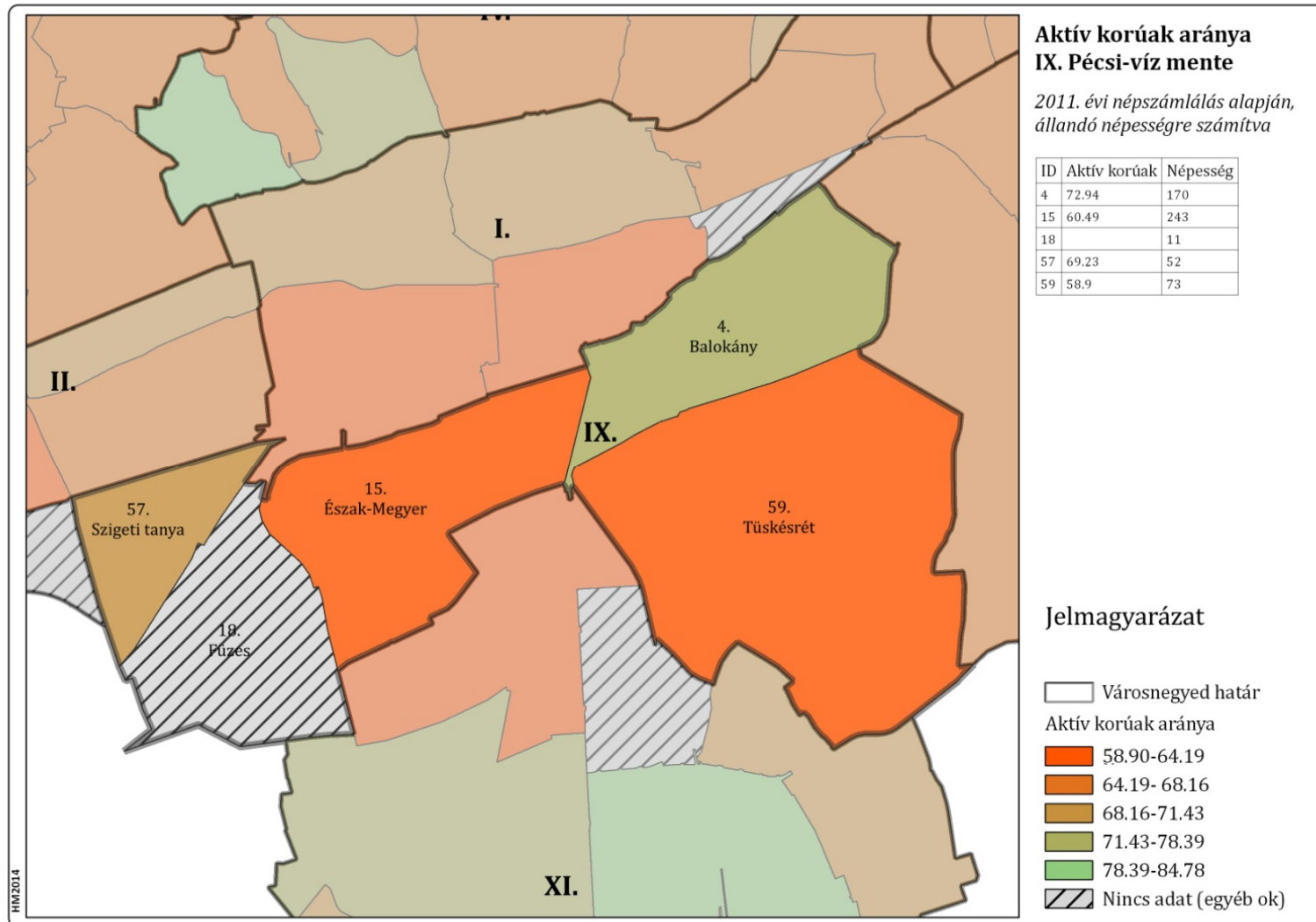
9. ábra: Aktív korúak aránya – Újhegy



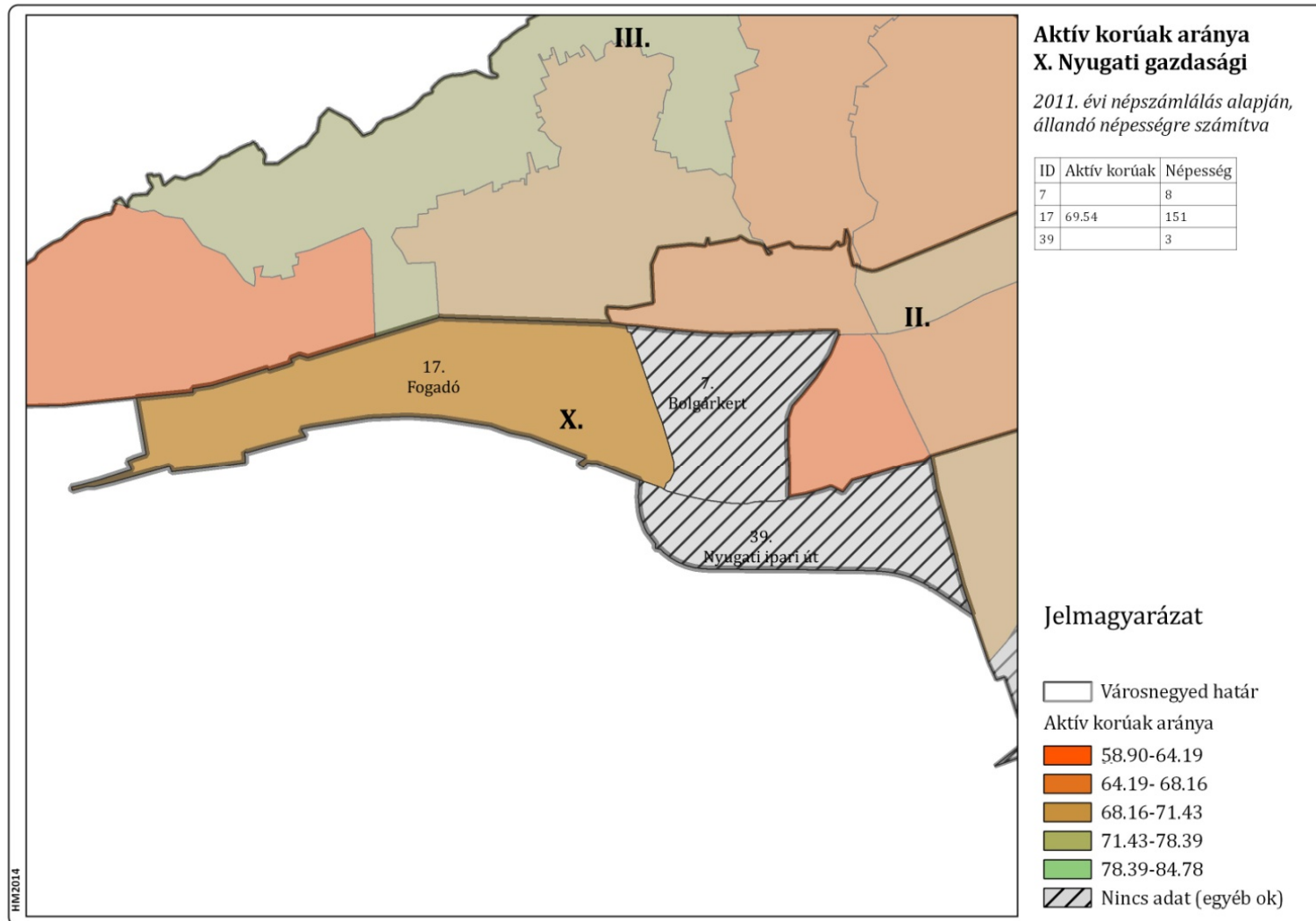
10. ábra: Aktív korúak aránya – Keleti gazdasági terület



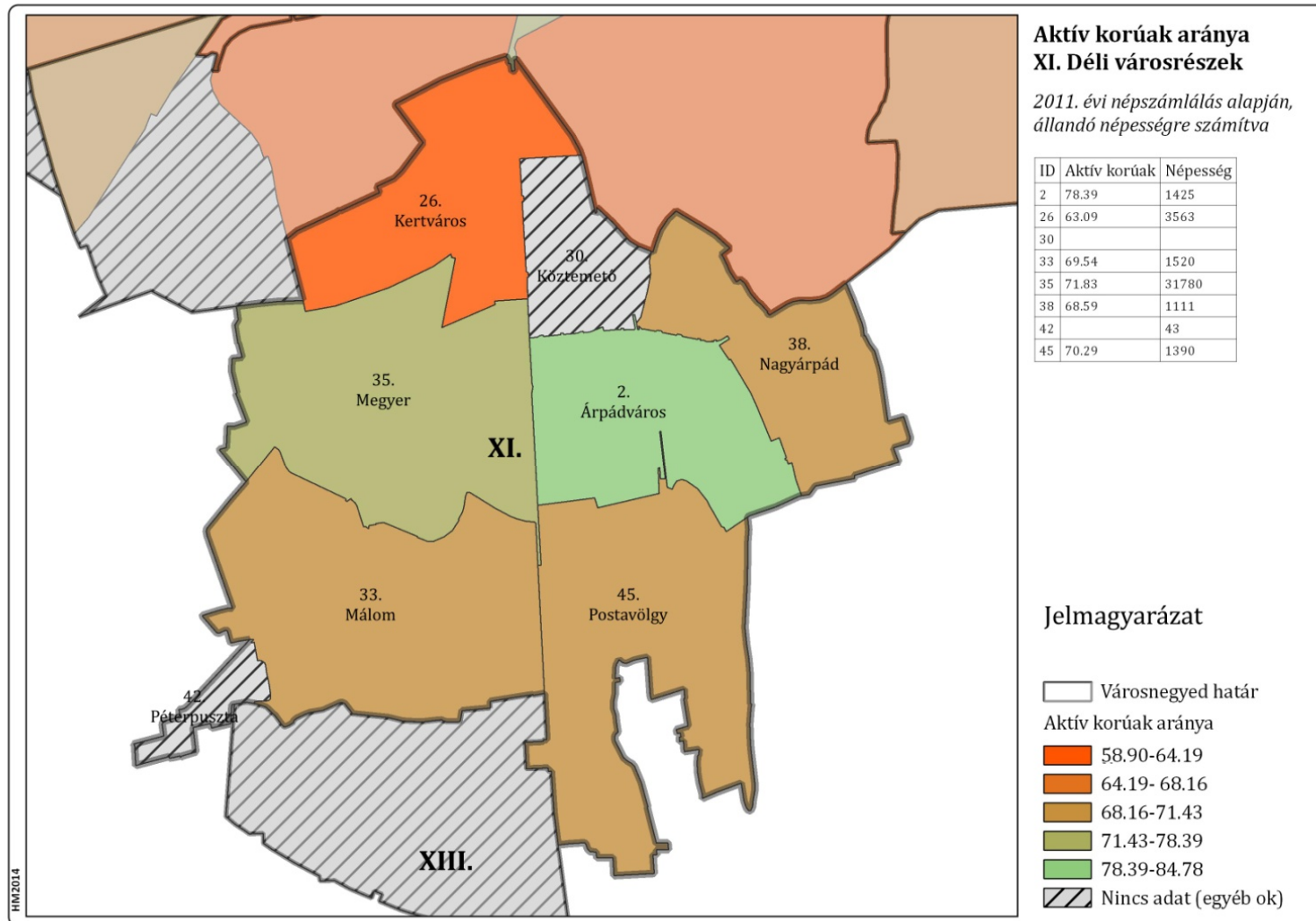
11. ábra: Aktív korúak aránya – Pécsi-víz mente



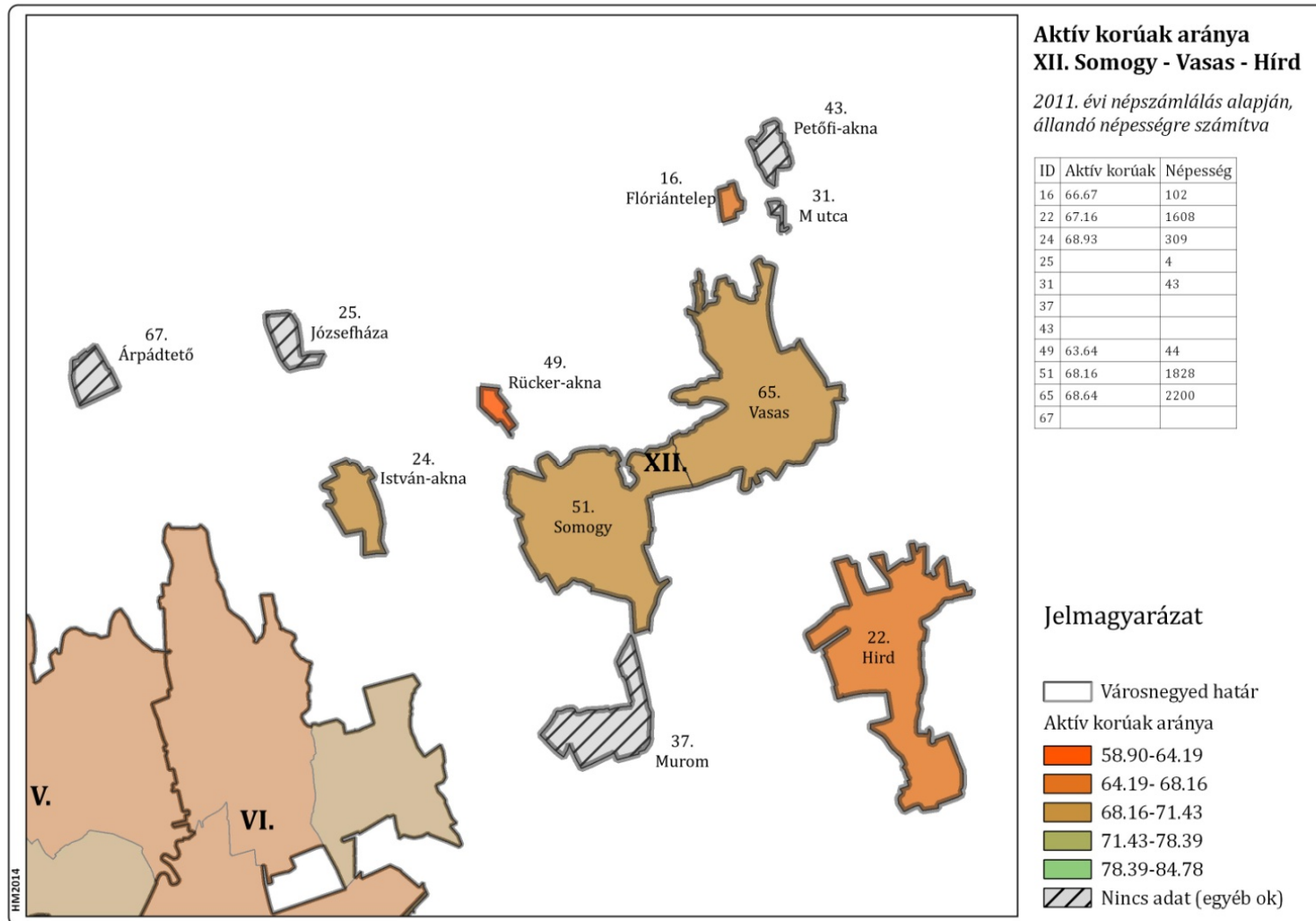
12. ábra: Aktív korúak aránya – Nyugati gazdasági terület



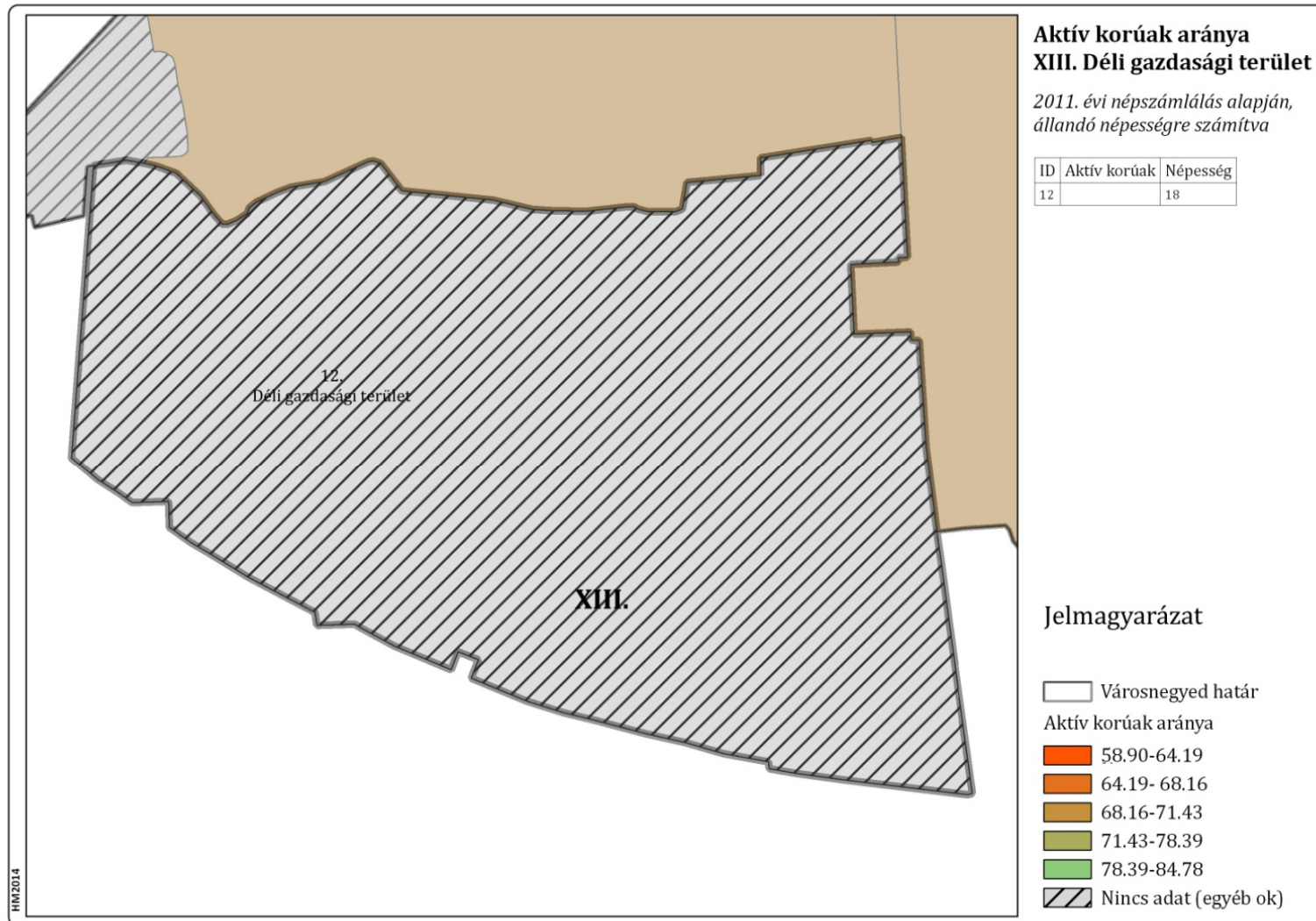
13. ábra: Aktív korúak aránya – Déli városrészek



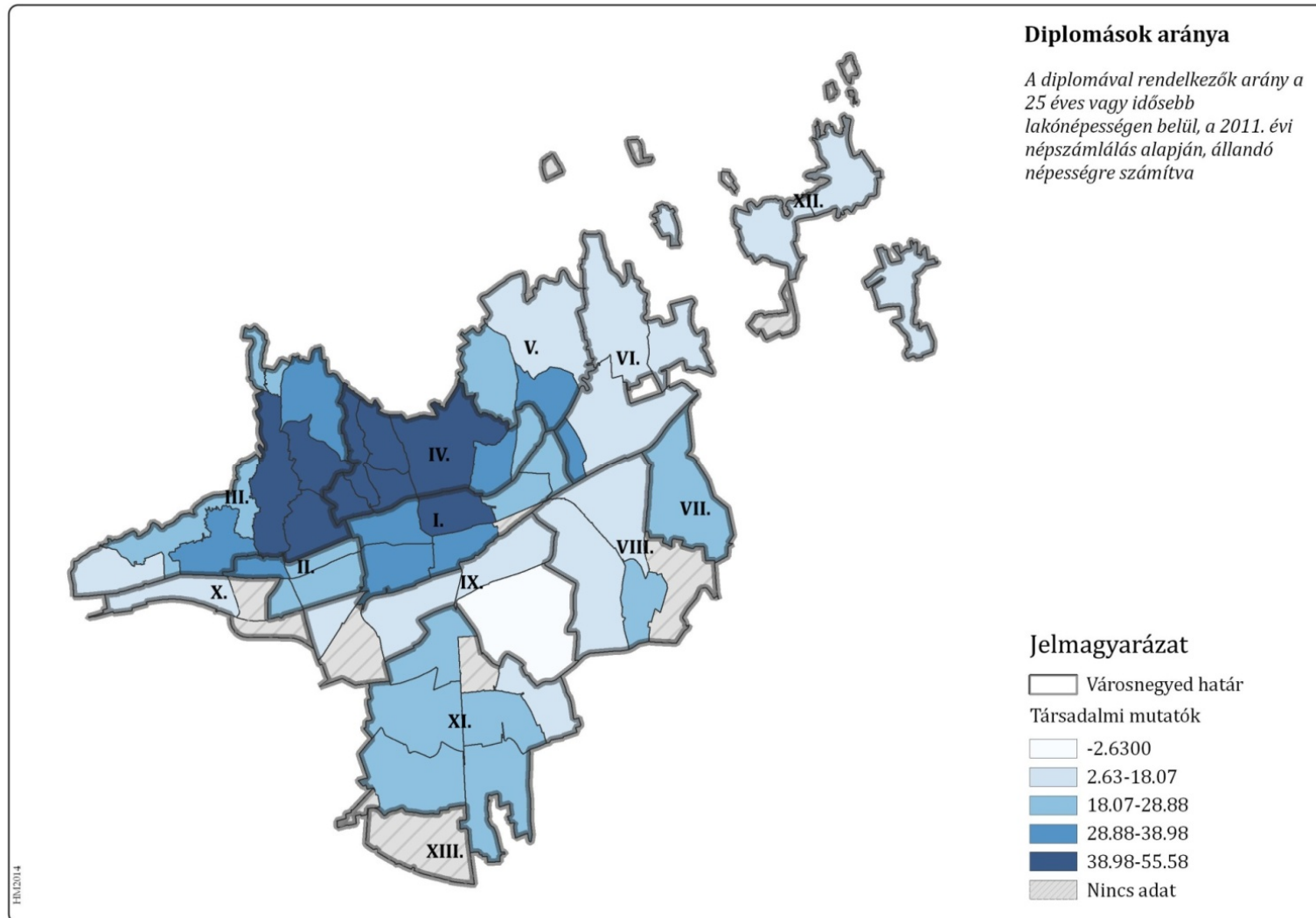
14. ábra: Aktív korúak aránya – Somogy – Vasas – Hird



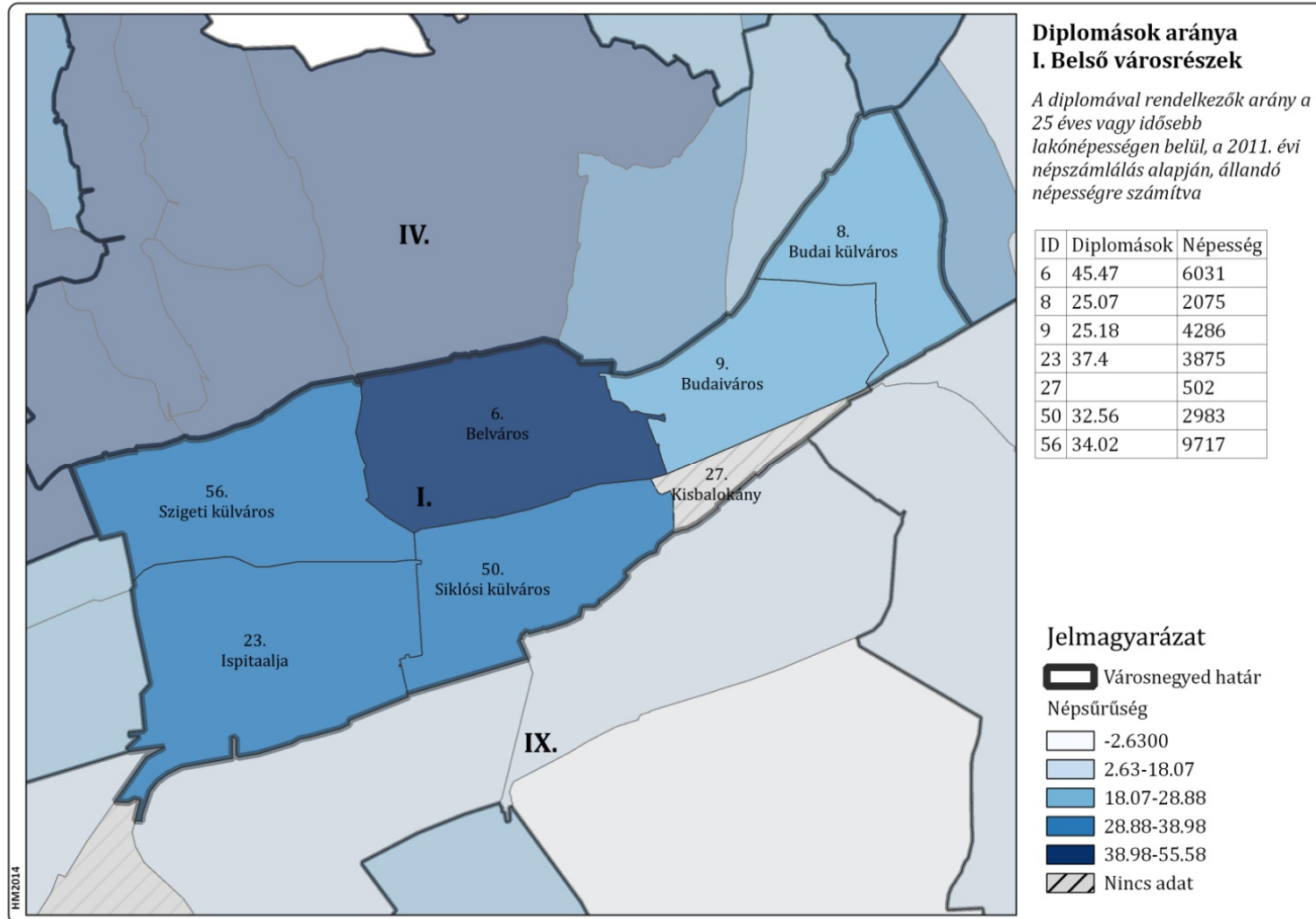
15. ábra: Aktív korúak aránya – Déli gazdasági terület



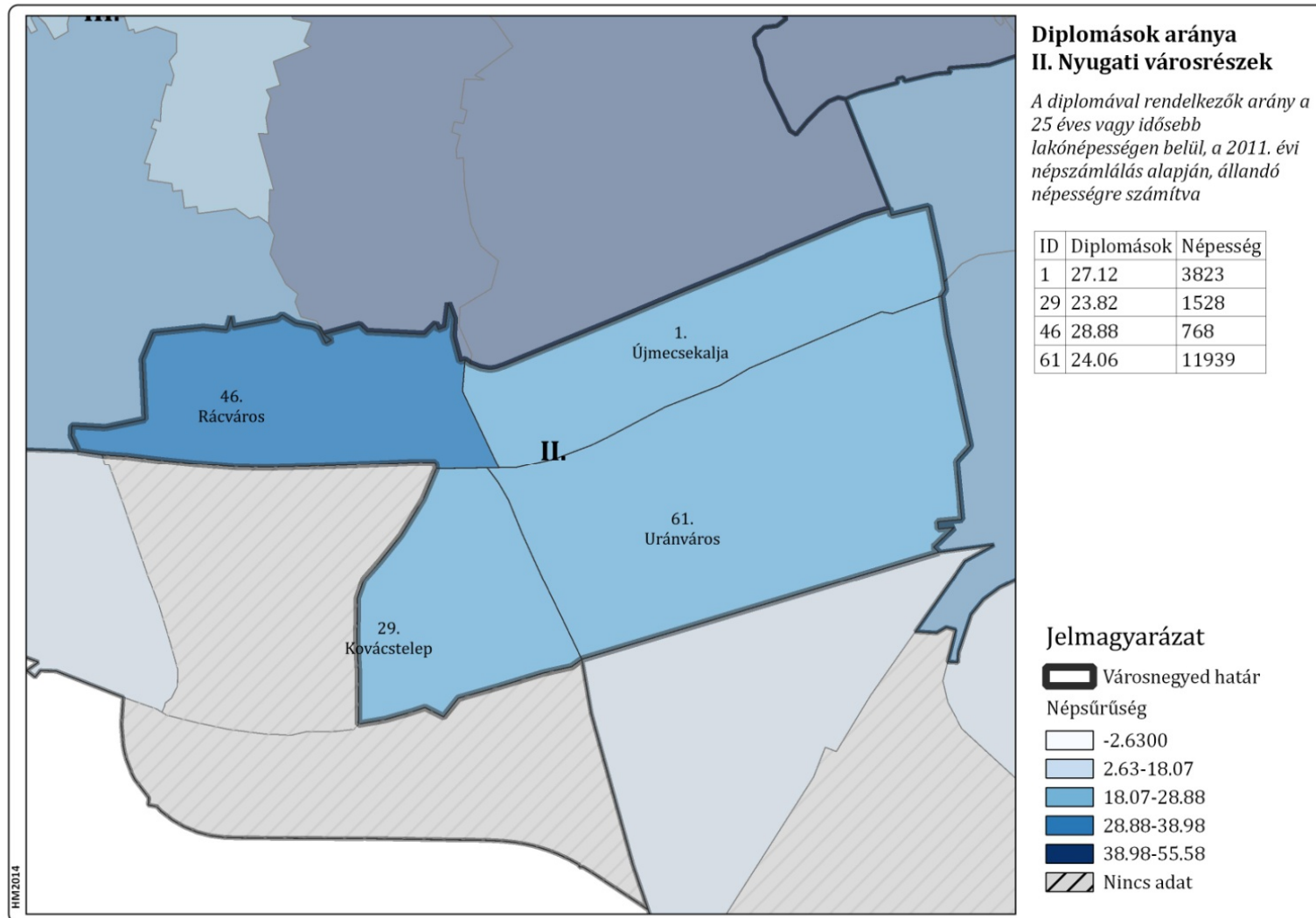
16. ábra: Diplomások aránya – átnézeti térkép



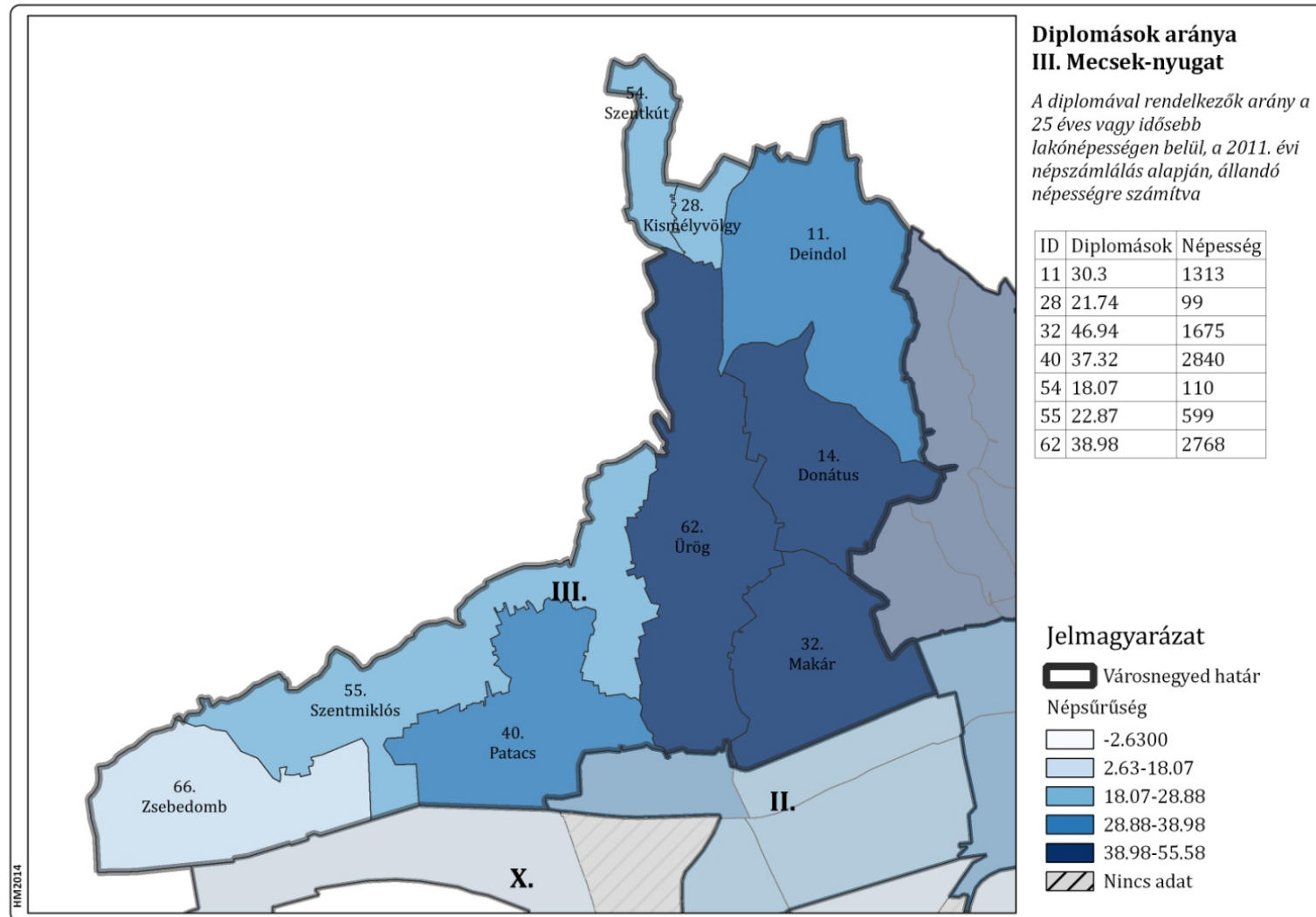
17. ábra: Diplomások aránya – Belső városrészek



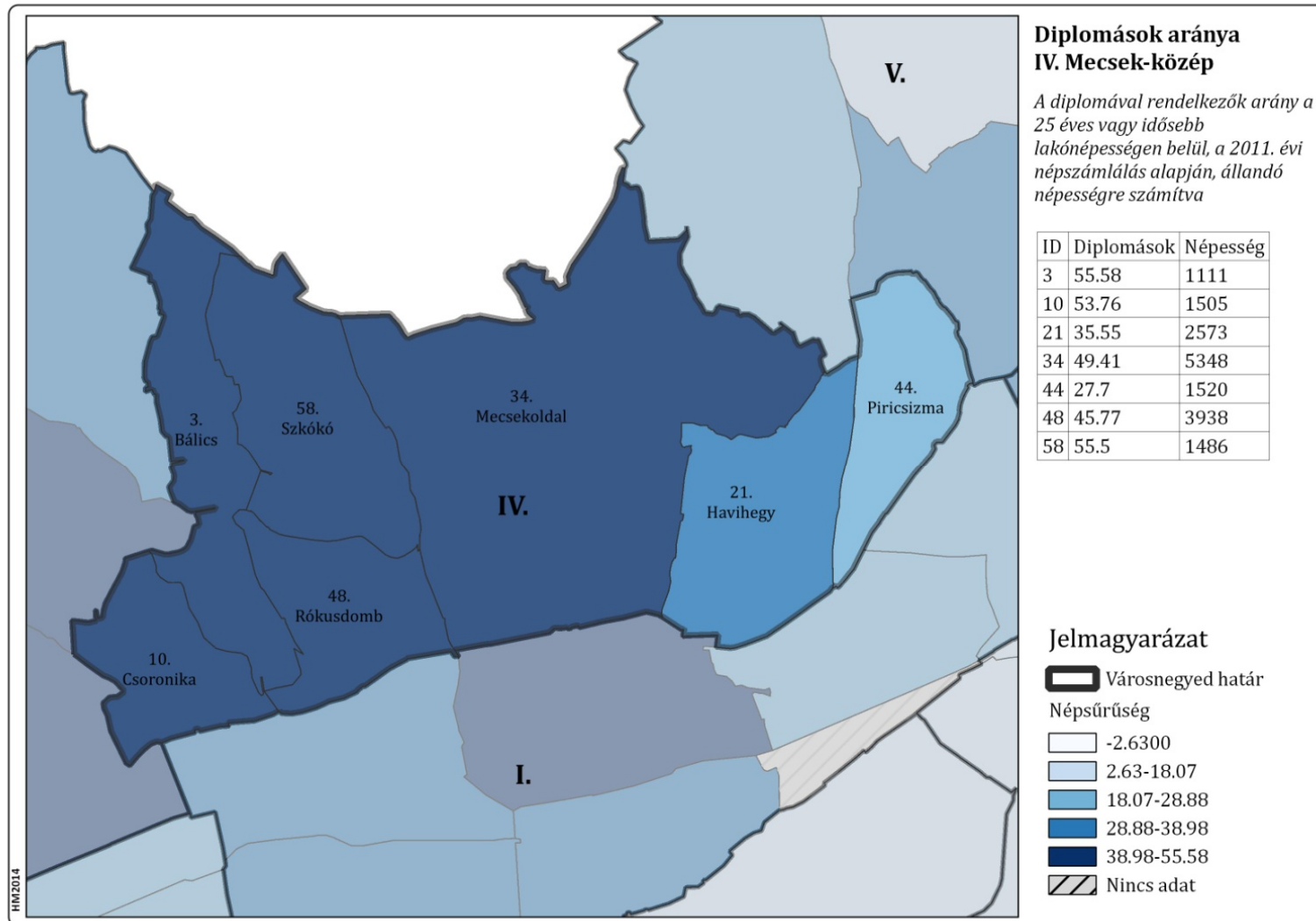
18. ábra: Diplomások aránya – Nyugati városrészek



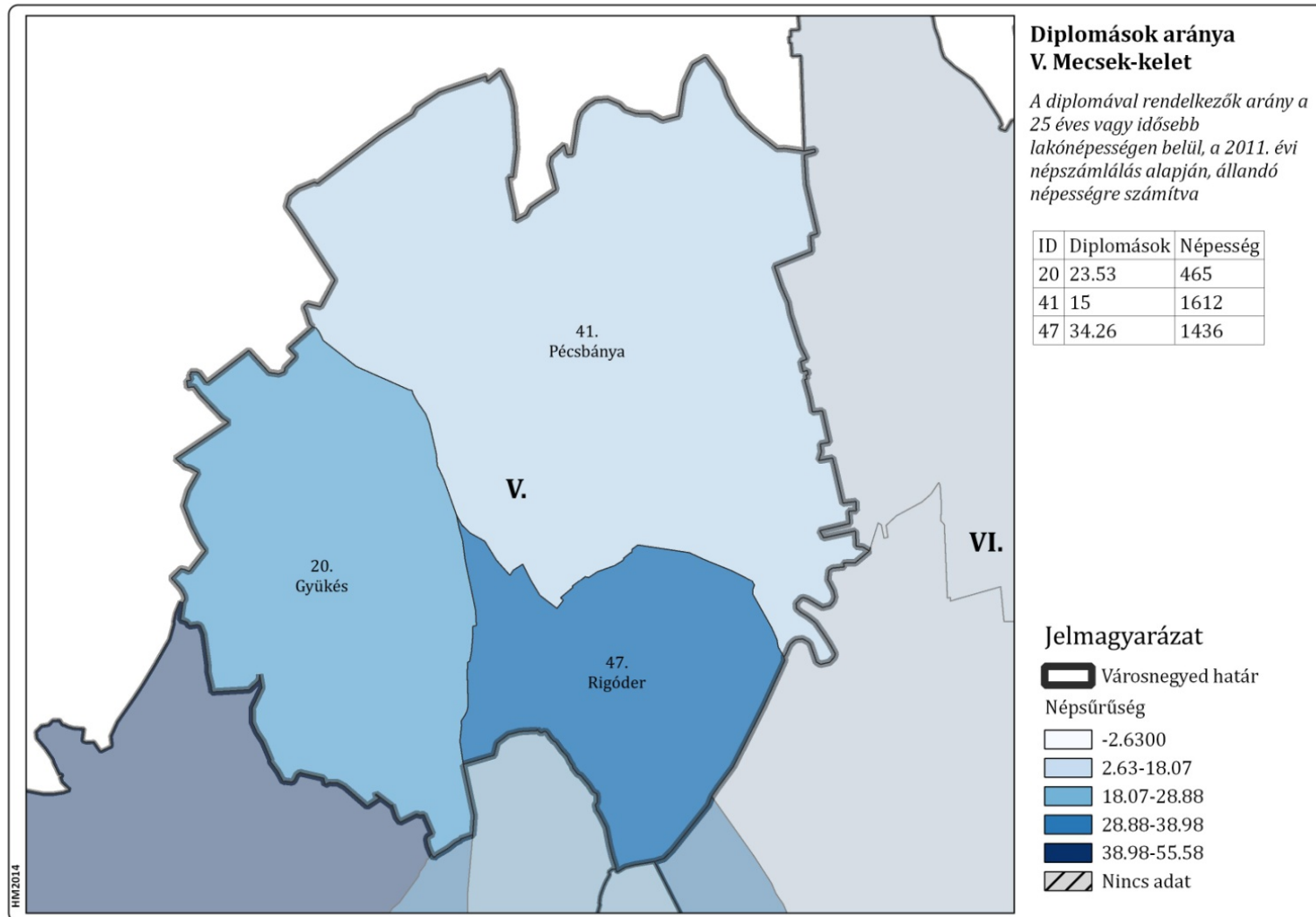
19. ábra: Diplomások aránya – Mecsek-nyugat



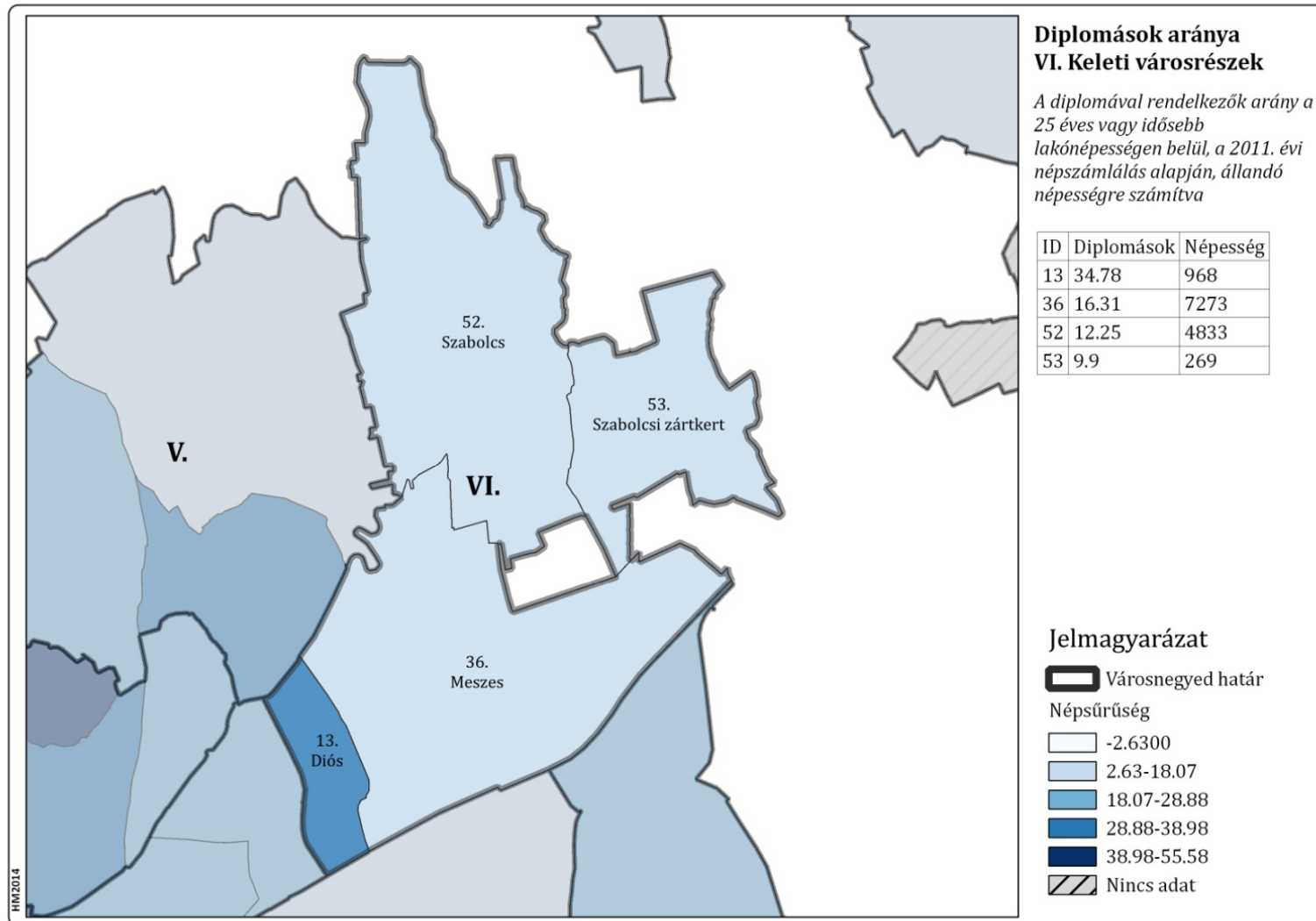
20. ábra: Diplomások aránya – Mecsek-közép



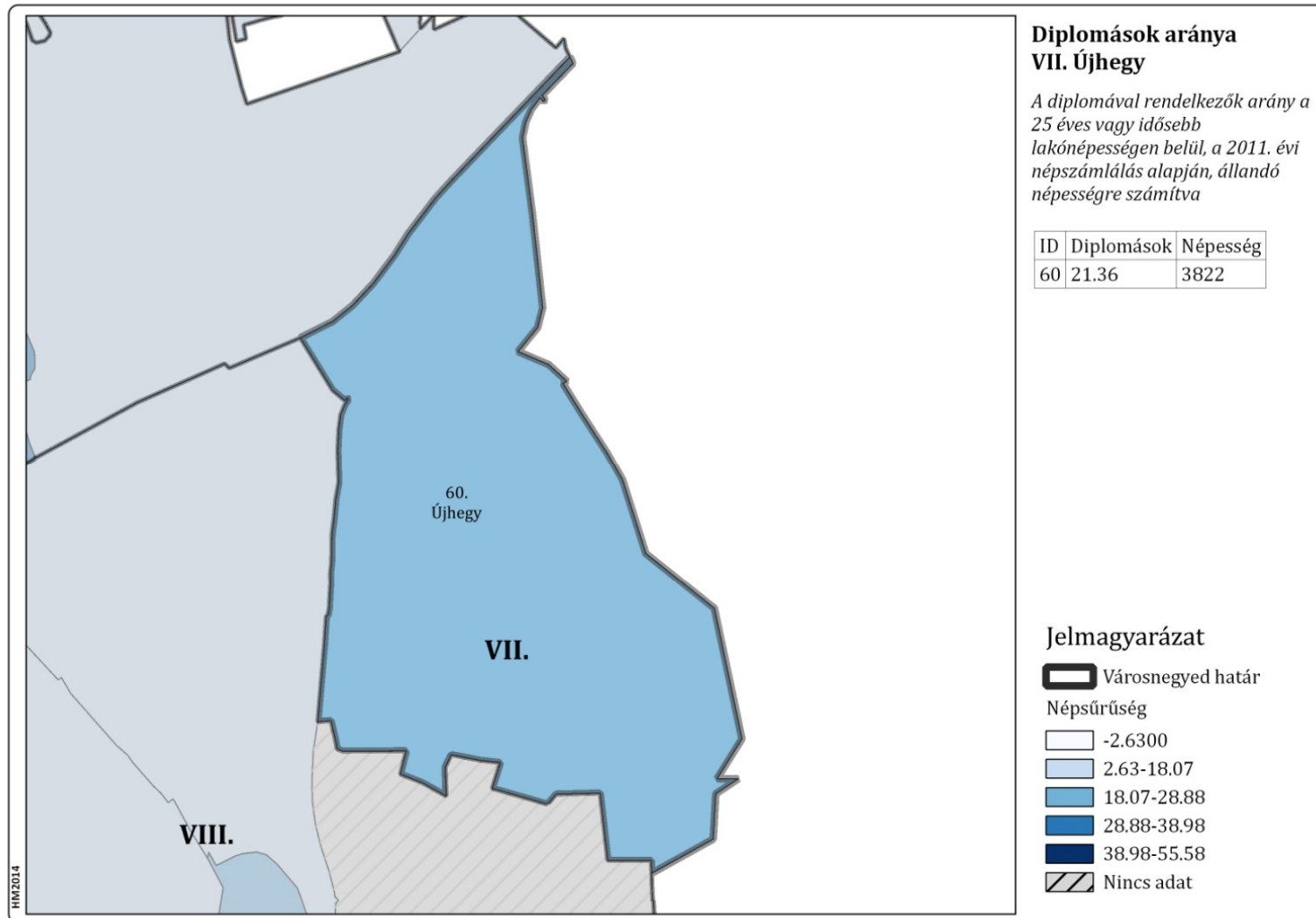
21. ábra: Diplomások aránya – Mecsek-kelet



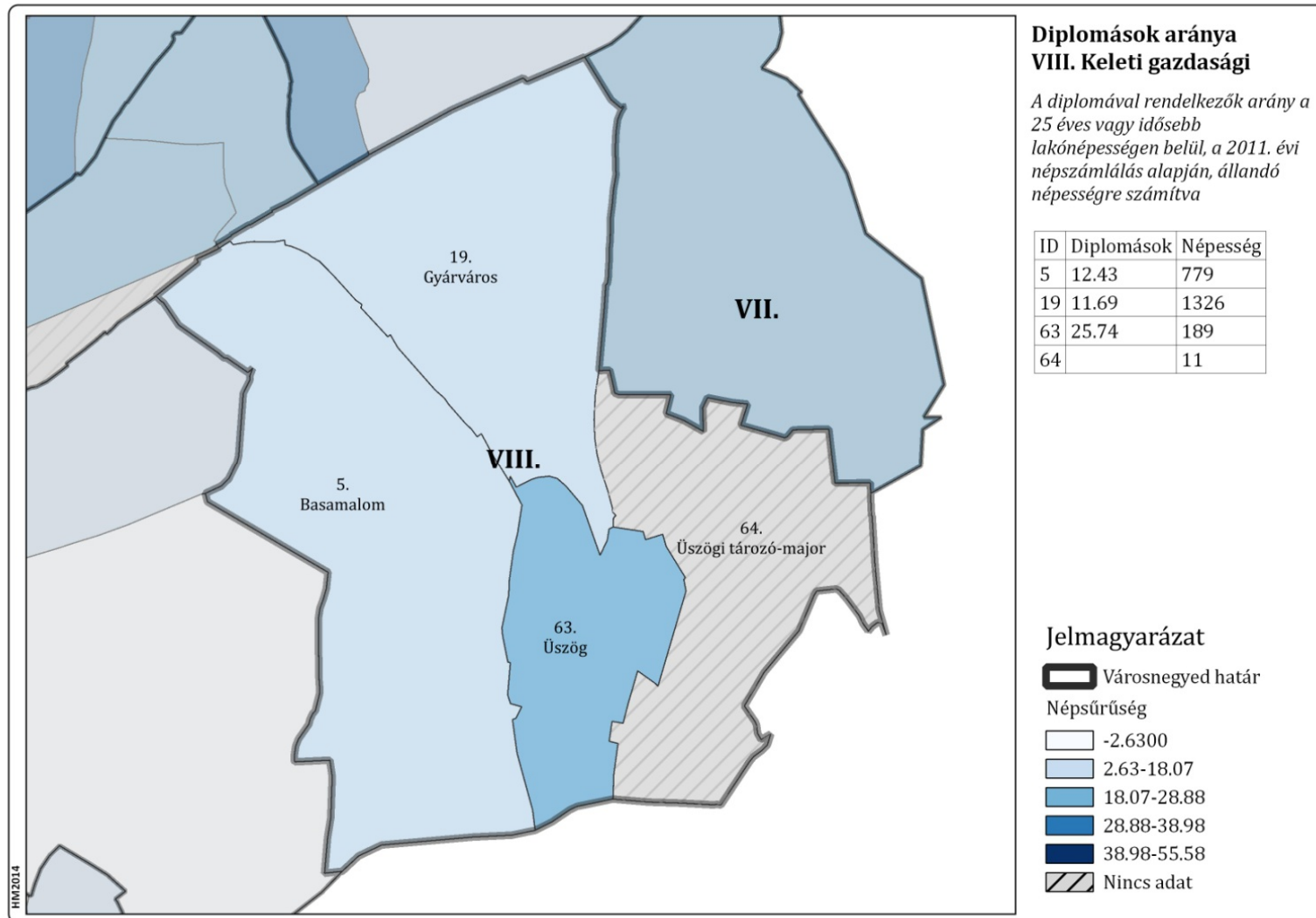
22. ábra: Diplomások aránya – Keleti városrészek



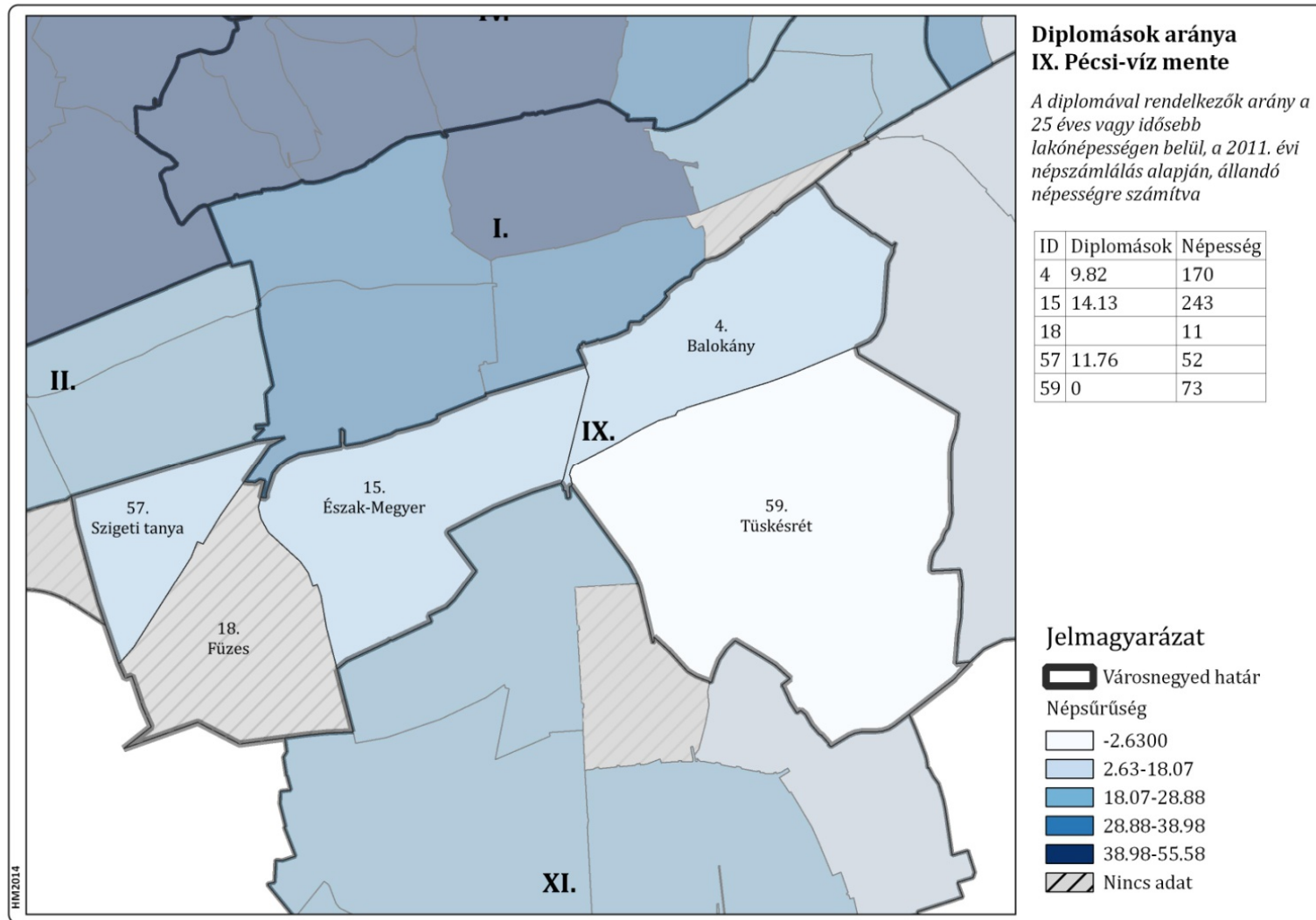
23. ábra: Diplomások aránya – Újhegy



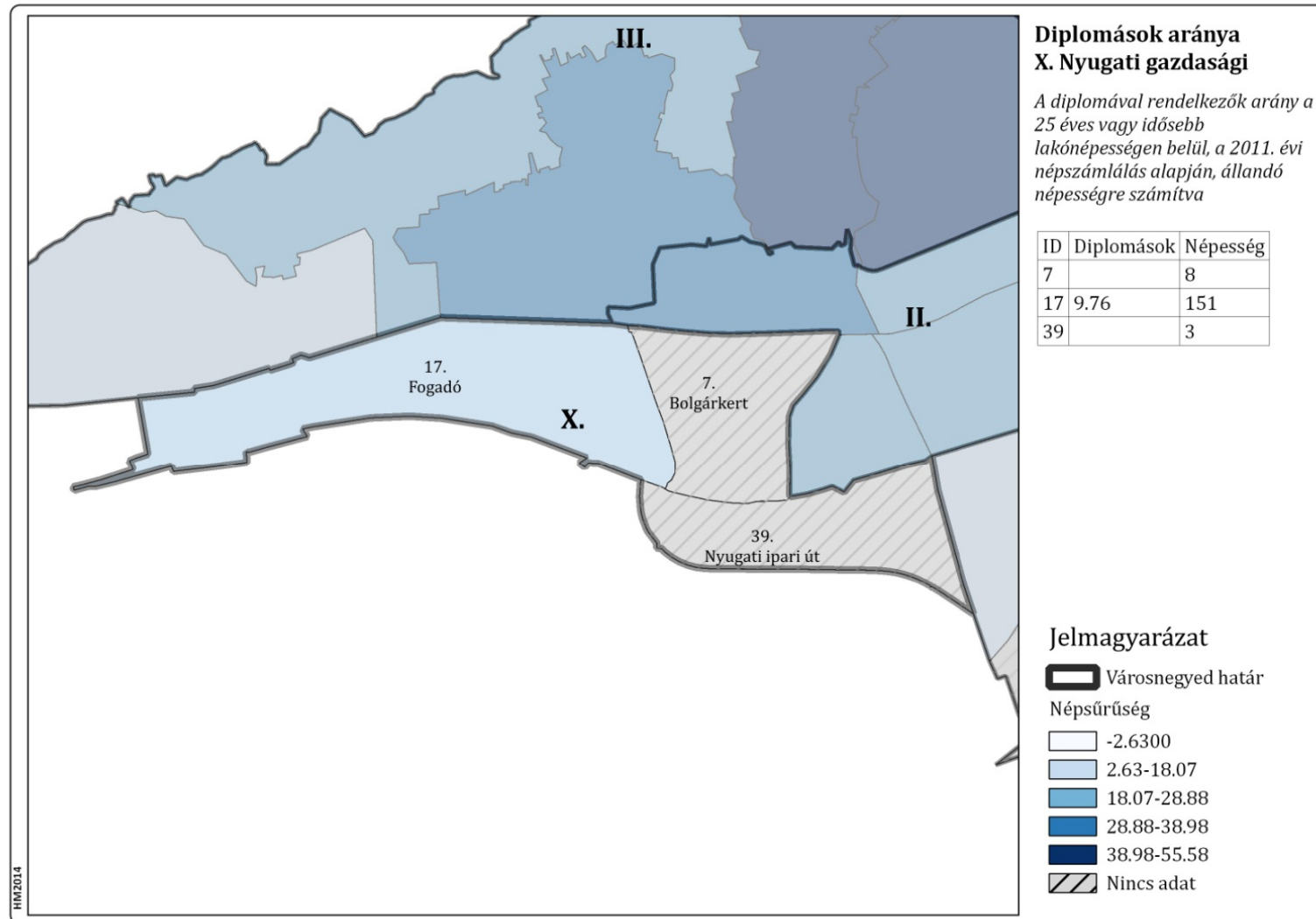
24. ábra: Diplomások aránya – Keleti gazdasági terület



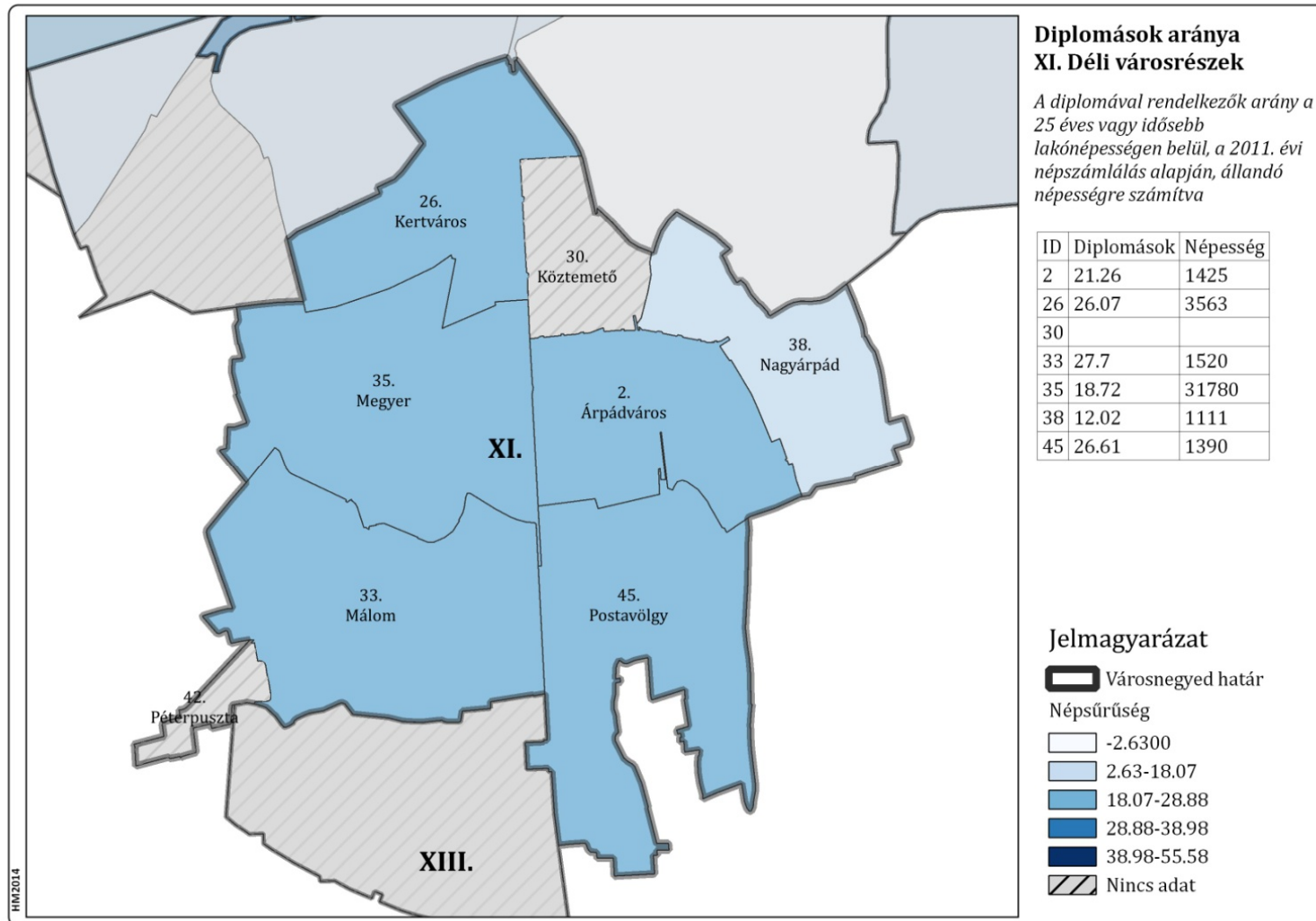
25. ábra: Diplomások aránya – Pécsi-víz mente



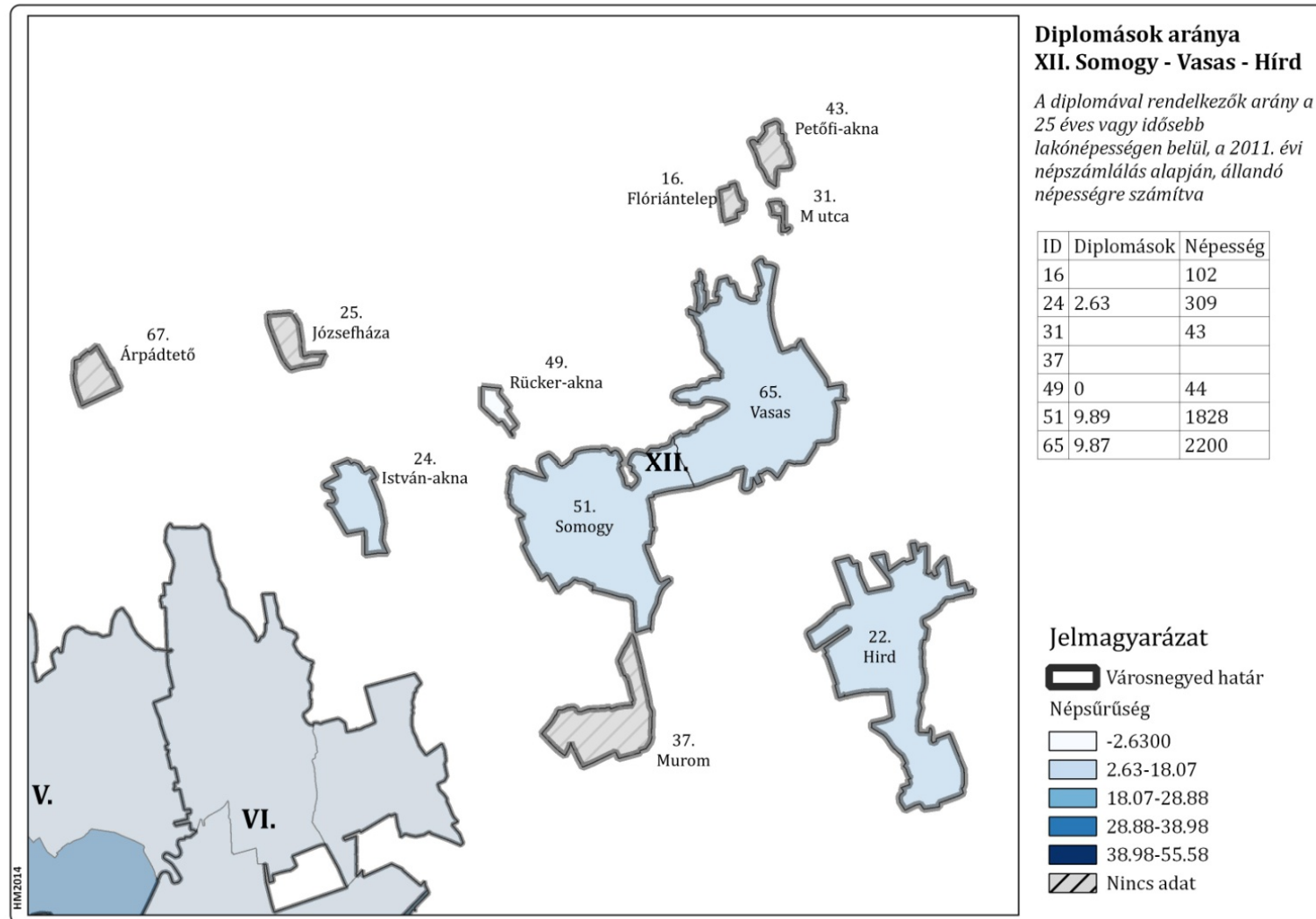
26. ábra: Diplomások aránya – Nyugati gazdasági terület



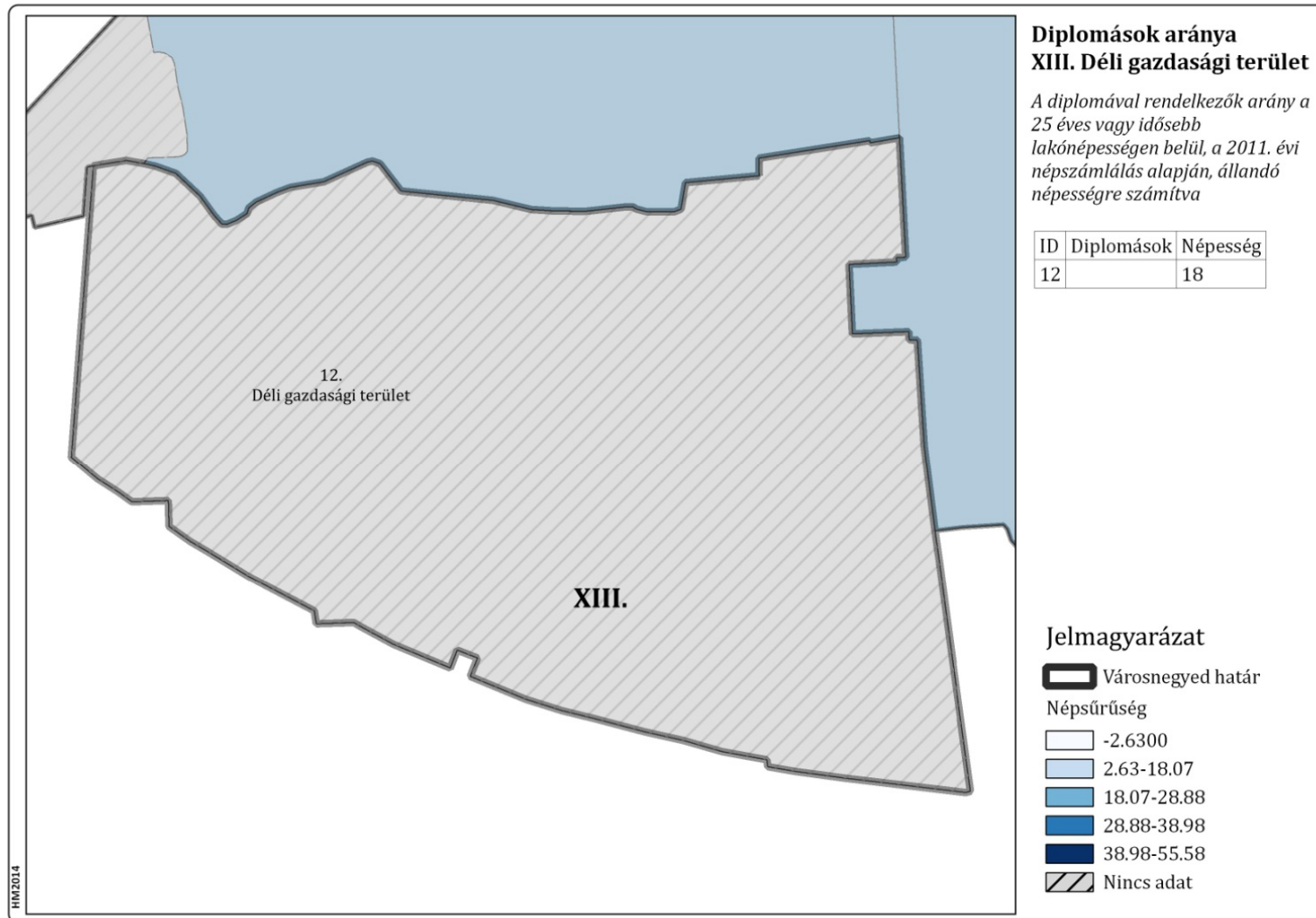
27. ábra: Diplomások aránya – Déli városrészek



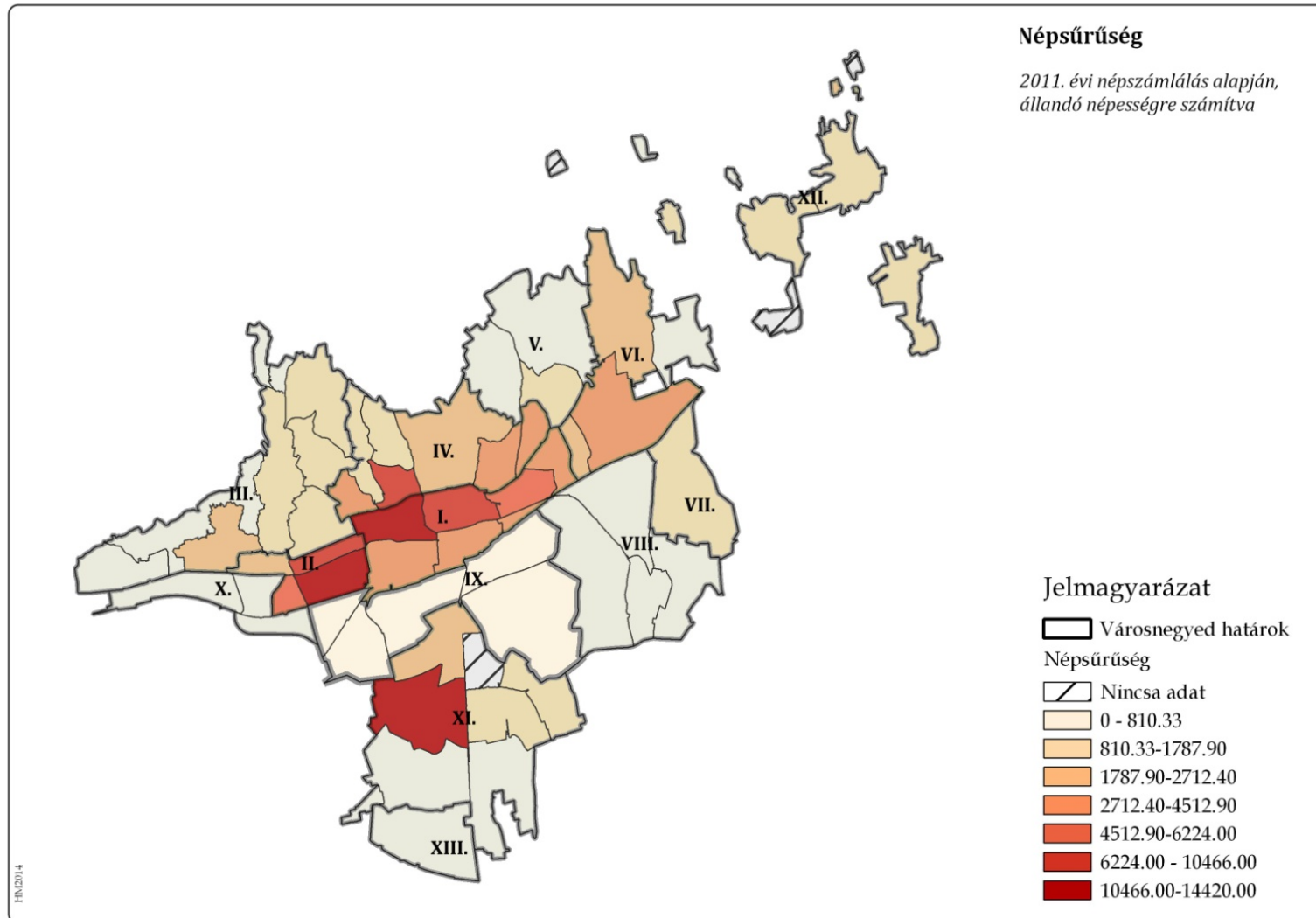
28. ábra: Diplomások aránya – Somogy – Vasas – Hird



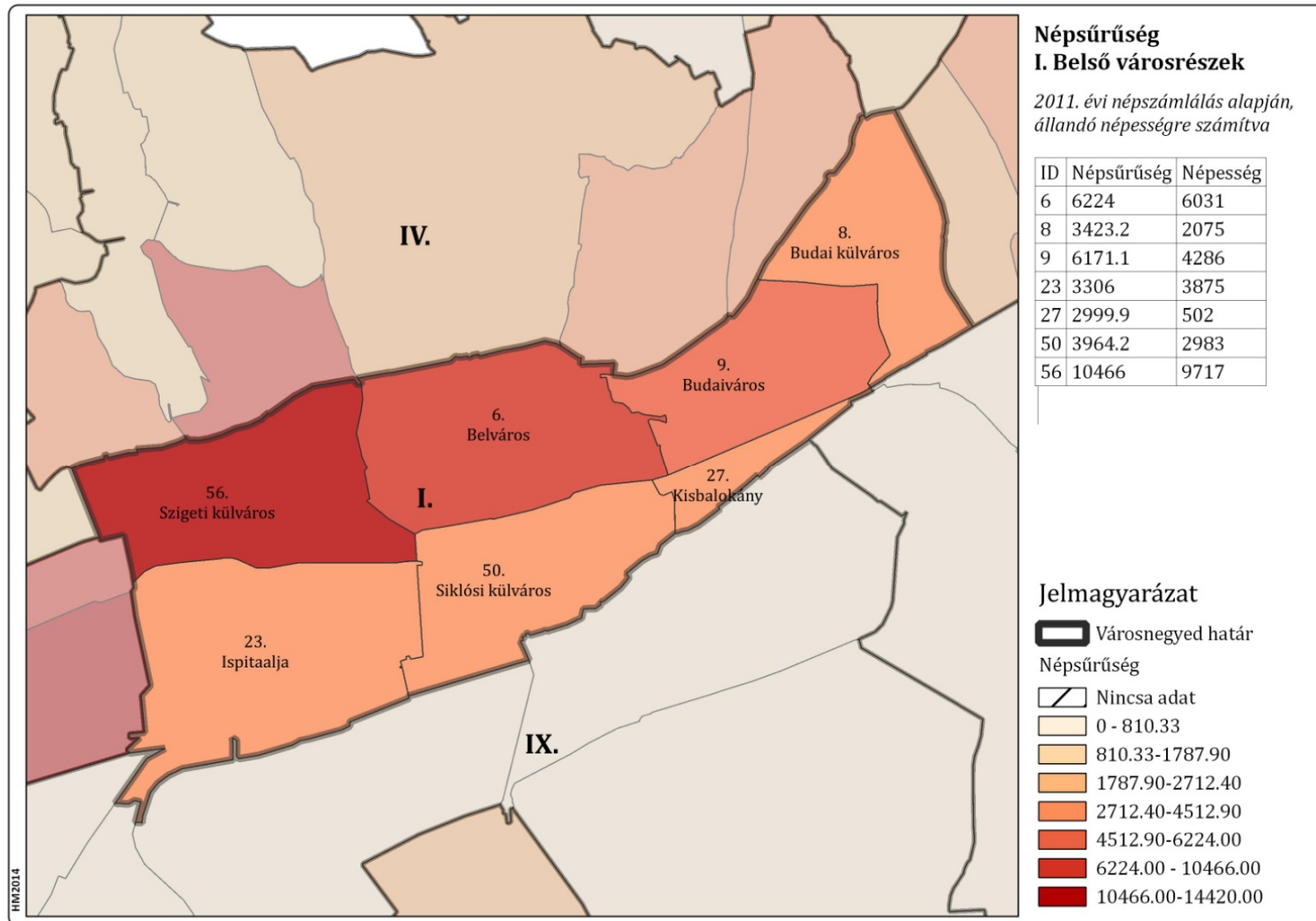
29. ábra: Diplomások aránya – Déli gazdasági terület



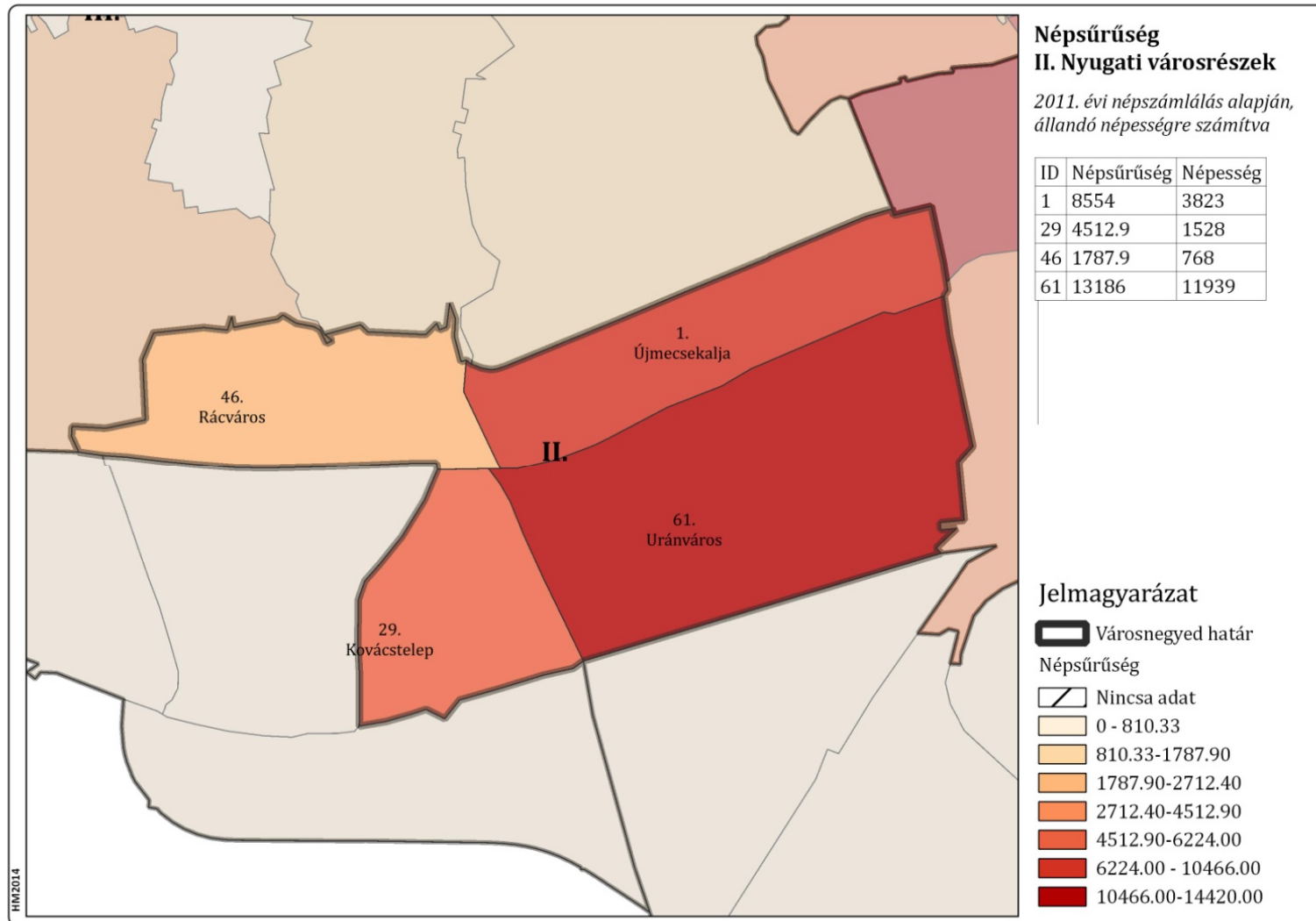
30. ábra: Népsűrűség – Átnézeti térkép



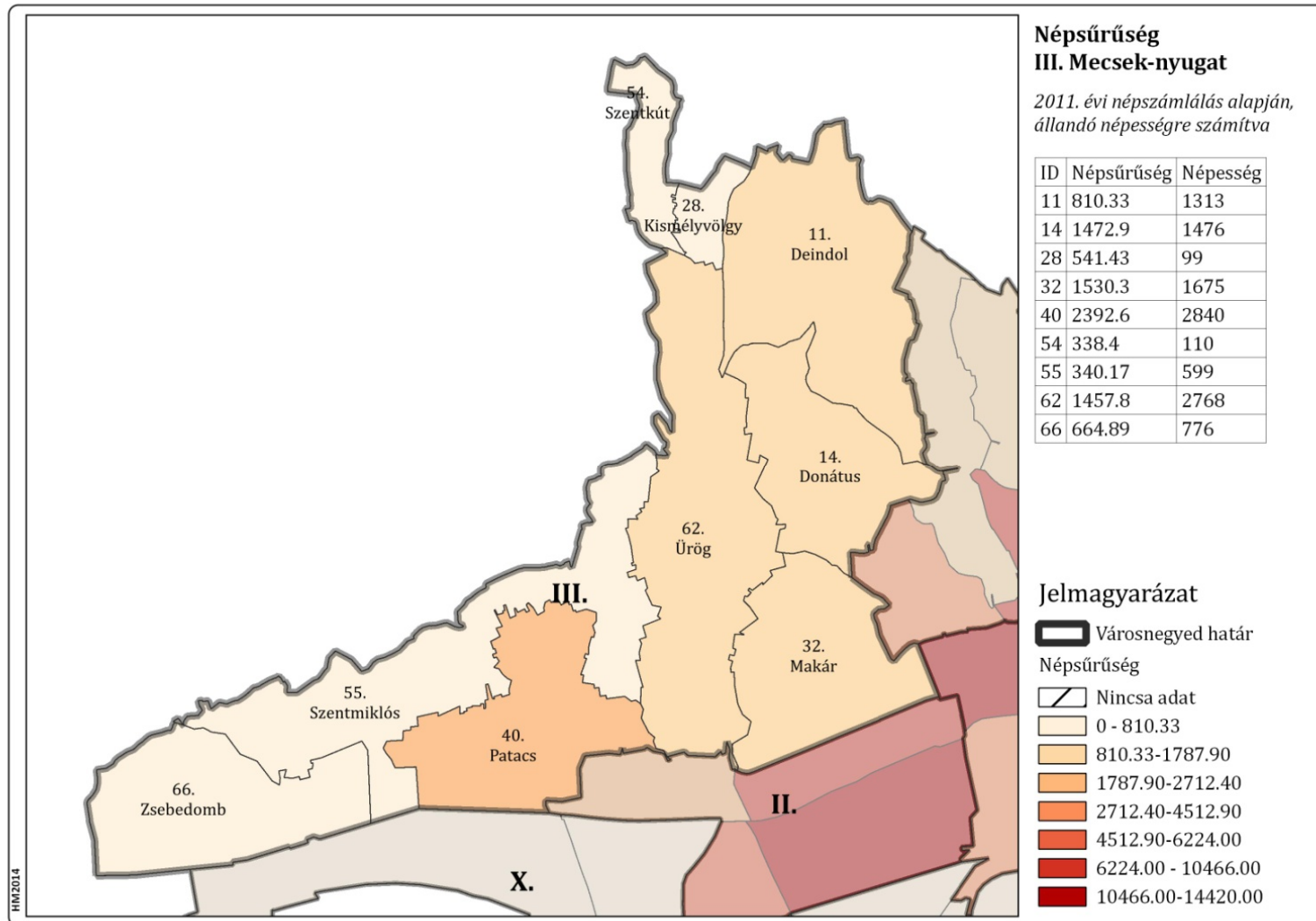
31. ábra: Népsűrűség – Belső városrészek



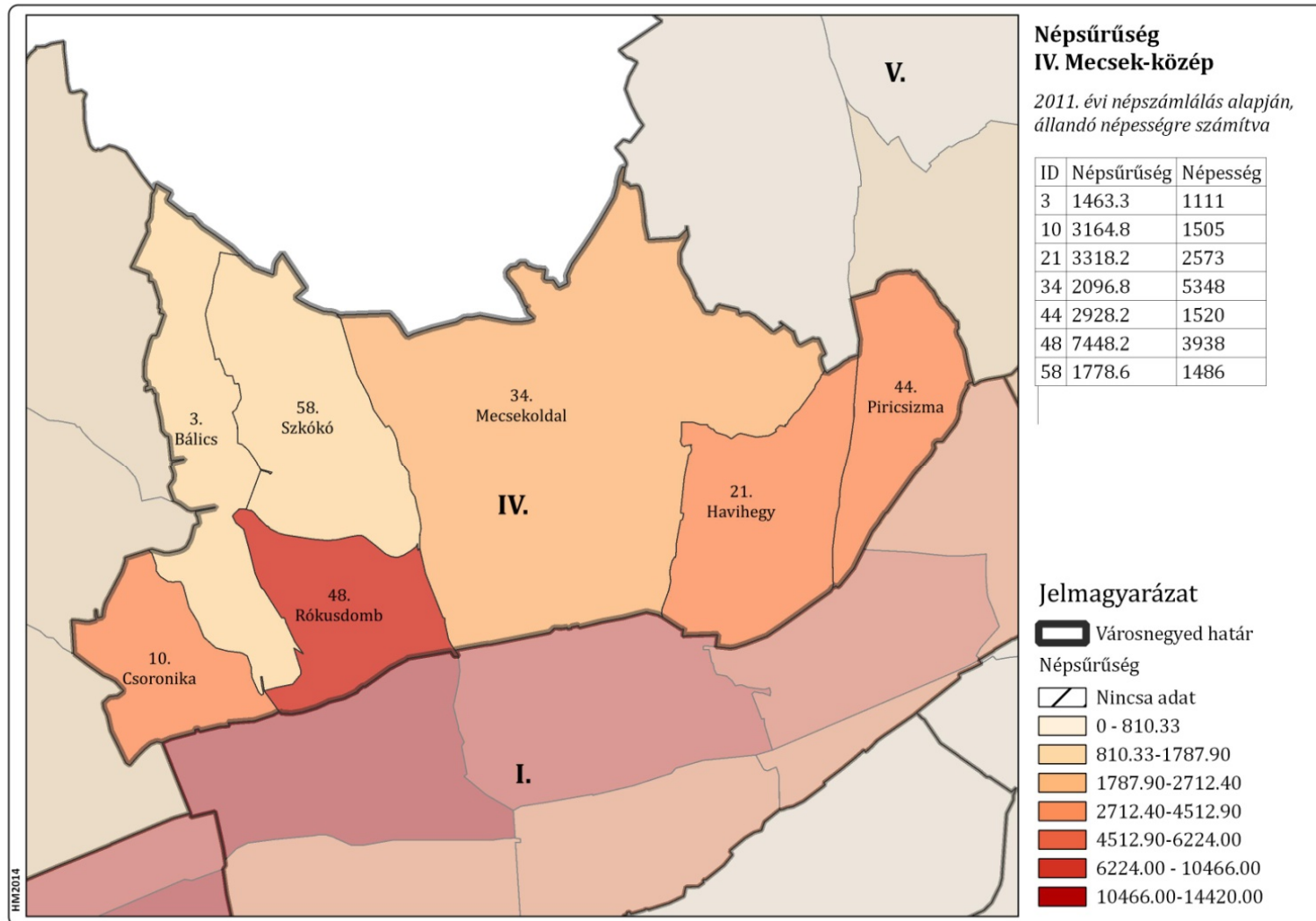
32. ábra: Népsűrűség – Nyugati városrészek



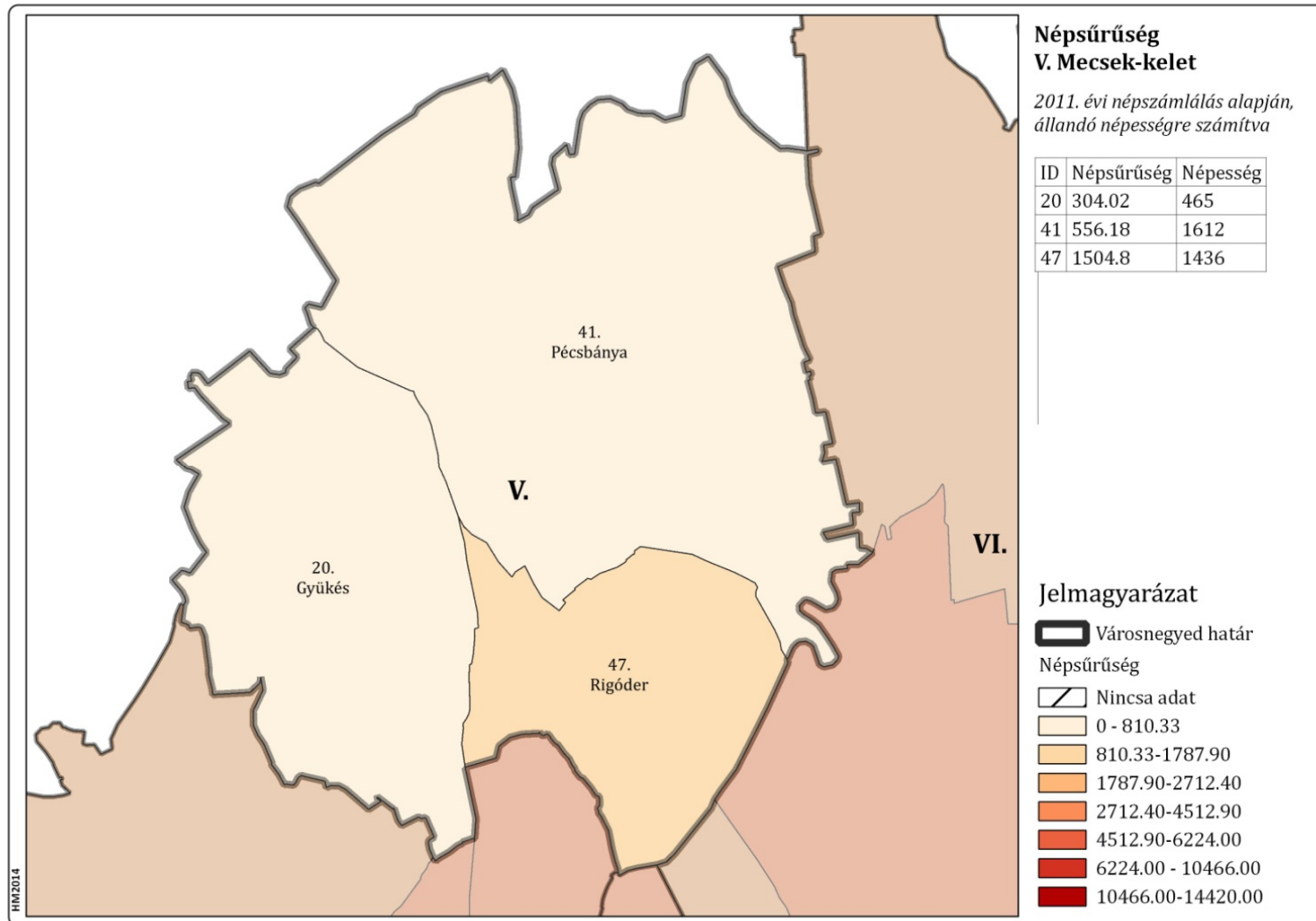
33. ábra: Népsűrűség – Mecsek-nyugat



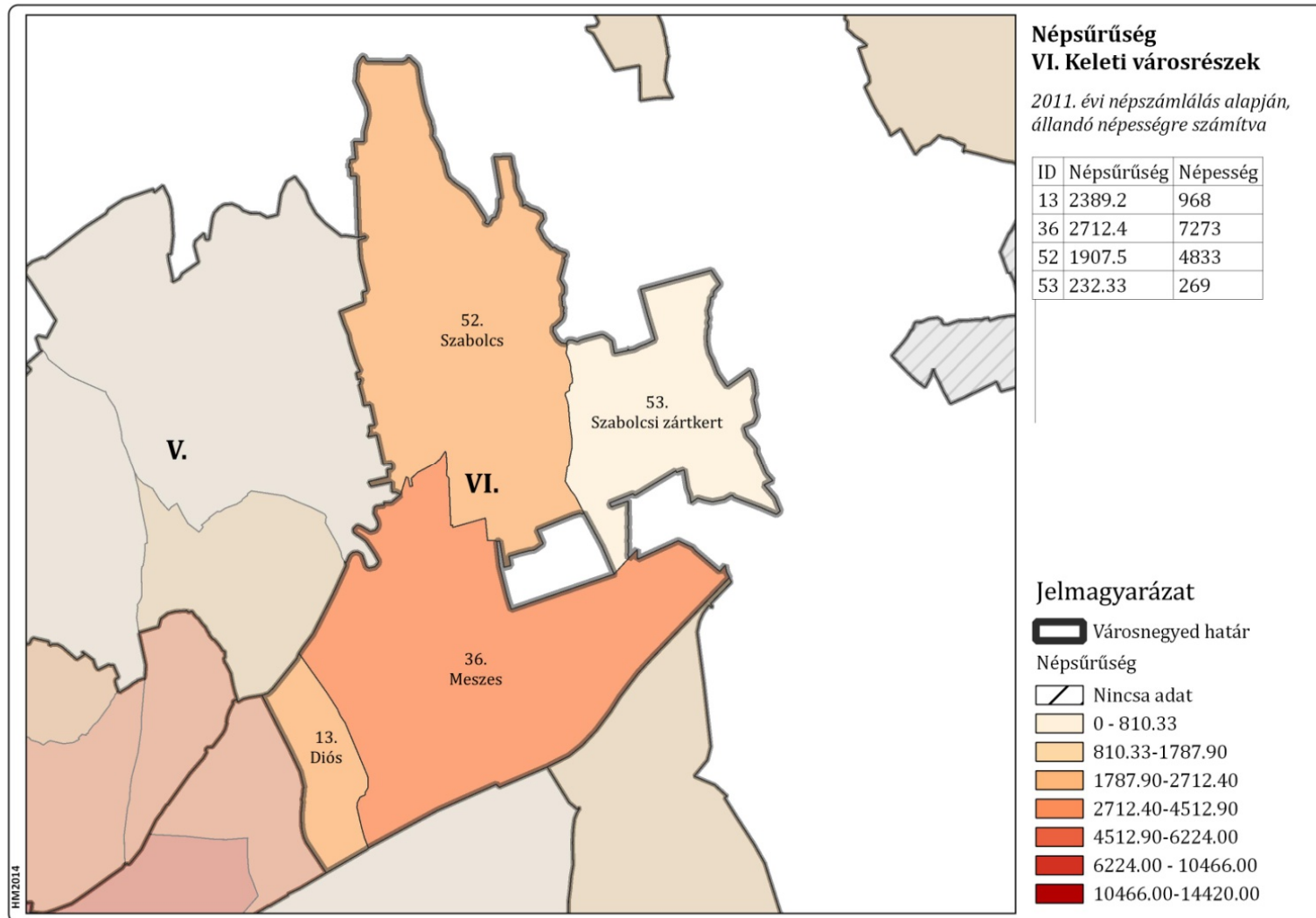
34. ábra: Népsűrűség – Mecsek-közép



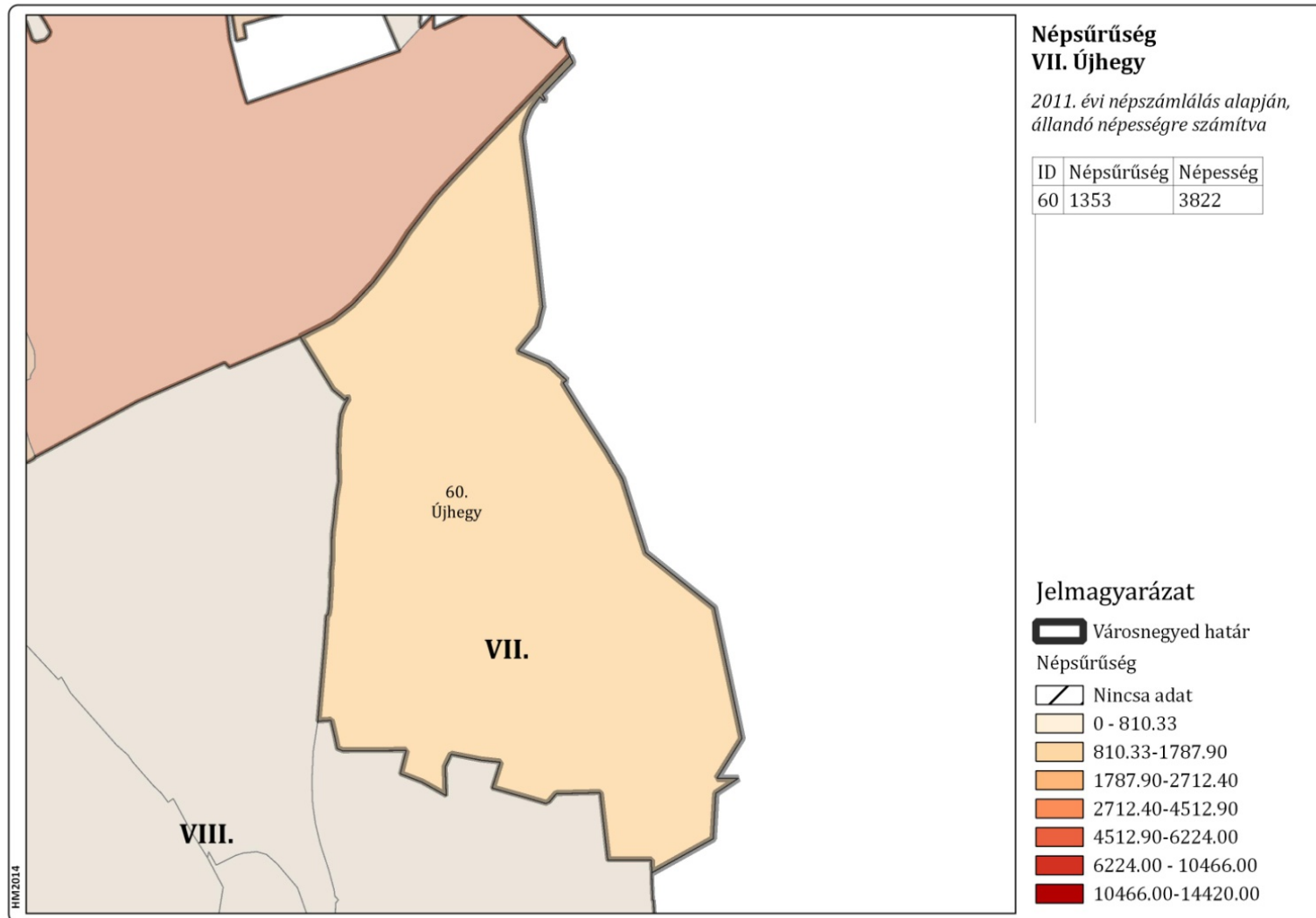
35. ábra: Népsűrűség – Mecsek-kelet



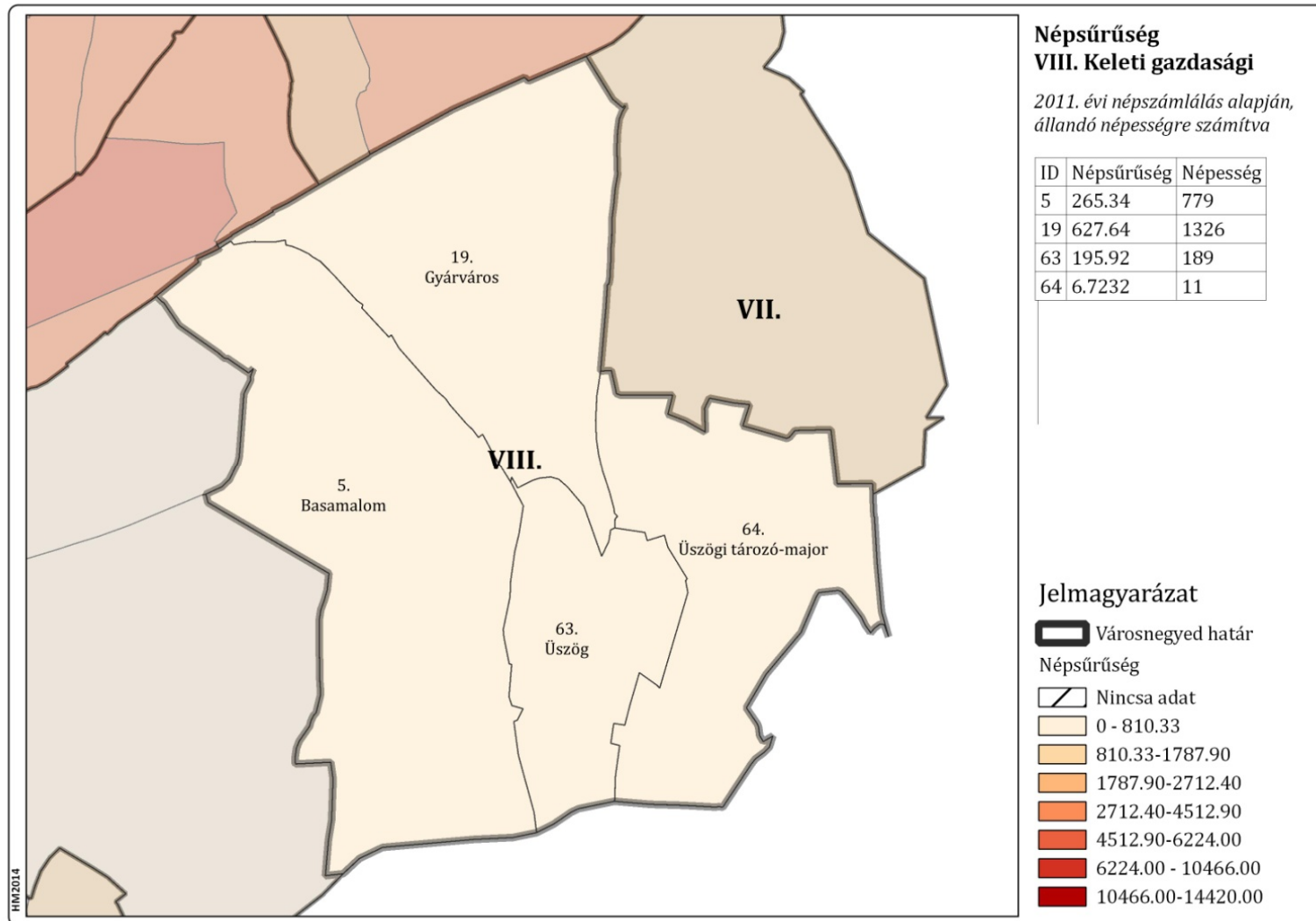
36. ábra: Népsűrűség – Keleti városrészek



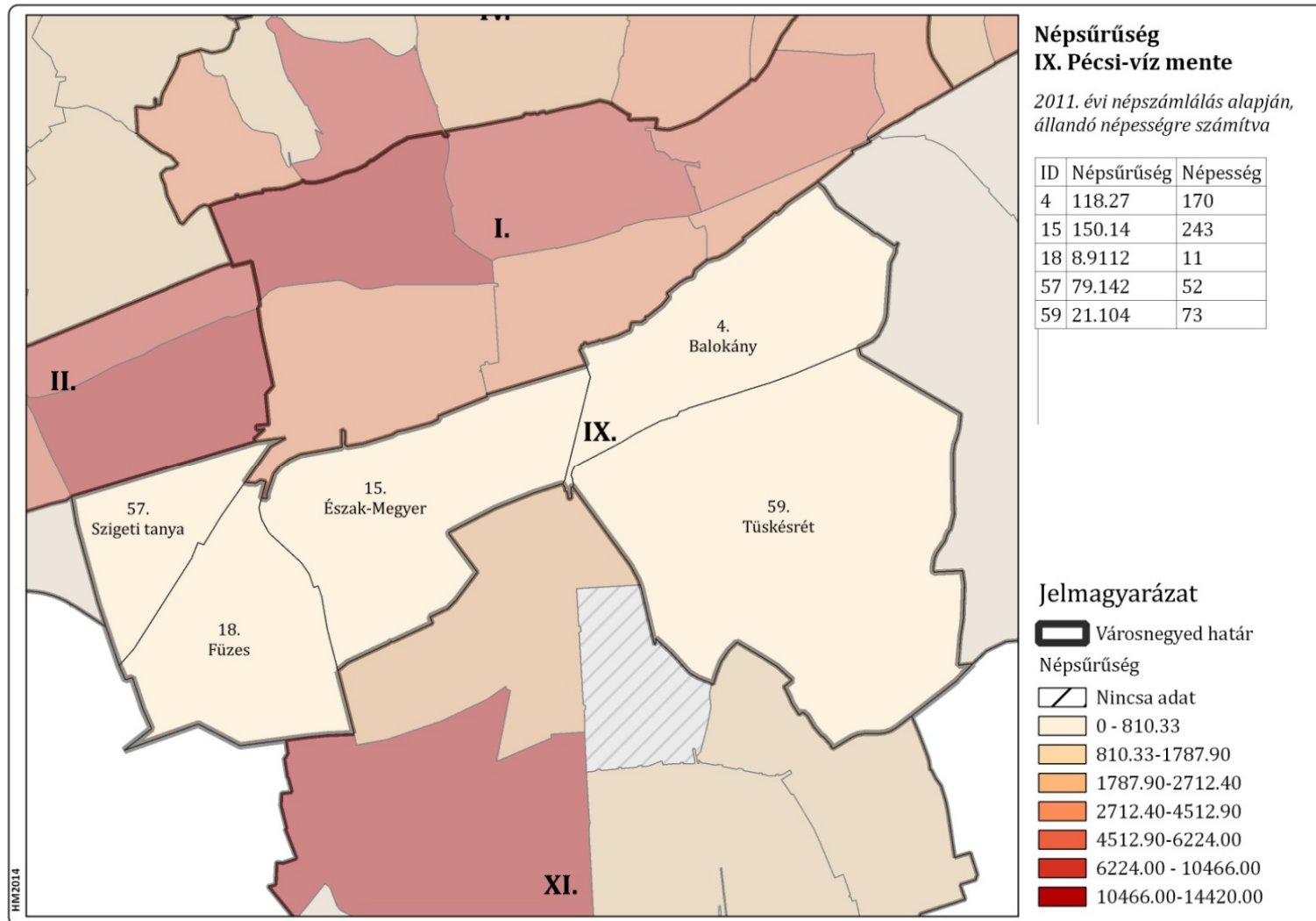
37. ábra: Népsűrűség – Újhegy



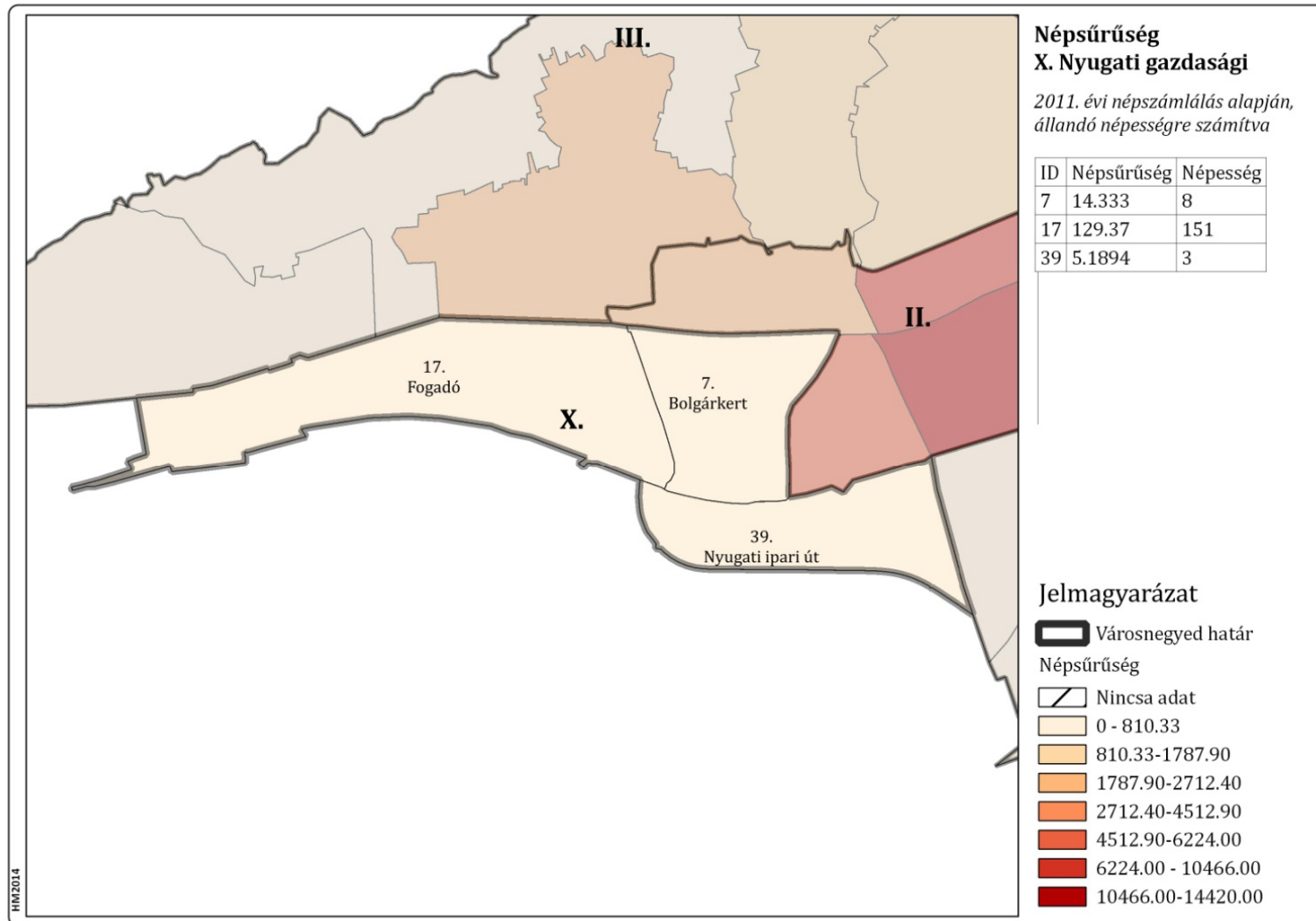
38. ábra: Népsűrűség – Keleti gazdasági terület



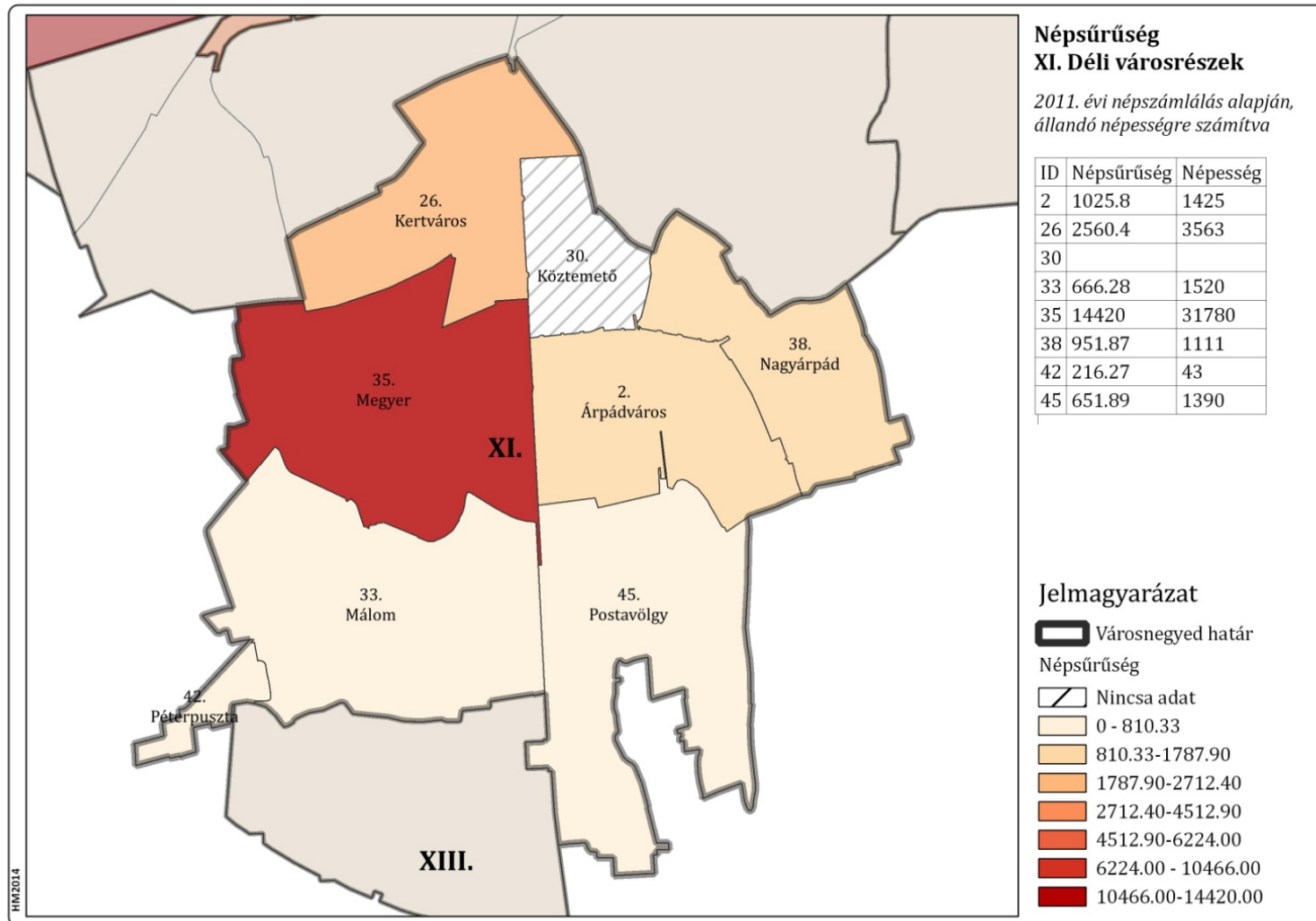
39. ábra: Népsűrűség – Pécsi-víz mente



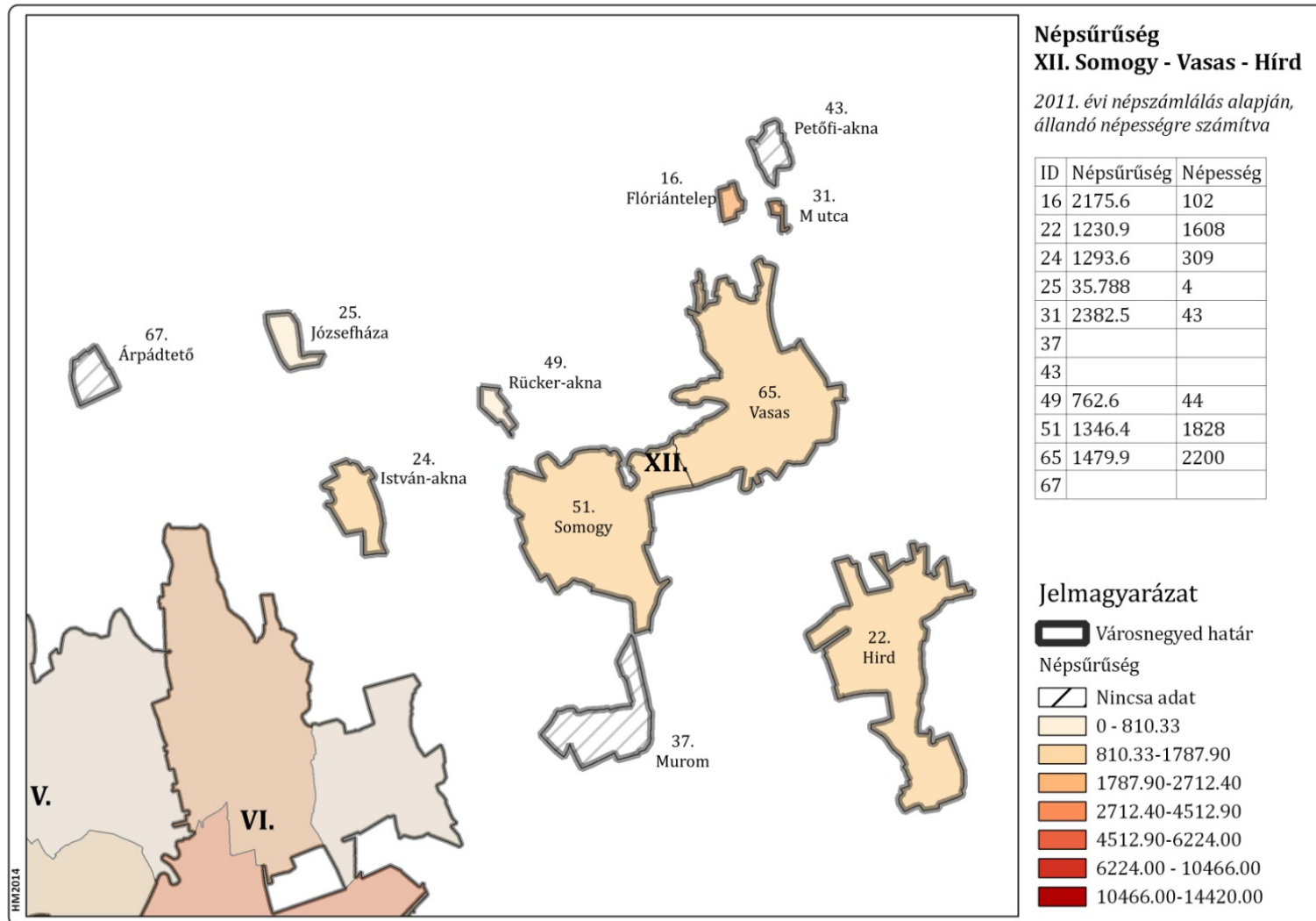
40. ábra: Népsűrűség – Nyugati gazdasági terület



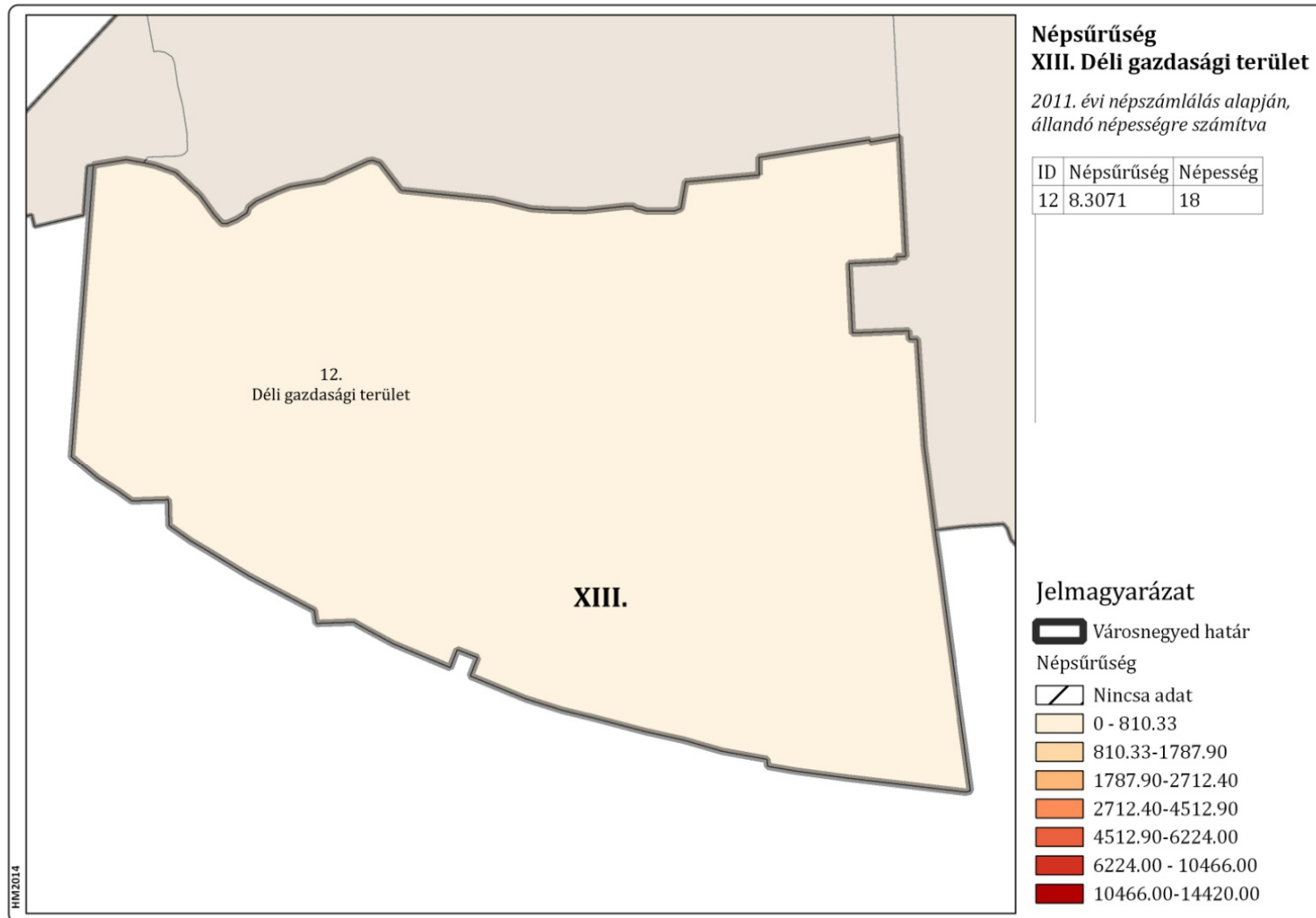
41. ábra: Népsűrűség – Déli városrészek



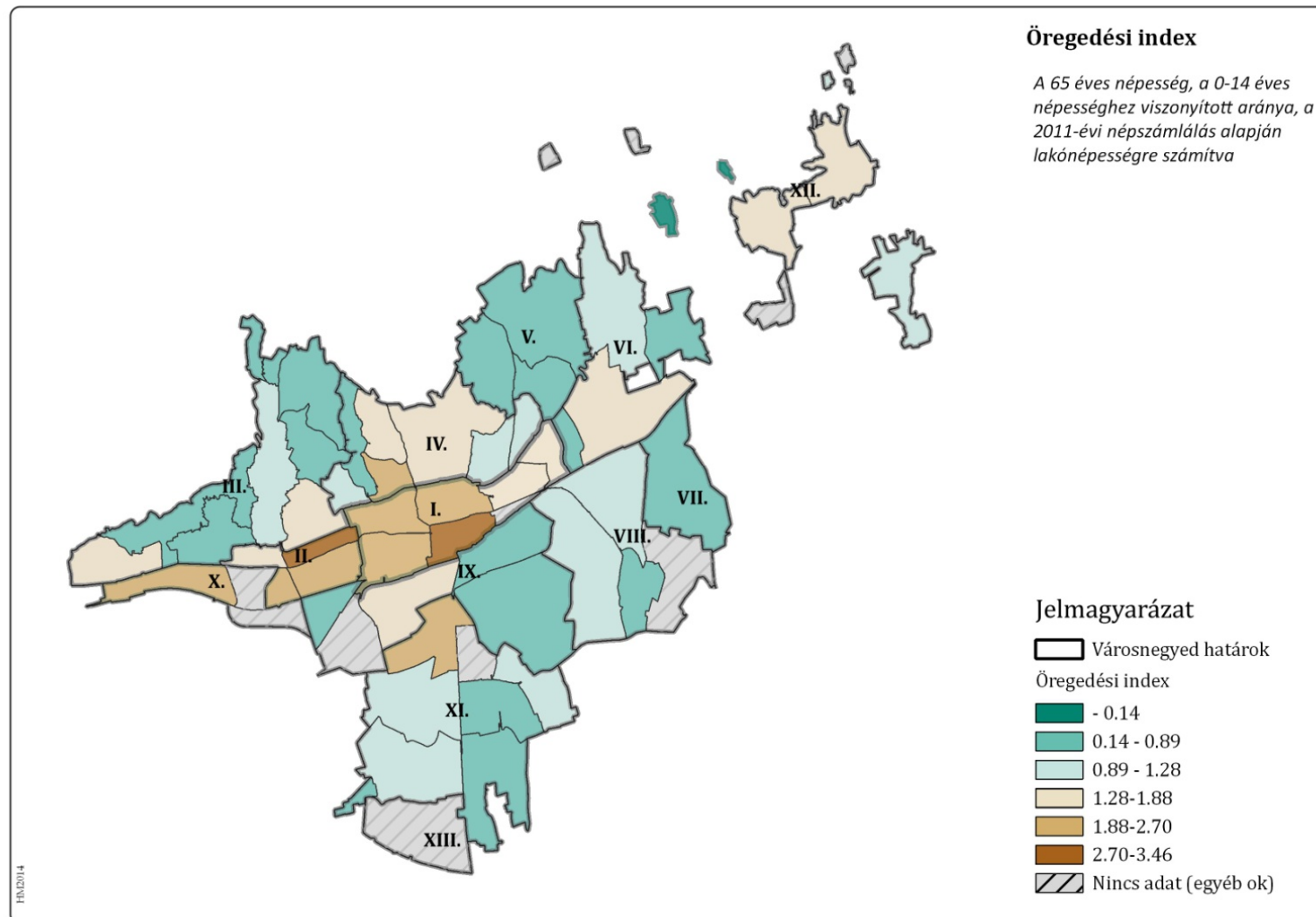
42. ábra: Népsűrűség – Somogy – Vasas – Hird



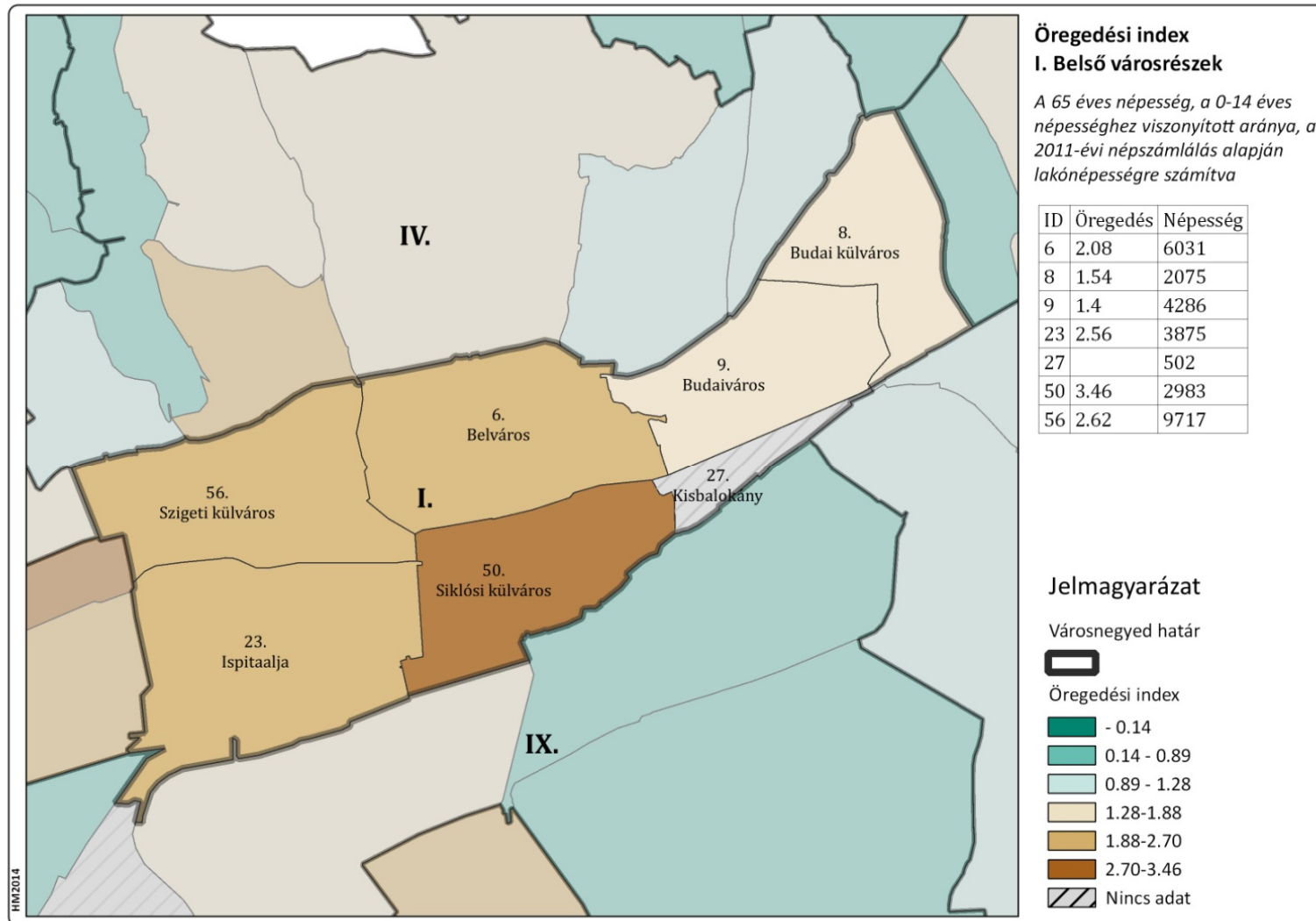
43. ábra: Népsűrűség – Déli gazdasági terület



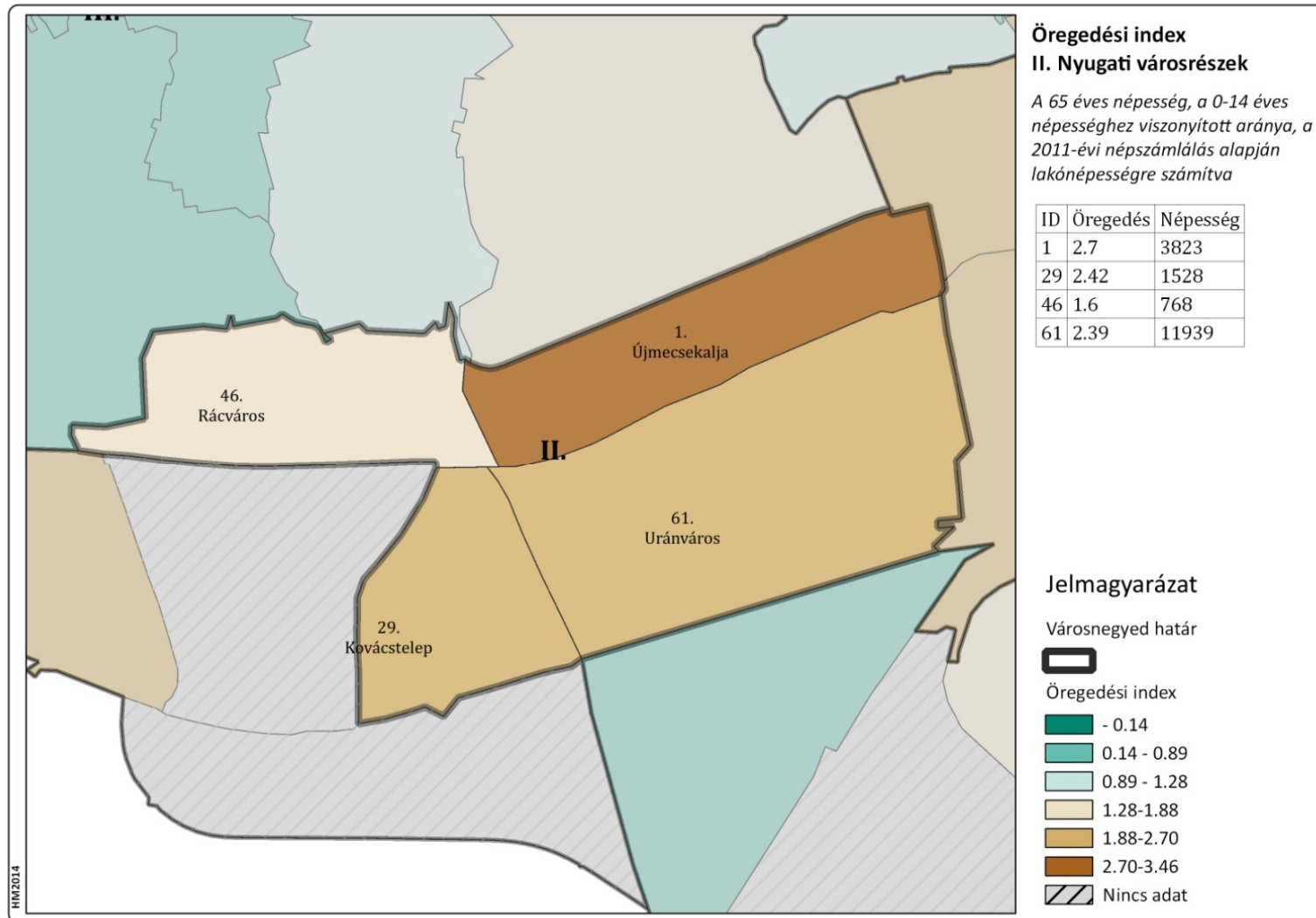
44. ábra: Öregedési index – Átnézeti térkép



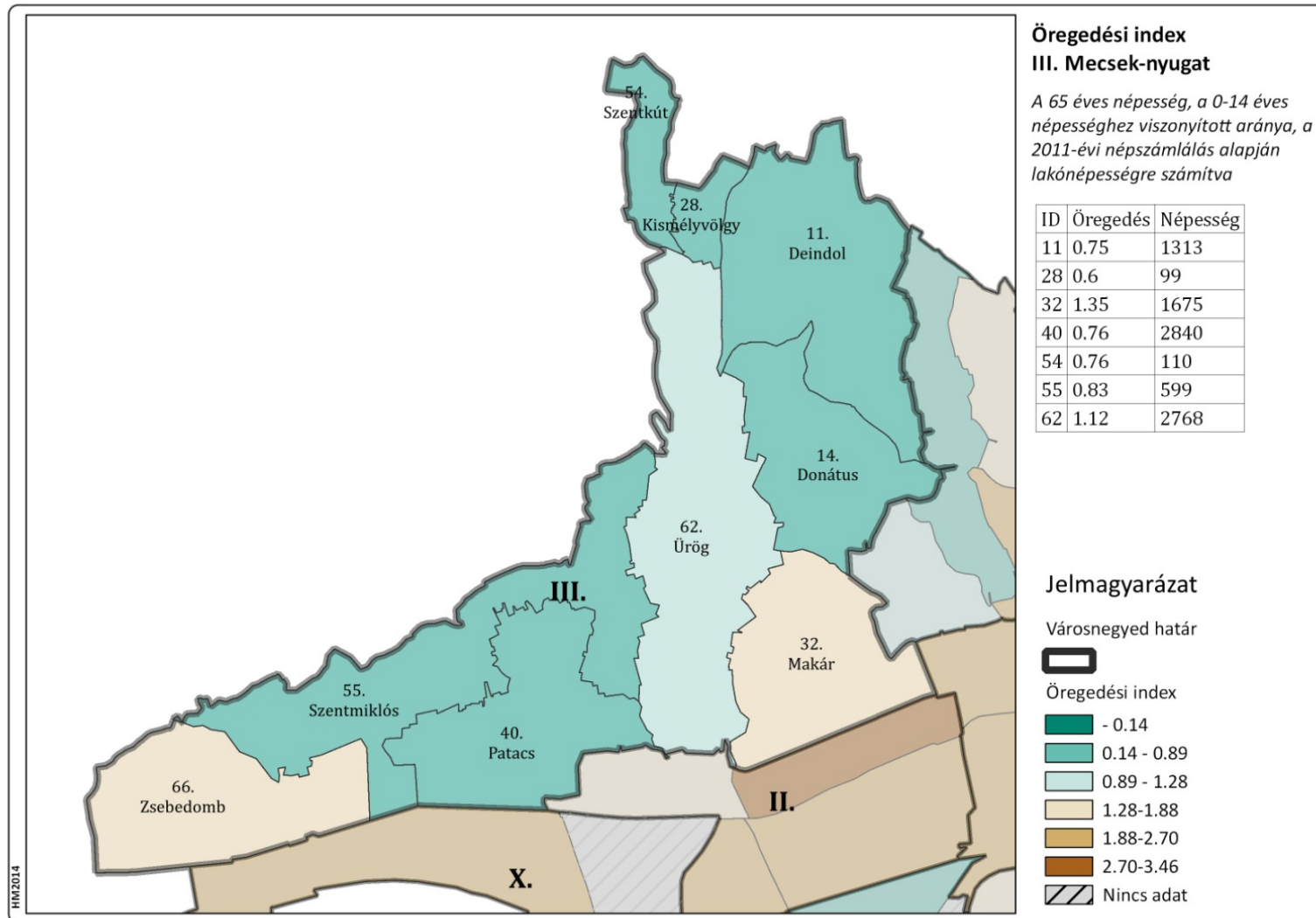
45. ábra: Öregedési index – Belső városrészek



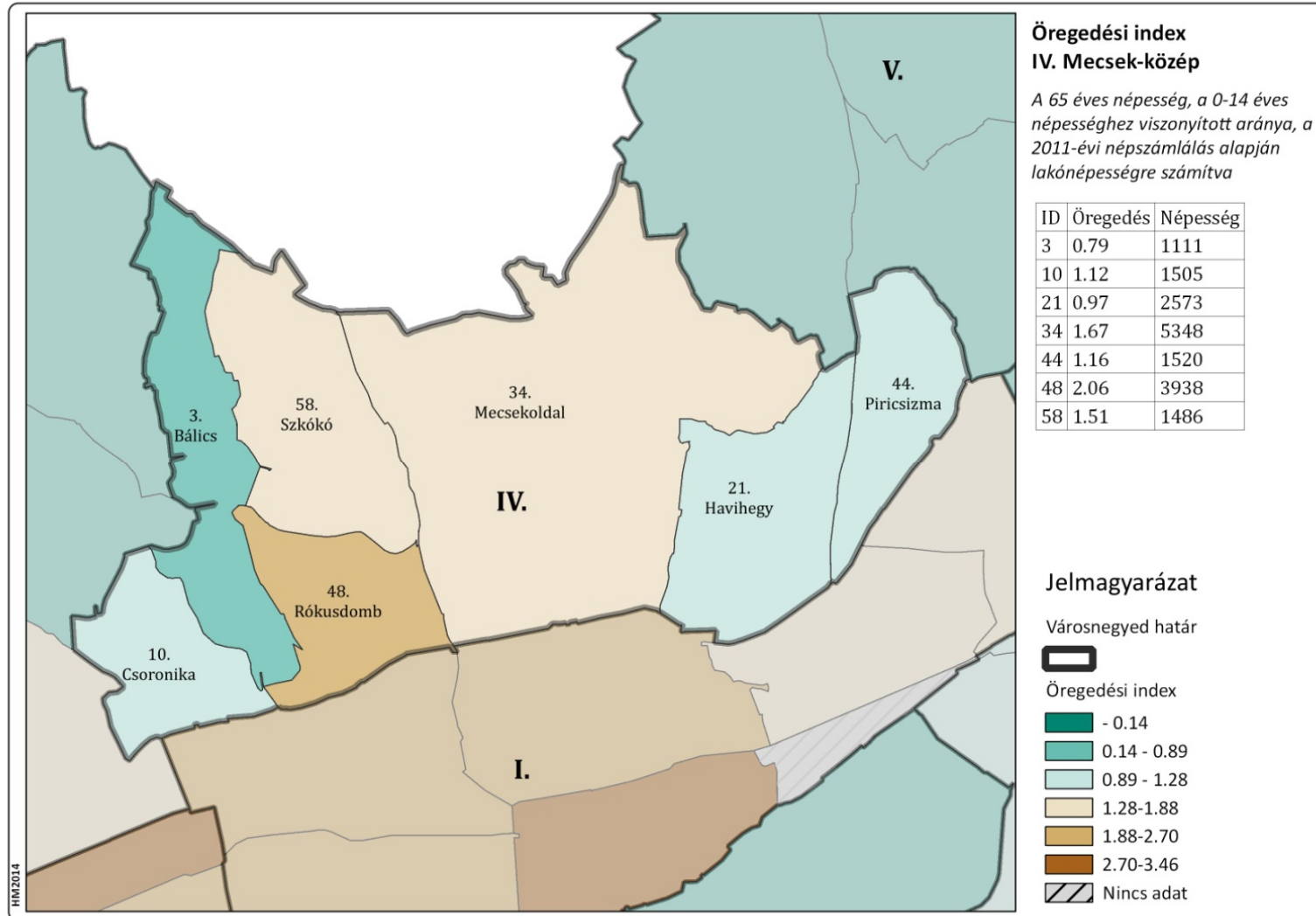
46. ábra: Öregedési index – Nyugati városrészek



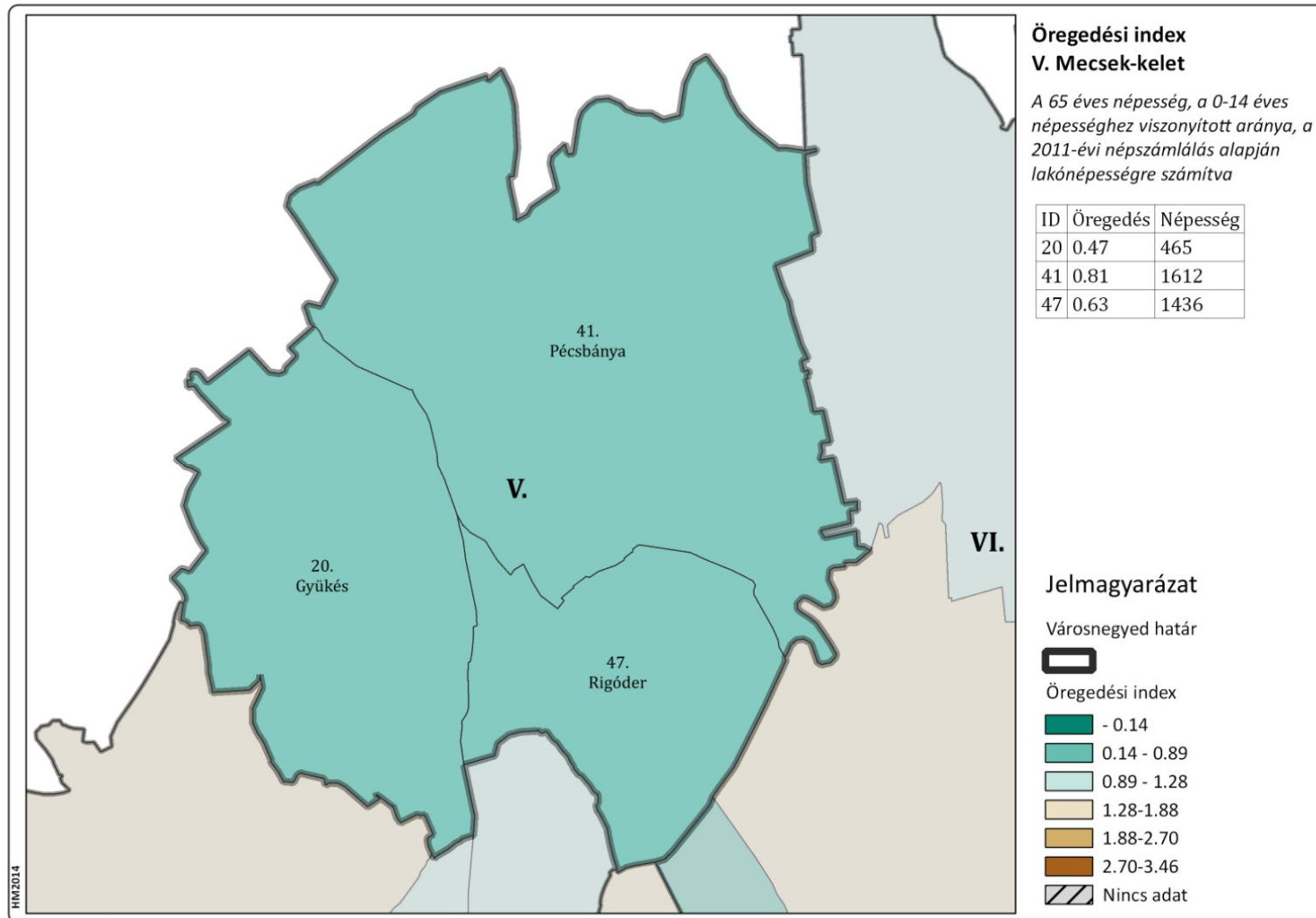
47. ábra: Öregedési index – Mecsek-nyugat



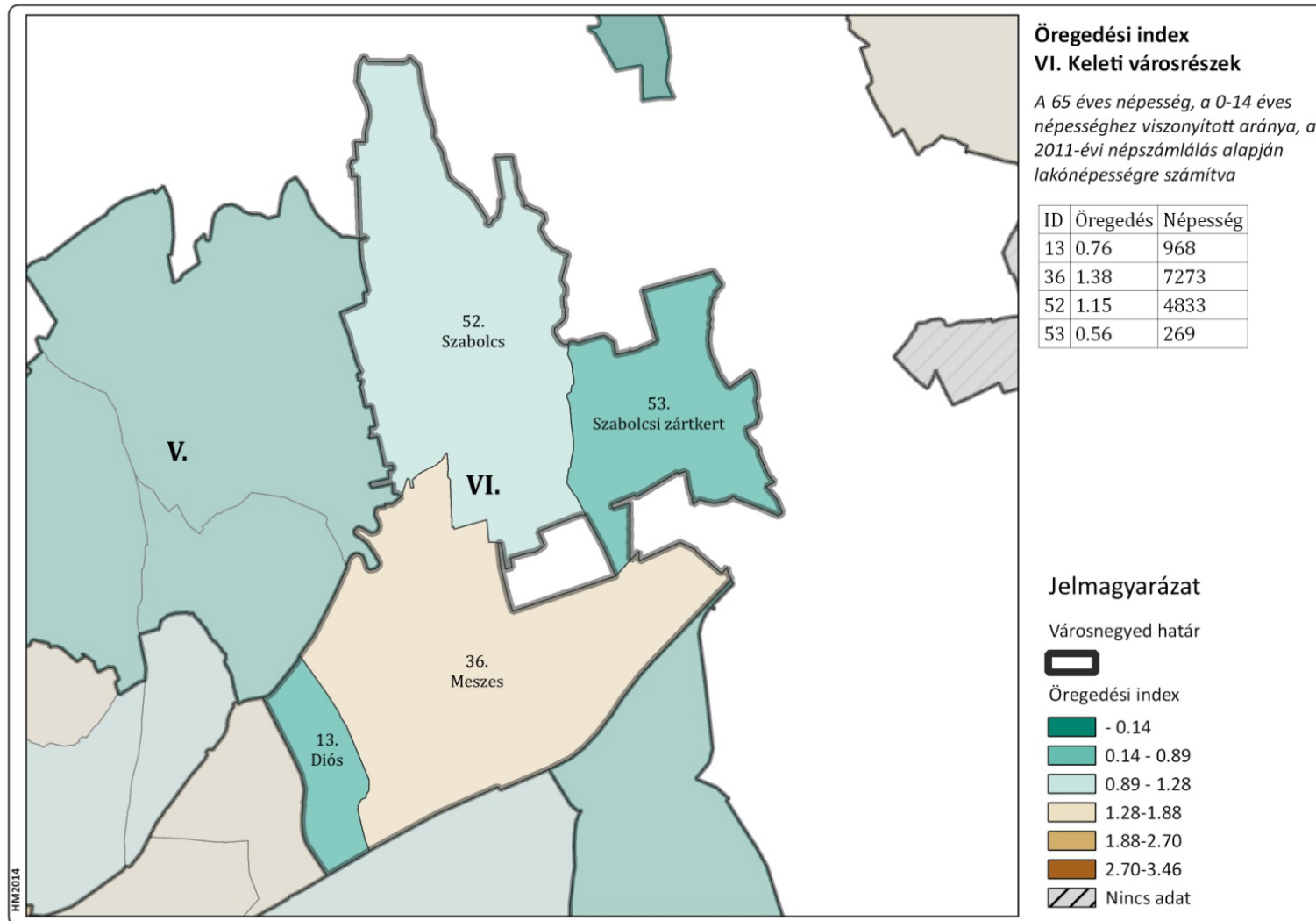
48. ábra: Öregedési index – Mecsek-közép



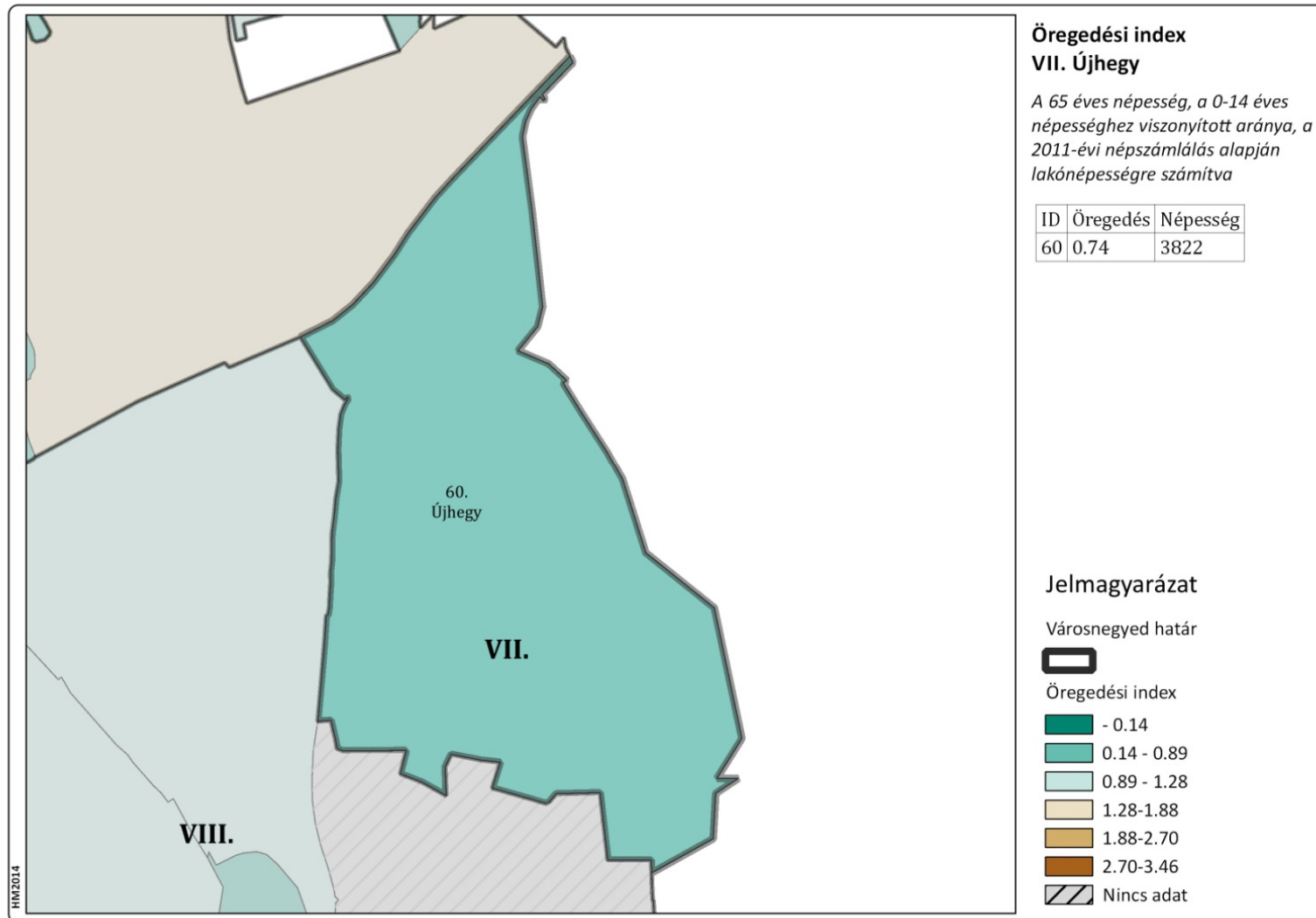
49. ábra: Öregedési index – Mecsek-kelet



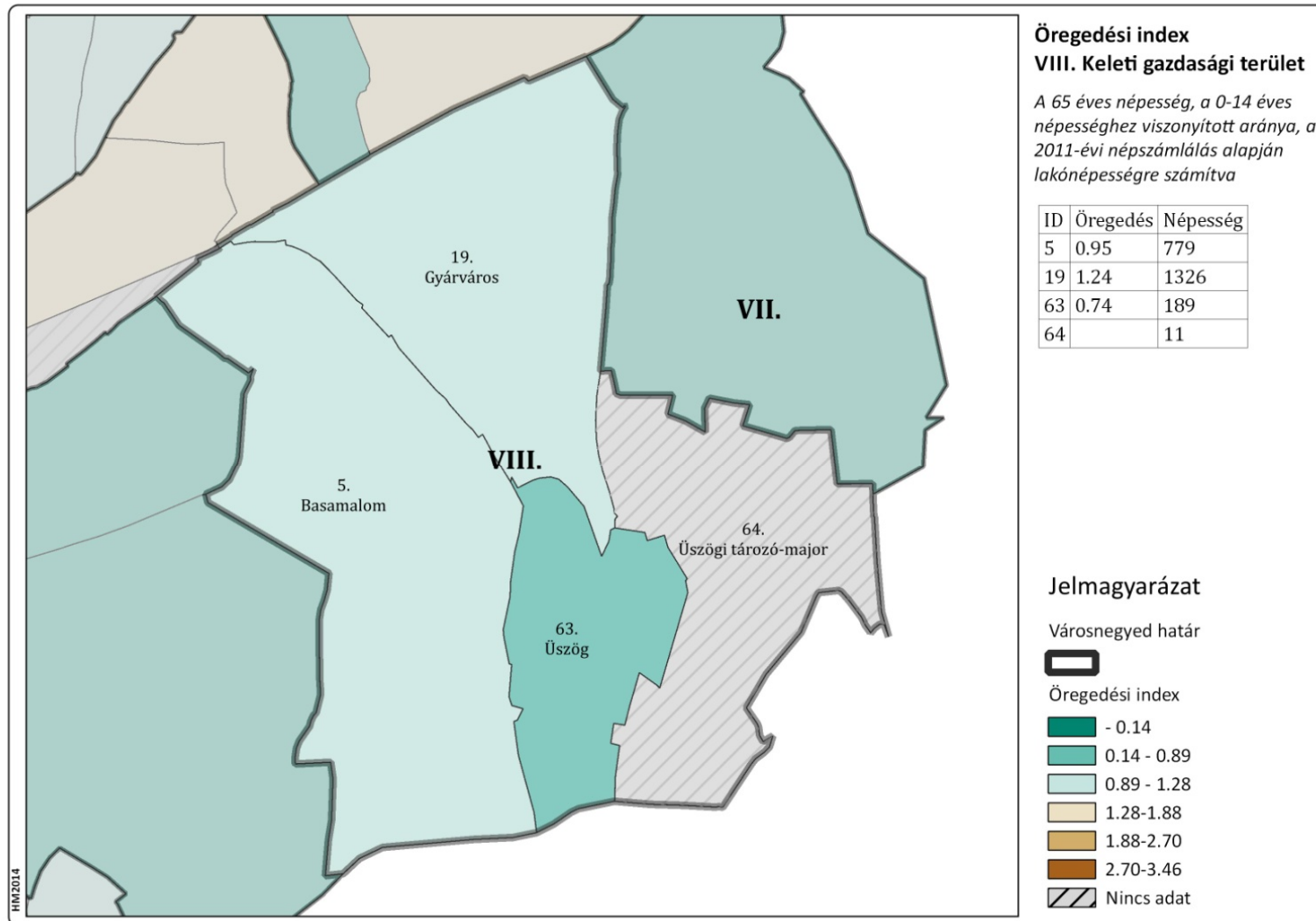
50. ábra: Öregedési index – Keleti városrészek



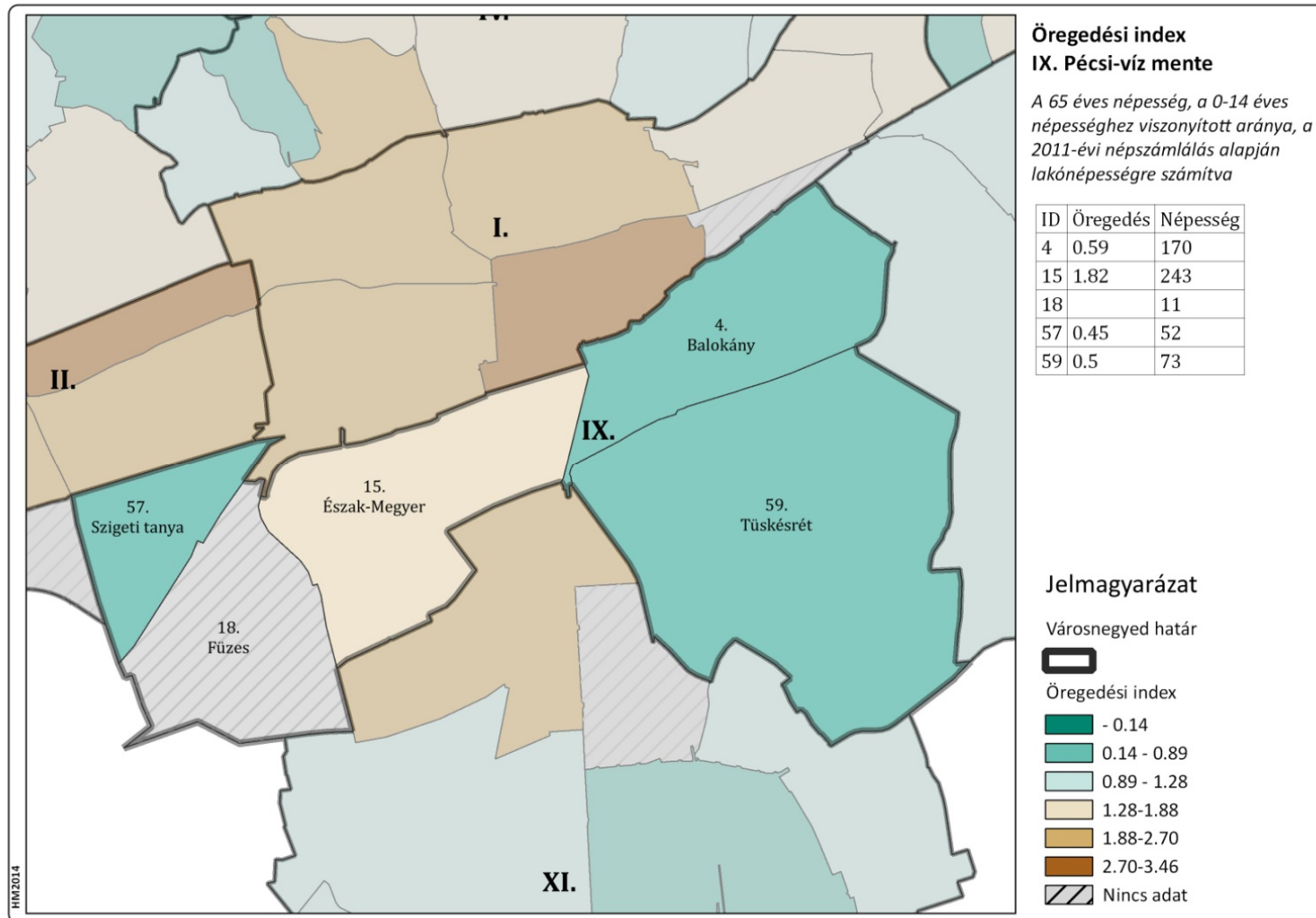
51. ábra: Öregedési index – Újhegy



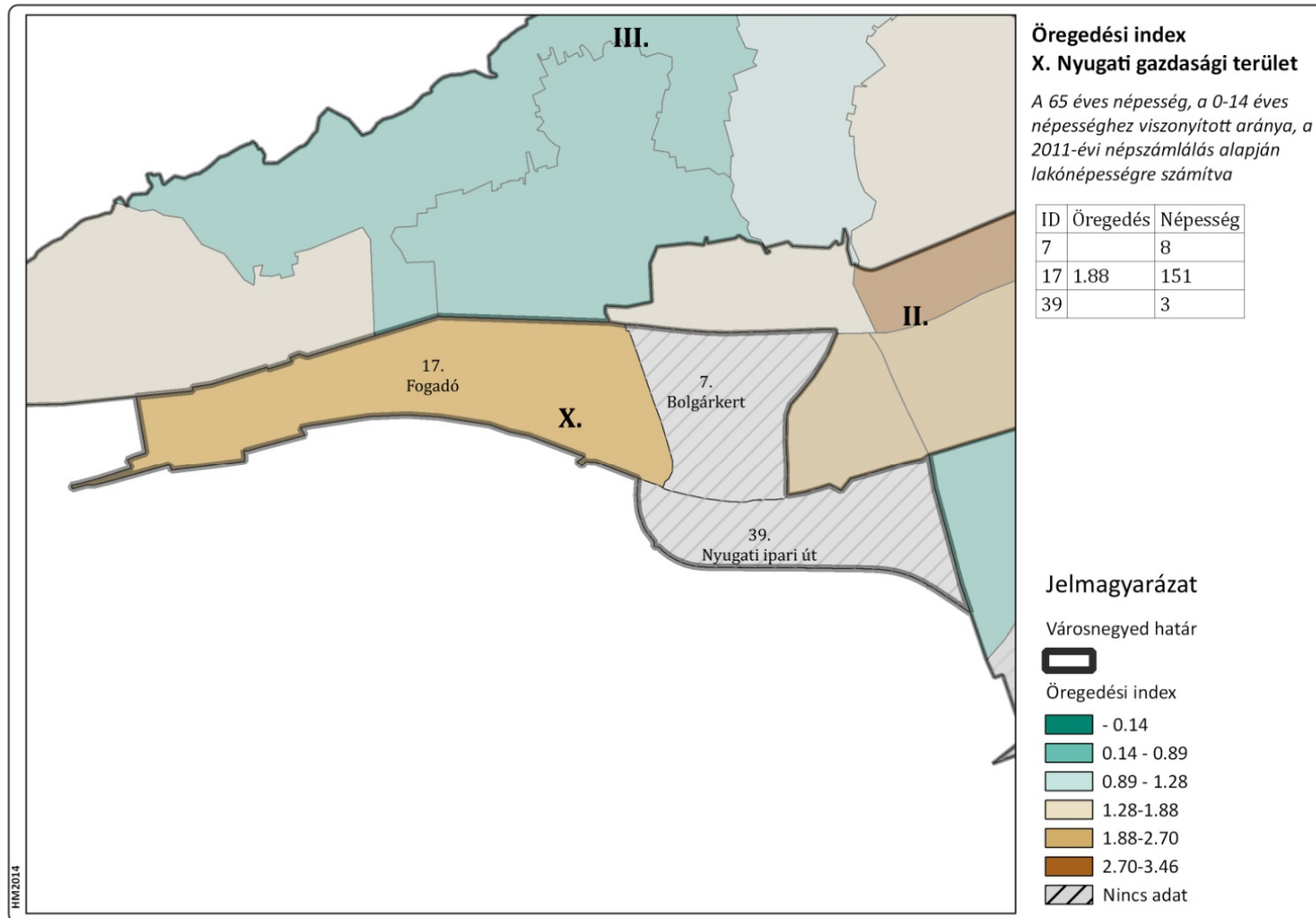
52. ábra: Öregedési index – Keleti gazdasági terület



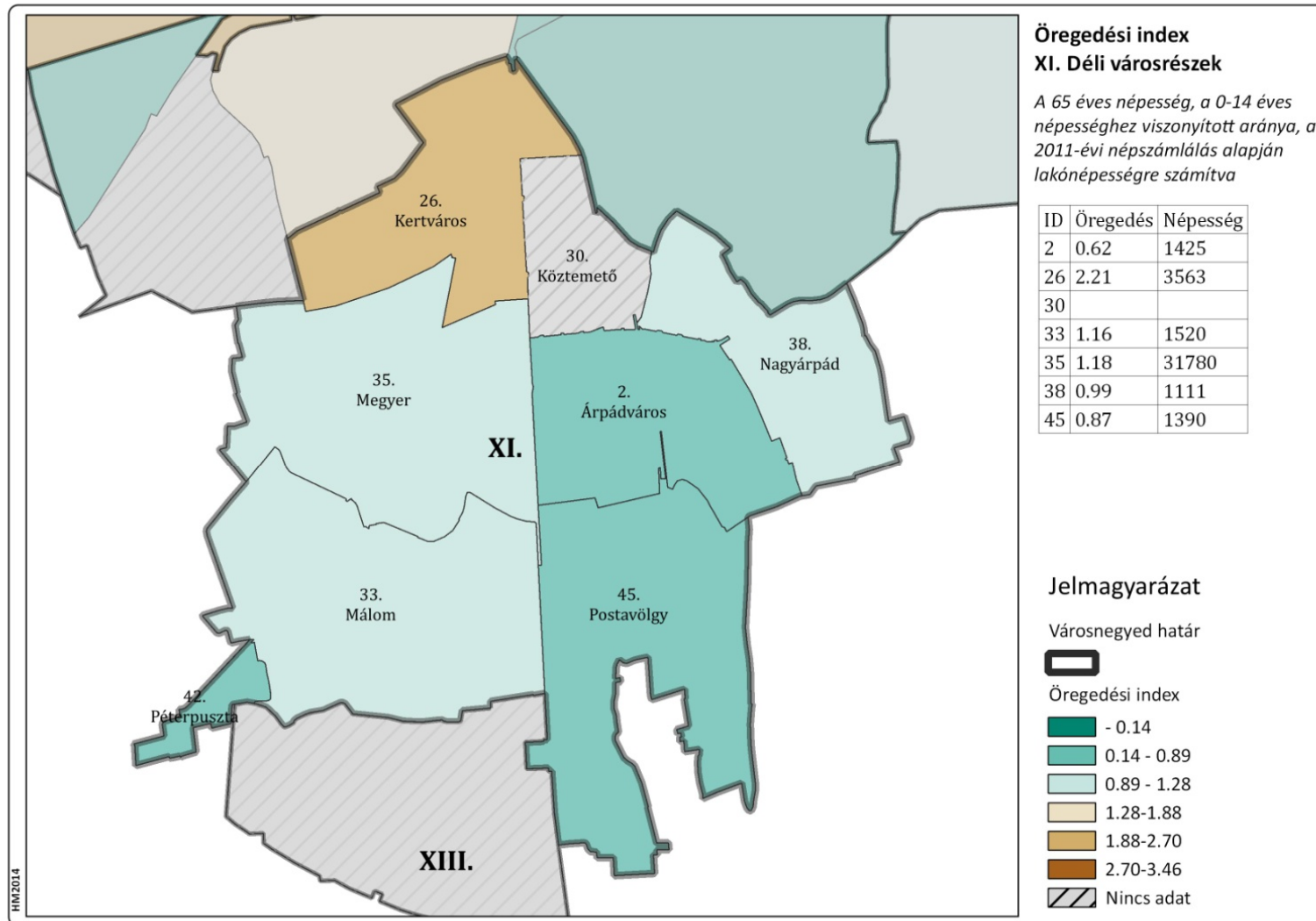
53. ábra: Öregedési index – Pécsi-víz mente



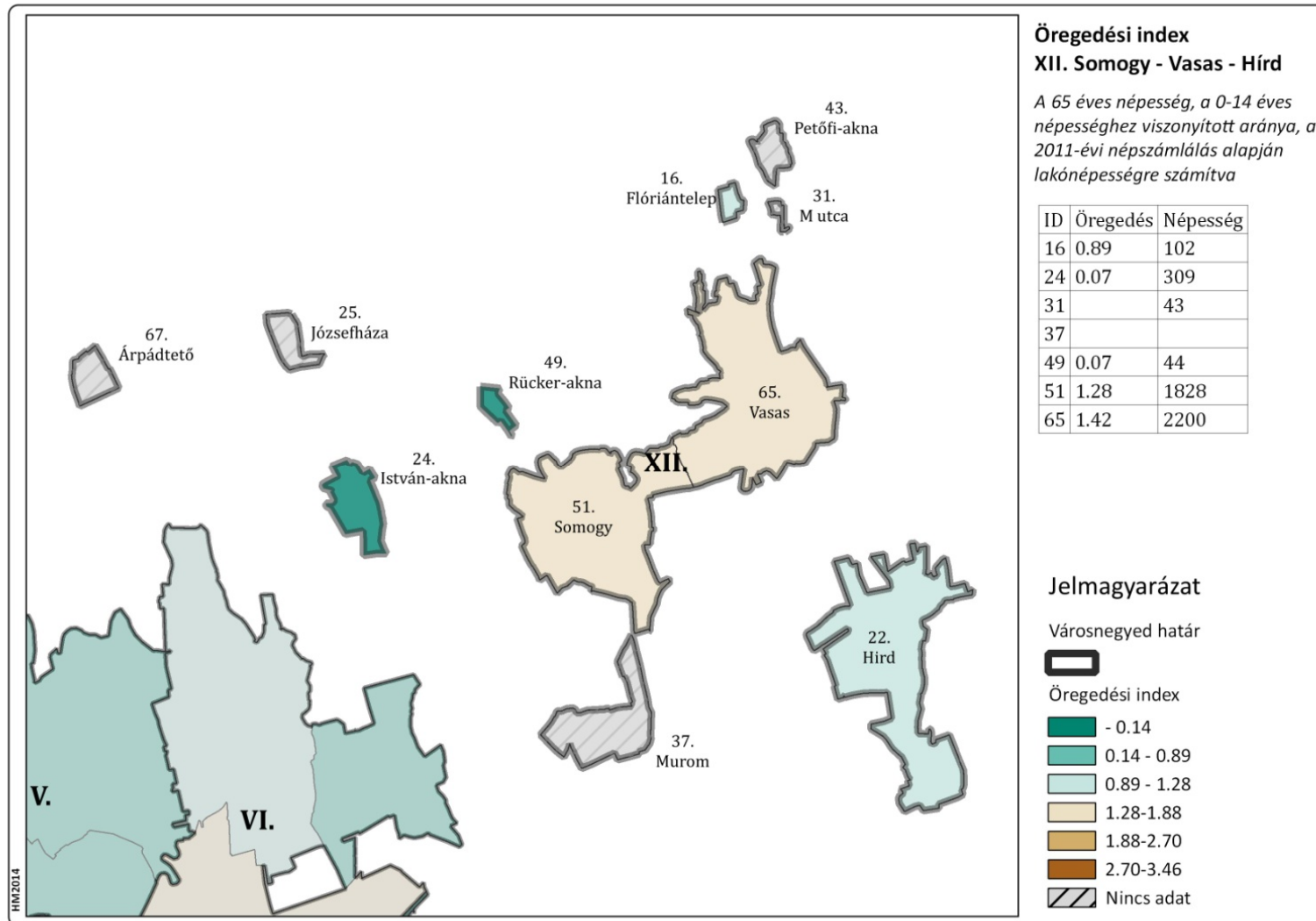
54. ábra: Öregedési index – Nyugati gazdasági terület



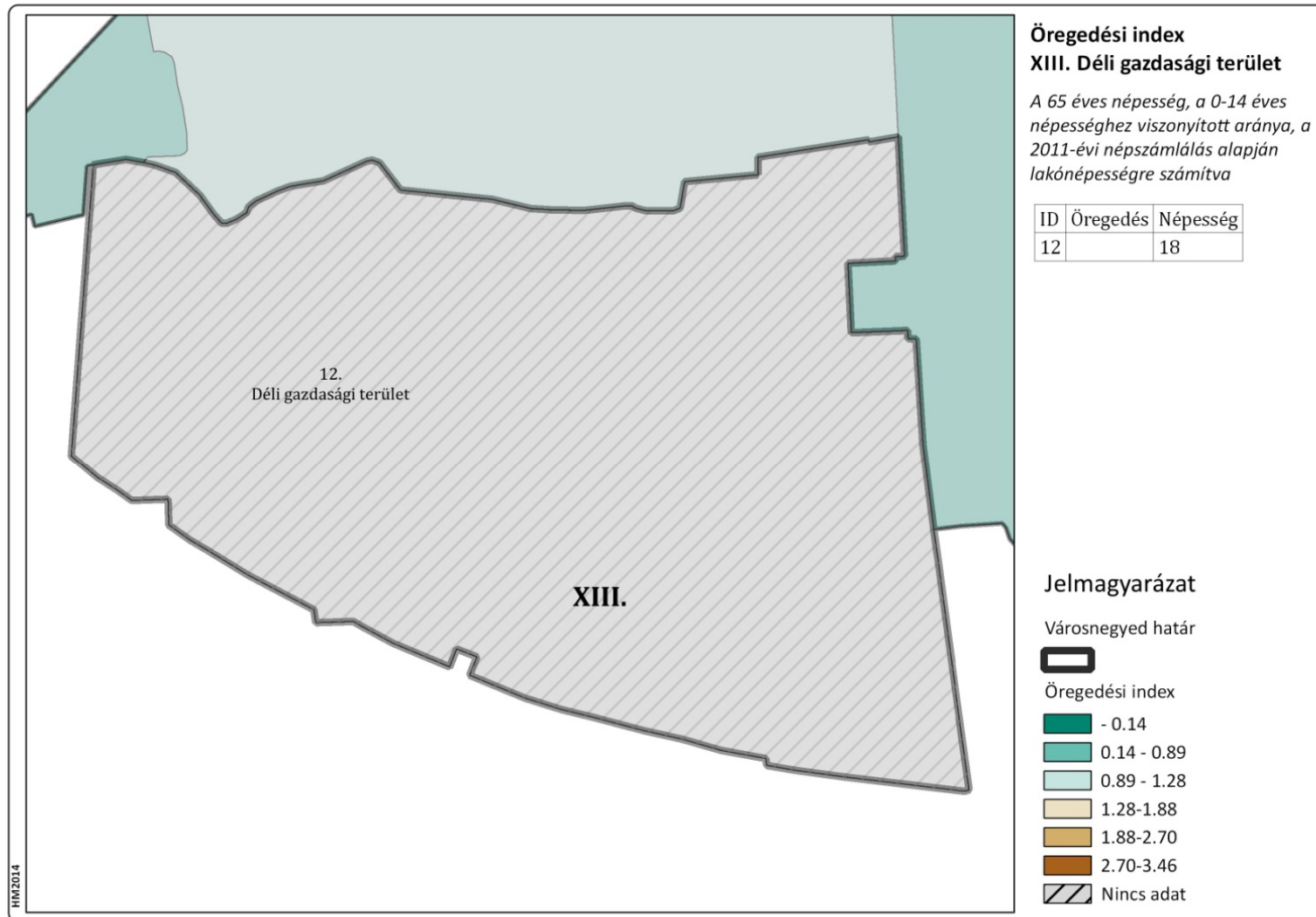
55. ábra: Öregedési index – Déli városrészek



56. ábra: Öregedési index – Somogy – Vasas – Hird



57. ábra: Öregedési index – Déli gazdasági terület



PÉCS MEGYEI JOGÚ VÁROS

Antiszegregációs terve

Mentori értékelés alapján javított változat

Készítették:

JÓNÁS GERGŐ
DR. TISTYÁN LÁSZLÓ

PÉCS, 2014.09.15

TARTALOM

Bevezetés	1
1. Területi alapú szegregáció Pécssett.....	2
2. A szegregációt oldó intézkedések	8
2.1. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programja	8
2.2. Pécs város Integrált Településfejlesztési Stratégiája – mint „antiszegregációs stratégia”	9
2.3. A deprivációhoz köthető szegregáció oldására elindított folyamatok, megkezdett teleprehabilitációs programok	12
2.3.1. György-telep (TÁMOP és TIOP finanszírozású telepprogramok)	12
2.3.2. Somogy-bányatelep, Pécsbánya-telep, Rucker-akna, Hősök terei szegregátum (a Dél-Dunántúli Operatív Programban finanszírozott projektek).....	14
2.3.3. OSI-UNDP.....	15
3. Telep-rehabilitációban érintett területek meghatározása és elemzése	16
3.1. Hősök terei szegregátum	16
3.2. Pécsbánya-telep	26
3.3. Pécs-Somogy Bányatelep – Rucker-akna	35
4. Beavatkozási típusok	47
5. Szegregátumok Pécssett a 2011. évi népszámlálás adatai alapján.	51

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra: Pécs város egyes városnegyedeinek, városrészeit jellemző öregedési indexek	4
2. ábra: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességben belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben	7
3. ábra: Hősök terei akcióterület Pécs MJV Önkormányzata, Megvalósíthatósági Tanulmány - Hősök terei projekt	17
4. ábra: Életkor és nem szerinti felbontás a Hősök terei akcióterületen (N=281).....	18
5. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Hősök terén	18
6. ábra: Életkor és nem szerinti felbontás a Pécsbánya–telepi akcióterületen (N=223).....	27
7. ábra: A Pécsbánya telepi akcióterület a Dél-dunántúli Operatív Program támogatásából megvalósuló projektben Pécs M.J.V Önkormányzata, Megvalósíthatósági Tanulmány - Pécsbánya-telepi projekt.....	27
8. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Pécsbánya-telepen	28
9. ábra: Pécs-Somogy Bányatelepi akcióterület a Dél-Dunántúli Operatív Program támogatásával megvalósuló rehabilitációs projektben; Pécs MJV Önkormányzata, Megvalósíthatósági Tanulmány Somogy-bányatelepi projekt.....	36
10. ábra: Életkor és nem szerinti felbontás a Somogy-bányatelepi akcióterületen (N=164)	37
11. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Somogy-bányatelepen	38
12. ábra: A lakosság jövedelmi helyzete a Somogy-bányatelepi akcióterületen százalékos megoszlásban	39
13. ábra: Szegregátumok Pécssett a 2011. évi népszámlálás adatai alapján.....	51

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeinek, városrészeit jellemző öregedési indexek.	3
2. táblázat: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességen belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján)	6
3. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Hősök terei akcióterületen (N=281) Hősök terei akcióterület a Dél-dunántúli Operatív Program támogatásával megvalósuló projektben; Forrás: Pécs MJV Önkormányzata, Megvalósíthatóság Tanulmány 2014.	16
4. táblázat: Bűnügyi statisztikák Pécs városában 2007-2012 között	21
5. táblázat: Lakóingatlanok és lakások a Hősök terei akcióterületen. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népeség-nyilvántartó Iroda, valamint Népjóléti Sport és Lakás Referatúra adatai (2014)	22
6. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Pécsbánya-telepi akcióterületen (N=223)	26
7. táblázat: A Pécsbánya-telepi akcióterületen lévő lakásállomány Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népeség-nyilvántartó iroda, valamint Népjóléti Sport és Lakás Referatúra adatai (2014)	32
8. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Somogy-bányatelepi akcióterületen (N=164)	37
9. táblázat: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népeségnyilvántartó iroda, valamint Népjóléti Sport és Lakás Referatúra adatai (2014)	42

Bevezetés

Bár aligha képzelhető el területi szegregációtól mentes települési társadalom, a szegregációs folyamatok a helyi társadalom fenntarthatóságát közvetve vagy közvetlenül szinte minden esetben negatív irányba befolyásoló folyamatok. A szegregációs folyamatok, ezeknek a folyamatoknak a különböző társadalmi csoportok által történő észlelése, magyarázata gyakran az előítéletes megnyilvánulások, a hátrányos megkülönböztetés forrásai. A szegregációs folyamatok egyértelműen negatívan hatnak a társadalom integráltságára, de jelentős mértékben együtt járnak, alakítják az életminőségre hatást gyakorló tényezők térbeli eloszlását/elosztását is. (E megállapítások igazak abban az esetben is, ha egy-egy társadalmi csoportra jellemző szegregáció az adott csoport tagjai szándékainak eredményeként alakult ki – pl. magas státuszú elit-negyedek, zárt lakóparkok stb.)

A Pécs város fenntartható fejlődési pályára állítását célzó Integrált Településfejlesztési Stratégiához kapcsolódó Antiszegregációs terv a szegregációs folyamatokat tehát tágabban értelmezi, mint az ITS készítésének elveit keretként meghatározó Városfejlesztési Kézikönyv¹.

Az Antiszegregációs terv elkészítése során különbséget tettünk a szociológiai értelemben vett szegregáció² és a deprivációhoz³ köthető szegregáció között. Ez utóbbi megközelítés, vagyis a deprivációhoz kötődő szegregáció területi leképeződését nevezi a Városfejlesztési kézikönyv szegregátumnak.

A következőkben előbb a Pécs város egészére jellemző szegregációs tendenciákat, e tendenciák alakulására hatást gyakorló intézkedéseket, majd a szegregátumokra irányuló programokat, javaslatokat tekintjük át.

¹ E sorok írásakor hatályos Városfejlesztési Kézikönyv szerint szegregátum az a terület, amelynek aktív korú lakosságán belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya 50% vagy annál magasabb.

Forrás: Városfejlesztési Kézikönyv, második, javított kiadás

Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium területfejlesztésért és építésügyért felelős szakállamtitkárság

² Szegregációnak nevezzük azt a jelenséget, amikor egy-egy településen belül a különböző társadalmi rétegek, etnikai csoportok stb. lakóhelye erősen elkülönül egymástól. A szegregáció együtt jár a jövedelmi viszonyok és a települési infrastruktúra lényeges egyenlőtlenségeivel.

³ A kifejezés jelentése megfosztottság. Olyan dolgoktól, lehetőségektől való megfosztottságot jelent, amely az adott társadalomban a többség rendelkezésére áll, vagy amelyeket az adott társadalomban mindenki számára kívánatos, elérendő minimumnak tartanak. A depriváció szociálpolitikában meghonosodott értelmezése tágabb a jövedelmi szegénység fogalmánál, nem csupán valamilyen jövedelemben kifejezhető megfosztottságra vonatkozik, hanem a források széles körének (munkavállalás lehetősége, tudás, lakhatás, fogyasztási javak, emberi kapcsolatok stb.) hiányára is. Peter Townsend, angol szociológus általánosan elfogadott meghatározása szerint „Egyénekről, családokról és a népesség egyes csoportjairól akkor mondhatjuk, hogy szegényesen élnek (azaz, hogy az objektív relatív depriváció helyzetében vannak), ha nem rendelkeznek elegendő forrással ahhoz, hogy úgy táplálkozzanak, olyan tevékenységekben vegyenek részt, és olyan életfeltételekhez és javakhoz jussanak, amelyek társadalomban szokásosak, vagy legalább széles körben elfogadottak és helyeslésre találnak. Az átlagos egyénhez vagy családhoz képest annnyival szűkösebbek a rendelkezésükre álló források, hogy ténylegesen kirekesztődnek az általánosan elterjedt életmódokból, szokásokból, tevékenységekből.”

Forrás: <http://szocialis-gondozo.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=657020.#D>

1. TERÜLETI ALAPÚ SZEGREGÁCIÓ PÉCSETT

Pécs, amint azt az ITS Területleírás című fejezetében, illetve az ugyanilyen címet viselő mellékletben bemutattuk, erősen szegregált település. (A szegregáció önmagában elkerülhetetlen jelenség. A helyi társadalom fenntarthatósága szempontjából a szegregáció akkor minősíthető problémának, ha a különböző társadalmi rétegek térbeli elkülönülése, és az ehhez társuló, a társadalmi integrációt, az életminőséget alakító percepció és infrastrukturális tényezők eloszlásában mutatkozó különbségek fenntarthatatlan folyamatok forrásaivá válnak.)

Pécs esetében a szegregáció számos dimenzióban megragadható. A következőkben a városra jellemző szegregációt az öregedési index és a diplomások arányát tükröző adatokon keresztül két dimenzióban mutatjuk be.

Nagyon erőteljes a városon belül a demográfiai értelemben vett szegregáció, ami az egyes városrészekben élők életkori sajátosságainak markáns eltérésében nyilvánul meg.

Városnegyed	Városnegyed öregedési indexe	Városrész	Városrész öregedési indexe
Belső városrész	2,22	Ispitalja	2,56
		Siklósi külváros	3,46
		Szigeti külváros	2,62
		Belváros	2,08
		Budai külváros	1,54
		Kisbalogány	n.a. - adatvédelem
		Budaiváros	1,40
Nyugati városrész	n.a.	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	1,14	Ürög	1,12
		Szentkút	0,76
		Kismélyvölgy	0,60
		Deindol	0,75
		Patacs	0,76
		Szentmiklós	0,83
		Makár	1,35
		Zsebedomb	1,50
		Donátus	0,71
Mecsek-közép	1,32	Csoronika	1,12
		Rókusdomb	2,06
		Mecsekoldal	1,67
		Havihegy	0,97
		Piricsizma	1,16
		Bálics	0,79
		Szkókó	1,51
Mecsek-kelet	0,69	Gyüvés	0,47
		Rigóder	0,63
		Pécsbánya	0,81
Keleti városrészek	1,22	Diós	0,76
		Szabolcsi Zártkert	0,56
		Meszes	1,38
		Szabolcs	1,15
Újhegy	0,74	Újhegy	0,74
Keleti gazdasági terület	1,10	Gyárváros	1,24

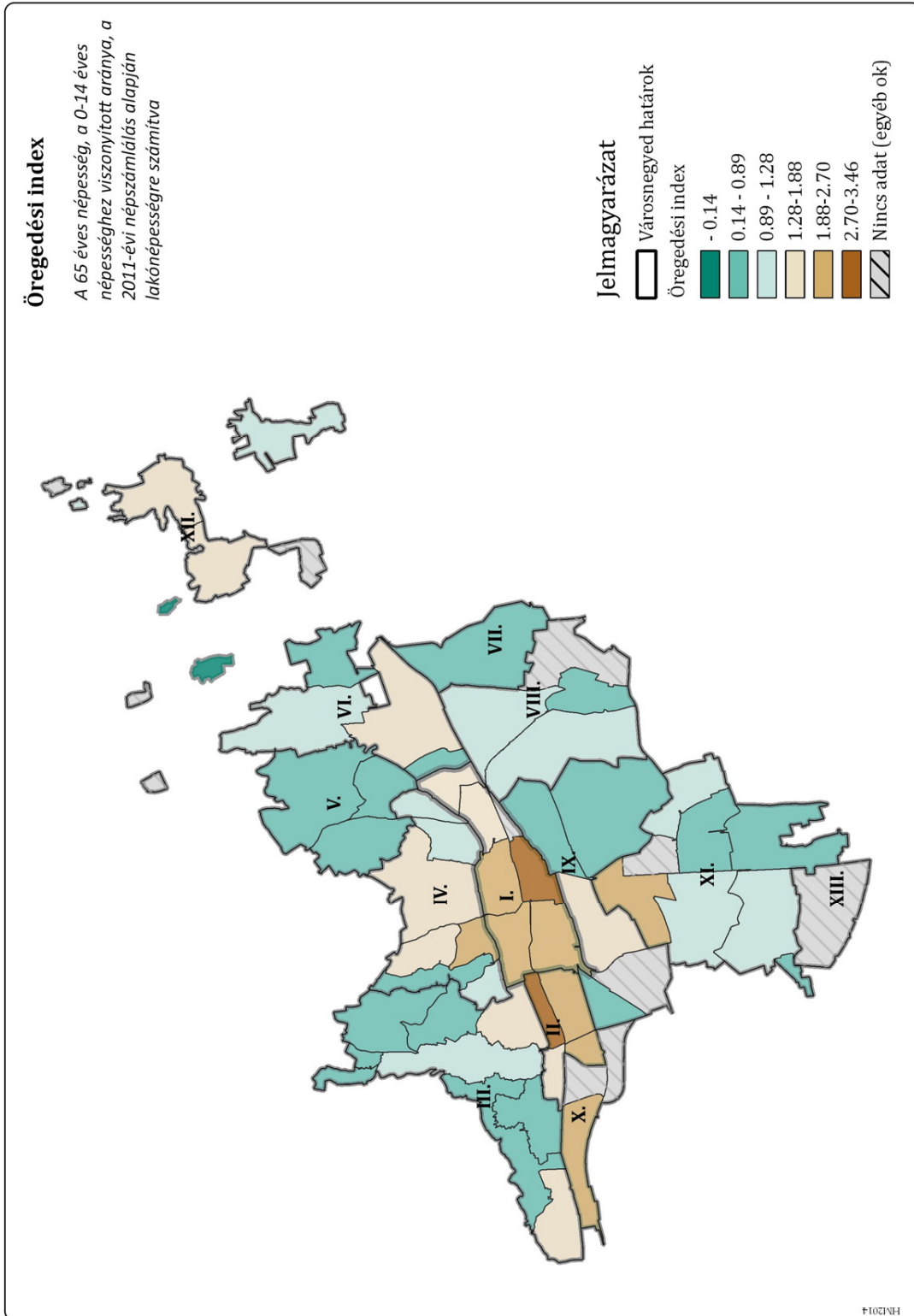
Városnegyed	Városnegyed öregedési indexe	Városrész	Városrész öregedési indexe
		Basamalom	0,95
		Üszögi tározó-major	n.a. - adatvédelem
		Üszög	0,74
Pécsi-víz mente	1,00	Füzes	
		Észak-Megyer	1,82
		Balokány	0,59
		Szigeti tanya	0,45
		Tüskésrét	0,50
Nyugati gazdasági terület	2,00	Fogadó	1,88
		Nyugati ipari út	n.a. - adatvédelem
		Bolgárkert	n.a. - adatvédelem
Déli városrészek	1,21	Kertváros	2,21
		Köztemető	n.a. - adatvédelem
		Megyer	1,18
		Árpádváros	0,62
		Nagyárpád	0,99
		Málom	1,16
		Postavölgy	0,87
		Péterpuszta	0,14
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.
Déli gazdasági terület	0,00	Déli gazdasági terület	0,00

1. táblázat: Pécs város egyes városnegyedeinek, városrészeit jellemző öregedési indexek (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján)

Már a táblázatban közölt adatok alapján is, de a következő oldalon található térképen még inkább látható, hogy a város egyes területein az öregkorú, azaz a 65 éves, vagy idősebb népesség lényegesen magasabb arányban él, mint más területeken.

Különösen igaz ez a megállapítása pl. a Belső városnegyed egyes városrészeire, a Siklósi külvárosra, az Ispitalaja nevű városrészeire, a Szigeti külvárosra, a Budai külvárosra, a Belvárosra, a Nyugat-uránvárosban található Kovácstelepre, a Mecsek-nyugat városnegyed Zsebedomb nevű városrészére.

Mivel az idős korhoz sajátos társadalmi megítélés kapcsolódik, ezt az életszakaszt már speciális életmód-igények is jellemzik, az egyes társadalmi csoportoknak életkor szerinti szegregációja a város társadalmának fenntartható fejlődése ellen hathat.



1. ábra: Pécs város egyes városnegyedeinek, városrészeit jellemző öregedési indexek

Ugyanezt a relatíve erőteljes szegregációt tapasztalhatjuk abban az esetben is, ha a társadalmi státust jellemző ismérveket, pl. a lakosság iskolai végzettségét tekintjük. (A hivatkozott térképeket lásd a Területleírás című fejezetben, illetve mellékletben. Jelen esetben a társadalmi státuszt jól jellemző, a diplomával rendelkező, 25 éves és idősebb népesség arányát mutatjuk be.)

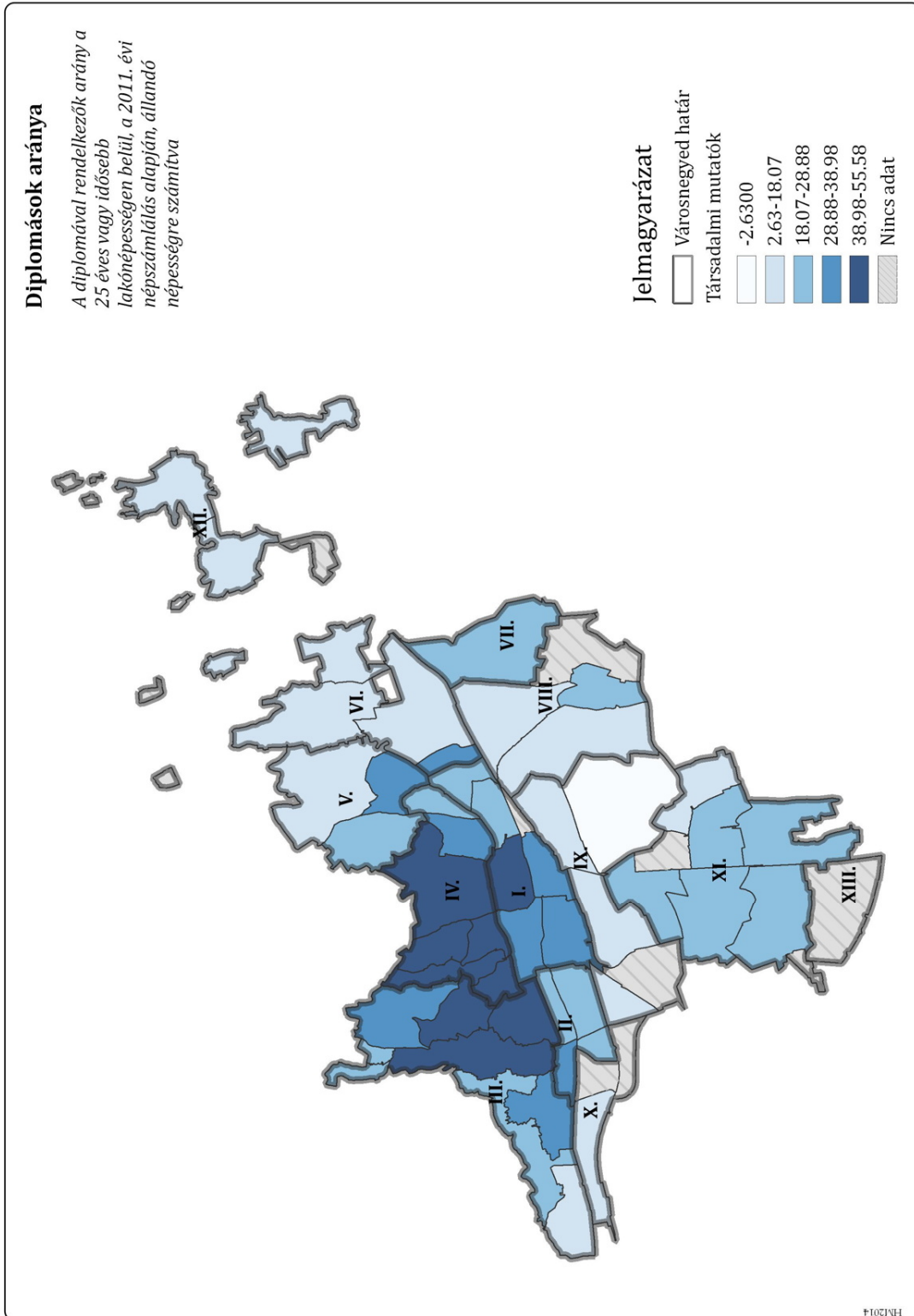
Városnegyed	Diplomások aránya	Városrész	Diplomások aránya
Belső városrész	34,6%	Ispitalja	37,4%
		Siklósi külváros	32,6%
		Szigeti külváros	34,0%
		Belváros	45,5%
		Budai külváros	25,1%
		Kisbalokány	n.a. - adatvédelem
		Budaiváros	25,2%
Nyugati városrész	n.a.	n.a.	n.a.
Mecsek-nyugat	41,2%	Ürög	39,0%
		Szentkút	18,1%
		Kismélyvölgy	21,7%
		Deindol	30,3%
		Patacs	37,3%
		Szentmiklós	22,9%
		Makár	46,9%
		Zsebedomb	16,9%
Donátus	49,5%		
Mecsek-közép	36,9%	Csoronika	53,8%
		Rókusdomb	45,8%
		Mecsekoldal	49,4%
		Havihegy	35,6%
		Piricsizma	27,7%
		Bálics	55,6%
		Szkókó	55,5%
Mecsek-kelet	24,1%	Gyükés	23,5%
		Rigóder	34,3%
		Pécsbánya	15,0%
Keleti városrészek	16,0%	Diós	34,8%
		Szabolcsi Zárkert	9,9%
		Meszes	16,3%
		Szabolcs	12,3%
Újhegy	21,4%	Újhegy	21,4%
Keleti gazdasági terület	13,2%	Gyárváros	11,7%
		Basamalom	12,4%
		Üszögi tározó-major	
		Üszög	25,7%
Városnegyed	Diplomások aránya	Városrész	Diplomások aránya
Pécsi-víz mente	10,9%	Füzes	
		Észak-Megyer	14,1%
		Balokány	9,8%
		Szigeti tanya	11,8%
		Tüskésrét	0,0%
Nyugati gazdasági terület	9,3%	Fogadó	9,8%
		Nyugati ipari út	n.a. – adatvédelem

Városnegyed	Diplomások aránya	Városrész	Diplomások aránya
		Bolgárkert	n.a. – adatvédelem
Déli városrészek	19,9%	Kertváros	26,1%
		Köztemető	-
		Megyer	18,7%
		Árpádváros	21,3%
		Nagyárpád	12,0%
		Málom	27,7%
		Postavölgy	26,6%
		Péterpuszta	n.a. – adatvédelem
Somogy-Vasas-Hird	n.a.	n.a.	n.a.
Déli gazdasági terület	30,8%	Déli gazdasági terület	30,8%

2. táblázat: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességen belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben (A 2011. évi népszámlálás lakónépességre, illetve a népszámlálási tömbökre vonatkozó területi adatok alapján)

A diplomával rendelkező 25 éves és idősebb népesség városon belüli területi megoszlása ugyancsak erőteljes szegregációra utal (Ebben a dimenzióban a szegregáció nagyon jól felismerhető a következő térképen.)

A diplomások aránya különösen alacsony a város peremterületein, illetve a városmagtól távolabb eső területeken. Ebben a dimenzióban szegregált területek: Tüskésrét, Rücker-akna, István-akna, Fogadó, Balokány, Vasas, Somogy, Gyárváros, Szigeti Tanya, Nagyárpád, Szabolcs, Basamalom, Hird, Észak-Megyer, Pécsbánya, Meszes, Zsebedomb stb. (A példaként felsorolt területek egy része a Városfejlesztési Kézikönyv kritériumai szerint egyúttal szegregátumok is.)



2. ábra: A diplomával rendelkező személyek aránya a 25 éves és idősebb népességen belül Pécs város egyes városnegyedeiben, városrészeiben

2. A SZEGREGÁCIÓT OLDÓ INTÉZKEDÉSEK

2.1. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Helyi Esélyegyenlőségi Programja

A városra jellemző szegregációs folyamatok (benne a térbeli szegregációt eredményező folyamatok is) kezelésének egyik legfontosabb dokumentuma Pécs Megyei Jogú város Helyi Esélyegyenlőségi programja. (A dokumentumot a város önkormányzata a Közgyűlés 201/2013 (06.20) számú határozatával elfogadta.)

„A Helyi Esélyegyenlőségi Program átfogó célja:

Pécs MJV Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja⁴:

- *az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,*
- *a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,*
- *a diszkriminációmentességet,*
- *a szegregációmentességet,*
- *a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket”.*

A város Helyi Esélyegyenlőségi Programja céljai között külön is kiemelte a „szegregációmentességet”, mint célt. A további célok is olyanok, hogy azok megfelelő megvalósulása elősegíti a területi szegregáció egyes hatásainak a mérséklését (pl. a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés elvének érvényesülése, a diszkriminációmentesség, az esélyegyenlőség biztosítása stb.) ezen keresztül a város társadalmának fenntartható fejlődését.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program kiemelten kezeli a mélyszegénységben élőket érintő szegregációs problémák kezelését. Ezzel a problémacsoporttal kapcsolatban a következő fejlesztési lehetőségeket azonosította⁵:

- a lakhatási célú integráció növelése
- az akcióterületeken lévő alacsony komfortú lakások komfortosítása a területen lakó családok bevonásával
- DDOP, TIOP, TÁMOP és egyéb pályázatok fejlesztéseinek fokozatos kiterjesztése a város egyre több területére, valamint a fenntarthatóság érdekében a további folyamatos karbantartás biztosítása

⁴ Az idézet forrása: Pécs Megyei Jogú Város Helyi esélyegyenlőségi Programja <http://hep.ttki.hu/Public/PublishedProgramSearch.aspx?searchtext=>

⁵ Forrása: Pécs Megyei Jogú Város Helyi esélyegyenlőségi Programja <http://hep.ttki.hu/Public/PublishedProgramSearch.aspx?searchtext=>

- hosszú távú bérlakáspolitikának kialakítása és a társadalmi folyamatokat figyelembe vevő működtetése. Ezen belül hosszú távú lakásfelújítási program kialakítása
- a meglévő képzési lehetőségek (általános és középiskolákban indított felnőtt osztályok, tanfolyamok, hazai és európai uniós forrásokból támogatott, végzettséget adó munkaerő-piaci képzési programok) fokozottabb kihasználása. A képzés, szakképzés szerkezetének, szakma- struktúrájának rugalmas igazítása és igazodása a munkaerő-piaci igényekhez
- a korrekcióra is lehetőséget adó pályaválasztási, pályaaorientációs rendszer kialakítása. A középiskolákból, szakképző iskolákból történő lemorzsolódás csökkentése
- a munkaerő piacra belépők között a minimum középiskolai végzettséggel rendelkezők számának és arányának növelése
- A közfoglalkoztatás kiegészítése az abban részt-vevők képzésével, készség- és képességfejlesztő, valamint ún. szociális ügyesség-fejlesztő programokkal
- a civil szervezetek részvételének biztosítása a városi közfoglalkoztatási programok tervezésében, szervezésében és megvalósításában, a városi közfoglalkoztatás szervezeti struktúrájának és hátterének kialakítása (szükségletfelmérés, az irányítást, szervezést és koordinációt végző munkacsoport létrehozása)
- a közfoglalkoztatásban érintett városi hatóságok, intézmények, vállalatok, szervezetek tervezhető körének meghatározása
- a városi közfoglalkoztatás valódi funkcióinak kialakítása: átvezetés a munkaerő-piacra, szervezett és kontrollált munkafeltételek biztosítása, munkatapasztalat megszerzése
- a közfoglalkoztatás nyújtotta lehetőségek kihasználása a városüzemeltetésben, a városi infrastruktúra felújításában, a közterületek karbantartásában, városi szolgáltatások biztosításában
- a lakosság arra rászoruló rétege számára segítség a hivatali és egyéb szolgáltatások eléréséhez, igénybeviteléhez, a szolgáltatókkal való kapcsolatfelvitelhez.

A Helyi Esélyegyenlőségi Program a deprivált társadalmi csoportok mellett foglalkozik a nők, a gyermekek, az idősek és a fogyatékosággal élők csoportjaival is.

2.2. Pécs város Integrált Településfejlesztési Stratégiája – mint „antiszegregációs stratégia”

Az ITS készítése során lefektetett alapelveknek megfelelő fejlesztési stratégia, illetve a konkrét projektek többsége is tudatosan tervezett közvetlen, vagy közvetett hatásai révén a tág értelemben vett szegregációs tendenciák mérséklését, a szegregációs folyamatok megfordítását is célozza. Ebben az értelemben, a helyi társadalom fenntartható fejlődésének érdekében az ITS önmagában is „antiszegregáció terv”.

Az ITS stratégiai céljaiból következő operatív célok és az ezek megvalósítását szolgáló részcélok – a Helyi Esélyegyenlőségi programban foglalt célokkal való szinergikus hatásokat kihasználva, illetve azokat kiteljesítve – értelmezendők.

A Pécs város fenntartható fejlődését szolgáló ITS tervezett projektjei közvetlenül vagy közvetve, de intenzíven hatnak, illetve alakítják a szegregációs tendenciákra. (A projektek felsorolása példálózó jellegű. A projektek tartalmi kibontása az ITS-ben található.)

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns kulcsprojektjei

- A pályaorientáció hatékonyságának növelése
- A felsőfokú műszaki képzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése
- A középfokú szakképzés stratégia- és piacközpontú fejlesztése
- Komplex, több képzési szint és forma kiszolgálására képes központi gyakorlati képzőhely megtervezése és megvalósítása
- -A foglalkoztathatóságot rövidtávon javító, a munkaerő kínálat és a kereslet összhangját javító képzések szervezése
- Másodlagos foglalkoztatási formák (közmunka, szociális munka, nonprofit szféra, családi foglalkoztatás, atipikus foglalkoztatási formák) körének bővítése
- A társadalmi felemelkedés gyorsítását és a munkaerő-piaci kompetenciák fejlesztését szolgáló kiemelt kísérleti projekt
- A szervező és informáló társadalmi nyilvánosság fejlesztése erre alkalmas médiamix fejlesztése, működtetése

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns hálózati projektjei

- Lakóépületek energetikai korszerűsítése
- Intelligens LED-es közvilágítási rendszer bevezetése Pécssett
- A város sportcélú intézményterületének fejlesztése
- Szociális lakásállomány strukturális átalakítása, fenntarthatóságának fizikai, pénzügyi, társadalmi erősítése
- Az önkormányzati fenntartású másodlagos szocializációs intézmények infrastruktúrájának és szakmai tevékenységének integrált, minőségi fejlesztése

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns akcióterületi projektjei

- Siklósi út és csatlakozó területek átfogó rehabilitációja
- Breuer Marcell sétány befejezése
- Kisbalokány fejlesztése és déli irányú kapcsolatainak kialakítása
- A Balokányliget fejlesztése
- A Belváros és a Zsolnay Negyed kapcsolatának fejlesztése
- Budai városrész rehabilitációja
- A belváros nyugati irányú kiterjesztése - a Szigeti külváros integrációja
- Pécs-Dél szociális célú városrehabilitációs akcióterület
 - o Megyerváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése
 - o Lakóterületek komplex fejlesztése
- Pécs-Kelet szociális célú városrehabilitációs akcióterület

- o Meszes központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése
- o Lakóterületek komplex fejlesztése

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns, akcióterületen kívüli jelentős projektjei

- Bérlakás célú lakásállomány fejlesztése
- A közösségi közlekedés költséghatékonysági fejlesztései
- A távhőellátás fejlesztése és korszerűsítése

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns, akcióterületen kívüli egyéb fejlesztései

- Uránváros központi területeinek funkcióbővítő fejlesztése
- Gyárvárosi lakóterületek rehabilitációja közmunka alkalmazásával
- Gyárváros alközponti területeinek funkcióbővítő fejlesztése
- A lakóterületek közterületeinek rehabilitációja álláskeresők, közmunkások alkalmazásával

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns intézkedés típusú projektjei

- A helyi termékek felhasználási arányának a növelése a városi közszolgáltatásokban
- Patrióta beszerzési gyakorlat meghonosítása
- Város-városkörnyék termelési célú együttműködésének kialakítása, erősítése
- A helyi termékek piacra jutásának elősegítése, piacszervezési tevékenység
- A társadalmi részvétel fokozása a város fejlesztését szolgáló tervek készítése és megvalósítása terén - Közösségi tervezés

Az ITS antiszegregációs terv szempontjából különösen releváns "smart city" projektjei

- A "Smart city" célú városmenedzsment szervezeti és technikai feltételeinek kialakítása
- Társadalom-monitoring és a társadalom-fejlesztést támogató tervezési rendszer kidolgozása
- Térinformatikai rendszer létrehozása és működtetése
- Térfigyelő kamerarendszer fejlesztése a város egész területén
- Levegőtisztaság monitorozása és javítását szolgáló intézkedési terv kidolgozása
- A zajszennyezés monitorozása és csökkentésének intézkedési terve
- Egészségvédelmi program

2.3. A deprivációhoz köthető szegregáció oldására elindított folyamatok, megkezdett teleprehabilitációs programok

A Városfejlesztési Kézikönyv kritériumainak megfelelő szegregátumok léte a helyi társadalom fenntartható fejlődésére önmagában is olyan kedvezőtlenül hat, hogy kiemelt kezelésük abban az esetben is indokolt, ha e szegregátumok létéből adódó problémák kezelése –a fenntarthatóság szempontjaira különös figyelemmel– város-léptékű keretrendszerben értelmezhetőek.

A mecseki szén- és uránbányászat hatásai nyomán Pécs társadalom-és gazdaságfejlődése sajátos fejlődési pályát eredményezett, amely a bányászat véglegesnek tűnőfelhagyását követően megtört. A város új fejlődési pályára állt, ám ennek a korszaknak a hatásai még ma is nagyon jelentősek, a szükséges korrekciók pedig komoly erőfeszítéseket igényelnek.

Az egykori bányász-kolóniák, egyes bányász-lakótelepek ma a szegregáció legtipikusabb lakóterületei Pécsen. Ávárosi önkormányzat tulajdonába került bányavagyon ezen része többnyire szociális bérlakásként lett hasznosítva. Ezeknek a lakásoknak a koncentrációja egyes területeken a deprivált, vagyis a halmozottan hátrányos helyzetű lakónépesség koncentrációját vonta maga után. A volt bányászkolóniákból illetve lakásokból lett bérlakások lakóinak folyamatos változása egy idő után azt eredményezte, hogy e területekre egyre rosszabb helyzetű rétegek kerültek, kialakultak az ún. szegregátumok.

Annak a felismerésnek az érvényesítése, hogy a elslumosodott, telepszerű szegregátumok megszüntetése csak az itt élő súlyos, hátrányokkal küzdő emberek aktív bevonásával, a változások cselekvő résztvevőjévé tételével lehetséges, igen komoly kihívás a város önkormányzata számára. Az önkormányzat a nehézségek ellenére ezt az utat választotta. 2012 óta a korábbiaknál nagyobb támogatottságot sikerült a városrehabilitációs célok elérése mellé állítani, sikerült megnyerni a civil szférát, az állami intézményrendszert és a városvezetést. Az önkormányzat a város szegregátumainak felszámolásához közel 1,5 milliárd forint uniós és egyéb támogatást kapott. Ez az összeglehetővé tette, hogy a legsúlyosabb problémákkal jellemezhető városi szegregátumok mindegyikét – István akna kivételével - be lehetett vonni a rehabilitációs programokba. A szegregátumok felszámolása érdekében tett erőfeszítések során kialakult a szakembereknek egy olyan csoportja, melynek tagjaimegfelelő gyakorlatot szereztek nem csak aszegregátumok felszámolását eredményező folyamatok megtervezésében és megvalósításában, de az erőforrások felkutatásában és megszerzésében is.

A következőkben bemutatjuk a 2012-2014 közötti időszak rehabilitációs célú, városfejlesztést is generáló programjait.

2.3.1. György-telep (TÁMOP és TIOP finanszírozású telepprogramok)

A pécsi önkormányzat 2012-ben ötszereplős konzorcium vezetőjeként nyújtott be pályázatot a Társadalmi Megújulás Operatív Programhoz. A pályázat célja a Hősök terei szegregátum legkritikusabb területének, György-telepnek a kezelése volt. A konzorcium tagjai a pécsi önkormányzat mellett a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a Khetanipe

Egyesület, a Türr István Képző és Kutató Központ és a Baranya Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja voltak. A két éves futamidejű program társadalmi felzárkóztatást célzó beavatkozásai egészségi állapot javítására, közösségfejlesztésre, foglalkoztatási és munkaerő piaci szolgáltatási programelemekre, képzés, oktatás-nevelési tevékenységekre irányultak. A pályázat 2012 decembere és 2014 decembere között valósul meg mintegy 150 millió forintos, 100%-os támogatási intenzitású forrásból.

A György-telepen 2007 óta settlement jellegű szociális munkát végző Magyar Máltai Szeretetszolgálat - Pécsi Tudományegyetem Romológia szakos hallgatóinak közreműködésével - a pályázat előkészítéseként szükségletfelmérést végzett. A kérdőíves szükségletfelmérés a telep valamennyi háztartására kiterjedt. A György-telepen élő 36 családból 31 válaszolt a kérdőívre (összesen 64 fő). A szükségletfelmérés nyomán látható, hogy az itt élők körében a munkanélküliek aránya meghaladta a 46 %-ot, foglalkoztatott csupán 4%-uk volt. A telep lakosainak 44%-a inaktív, legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel az aktív korúak több mint 75 %-a rendelkezik. A 18 éven aluliak aránya több mint 40 %.

György-telepen az épített infrastruktúra kritikus szint alatti volt, a 100%-ban önkormányzati szociális bérlakásokból álló lakásállomány alig 10 %-a, összesen 4 lakás rendelkezett vezetékes ivóvízzel és szennyvízhálózati csatlakozással, a többi lakás kizárólag villamos energia ellátással, vagy azzal sem. A lakások többsége 28 m² alapterületű, rendkívül rossz körülményekkel, vizesedéssel, gyenge energiahatékonysággal. A telep elhelyezkedése periférikus.

A pécsi önkormányzat az említett pályázat benyújtásával kifejezte azon szándékát, hogy a Hősök terei szegregátum problémájára olyan megoldást készít elő, mely helyben kívánja kezelni a kialakult gondokat, és a szanálás helyett élhető környezetet és a társadalmi együttélés szabályaihoz alkalmazkodó, integrált lakóközösséget kíván fejleszteni. A terület funkciói (első sorban a magas szociális bérlakás-szám) miatt a városfejlesztés céljai korlátozott keretek között érvényesülhetnek, és a helyi lakosság kapacitásaihoz alkalmazkodó megoldásokat kínálhatnak csupán.

A pályázó konzorcium a TÁMOP-ban elnyert 150 millió forint támogatás felhasználási szabályai alapján egy aspektusból közelített egy telepszerűen működő szegregátum/lakóterület problémájához: a helyi társadalom kirekesztettségének társadalmi okait kívánta kezelni. Az effajta fejlesztések hatékonyságát azonban jelentős mértékben gátolja, ha szegregátum mikro-társadalmának fejlesztését a fizikai infrastruktúra fejlesztése nem követi egy megfelelő időn belül. Más szóval a társadalmi felzárkóztatás és fizikai infrastruktúra fejlesztése egymással szoros összefüggésben, időben egymást részben átfedő-követő módon kell, hogy megvalósuljanak.

Ezt a problémát felismerve a TÁMOP Komplex Telep Program nyertesei számára egy másik pályázati forrás is megnyílt a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Programban. A TIOP-ban elérhető forrás a TÁMOP program célterületének - Pécs esetében a György-telep lakóterületének - teljes fizikai felújítását, a lakóépületek és a környezet rendezését, komfortos lakások kialakítását tette lehetővé. A városi önkormányzat 2014 nyarára közel 300 millió forint támogatást nyert a fenti célok megvalósítására.

A György-telepi beavatkozás tehát komplex modell, melyet a városi szegregátumok bizonyos körében alkalmazni lehet. A modell a társadalmi kirekesztés formáinak és a

szegregáció elemeinek az együttesét területi alapú fejlesztésnek rendeli alá, és a szegregátum fizikai felszámolása helyett lakóközösséget és lakóterületet fejleszt.

A György-telep pilot projektje további szegregátumok rehabilitációs fejlesztések modelljévé válhat. A TÁMOP Komplex Telep Program társadalmi felzárkóztatásban elért eredményei, és a TIOP konstrukcióban finanszírozott infrastrukturális beruházás együttese az a módszer, melyet az önkormányzat alkalmazni kíván hasonló területeken a városban. A projekt eredményei olyan mutatókban mérhetők, mint a felújított lakások száma, integrált lakókörnyezetbe költöző személyek/háztartások száma, a beruházással érintett lakások alapterülete, a lakhatás minőségének javulása. E program legfontosabb eredménye azonban mégis az, ha György-telep Pécs olyan területévé válik, amely fizikailag minőségi háttere lehet a közösségi cselekvést megkövetelő viselkedésformáknak, higiéniának, a foglalkoztatásnak, a közterhekhez való hozzájárulásnak, a kollektív tevékenységekben való részvételnek.

2.3.2. Somogy-bányatelep, Pécsbánya-telep, Rücker-akna, Hősök terei szegregátum (a Dél-Dunántúli Operatív Programban finanszírozott projektek)

2013 év elején az önkormányzat három pályázat előkészítésére kapott lehetőséget a Dél-Dunántúli Operatív Program regisztrációs pályázati felhívásával. A pályázat kisebb eltérésekkel a György-telepi fejlesztéshez hasonló programok megvalósítását támogatta, azzal a lényeges különbséggel, hogy az infrastrukturális fejlesztések és a társadalmi felzárkóztatást célzó intézkedések egy pályázaton belül, együttesen tervezhetővé váltak. Az önkormányzat hivatala, tekintettel az Integrált Városfejlesztési Stratégiában lehatárolt szegregátumokra, úgy döntött, hogy négy ott lehatárolt terület fejlesztésére készít elő programot és igényel támogatást. E négy terület a Pécsbánya-telepi szegregátum, a Pécs-Somogy Bányatelepi szegregátum, Rücker-akna, és a György-telepi projekt területi kiterjesztését célzandó, a Hősök terei szegregátum egésze. A négy területet a pályázat során három akcióterületbe foglaltuk: a Rücker-akna és a Somogy bányatelep egy beavatkozási területként szerepelt. Ennek megfelelően három pályázat benyújtását készítette elő a Polgármesteri Hivatal Természeti és Emberi Erőforrás Referatúrája, egyenként 300 millió forintos támogatási összeg igénylésével. A pályázatok 2014. év elejére elkészültek. 2014. év nyarára mindhárom pályázat elfogadásáról és összesen 962 millió forint uniós támogatás megítéléséről döntött az Irányító Hatóság. E projektek 2015 közepéig-végéig tarthatnak. Mindhárom pályázatban egy helyi civil szervezet és a Magyar Máltai Szeretetszolgálat konzorciumi partnere a főpályázó önkormányzatnak. Minden projekt tartalmaz lakhatási programelemet (alkalmatlan önkormányzati lakások megszüntetése, lakásfelújítás, lakásvásárlás) területi infrastrukturális fejlesztéseket (közösségi színtér, közterületek, közbiztonság), valamint a György-telepi TÁMOP programban is jelölt ún. szoft programelemeket a helyi társadalom felzárkóztatása érdekében. A György-telepi program és a fenti három pályázat a pécsi szegregátumok felének tud 2015 végéig és a közeljövőben megoldást kínálni.

2.3.3. OSI-UNDP

A pécsi önkormányzat 2012-ben megállapodást kötött az ENSZ Fejlesztési Programjával a UNDP-vel (United Nations Development Programme). A megállapodás keretében a szervezet szakmai segítséget nyújtott a településen jelentkező szegénység, hátrányos helyzetű társadalom és a területi szegregáció elemzéséhez és kezeléséhez. A UNDP módszerével a leszakadó városrészek helyben lakó népességének mobilizálását, a közösségfejlesztés hatékony módszereit, az alacsony státuszú társadalmi rétegek hatékony érdekérvényesítését és önmenedzselését lehet megalapozni és kibontakoztatni.

A UNDP Pécs MJV Önkormányzatával, a Dél-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökséggel, a Khetanipe Egyesülettel és a Magyar Máltai Szeretetszolgálattal együttműködésben fogott hozzá a munkához a Hősök terei szegregátumban, és mintaprojektet készített elő hat hónapos időintervallumra, 2013. szeptember végéig. A programot a Nyílt Társadalomért Alapítvány, (Open Society Institution) finanszírozta 50 ezer USD támogatással. E program hatékony kiegészítése lett a György-telepen zajló, de valójában a Hősök terei szegregátum egészére kiható uniós projektnek, komoly mértékben hozzájárult annak sikeréhez. A terepmunka mellett a program eredményeként átfogó stratégia készült *Pécs a befogadó város* címmel a 2014-2020 közötti időszakra vonatkozóan, amely stratégia a roma népesség felzárkóztatását a szegénység és a társadalmi kirekesztettség okainak és következményeinek kezelését foglalta össze. A stratégiát Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlése elfogadta.

Az első program sikerét kihasználva a fenti együttműködő partnerek további 6 hónapra nyertek hasonló összegű támogatást. Ez a lehetőség a György-telep melletti további 4 területre tervezett uniós projekt előkészítésében játszott szerepet a városfejlesztési programok elindítása előtt, a lakosság bevonásával, és azokban való aktív részvételének felkészítésével. Az OSI által támogatott projekt II. fázisát követően az utolsó III. fázis veszi kezdetét 2014. nyarától annak érdekében, hogy az uniós források felhasználása - a projektmegvalósítás merev rendszeréből adódó nehézségek miatt – mégis hatékonyan tudja kezelni a területi szegregáció különböző formáit.

3. TELEP-REHABILITÁCIÓBAN ÉRINTETT TERÜLETEK MEGHATÁROZÁSA ÉS ELEMZÉSE

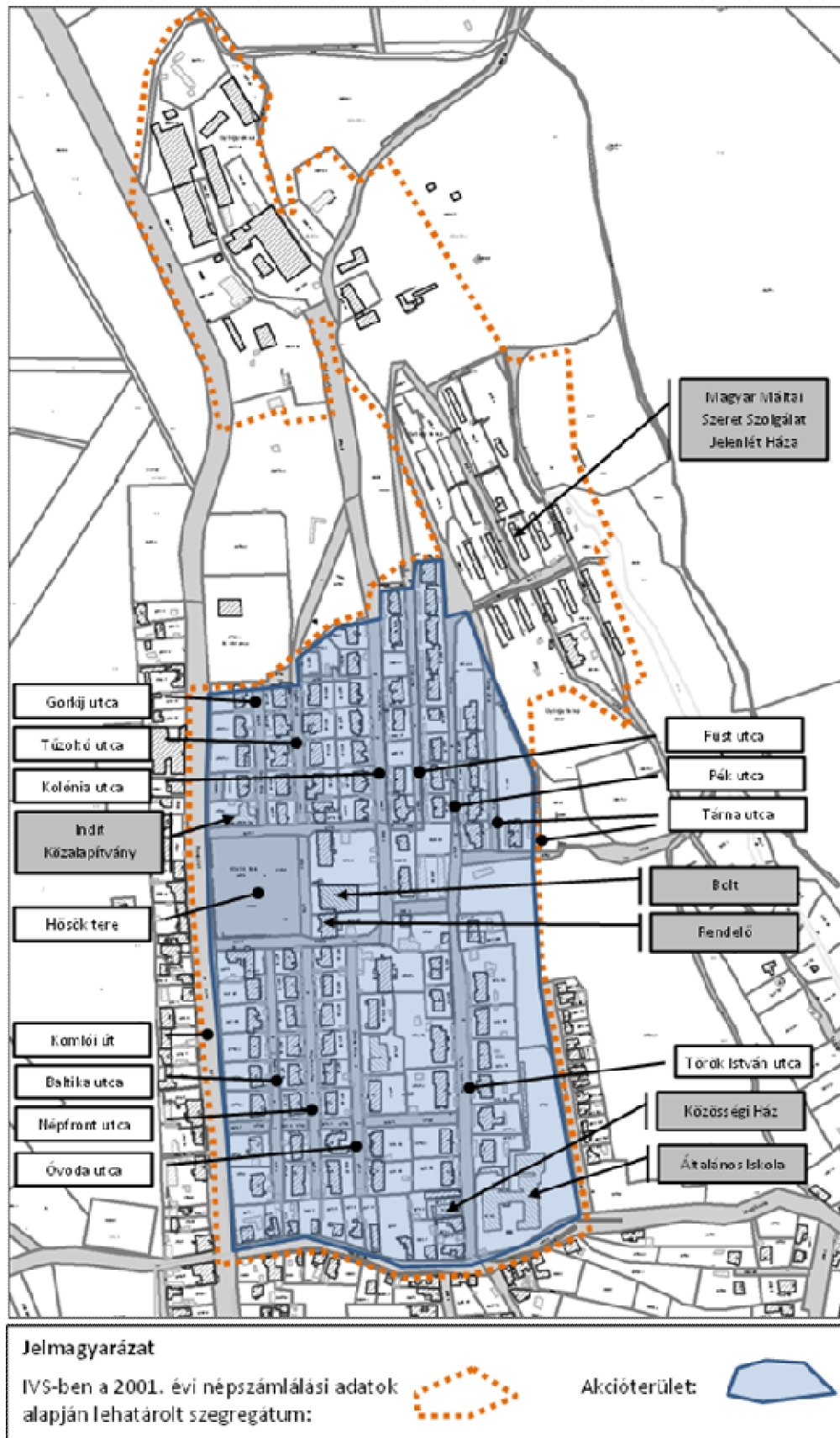
3.1. Hősök terei szegregátum

2013 év végén az Esztergár Lajos Családsegítő Központ munkatársai által a Hősök terei szegregátumra kiterjedő kérdőíves vizsgálat adatai alapján készült akcióterületi elemzés.

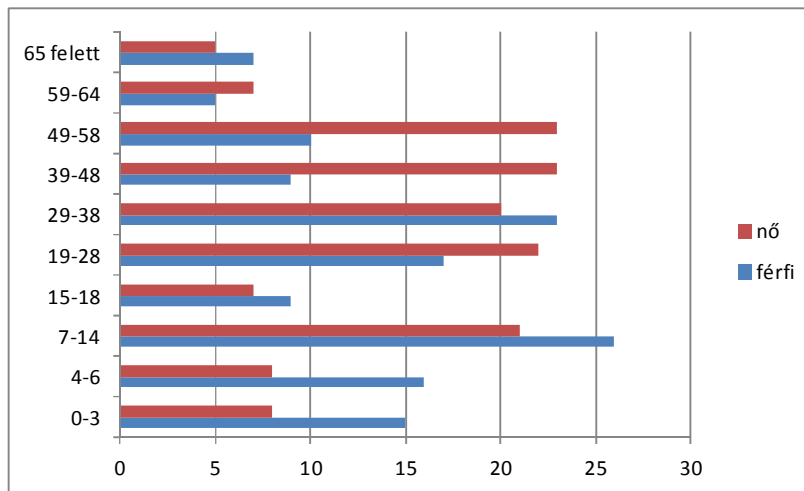
Demográfiai helyzet: a kutatásban 115 háztartás vett részt. Összesen a lekérdezett személyek száma 281 fő volt. A nemek megoszlását tekintve 144 nő és 137 férfi. A telepen a lakosság átlagéletkora 29 év. A 0-14 évesek aránya 33,4%, a 64 éven felüliek aránya 4,3%-ra tehető.

Életkor	Összesen	%	Férfi	Nő
0-3 év között	23	8,2	15	8
4-6 év között	24	8,5	16	8
7-14 év között	47	16,7	26	21
15-18 év között	16	5,7	9	7
19-28 év között	39	13,9	17	22
29-38 év között	43	15,3	23	20
39-48 év között	32	11,4	9	23
49-58 év között	33	11,7	10	23
59-64 év között	12	4,3	5	7
65 év felett	12	4,3	7	4
Összesen	281	100,0	137	144

3. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Hősök terei akcióterületen (N=281) Hősök terei akcióterület a Dél-dunántúli Operatív Program támogatásával megvalósuló projektben; Forrás: Pécs MJV Önkormányzata, Megvalósíthatóság Tanulmány 2014.



3. ábra: Hősök terei akcióterület Pécs MJV Önkormányzata, Megvalósíthatósági Tanulmány - Hősök terei projekt



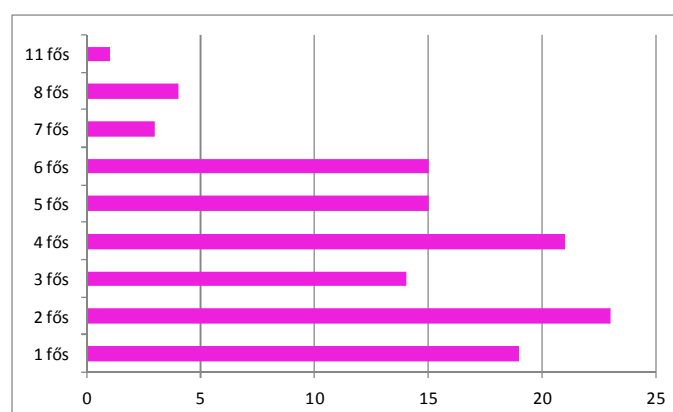
4. ábra: Életkor és nem szerinti felbontás a Hősök terei akcióterületen (N=281)

Az ábrán látszik, hogy kiemelkedően magas a gyermekek (a 0-14 éves korosztály 33,4%) és viszonylag alacsony az 59 év felettek aránya (8,6%). A 39 év feletti korosztálynál a nők aránya már felülreprezentált az azonos korosztályú férfiak arányához képest. Ez utalhat egyrészt arra, hogy a nők egyedül nevelik gyermekeiket, valamint arra is, hogy a férfiak többsége nem éri el a nyugdíjas kort sem. A megkérdezett lakosság 48%-a az elmúlt 10 évben költözött a területre, ők jellemzően önkormányzati lakásban laknak.

A területen nincs bölcsődei ellátás, a legközelebbi gyermekorvosi rendelő Szabolcsfaluban és a meszesi városészből található (Pécs, Thököly u. 1., Dobó István u. 89.), de a kisgyermeket rendszeresen ellátja a védőnő. Felnőtt háziorvosi rendelés a Hősök terén működik.

A telepen található óvoda férőhelye 50 fő, a kihasználtság 102% (2011. évi adatok alapján). Az óvoda az Óvoda u. 3.sz. alatt található. Az óvodai ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 88%, a HHH-s gyermekek aránya 73%, Pécssett ez az arány a legmagasabb a többi óvodához viszonyítva.

Az iskoláskorú gyermekek többnyire a Hősök terén található Néri Szent Fülöp Katolikus Iskolába illetve a Budai Városkapu Komlói úti iskolájába járnak. Mindkét iskolában nagyon magas a HHH-s gyermekek aránya.



5. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Hősök terén

A fenti ábra alapján megállapítható, hogy többnyire 2 fős és 4 fős családok vannak nagyobb számban az akcióterületen, de látható, hogy a nagycsaládosok aránya is magas.

Gazdasági helyzet

A területen élő aktív korú lakosság munkalehetőségeit György akna, István akna bányászati tevékenysége biztosította az 1980-as évek végéig. A bányászok kiszolgáltatására irányuló széles körű szolgáltató funkciók (iskola, óvoda, postahivatal, kórház, stb.), valamint a bányászathoz kötődő egyéb gazdasági funkciók a foglalkoztatottságot magas szinten tartották, a megélhetést a helyiek számára biztosították. A bánya bezárásával 1990 után e funkciók szükségtelenné váltak és leépültek. A bányászok elköltözésével a terület népességszáma is csökkent, e fogyasztóképes keresletet jelentő csoport helyett alacsony jövedelemmel rendelkező népesség költözött ide egyre nagyobb számban. A terület mögött, a város határában korábban épült kisebb üzemek is bezártak, az alacsony iskolai végzettségű munkaerő igény nem jellemző Pécsre, és a helyi vállalkozásokra sem. Emiatt azoknak az erőforrásoknak a felhasználása indokolt, melyek munkahelyteremtő hatást válthatnak ki. Ezek a lakóterületen belül és közelében lévő nagyobb önkormányzati területek, földek, melyen gazdálkodási, termelési tevékenység beindítása lehetséges. Ilyen erőforrás továbbá az egykori György-akna üresen álló bánya- és iroda épületei.

Társadalmi, munkaerő-piaci helyzet: az akcióterületen nagyon magas a legfeljebb 8 osztályt végzettek aránya (70,5%), amely összefügg a telepen lévő munkanélküliség magas arányával is. A szakmunkásképző végzettségűek aránya mindössze 15,1%, csupán hat főnek van érettségije, és felsőfokú végzettséggel senki sem rendelkezik.

Az aktív korúaknak mindössze 8,7%-a áll alkalmazotti jogviszonyban. A telepen 80 fő (46,4%) volt a munkanélküliek száma. Nyáron többen tudnak alkalmi munkát vállalni, illetve sokan a közmunka programban is részt vesznek. Magas azoknak az aránya, akik anyasági támogatást, illetve rokkantsági járadékot kapnak (23,9%).

A 2014-es önkormányzati segélyezési mutatókból kiindulva a Hősök terén az összlakosság száma 900 fő, ebből 13,3% kap lakásfenntartási támogatást. Foglalkoztatást helyettesítő ellátásában 6,7% vesz részt, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményhez 10,8% jut, rendszeres szociális segélyt pedig a lakosság 2,5%-a kap. Összesen segélyezésben a terület lakosságának 33,5%-a érintett.

Jövedelmi helyzet: a segélyezettek magas arányszámát az előzőekben részleteztük, mindebből következtethetünk arra is, hogy a területen élők jövedelmi helyzete rosszabb a város más területein élők arányszámánál. A kérdőívben válaszolók közül 7 családnak van valamilyen hitele, többnyire 500 ezer forint alatti összegről van szó az esetükben. Egy családnak van 500 ezer Ft-nál magasabb hitele. A családok közüzemi tartozásáról részletesebb információkkal rendelkezünk. Az önkormányzati bérlakásban élő háztartások közül 15%-nak van bérleti díj tartozása, ennek összege többségében 50 ezer Ft alatti. Villanyszámla hátraléka 6%-uknak van, ez is átlagban 50 ezer Ft. A családok 7,7%-nak van vízdíj tartozása melynek összege átlagosan 100.000 Ft. A kért családok 10%-nak háztartás hulladékszállítási hátraléka pedig átlagosan 50 ezer és 100 ezer Ft között van.

A környezeti értékek bemutatása: a Hősök tere és környéke Pécs ÉK-i felén helyezkedik el, a Komlóra vezető főúttól K-re. A korábbi bányakolónia területén és közvetlen környezete természetvédelmi és környezetvédelmi szempontból degradált

területnek mondható, ezért itt helyileg védett értékek nem találhatóak. A területtől É-i irányba 2,5 kilométerre a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzet erdei terülnek el.

Az akcióterületen kizárólag csak magán a Hősök terén található olyan közterületi tervezetten ültetett növényanyag, amely a terület esztétikai színvonalán javít, és amelyet rendszeresen kezel a közterületek fenntartásával megbízott önkormányzati cég. Ez főként a terület utcáinak kialakítási sajátosságából ered, ugyanis a szűk utcák miatt a területen zöldfelületi funkció nehezen lett volna kialakítható. A területen található épületek kis udvarai korábban kiskerti és állattartási funkciót elláttak, azonban napjainkban ez már nem jellemző.

A környezeti károk bemutatása és feltárása: a Hősök tere környékére környezeti kárként a helyi lakosság, illetve ismeretlenek által szisztematikusan lerakott kisebb-nagyobb illegális hulladékdepók jellemzőek. Ilyen lerakások túlnyomórészt a Török István út É-i végén a Kolónia u. É-i végén lévő rézsűnél, illetve Pécsor György telepre vezető lépcső melletti területén jellemzőek, de a szegregátumban élők közül néhány család udvarában is találhatóak. Ezek egyrészt városképi degradációt is jelentenek, de a kommunális jellegű hulladékok (amelyek nem egyszer olajat, nehéz fémet is tartalmazhatnak) bomlástermékei, alkotóelemei közvetlenül a termőtalaj, közvetve pedig a környék vízfolyásait szennyezik.

Környezeti kárnak tekintjük a területen élő rászorulókat által az önkormányzati, magán és állami tulajdonban lévő erdőterületeken folytatott illegális fakivételezésekből származó károkat is. Ez a tevékenység ugyanis a biológiai diverzitás csökkenéséhez, özőnfajok térnyeréséhez vezethet, amelyek később észlelve kezelhetetlen problémát jelenthetnek.

A terület társadalmi összetétele, illetve az itt lakók anyagi lehetősége miatt a téli időszakban a fűtést túlnyomó részt fatüzeléssel oldják meg. A fatüzelés mellett vannak olyan helyi lakosok, akik az elégetett hulladékok melegének reményében rossz hatásfokú tüzelőberendezésükben saját szemetüket is elégetik. Az ezekből származó égéstermék meglehetősen káros.

A közbiztonság helyzete: a Hősök terei szegregátum egyik legsúlyosabb problémája a közbiztonság helyzete. A telepen több olyan család él, mely az illegális tevékenységek valamelyikét foglalkozásszerűen űzi (harci kutya tenyésztés, drogterjesztés, prostitúció, stb.), de bizonyítékok hiányában a hatóságok tehetetlenek velük szemben. A lakók szubjektív biztonságérzetén javíthatna, ha ezen esetek kezelése megtörténne.

A Pécsi Városi Rendőr-kapitányságnál a bűnügyi helyzetet bemutató statisztikai adatok városrészi, azon belül ún. akcióterületi bontásban nem állnak rendelkezésre, ilyen szempontrendszerű adatkezelést nem végeznek. Tájékoztatásuk szerint a bűnözés területi megoszlását leghitelesebben a rendőrsők ügyforgalmi adataiból ismerhetjük meg, mivel az ismeretlen tetteses bűncselekmények döntő többsége ezeknél az alegységeknél kerül feldolgozásra. A 2013. év adatsora még nem áll rendelkezésünkre, az előző éveké az alábbiak szerint alakult:

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Központi Rendőrőrs (Belváros)	1.788	1.496	1.368	1.447	1.928	2.261
Kertvárosi Rendőrőrs (Kertváros)	1.132	961	1.132	1.348	1.542	1.372
Gyárvárosi Rendőrőrs (Keleti városrész)	1.048	1.005	893	1.245	1.096	1.293
Uránvárosi Rendőrőrs (Uránváros)	846	1.036	760	908	1.223	1.112
Összesen:	4.814	4.498	4.153	4.948	5.789	6.038

4. táblázat: Bűnügyi statisztikák Pécs városában 2007-2012 között

Az akcióterület a keleti városrészben, a Gyárvárosi Rendőrőrs illetékességi területén található. Bűnügyi fertőzöttsége Pécs vonatkozásában meghatározó. A városrész lakóinak biztonságérzetét azonban alapvetően nem a bűncselekmények száma vagy a statisztikai adatok determinálják. A városrész effektív, fertőzöttségi ragsorban elfoglalt helyének megfelelő objektív biztonságérzet kialakítása, valamint az ehhez szükséges társadalmi szemléletváltás túlmutat a Rendőrség eszközrendszerén. A városrész lakóinak személyes biztonsága rendőri eszközökkel, módszerekkel ugyan biztosítható, azonban ennek emocionális vetülete közhatalmi eszközökkel nem kényszeríthető ki. A területre jellemzőek a lakásbetörések, a telephelyekről, hétvégi házakból és kertekből történő vas-, színesfémlopások, valamint a falopások. Közterületi rongálások, garázdaságok rontják a lakosság szubjektív biztonságérzetét. Időszakosan és sorozatjelleggel is jelentkezik az időskorúak sérelmére táskakitépés módszerével történő lopások, rablások elkövetése.

A Pécsi Városi Rendőr-kapitányság információi alapján a Hősök terei akcióterületre jellemző az ott élő elöregedő lakosság és a betelepült, alacsony értékrendű, deviáns lakosok és kapcsolati körük ellentéte. Ez utóbbiak köréből kerülnek ki a bűncselekmények, szabálysértések elkövetői, haszonélvezői, míg az idős korosztály úgymond „beszorulva” ebbe az élethelyzetbe kiszolgáltatottá válik. E környezetben egyes személyek, csoportok pusztán jelenléte – jogsértés megvalósulása nélkül is – félelemkeltő, a szubjektív biztonságérzetet romboló hatású.

A Hősök terén van Körzeti Megbízotti Iroda, de szolgálatot teljesítő rendőr nincs. 2014 év elején a városi rendőrkapitány és a város polgármester megegyezett abban, hogy az üresen álló KMB irodát és a hozzá tartozó szolgálati lakást az Önkormányzat felújítja, és a Városi Rendőrkapitányság körzeti megbízott rendőrt vezényel ki, és költöztet be ide. Ez az igény egy régóta megfogalmazott lakossági problémára lesz válasz.

A helyi lakosok állandó rendőri jelenlétet igényelnének, mind autós, mind gyalogos formában. Jelenleg még ritkán látnak Hősök terén járőrautót, rendőri jelenlét csak bűncselekmény esetén van a területen. Működik azonban a helyi polgárőrség, mely naponta teljesít szolgálatot.

Lakáshelyzet: a területen 218 bérlakás található. A lakások döntően magántulajdonnal vegyes épületekben találhatóak a Török István, az Óvoda, a Tűzoltó, a Gorkij és a Kolónia utcákban, míg a Péksor, Füst utca, Tárna utcák esetében szinte kizárólagos az önkormányzati tulajdon. A lakások döntő többsége komfort nélküli lakás, fürdő és WC nélkül.

A lakások 100 %-ban szociális alapon hasznosítottak.

A Kolónia, Török István, Tűzoltó és Gorkij utcai lakásokban általában rendezett jogviszonyok közt élnek (többnyire lakásbérleti szerződéssel). A Péksor, Füst utca, Tárna jogviszonyok szempontjából rendezetlennek tekinthető. Az önkényes beköltözők száma

magas. (Ez a terület a leginkább érintett önkényes beköltözés területén). Ritka a bérleti szerződéssel lakó idős bérlő. Jelentős a lakáshasználati szerződéssel lakók száma.

A területen 2004-2008 között valósult meg az un. ISPA/KA-beruházás. Ennek során kiépült a teljes ivóvízvezeték, és szennyvíz hálózat, de a hálózatra való rákötöttség alacsony színvonalú. Víziközművek tekintetében az önkormányzati lakások is jórészt ellátatlanok. Lakóingatlanok nem épültek, a meglévő ingatlanok/lakások közül a Füst utcában történt egy épület részleges rekonstrukciója.

A terület Pécs új Építési Szabályzat szerint „Beépítésre szánt terület”, illetve „kertvárosias zónába” esik.

A területen az önkormányzati bérlakásokban állandó a lakók mobilitása. A korábbi bérlők helyére – területen belülről és kívülről egyaránt – új, fiatal, többgyermekes nagycsaládok költöztek, rendezetlen jogviszonyok közé, önkényes lakásfoglalókként vagy nem legális albérlőkként. A lakások kis mérete miatt így nagy a zsúfoltság. A terület alacsony státusza miatt a lakásokat gyakorlatilag nem lehet jogszerűen bérbe adni. Üresen állva, lefalazva leamortizálódnak, így egyértelmű célpontjai az önkényes beköltözéseknek. A terület közbiztonsági állapota a lakók elmondásai alapján (is) rendkívül rossz. A lakások igen rossz műszaki állapotúak, az infrastruktúra alacsony szintű.

Pécs Város Önkormányzata már 1999. óta működtet olyan lakhatási célú szociális programokat, melyek mindegyikének legfontosabb eleme a „bizonytalan lakhatási címmel rendelkezők” – elsősorban önkényes lakásfoglalók, illetve jogcím nélküli lakáshasználók - lakhatási jogviszonyának rendezése. Minden ilyen célú program alapvető eleme a családok bevonása, az együttműködés és a szociális munka segítségével a családok segítése a legális jogi helyzet eléréséhez, és fenntartásához. A lakások többsége alacsony komfortfokozatú, vagy komfort nélküli lakás.

A Hősök terei akcióterületen lévő lakásállomány az alábbiak szerint alakul:

Lakóépületek száma	Lakások száma	Önkormányzati tulajdonú lakások száma	Önkormányzati ingatlanban lakók száma	Magántulajdonú lakások száma	Akcióterületen lakók szám összesen
89	290	218	703	72	962

5. táblázat: Lakóingatlanok és lakások a Hősök terei akcióterületen. Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népszétség-nyilvántartó Iroda, valamint Népjóléti Sport és Lakás Referatúra adatai (2014)

Közigazgatási és közösségi szolgáltatásokat nyújtó közcélú létesítmények jelenléte és állapota

Az akcióterületen közösségi szolgáltatásokat nyújtó intézmények a következők:

- **Esztergár Lajos Családsegítő és Gyermekvédelmi Szolgálat, 7629 Pécs Hársfa u. 154.**

A családban nevelődő rászoruló gyermekek részére nyújt gyermekjóléti szolgáltatást, valamint a krízishelyzetbe került családoknak nyújt támogatást.

- **Integrált Nappali Szociális Intézmény Pécs, Felsőbalokány u. 1.**

Az idősek saját otthonukban történő szociális ellátásában van nagy szerepe a házi segítségnyújtásnak és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásnak. Biztosítják a

területen az étkeztetést. Sajnos a területen nem működik az idősek nappali ellátása, az idősek klubja.

- **Keleti Városrészi Óvoda, 7628 Pécs, Óvoda u. 3. – tagóvoda**

Az óvoda 50 férőhellyel rendelkezik, az ellátást kapó gyermekek nagy része a Hősök tere és Györgytelep környékén lakik. Az ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 88%, a HHH-s gyermekek aránya 73%, ami a többi óvodához viszonyítva a legmagasabb értéket mutatja Pécs városában.

- **Keleti Városrészi Óvoda, 7628 Pécs, Frankel L. u. 34. – tagóvoda**

Az óvoda 40 férőhellyel rendelkezik, az ellátást kapó gyermekek nagy része a Hősök tere és Györgytelep és a meszesi városrész környékén lakik. Az ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya nagyon magas (83%), a HHH-s gyermekek aránya 40%.

- **Néri Szent Fülöp Általános Iskola, 7628 Pécs, Török István u. 23.**

Az intézmény alaptevékenysége az általános iskolai oktatás biztosítása 8 évfolyamon, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű, általános műveltséget megalapozó iskolai oktatásának biztosítása 8 évfolyamon. A tanulólétszám az intézményben 2011-es adatok alapján 97 fő volt. Az iskola kiegészítő- tanórán és iskolán kívüli tevékenységeket is biztosít az érdeklődő gyerekek részére.

- **Budai Városkapu Iskola, 7629 Pécs, Komlói út 58.**

Az intézmény alaptevékenysége az általános iskolai oktatás biztosítása 8 évfolyamon, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű, általános műveltséget megalapozó iskolai oktatásának biztosítása 8 évfolyamon. A tanulólétszám az intézményben 2011-es adatok alapján 443 fő volt. Az iskola kiegészítő- tanórán és iskolán kívüli tevékenységeket is biztosít az érdeklődő gyerekek részére.

Gyermekorvosi rendelő ebben a városrészben nem, csak a kb. 2-3 km-re, a meszesi városrészben található a Dobó István utcában, illetve Szabolcsfaluban.

- **Felnőtt háziorvosi rendelés, 7628 Pécs, Hősök tere 7.**

- **Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét Programja, 7628 Pécs, Györgytelep 14.**

A Szeretetszolgálat munkatársai több, mint hét éve dolgoznak a telepen, nem csak a györgytelepi családokat, de a Hősök tere környékén lakókat is támogatva szociális és egyéb problémáikban. A területen 2012. novemberétől a UNDP és Pécs M.J.V. Önkormányzata együttműködése alapján kezdődött az a projekt, melyben részt vett a Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület is. A projekt célul tűzte ki, hogy a város szegregált területein olyan fejlesztő tevékenységek kezdődjenek, melyek a helyi közösségre alapozva a területen pozitív változásokat eredményezzenek.

- **Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csilla Gondviselés Háza, 7629 Pécs, Apafi u. 99-101.**

Az intézmény támogató szolgálata és fogyatékkal élők nappali ellátása a város fogyatékkal élő gyermekeit és felnőtt lakosságát látja el egyrészt otthonukban nyújtott személyi segítő szolgáltatással, másrészt intézményükben nappali ellátással.

A Csilla Házban működik egy 120 fő ellátását biztosító szociális konyha is, mely főleg a keleti városrészben lakó hátrányos helyzetű családoknak biztosít meleg ételt, és lehetőség szerint élelmiszer csomagot a krízis helyzetbe kerülteknek.

- **Indít Közalapítvány A TÉR Közösségi Szolgálat, 7628 Pécs, Gorkij u. 1.**

A Hősök terén található épületben drog prevencióhoz kapcsolódóan alacsony küszöbű ellátást biztosítanak a környéken, valamint a Györgytelepen élők számára. Programjuk nagy hangsúlyt fektet a közösségi szociális munkára és prevencióra is. Területi ellátás hatóköre: Pécs – Szabolcs, elsősorban Hősök tere és környéke, Györgytelep.

- **Jószerecsét Közösségi Ház**

Fő tevékenysége: közösségi tér biztosítása a Szabolcsban élők számára. A felnőttek és gyerekek részére közösségi programok, klubfoglalkozások, képzések, tréningek, tájékoztatók kerülnek megszervezésre, illetve szerveznek maguknak a helyi lakosok. A Közösségi Házat a TÁMOP Komplex telep program keretében részben felújította az Önkormányzat, működtetésére 2 helyi civil szervezettel kötött megállapodást, a Magyar Máltai Szeretetszolgálattal és a Khetanipe Egyesülettel, ők szervezik a közösségi programokat, tréningeket, képzéseket, foglalkozásokat.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) meglévő közlekedési hálózat helyzete

Az akcióterület a város központjától 8 km távolságra helyezkedik el. A közintézmények elérése és a hivatali ügyintézés lehetősége legtöbb esetben a belvárosban biztosított. Az akcióterület megközelítése a 31/A buszjárárral lehetséges, a belvárosból átszállás nélkül 30-35 perc utazással. Külvárosi állomásról, a Budai állomástól az István-aknára közlekedő 12-es járárral érhető el naponta 10, hétvégeként 5 alkalommal. A tömegközlekedés színvonala kielégítő. A keleti városrész és intézményei (területi szociális iroda, iskola, szakiskola, felzárkóztató felnőttképzés, bölcsőde, postahivatal, középiskola), melyek a Komlói út mentén helyezkednek el, a Hősök terei akcióterületről közvetlenül elérhetők, az utazáshoz legfeljebb egy buszjárat szükséges, melynek menetideje 10-15 perc. Az akcióterületen érintett utcák többsége és közterületei általában szilárd útburkolattal rendelkeznek, azonban a Füst utca, Kolónia utca, Pék sor, Tárna utca burkolatai hiányosak, helyenként földutak. A meredek partoldalba kiépített vízvezető árkok balesetveszélyesek. Ezeket az úttesttől korlátok védik, melyek megrongálódtak, sok helyütt hiányosak. A vízvezető árkokra sok helyen ráépítettek, ezért a befolyó (szennyvízzel keveredő) csapadékvíz elfolyása természetes utakon is megfigyelhető. Ez azonban az épületek alapjainak, a szilárd burkolat nélküli utaknak, a szennyvíz szikkasztó gödrök falának a megrongálását, alámosását is eredményezi. Közvilágítás az akcióterületen biztosított.

A területen található utak állapota átlag alattinak mondható. Több szakasz burkolati problémái miatt új aszfaltburkolat létesítése indokolt. Ilyen szakasz a Kolónia utca, ahol 180 méter hosszan lenne szükség 3m szélességben az elhasznált aszfaltburkolat javítására, a Hősök tere körüli útburkolat 400 m hosszúságban 5,5m szélességben. Továbbá kátyúzásra van szükség a 190m hosszan a Pék sorban 3m szélességben és zúzalékolt út kialakítására a Tárna utcában 250m hosszan 3m szélességben.

A területen a rendezési terv szerinti új beépítések lehetősége által generált számottevő forgalomművekedés nem várható. A meglévő utcahálózat kapacitása a felújítást és a burkolat kialakítást követően megfelelő lenne.

A terület domborzati viszonyai miatt a kerékpáros forgalom nem jellemző. Kerékpáros forgalom kiszolgálására alkalmas infrastruktúra fejlesztése az akcióterületen belül nem tervezett.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) meglévő közműhálózat értékelése a megvalósíthatóság szempontjából

Az akcióterületen belüli területen az Önkormányzat által gondozott és a városi közműszolgáltató cégek által rendszeres időszakonként adatszolgáltatással aktualizált közműnyilvántartás szerint az akcióterületen belül lévő utcákban az alábbi közművek találhatóak:

1. ivóvíz-vezetékrendszer
2. szennyvíz-csatornarendszer
3. közcélú villamos áram-vezetékrendszer
4. közcélú gáz-vezetékrendszer
5. telekommunikációs hálózat.

Az ivóvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. A cég által jelzettek szerint az ivóvízhálózat vízi közműinek műszaki állapota megfelelő, a hálózat kapacitása az akcióterületen jelentkező vízigényeknek megfelel. A beavatkozási területen a fenntartási időszak végéig (5 év) burkolatbontással járó tervezett rekonstrukciós munkát, valamint vízi közműfejlesztést a cég nem tervez.

Az szennyvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. Az ISPA/KA projektben teljes körűen kiépült a szennyvízcsatorna hálózat az akció területeken, műszaki állapota, kapacitása megfelelő, azonban a kiépült szennyvízhálózatra sok ingatlan nem kötött rá. Szükséges a belső hálózatok kiépítése. A beavatkozási területen a fenntartási időszak végéig (5 év) burkolatbontással járó tervezett rekonstrukciós munkát, valamint vízi közműfejlesztést a cég nem tervez.

A közcélú villamos áram-hálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. végzi. Az akcióterületen teljes körű a villamos energia ellátás és a közvilágítás. A villamos hálózat csupasz szabadvezetékes kialakítású, a tartóoszlopokra telepített közvilágítási lámpákkal. Mind a transzformátor állomások, mind a villamos hálózatok állapota megfelelő, így az elkövetkező öt évben jelentősebb karbantartást, felújítást nem terveznek rajtuk. A hálózatok kapacitása bőségesen kielégíti a jelenlegi és a jövőben várható villamosenergia igényeket, így hálózatbővítésre sincs szükség. A fent leírt körülmények miatt nem indokolt a hálózat átépítése, de a Hősök tere környékén a szolgáltató mégis elvégzi azt a 2014-2015. évben, várhatóan három ütemben. Ennek oka a szabálytalan vételezések nagyfokú elterjedése. Ez a cég számára jelentős pénzügyi veszteséget okoz. A pénzügyi veszteség mellett nem elhanyagolható körülmény az, hogy az illetéktelen villamosenergia-vételezések kontár, barkácsolt módon történnek, ami

életveszélyes helyzeteket teremt. A munkavégzés során nincs szükség burkolatbontásra, így az időközben esetleg felújított burkolatok nem sérülnek.

A közcélú gázhálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Gázhálózati Zrt végzi. A szolgáltató belső szabályai alapján, a területen, vezetékein nem tervez rekonstrukciós munkákat, valamint saját forrásból nem kíván közműfejlesztést sem végre hajtani, az elkövetkezendő 5 évben.

Az akcióterületen található vezetékes telekommunikációs szolgáltatást a Magyar Telekom Nyrt. látja el. Az akcióterületen a jelenlegi távközlési ellátottság 40-45 % közötti. A meglévő lefedettségen az elosztóhálózat bővítésével lehetne javítani. A területen több alkalommal történt vezeték-, illetve oszloplopás. Ezek a helyreállítást követően többször megismétlődtek. Az elkövetkező években a fizetőképes kereslet hiánya miatt a cég nem tervez fejlesztést a területen. Amennyiben mégis lenne igény, úgy közbenső megoldásként E-ON közreműködésével és saját oszlopok felhasználásával egy légvezetékes hálózat megépítése lehetne megoldás, amely burkolatbontással nem járna.

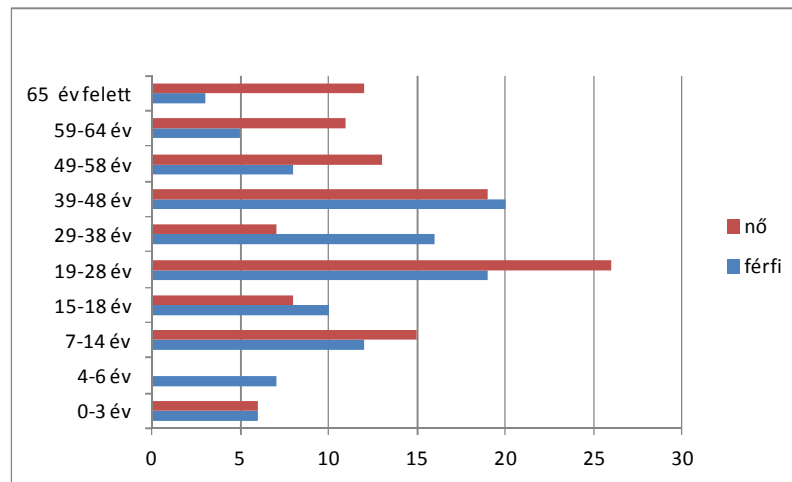
3.2. Pécsbánya-telep

Pécsbánya-telep akcióterületi elemzésénél is az Esztergár Lajos Családsegítő Központ munkatársai által 2013. évben elvégzett kérdőíves felmérés eredményeit használjuk fel.

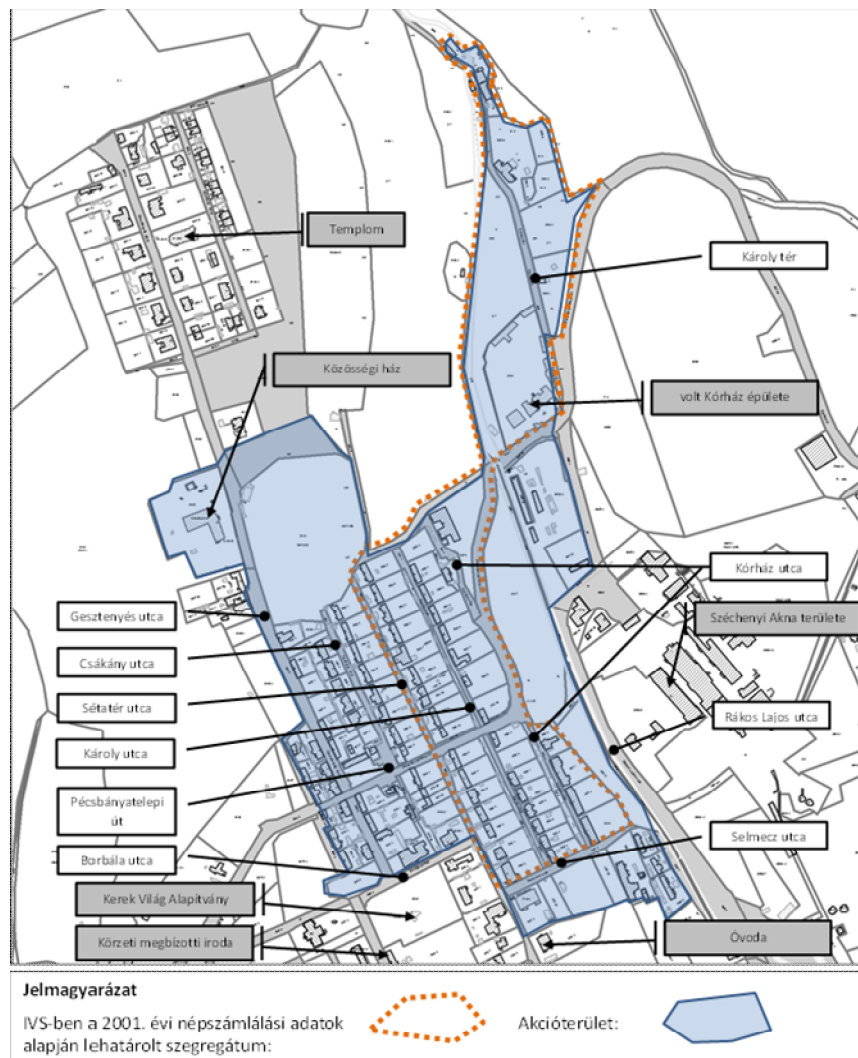
Demográfiai helyzet: a kutatásban 99 háztartást vontak vizsgálat alá. A lekérdezett személyek száma 223 fő volt. A nemek megoszlását tekintve 117 nő és 106 férfi vett részt a kutatásban. A telepen a lakosság átlagéletkora 33 év. A 0-14 évesek aránya 20,6%, a 64 éven felüliek aránya 6,7%-ra tehető.

Életkor	Összesen	%	Férfi	Nő
0-3 év között	12	5,4	6	6
4-6 év között	7	3,1	7	0
7-14 év között	27	12,1	12	15
15-18 év között	18	8,1	10	8
19-28 év között	45	20,2	19	26
29-38 év között	23	10,3	16	7
39-48 év között	39	17,5	20	19
49-58 év között	21	9,4	8	13
59-64 év között	16	7,2	5	11
65 év felett	15	6,7	3	12
Összesen	223	100,0	106	117

6. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Pécsbánya-telepi akcióterületen (N=223)



6. ábra. Életkor és nem szerinti felbontás a Pécsbánya–telepi akcióterületen (N=223)



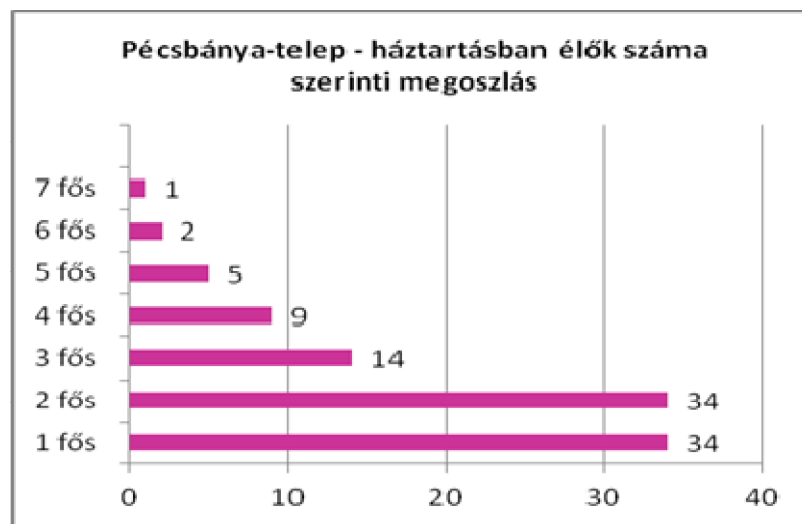
7. ábra: A Pécsbánya telepi akcióterület a Dél-dunántúli Operatív Program támogatásából megvalósuló projektben Pécs M.J.V Önkormányzata, Megvalósíthatósági Tanulmány - Pécsbánya-telepi projekt

Kiemelkedően magas a fiatal korosztály aránya (19-28 év), és a 49 év feletti korosztálynál már a nők aránya felülreprezentált az azonos korosztályú férfiak számához viszonyítva. A megkérdezett lakosság 42%-a az elmúlt 10 évben költözött a területre, ők jellemzően önkormányzati lakásokban laknak.

A területen nincs bölcsődei ellátás, és nincs gyermekorvosi rendelő, de a kisgyermeket rendszeresen ellátja a védőnő. A legközelebbi gyermekorvosi rendelő a keleti városrészben található, a Dobó István utcában.

A telepen található óvoda 50 férőhelyes, a kihasználtság 106% (2011. évi adatok alapján). Az óvoda a Sétatér u. 5.sz. alatt található. Az óvodai ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 75%, a HHH-s gyermekek aránya 43%. Ezek az adatok- Pécs más óvodáihoz viszonyítva- magas arányszámokat mutatnak, egyben utalnak arra, hogy az ellátási területen élő társadalom jelentős problémákkal küzd.

Az iskoláskorú gyermekek többnyire a Köztársaság Téri Általános Iskolába járnak.



8. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Pécsbánya-telepen

Az ábra alapján látható, hogy többnyire 1-2 fős családokat találunk a területen, ezen belül is nagyon magas az egyedül élők aránya (34%). Az akcióterületre a 3-4 fős háztartások aránya 23%. A gyermektelen vagy nyugdíjas háztartások aránya tehát nagyon magas, 73,9%, az egy és kétgyermekes családok aránya csak 21,7%.

Gazdasági helyzet:a területen élő aktív korú lakosság munkalehetőségeit a Karolina külszíni fejtés bányaiipari tevékenysége biztosította az 1980-as évek végéig. A bányászok kiszolgáltatására irányuló széles körű szolgáltató funkciók (iskola, óvoda, postahivatal, kórház, stb.), valamint a bányászathoz kötődő egyéb gazdasági funkciók a foglalkoztatottságot magas szinten tartották, a megélhetést a helyiek számára biztosították. A bánya bezárásával 1990 után e funkciók szükségtelessé váltak és leépültek. A bányászok elköltözésével a terület népességszáma is csökkent, a fogyasztóképes keresletet jelentő népesség helyett alacsony jövedelemmel rendelkező

társadalom költözött ide egyre nagyobb számban. A hátrahagyott bánya-épületekben néhány gazdasági társaság működik még, mint pl. a Neolit Kft., vagy a Mecsek-Ballon Kft., de ezek munkaerő-felvevő képessége alacsony. Az alacsony képzettségű munkaerő iránti igény nem jellemző Pécsre, és a helyi vállalkozásokra sem. Emiatt azoknak az erőforrásoknak a felhasználása indokolt, melyek munkahelyteremtő hatást válthatnak ki. Ezek a lakóterületen belül és közelében lévő nagyobb önkormányzati területek, földek, melyen gazdálkodási, termelési tevékenység beindítása lehetséges. Ilyen erőforrást jelentenek azok az üresen álló ingatlanok, melyek jelenleg közösségi tulajdonban vannak, és korábban a bánya ipari tevékenységeit és a bányászok ellátását szolgálták ki. Ezek hasznosítása hosszabb távú foglalkoztatási lehetőségek beindítását eredményezhetné.

Társadalmi, munkaerő piaci helyzet: az akcióterületen nagyon magas a 8 általánostól kevesebb, illetve 8 osztályt végzettek aránya (55%), mely utal a telepen lévő munkanélküliség nagyságára is. Jelentős (22,2%) a szakmunkásképző végzettségűek aránya is, és mindössze négy főnek van felsőfokú szakképesítése.

A 19-28 év közötti fiatal korosztályból meglepően magas számban fordul elő a mindössze 8 általánost végzettek száma (19 fő), ezért a tervezett programoknál mindenképpen figyelembe kell venni az ő szakképzésüket. A 27. ábrán bemutatott adatok alapján a kérdőíves felmérésünkben az aktív korú (15-59 év közötti) korosztály 30%-a alkalmazotti jogviszonyban áll. A telepen 52fő (32,1%) volt a munkanélküliek száma, közülük 4 fő alkalmi munkából él. Magas a rokkantsági járadékban részesülők aránya is (17,9%). Az elemzések alapján 11 fő kap valamilyen anyasági támogatást (GYES, GYED), és viszonylag magas a tanulók száma (22 fő).

A 2014-es önkormányzati segélyezési mutatókból kiindulva Pécsbánya-telepen az összlakosság száma 653 fő, ebből 13% kap lakásfenntartási támogatást, foglalkoztatást helyettesítő ellátásában 5% vesz részt, 8,2% jut rendszeres szociális segélyhez, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt pedig alakosság 3,5%-a kap. A segélyezésben a terület lakosságának 29,8%-a részesül.

Jövedelmi helyzet: a segélyezettek magas arányszámát az előzőekben részleteztük, mindebből következtetünk arra is, hogy a területen élők jövedelmi helyzete rosszabb a város más területein élők arányszámánál. A kérdőívben válaszolók közül 6 családnak van valamilyen hitele, az összegről a többségük nem nyilatkozott. A családok közüzemi tartozásáról viszont részletesebb információkkal rendelkezünk. Az önkormányzati bérlakásban élők közül 27 háztartásnak van bérleti díj tartozása, ennek átlagos értéke 185.000 Ft. Villanyszámla hátraléka 16 családnak van, 120.000 Ft átlagos összegben. Vízdíj tartozása 17 háztartásnak van kb. melynek összege átlagosan 100.000 Ft. 20 háztartás hulladékszállítási hátraléka pedig átlagosan 94.000 Ft.

A környezeti értékek bemutatása: Pécsbánya-telep északi részén helyezkedik el a már 1974 óta helyi jelentőségű természetvédelmi területként nyilvántartott, jelenleg a Pécs természeti értékeiről szóló 23/2011. (V.31.) Ör. által helyi természetvédelmi oltalom alá helyezett Pécsbánya-telepi szelíd gesztenyés, amely régóta szelídgesztényés kultúrterületként működött, erre utal az „Ezeréves” jelző is – bár ez nyilván nem fedi a valóságot, de a becslések szerint némelyik facsonk lehet 500 esztendő is. A gesztenyés területén az idők során házak épültek, így vált különleges, hatalmas fákkal dicsekedő lakóterületté a liget egy része, míg más területei megmaradhattak nyílt ligetes gesztenyésnek. A terület 1974-ben történt védetté nyilvánítása óta az egész országot, így

Pécs körzetét is végig fertőzte az 1980-as évek végén, a 1990-es évek elején a gesztenye kéregrákot okozó gomba. Ez a Pécsbánya-telepi gesztenyést is szinte teljesen tönkretette, a beteg egyedek megmentése gyakorlatilag lehetetlen volt, mára csak öreg, kiszáradt csonkok tanúskodnak a hajdani helyzetről. Az önkormányzat a kipusztult koros egyedek mellé rezisztens fiatal egyedeket ültetett pótlásként, illetve az elpusztult fák gyökérnyaki sarjait ellengombás kezeléssel próbálta megmenteni. Sajnos a területre jellemző, hogy a rászoruló családok olyan módon próbálnak bevételhez jutni, hogy a szelídgesztenyész termését fapóznákkal leverik, és összegyűjtését követően értékesítik. A termés ilyen módon történő megszerzése a fán sebeket ejt, ami a gombás betegség elterjedését segíti. Az önkormányzat a fák megóvásáért jelenleg is kiemelt figyelmet szentel. A szelídgesztenyéstől É-ra a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzet egybefüggő erdős területei fekszenek.

Pécsbánya-telep másik kiemelt természeti értékét képezi a Berghauer-féle növénygyűjtemény. Berghauer Tibor a hetvenes évektől a saját területén a világ minden tájáról telepített hazánk földrajzi fekvésének megfelelő igényű növényeket. A szabadban telepített fákon, cserjéken kívül a gyűjteményes kert ékköve pozsgásszárúaknak és orchideáknak otthont adó három növényház is.

A környezeti károk bemutatása és feltárása: Pécsbánya-telepen környezeti kárként a helyi lakosság, illetve ismeretlenek által szisztematikusan lerakott kisebb-nagyobb illegális hulladékdepók jelennek meg. Ilyen lerakások túlnyomórészt a településszéleken, erdővel borított kieső területeken jellemzőek, de a szegregátumban élők közül néhány család udvarában is tapasztalhatóak. Ezek egyrészt városképi degradációt is jelentenek, de a kommunális jellegű hulladékok (amelyek nem egyszer olajat, nehéz fémet is tartalmazhatnak) bomlástermékeik, alkotóelemeik közvetlenül a termőtalaj, közvetve pedig a környék vízfolyásait szennyezik.

Környezeti kárnak tekintjük a területen élő rászorulókat által az önkormányzati, magán és állami tulajdonban lévő erdőterületeken folytatott illegális fakivételezésekből származó károkat is. Ez a tevékenység ugyanis a biológiai diverzitás csökkenéséhez, özőnfajok térnyeréséhez vezethet, amelyek később észlelve kezelhetetlen problémát jelenthetnek.

A Pécsbánya-telephez tartozó Karolina-külfejtés rekultivációja a kilencvenes évek elején végrehajtott bányabezárás óta várat magára. Jelenleg a korábban lebányászott terület eróziója tovább zajlik. A tájsebként éktelenkedő külfejtés kráterén termőtalaj hiányában a flóra nem tud teret nyerni. A Pécsi Hőerőmű, mint rekultivációra kötelezett a terület tervszerű feltöltését, a további erózió megakadályozását és a talajmegkötéshez szükséges biológiai rekultivációt nem kezdte el a korábbi ütemterv szerint.

A terület társadalmi összetétele, illetve az itt lakók anyagi lehetősége miatt a téli időszakban a fűtést túlnyomórészt fatüzeléssel oldják meg a kiépített földgázvezeték-hálózat megléte ellenére. A fatüzelés mellett vannak olyan helyi lakosok, akik az elégetett hulladékok melegének reményében rossz hatásfokú tüzelőberendezésükben saját szemetüket is elégetik. Az ezekből származó égéstermék meglehetősen káros.

Közbiztonság helyzete: a közbiztonság elemzése során fontos megjegyezni, hogy a keleti városrész szegregációval érintett területei mind a Gyárvárosi Rendőrőrs illetékességterületéhez tartoznak. Emiatt a rendőrség által közölt, a keleti városrészt nem általában is jellemző (nem csupán a szegregátumokra érvényes) közbiztonsági

információk a bemutatott területeken megegyeznek. Pécsbánya-telep egyik legsúlyosabb problémája a közbiztonság helyzete, illetve annak kedvezőtlen szubjektív megítélése. A telepen több olyan család él, mely az illegális tevékenységek valamelyikét foglalkozás szerűen űzi (harci kutya tenyésztés, drogterjesztés, prostitúció, stb.), de bizonyítékok hiányában a hatóságok velük szemben tehetetlenek. A lakók szubjektív biztonságérzetén javíthatna, ha ezen esetek kezelése megtörténne.

Pécsbánya a Gyárvárosi Rendőrőrs illetékességi területén, tehát a keleti városrészben található. Bűnügyi fertőzöttsége Pécs átlagát meghaladó.

A Pécsi Városi Rendőr-kapitányság információi alapján a Pécsbánya-telepi akcióterületre jellemző az ott élő, előregedő lakosság és a betelepült, alacsony értékrendű, deviáns lakosok és kapcsolati körök ellentéte. Ez utóbbiak köréből kerülnek ki a bűncselekmények, szabálysértések elkövetői, haszonélvezői, míg az idős korosztály úgymond „beszorulva” ebbe az élethelyzetbe kiszolgáltatottá válik. E környezetben egyes személyek, csoportok pusztán jelenléte – jogsértés megvalósulása nélkül is – félelemkeltő, a szubjektív biztonságérzetet romboló hatású.

A Rendőrség tájékoztatása szerint a Pécsbánya-telepi akcióterületekre igaz az ún. „bűnkibocsátó” jelző, ami a területen élő nagyobb számú elkövetőt jelzi. Ők nem csak lakókörnyezetükben, hanem város-, illetve megyeszerte követnek el különféle jogsértéseket.

Pécsbánya-telepen a Polgármesteri Hivatal 2008-ban hozta létre a volt Községi Házból azt a szolgálati lakást, melybe a körzeti megbízott rendőr költözött be. Ez egy régóta megfogalmazott lakossági igényre volt válasz. A körzeti megbízott állandó állományban a Gyárvárosi Rendőrőrshez van beosztva, sűrűn vállal éjszakai műszakot, amit a Gyárvárosi Rendőrőrs területén lát el, nem kizárólag Pécsbányán, így helyi lakosok információi alapján gyakorlatilag aludni jár haza a szolgálati lakásába. Heti egy napon fogadóórát kellene tartania, de ezt a szolgálati beosztása miatt nem tudja heti rendszerességgel megtartani.

A helyi lakosok állandó rendőri jelenlétet igényelnének, mind autós, mind gyalogos formában. Jelenleg ritkán látnak Pécsbánya-telepen járőrautót, de rendőri jelenlét csak bűncselekmény esetén van a területen.

Lakáshelyzet: a kijelölt akcióterületen 83 db bérlakás található. A lakók kb. 60 %-a szerződéses bérlő, az idős lakosok elhalálása miatt egyre több a „rendezetlen jogviszony” és az önkényes beköltözés.

A Kórház utca döntően önkormányzati tulajdon (egy tömbben), a többi utcában lévő lakások döntően egyes tulajdonú épületekben találhatóak.

A Kórház utcai lakások a 20. század elején épült 4-6 lakásos épületekben helyezkednek el. Állapotuk, karbantartottsági szintjük igen alacsony, az épületek/lakások – felújítás után – még évtizedekig lakhatásra alkalmassá tehetőek. A lakások döntő többsége komfort nélküli lakás, fürdő és WC nélkül. Az önkormányzati bérlakások szinte 100 %-ban szociális alapon bérbeadottak.

A területen az ISPA szennyvíz-ivóvíz beruházás valósult meg az elmúlt időszakban. Lakóingatlanok nem épültek, a meglévő ingatlanok/lakások nem kerültek felújításra. Utoljára a Czerék-völgyi épületek kerültek bontásra (az akcióterületen kívüli részen).

Pécs Önkormányzata már 1999. óta működtet olyan lakhatási célú szociális programokat, melyek mindegyikének legfontosabb eleme a „bizonytalan lakhatási címmel rendelkezők” – elsősorban önkényes lakásfoglalók, illetve jogcím nélküli lakáshasználók - lakhatási jogviszonyának rendezése. Minden ilyen célú program alapvető eleme a családok bevonása, az együttműködés és a szociális munka segítségével a családok segítése a legális jogi helyzet eléréséhez, és fenntartásához.

A Pécsbánya-telepi akcióterületen lévő lakásállomány az alábbiak szerint alakul:

Lakóépületek száma	Lakások száma	Önkormányzati tulajdonú lakások száma	Önkormányzati ingatlanban lakók száma	Magántulajdonú lakások száma	Akcióterületen lakók szám összesen
85	223	83	180	140	653

7. táblázat: A Pécsbánya-telepi akcióterületen lévő lakásállomány Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népeesség-nyilvántartó iroda, valamint Népjóléti Sport és Lakás Referatúra adatai (2014)

A lakóépületek nagy többsége kis alapterületű, 25-50 m² közötti lakásokat tartalmaz. Jellemző a sorházas beépítés, egy épületen belül 2-8 lakással. Az épületek fizikai állapota kielégítő, lakhatatlanná vált épület egy van. Az épületek 70-100 évvel ezelőtt épültek. A lakások többsége a félkomfortos és komfortos kategóriába tartozik, de az önkormányzati lakások között sok az alacsony komfortfokozatú, vagy komfort nélküli lakás is.

Közigazgatási és közösségi szolgáltatásokat nyújtó közcélú létesítmények jelenléte és állapota

Az akcióterületen közösségi szolgáltatásokat nyújtó intézmények a következők:

- Esztergár Lajos Családsegítő és Gyermekvédelmi Szolgálat, 7629 Pécs Hársfa u. 154.**

A családban nevelődő rászoruló gyermekek részére nyújt gyermekjóléti szolgáltatást, valamint a krízishelyzetbe került családoknak nyújt támogatást.
- Ifjúságért Egyesület Családok Átmeneti Otthona, 7627 Pécs, Debreceni Márton u. 22.**

40 fő + 25 gyermek befogadására alkalmas intézmény, mely a főként szociálisan válsághelyzetbe került, életvezetési problémákkal küzdő családok részére nyújt ellátást teljes családok befogadásával. A szolgáltatás a Gyermekvédelmi tv. alapelveinek megfelelően a gyermekek családban történő nevelését szolgálja a család funkcióinak és működőképességének megerősítésével.
- Keleti Városrész Óvoda, 7627 Pécs, Sétatér u. 5. - tagóvoda**

Az óvoda 50 férőhellyel rendelkezik, az ellátást kapó gyermekek egy része a Családok Átmeneti Otthonából érkezik. Az ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 75%, a HHH-s gyermekek aránya 43%.
- Kerek Világ Alapítvány 7627 Pécs, Gesztenyés u. 2.**

Az Alapítvány támogató szolgálata és fogyatékkal élők nappali ellátása a város fogyatékkal élő gyermekeit és felnőtt lakosságát látja el egyrészt otthonukban nyújtott személyi segítő szolgáltatással, másrészt intézményükben történő nappali ellátással.

- **Integrált Nappali Szociális Intézmény, 7626 Pécs, Felsőbalokány u. 1.**

Az idősek saját otthonukban történő szociális ellátásában van nagy szerepe a házi segítségnyújtásnak és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásnak. Biztosítják a területen az étkeztetést. Sajnos a területen nem működik az idősek nappali ellátása, az idősek klubja.

Gyermekorvosi rendelő ebben a városrészben nincs, csak a kb. 5 km-re található , a meszesi városrészben, a Dobó István utcában.

- **Felnőtt háziorvosi rendelés, 7627 Pécs, Gesztenyés u. 26.**

- **Pécsbányai Kulturális Egyesület 7627 Pécs, Gesztenyés u. 17.**

Az egyesület a Pécsbánya-telepi Közösségi Házban működik. Multifunkcionális feladatellátóként a kulturális feladatok mellett szociális, munkaerőpiaci, ifjúsági feladatokat is ellát közösen a település részönkormányzatával. A munka részét képezi a szociális tanácsadás és az infrastrukturális eszközökhöz való hozzáférés biztosítása.

- **Pécsbányai Katolikus templom – rendszeres heti szentmise**

- **Körzeti Megbízotti Iroda**

A Pécsi Gyárvárosi Rendőrshöz tartozó körzeti megbízott rendőr teljesít szolgálatot hivatali időben

Az elmúlt 20 évben megszűnt közösségi funkciók:

- Postahivatal
- Kórház
- Iskola (2 db)
- Polgárőrség

A civil szervezetek által nyújtott szolgáltatások 20 éves tapasztalatokra tekintenek vissza, magas színvonalúak és folyamatosak. E szolgáltatásokat a helyi gyerekek és családok is igénybe veszik. Az óvoda és a szervezetek közötti kapcsolat rendszeres programokban, folyamatos kommunikációban is megnyilvánul.

Pécsbánya-telepen a postahivatal néhány éve bezárt. A helyi boltok kínálata gyenge, a lakók inkább a szupermarketekben vásárolnak, melyek 1 buszjáratral elérhetőek.

Az akcióterület 3 irányból közelíthető meg. A keleti városrész északi részéből a Kénes úton, a belváros felől Borbála-telep irányából, a Budai városrész felől pedig Meszesen keresztül. Minden irányból aszfaltburkolatú közút vezet ide.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) közlekedési hálózat helyzete: az akcióterület a város központjától 8 km távolságra helyezkedik el. A közintézmények elérése és a hivatali ügyintézés lehetősége legtöbb

esetben a belvárosban biztosított. Oktatási intézmény Meszesen a keleti városrészben is elérhető. A terület szomszédságában tagóvoda, valamint körzeti megbízotti iroda működik. Az akcióterület megközelítése a 40-es, 27-es és 4-es buszjáratokkal lehetséges a belvárosból. A tömegközlekedés átszervezésével a terület elérhetősége jelentősen javult. A keleti városrész és intézményei (területi szociális iroda, iskola, szakiskola, felzárkóztató felnőttképzés, bölcsőde, postahivatal, középiskola), melyek a Komlói út mentén helyezkednek el, a pécsbányai városrészből közvetlenül nem érhetők el. Bár a légvonalbeli távolság nem számottevő és közúthálózattal is összeköttetésben állnak egymással, buszközlekedéssel csak a belvároson keresztül, egy átszállással közelíthetők meg. Az akcióterületen az utcák többsége és a közterületek általában szilárd útburkolattal rendelkeznek, eltekintve néhány rövid mellékúttól, amelyek zúvalékosak vagy földutak.

A városi közutak kezelésével megbízott BLOKOM Kft. által elvégzett, az akcióterület teljes utcahálózatára kiterjedő vizsgálata alapján az alábbi megállapításokat lehet tenni: A területen található utak állapota átlagosnak mondható, azonban vannak olyan szakaszok, amelyek javítása indokolt lenne, illetve hiányzó burkolt útszakaszoknál a szilárd burkolat megépítése időszerű. Ilyen például a Kórház utca. Az utca egy részén létezik burkolat, azonban átlag alatti állapota miatt a felújítás elengedhetetlen. Ez nagyjából 170 m hosszúságban 3 m széles burkolat javítását jelenti. Az utca egy másik 110m-es szakaszán a szilárd burkolat hiányzik. Itt ebben a hosszban 3 m- széles új burkolatot kell létrehozni. A területen a rendezési terv szerinti új beépítések lehetősége által generált számottevő forgalomnövekedés nem várható. A meglévő utcahálózat kapacitása a felújítást és a burkolat kialakítást követően megfelelőnek mondható.

A terület domborzati viszonyai miatt a kerékpáros forgalom nem jellemző. Kerékpáros forgalom kiszolgálására alkalmas infrastruktúra fejlesztése az akcióterületen belül nem tervezett.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) meglévő közműhálózat értékelése: Az akcióterületen belüli területen az Önkormányzat által gondozott és a városi közműszolgáltató cégek által rendszeres időszakonként adatszolgáltatással aktualizált közműnyilvántartás szerint az akcióterületen belül lévő utcákban az alábbi közművek találhatóak:

1. ivóvíz-vezetékrendszer
2. szennyvíz-csatornarendszer
3. közcélú villamos áram-vezetékrendszer
4. közcélú gáz-vezetékrendszer
5. telekommunikációs hálózat.

Az ivóvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. A cég által jelzettek szerint az ivóvízhálózat vízi közműinek műszaki állapota megfelelő, a hálózat kapacitása az akcióterületen jelentkező vízigényeknek megfelel. A beavatkozási területen a fenntartási időszak végéig (5 év) burkolatbontással járó tervezett rekonstrukciós munkát, valamint vízi közműfejlesztést a cég nem tervez.

Az szennyvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. Az ISPA/KA projektben az akcióterületen teljes körűen kiépült a szennyvízcsatorna hálózat, melynek műszaki állapota, kapacitása megfelelő, azonban a

kiépült szennyvízbekötésre sok ingatlan nem kötött rá. A belső hálózatok kiépítése szükséges. A beavatkozási területen a fenntartási időszak végéig (5 év) burkolatbontással járó tervezett rekonstrukciós munkát, valamint vízi közműfejlesztést a cég nem tervez.

A közcélú villamos áram-hálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. végzi. Az akcióterületen teljes körű a villamos energiaellátás és a közvilágítás. A villamos hálózat csupasz szabadvezetékes kialakítású, a tartóoszlopokra telepített közvilágítási lámpákkal. A hálózatokat oszlopra szerelt transzformátor állomások látják el villamos energiával. Mind a transzformátor állomások, mind a villamos hálózatok állapota megfelelő, így az elkövetkező öt évben jelentősebb karbantartást, felújítást nem terveznek rajtuk.

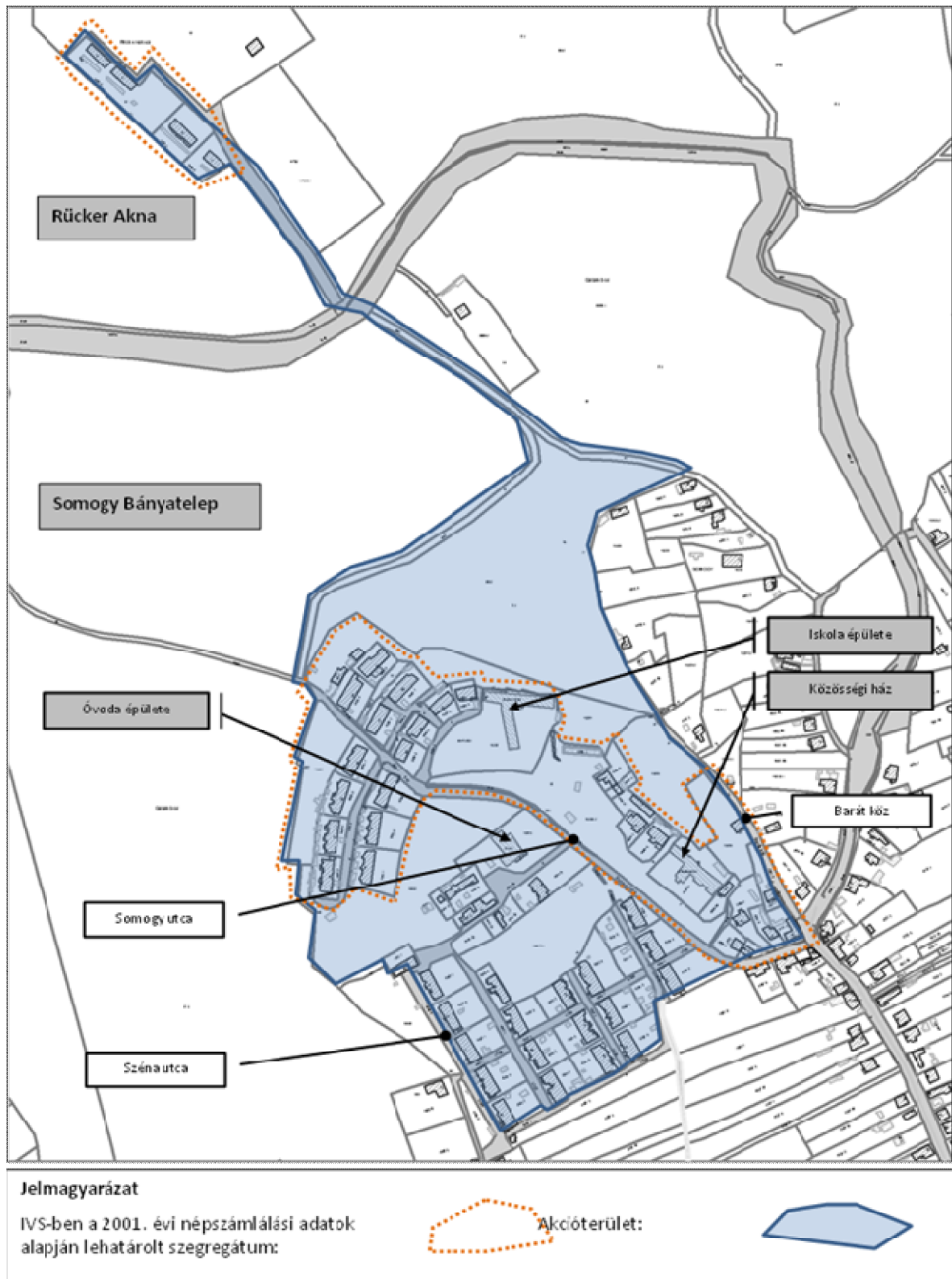
A közcélú gázhálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Gázhálózati Zrt végzi. A szolgáltató által megküldött nyilatkozat alapján a gáz gerincvezeték kiépítettsége teljes körűnek mondható. A szolgáltató belső szabályai alapján, a területen, vezetékein nem tervez rekonstrukciós munkákat, valamint saját forrásból nem kíván közműfejlesztést sem végre hajtani, az elkövetkezendő 5 évben.

Az akcióterületen található vezetékes telekommunikációs szolgáltatást a Magyar Telekom Nyrt. látja el. Az akcióterületen a jelenlegi távközlési ellátottsága 40-45 % közötti. A meglévő lefedettségen az elosztóhálózat bővítésével lehetne javítani. A mellékelt helyszínrajzok a jelenlegi hálózatot tartalmazzák. A területen több alkalommal történt vezeték, illetve oszloplopás. Sajnos ez a helyreállítást követően többször megismétlődött. Az elkövetkező években a fizetőképes kereslet hiánya miatt fejlesztést a cég nem tervez a területen, amennyiben mégis lenne igény, úgy közbenső megoldásként E-ON és saját oszlopok felhasználásával egy légvezetékes hálózat megépítése lehetne megoldás, amely azonban burkolatbontással nem jár.

3.3. Pécs-Somogy Bányatelep – Rücker-akna

A kutatás módszertana megegyezik Pécsbánya-telep és a Hősök terei szegregátum esetében alkalmazott módszerekkel. Mivel a két szegregátum egy akcióterületben lett lehatárolva, a bemutatott adatok a két terület információit együttesen tartalmazzák.

Demográfiai helyzet: a felmérésben résztvevő lakosság száma: 164 fő, a háztartások száma: 64. A nemek megoszlását tekintve 93 nő és 71 férfi vett részt a kutatásban. Az aktív korúak megoszlása a következőképpen alakult: 109 fő összesen, ebből 53 férfi és 56 nő. A telepen a lakosság átlagéletkora: 38 év. Jellemzően idősebb felnőttek által lakott terület, ahol kevés gyermek él. A kutatásban résztvevő családoknál a 0-14 éves korú gyermekek száma 29 fő. A 49 éven felüliek aránya 36,6%.

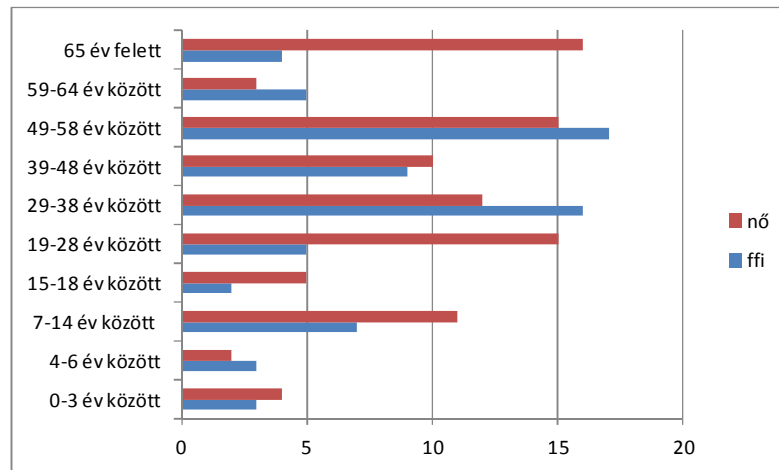


9. ábra: Pécs-Somogy Bányatelepi akcióterület a Dél-Dunántúli Operatív Program támogatásával megvalósuló rehabilitációs projektben; Pécs MJV Önkormányzata, Megvalósíthatósági Tanulmány Somogy-bányatelepi projekt

Somogy-bányatelep kormegoszlása

Életkor	Összesen	%	Férfi	Nő
0-3 év között	7	4,3	3	4
4-6 év között	5	3,0	3	2
7-14 év között	18	11,0	7	11
15-18 év között	7	4,3	2	5
19-28 év között	20	12,2	5	15
29-38 év között	28	17,1	16	12
39-48 év között	19	11,6	9	10
49-58 év között	32	19,5	17	15
59-64 év között	8	4,9	5	3
65 év felett	20	12,1	4	16
Összesen	164	100,0	71	93

8. táblázat: Életkor és nem szerinti felbontás a Somogy-bányatelepi akcióterületen (N=164)



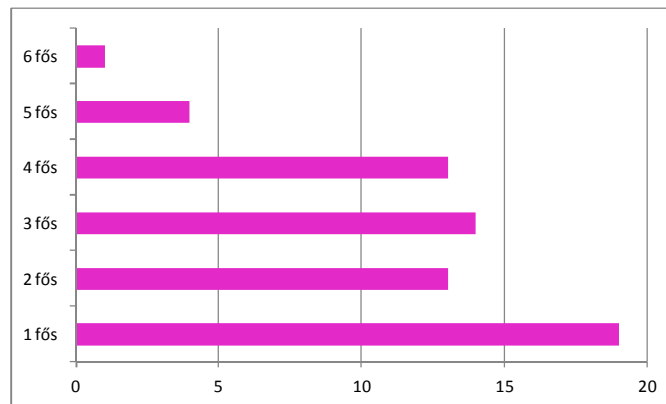
10. ábra: Életkor és nem szerinti felbontás a Somogy-bányatelepi akcióterületen (N=164)

Kiemelkedően magas a 49-58 éves korosztály (19,5%) és a 65 év feletti nők aránya. Viszonylag alacsony a területen élő gyermekek aránya (0-18 éves korosztály mindössze 22,6%). A felnőtt korú lakosság felülreprezentált a gyermekekhez és fiatalokhoz képest. A megkérdezett lakosság 50%-a az elmúlt 10 évben költözött a területre, ők jellemzően önkormányzati lakásban laknak.

A területen nincs bölcsődei ellátás, a legközelebbi gyermekorvosi rendelő Hirden (7691 Pécs, Mázsaház utca 25.) és a meszesi városrészen található, (Pécs, Thököly u. 1, Dobó István u. 89.) de a kisgyermeket rendszeresen ellátja a védőnő. Felnőtt háziorvosi rendelés szintén Hirden található (7693 Pécs-Hird Pázsit u. 6.)

A telepen található óvoda férőhelye 52 fő, a kihasználtság 115% (2011. évi adatok alapján). Az óvoda Somogy-bányatelepen a Bányatelep u. 19.sz. alatt található. Az óvodai ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 60%, a HHH-s gyermekek aránya 40%, mely utal arra, hogy az ellátási területen élő társadalom komoly problémákkal küzd.

Az iskoláskorú gyermekek többnyire a Somogy-bányatelepi iskolába járnak. A HHH-s gyermekek aránya 46%, de a közeli Vasasról és Hirdről a szülők ide hozzák a sajátos nevelési igényű gyermekeket is (14 fő).



11. ábra: Háztartásban élők száma szerinti felbontás Somogy-bányatelepen

Az ábra alapján látható, hogy magas az egyszemélyes háztartások aránya, a nagycsaládosok aránya alacsony a területen.

Gazdasági helyzet: a területen élő aktív korú lakosság munkalehetőségeit korábban a bányászati tevékenység biztosította az 1980-as évek végéig. A bányászok kiszolgáltatására széles körű szolgáltató funkciók (iskola, óvoda, postahivatal, stb.) valamint a bányászathoz kötődő egyéb gazdasági funkciók a foglalkoztatottságot magas szinten tartották, a megélhetést a helyiek számára biztosították. A bánya bezárásával 1990 után e funkciók szükségtelenné váltak és leépültek. A bányászok elköltözésével a terület népességszáma is csökkent, a fogyasztóképes kereslet helyett alacsony jövedelemmel rendelkezők költözött ide egyre nagyobb számban. Somogyban nincs munkalehetőség, a közeli Vasason és Hirden a gazdasági válság miatt lecsökkent a vállalkozások száma. Többnyire az Erdőgazdaság alkalmaz néhány embert a közmunkaprogramban. Az alkalmazottak nagy része Pécsre jár dolgozni.

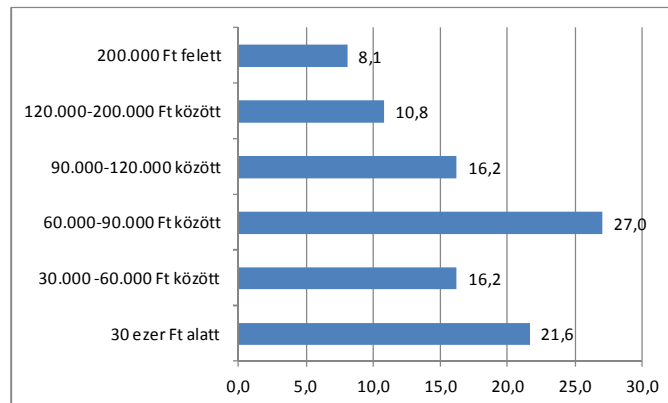
Magas a 8 általánosnál kevesebb, illetve 8-10 osztályt végzettek aránya (54,4%, illetve az önkormányzati lakásoknál 69,1%), mely utal a telepen lévő munkanélküliség nagyságára is. A szakmunkásképző végzettségűek aránya is mindössze 27,5% és 20%. Csupán a megkérdezettek 2,7%-nak van felsőfokú végzettsége.

A 19-38 év közötti korosztályból meglepően magas számban fordul elő a mindössze 8 általánost végzettek száma (34,5%), ezért a tervezett programoknál mindenképpen figyelembe kell venni az ő szakképzésüket.

Az aktív korú (15-64 év közötti) korosztálynak 31%-a áll alkalmazotti jogviszonyban. A telepen 42,2%, illetve a csak önkormányzati lakásokban élők között 50,8% volt a munkanélküliek száma. Nyáron többen tudnak alkalmi munkát vállalni, illetve sokan a közmunka programban is részt vesznek. Magas azoknak is az aránya, akik rokkantsági járadékot kapnak (16,5%, illetve 10,9%), ez is mutatja, hogy az idősebb lakosság felülreprezentált a területen.

A 2014-es önkormányzati segélyezési mutatókból kiindulva Somogy-bányatelepen az összlakosság száma 541 fő, ebből 11,4% kap lakásfenntartási támogatást. Foglalkoztatást helyettesítő ellátásában 6,1% vesz részt, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményhez 6,8% jut, rendszeres szociális segélyt pedig a lakosság 0,5%-a kap. Összesen segélyezésben a terület lakosságának 24,9%-a részesül.

Jövedelmi helyzet: a segélyezettek magas arányszámát az előzőekben részleteztük, mindebből következtetünk arra is, hogy a területen élők jövedelmi helyzete rosszabb a város más területein élők arányszámánál.



12. ábra: A lakosság jövedelmi helyzete a Somogy-bányatelepi akcióterületen százalékos megoszlásban

A családok bevallása alapján 21,6%-uk él 30.000 Ft/hó alatti nettó jövedelemből, 16,2%-uk 30.000-60.000 Ft-ból, 27% állította, hogy 60.000 és 90.000 Ft között van a havi bevétele, és csak 35,1%, akik 90.000 Ft feletti nettó bevételből élnek. Míg a Pécs keleti városrészének háztartásaiban gyűjtött adatok azt jelzik, hogy a háztartások 63%-a él 100.000 Ft feletti havi jövedelemből, a Rükker-aknán és Somogy-Bányatelepen élő háztartások aránya ennél a jövedelemkategóriánál a 35,1%-nál is alacsonyabb. Rükker-aknán két fő vesz részt szociális étkeztetésben, összesen az egész területen 12 család kapott természetbeni támogatást valamelyik segélyszervezettől. 11 családnak van valamilyen hitele, az összegről a többségük nem nyilatkozott. Rükker-aknán a családok többségének van közüzemi tartozása, ennek átlagértéke 150.000 Ft, míg ez az összeg Somogy-bányatelepen mindössze 15.800 Ft.

A környezeti értékek bemutatása: Pécs-Somogy a városmagtól ÉK-re helyezkedik el, követve a Mecsek- hegység déli lejtőit. A településrész korábban önálló településként létezett. Fejlődéséhez a területén a 18. sz. végétől a 20. század végéig folytatott szénbányászat járult hozzá markánsan. Éppen ezért a területen számos bányászati emlékhely található, mint például az iskola kertjében található Henrik tárói bányaház emlékköve és a Henrik táró bejárata, a Jozefin –táró bejárata, a Rükker–aknai emlékkő, a húsfüstölő és falán az emléktábla. A településrésztől É-i irányban helyezkednek el a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi körzet erdői. A környéken számos turistaút szolgálja a kirándulni vágyókat.

A területtől ÉK-i irányban fekszik - a Pécs természeti értékeiről szóló 23/2011. (V.31.) önkormányzati rendelettel helyi védelem alá helyezett - Vasasi erdő. Ennek

területén természetes és természet közeli erdőállományokat találunk, a védelem célja ezen állományok jó természetességi állapotban történő megőrzése.

A platók mészkerülő tölgyesei gazdasági rendeltetésű erdők, ezért ezekben a természetkímélő módszerek alkalmazása az elsődleges cél. A területen található kevés elegyített erdei fenyő eltávolítandó az állományokból.

A meredek domboldalakon savanyú bükkös állományok alakultak ki, melyek a talaj meredeksége miatt véderdőként funkcionálnak, ezekben gazdálkodás nem folyik. Itt a zavartalanság további fenntartása a cél, mely különösebb beavatkozást nem igényel. Az erdőtípus kialakulását is valószínűleg egy régebbi vágás után bekövetkezett talajpusztulás tette szükségsszerűvé, a jelenlegi sovány talajon az újratelepítés gyakorlatilag lehetetlen és a spontán újraerdősülés is igen hosszan elnyúló volna, ezért bármilyen fakitermelési tevékenység fokozott veszélyt jelent az élőhelyre és termőhelyre egyaránt. Az állomány egyébként talajvédelmi besorolású, így véghasználatra eleve nem megengedett.

A környezeti károk bemutatása és feltárása: Somogy bányatelep környékére környezeti kárként a helyi lakosság, illetve ismeretlenek által lerakott nagy mennyiségű kommunális jellegű hulladékdepó, amely válogatatlanul tartalmaz elektromos berendezések alkatrészeitől kezdve autóalkatrészeket is. Ezek alkotóelemeik közvetlenül a termőtalaj, közvetve pedig a környék vízfolyásait szennyezik.

A lerakott hulladék mennyisége a depó felszíni kiterjedéséből csak becsülhető, mert a mélységi adatok nem állnak rendelkezésre.

A depónia további halmozódását az önkormányzat pályázati lehetőségek felkutatásával rövid időn belül orvosolni kívánja, továbbá az illegális depónia újrakeletkezésének megakadályozására műszaki akadályt kíván étesíteni, illetve a helyi lakosság szemléletformálásával elejét szeretné venni.

A terület társadalmi összetétele, illetve az itt lakók anyagi lehetősége miatt a téli időszakban a fűtést túlnyomó részt fatüzeléssel oldják meg annak ellenére, hogy Rückerkna kivételével a közcélú földgáz gerincvezeték kiépítése teljesnek mondható. A fatüzelés mellett vannak olyan helyi lakosok, akik a elégetett hulladékok melegének reményében rossz hatásfokú tüzelőberendezésükben saját szemetüket is elégetik. Az ezekből származó égéstermék meglehetősen káros.

Közbiztonság helyzete: Pécs-Somogy komoly problémája a közbiztonság helyzete. A telepen több olyan család él, mely az illegális tevékenységek valamelyikét foglalkozás szerűen űzi, de bizonyítékok hiányában a hatóságok velük szemben tehetetlenek. A lakók szubjektív biztonságérzetén javíthatna, ha ezen esetek kezelése megtörténne.

Pécs-Somogy a Gyárvárosi Rendőrőrs illetékességi területén, tehát a keleti városrészben található. Bűnügyi fertőzöttsége Pécs átlagát meghaladó.

A Pécsi Városi Rendőr-kapitányság információi alapján a Pécs-Somogyi akcióterületre jellemző az ott élő, előregedő lakosság és a betelepült, alacsony értékrendű, deviáns lakosok és kapcsolati körük ellentéte. Ez utóbbiak köréből kerülnek ki a bűncselekmények, szabálysértések elkövetői, haszonélvezői, míg az idős korosztály kiszolgáltatottá válik. E környezetben egyes személyek, csoportok pusztán jelenléte – jogsértés megvalósulása nélkül is – félelemkeltő, a szubjektív biztonságérzetet romboló hatású.

Pécs-Somogyban 2008-óta Körzeti Megbízott Iroda működik, szolgálatra kivezényelt rendőr van. A körzeti megbízott állandó állományban a Gyárvárosi Rendőrőrhöz van beosztva, hivatali időt tölt a településrészen. A helyi lakosok információi alapján, ritkán érhető el, még hivatali időben is. Heti egy napon fogadóórát kellene tartania, de szolgálati beosztása miatt ezt nem tudja heti rendszerességgel biztosítani.

A helyi lakosok állandó rendőri jelenlétet igényelnének, mind autós, mind gyalogos formában. Jelenleg ritkán látnak Somogyban járőrautót, rendőri jelenlét jellemzően csak bűncselekmény esetén van a területen.

Lakáshelyzet: a területen 35 db bérlakás található, 15 db Rucker aknán és 20 db. Bányatelepen. A lakások döntően magántulajdonnal vegyes épületekben találhatóak.

A Rucker aknai bányász-kolónia lakásai döntően a múlt század elején –mára elavult alapozással – épült épületekben találhatóak, melyek karbantartása az elmúlt évtizedekben is elenyésző mértékben történt meg, az épületek amortizációja rohamos.

A Bányatelepi lakások 2-4 lakásos épületekben helyezkednek el. Állapotuk, karbantartottsági szintjük magasabb a Rucker aknai lakásoknál, az épületek – felújítás után – még évtizedekig lakhatásra alkalmasak.

A Rucker-aknán az elmúlt évtizedekben semmilyen fejlesztés nem történt. Somogy-bányatelepen is kizárólag az ún. ISPA-program keretében valósult meg szennyvíz-ivóvíz beruházás az elmúlt időszakban. A két szóban forgó területen lakóingatlanok nem épültek az elmúlt évtizedekben, a meglévő ingatlanok/lakások nem kerültek felújításra, átépítésre.

A szociális bérlakások 100 %-ban szociális alapon bérbeadottak. A bányatelepi lakásokban általában rendezett jogviszonyok közt élnek (többnyire ún. lakáshasználati szerződéssel).

Rucker akna lakosai jogviszonyuk szempontjából teljesen vegyesnek tekinthető: 1/3-1/3-1/3 arányban bérleti szerződéssel, lakáshasználati szerződéssel rendelkeznek, illetve önkényes lakásfoglalók.

Rucker akna az új Építési Szabályzat szerint „Beépítésre nem szánt terület”, illetve „gazdasági rendeltetésű erdőzónába tartozik”. Bontása, megszüntetése indokolt.

A bányatelepi részen élők – főként a vegyes tulajdoni struktúrájának köszönhetően – döntően a helyi közösségbe ágyazottan élnek. A lakosság általános normáitól kis eltérések tapasztalhatóak csak. Rucker akna lakossága egy eléggé zárt közösségnek tekinthető. Zömében fiatal, családos, kisgyermeket nevelő korosztály, akik zömükben a telepen születtek, vagy szüleik költöztek egykor oda.

Pécs Önkormányzata országosan is élenjáróan már 1999. óta működtet olyan lakhatási célú szociális programokat, melyek mindegyikének legfontosabb eleme a „bizonytalan lakhatási címmel rendelkezők” – elsősorban önkényes lakásfoglalók, illetve jogcím nélküli lakáshasználók - lakhatási jogviszonyának rendezése. Minden ilyen célú program alapvető eleme a családok bevonása, az együttműködés és a szociális munka segítségével a családok segítése a legális jogi helyzet eléréséhez, és fenntartásához.

A Somogy-Rücker-aknai akcióterületen lévő lakásállomány az alábbiak szerint alakul:

Lakóépületek száma	Lakások száma	Önkormányzati tulajdonú lakások száma	Önkormányzati ingatlanban lakók száma	Magántulajdonú lakások száma	Akcióterületen lakók szám összesen
50	171	35	98	136	584

9. táblázat: Pécs Megyei Jogú Város Önkormányzata Népszámláló iroda, valamint Népjelölti Sport és Lakás Referatúra adatai (2014)

A lakóépületek nagy többsége kis alapterületű, 25-50 m² közötti lakásokat tartalmaz. Jellemző a sorházas beépítés egy épületen belül 2-8 lakással. Az épületek fizikai állapota a bányatelepen kielégítő, lakhatatlanná vált épület nincs. Rücker-akna lakásai azonban évről évre a lakhatatlanná válás határán táncolnak, állapotuk kritikus. Az akcióterület egészére jellemző, hogy az épületek 70-150 évvel ezelőtt épültek. A lakások többsége a félkomfortos és komfortos kategóriába esik, de az önkormányzati lakások között sok az alacsony komfortfokozatú, vagy komfort nélküli lakás is, főként Rücker-aknán. Mindezek részletes bemutatása a 1.c. számú mellékeltben csatolt táblázatban látható. (őstermelős)

Közigazgatási és közösségi szolgáltatásokat nyújtó közcélú létesítmények jelenléte és állapota

Az akcióterületen közösségi szolgáltatásokat nyújtó intézmények a következők:

- Esztergár Lajos Családsegítő és Gyermekvédelmi Szolgálat, 7629 Pécs Hársfa u. 154.**

A családban nevelődő rászoruló gyermekek részére nyújt gyermekjóléti szolgáltatást, valamint a krízishelyzetbe került családoknak nyújt támogatást.
- Integrált Nappali Szociális Intézmény 7626 Pécs, Felsőbalokány u. 1./ 7691 Pécs, Bányatelep 3.**

Az idősek saját otthonukban történő szociális ellátásában van nagy szerepe a házi segítségnyújtásnak és a jelzőrendszeres házi segítségnyújtásnak. Biztosítják a területen az étkeztetést. Somogy-bányatelepen a Kodály Művelődési Házban 20 fővel működik az idősek klubja.
- Keleti Városrészi Óvoda, 7691 Pécs, Bányatelep u. 19. - tagóvoda**

Az óvoda 50 férőhellyel rendelkezik, az ellátást kapó gyermekek nagy része a Hősök tere és Györgytelep környékén lakik. Az ellátásban részesülő gyermekek között mért hátrányos helyzetűek aránya 88%, a HHH-s gyermekek aránya 73%, ami a többi óvodához viszonyítva a legmagasabb értéket mutatja Pécs városában.
- Budai Városkapu Iskola, 7629 Pécs, Komlói út 58.**

Az intézmény alaptevékenysége az általános iskolai oktatás biztosítása 8 évfolyamon, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók nappali rendszerű, általános műveltséget megalapozó iskolai oktatásának biztosítása 8 évfolyamon. A tanulólétszám az intézményben 2011-es adatok alapján 443 fő volt. Az iskola kiegészítő- tanórán és iskolán kívüli tevékenységeket is biztosít az érdeklődő gyereke részére.

Gyermekorvosi rendelő Somogyban nincs, a legközelebbi gyermekorvosi rendelő Hirden (7691 Pécs, Mázsaház utca 25.) és a meszesi városészsben található (Pécs, Thököly u. 1, Dobó István u. 89.)

- **Felnőtt háziiorvosi rendelés, 7691 Pécs, Somogy u. 19.**

- **Tegyünk Egymásért Egyesület, 7691 Pécs, Somogy u. 48.**

Az egyesület a gyerekek és közintézményben tanulók szabadidős tevékenységének szervezésével foglalkozik, ellátják a könyvtári teendőket, a helyi közösségnek rendezvényeket szerveznek.

- **Magyar Máltai Szeretetszolgálat Jelenlét Programja, 7629 Pécs, Apafi u. 99-101.**

A Szeretetszolgálat munkatársai a területen 2012. novemberétől a UNDP és Pécs M.J.V. Önkormányzata együttműködése alapján kezdtek el dolgozni. Rucker aknán megismerkedtek a lakossággal, megismerték gondjaikat és a Családsegítő Központ munkatársaival együttműködve nyújtottak szociális támogatást a rászorulóknak. A Somogy-bányatelepi részen felvették a kapcsolatot a helyi civil szervezetekkel és oktatási intézményekkel. A projekt célul tűzte ki, hogy a város szegregált területein olyan fejlesztő tevékenységek kezdődjenek, melyek a helyi közösségre alapozva a területen pozitív változásokat eredményezzenek.

- **Magyar Máltai Szeretetszolgálat Csilla Gondviselés Háza, 7629 Pécs, Apafi u. 99-101.**

Az intézmény támogató szolgálata és fogyatékkal élők nappali ellátása a város fogyatékkal élő gyermekeit és felnőtt lakosságát látja el egyrészt otthonukban nyújtott személyi segítő szolgáltatással, másrészt intézményükben nappali ellátással.

A Csilla Házban működik egy 120 fő ellátását biztosító szociális konyha is, mely főleg a keleti városrészben lakó hátrányos helyzetű családoknak biztosít meleg ételt, és lehetőség szerint élelmiszer csomagot a krízis helyzetbe kerülteknek.

A tanyagondnoki szolgálat István aknán és szükség esetén Rucker aknán teljesít szolgálatot, a lakosság elsősorban a személyszállításban és meleg ételszállításban kéri a segítséget.

- **Kodály Művelődési Ház, Pécs-Somogy, Bányatelep 3.**

Fő tevékenysége: közösségi tér biztosítása a Somogy-bányatelepen élők számára, a felnőttek és gyerekek részére közösségi programok, klubfoglalkozások szervezése. A művelődési Házban több civil szervezet is helyet kapott: Pécs-Somogyi Iskola Alapítvány, Bányász Nyugdíjas Klub, Bányász Nyugdíjas Szakszervezet, Polgárőr Egyesület, Honismereti Szakkör, Iskolai Sportkör, Asszony klub, továbbá a házban működik egy bányászati és egy iskolatörténeti múzeum is.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) meglévő közműhálózat értékelése a megvalósíthatóság szempontjából:

Az akcióterületen belüli területen az Önkormányzat által gondozott és a városi közműszolgáltató cégek által rendszeres időszakonként adatszolgáltatással aktualizált közműnyilvántartás szerint az akcióterületen belül lévő utcákban az alábbi közművek találhatóak:

1. ivóvíz-vezetékrendszer
2. szennyvíz-csatornarendszer
3. közcélú villamos áram-vezetékrendszer
4. közcélú gáz-vezetékrendszer
5. telekommunikációs hálózat.

Az ivóvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. A cég által jelzettek szerint vízellátás szempontjából a legnagyobb kockázat a pécsi szegregátumok közül Somogy-Bányatelep esetében áll fenn. A régi hálózat, és az ISPA/KA projekt keretében kiépült új hálózat jelenleg párhuzamosan üzemel. Vannak bekötési főmérővel ellátott ingatlanrészek az új hálózatról, vannak főmérő- mellékmérő kapcsolatos mérők a régi rendszerről, valamint átalánydíjas fogyasztási helyek is. Az ingatlanok önálló vízbekötése kiépült, viszont a belső hálózat csatlakoztatása az új bekötésre illetve leválasztása a régi belsőhálózatokról nem teljes körű. Mindez műszaki és vízbiztonsági szempontok miatt gondot okoz. Amennyiben a két rendszer az ingatlanok belső hálózatán keresztül nem kerül szétválasztásra, akkor a visszafertőzés veszélye is fenn áll, továbbá előfordulhat, hogy nem csak az adott ingatlan vízfogyasztását méri a főmérő. A meglévő belső hálózatok nyomvonala bizonytalan, a lakásokon átmenő belső vezetékek szétválasztását külön fel kell mérni.

A lakóegységek önálló mérése csak úgy valósítható meg, ha az új hálózatra a teljes körű rákötöttség megtörténik, a belső hálózatok átkötésre kerülnek és a régi rendszerről bekötési műszaki egységenként megtörténik a leválasztás. Az új rendszeren minden lakás önálló főmérővel ellátható.

Az szennyvízhálózat üzemeltetését az önkormányzati tulajdonban lévő Tettye Forrásház Zrt. végzi. Az ISPA/KA projektben teljes körűen kiépült a szennyvízcsatorna hálózat az akció területeken, műszaki állapota, kapacitása megfelelő, azonban a kiépült szennyvízbekötésre sok ingatlan nem kötött rá. A belső hálózatok kiépítése szükséges. A beavatkozási területen a fenntartási időszak végéig (5 év) burkolatbontással járó tervezett rekonstrukciós munkát, valamint vízi közműfejlesztést a cég nem tervez.

A közcélú villamos áram-hálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. végzi. Az akcióterületen teljes körű a villamos energiaellátás, és a közvilágítás. A villamos hálózat csupasz szabadvezetékes kialakítású, a tartóoszlopokra telepített közvilágítási lámpákkal. A hálózatokat oszlopra szerelt transzformátor állomások látják el villamos energiával. Mind a transzformátor állomások, mind a villamos hálózatok állapota megfelelő, így az elkövetkező öt évben jelentősebb karbantartást, felújítást nem terveznek rajtuk.

A közcélú gázhálózat üzemeltetését az E-ON Dél-dunántúli Gázhálózati Zrt végzi. A szolgáltató által megküldött nyilatkozat alapján a gáz gerincvezeték kiépítettsége teljes körűnek mondható. A szolgáltató belső szabályai alapján a területen, vezetékein nem tervez rekonstrukciós munkákat, valamint saját forrásból nem kíván közműfejlesztést sem végre hajtani, az elkövetkezendő 5 évben.

Az akcióterületen található vezetékes telekommunikációs szolgáltatást a Magyar Telekom Nyrt. látja el. Az akcióterületen a jelenlegi távközlési ellátottsága 40-45 % közötti. A meglévő lefedettségen az elosztóhálózat bővítésével lehetne javítani. A mellékelt helyszínrajzok a jelenlegi hálózatot tartalmazzák. A területen több alkalommal történt vezeték, illetve oszloplopás. Sajnos ez a helyreállítást követően többször megismétlődött. Az elkövetkező években a fizetőképes kereslet hiánya miatt fejlesztést a cég nem tervez a területen, amennyiben mégis lenne igény, úgy közbelső megoldásként E.ON és saját oszlopok felhasználásával egy légvezetékes hálózat megépítése lehetne megoldás, amely azonban burkolatbontással nem jár.

Az akcióterületen belüli és az akcióterületet feltáró (akcióterületen kívüli) meglévő közlekedési hálózat helyzete:

Rücker-akna Pécs-Somogy és István-akna között helyezkedik el félúton. Somogy buszfordulótól gyalogosan erdei turistaúton közelíthető meg 20 perces sétával. Múúton autóbusszal 10 perc alatt elérhető ugyaninnen. A helyi buszmegállóban munkanapokon 2 óránként, hétvégén naponta 4 alkalommal áll meg helyi járatú autóbusz. A városközponttól való távolsága 15 km, 2 átszállással közelíthető meg 50 perc utazással, 1 irányba buszjeggyel 1080 forintért. Óvoda, iskola, házi- és fogorvosi ellátás, közösségi ház és élelmiszerüzlet Pécs-Somogyban biztosított, és gyalogosan legfeljebb 40 perces sétával elérhető, Rücker-aknán semmilyen kereskedelmi vagy közösségi szolgáltató nem működik. A területi szociális iroda szolgáltatásai autóbusszal 2 átszállással 1 óra alatt érhető el, hivatali ügyintézés a belvárosban lehetséges a fenti utazási idővel. Somogy-bányatelep a 15-ös helyi járatú autóbusz végállomása. A tömegközlekedés közelmúltban történő átszervezése a terület elérését csak mérsékelten javította. A belváros távolsága 14 km, mely 1 átszállással érhető el 30-40 perc alatt 720 forintos buszjeggyel 1 irányba. A közlekedési utak állapota megfelelő, aszfaltozott útburkolaton lehet közlekedni minden irányban. A bányatelepen belül azonban szilárd útburkolat nem mindenhol fellelhető. Ezek kiépítése indokolt és szükségszerű. Somogy-bányatelepről a helyi iskola és óvoda, házi és fogorvosi ellátás, valamint élelmiszerüzlet és a közösségi ház gyalogosan 5-15 perc alatt elérhető. A területi szociális iroda és a családsegítő szolgálat szolgáltatásait 40 perces utazással 1 átszállással vehetik igénybe a szegregátum lakói. A belvárosban történő hivatali ügyintézéshez ugyanennyit szükséges utazni.

A városi közutak kezelésével megbízott BOKOM Nkft. által elvégzett az akcióterület teljes utcahálózatára kiterjedő vizsgálata alapján az alábbi megállapításokat lehet tenni: A területen található szilárd burkolatú utak állapota átlagosnak mondható, azonban vannak olyan szakaszok, amelyek javítása indokolt, a hiányzó burkolt útszakaszoknál a szilárd burkolat megépítése időszerű. Ilyen például a Somogy utca óvodával szembeni szakaszának szintén a mellékletben ábrázolt módon, 50m hosszán, 3m szélességben új aszfaltréteg terítése, összesen 150m² felülettel.

A területen a rendezési terv szerinti új beépítések lehetősége által generált számottevő forgalmnövekedés nem várható. A meglévő utcahálózat kapacitása a felújítást és a burkolat kialakítást követően megfelelőnek mondható.

A terület domborzati viszonyai miatt a kerékpáros forgalom nem jellemző. Kerékpáros forgalom kiszolgálására alkalmas infrastruktúra fejlesztése az akcióterületen belül nem tervezett.

4. BEAVATKOZÁSI TÍPUSOK

A leszakadó városi területek vizsgálatánál néhány fontos társadalmi tényrt érdemes figyelembe venni. Az európai társadalmak, köztük a magyar társadalom is elöregedő. A korszerkezetben a fiatalok számának visszaesése, az élveszületések számának évtizedek óta tartó csökkenése jellemző. Ezzel párhuzamosan a fiatalkori életszakasz kitolódik, az első gyerekvállalás vagy a munkaerő-piacon való első megjelenés ideje 26-30 éves korban jelentkezik. Az aktív korú népesség, az „eltartó” társadalom kor-specifikus intervalluma ezzel együtt beszűkül, a számuk csökken. Az idős generációk száma folyamatosan növekszik. Ezek a demográfiai változások elsősorban az egész magyar társadalom fenntartására gyakorolt hatásuk miatt fontosak, de figyelembe kell őket venni akkor is, amikor a szegregátumok jellemző problémáiról gondolkodunk.

Az elöregedés a szegregátumokban lakó társadalmi csoportokat is érinti, ezért a szolgáltatási igények feltárásánál, a problémák megoldására kialakított programoknál tekintettel kell lenni a 60 év feletti növekvő számára. Emellett az aktív korból kilépők nagy száma azt eredményezheti, hogy egy problémahalmazt hordozó szegregációs terület megszűnik szegregátum lenni pusztán a vonatkozó módszertan alapján. Az aktív korúakon belül mért foglalkoztatottsági és iskolázottsági arányok a nyugdíjasok számának emelkedésével változnak, sőt a fiatalok iskolai végzettségének jobb mutatóival relatív javulást mutatnak, ugyanakkor az alacsony képzettségű, alacsony nyugdíjjal rendelkező, rossz lakáskörülmények között lakó, romló egészségi állapottal bíró nyugdíjasok továbbra is jelen vannak ezeken a helyeken.

Kifejezetten érdekes s egyben kritikus kérdés lesz ez a magyar társadalomban a következő 6-7 évben, amikor is az ún. „Ratkó korszak” ideje alatt született jelentősen megugró népesség lép ki a munkaerő-piacról, párhuzamosan az elmúlt 10 évben tapasztalt migrációs folyamatok okozta, első sorban a fiatalok elvándorlása miatti népességcsökkenéssel.

Ezek miatt megjegyezzük, hogy a területek részletesebb vizsgálata során feltárt eredmények, valamint a 2001-es és a 2011-es népszámlálás közötti különbségek háttérben nem feltétlenül bizonyos szegregációs problémák megszűnése áll, hanem akár a korszerkezet átalakulása is e területeken belül.

A szegregációs lehatárolásokra kidolgozott módszertan átgondolása éppen ezért általánosságban is javasolt. Egy új szegregációs mutató a Pécssett tapasztalható területi és társadalmi kirekesztés együttes problémáit képes lehet pontosabban megjeleníteni. Ez a mérőszám, hasonlóan a Városfejlesztési Kézikönyv által javasolt kritériumrendszerhez az 50 fő feletti lakónépességgel rendelkező, legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel, és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aktív korúakon belüli arányát méri, melynek el kell érnie legalább a 30 %-ot.

Mindemellett az elmúlt 10 évben folytatott különböző terepmunkák tapasztalatai, valamint az elmúlt 4 évben megkezdett, fent bemutatott teleprehabilitációs programok előkészítése és eredményei alapján a szegregáció valamilyen formájával érintett pécsi városrészek lehatárolásánál és a pontos beavatkozások meghatározásánál nem lesz megkerülhető, hogy egy célterületről pontos és részletes elemzés valamint megvalósíthatósági tanulmány készüljön.

A 2001-es népszámlálás adatai alapján kirajzolt, szegregációval érintett vagy veszélyeztetett területi egységek jelentős része ma is jelenlévő problémát jelent. A szegregáció oldása érdekében elindított és 2015 végéig befejeződő programoktól az önkormányzat az alábbiakat várja:

1. Somogy-bányatelep szegregációs veszélyeztetettsége jelentősen csökken, és a fizikai infrastruktúra minősége javul. A megvalósuló beavatkozás a szegregátumok körén kívül helyezi a területet, így e problémátípusra irányuló célzott fejlesztésre nem lesz szükség. Azonban a lakónépességen belüli rendkívül alacsony gyermekszám, mely a helyi iskola működését éppen hogy biztosítani képes, valamint az erősen előregedő népesség további kérdéseket vethet fel, és esetlegesen egy változó szolgáltatási rendszer kialakítását teheti szükségessé.
2. Rücker-akna végérvényes fizikai felszámolása megtörténik. A szanálás előkészítése, lebonyolítása és utánkötése mintaként szolgál a hasonlóan felszámolandó területekre célzott programok számára.
3. Pécsbánya-telep infrastrukturális problémáinak nagy része a 2015 év végéig megvalósuló program keretében megtörténik. További szociális városrehabilitációs program tervezése nem szükséges. A foglalkoztatottság növelése érdekében azonban a városrészben lévő jelentős számú bánya- és középület hasznosítása, és a helyi gazdaság fejlesztése fontos lesz a leszakadó folyamatok újbóli megjelenésének megakadályozása érdekében.
4. A Hősök terei, 2015-ig tartó projektek a szegregátum jelenlegi népességszámát, területi kiterjedését, a lakóingatlanok minőségi állapotát és az önkormányzati szociális bérlakások igen magas számát is figyelembe véve nem fogják tudni végérvényesen kezelni az ott kialakult problémát. A befejeződő programokat követően a kialakított helyi szolgáltatási rendszer, közösségi munka további működtetése, és a lakóingatlanok folyamatos fejlesztése feltétlenül szükséges lesz ahhoz, hogy a most befektetett erőforrások ne vesszenek kárba.

A fenti 4 fejlesztési eredményből körvonalazhatóak a további szegregált területek fejlesztési céljai. A területi elszigeteltség és a hosszabb idő óta romló vagy változatlan társadalmi mutatók miatt a fizikai felszámolás, vagy a lakófunkció végleges megszüntetése javasolt István-akna, az Előd utca, a Csaba utca és a Vágóhid-környéki szegregátum esetében. Kritikus eset István-akna, hiszen a területi elszigeteltség legerőteljesebben itt jelentkezik Pécssett, és mivel a város korábbi nagy fejlesztései közül semelyik nem érte el ezt a városi területet (legfontosabb, hogy a vezetékes ivó- és szennyvíz hálózat kiépítését szolgáló ISPA/KA projekt sem) lakófunkcióra nem lesz alkalmas, és mármost sem az.

Ezekkel a beavatkozásokkal a valódi szegregátumok jelenlegi problémája középtávon kezelhető lesz a városban.

Szakmapolitikai eljárásokra tett javaslatok

A leszakadó településrészeket érintő folyamatok visszafordításában szerzett eddigi tapasztalatok Pécs vonatkozásában - de az ország más települései számára is - azzal a nyilvánvaló üzenettel szolgálnak, hogy a szegregációs mechanizmusok időbeni megakadályozása nélkül, a társadalmi kirekesztés elleni preventív gondolkodás hiánya nélkül - a problémák valódi okainak kezelése rendkívül komoly energiákat igényel. Egy ponton túl a visszafordítás költségigénye a szegregáció elmélyülésével párhuzamosan hatványozottan növekszik. Emiatt Pécs városának fel kellett ismernie, és a döntéshozatal során szem előtt kell majd tartania, hogy jól felfogott saját érdeke az időben megvalósított közbeavatkozás és a megelőzés.

Az önkormányzat és intézményrendszere kiemelt felelősséggel rendelkezik a szegregáció létrehozásában és természetesen a megakadályozásában is. Leginkább az önkormányzati bérlakások hasznosítása során alkalmazott mechanizmusok felülvizsgálata szükséges. A szegregátumok esetében minden területen elmondható, hogy az önkormányzati szociális bérlakások magas számban vannak jelen egy-egy területen belül. A szociális bérlakások hasznosítása során a halmozottan hátrányos helyzetű családok jellemzően a peremterületeken lévő lakásokban kaptak helyet, ami az amúgy is negatív hatásokkal terhelt életvitelük szempontjából tovább erősítette a társadalmi kirekesztettségüket. Ez a trend mind a mai napig megfigyelhető, hiszen az EKF beruházásokkal és egyéb fejlesztésekkel megújult városrészek a társadalmi problémákat (jogos igényel) a belvárosból és környékéből kifelé igyekeznek tolni. A szegregáció felszámolásához megkerülhetetlen, hogy az önkormányzat Lakásgazdálkodási Koncepcióját felülvizsgálja, és a lakásgazdálkodást a megvalósított telepprogramok konzorciális partnereinek lakhatási programelemekben szerzett tapasztalataival kiegészítve úgy alakítsa át, hogy az a hátrányos helyzetű népesség koncentrációját és folyamatos mozgását ne tegye lehetővé.

A lakásgazdálkodás újragondolása mellett fontos az is, hogy a városfejlesztési beruházások tervezése során már legyen egyeztetve a tervezett tevékenység társadalmi környezetére gyakorolt várható hatása, valamint a szükséges intézkedések. Példa erre számos Európa Kulturális Főváros projekt beruházás (például a Zsolnay Negyed), melyek többsége jellemzően alacsonyabb státuszú népesség által lakott lakókörnyezetben valósult meg, de a lakókörnyezet fejlesztése ezt nem egészítette ki és nem is követte. A jelenleg felszámolandó szegregátumok nagy része épp úgy jött létre, hogy egy városi terület strukturális változásait a településrendezés nem kezelte megfelelően, és zárványként lakóterületek maradtak a gazdasági övezetekbe ékelve, vagy egybefüggő belterületől elszigetelve.

További prevenciós eljárás kell, hogy legyen a szociális ellátások szervezése során, valamint a társadalmi és szociális problémák megjelenésekor, hogy a döntéshozók olyan megoldásokat részesítsenek előnyben, melyek az érintetteket nem tárgyként kezelik, hanem bevonják, és aktív részesévé teszik egy a probléma okait érdemben kezelni képes eljárás során. Többek között Pécsen is volt példa olyan projektek megvalósítására, melyben a fizikai környezet, a lakhatás feltételeinek javításához nem vagy csak korlátozottan, nem kellő mélységben társultak ún. szoft elemek, vagy azok csak rövid ideig tartottak, jellemzően egy projekt finanszírozási időszakára korlátozódtak. Ezek a projektek sajnos nem érték el a céljukat, és egyben felhívták a figyelmet arra, hogy a szegénység elleni küzdelem és a társadalmi felzárkózás segítése hosszabb távon tervezett

és nagy arányban a társadalmi tőkére alapozott, az érintettekkel való foglalkozásra fókuszáló programokkal hozhat csak eredményeket.

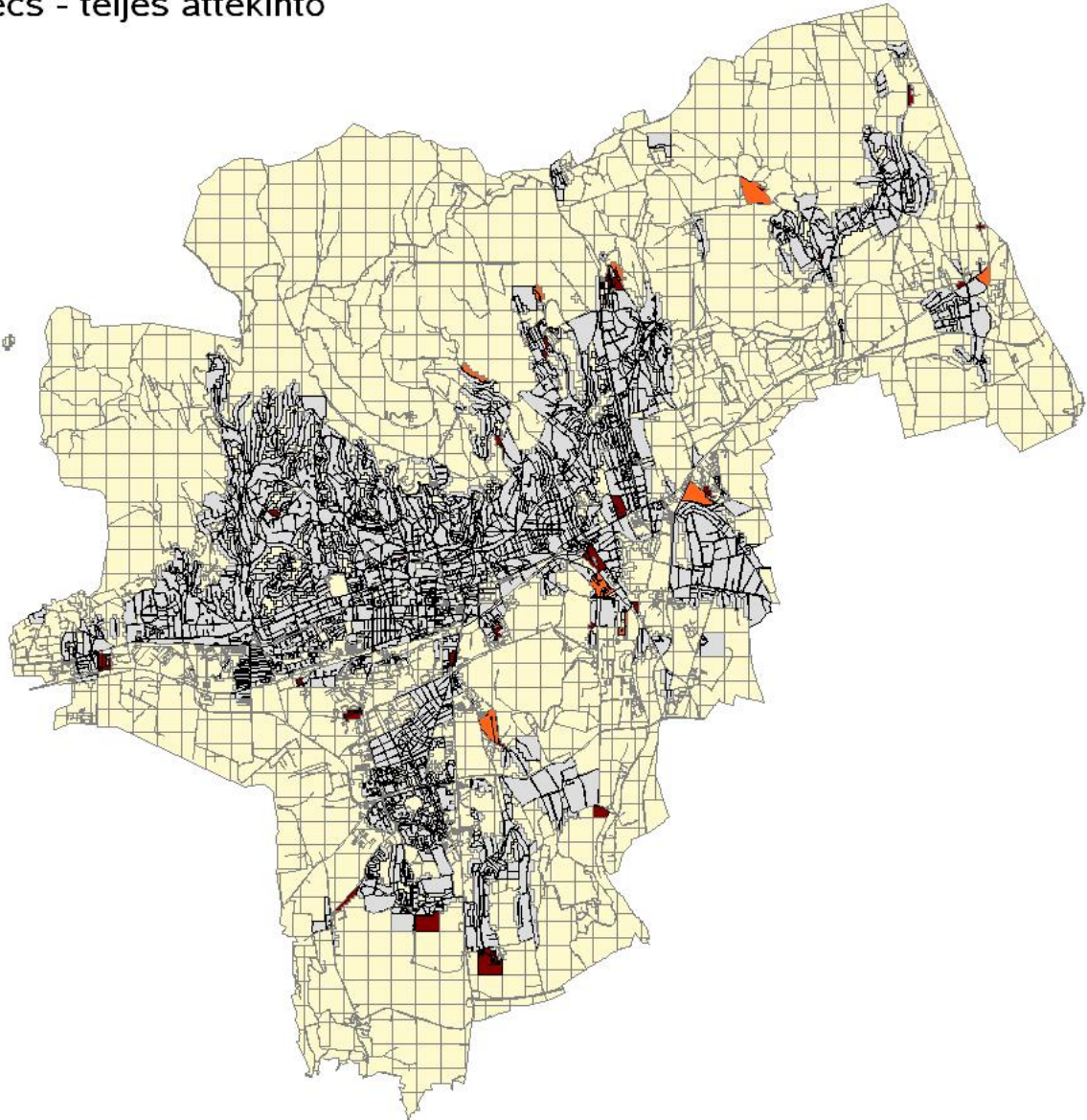
A városban korábban megvalósított programok, tervek, akciók elemzéséből látható trendek és szemléletmód alapján a „befogadó város” stratégia módszertanára kiemelten alapozva a szegregáció megelőzése érdekében a következő elvek érvényesítése javasolt:

- integrált szemléletmód átfogó megközelítéssel,
- területi alapú megközelítés (a szegregátumok lehatárolási elveinek meghatározása),
- közösségi részvétel erősítése és társadalmi tőke fejlesztése,
- középtávra tervezés,
- megvalósíthatóság és komplexitás,
- fokozatosság.

5. SZEGREGÁTUMOK PÉCSETT A 2011. ÉVI NÉPSZÁMLÁLÁS ADATAI ALAPJÁN.

A KSH Népesedésszabályozási Főosztálya a 2011. évi népszámlálás adataira támaszkodva, a Városfejlesztési Kézikönyv szabályait alapul véve Pécs város esetében a következő térképen látható ún. szegregátumokat jelölte meg.

Pécs - teljes áttekintő



13. ábra: Szegregátumok Pécsen a 2011. évi népszámlálás adatai alapján.